JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE

Nacionalni park
BIOGRADSKA GORA

NACIONALNI PARK BIOGRADSKA GORA

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU

Podgorica, februar 2026. godine

Sadržaj

1. Uvod 1
1.1. Zakonska regulativa 1
1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG 2
1.3. Organizacija poslovanja NP Biogradska Gora 4
1.4. Zapošljavanje u izvještajnoj godini 5
1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih 6
2. Realizacija mjera zaštite 9
2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena 9
2.2. Stručna zaštita 17
3. Realizacija Programa upravljanja 18
3.1. Ocjena stanja 39
4. Posjete u NP Biogradska Gora 51
5. Projekti 53
6. Koncesijska odobrenja i zakup privremenih objekata 61
7. Naučno- istraživačke aktivnosti 61
8. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju programa upravljanja i ostvareni prihodi od naknada za korišćenje dobara 61
9. Završna razmatranja i preporuke 64
10. Tabelarni prikaz ciljeva i aktivnosti Programa 71
PRILOG 106

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja.

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Marija Dulović	Direktorica NP Biogradska gora	Nacionalni park Biogradska gora
mr Nela Vešović Dubak	Pomoćnica direktora za zaštitu, turizam i održivi razvoj	Nacionalni park Biogradska gora
Hajdana Ilić Božović	Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	JPNPCG
Jovana Bojičić	Šefica Službe za promociju, marketing i turizam	JPNPCG
mr Maša Vučinić	Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju	JPNPCG
Mile Rnković	Šef službe zaštite	Nacionalni park Biogradska gora
Aleksandra Bulatović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	Nacionalni park Biogradska gora
Nikola Veljić	Koordinator NP Biogradska gor	Nacionalni park Biogradska gora JPNPCG
Ivana Milović	Rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine	JPNPCG
Slavica Đurišić	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNPCG
mr Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNPCG
mr Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva	JPNPCG
mr Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva	JPNPCG
Maja Radunović	Stručna saradnica za faunu vodozemaca i sisara	JPNPCG
Ana Uskoković	Stručna saradnica za ornitofaunu	JPNPCG
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	JPNPCG
dr Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj	JPNPCG
Radmila Vujotić	Stručni saradnik za zaštitu prostora	JPNPCG
mr Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	JPNPCG
Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	JPNPCG
Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju	JPNPCG
Dragiša Damjanović	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Danilo Popović	Pripravnik (Služba za projekte)	JPNPCG
Bojana Mijović	Stručna saradnica za projekte	JPNPCG
mr Željka Vuković	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	JPNPCG
Marina Kojović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	JPNPCG

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Maja Raonić	Stručna saradnica za odnose s javnošću	JPNPCG
Bogdan Đurašković	Stručni saradnik za turizam	JPNPCG
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	JPNPCG
Veselin Živanović	Služba za kontrolu i monitorig	JPNPCG
Anja Brajović	Stručni saradnik za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Irena Sekulić-Đukić	Stručni saradnik za pravne poslove	JPNPCG

1. Uvod

1.1. Zakonska regulativa

Temeljni propis kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16, 18/19 i 84/24), kojim se definišu kategorije zaštićenih područja, subjekti zaštite, njihova prava i obaveze, kao i osnovna planska dokumenta za upravljanje.
U skladu sa članom 58 Zakona o zaštiti prirode, Plan upravljanja donosi se za period od pet godina i predstavlja osnovni planski dokument za zaštićeno područje, dok se njegova realizacija sprovodi putem godišnjih programa upravljanja. Godišnji program upravljanja izrađuje i donosi upravljač, uz saglasnost nadležnog organa, a dostavlja ga nadležnom ministarstvu do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.
Član 56 istog Zakona propisuje obavezu upravljača da Ministarstvu dostavlja izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja, uključujući podatke o sprovedenim mjerama, utrošenim finansijskim sredstvima i ostvarenim rezultatima.
Dodatno, član 58 i 59 Zakona o zaštiti prirode preciziraju da se izvještaj dostavlja najkasnije do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu, te da naročito sadrži podatke o realizaciji mjera zaštite, stepenu realizacije aktivnosti prema indikatorima uspješnosti, posjetama zaštićenom području, kao i finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima. Ove odredbe predstavljaju neposredni zakonski osnov za strukturu i sadržinu Izvještaja o realizaciji Programa upravljanja.
Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14, 39/16 i 84/24) uređuje upravljanje nacionalnim parkovima kao zaštićenim prirodnim dobrima od posebnog značaja i djelatnost od javnog interesa.
U skladu sa članom 6 ovog Zakona, upravljanje nacionalnim parkovima vrši se na osnovu plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja. Član 14 propisuje da se zaštita, unapređenje i razvoj nacionalnih parkova sprovode na osnovu prostornog plana posebne namjene, plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, uz saglasnost nadležnog ministarstva. Član 15 Zakona o nacionalnim parkovima propisuje da godišnji program upravljanja naročito sadrži mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara nacionalnog parka, prioritetne aktivnosti, način sprovođenja zaštite i potrebna finansijska sredstva, te da je upravljač dužan dostaviti nadležnom ministarstvu izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.
Iz navedenog zakonodavnog okvira proizlazi da je Godišnji program upravljanja operativni instrument sprovođenja petogodišnjeg Plana upravljanja, dok je Izvještaj o njegovoj realizaciji zakonom propisani mehanizam nadzora, kontrole zakonitosti i ocjene efikasnosti sprovođenja mjera zaštite, kao i transparentnog izvještavanja o ostvarivanju ciljeva zaštite i održivog razvoja.

1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG

Zaštita, unaprjeđivanje i razvoj nacionalnih parkova predstavljaju djelatnost od javnog interesa. Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao pravno lice sa pravima i obavezama utvrđenim Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 054/16, 018/19, 084/24), Zakonom o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14 i 39/16), Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove („Sl. list CG“, br. 20/11) i Statutom Javnog preduzeća 01-689 od 07.06.2011. godine, koje je osnovala Skupština Crne Gore i koje ispunjava zakonom propisane uslove za upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima u pogledu stručnog kadra i organizacione osposobljenosti.
Javno preduzeće upravlja nacionalnim parkovima „Biogradska gora“, „Durmitor“, „Lovćen“, „Skadarsko jezero“ i „Prokletije“, a nadležno je i za upravljanje svim drugim zaštićenim područjima koja se nalaze u granicama nacionalnih parkova.
Djelatnost Preduzeća utvrđena Statutom obavlja se u unutrašnjim organizacionim jedinicama i to u:

- Nacionalnom parku „Biogradska gora“;
- Nacionalnom parku „Durmitor“;
- Nacionalnom parku „Lovćen“;
- Nacionalnom parku „Skadarsko jezero“
- Nacionalnom parku „Prokletije“

Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija na nivou Preduzeća obrazovane su Službe zajedničkih poslova.
Djelatnost u unutrašnjim organizacionim jedinicama obavlja se u okviru:

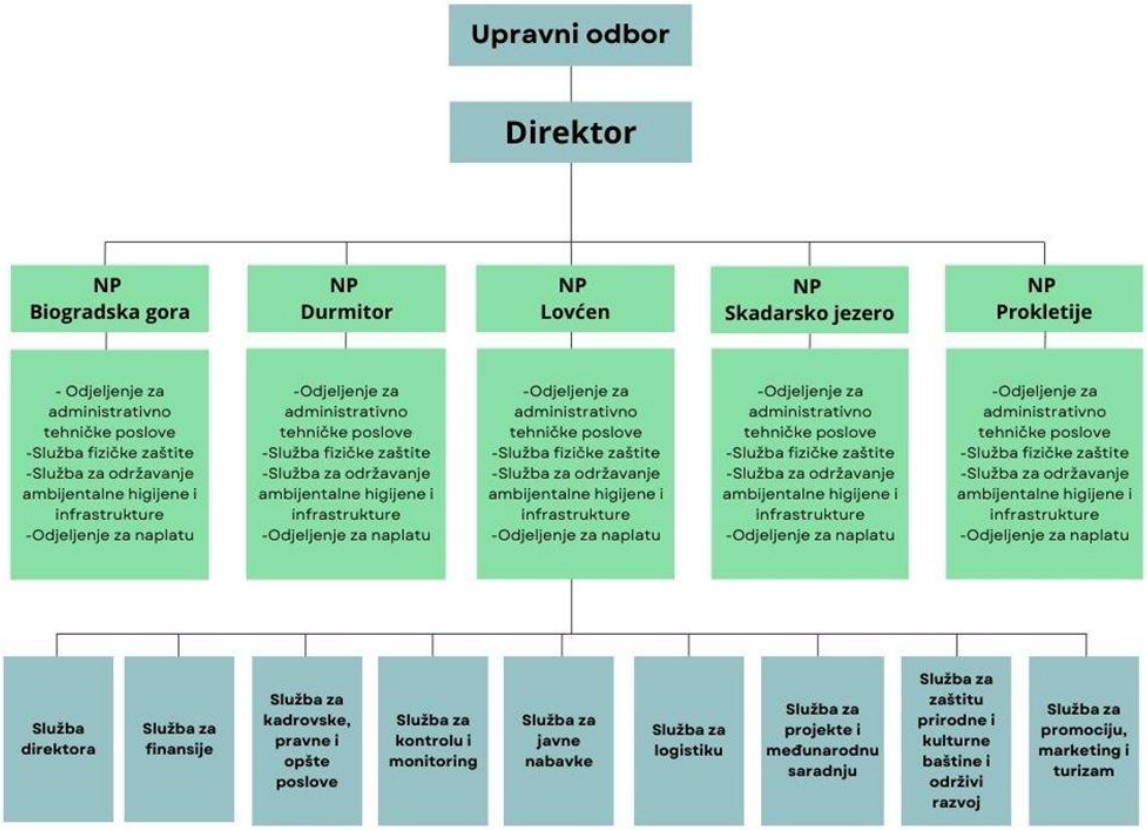
- Odjeljenja za administrativno tehničke poslove,
- Službe za fizičku zaštitu,
- Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture,
- Odjeljenja za naplatu.

U službama zajedničkih poslova djelatnost se obavlja u okviru:

- Službe direktora,
- Službe finansija,
- Službe za kadrovske, pravne i opšte poslove,
- Službe za kontrolu i monitoring,
- Službe za logistiku,
- Služba za javne nabavke,
- Službe za projekte i međunarodnu saradnju,
- Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
- Službe za promociju, marketing i turizam.

Organi Preduzeća su upravni odbor i direktor. Upravni odbor je organ upravljanja Preduzeća, dok direktor organ rukovođenja Preduzećem. Upravni odbor i direktora Preduzeća imenuje Vlada Crne Gore.
Preduzećem rukovodi direktor sa pravima, ovlašćenjima i odgovornostima utvrđenim Zakonom i Statutom Preduzeća.
Dio svojih ovlašćenja direktor može, u skladu sa Statutom Preduzeća, prenijeti na zaposlene sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima.

Radom organizacione jedinice rukovodi direktor organizacione jedinice, a radom službi rukovode šefovi.
Međusobni odnosi unutrašnjih organizacionih jedinica Preduzeća zasnivaju se na načelima jedinstva u izvršavanju poslova iz djelokruga rada Preduzeća, uzajamne saradnje, obavještavanja i dogovaranja, poštovanja prava, dužnosti i odgovornosti, u skladu sa zakonom i opštim aktima Preduzeća.
Za vršenje pojedinih poslova koji zahtijevaju zajednički rad više organizacionih jedinica, kao i za realizovanje drugih poslova, direktor Preduzeća može obrazovati stručne komisije, radne grupe i druga ad hoc tijela.
Pored nacionalnih parkova, JPNPCG upravlja parkom prirode Ulcinjska solana i spomenikom prirode Botanički vrt Dulovine.

Grafikon 1: *Organizacija poslovanja JPNPCG*

1.3. Organizacija poslovanja NP Biogradska Gora

Direktor Nacionalnog parka Biogradska gora rukovodi radom organizacione jedinice, kao i svim službama koje obavljaju poslove za potrebe ovog Parka. Nadzire i koordinira sve aktivnosti u nacionalnom parku i odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi.

U okviru ove, kao i u okviru svih organizacionih jedinica preduzeća, formirane su sljedeće službe i odjeljenja:

- Odjeljenje za administrativno-tehničke poslove vrši administrativne, opšte i tehničke poslove; učestvuje u izradi analiza i izvještaja za potrebe organa Preduzeća; učestvuje u realizaciji mjera zaštite, unapređivanja i korišćenja dobara nacionalnih parkova utvrđenih Planovima i Programima upravljanja; učestvuje u ostvarivanju saradnje sa lokalnim zajednicama i vrši druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za fizičku zaštitu vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova) podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu dijela propisanih naknada; kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture učestvuje u poslovima održavanja infrastrukture parka, pješačkih i edukativno-tematskih staza i drugih uređenih površina na prostoru nacionalnog parka, kao i održavanje higijene na njima; vrši postavljanje mobilijara na svim uređenim površinama i njihovo održavanje; učestvuje u postavljanju informativnih tabli i signalizacije i vrši njihovo održavanje; vrši poslove izrade, postavljanja i održavanja mobilijara za prihranjivanje životinjskih vrsta; učestvuje u poslovima održavanja šumskog reda; učestvuje u proizvodnji šumskog sadnog materijala i pošumljavanju, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Odjeljenje za naplatu vrši naplatu naknada shodno „Odluci o visini i načinu plaćanja i obračuna naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova Crne Gore“, vrši prodaju suvenira, pruža osnovne informacije o sadržajima parka, zadužuje i razdužuje ulaznice i ostale hartije od vrijednosti, vrši poslove na pripremi turističke sezone i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

Svaka od ovih službi/odjeljenja ima svoj specifičan zadatak i doprinosi efikasnom upravljanju i očuvanju Nacionalnog parka Biogradska gora.

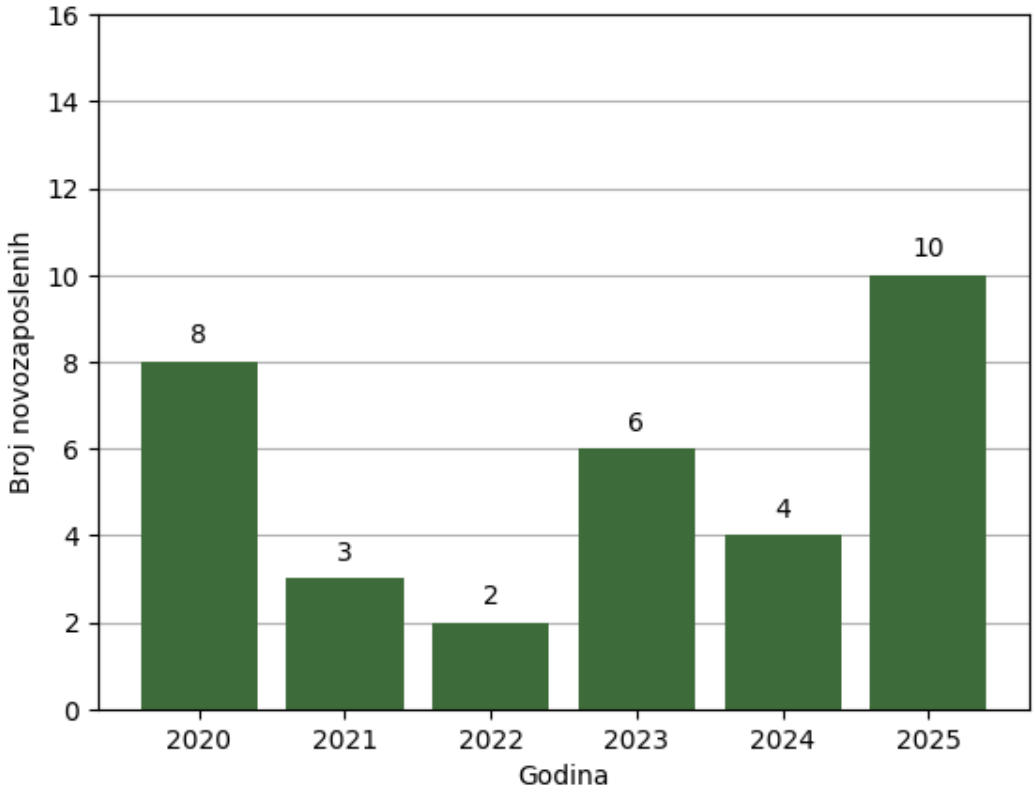

Grafikon 2: *Organizacija poslovanja NP Prokletije*

1.4. Zapošljavanje u izvještajnoj godini

U periodu od 01.01.2025. godine do 31.12.2025. godine u službama zajedničkih poslova radni odnos na neodređeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo je jedno lice, a ugovorom o radu na određeno vrijeme tri lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su dva lica.

U istom periodu u Nacionalnom parku Biogradska gora radni odnos na određeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo jedno lice. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su tri lica.

Grafikon 3: *Broj novozaposlenih u periodu 2020 - 2025.godina*

1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih

Tabela 1: *Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih u NP Biogradska gora i JPNPCG*

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
EUKI Academy Web Seminar: Estimating Your Project's Emission Reductions	EUKI Climate initiative	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Uvod u program HORIZON Evropa i predstavljanje klastera 5 - klima, energija i mobilnost	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić Jelena Radunović	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Infomativni dan - program za životnu sredinu i klimatsku akciju - LIFE program	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Matchmaking događaj - webinar	Con Valore	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Forest Connect Expert Meeting	Carinthia University of Applied Sciences (CUAS)	Bojana Mijović Slobodan Stijepović	Stručna saradnica za projekte Stručni saradnik za šumarstvo
Forest Connect Expert Meeting	WWF Bugarska	Maša Vučinić Hajdana Ilić Božović Nela Vešović Dubak	Šefica službe za projekte i međunarodnu saradnju Šefica službe za

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
			zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam
Protected Area Management Planning	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online obuka - Participatory and Gender-Sensitive Approaches in Forest and Protected Area Management and Community-Based Natural Resource Management	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Klimatske promene i korišćenje zemljišta u kontekstu upravljanja požarima na otvorenom prostoru	Landscape Fire Management in the Western Balkans (LFMWB)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online obuka - Enhancing biodiversity & interconnectivity by ecological restoration - ReCo	Interreg Central Europe	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online radionica - Integrisana procjena životne sredine i monitoring zasnovan na Rješenjima zasnovanim na prirodi (NbS)	IDEAM konzorcijumENKI, o.p.s. (CZ)LIMNOS (SLO)TC VODE (SLO)ITI (BiH)ENVPRO (CG)	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Predstavljanje projekta „Čuvaj da te čuvam“	Evropska kuća Bar	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Od standarda do ekološkog pakovanja	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Konferencija „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti“	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Prva radionica sa zainteresovanim stranama Izrada Nacionalne strategije biodiverziteta s akcionim planom 2026-2031	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Gef	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Okrugli sto Zagađenje poljoprivrednog zemljišta i površinskih voda i uticaj na zdravlje čovjeka	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	Mojaš Đurović Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u Crnoj Gori radi omogućavanja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede,	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
	Global water partnership,		
Advances in Water Resources Management - An Introductory Course Related to Sustainability, Water and Climate Change Issues	UNESCO	Mojaš Đurović Stevan Marić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine, Stručni saradnik za ihtiofaunu
Budućnost voda u doba klimatskih promjena	Uprava za vode	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionici za jačanje kapaciteta (Trening) o socijalnim i ekološkim mjerama zaštite	GWP	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Obuka za zaštitara tehničara	UPTC Podgorica	Ivan Šuškavčević Nikola Mihailović Miljan Ivanović Savo Bokan Andrija Ružić Radojica Mučalica	Saradnik za video nadzor
Okrugli sto “Nova etnologija-od tradicionalno do postmodernog”	CANU	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Nacionalna radionica SMACH , Sustainable Management of Cultural Hetritage in the Balkans in Response to Climate Change	Venice International University, Univerzitet Crne Gore	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Radionica u okviru projekta”Suppoting the transition to Turism industry 4.0. in Montenegro driven by technologies”	Rektorat Univerziteta Crne Gore	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori	Ministarstvo kulture i medija	Snežana Vukotić Jovana Bojičić Hajdana Ilić Božović	Stručna saradnica za etnografsku baštinu Šefica Službe za promociju, marketing i turizam Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Međunarodna konferencija”Kulturne i kreativne industrije i baština” panel diskusija	Društvo za kulturni razvoj „Bano“	Snežana Vukotić Goran Škatarić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručni saradnika za zaštitu životne sredine
Učešće na radionici “Zaštita katuna kao kulturnog nasljeđa Crne Gore”	Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu , Komove i Prokletije” Ministarstvo ekologije i razvoja sjevera	Snežana Vukotić Željka Vuković	Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručna saradnica za promociju i edukaciju
EU4GREEN BIODIVERSITY WORKSHOP: Invasive alien species in the Western Balkans and the EU	EU4GREEN	Ivana Milović	Rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Projekat GCF Water Readiness u Crnoj Gori	GWPO	Ivana Milović	Rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
POLLINATE – Unapređenje teritorijalnih politika za rješavanje problema opadanja populacije	Parkovi Dinarida	Ivana Milović	Rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine

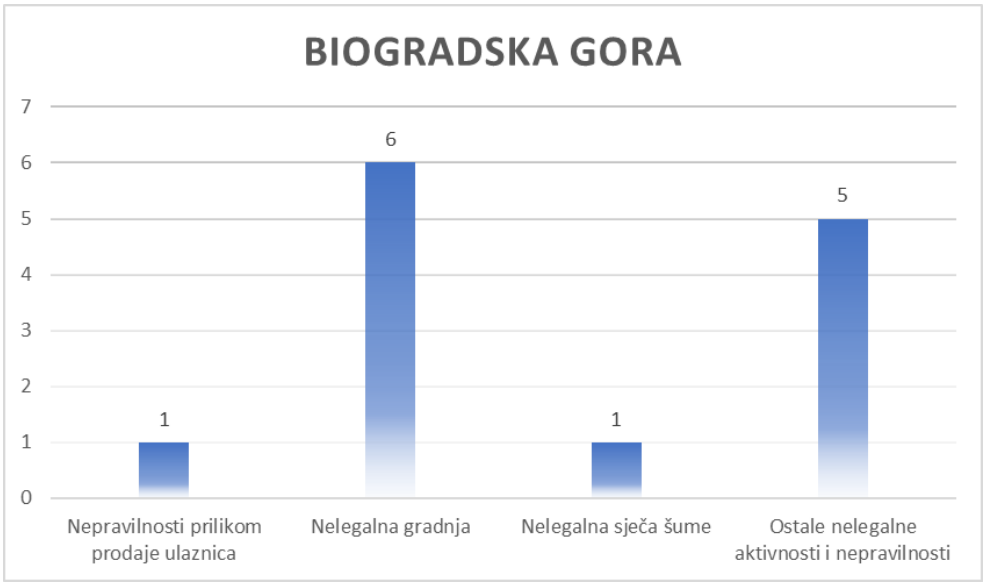
Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
oprašivača			
"Putevi ka smislenom uključivanju mladih u procesu nauke, tehnologije i inovacija, te u procese ekoloških i klimatskih politika" - regionalna radionica u Tirani.	UNESCO Regionalni biro za nauku i kulturu u Evropi i EDEN centar	Aleksandra Bulatović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju
Orjentacioni vebinaru za MAB Youth Focal Point o istraživanju mapiranja svijeta mladih, kao i za budući MAB plan akcije za mlade.	UNESCO Regionalni biro za za nauku i kulturu u Evropi	Aleksandra Bulatović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u CG radi unapriđenja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	GWP - Med	Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i životne sredine
Ekološki inžinjering za održivu CG	MERS	Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionica o zaštiti katuna	MERS	Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Afrička kuga svinja	Lovački savez CG	Mileta Baltić	nadzornik
Međunarodna konferencija Parkovi Dinarida „globalne perspektive zaštićenih područja u Dinaridima	NVO parkovi Dinarida	Hajdana Ilić Božović Ivana Džaković Ibrahim Fazlić	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručni saradnik za šumarstvo
IV Dinarski simpozijum o podzemnoj biologiji	Hrvatsko biospeološko društvo	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Početnički kurs za sportsko penjanje	Mali alpinistički klub PG	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Potencijali za razvoj pilot projekata karbonskog kreditiranja kroz očuvanje i obnovu tresetišta	NVO EKO- TIM	Hajdana Ilić Božović Jelena radunović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne Stručna saradnica za zaštitu žibotne sredine
Primjena smjernica za održivo poslovanje	MERS	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo
Radionica za pisanja PU NP Biogradska gora 2026-2030	JPNPCG	Zaposleni u JPNPCG i NP Biogradska gora	Zaposleni u JPNPCG i NP Biogradska gora

2. Realizacija mjera zaštite

2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena

Tokom 2025. godine aktivnosti Službe za kontrolu i monitoring u Nacionalnom parku Biogradska gora rezultirale su unapređenjem nivoa nadzora i jačanjem operativne discipline, posebno u oblasti kontrole naplate ulaznica. Kontinuirano prisustvo na terenu, uz primjenu tehničkog nadzora, omogućilo je pravovremeno identifikovanje nepravilnosti i smanjenje

zloupotreba u sistemu naplate, koje su u ovom parku bile dominantan oblik evidentiranih nepravilnosti.
Uspostavljanje unaprijeđenog sistema praćenja i centralizacije podataka doprinijelo je boljem pregledu stanja i efikasnijoj koordinaciji reakcija, dok su redovne kontrole omogućile održavanje niskog nivoa nelegalne sječe i požara. Evidentirane ostale operativne nepravilnosti ukazuju na potrebu stalnog nadzora nad kretanjem vozila i funkcionisanjem naplatnih punktova.
Tokom izvještajnog perioda sprovođen je redovan nadzor nad primjenom mjera zaštite i zdravlja na radu u svim organizacionim jedinicama koje djeluju na području NP Biogradska gora, uz kontinuiranu saradnju sa eksternom ovlašćenom firmom, čime je obezbijeđena usklađenost sa zakonskim propisima i unaprijeđena bezbjednost radnog okruženja.
Ostvareni rezultati ukazuju na potrebu daljeg jačanja sistema nadzora kroz tehničku modernizaciju, unapređenje kadrovskih kapaciteta i razvoj monitoring infrastrukture, sa posebnim fokusom na prevenciju zloupotreba u sistemu naplate i unapređenje operativne discipline u Parku.
Tokom izvještajnog perioda sprovođen je redovan nadzor nad primjenom mjera zaštite i zdravlja na radu u svim organizacionim jedinicama JPNPCG, uz saradnju sa ovlašćenim firmom sa kojom je JPNPCG sklopio ugovor, čime je obezbijeđena usklađenost sa zakonskim propisima i unaprijeđena bezbjednost radnog okruženja.
Aktivnosti Službe za kontrolu i monitoring u 2025. godini doprinijele su jačanju discipline, unapređenju tehničkog nadzora i smanjenju nelegalnih aktivnosti u nacionalnim parkovima. Terenski i tehnički nadzor omogućili su identifikaciju nepravilnosti, pokretanje disciplinskih postupaka, suzbijanje zloupotreba u sistemu naplate, jačanje protivpožarne zaštite i unapređenje odgovornosti zaposlenih. Ostvareni rezultati potvrđuju potrebu daljeg jačanja unutrašnjeg nadzora radi dosljedne primjene zakonskih propisa u svim nacionalnim parkovima.

***Grafikon 4**: Pregled nelegalnih aktivnosti u NP Biogradska gora*

Grafikon za Nacionalni park Biogradska gora pokazuje da su u 2025. godini najzastupljenije nelegalne aktivnosti bile bespravna gradnja i ostale operativne nepravilnosti, što ukazuje na izražen pritisak na prostor, posebno u kontekstu korišćenja i intervencija u zaštićenim

zonama. Pojedinačni slučajevi nelegalne sječe šume i nepravilnosti u sistemu naplate ukazuju da su ovi oblici nezakonitog ponašanja prisutni u ograničenom obimu, ali zahtijevaju kontinuiran nadzor. Struktura evidentiranih aktivnosti upućuje na potrebu prioritetnog jačanja preventivnih i kontrolnih mjera u oblasti prostornog korišćenja i gradnje, uz održavanje postojećeg nivoa nadzora nad šumskim resursima i operativnim procesima.
Kategorija „ostalo“ obuhvata evidentirane nelegalne aktivnosti i operativne nepravilnosti koje mogu uticati na redovno funkcionisanje nacionalnih parkova, uključujući dojave i zapažanja sumnjivih aktivnosti, neovlašćen ulazak i kretanje vozila, tehničke i organizacione probleme na naplatnim punktovima, oštećenje imovine i druge slične nepravilnosti.
Zaštita dobara Parka se sprovodila neprekidno 24 časa po smjenama i radnim nalozima izdatim od strane šefa Službe zaštite, pri čemu su nadzornici svakodnevno evidentirali sva dešavanja na prostoru Parka. U izvještajnom periodu nadzornici Parka su odradili 1565 dnevnih i 365 noćnih smjena. Šef službe izvršio je 54 vanredna kontrolna obilaska službe zaštite. Od strane nadzornika Parka evidentiran je veći broj nelegalnih aktivnosti u odnosu na 2024. godinu, kada je sačinjeno 7 zapisnika. Nadzornici Parka sačinili su 14 zapisnika o izvršenoj kontroli i napravili foto dokumentaciju za navedene aktivnosti, koja je proslijeđena nadležnim institucijama na dalje postupanje, kao i Službi za kadrovske, opšte i pravne poslove Javnog preduzeća. Sačinjeni zapisnici odnosili su se na sledeće protivpravne radnje, prikazane u Tabeli 3.

Tabela 2: *Protivpravne radnje u NP Biogradska gora u 2025. Godini*

Protivpravna radnja	Broj prijava
Nelegalna gradnja	10
Puštanje lovačkih pasa	3
Devastacija prostora	1
UKUPNO	14

Služba fizičke zaštite u periodu od 01.01. do 31.12.2025. godine nije zabilježila nijedan slučaj protivpravnih radnji nelegalnog lova na teritoriji Parka.
Služba je tokom januara – februara mjeseca 2025. god. evidentirala stradanje dvije jedinke jelena, od strane vukova.
Dana 02.11.2025. godine na teritoriji Parka, kamera zamke NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP) evidentirale su NN lice sa oružjem. CZIP je Osnovnom državnom tužilaštvu u Kolašinu i Beranama podnio krivičnu prijavu za pokretanje postupka i indentifikaciju lica koje se kretala sa oružjem kroz drugu zonu Parka.
Služba fizičke zaštite je tokom izvještajnog perioda pratila i kretanje krupnih sisara u Parku. Tokom većeg dijela 2025.godine, shodno Rješenju Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove broj 003/1-312/25-UPI-3/3, nije vršena prihrana divljih životinja, zbog pojave bolesti afričke kuge svinja. S tim u vezi, nadzornici Parka su svoje aktivnosti usmjerili i na praćenje populacije divljih svinja i eventualnu pojavu zaraženih životinja. Takođe, nadzornici Parka uzeli su i učešće na radionicama vezanim za bolest afričke kuge svinja. Imajući u vidu da slučajevi ove bolesti nijesu evidentirane u Parku i njegovoj okolini, te sa namjerom da se krupni sisari zadrže u granica Parka, NP Biogradska gora se Zahtjevom broj 586 od 02.09.2025. godine obratio Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne

poslove da razmotre mogućnost ukidanja odluke o zabrani prihrane krupnih sisara. Rješenjem broj 001-310/25-4914/2 od 02.10.2025. godine Uprava je ukinula raniju zabranu i dozvolila prihranu divljih životinja minirelnim solima.
U odnosu na 2024. godinu, u 2025. godini evidentiran je porast brojnosti krupnih sisara (jelen i srna), što je kontinuirano konstatovano u radnim nalozima nadzornika Parka, kao i na zapisima sa kamera-zamki. Takođe, registrovano je povećano prisustvo divlje svinje. Uočeno je da jedinke ulaze na teritoriju Parka, gdje pronalaze utočište uslijed uznemiravanja od strane lovačkih pasa i lovaca do same granice Parka, koja ujedno predstavlja i granicu lovišta.
Tokom 2025. godine, od strane Službe fizičke zaštite i putem kamera-zamki, evidentirano je i prisustvo mrkog medvjeda u znatno većem broju u odnosu na prethodne godine.
Nelegalna gradnja evidentirana je u deset slučajeva, prikaz u Tabeli 3.

Tabela 3: *Nelegalna gradnja*

Rb.	Lokacija i datum izvršenja	Zakonski osnov	Datum i kome je proslijeđen zapisnik
1.	Pešića katun 03.05.2025. Zapisnik br 0205/08/01	Nelegalna izlivanje betonske ploče (Pešić Radisav)	06.05.2025. Br 224 Komunalna inspekcija Berane 06.05. 2025 Br 225 OB Berane 06.05..2025.Br453 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje
2.	Pešića katun 03.05.2025. Zapisnik br 0305/08//0/2	Nelegalna priprema terena za izlivanje betonske ploče (Pešić Nikola)	06.05.2025. Br 229 Komunalna inspekcija Berane 06.05. 2025 Br 230 OB Berane 06.05.2025. Br 231 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje
3.	Dolovi Lalevića 19.05.2025. Zapisnik br 0519/04/01	Nelegalno izlivanje betonskih ploča (Bogavac Svetozar)	23.05.2025. Br 255 Komunalna inspekcija Kolašin 23.05. 2025. Br 256 OB Kolašin 23.05.2025. Br 254 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje
4.	Šiška 03.06.2025. Zapisnik br 0603/08/03	Nelegalno izlivanje betonske ploče (Orović Danko)	04.06.2025 Br 323 Komunalna inspekcija Berane 04.06.2025 Br 322 OB Berane 05.11.2024. Br. 813 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove I licenciranje 05.11.2024. Br 812 Komunalna inspekcija Berane
5.	Pešića Rupa 17.06.2025 Zapisnik br 0617/03/01	Devastacija prostora i izlivanje betonske ploče (Pešić Boris)	19.06.2025 Br 373 Komunalna inspekcija Berane 19.06. 2025 Br 374 OB Berane 19.06.2025 Br 375 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje.
6.	Šiška 27.07. 2025 Zapisnik br 0727/11/01	Priprema betonske ploče za rekonstrukciju kolibe (Veković Uroš)	30.07.2025 Br 444 Komunalna inspekcija Berane 30.07. 2025 Br 442 OB Berane 30.07.2025 Br 443 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje.

Rb.	Lokacija i datum izvršenja	Zakonski osnov	Datum i kome je proslijeđen zapisnik
7.	Šiška 27.07.2025 Zapisnik br 0727/11/02	Proširenje postojeće nadstrešnice (Dubak Đorđije)	30.07.2025 Br 450 Komunalna inspekcija Berane 30.07.2025 Br 449 OB Berane 30. 07.2025 Br 448 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje
8.	Šiška 12.08.2025 Zapisnik br 0812/10/01	Podizanje - zidanje objekta – kolibe (Vešović Miodrag)	14.08. 2025 Br 486 Komunalna inspekcija Berane 14.08. 2025 Br 485 OB Berane 14.08. 2025 Br 484 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje
9.	Zekova glava 18.08.2025 Zapisnik br 0818/11/03	Izgradnja objekta terase (Porodica Obradović)	22. 08.2025 Br 532 Komunalna inspekcija Berane 22.08. 2025 Br 531 OB Berane 22.08.2025 Br 548 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje.
10.	Pešića rupa 23.08.2025 Zapisnik br 2308/04/02	Izgradnja objekta - nadstrešnica (Porodica Pešić)	26.08.2025 Br 550 Komunalna inspekcija Berane 26.08.2025 Br 549 OB Berane 26.08.2025 Br 548 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje.

Od strane Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, dokumentacija vezana za slučajeve nelegalne gradnje, proslijeđene su na dalje postupanje Sekretarijatima za inspekcijske poslove nadležnih opština. Za sve navedene slučajeve nelegalne gradnje na zahtjev nadležnih OB, nadzornici koji su sačinili zapisnike pozivani da daju izjave, kao i šef Službe fizičke zaštite za dio sačinjenih zapisnika.

U periodu od 01.01.2025. do 31.12.2025. godine evidentirana su tri ulaska lovačkih pasa na teritoriju Parka. Lovački psi, koji su uhvaćeni od strane nadzornika, vraćeni su vlasnicima. Sačinjeni zapisnici i foto dokumentacija proslijeđena je nadležnim institucijama na dalje postupanje (Tabela 5), što ukazuje da odlučna namjera menadžmenta Parka i Službe fizičke zaštite daje rezultate. Takođe, ističemo izuzetno dobru saradnju sa OB Kolašin. Dok je saradnja sa OB Berane i OB Mojkovac na niskom nivo. Kako bi se podiga nivo zaštite ovog zaštićenog područja na dobrobit svih, šef Službe fizičke zaštite inicirao je sastanke sa načelnicima i inspektorima OB čija teritorija gravitira Parku.

Što se tiče lovačkog saveza Crne Gore i lovačkih društava iz Kolašina, Mojkovca i Berana koja gazduju lovištima u okruženju Parka smatramo da nijesmo na istom zadatku ZAŠTITE. Uz konstataciju da je Evropski jelen već sedamdeset godina stanovnik Parka i jedino je tu opstao što potvrđuje tezu da lovačka društva i mi u NPBG nijesmo na istom zadatku.

Tabela 4: *Nelegalno puštanje lovačkih pasa na području Parka*

Rb.	Lokacija i datum izvršenja	Zakonski osnov	Datum i kome je proslijeđen zapisnik
1.	Biogradsko jezero 25.08.2025. Zapisnik br 1319/05/02	Nelegalno puštanje lovačkog psa u prostor Nacionalnog Parka (Vaso Bulatović)	28.08.2025. Br 559 Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore. Odsjek za inspekciju šumarstva, lovstva i zaštitu bilja. 28.08.2025. Br 560 OB Kolašin
2.	Biogradsko jezero 06.12.2025. Zapisnik br 1206/11/04	Nelegalno puštanje lovačkog psa u prostor Nacionalnog Parka (Darko Bulatović)	09.12.2025. Br. 806 Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore. Odsjek za inspekciju šumarstva, lovstva i zaštitu bilja 09.12. 2025 Br 808 OB Kolašin
3.	Biogradsko jezero 27.12.2025 Zapisnik br 1227/11/05	Nelegalno puštanje lovačkog psa u prostor Nacionalnog Parka (Milovan Bošković)	30.12. 2025 Br 903 Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore. Odsjek za inspekciju šumarstva, lovstva i zaštitu bilja 30.12. 2025 Br 902 OB Kolašin

U izvještajnom periodu evidentirana je jedna devastacija u prostoru na državnoj imovini od strane NN lica, prikaz Tabela 6. Nadzornik koji je sačinio zapisnik dao je izjavu službenicima OB Mojkovac.

Tabela 5: *Devastacija prostora*

Rb.	Lokacija i datum izvršenja	Zakonski osnov	Datum i kome je proslijeđen zapisnik
1.	Tutića katun 13.08.2025. Zapisnik br. 0813/10/02	Devastacija prostora-skidanje zemljane površine i izvođenje poravnice (NN lice)	14.08.2025. Br 492 Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine. Direktorat za inspekcijske poslove i licenciranje. 14.08.2025. Br 1493 OB Mojkovac 14.08. 2025 Br 494 Komunalna inspekcija Mojkovac

Tokom godine nijesu evidentirani slučajevi nelegalne sječe šume na teritoriji Parka. Na osnovu odluke UO br 01-2627 od 09.09.2025. godine izvršena je doznaka šume u državnoj svojini u iznosu od 29,77m^3 bukovih i 22,55m^3 čamovih sortimenata u bruto masi, a kasnije je izvršena i raspodjela po zahtjevima za ljetnji ogrijev stanovnicima na katunima koji se nalaze na teritoriji Parka koji pripada Beranskoj opštini. Takođe, izvršena je doznaka šume u privatnoj svojini u iznosu od 21,00m^3 lišćara i 20, 72m^3 čamovih sortimenata u bruto masi. O svemu je sačinjen izveštaj od strane ovlašćenog službenika Parka.

Tokom godine nijesu evidentirani slučajevi nedozvoljenog ribolova na vodama Biogradskog jezera, kao ni na dijelu toku rijeke Tare koji se nalazi na teritoriji parka. Sezona sportskog ribolova na Biogradskom jezeru počela je 01.05.2025. godine i završila se 31.07.2025. godine, shodno Zakonu o slatkovodnom ribarstvu koje je donijelo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede CG. Tokom trajanja ribolova prodat je rekordan broj dnevnih

ribolovnih dozvola 383 što je za 97 više nego u 2024. godini. U izvještajnom periodu na vodama Biogradskog jezera i dijelu rijeke Tare kojim gazduje Park održano je III kolo MLCG - takmičenje u mušičarenju (fly fishing). Tokom ljetnjih mjeseci nivo vode u jezeru je u konstantnom padu, što je prouzrokovano nepovoljnim hidrološkim prilikama, nedostatku snježnih padavina i obilnoj suši. Nekoliko dana sa kišnim padavinama u septembru mjesecu, zaustavilo je pad vodostaja i uslovilo podizanje nivoa vode, što je omogućilo i uspješnu prirodnu reprodukciju ribljeg fonda u Biogradskom jezeru, koja je bila pod pojačanom kontrolom Službe fizičke zaštite.

Tokom smanjenja broja posjetilaca u Parku u jesenjim mjesecima, a naročito u zimskim mjesecima kompletna fauna Parka nalazi stanište u neposrednoj blizini Biogradskog jezera (Lokvine, Biogradska rijeka, Ostrvica, Bendovac, Javorovaš, Strugovi, Katunina, Lještarje).

Posebna aktivnost Službe fizičke zaštite bila je usmjerena ka teritoriji rijeke Tare u dužini od 2,5 km kojom gazduje Park, kao i lokalitetu uz rijeku pored magistralnog puta od kampa Rakočević do Štitaričke rijeke zbog jednog broja krupnih sisara (košute, srne) čije je stanište na ovom lokalitetu u zimskim mjesecima povećan, zbog manje količine snijega u odnosu na visočije predjele.

Nadzornici Parka tokom ljetnjih mjeseci svakodnevno imali pojačanu kontrolu teritorije Parka i neposredne blizine gdje bi moglo doći do šumskih požara. Tokom godine u Parku nije evidentirana pojava požara.

Projektom MUPA – Direktorata za spašavanje i vanredne situacije, za rano otkrivanje požara i prevenciju djelovanja dobijena je oprema za ove svrhe (dron sa termovizijom i foto aparat sa optičkim zumom). Takođe, u okviru projekta izvršeno je stručno osposobljavanje pet nadzornika za upravljanje bespilotnom letilicom – dronom. Nakon završene obuke nadzornici su dobili sertifikat, u skladu sa EASA-om (Evropska agencija za bezbjednost vazdušnog saobraćaja).

Pripadnici Službe fizičke zaštite uzeli su učešće na nekoliko radionica vezanih za šumske požare u zaštićenim područjima.

Nadzornik Parka i šef službe prisustvovali radionicama na temu jačanje kapaciteta i razumijevanje među sudijama, tužiocima, policijom i rendžerima u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode, kao i dvije radionice o Ekološkoj povezanosti velikih zvijeri u okviru projekta ForestConnect u organizaciji Centra za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP) i JPNP Crne Gore.

Šef službe zaštite učestvovao je na VI Evropskom kongresu rendžera u Rumuniji, kao i na VII konferenciji Parkova Dinarida, kao i na mnogim drugim radionicama posvećenim unapređenju i očuvanju zaštićenih područja u Crnoj Gori.

Problemi koje je imala Služba fizičke zaštite u obavljanju svojih poslova odnose se na odluke lovačkih društava Kolašina, Mojkovca i Berana da dozvole lov na svojim teritorijama do same granice Parka, što nerijetko rezultira ulaskom lovačkih pasa u Park, koji uznemiravaju i rastjeravaju divlje životinje u Parku. Služba fizičke zaštite u okviru svojih nadležnosti podnosi prijave nadležnim inspekcijskim organima zbog nedozvoljenog puštanja lovačkih pasa na teritoriji Parka, shodno članu 16 stavovima 5 i 32 Zakona o Nacionalnim parkovima Crne Gore.

Problem sa kojim se sreću nadzornici Parka je veliki broj pasa lutalica, koji se nalazio na deponiji otpada na Štitaričkoj rijeci gdje rastjeruju divlje životinje, napadaju posjetioce i nadzornike Parka. O ovom problemu obaviještene su lokalne i državne institucije, ali su se svi proglašavali nenadležnim. Početkom sanacije deponije prisustvo pasa lutalica u Parku je konstantno i u sve većem broju što evidentiraju nadzornici kao i kamere zamke. Služba zaštite je inicirala sastanak sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne

poslove gdje su jasno precizirana ovlašćenja lokalnih institucija u rješavanju ovog problema uz svu tehničku podršku NP. Ovaj problem je i dalje prisutan u Parku.
Takođe, problem sa kojim se susreću nadzornici su neobilježene granice Parka, što je posebno izraženo na teritoriji Parka koja pripada Beranskoj i Mojkovačkoj opštini.
Odlukom o zabrani kretanja kvadova i džipova van javnog puta u Parku koji devastiraju prostor povećana je aktivnost Službe fizičke zaštite, ali je nedovoljna za sprovođenje ove odluke u potpunosti. U rješavanje ovog problema pored zaposlenih u NPCG i agencija koje dovode turiste na ove ture mora se uključiti nadležna ekološka inspekcija sa kaznenom politikom.
Pored redovnih aktivnosti Služba fizičke zaštite je učestvovala na pripremi turističke sezone (čišćenje putnog pravca Kraljevo Kolo – Biogradsko jezero, edukativne staze, parking prostora i lokaliteta oko objekata koji su u funkciji posjetilaca, rasijecanju putnog pravca od Biogradskog jezera do Dolova Lalevića, uklanjanju palih stabala na edukativnoj stazi oko Biogradskog jezera, delti Biogradske rijeke).
Ističe se potpuna posvećenost Službe fizičke zaštite što boljem odvijanju turističke sezone i svim posjetiocima na njihovom bezbjednom boravku u Parku, što je uvijek na prvom mjestu.
U toku ljetnjih mjeseci svojim neodgovornim ponašanjem u nekoliko navrata posjetioci Parka su se izgubili u prašumskom rezervatu, služba zaštite Nacionalnog parka, uspješno i bezbjedno je pronašla izgubljene turiste. Konstantno se upućuje apele da se svi posjetioci Parka pridržavaju pravila koja važe za zaštićeno područje, kao i da koriste usluge licenciranih vodiča.
Postavljanjem PTZ kamera na objektu suvenirnice olakšana je kontrola parking prostora i Biogradskog jezera. Takođe, postavljena PTZ kamera na naplatnom punktu u mnogome olakšava kontrolu ulaska i naplate u Park.
Služba zaštite pored pojave potkornjaka na teritoriji Parka koji pripada opštini Berane, evidentirala je pojavu istog na više lokaliteta u samom prašumskom rezervatu, o čemu su obaviješteni nadležni u JPNPCG, za dalje preduzimanje potrebnih mjera i aktivnosti.
Sniježne padavine su početkom oktobra mjeseca izazvale veći broj izvala i preloma u šumskim ekosistemima. Po evidenciji službe zaštite i konstantnom obilasku terena, ova pojava je mnogo više napravila štete šumskom ekosistemu u odnosu na prethodne godine kada je u pitanju bio vjetar. Takođe na edukativnoj stazi oko Biogradskog jezera i praking prostoru došlo je do izvala i preloma i ista su oštetila dio objekata i mobilijara gdje je i prijetila opasnosti kako za posjetioce, tako i za zaposlene u Parku.
Krajem novembra 2024. godine jako nevrijeme i olujni vjetar porušili su most na izlivu Biogradskog jezera u rijeku Jezeršticu i onemogućili prolaz edukativnom stazom kako posjetiocima tako i zaposlenima. Sanacija mosta odrađena je u martu mjesecu.
Izvršena je rekonstrukcija pet drvenih čamaca i nabavka deset drvenih vesala za iste.
Jedan od problema sa kojim se Služba fizičke zaštite susreće je starosna struktura zaposlenih, što ograničava efikasnu fizičku zaštitu.

Održavanje infrastrukture i ambijentalne higijene
U izvještajnom periodu zaposleni u Službi ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno su radili na održavanju čistoće u Parku na sljedećim lokalitetima: Kraljevo kolo - Mobile home - Jezerština, oko zgrade službi na Kraljevom kolu, parking prostoru kod naplatnog punkta, putnom pravcu Kraljevo kolo - Biogradsko jezero, na edukativnoj stazi oko Biogradskog jezera, parking prostoru, kao i dijelu Parka od Vranjaka do Dolova Lalevića, izvora Biogradske rijeke, Pešića, Šiškog i Ursulovačkog jezera.
Zaposleni u Službi ambijentalne higijene i infrastrukture radili su na održavanju putnog

pravca Kraljevo kolo - Biogradsko jezero uklanjanjem odrona, slomljenih grana i drugog nanosa, otčepljavanju propusta, kao i čišćenju rigole.
Tokom zimskih mjeseci zbog loših vremenskih uslova i jakog olujnog vjetra, došlo je do izvaljivanja i lomljenja stabala, kako na edukativnoj stazi, tako i na putnim pravcima Kraljevo kolo - Biogradsko jezero i Biogradsko jezero - Dolovi Lalevića. Zaposleni u Službi su radili na uklanjanju palih stabala radi bezbjednosti i neometane prohodnosti zaposlenih i posjetilaca.
Posebna aktivnost je bila usmjerena na pripremi turističke sezone, gdje su zaposleni u Službi dali svoj doprinos na čišćenju kompletne edukativne staze, parking prostora na Biogradskom jezeru, putnog pravca Biogradsko jezero - Kraljevo kolo.

Jedan od prioriteta rada tokom sezone odnosio se na košenje zelenih površina i to:

- Prilaz i ulaz u prostor Parka na Kraljevom kolu i Mobilehome
- Košenje na putnom pravcu Kraljevo kolo- Biogradsko jezero
- Oko znakova na parking prostoru
- Oko edukativne staze
- Oko nadstrešnice Guvno

Pripadnici Službe su radili na pripremi čamaca za upotrebu, kao i njihovo pražnjenje uslijed obilnih padavina radi puštanja istih u upotrebu.
Tokom sezone akcenat je stavljen na održavanje ambijentalne higijene na najposjećenijim lokalitetima.

2.2. Stručna zaštita

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno istorijskog nasljeđa Nacionalnog parka Biogradska gora, te eventualno predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređivanje, valorizaciju i sl.
Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za zaštitu prostora i održivi razvoj.
U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG tokom 2025. godine angažovano je ukupno petnaest (15) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, jedan (1) stručni saradnik za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, jedan (1) stručni saradnik za faunu sisara, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.
Tokom 2025.godine Ugovorom na određeno vrijeme angažovan je jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu, a od septembra 2025.godine i jedan (1) stručni saradnik za šumarstvo.
U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u toku 2025. godine nedostajao je: jedan (1) stručni saradnik za fauna beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za fauna sisara i jedan (1) stručni saradnik za floru i vegetaciju.
Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena

je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža, kamera zamke). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.
Preduzete mjere u cilju stručne zaštite Parka date su u poglavlju 3. Realizacija programa upravljanja.

3. Realizacija Programa upravljanja

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta

Unapređenje informacione baze podataka o flori Nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad

Izvršena je analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijedili podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Biogradska gora, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES).
Baza flore nacionalnih parkova sadrži podatke za 2801 biljni takson (814 terenski popisano), od kojih se 454 taksona odnosi za područje NP Biogradska gora. Tokom terenskih istraživanja potvrđeno je prisustvo 200 biljnih taksona, na različitim staništima NP.
Dat je tabelarni prikaz brojnosti popisanih taksona, sa naglaskom na terenske podatke, kao i brojnost po osnovu nacionalnog i međunarodnog statusa i nivoa zaštite.

Tabela 6: *Broj nacionalno i međunarodno značajnih biljnih taksona u flori NP, sadržanih u bazi*

Liste	Ukupno	Terenski podaci
Broj popisanih taksona (vrsta i podvrsta)	454	200
Nacionalno/međunarodno značajni taksoni	246	108
Endemi / subendemi	85 / 15	40 / 6
Zakonom zaštićene („Sl. list RCG", br. 76/06)	57	25
Međunarodne liste	160	71
EU Habitat Directiva	7	3
Bern Convention	3	1
CITES	26	11
IPA	13	4
EU IUCN Red List	146	68

Napomena: Tabela ne sadrži podatke terenskih istraživanja sprovedenih prije formiranja baze. Nedostajući podaci biće unijetii tokom narednog planskog perioda.

***Tabela 7**: Zastupljenost nacionalno značajnih taksona u flori NP na međunarodnim listama*

Liste	**Ukupno**	**Zakonom zaštićeni** (Sl. list RCG 76/06)	**Endemi / subendemi**
Međunarodno značajni taksoni	154	48	30 / 2
HD	4	4	1 / 0
BC	3	3	2 / 0
CITES	18	16	4 / 0
IPA	24	22	20 / 1
EU - IUCN Red List	130	30	10 / 2

***Tabela 8**: Zastupljenost nacionalno značajnih taksona u flori NP na međunarodnim listama*

Liste	**Ukupno**	**Zakonom zaštićeni** (Sl. list RCG 76/06)	**Endemi / subendemi**
Međunarodno značajni taksoni	160	44	21 / 1
HD	7	7	1 / 0
BC	3	2	1 / 1
CITES	26	24	3 / 0
IPA	13	13	7 / 1
EU - IUCN Red List	145	32	10 / 1

***Tabela 9:** Zastupljenost osjetljivih biljnih vrta NP po IUCN kategorizaciji (Eu IUCN Red List)*

Konzervacioni status	**ukupno**	**Populacioni trend**			
		stable	**decreasing**	**increasing**	**unknown**
DD (data deficient)	3				3
LC (least concern)	136	73	30	3	30
NT (near threatened)	7		5		2
Ukupno	146	73	35	3	35

DD - data deficient (nedostaju podaci)**; LC** - least concern (najmanje ugrožena)**; NT** - near threatened (skoro ugrožena);

***Tabela 10:** Status značajnih biljnih taksona na nacionalnim i međunarodnim listama*

Vrsta	**End. / subend.**	**Sl. list RCG 76/06**	**CG Prelimin. Crvena lista**	**EU IUCN Red List**	**BC, HD, CITES, IPA**
Viola orphanidis subsp. *nicolae*	CG	+			IPA
Gentianella pevalekii	CG				
Dianthus nitidus subsp. *lakusicii*	CG, Sr	+	CR	NT decreasing	HD An.II i IV, BC An.I, IPA

Vrsta	End. / subend.	Sl. list RCG 76/06	CG Prelimin. Crvena lista	EU IUCN Red List	BC, HD, CITES, IPA
Eryngium alpinum		+		NT decreasing	HD An II i IV, BC An.I, IPA
Tozzia alpina subsp. *carpatica*		+		DD uncnown	HD An.II i IV
Barbarea balcana	Balkana			LC stable	
Pinus peuce	Balkana	+		NT unknown	
Pinus heldreichii	Balkan - It	+		LC stable	IPA
Draba doerfleri	Balkan-Tu (A)				BC An.I
Galanthus nivalis		+		NT decreasing	HD An.V CITES An.II
Gentiana lutea subsp. *symphyandra*		+	VU	LC decreasing	HD An.V
Arnica montana		+	CR	LC decreasing	HD An.V
Diphasiastrum alpinum		+		LC stable	HD An.V

Legenda*: DD – Data deficient (bez podataka); LC - Least concern (najmanja briga);* NT - near threatened (skoro ugrožena);VU - vulnerable (ranjiva); CR - critically endangered (kritično ugrožena)

Napomena*:* *Dianthus nitidus* se na međunarodnim listama vodi kao vrsta, a ne kao subspecies *lacusicii*. Takođe, *Gentiana lutea subsp. symohyandra* se na EU listama nalazi i štiti kao vrsta *Gentiana lutea*, dok za njenu podvrstu *symphyandra*, koja je prisutna u Crnoj Gori još uvijek nije utvrđena kategorija zaštite.

Očekuje se da će se sa izradom Crvene knjige flore Crne Gore, obezbijediti potpuni uvid u postojeće stanje i brojnost ranjivih i ugroženih taksona u flori NP Biogradska gora.

Na osnovu raspoloživih literaturnih i terenskih podataka, primjenom Google Earth programa, urađene su mape distribucije za sledeće endemske i rijetke vrste na području NP: *Aconitum toxicum, Androsace hedraeantha, Barbarea balcana, Draba doerfleri, Eryngium alpinum, Galanthus nivalis, Gentianella pevalekii, Oxytropis dinarica, Pinus peuce, Viola orphanidis* subsp. *nicolai.*

Mape distribucije za navedene vrste date su u prilogu ovog Izvještaja.

Utvrđeno nulto stanje alkalnih i prelaznih tresava- potencijalnih NATURA 2000 staništa

U poređenju s prethodnim istraživanjem stanišnih tipova 7230 (alkalne tresave) i 7140 (prelazne tresave) na lokalitetu Biogradska rijeka, koji su vršeni u ljetnjem aspektu, uslovi tokom proljeća 2025. godine bili su znatno povoljniji. Na mikrolokacijama uz potok registrovana je visoka pokrovnost vrste *Pinguicula balcanica*, kao i brojno prisustvo orhideja (*Dactylorhiza cordigera* ssp. *bosniaca, Gymnadenia frivaldii, Dactiylorhiza sambucina*), karakterističnih za ove tipove staništa. Ukupna površina staništa nije smanjena u odnosu na prethodni period, a sukcesija se odvija prirodnim tempom, bez znakova ubrzanog zarastanja. Vegetacija pokazuje tipičnu fenologiju za proljeće, sa jasno izraženim oligotrofnim i mezotrofnim karakteristikama. Pokrovnost *Sphagnum* spp. na određenim mikrolokalitetima je znatno veća.

Stanišni tip 6230 Vrstama bogati travnjaci tvrdače (*Nardus stricta*) na silikatnim supstratima planinskih područja, karakterisao se smanjenom pokrivenošću dominantne vrste *Nardus stricta,* dok su za stanišni tip 6430 Visoke zeleni prethodno zabilježene vrste (*Angelica sylvestris, Veratrum album, Deschampsia caespitosa*) tokom proljećnog aspekta dostigle samo početni razvojni stadijum i pokazale tendenciju opadanja u odnosu na ljetnji period, što je odgovaralo sezonskoj fenološkoj dinamici. U proljeću su dominirale vrste *Caltha palustris* i *Plantago reniformis*.

Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe

Izrađena je mobilna aplikacija koja će omogućiti bolji monitoring i prikupljanje podataka o ubiranju divlje flore u komercijalne svrhe. Obuka nadzornika za korišćenje aplikacije obaviće se početkom 2026. godine, prije sezone ubiranja i kontrole na terenu.

Očuvani šumski ekosistemi

U okviru aktivnosti 1.4.1, koja se odnosi na sprovođenje sanitarno-higijenskih mjera, izvršena je procjena stanja šuma na terenu u saradnji sa Službom zaštite Parka. Na osnovu prikupljenih podataka, na lokaciji oko Biogradskog jezera, konstatovano je da nije bilo potrebe za sprovođenjem sanitarne sječe, jer nijesu evidentirana stabla sa izraženim simptomima zaraze, značajnijim oštećenjima od abiotičkih faktora niti stabla koja bi predstavljala opasnost za posjetioce ili imovinu. Ovakvo stanje ukazuje na dobar nivo očuvanosti i stabilnosti šumskih ekosistema na području Rezervata. Kada je riječ o lokaciji Suvodo-Šiška, na toj lokaciji je izvršena sanitarna doznaka u količini od 30,63 m³, lišćara i četinara. Imajući u vidu prisustvo potkornjaka i drugih antropogenih negativnih pritisaka, može se konstatovati da su šumski ekosistemi na ovom području u dobrom zdravstvenom stanju. U prethodnom periodu na lokalitetu Suvodo–Šiška vršene su intenzivne sječe koje su dovele do narušavanja stanja prašumskog tipa šume. Zbog narušenog stanja, neophodno je kontinuirano sprovoditi mjere zaštite i sanacije kako bi se osigurala njihova trajnost i smanjio uticaj prisutnih negativnih faktora.

Izrada i ažuriranje interaktivne baze podataka o stanju šumskih ekosistema je kontinuirana aktivnost i odnosi se na redovno prikupljanje i ažuriranje terenskih i drugih podataka neophodnih za dalja analiziranja. Terenski prikupljeni i vektorizovani podaci uspješno su integrisani u GIS bazu, čime je unaprijeđen sistem prostornog praćenja i analize stanja šuma. Ova aktivnost doprinosi efikasnijem planiranju, donošenju upravljačkih odluka i dugoročnom monitoringu šumskih ekosistema, a realizovana je bez dodatnih finansijskih troškova.

Praćenje zdravstvenog stanja šumskih ekosistema na mreži bioindikacijskih tačaka je realizovana sporadično i na osnovu randomski odabranih tačaka. Monitoring je obuhvatio procjenu dekolorizacije i defolijacije asimilacionih organa, kao i praćenje potencijalnih biotičkih štetnih faktora. Rezultati monitoringa ukazuju da je opšte zdravstveno stanje šumskih ekosistema dobro, bez značajnih poremećaja većih razmjera, što potvrđuje stabilnost i očuvanost prirodnih šumskih zajednica Nacionalnog parka.

U okviru implementacije projektnih aktivnosti FOREST CONNECT sprovedene su ciljane mjere upravljanja staništima u funkciji unapređenja ekološke poveznica i očuvanja funkcionalnosti migracionih koridora krupnih zvijeri. Na lokalitetima Dolovi i Svatovsko groblje izvršeno je košenje travnate vegetacije u cilju sprječavanja sukcesije, održavanja otvorenih staništa i zaštite područja od požara. Takođe, sprovedeno je orezivanje voćkarskih vrsta radi unapređenja njihove vitalnosti, regenerativnog potencijala i rodnosti, čime se obezbjeđuje stabilan i dugoročan izvor hrane duž identifikovanih koridora krupnih zvijeri.

Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira

Nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune *Lepidoptera*. Podaci iz dostupnih publikacija, koji su pretežno vezani za pojedine vrste rodova ili familija, unijeti su u bazu podataka. Prema sakupljenim literaturnim podacima, kao i na osnovu sprovedenih terenskih istraživanja u prethodnom periodu, na prostoru NP Biogradska gora registrovano je 59 vrsta dnevnih leptira. Poseban fokus monitoringa bio je na vrstama od međunarodnog i nacionalnog značaja, uključujući vrste sa Aneksa EU Direktive o staništima (*Parnassius apollo, Parnassius mnemosyne, Euphydryas aurinia, Euphydryas maturna, Lycaena dispar*), kao i nacionalno zaštićene vrste (*Papilio machaon, Iphiclides podalirius*). Realizacijom aktivnosti uspostavljena je početna baza podataka o diverzitetu, rasprostranjenosti i ekološkim karakteristikama dnevnih leptira, koja predstavlja osnov za dugoročno praćenje promjena u ekosistemima NP Biogradska gora.

Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca

U izvještavanoj godini nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca. Prema literaturnim podacima, na prostoru Parka prisutno je 11 vrsta vodozemaca i 10 vrsta gmizavaca.

Tokom 2025. godine realizovane su programske terenske aktivnosti na istraživanju i praćenju vodozemaca i gmizavaca u Nacionalnom parku Biogradska gora. Istraživanja su sprovedena sa ciljem utvrđivanja distribucije vrsta, identifikacije značajnih staništa i sagledavanja potencijalnih ugrožavajućih faktora.

Terenska istraživanja su obavljena na više lokaliteta: Biogradsko jezero, izvorište Biogradske rijeke, Bendovac – Crna lokva, Lalevića dolovi i bara iznad Šiškog jezera. Primijenjene su standardne metode vizuelnih transekata i selektivne pretrage vodenih staništa, uz minimalno uznemiravanje jedinki i staništa. Terenskim izlascima zabilježene su 3 vrste vodozemaca i 3 vrste gmizavaca.

Podaci su unijeti i obrađeni u Excel bazi podataka. Za svaku vrstu je utvrđen status zaštite po osnovu nacionalnih lista i/ili međunarodnih lista (Bernska konvencija, EU Habitat direktiva – NATURA 2000, IUCN Crvene liste).

Na lokalitetu Biogradskog jezera registrovana je smeđa krastača *(Bufo bufo)* i šareni daždevnjak *(Salamandra salamandra).* Na lokalitetima Lalevića dolovi, bara iznad Šiškog jezera i izvorište Biogradske rijeke registrovane su brojne populacije livadske žabe *(Rana temporaria)*.

Tabela 11: *Pregled utvrđenih vrsta vodozemaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi:*

Vrsta	Status u CG	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HD
Bufonidae							
Bufo bufo (smeđa krastača)	ZZ	-	-	LC	LC	III	-
Ranidae							
Rana temporaria (livadska žaba)	-	-	-	LC	LC	III	V
Salamandridae							
Salamandra salamandra (šareni daždevnjak)	ZZ	-	-	LC	LC	III	-

Legenda: ZZ: „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; LC - Least concern (najmanja briga)

Na području Biogradskog jezera, na kamenitoj obali uočene su jedinke zidnog guštera *(Podarcis muralis)* i Eskulapov smuk *(Zamenis longissimus)*. Na izvorištu Biogradske rijeke tokom 2025. godine nisu zabilježeni nalazi gmizavaca, ali raniji podaci ukazuju na značajan potencijal ovog područja kao pogodnog staništa.

***Tabela 12**: Pregled utvrđenih vrsta gmizavaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi:*

Vrsta	Status u CG	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HD
Anguidae							
Anguis fragilis complex (sljepić)	ZZ	-	-	LC	LC	III	-
Lacertidae							
Podarcis muralis (zidni gušter)	ZZ	-	-	LC	LC	II	IV
Colubridae							
Zamenis longissimus (smukulja)	ZZ	-	-	LC	LC	II	IV

Legenda: ZZ: Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta "Sl. List", br. 76/06; LC - Least concern (najmanja briga)

Istraživanje i očuvanje populacije mrmoljaka na području Parka

U okviru redovnih aktivnosti istraživanja batrahofaune u Nacionalnom parku Biogradska gora, tokom 2025. godine sprovedena su terenska istraživanja sa ciljem praćenja stanja populacije planinskog mrmoljka *(Ichthyosaura alpestris)* u Biogradskom jezeru i okolnim barama. Istraživanja su realizovana, u proljećnom i jesenjem periodu, kako bi se obuhvatile sezonske promjene u dostupnosti staništa i prisustvu vrste.

Primijenjene su standardne herpetološke metode, uključujući vizuelne transekte duž obala jezera i bara, aktivnu pretragu vodenih i vlažnih mikrostaništa (lišće, humus, drvna masa), selektivnu upotrebu meredova isključivo radi potvrde prisustva i determinacije vrste.

Podaci sa terena su unijeti i obrađeni u Excel bazu podataka. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta („Sl. list RCG", br. 76/06). Po IUCN listi pripada kategoriji najmanje zabrinjavajuća (LC); prema Crvenoj list CG gotovo je ugrožena vrsta (NT) i nalazi se na dodatku III Bernske konvencije.

Rezultati proljećnog i jesenjeg terenskog izlaska u cilju istraživanja i očuvanja populacije planinskog mrmoljka *(Ichthyosaura alpestris)* ukazuju na izraženu sezonsku dinamiku ove vrste, uslovljenu hidrološkim karakteristikama barskih staništa. Tokom proljećnog istraživanja zabilježeno je prisustvo većeg broja jedinki u vodenoj fazi, što potvrđuje da istraživana bara kraj Biogradskog jezera predstavlja značajno reproduktivno stanište za lokalnu populaciju.

Tokom ljeta došlo je do potpunog presušivanja bare, što je rezultiralo vizuelnim odsustvom jedinki. Pronalazak jedne jedinke u kopnenoj fazi u okolnim vlažnim mikrostaništima potvrđuje sposobnost vrste da preživi nepovoljne sezonske uslove, ali istovremeno ukazuje na osjetljivost populacije na hidrološku nestabilnost sezonskih barskih staništa.

Odsustvo planinskog mrmoljka u Biogradskom jezeru ukazuje da jezero ne predstavlja pogodno stanište za ovu vrstu, zbog prisustva ribe kao glavnog predatora planinskog mrmoljka, većeg vodostaja i nižih temperatura vode. Ovi nalazi potvrđuju značaj manjih, plitkih i privremenih bara za reprodukciju i opstanak vrste u istraživanom području.

Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje ptica grabljivica

Istraživanja su realizovana tokom planske godine sa ciljem sagledavanja sastava ptičjih zajednica, utvrđivanja prostorne i stanišne distribucije vrsta, kao i identifikacije ključnih staništa od posebnog značaja za očuvanje ptica, sa posebnim fokusom na dnevne grabljivice.

Područje istraživanja obuhvatilo je širi prostor Nacionalnog parka, od Biogradskog jezera i njegove neposredne okoline, preko bukovih šuma i otvorenih travnjačkih kompleksa, do visokoplaninskih vrhova i katunskih zona. Monitoring je sproveden na potezu Biogradsko jezero, Lalevića dolovi, Svatovsko groblje, Pešića jezero, Zekova glava, izvorište Biogradske rijeke, čime su obuhvaćena sva reprezentativna i ekološki značajna staništa prisutna u Parku.

Monitoring je sproveden primjenom standardnih ornitoloških metoda, uključujući linijske transekte, tačkaste cenzuse i vizuelna posmatranja uz pomoć optičke opreme (dvogledi i fotoaparat). Posebna pažnja posvećena je detekciji grabljivica tokom njihovih aktivnosti ishrane, leta i potencijalnog gniježđenja, uz minimalno uznemiravanje jedinki i staništa.

Svi prikupljeni podaci uneseni su u elektronsku bazu podataka.

Na istraživanom području evidentirane su sljedeće vrste dnevnih grabljivica:

***Tabela 13**: Lista dnevnih grabljivica*

Vrsta	Dom.naziv	Zakon CG	Bon	Eu direktiva	Bernn	CITES	IUCN	IUCN CG
Aquila chrysaetos	suri orao	ZZ	I, II	I	III	II	LC	VU
Buteo buteo	mišar	ZZ	II		III	II	LC	LC
Buteo rufinus	Riđi mišar	ZZ	II	I	III	II	LC	LC
Circaetus gallicus	zmijar	ZZ	II	I	III	II	LC	VU
Falco peregrinus	sivi soko	ZZ	II	I	III	II	LC	CR
Falco tinnunculus	vjtruška	ZZ	II		III	II	LC	LC
Falco naumanni	bjelonokta vjetruška	ZZ	I, II	I	III	II	VU	EX
Accipiter gentilis	jastreb	ZZ	II	I*	III	II	LC	VU
Accipiter nisus	kobac	ZZ	II	I*	III	II	LC	LC

*Legenda: ZZ (zakonom zaštićene vrste Rješenjem Republičkog zavoda za zaštitu prirode o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta); *povremeno zaštićena - Zakon o divljači i lovstvu; IUCN (crvena lista); NT - Near Threatened (blizu ugroženosti); LC - Least concern (najmanja briga); VU – Vulnerable (osjetljiva vrsta); EN - Endangered (ugrožene vrste)*

Prisustvo navedenih vrsta, posebno onih sa Aneksa I EU Direktive o pticama, potvrđuje da Nacionalni park Biogradska gora predstavlja važno područje za očuvanje dnevnih grabljivica,

kako u pogledu ishrane i migracije, tako i potencijalnog gniježđenja. Ovi nalazi dodatno naglašavaju potrebu za nastavkom sistematskog monitoringa i očuvanjem ključnih staništa u okviru budućih planskih i upravljačkih aktivnosti.

Očuvane populacije slijepih miševa

Terenski rad realizovan je primjenom standardnih metoda istraživanja faune *Chiroptera*. Ultrazvučna detekcija sprovedena je na dvije odabrane tačke na južnoj obali Biogradskog jezera u periodu od 19:00 do 03:00 časa , čime je obuhvaćen cjelokupan interval najintenzivnije noćne aktivnosti ove grupe faune. Snimanje i analiza eholokacionih signala omogućili su pouzdanu identifikaciju prisutnih taksona i procjenu njihove aktivnosti u zoni jezera. Paralelno s tim, izvršeno je redovno godišnje prebrojavanje porodiljske kolonije malog potkovičara na lokalitetu Kraljevo kolo, primjenom metode brojanja izlazećih jedinki u sumrak, uz naknadnu provjeru broja mladih jedinki unutar objekta, poštujući maksimalno smanjenje uznemiravanja kolonije. Tokom ultrazvučne detekcije registrovane su sljedeće vrste: *Pipistrellus pygmaeus, Myotis sp., Barbastella barbastellus, Nyctalus noctula, Myotis capaccinii/daubentonii, Myotis nattereri i Pipistrellus kuhlii/nathusii*. Zabilježeni diverzitet potvrđuje izražen ekološki značaj zone Biogradskog jezera kao hranilišnog i tranzitnog područja za veći broj šumskih i vodnih vrsta slijepih miševa. Godišnjim brojanjem u objektu na Kraljevom kolu utvrđeno je ukupno 210 jedinki malog potkovičara (150 odraslih i 60 mladih), što predstavlja smanjenje brojnosti od približno 30,46% u odnosu na 2022. godinu. Navedeni trend zahtijeva pojačan nadzor i sprovođenje mjera unapređenja uslova u reproduktivnom skloništu.

Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna

Za kamera-zamke bili su zaduženi nadzornicima Parka, međutim materijal nije dostavljan kontinuirano, već objedinjeno krajem godine, bez jasno definisane metodologije postavljanja, trajanja rada kamera i preciznih podataka o lokacijama. Tokom 2025. godine JPNPCG je raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan uslijed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti. Radi unapređenja rada, neophodno je definisati jasan protokol o korišćenju i namjeni kamera-zamki, uključujući standarde postavljanja, evidencije i dostavljanja podataka, kako bi se obezbijedila njihova puna primjena u svrhu stručnog monitoringa.

Utvrđeni koridori krupnih sisara

U okviru cilja „Utvrđeni koridori krupnih sisara“ za kamera-zamke bili su zaduženi nadzornici Parka, međutim materijal nije dostavljan kontinuirano, već objedinjeno krajem godine, bez jasno definisane metodologije postavljanja, trajanja rada kamera i preciznih podataka o lokacijama. Zbog izostanka standardizovanih pratećih informacija, prikupljeni materijal nije mogao biti korišćen za stručnu analizu koridora, već pretežno u promotivne svrhe. Istraživanja tokom prethodnih godina planskog perioda ukazuju da su vrste sa najvećom frekvencijom pojavljivanja na foto-zamkama su: jelen, srna, lisica i divlja svinja. Tokom 2025. godine JPNPCG je raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan uslijed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj

mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti.

Obezbijeđena prihrana za krupne sisare tokom zimskih mjeseci

Zbog pojave Afričke kuge kod divljih svinja rješenjem Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove broj 003/1-312/25-UPI-3/3 u potpunosti obustavljena prihrana sa mineralnom soli na lokalitetima gdje se nalaze solila, prvenstveno namijenjena za krupne sisare. Tokom godine služba zaštite je posebnu pažnju usmjerila ka praćenju populacije divljih svinja i eventualne pojave bolesti.

Zahtjevom broj 586 od 02.09.2025. godine NP Biogradska gora obratio se Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove radi razmatranja mogućnost ukidanja rješenja o zabrani prihrane krupnih sisara. Rješenjem broj 001-310/25-4914/2 od 02.10.2025. godine dobijen je odgovor da nema ograničenja u prihrani mineralnom soli divljih životinja u Parku.

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala

Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine

Kroz istraživački rad na identifikovanju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine – običajne prakse, izvođačke djelatnosti, starih zanata i vještina ljudi, popisani su i nosioci ovih znanja i vještina. Inventarisan je stari zanat drvodjeljski i izrada upotrebnih posuda od drveta kao i suvenira inspirisanih tradicijom kojima su upotpunjene suvenirnice u svim Parkovima koje su bile u deficitu sa ovom vrstom proizvoda. Takođe, iz domena narodne medicine, popisane su vještine sakupljanja i upotrebe ljekovitog bilja.

***Slika 1**: Drvodeljstvo i sakupljanje ljekovitog bilja*

Kroz kreiranje okvira za promociju nacionalnih parkova i predstavljanje široj javnosti 20-21. marta su organizovani „Dani Nacionalnih parkova" u TC Big Fashion, u Podgorici. Tom prilikom održan je sajam proizvoda lokalnog stanovništva i prezentacija starih vještina i zanata sa prostora svih pet nacionalnih parkova. Posebno je do izražaja došla dugogodišnja saradnja i međusobno povjerenje, što je doprinijelo tome da prezentacija bude veoma dobro prihvaćena. Najviše pažnje privukao je „kućer" za čobana.

***Slika 2**: Sa manifestacije Dani Nacionalnih parkova Crne Gore*

Upućena je inicijativa prema Pošti Crne Gore za štampanje prigodnih markica gdje je dat predlog za Nacionalni park Biogradska gora iz oblasti kulturno-istorijsko i etnografsko nasljeđe (fotografije sa opisom i obrazloženjem) u cilju promocije Parka.

Uzeto je učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori u Ministarstvu kulture i medija na Cetinju. Na poziv Agencije za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice, uzeto je učešće u projektu „Mistične priče Dunavske zelene rute“, koji predstavlja valorizaciju međunarodnog prirodnog i nematerijalnog nasljeđa, sa ciljem društveno-ekonomskog razvoja ruralnih područja Podunavlja. Uzeto je učešće i na međunarodnoj konferenciji „Kulturne i kreativne industrije i baština" kroz panel diskusiju, koja se odnosila na perspektive sinergije zelenog razvoja, očuvanja prirode, razvoja poljoprivrede i unaprjeđenja kulturnih potencijala, te zaštite kulture baštine - na svim nivoima u zemlji.

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi

Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija

Tokom izvještajnog perioda realizovane su edukativne aktivnosti usmjerene na upoznavanje djece sa prirodnim i kulturnim vrijednostima Nacionalnog parka Biogradska gora. U tom okviru, program „Obradujmo prirodu“, sproveden u saradnji sa osnovnim školama i predškolskim ustanovama, obuhvatio je realizaciju radionica sa učešćem 133 učenika iz dvije osnovne škole sa područja Kolašina i Berana, kao i dvije javne predškolske ustanove iz Mojkovca i Kolašina, kojima je tom prilikom podijeljen edukativni buklet.

U skladu sa nastavnim programima, pripremljena je brošura „Zavirite u čarobni svijet

Nacionalnog parka Biogradska gora“, koja je u saradnji sa OEBS-om odštampana i korišćena tokom edukativnih radionica za upoznavanje djece sa prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka.
Obilježavanje ekološki značajnih datuma sprovedeno je kroz radionice, promotivne ture i edukativne aktivnosti u saradnji sa osnovnim školama i predškolskim ustanovama, s ciljem podizanja ekološke svijesti i upoznavanja djece sa prirodom i kulturnim nasljeđem, 22.03. – Svjetski dan voda (JUOŠ „Lubnice“, Berane; 18 djece). Za Dan planete Zemlje, 22.04. kroz zanimljive edukativno-kreativne aktivnosti, 25 predškolaca JPU „Jevrosima Jevra Rabrenović“, iz Mojkovaca upoznalo se sa značajem očuvanja naše planete. U skladu sa uzrastom, podijeljene su i bojanke sa motivima nacionalnih parkova. Povodom Međunarodnog dana ptica, Nacionalni park Biogradska gora posjetilo je 11 učenika Osnovne škole „Međuriječje“ iz Kolašina, koji su kroz edukativni razgovor sa zaposlenima u parku saznali više o pticama, njihovom značaju, kao i o važnosti očuvanja prirode i bogatstvu ovog zaštićenog područja. 22.05. – Svjetski dan zaštite biodiverziteta (JUOŠ „Risto Manojlović“, Kolašin; 45 učenika šestog razreda), 05.06. – Svjetski dan zaštite životne sredine (promotivna tura na Pešića jezeru; 30 učesnika). Povodom Svjetskog dana prašuma, za 40 mališana i 5 vaspitača JPU „Sestre Radović“ iz Kolašina organizovan je ekološki čas na stazi za boso hodanje, gdje su djeca kroz igru i dodir s prirodom upoznala različite podloge – zemlju, mahovinu, kamenje i lišće.
U okviru Dana čistih planina, 26. septembra, NP Biogradska gora posjetilo je 35 učenika osnovnih škola „Međurječje“ i „Mojsije Stevanović“, koji su tom prilikom učili o parku, rijekama i planinama, kao i o flori i fauni ovog zaštićenog područja. Kroz edukativni video povodom 04.10.–Svjetskog dana životinja, zaposleni iz Nacionalnog parka Biogradska gora predstavili su čudesnu prirodu i stanovnike ovog parka.
Nastavak UNESCO projekta „Smanjenje pojave šumskih požara u NP Durmitor i kanjonu rijeke Tare" realizovan je kroz edukativnu radionicu sa učenicima OŠ „Risto Manojlović“ (45 učesnika), sa naglaskom na šumske požare i negativne efekte na procese u prirodi.

Slika 3: *Radionica realizovana u okviru UNESCO projekta*

Dodatne aktivnosti uključivale su i akciju čišćenja područja oko rijeke Tare na lokaciji Kraljevo Kolo 20. septembra, povodom Dana ekološke države Crne Gore (15 volontera i zaposleni NPBG). Povodom istog datuma u okviru Demokratskih radionica „Barbara Pramer“, održana je edukativna radionica sa članovima Ekološke sekcije Osnovne škole „Oktoih“ iz Podgorice. Nakon realizacije ove i drugih zajedničkih aktivnosti, zaključen je Memorandum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, sa ciljem unapređenja edukacije mladih o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti i zaštiti životne sredine, kroz edukativne aktivnosti, posjete centrima za posjetioce NPCG i zajedničko obilježavanje značajnih ekoloških datuma.

U saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama realizovane su aktivnosti usmjerene na promociju i obilazak Parka; tokom godine, u saradnji sa TO Mojkovac i PSK Brskovo sproveden je obilazak Šiškog jezera, dok je sa TO Kolašin nastavljen obilazak Pešića jezera, a za program obilaska odštampan je promotivni liflet (100 komada) na njemačkom jeziku.

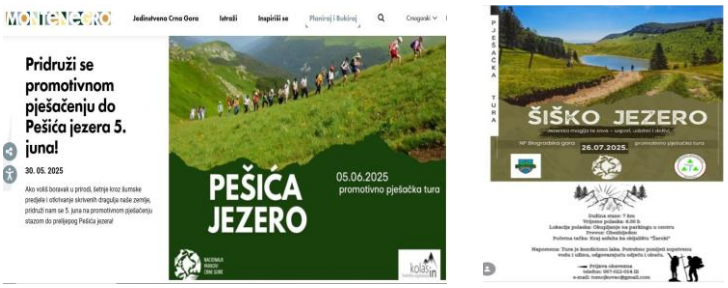
Slika 4: *Promotivno- interpretativne ture sa TO Mojkovac i TO Kolašin*

Održavanje i unapređenje postojećih edukativnih i tematskih staza realizovano je kroz zamjenu starih i postavljanje novih informativnih tabli, čime je poboljšana pristupačnost i kvalitet edukativnih aktivnosti.

U sklopu aktivnosti - program obilaska parka- realizovano je 10 obilazaka s grupama turista oko Biogradskog jezera. Ove godine ovi obilasci su organizovani na *pro bono* bazi, s obzirom da nismo imali licenciranog vodiča, a na čemu insistira Turistička inspekcija. Od naredne sezone očekujemo proširenje turističke ponude, koja će obuhvatiti tri staze, a imaćemo i svog licenciranog vodiča.

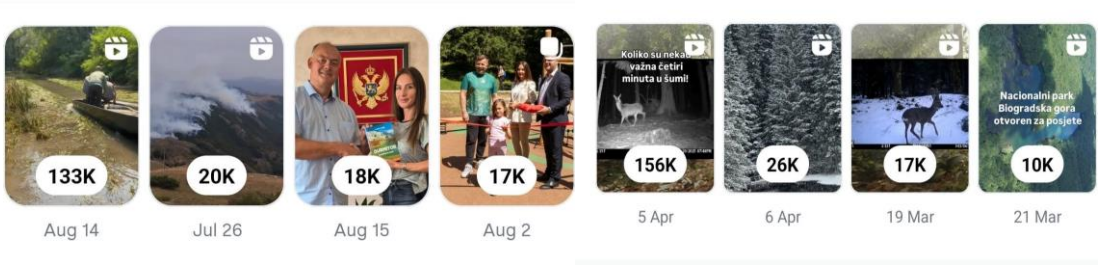
Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou

U cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti i turističke ponude zasnovanoj na prirodi, javnost je u kontinuitetu informisana o najznačajnijim programskim, vanprogramskim i projektnim aktivnostima koje JPNPCG - NP Biogradska gora realizuje samostalno i/li u saradnji sa nadležnim institucijama i drugim subjektima. Informisanje i promocija zaštićenog područja vršila se posredstvom štampanih i elektronskih medija, društvenih mreža (Instagram i Facebook), Youtube kanala i sajta JPNPCG, kao i u saradnji sa drugim subjektima. Realizovane su aktivnosti usmjerene na pravovremeno, tačno i transparentno informisanje javnosti o radu NP, promociji prirodnih dobara, podizanju svijesti o značaju očuvanja prirode, kao i jačanju povjerenja javnosti u rad organizacione jedinice.
Tematski fokus medijskih aktivnosti bio je usmjeren na promociju najznačajnijih aktivnosti u Parku, zaštite biodiverziteta, te turističke ponude zasnovane na prirodi. Izdvajamo promociju obilježavanja najznačajnijih ekoloških datuma, besplatnih ulaza u NPCG, interpretativnih tura, Staze za boso hodanje, kao i video snimaka sa kamera zamki (medvjed, divlja mačka sa mladuncima, ptice, daždevnjak, zmija, srndać, vidra, vuk, srne).

Slika 5: *Promocija manifestacija i događaja*

Digitalna komunikacija zabilježila je rast broja pratilaca, a ovaj rezultat ostvaren je kroz redovno objavljivanje promotivnog, edukativnog i vizuelno prilagođenog sadržaja, kao i povećanu interakciju sa pratiocima na društvenim mrežama. Od početka 2025. godine radilo se intenzivno na promociji putem digitalnih kanala, koji su prepoznati kao mjesta gdje možemo razvijati imidž nacionalnih parkova, ali i informisati javnost o najvažnijim pitanjima, aktivnostima, mogućnostima za turizam i aktivni odmor.

Slika 6: *Objave na društvenim mrežama koje su izazvale pažnju pratilaca*

Posebna pažnja u ovom segmentu posvećena je takozvanom „organskom rastu profila", pa su stranice u kontinuitetu bile predmet pažnje i pregleda čiji je broj na kvartalnom nivou varirao između 300 hiljada do 1,5 miliona.

Slika 7*: Statistika na društvenim mrežama*

PR kampanje

U cilju promocije NP osmišljene su i realizovane kampanje, samostalno ili u saradnji sa drugim akterima:

- „Godišnja ulaznica – Tvoja vrata u svijet nacionalnih parkova" - Kroz višemjesečnu kampanju promovisana je godišnja ulaznica za NPCG kojom je posjetiocu po promotivnoj cijeni od 13,50 eura omogućen neograničeni broj ulazaka u svih pet zaštićenih područja

Slika 8: *Promocija godišnje ulaznice*

- „Posjeti ih sve“ u saradnji sa Crnogorskom komercijalnom bankom. Online kupovinom Godišnje ulaznice uz korišćenje Visa kartica ove banke, posjetioci su ostvarivali povrat novca u iznosu od 50%. Promocija ove ulaznice u kontinuitetu je vršena na društvenim mrežama, dok su građani o ovoj povoljnosti informisani kroz više različitih objava, vizuala i anketa. Godišnja ulaznica promovisana je tokom različitih medijskih gostovanja i istupa u javnosti.
- „ Kupujmo naše“ u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore.

Slika 9: *Kampanje doprinijele vidljivosti NP*

Promotivni stalci sa QR kodom za online kupovinu dnevnih i godišnjih ulaznica postavljeni su u hotelima i turističkim organizacijama u više opština, što posjetiocima olakšava planiranje obilaska nacionalnih parkova i informisanje o aktivnom odmoru. Ova aktivnost dio je kampanje „Jedna ulaznica – pet nacionalnih parkova“ koju JPNPCG sprovodi radi promocije Godišnje ulaznice.

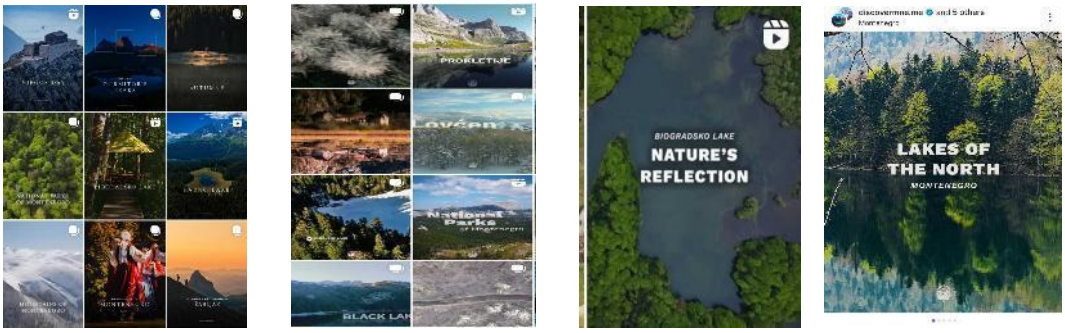
U okviru objava, promovisano je učešće NPCG na manifestacijama i događajima uključujući promociju turističke ponude svih pet nacionalnih parkova na međunarodnim i regionalnim sajmovima turizma, tradicionalnoj dvodnevnoj manifestaciji Dani NPCG u Podgorici, sajmu „EcoLife Montenegro” u Podgorici, a sa ciljem promocije zdravih stilova života, očuvanja prirode, kulture i tradicije, organske proizvodnje, eko i etno smještaja i aktivnog turizma.

Tokom ljetnje sezone promovisane su i organizovane promotivne ture do Pešića i Šiškog jezera u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama. U programskoj godini podržane su manifestacije Bjelasica Ultratrail, Korifej teatar i Tango kamp.

U cilju promocije nacionalnih parkova na Svjetskom sajmu turizma u Japanu pripremljeni su promotivni tekstovi i fotografije za potrebe NTO CG.

Kroz Sporazum o partnerstvu sa DiscoverMNE realizovana su promotivna snimanja kroz

koja su predstavljene prirodne i kulturne vrijednosti, ali i zanimljive činjenice, legende, priče. U saradnji sa WOW TV promovisane su prirodne i kulturne vrijednosti NP.

***Slika 10**: Promotivne objave u saradnji sa DiscoverMNE*

Sadržaj na veb sajtu JP je u kontinuitetu ažuriran postavljanjem informacija, aktuelnosti, dokumentacije, fotografija i video snimaka u cilju informisanja javnosti o najznačajnijim aktivnostima Javnog preduzeća i nacionalnog parka. Postavljene su digitalizovane ankete i nove tematske kategorije, unaprijeđen sistem kupovine godišnjih ulaznica uvođenjem QR kodova koji je omogućio bržu i jednostavniju kupovinu.
Učestvovali u organizaciji i informisanju sa oko 40 značajnih događaja (okrugli sto, panel, sjednice Socio-ekonomskog savjeta, participativni sastanci sa lokalnim zajednicama, učešće na Međunarodnom kongresu Rendžera u Rumuniji, donacija Agencije TIKA, projekat sa MUP-om) koje je realizovalo JPNPCG. Takođe je promovisano članstvo Botaničkog vrta Dulovine u Globalnoj mreži botaničkih vrtova svijeta.
U cilju informisanja i promocije NPCG objavljeno je:

- Oko 180 saopštenja (informacija za javnost, reagovanja, apela, najava događaja);
- Oko 1.000 objava na društvenim mrežama (Facebook, Instagram);
- Organizovano u saradnji sa predstavnicima medija 114 gostovanja/izjava predstavnika JPNPCG;
- Pripremljeno 47 odgovora na upite novinara čime je obezbijeđena pravovremena i tačna informisanost javnosti;
- Stranice na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) bilježe po 18.000 pratilaca.

Unapređena medijska vidljivost rezultat je kontinuirane saradnje sa medijima, kao i pravovremenog reagovanja na aktuelne teme iz oblasti zaštite prirode.
Za potrebe promocije Parka izrađen je i štampan promotivni i koorporativni materijal sa logom i motivima NP Biogradska gora.

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi

Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka
Tokom programske godine unaprijeđena je posjetilačka infrastruktura Parka Biogradsko jezero kroz zamjenu dotrajalog mobilijara na parking prostoru i duž edukativne staze, postavljanje novih informativno-edukativnih tabli i zamjenu postojećih folija. Izvršena je obnova sa novim dizajnom edukativnih tabli „Koliki je obim ovog drveta“ i „Koliko je visoko

ovo drvo“, kao i nabavka i montaža tri nove table sa natpisom za najstarije drvo i postavljanje dvije table sa pravilima ponašanja. Takođe je urađen dizajn i postavljena tabla na stazi za boso hodanje. Zamijenjene su i folije na lokacijama Biogradska rijeka, Kamena rijeka i Vranjak, čime su unaprijeđeni informisanost i bezbjednost posjetilaca Parka.
Na rijeci Tari zamijenjene su folije na tabli koja upućuje na način obavljanja sportskog ribolova i fly fishing-a. Na osnovu elaborata i katastra, u saradnji sa licenciranim vodičem, postavljena je signalizacija za novoformirane biciklističke staze: Biogradsko jezero – Dolovi Lalevića i Staza II – Ševarine – Ševarinsko jezero – katun Šiška – Šiško jezero – Suvodo.
Održani su sastanci sa predstavnicima planinarskih (PSK Berane, PSK Brskovo, PK Bjelasica) i biciklističkih klubova (Starbike i SAMPAS) na kojima su se definisali ciljevi i prioriteti u načinu i vrsti održavanja staza, a iznijeti su i predlozi za aktivnosti u narednoj godini. U saradnji sa Planinarskim savezom izvršena je analiza koje su pristupne staze u nacionalnoj mreži staza.
Uklonjena je dotrajala nadstrešnica u Dolovima Lalevića, i izvedeni pripremni radovi za postavljanje nove nadstrešnice kod izvora Biogradske rijeke, te je u skladu sa važećim procedurama nastaviti sa realizacijom u narednom planskom periodu.
Nabavka, postavljanje i montažno-demontažni kontrolno-naplatni punkt na lokalitetu Suvodo nijesu realizovani u izvještajnom periodu, s obzirom na to da je izvršena preraspodjela planiranih sredstava JPNPCG u korist prioritetnijih aktivnosti na drugom kontrolnom punktu. Aktivnost je planirana za realizaciju u narednom periodu.
Uslijed nedostatka finansijskih sredstva nije urađeno idejno rješenja sa predmjerom i predračunom za Glavni ulaz u Park na lokalitetu Kraljevo kolo.
Prema elaboratu i katastru, planirana je izrada i postavljanje dvije najavne, dvije glavne i jedne informativne table na putnim pravcima, koje bi usmjeravale posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavni ulaz u Park na Kraljevom kolu, ali zbog nedostatka finansijskih sredstava do sada nije realizovano.
Od programske aktivnosti Izrada osmatračnice za posmatranje divljih životinja se odustalo iz bezbjedonosnih razloga.
Planirani radovi na uređenju vidikovac Bendovac nijesu realizovani jer se parcela nalazi u privatnom vlasništvu, i nije dobijena saglasnost vlasnika.
Izrada idejnog rješenja za adekvatan pristup osoba sa invaliditetom u Centrima za posjetioce u Kolašinu i na Biogradskom jezeru nije realizovana uslijed nedostatka sredstava.
Tokom programske godine nije bilo projektnih poziva na kojima bi se moglo aplicirati za sredstva kojima bi se rekonstruisao i uredio objekat mrijestilišta.

Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji

Unaprijeđena je turistička ponuda kajakarenja i vožnje drvenim čamcima po Biogradskom jezeru kroz rekonstrukciju drvenih čamaca i putem promotivnih aktivnosti.
Kružna Staza za boso hodanje obnovljena je sa poligonima ispunjenim prirodnim materijalima i promovisana posjetiocima putem edukativne radionice povodom Dana prašume i mrežnih kanala. Postavljena je infotabla sa skicom staze i uputstvom za korišćenje.
Unaprijeđen je turistički proizvod posmatranja medvjeda kroz multimedijalnu prezentaciju biologije i ekologije mrkog medvjeda, koja je i predstavljena u Edukativnom kutku Upravne zgrade Parka.
Ponudu Nacionalnog parka Biogradska gora upotpunjuju promotivno-interpretativne šetnje i obilasci, koji su realizovani u saradnji sa Turističkom organizacijom Kolašin i Turističkom organizacijom Mojkovac, koje su uključile obilazak pješačkih staza i posjete Pešića i Šiškom

jezeru.
Biciklističke staze dodatno su promovisane kroz promotivni video spot, čime se doprinijelo razvoju sveukupne turističke ponude i jačanju atraktivnosti Parka za posjetioce.

***Slika 11**: Unaprjeđena turistička ponuda*

Upravljanje posjetiocima
Analiza strukture, mišljenja, potreba i očekivanja posjetilaca sprovodila se kontinuirano u izvještajnom periodu, kroz popunjavanje dvojezičnih anketnih listića u Centru za posjetioce. Dobijeni uzorak pokazuje da se većina posjetilaca za posjetu Parku odlučuje na osnovu informacija dostupnih na internetu i društvenim mrežama, preporuka prijatelja, kao i putem medija, sajmova i putničkih agencija. Rezultati anketa pokazuju da su posjetioci najviše zainteresovani za pješačenje, zatim za vožnju čamcem i kajakarenje na Biogradskom jezeru, dok su kampovanje i vožnja biciklom nešto manje zastupljeni, ali i dalje značajni oblici aktivnosti. Takođe, analiza anketa pokazuje da se posjetioci u Parku najčešće zadržavaju jedan dan, uz izraženu namjeru da Park ponovo posjete u budućem periodu.

Strateška oblast 5: Međunarodna i lokalna saradnja i socio-ekonomski razvoj

Unaprijeđenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju
Tokom izvještajnog perioda realizovane su aktivnosti usmjerene na jačanje saradnje Nacionalnog parka Biogradska gora sa nevladinim sektorom, međunarodnim organizacijama i partnerskim zaštićenim područjima, kao i na unapređenje projektne spremnosti Parka kroz pripremu i implementaciju projektnih inicijativa u oblasti zaštite prirode i održivog turizma.
U okviru unapređenja saradnje sa nevladinim sektorom, tokom izvještajnog perioda saradnja nije bila uspostavljena sa lokalnim nevladinim organizacijama sa područja opština Kolašin i Mojkovac, već je bila usmjerena na saradnju sa nevladinim organizacijama koje djeluju na nacionalnom nivou. Sa ovim organizacijama ostvarena je partnerska saradnja u cilju pripreme i podnošenja projektnih prijedloga na domaće i međunarodne javne pozive. Tokom izvještajne godine, u partnerstvu sa nevladinim organizacijama na nacionalnom nivou, podnijeto je ukupno devet projektnih prijedloga za Nacionalni park Biogradska gora, usmjerenih na zaštitu biodiverziteta, unapređenje upravljanja prirodnim vrijednostima i jačanje uloge Parka u nacionalnim i međunarodnim inicijativama zaštite prirode.
Saradnja sa partnerskim zaštićenim područjima tokom izvještajnog perioda usmjeravana je ka uspostavljanju kontakata i razmjeni informacija sa zaštićenim područjima Krokar i

Snežnik–Ždrocle u Republici Sloveniji, sa posebnim fokusom na razmjenu iskustava i dobrih praksi u oblasti upravljanja bukovim šumama. Iako tokom izvještajnog perioda nijesu identifikovani otvoreni projektni pozivi koji bi omogućili podnošenje zajedničkih projektnih prijedloga između Crne Gore i Slovenije, ostvarena komunikacija doprinijela je sagledavanju potencijala za buduću saradnju. Zaključeno je da postoji realna mogućnost uspostavljanja partnerske saradnje u okviru budućih poziva, posebno u okviru programa Interreg Europe, kada se za to steknu odgovarajući uslovi.
Tokom izvještajnog perioda unaprijeđena je saradnja sa međunarodnim organizacijama i mrežama, prije svega sa EUROPARC federacijom i Rewalding Europe. Tokom 2025. godine ostvareno je punopravno članstvo u Evropskoj i Međunarodnoj federaciji rendžera, čime su stvoreni uslovi za intenziviranje saradnje i aktivno uključivanje u međunarodne inicijative.
Realizacija projektnih aktivnosti sprovođena je u skladu sa odobrenim projektnim planovima, uz fokus na kvalitetnu implementaciju, praćenje ostvarenih rezultata i redovno izvještavanje o sprovedenim aktivnostima. Tokom izvještajnog perioda vođeni su izvještaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnosti, u skladu sa zahtjevima donatora i internim procedurama JPNPCG. Realizovane su projektne aktivnosti na projektima Forest Connect, Eco DaLLi, Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje Službe fizičke zaštite i uspostavljanje sistema ranog otkrivanja i blagovremenog suzbijanja šumskih požara u NP Biogradska gora.

Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka Kontinuirana aktivnost, kojom se daje podrška lokalnom stanovništvu (proizvođačima), da izrade karakteristične suvenire i rukotvorine imala je za rezultat odabir i nabavku karakterističnih suvenira kojim se dopunio asortiman suvenirnice u Parku.
Prilikom organizacije manifestacija i događaja u Parku na teritoriji opštine Kolašin, kao i tokom manifestacije „Dani Nacionalnih parkova" u tržnom centru Big Fashion u Podgorici, ostvarena je aktivna saradnja s lokalnim stanovništvom. Proizvođači iz ovog područja su kontaktirani i pozvani da učestvuju u navedenim događajima plasiranjem svojih proizvoda.
Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova, čime je postavljen pravni osnov za dalje aktivnosti. U 2025. godini aplicirano je na projekat *Mountain for All*, kroz koji je planirana sistemska razrada geosertifikata, uključujući izradu pravilnika, definisanje kriterijuma i promociju sertifikovanih proizvoda. Međutim, puna realizacija aktivnosti zavisi od obezbjeđivanja projektnih sredstava i formiranja radne grupe za sprovođenje daljih koraka.
U saradnji sa privatnim vlasnicima šuma, zaključno sa 30.11.2024. godine, podneseno je ukupno 4 zahtjeva za sječu šume u privatnoj svojini. Na osnovu podnesenih zahtjeva izvršen je terenski obilazak i komisijski je donesen Plan gazdovanja šumama u privatnoj svojini za 2025. godinu, kojim su definisani obim, način i uslovi korišćenja šuma u svojini. Po navedenim zahtjevima, do kraja 2025. godine, ukupno je doznačeno 91,45 m³ drvne mase.
U cilju unapređenja saradnje sa lokalnim stanovništvom, a u skladu sa zakonom i Internom procedurom, podneseno je ukupno 6 zahtjeva. Sprovođenjem sanitarne sječe na području Suvodo - Šiška, obezbjeđeni su drvni sortimenti za potrebe ogrjevnog drveta lokalnom stanovništvu koje živi ili izdiže na katune na području Nacionalnog parka. Na osnovu 6 podnesenih zahtjeva, izvršena je dodjela drvnih sortimenata iz reda sanitara ukupne količine 21,00 m³, lišćara i četinara.

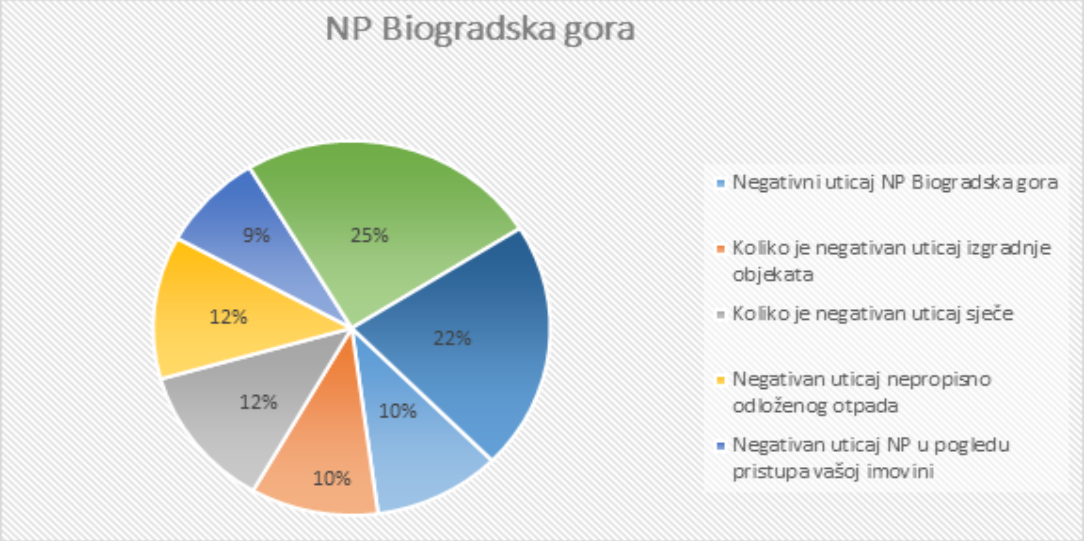
Socio-ekonomski razvoj područja Parka
Nastavljena je saradnja sa lokalnom zajednicom i relevantnim subjektima sa područja

Nacionalnog parka Biogradska gora i njegove šire zone, kroz rad Socio-ekonomskog savjeta. U 2025. godini održana su dva tematska sastanka, na kojima su, pored predstavnika državnih i lokalnih institucija, učestvovali i predstavnici ranije definisanih klastera i različitih udruženja sa šireg područja NP Biogradska gora.

Prvi sastanak bio je posvećen pripremi turističke sezone u Nacionalnom parku Biogradska gora, sa fokusom na identifikovanje ključnih izazova i mogućih rješenja. Tokom sastanka razmatrana su pitanja vezana za organizaciju turističke ponude, stanje infrastrukture, upravljanje posjetama i unapređenje saradnje između uprave Parka, lokalne zajednice i turističkog sektora. Poseban akcenat stavljen je na potrebu bolje koordinacije svih učesnika u cilju održivog razvoja turizma i zaštite prirodnih vrijednosti Parka.

Drugi sastanak Socio-ekonomskog savjeta (održan 02.12.2025.godine) obuhvatio je više međusobno povezanih tematskih cjelina. Razmatrani su rezultati turističke sezone 2025. godine, realizacija i dinamika sprovođenja programskih aktivnosti, kao i planirane aktivnosti za 2026. godinu. U okviru sastanka posebna pažnja posvećena je pitanjima zaštite i upravljanja Nacionalnim parkom Biogradska gora, unapređenju institucionalne saradnje i jačanju održivog pristupa upravljanju prostorom. Takođe, razmatrana je i tema lokalne zajednice, sa fokusom na inicijativu za formiranje koordinacionog tijela za dalji rad, pri čemu bi svako područje imalo svog predstavnika koji bi zastupao interese zajednice iz koje dolazi, sa ciljem jačanja učešća i mjerljivog uticaja lokalnog stanovništva u procesima planiranja i donošenja odluka. Kvalitetno urađeni zapisnici i formirani zaključci sa održanih sastanaka predstavljaju osnov za dalji rad Socio-ekonomskog savjeta, unapređenje saradnje sa lokalnom zajednicom i efikasnije sprovođenje aktivnosti u cilju održivog razvoja Nacionalnog parka Biogradska gora.

U Nacionalnom parku Biogradska gora izrađeni su upitnici. Analiza upitnika sprovedena je u okviru Socio-ekonomske studije Nacionalnog parka Biogradska gora, s ciljem ispitivanja pozitivnih i negativnih uticaja na lokalnu zajednicu. Upitnik je podijeljen u tri dijela, fokusirajući se na demografske karakteristike ispitanika, stavove prema zaštiti Parka i odnose između upravljača i lokalnog stanovništva. Istraživanje je obuhvatilo 61 ispitanika starosti od 23 do 85 godina, od kojih su većina muškarci (56), dok je broj žena znatno manji (5). Najčešće zanimanje među ispitanicima su penzioneri, dok su ostali nezaposleni, poljoprivrednici, privatnici, službenici, profesori i inženjeri. Rezultati ankete ukazuju da lokalno stanovništvo prepoznaje negativne uticaje, posebno u vezi sa izgradnjom objekata unutar Parka i sječom šuma, dok je problem nepropisnog odlaganja otpada izražen u manjoj mjeri. Većina ispitanika smatra da komunikacija i uključenost lokalne zajednice u procese donošenja odluka nijesu na zadovoljavajućem nivou. Kao najčešći problemi navode se ograničenja u ostvarivanju imovinskih prava, nedovoljno razvijena infrastruktura i otežane procedure za dobijanje dozvola.

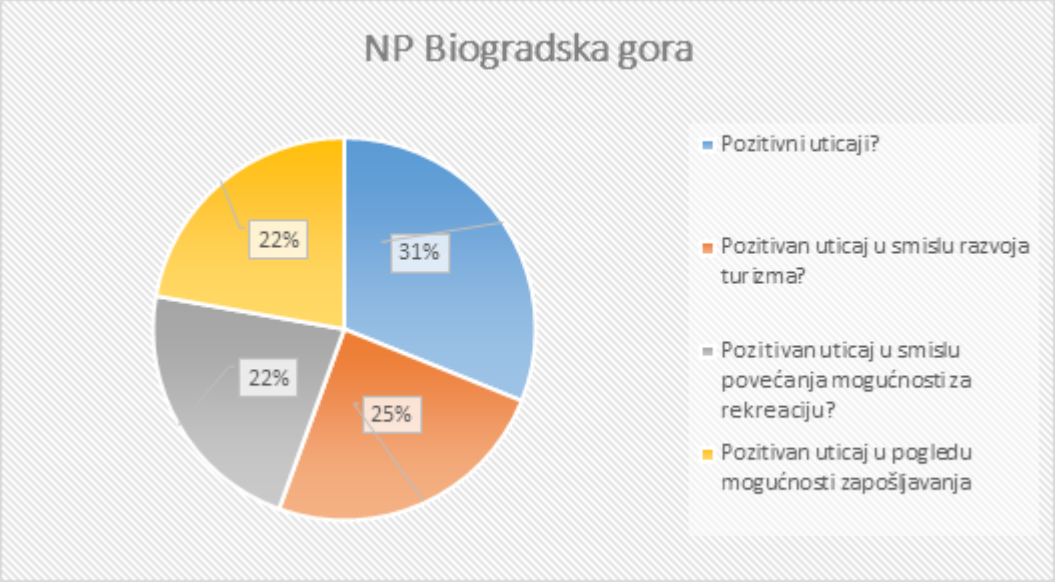

Grafikon 5: *Negativni uticaj*

Tabela 14: *Negativni uticaji*

Negativni uticaji NP Biogradska gora	Mali	Srednji	Veliki	Nije odgovorilo
Negativni uticaj	20	16	20	5
Negativan uticaj izgradnje objekata	10	16	13	22
Negativan uticaj sječe	10	19	6	26
Nepropisno odložen otpad	13	19	4	25
Pristup vašoj imovini	9	13	15	24
Uticaj na životni standard	15	38	1	7
Veće prisustvo posjetilaca	10	33	11	7

Istovremeno, ispitanici prepoznaju i pozitivne efekte Nacionalnog parka Biogradska gora, posebno u pogledu očuvanja prirodnih resursa, razvoja turizma i podrške lokalnoj ekonomiji, što potvrđuje značaj Parka za lokalnu zajednicu i potrebu daljeg unapređenja saradnje.

Grafikon 6: *Pozitivan uticaj*

Tabela 15: *Pozitivni uticaji*

Pozitivni uticaji NP Biogradska gora	Mali	Srednji	Veliki	Nije odgovorilo
Pozitivni uticaji	14	11	19	17
Razvoj turizma	11	9	15	26
Mogućnosti za rekreaciju	10	7	23	21
Mogućnosti zapošljavanja	10	31	11	9

Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unapređena informaciona osnova za privremene objekte

U toku 2025. godine Javno preduzeće je izdalo 13 urbanističko tehničkih uslova za privremene objekte koji se nalaze u vlasništvu Nacionalnih parkova za sledeće lokacije:

Tabela 16*: Izdati urbanističko – tehnički uslovi*

Vlasništvo zemljišta	Lokacija / Mikrolokacija	Privremeni objekat
Državna svojina- JPNPCG	1.1	Kamp
Državna svojina- JPNPCG	2.1	Naplatna kućica sa rampom
Državna svojina- JPNPCG	3	Ponton
Državna svojina- JPNPCG	4	Kula osmatračnica
Državna svojina- JPNPCG	5.1	Objekat za nadzornike zaštićenog područja
Državna svojina- JPNPCG	5.2	Objekat za trgovinu i usluge
Državna svojina- JPNPCG	5.3	Mobilni sanitarni blok
Državna svojina- JPNPCG	5.4	Nadstrešnica za odmor i rekreaciju posjetilaca x2
Državna svojina- JPNPCG	6.2	Mobilni sanitarni blok
Državna svojina- JPNPCG	7	Nadstrešnica za odmor i rekreaciju posjetilaca
Državna svojina- JPNPCG	8	Nadstrešnica za odmor i rekreaciju posjetilaca
Državna svojina- JPNPCG	10	Dječje igralište
Državna svojina- JPNPCG	11	Naplatna kućica sa rampom

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG) obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja

saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parkova „Biogradska gora“, radi postavljanja objekata privremenog karaktera.
S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

Strateška oblast 6: Unapređenje fizičke zaštite i infrastrukture

Unapređenje fizičke zaštite Parka
Organizovani su sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Sastanci su održani sa načelnicima odjeljenja bezbjednosti Kolašin, Mojkovac i Berane, a na mjesečnom nivou se održavala komunikacija šefa Službe i direktorice Parka sa načelnicima odjeljenja bezbjednosti.
Projektom MUPA – Direktorata za spašavanje i vanredne situacije, za rano otkrivanje požara i prevenciju djelovanja dobijena je oprema za ove svrhe (dron sa termovizijom i foto aparat sa optičkim zumom). Takođe, u okviru projekta izvršeno je stručno osposobljavanje pet nadzornika za upravljanje bespilotnom letilicom – dronom. Nakon završene obuke nadzornici su dobili sertifikat, u skladu sa EASA-om (Evropska agencija za bezbjednost vazdušnog saobraćaja).
Pripadnici Službe fizičke zaštite uzeli su učešće na nekoliko radionica vezanih za šumske požare u zaštićenim područjima.
Nadzornik Parka i šef službe prisustvovali radionicama na temu jačanje kapaciteta i razumijevanje među sudijama, tužiocima, policijom i rendžerima u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode, kao i dvije radionice o Ekološkoj povezanosti velikih zvijeri u okviru projekta ForestConnect u organizaciji Centra za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP) i JPNP Crne Gore.
Šef službe zaštite učestvovao je na VI Evropskom kongresu rendžera u Rumuniji, kao i na VII konferenciji Parkova Dinarida, kao i na mnogim drugim radionicama posvećenim unapređenju i očuvanju zaštićenih područja u Crnoj Gori.

Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka
Organizovana su dva sastanka radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Uprava za nekretnine treba da preklopi granice Parka sa svojim podlogama.

Park bez otpada
U cilju zaštite prostora od formiranja nelegalnih odlagališta otpada na području Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture obavlja aktivnosti u cilju sanacije površina na kojima se formiraju nelegalna odlagališta, pri čemu se prikupljaju podaci o lokaciji, veličini nelegalnog odlagališta i vrsti otpadnog materijala.
U programskoj godini na području Parka nijesu registrovana nelegalna odlagališta.

3.1. Ocjena stanja

Flora i vegetacija
Kako je očuvanje florističkog diverziteta Crne Gore, a time i NP Biogradska gora, jedan od

strateških ciljeva, a ne raspolažemo podacima o ukupnom broju biljnih taksona na području ovog Nacionalnog parka, njihovoj distribuciji i stanju populacija, rad stručne službe bio je usmjeren ka sticanju novih saznanja o brojnosti i stanju populacija (baza podataka) i predlaganju mjera zaštite, naročito za nacionalno značajne vrste (endemske i zakonom zaštićene kao rijetke i ugrožene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (po osnovu Bernske konvencije, EU Habitat direktive – NATURA 2000, IUCN Crvene liste, IPA, CITES).
Obradom literaturnih i terenskih podataka koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, dobijeni su podaci značajni za sagledavanje stanja floističkog diverziteta NP Biogradska gora po pitanju distribucije, nivoa istraživanja endemskih, rijetkih i osjetljivih floističkih sistema, konzervacijskog statusa itd.
Baza trenutno sadrži podatke za 454 taksona na području NP Biogradska gora, od kojih je 200 taksona potvrđeno tokom terenskih istraživanja na različitim staništima NP.
Analiza florističke baze potvrđuje prisustvo brojnih endema užeg i šireg rasprostranjenja i biljnih vrsta zaštićenih nacionalnim i međunarodnim propisima. Analiza, takođe ukazuje na nedostatak ili zastarjelost relevantnih istraživačkih (naučnih) podataka o distribuciji i stanju populacija za brojne biljne vrste u ovom Nacionalnom parku. Sa inventarizacijom značajnih biljnih taksona i prikupljanjem stanišnih podataka nastaviće se i u sledećem planskom periodu. Za detaljnije praćenje i analizu (monitoring) odabrana je vrsta *Eringium alpinum,* zaštićena nacionalnim zakonodavstvom kao rijetka i ugrožena. Zaštićena je i po osnovu Annex-a II i IV Direktive o staništima i Annex-a I Bernske Konvencije o zaštiti evropske divlje flore i faune. Na Eu IUCN Crvenoj Listi ima NT (near threatened - skoro ugrožena) konzervacijski status, sa opadajućim populacionim trendom.
Barbarea balcana, je rijetka endemska vrsta, u Crnoj Gori zabilježena samo za područje Bjelasice (Bjelilo, Troglava i Zekova glava) u vegetaciji acidofilnih niskih cretova *Caricion canescentis fuscae* (*Caricio-Willemetum stipitatae*) – Lakušić, R. (1966, 1972/1973). Od strane Stručne službe u avgustu 2018. godine, potvrđeno je prisustvo vrste unutar fluvijalnog kanala ispod Zekove glave, koji se sliva u izvorište Biogradske rijeke, dok nije pronađena uz fluvijalne kanale Troglave (Jagančarske rupe). Tada je evidentirana manja populacija na jednoj koordinati, dok je 2024. zabilježena na 3 koordinate, takođe u malim grupacijama. Tokom monitoringa 2025. potvrđeno je prethodno evidentirano stanje populacije na navedenim koordinatama. Stanje populacije *Barbarea balcana* ocjenjuje se kao stabilno, bez potrebe za konzervacijskim mjerama. Međutim, predviđen je nastavak monitoringa tokom narednog planskog perioda, s ciljem pravovremene detekcije promjena u populaciji uslovljene bujanjem vegetacije visokih zeleni.
Na osnovu sprovedenih istraživanja u prethodnom Planskom periodu na lokalitetima Pešića jezero, izvorište Biogradske rijeke, Jagančarske rupe i na vlažnim staništima područja Reljina može se zaključiti da se tresetna staništa na području NP Biogradska gora nalaze u povoljnom stanju očuvanosti. Uočene promjene uglavnom su sezonskog karaktera i povezane su sa prirodnim promjenama vodnog režima i vegetacije tokom godine. Proces zarastanja prisutan je na pojedinim mjestima, ali se odvija prirodno i trenutno ne predstavlja ozbiljnu prijetnju. Stanje tresetnih staništa na području izvorišta Biogradske rijeke pokazuje izraženu sezonsku dinamiku, s promjenama koje variraju tokom godišnjih doba. Monitoring sproveden u proljećnom periodu 2025. godine ukazuje na to da su tresetna staništa u stabilnijem stanju nego što je prethodno ocijenjeno na osnovu kasnog ljetnjeg aspekta. Zarastanje (sukcesija) je uočljivo, ali se odvija prirodnim tempom, bez indikacija ubrzanih procesa koji bi zahtijevali neposredne upravljačke intervencije. Shodno tome, nije preporučeno sprovođenje aktivnih mjera upravljanja u ovoj fazi.
U narednom planskom periodu predviđen je redovan sezonski monitoring, zbog eventualne

prijetnje zarastanja staništa, kao i proširenje istraživanja tresetnih staništa na području Velikog i Malog Ursulovačkog jezera.

Šume i šumski ekosistemi

Na osnovu sprovedenih aktivnosti, rezultata terenskih opažanja i raspoloživih podataka monitoringa, može se konstatovati da su šumski ekosistemi Nacionalnog parka Biogradska gora u dobrom i stabilnom stanju, sa očuvanom strukturom, prirodnošću i funkcionalnošću. Izostanak potrebe za sprovođenjem sanitarnih mjera na najvećem dijelu područja ukazuje na povoljno zdravstveno stanje i stabilnost šumskih sastojina, dok je lokalno sprovedena sanitarna doznaka na području Suvodo–Šiška imala preventivni i uzgojno-zaštitni karakter i nije ukazivala na poremećaje većeg obima. Evidentirano prisustvo potkornjaka i pojedinačnih antropogenih pritisaka trenutno ne ugrožava stabilnost šumskih ekosistema, ali zahtijeva kontinuiran nadzor i pravovremeno reagovanje.

Rezultati monitoringa potvrđuju da nema izraženih poremećaja većih razmjera, te da su šumske zajednice očuvane i funkcionalne. Sprovedene mjere u okviru projekta FOREST CONNECT dodatno su unaprijedile ekološke poveznice u prostoru i funkcionalnost staništa, posebno u kontekstu očuvanja migracionih koridora krupnih zvijeri i održavanja voćkarskih vrsta.

Zaključno, ukupna ocjena stanja šuma Nacionalnog parka Biogradska gora je veoma zadovoljavajuća, šumski ekosistemi su očuvani, stabilni i funkcionalni, uz potrebu nastavka sistematskog monitoringa, kontinuirano sprovođenje zaštitnih i preventivnih mjera i daljeg unapređenja upravljanja u cilju dugoročnog očuvanja biodiverziteta i ekoloških funkcija šuma.

Beskičmenjaci

Fauna dnevnih leptira (*Rhopalocera*) prepoznata je kao veoma značajna za monitoring budući da su ovi organizmi veoma osjetljiviji na promjene ekoloških faktora, naročito onih koji su nastali antropogenim djelovanjima i klimatskim promjenama. Istraživanja faune dnevnih leptira na području Parka započeto je 2021. godine. Prema sakupljenim literaturnim podacima, kao i na osnovu sprovedenih terenskih istraživanja u prethodnom periodu, na prostoru NP Biogradska gora registrovano je 59 vrsta dnevnih leptira, od ukupno 192 u Crnoj Gori, što je 30,7%.

Dobijena lista dnevnih vrsta leptira ne može se smatrati konačnom, te je neophodno nastaviti istraživanja i u narednom periodu. Za očekivati je da će nastavak istraživanja u narednom periodu pokazati prisustvo većeg broja vrsta u odnosu na trenutno stanje. Na osnovu dosadašnjih rezultata istraživanja, područje NP Biogradska gora je značajno za očuvanje biodiverziteta ove grupe insekata, naročito iz razloga što su registrovane zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste.

Evidentirani pritisci vezani za faunu beskičmenjaka:

- Zarastanje pašnjaka i livada, uslijed napuštanja katunskog načina stočarstva utiče na smanjenje populacije dnevnih leptira i drugih insekata.
- Gubitak i kaptiranje potoka, gubitak tresetnih staništa, zarastanje i poribljavanje ledničkih jezera utiče na smanjenje populacije puževa, vilinih konjica, dvokrilaca, vodenih stjenica i tvrdokrilaca.
- Pojava požara takođe utiče na smanjenje populacije pojedinih vrsta insekata koji su vezani za šumske ekosisteme.

Fauna riba

Klimatske promjene utiču na vodni režim jezera, tako što su evidentni primjeri velikih fluktuacija nivoa vode u njima. Takve fluktuacije mogu uticati na ihtiofaunu, posebno u ljetnjim mjesecima, kada zbog smanjene količine vode u jezeru može doći do apoksije jezera, zakiseljavanja, manjka životnog prostora, te povećane mutnoće vode. Zatrpavanje jezera organskim materijalom je proces koji postoji u svim jezerima, u većem ili manjem obimu. Na Biogradskom jezeru ova pojava je posebno izražena zbog priliva velike količine organskih materija iz okolne šume, relativno male dubine jezera i bujičnog karaktera voda i pritoka u kišnim mjesecima.

Sportski ribolov koji nije u potpunosti po principu „uhvati i pusti" je jedan od negativnih pritisaka na ihtiofaunu Biogradskog jezera. Ribolov se u toku 2025.godine odvijao na način da se nije zabranjivalo odnošenje ulova, u skladu sa naredbom koju propisuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, koji je nadležan za ovu djelatnost. JPNPCG je uputilo zahtjev nadležnom Ministarstvu da se ribolov na Biogradskom jezeru u budućem periodu odvija po principu „uhvati i pusti". Nemogućnost poribljavanja jezera adekvatnom vrstom je jedan od negativnih faktora, jer se ne može osigurati stabilnost populacija, ukoliko bi došlo do ekstremnih pritisaka po ihtiofaunu.

Fauna vodozemaca i gmizavaca

Rezultati sprovedenih istraživanja vodozemaca ukazuju da istraživana područja predstavljaju očuvana i ekološki pogodna staništa za opstanak i razmnožavanje vodozemaca, a populacije vodozemaca su stabilne i očuvane. Izvorište Biogradske rijeke, sezonska bara iznad Šiškog jezera i bara kod Biogradskog jezera su relativno izolovana i specifična staništa koja funkcionišu kao mikrostaništa povoljna za razvoj larvi i mladih jedinki vodozemaca naročito livadske žabe i planinskog mrmoljka. Kontinuirano prisustvo šarenog daždevnjaka (*Salamandra salamandra*), ukazuje na stabilnu populaciju ove vrste. Uočene razlike u aktivnosti i brojnosti jedinki povezane su sa sezonskim i mikroklimatskim uslovima, nadmorskom visinom, kao i stepenom izraženosti antropogenih pritisaka, naročito u područjima sa povećanom turističkom frekvencijom. Takođe, izražene su klimatske oscilacije u vidu naglog porasta temperature i naglog zahlađenja u proljećnom periodu, primjetan je prirodan proces zarastanja manjih vodenih tijela na izvorištu Biogradske rijeke, kao i lokalni antropogeni pritisci u vidu povećane frekvencije posjetilaca na pješačkim i planinarskim stazama.

Rezultati ovih istraživanja ukazuju na potrebu kontinuiranog praćenja hidroloških uslova i očuvanja prirodne strukture bara i vodenih tijela, a sve u cilju praćenja i očuvanja populacija planinskog mrmoljka i njihovih postojećih staništa. Takođe, preporučuje se nastavak sistematskog praćenja stanja populacija vodozemaca, redovno praćenje reproduktivnih lokaliteta, kao i kontrola antropogenih aktivnosti u cilju dugoročnog očuvanja biološke raznovrsnosti i prirodnih vrijednosti Nacionalnog parka Biogradska gora.

Ukupno stanje faune gmizavaca može se ocijeniti kao zadovoljavajuće i stabilno, bez uočenih znakova ugroženosti registrovanih populacija, a područje Parka i dalje predstavlja značajan prostor za njihovo dugoročno očuvanje.

Najveća učestalost opažanja gmizavaca zabilježena je na lokalitetu Biogradskog jezera koje se karakteriše stabilnim mikroklimatskim uslovima koji pogoduju aktivnostima gmizavaca. Na višim nadmorskim visinama zabilježena je smanjena aktivnost gmizavaca pa čak i trenutno odsustvo vrsta, što je u skladu sa nepovoljnijim klimatskim uslovima.

U narednom periodu preporučuje se nastavak redovnog i višesezonskog monitoringa faune gmizavaca, sa posebnim fokusom na ključna staništa u zoni jezera i vlažnih staništa na

području Parka.

Fauna ptica

U toku planske 2025. godine sproveden je monitoring dnevnih grabljivica u Nacionalnom parku Biogradska gora, koji je obuhvatio proljećni i jesenji aspekt istraživanja. Istraživanja su realizovana na više lokaliteta i u svim značajnim tipovima staništa, što je omogućilo sagledavanje prisustva grabljivica tokom različitih faza njihovog životnog ciklusa, uključujući period gniježđenja, migracije i sezonskog boravka. Terenskim istraživanjima registrovano je ukupno devet vrsta dnevnih grabljivica, među kojima su zastupljene i vrste sa Aneksa I EU Direktive o pticama, kao i vrste sa nepovoljnim konzervacionim statusom na Crvenoj listi Crne Gore. Zabilježeno prisustvo grabljivica različitih ekoloških zahtjeva ukazuje da područje Nacionalnog parka i dalje obezbjeđuje povoljne uslove za ishranu, kretanje i potencijalno gniježđenje ovih vrsta.

Opšte stanje dnevnih grabljivica može se ocijeniti kao zadovoljavajuće, ali su tokom terenskih istraživanja evidentirani i određeni pritisci koji mogu imati negativan uticaj na staništa i prisustvo ovih vrsta. Kao značajan pritisak uočena je vožnja kvadova i terenskih vozila, naročito u zonama otvorenih travnjaka, katunskih područja i visokoplaninskih predjela, što može dovesti do uznemiravanja ptica i degradacije staništa.

Takođe, uočen je proces zarastanja pašnjaka uslijed smanjenog intenziteta tradicionalnog korišćenja prostora, čime se postepeno gube otvorena i poluotvorena staništa značajna za grabljivice vezane za lov na otvorenom prostoru. I pored navedenih pritisaka, rezultati monitoringa potvrđuju da Nacionalni park Biogradska gora ima važnu ulogu u očuvanju dnevnih grabljivica na nacionalnom nivou, te ukazuju na potrebu nastavka monitoringa i primjene mjera usmjerenih ka očuvanju ključnih staništa u narednom planskom periodu.

Fauna sisara

Evaluacija stanja faune slijepih miševa u NP Biogradska gora, zasnovana na sprovedenom terenskom istraživanju i godišnjem monitoringu, ukazuje da Park i dalje ima značajnu ulogu u očuvanju ove grupe sisara, kako u pogledu diverziteta vrsta, tako i u pogledu prisustva aktivnih reproduktivne kolonije. Rezultati istraživanja potvrđuju prisustvo većeg broja vrsta karakterističnih za šumska i vodena staništa, uključujući predstavnike rodova *Pipistrellus*, *Myotis*, *Nyctalus* i *Barbastella*. Registrovani diverzitet ukazuje da zona Biogradskog jezera predstavlja funkcionalno hranilišno i tranzitno područje od posebnog značaja za slijepih miševe. Kombinacija očuvanih šumskih ekosistema i vodenih površina obezbjeđuje povoljne uslove za ishranu, naročito za vrste vezane za vodene insekte i rubne šumske strukture. Sa stanovišta populacione dinamike, stanje porodiljske kolonije malog potkovičara zahtijeva dodatnu pažnju. Kad je u pitanju porodiljska kolonija malog potkovičara u objektu na kraljevom kolu, ista je u ovom planskom periodu pokazivala trend rasta do 2025. godine kada se evidentira smanjenje populacije. U narednom planskom periodu nastaviće se praćenje kolonije i pristupiće se adaptaciji objekta u cilju očuvanja ove kolonije.

Na osnovu terenskih opažanja i evidentiranih tragova prisustva, aktivnost i frekvencija pojavljivanja vidre je u izvještajnom planskom periodu bila stabilna, u zoni Biogradskog jezera, kao i duž rijeka Jezerštice i Tare. Ovi vodeni ekosistemi obezbjeđuju kontinuiranu dostupnost hrane i povoljne uslove za kretanje i reprodukciju, što ukazuje na očuvanost stanišnih uslova.

U Parku se kontinuirano i sistematično prati diverzitet srednjih i krupnih sisara uz upotrebu kamera zamki. Kamere obilazi nadzornik na dvije do tri sedmice, i materijal šalje stručnom saradniku za zaštitu faune sisara. U periodu 2021-2025. godine vrste sa najvećom

frekvencijom pojavljivanja na foto-zamkama su: jelen, srna, lisica i divlja svinja. To su generalno česte vrste u Parku. U narednom periodu nastaviće se praćenje sa ciljem registrovanja rijetkih vrsta i utvrđivanja koridora krupnih sisara.

Vode

Biogradsko jezero se u posljednjih nekoliko decenija suočava s intenzivnim procesima degradacije uzrokovanim prirodnim erozivnim pojavama i nepovoljnim hidrološkim uslovima. Među glavnim faktorima koji ugrožavaju stabilnost jezera su erozija koju izaziva Biogradska rijeka, najveća pritoka jezera, zatim progresivna erozija desne obale koju stvara otoka Jezerštica, kao i gubitak zapremine i vodostaja zbog pojave ponorskih zona na dnu jezera. Uz to, klimatske promjene i sve nepovoljnije hidrološke prilike dodatno pogoršavaju situaciju, zbog čega je u posljednjih petnaest godina jezero čak pet puta dostiglo istorijski minimum nivoa u periodu od avgusta do novembra.

Zbog ozbiljnosti problema, naučna zajednica već decenijama pokušava pronaći najefikasnija rješenja za sanaciju i očuvanje jezera. Projekat „Rehabilitacija Biogradskog jezera“ već godinama predstavlja prioritet u sektoru zaštite životne sredine. Problem erozije u kanjonu Jezerštice, infiltracija i gubitak vode, kao i taloženje sedimenta koje donosi Biogradska rijeka prepoznati su još prije više od pola vijeka kao ključni faktori koji mogu dovesti do trajnog nestanka jezera. Za razliku od mnogih devastiranih prirodnih područja u Crnoj Gori, gdje su uzroci antropogeni faktori, mogućnost trajnog gubitka Biogradskog jezera rezultat je prirodnih, evolutivnih promjena reljefa izazvanih različitim procesima erozije.

Kako bi se ovaj kompleksan problem adekvatno riješio, tadašnje Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i turizma usvojilo je fazni pristup rehabilitaciji kroz nekoliko etapa. Prva faza, sprovedena 2022. godine, uključivala je prikupljanje sve dostupne dokumentacije o jezeru, analizu trenutnog stanja i identifikaciju ključnih problema. Tokom ove faze ustanovljeno je da ne postoje kvalitetne geodetske, hidrološke, geološke i hidrogeološke karte, što je predstavljalo prepreku za donošenje kredibilnih prijedloga za rješavanje problema.

Druga faza realizovana tokom 2023. godine fokusirala se na izradu neophodnih kartografskih podloga, uključujući geodetske, batimetrijske, geološke i hidrogeološke karte, kao i prikupljanje dodatnih hidroloških i geofizičkih podataka. Ovi podaci pružili su čvrstu osnovu za definisanje konkretnih mjera rehabilitacije jezera.

Projekat je i dalje u trećoj fazu, koja je usmjerena na identifikaciju i definisanje mjera za ublažavanje posljedica erozije i gubitka vode, kao i na izradu Projektnog zadatka (ToR) za pripremu idejnog rješenja sanacije.

Nakon prezentacija rezultata treće faze biće definisane dalje aktivnosti koje će osigurati dugoročnu zaštitu i revitalizaciju Biogradskog jezera.

Materijalna kulturna baština

Stanje kulturno-istorijskog nasljeđa Nacionalnog parka Biogradska gora karakteriše slaba istraženost arheoloških lokaliteta i nevalorizovano, nezaštićeno katunsko graditeljstvo. Tradicionalna arhitektura ovih naselja, koja je prilagođena prirodnom okruženju, nosi prepoznatljiv pečat, ali nekadašnje vrijednosti postepeno nestaju. Sve je manje pastirskih stanova koji se koriste u okviru svoje prvobitne funkcije. Tek poneka pastirska koliba opstaje zahvaljujući entuzijastima zaljubljenim u tradiciju i planinu, kao i preduzetnicima koji u ovim objektima vide potencijal za turističku ponudu.

Na padinama Bjelasice, u zaštitnoj zoni Nacionalnog parka, nalaze se ostaci srednjovjekovnog grada Brskova, jednog od najvažnijih arheoloških lokaliteta u Crnoj Gori.

Ministarstvo kulture i medija Crne Gore je kroz Programe zaštite i očuvanja kulturnih dobara 2017. godine pokrenulo arheološka i konzervatorska istraživanja ovog lokaliteta u saradnji s JU Centrom za konzervaciju i arheologiju. Cilj ovih aktivnosti je bio izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje mjera zaštite. Tokom trogodišnjeg istraživačkog perioda, obavljena su arheološka iskopavanja na nekoliko ključnih lokacija u Brskovu, uključujući trg Doganjice, ostatke Saške crkve i lokalitete Medeno guvno i Mrki krš. Tom prilikom otkriveni su ostaci drvenih stambenih objekata, fragmenti vodovoda od kamenih ploča, brojni komadi keramike, živopisa, obrađene sige, vitraža, stakla, kameje, kao i osteološki ostaci. Paralelno s arheološkim radovima, dokumentovani su i oblici autohtonog narodnog graditeljstva, posebno katuni na Bjelasici, koji predstavljaju dragocjen dio tradicionalnog pejzaža.
Krajem 2022. godine, odlaskom u penziju stručnog saradnika za kulturno nasljeđe u Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, prekinute su aktivnosti koje su bile predviđene Planom upravljanja Nacionalnog parka Biogradska gora za period 2021–2025. godine.

Nematerijalna kulturna baština

Kroz aktivnost na evidentiranju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine na području Parka, ukazali smo na svu kompleksnost očuvanja, valorizacije i promocije nematerijalnih kulturnih dobara te uključivanju nosilaca nematerijalne baštine u sve segmente koji se odnose na njenu zaštitu i valorizaciju. Terenski rad markirao je neka od ključnih pitanja koja su dragocjena i koja će biti istražena u narednom periodu, analizirane su prijetnje po njihov opstanak i potreba jačeg uvezivanja sa svim akterima u ovom procesu. U kontinuitetu je nastavljen rad na selekciji materijala i izboru elemenata koji zavređuju zaštitu, na osnovu sprovedenog popisa. Radiće se takođe i na strategiji očuvanja NKN, koji je značajan korak ka valorizaciji i promociji onih dobara za koja je procijenjeno da imaju vrijednost i koja će se kandidovati za Registar zaštite na nacionalnom nivou, samim time i za status nematerijalnog kulturnog dobra. Važno je istaći da nam je prioritetni zadatak da ovaj vid kulturne baštine pravno zaštitimo, održivo koristimo i afirmišemo, kroz mjere očuvanja, valorizacije i prezentacije tradicionalnih vrijednosti i potencijala, koji su sastavni dio ovih prostora. Jedna od karakteristika kulturnog pejzaža je da njegova promjena, naročito ako je to područje života, (jasno je da ga) ne možemo konzervirati, ali moramo identifikovati ključne karakteristike, vrednovati ih i njih obavezno sačuvati. Nove možemo stvarati, ali uz poštovanje naslijeđeni. Posvećenost konceptu nematerijalne kulturne baštine je da ovo nasljeđe bude vidljivo, da je živo, prepoznato i podržano od strane nosioca, same lokalne zajednice koja ima svijest o značaju ovog nasljeđa, a time i sopstvene vrijednosti, i na kraju da podrži ulogu kulturnog nasljeđa uopšte u savremenom društvu. Kad je riječ o ovom Nacionalnom parku možemo reći da postoji.

Edukacija i interpretacija

Edukacija predstavlja ključni instrument u podizanju svijesti o značaju očuvanja prirodnih resursa, zaštite nacionalnih parkova i razvoja održivog turizma. Njena svrha je uključivanje svih korisnika Parka – posjetilaca, školske populacije i lokalne zajednice – kroz programe koji povezuju znanje, iskustvo i praktičnu zaštitu prirodnog okruženja.
Centar za posjetioce, smješten uz obalu Biogradskog jezera, čini središte edukativnih aktivnosti i interpretacije Parka. Pored izložbenih sadržaja sa prikazom životinjskog svijeta i etnografske baštine, Centar omogućava organizaciju predavanja i prezentacija prilagođenih različitim korisničkim grupama. Nedovoljna površina za izvođenje predavanja i ograničena prilagodljivost izložbenih postavki otežavaju punu realizaciju edukativnih aktivnosti, dok organizacija prevoza za učenike predstavlja logistički problem u realizaciji edukativnih

programa.
Edukativni kutak u Upravnoj zgradi Parka u Kolašinu posvećen je fauni, s posebnim naglaskom na biologiju i ekologiju medvjeda, doprinosi podizanju svijesti o očuvanju prirodnog svijeta Parka, a obogaćena je novim sadržajem u vidu multimedijalne prezentacije.
Kako bi se iskustvo posjetilaca dodatno obogatilo, strateški je važno razvijati interpretativne programe obilaska Parka, ne samo na tematskim stazama, već i na drugim lokacijama unutar zaštićenog područja. U tom kontekstu, posebna pažnja posvećuje se osposobljavanju zaposlenih i sticanju licenciranih vodiča, čime se osigurava kvalitet edukacije i usmjeravanje posjetilaca ka odgovornom i održivom korišćenju prirodnih resursa

Promocija
Promocija Nacionalnog parka realizovana je kroz različite aktivnosti, kako samostalno, tako i u saradnji sa drugim subjektima. Zahvaljujući dobroj saradnji sa medijima i promociji edukativnih događaja, javnosti su predstavljene vrijednosti, turistička ponuda i aktivnosti Parka.
Kroz zanimljive edukativne i promotivne tekstove i fotografije, Nacionalni park je dodatno afirmisan, što je doprinijelo povećanju broja pratilaca na društvenim mrežama. Pored promocije turističke ponude, posebna pažnja posvećena je ekološkim temama, uključujući podizanje svijesti korisnika zaštićenog područja o zaštiti prirode i poštovanju pravila ponašanja.
U narednom periodu nastaviće se sa unapređenjem promocije rada Nacionalnog parka kroz jačanje interne komunikacije, intenziviranje saradnje sa medijima u cilju pravovremenog informisanja javnosti o ključnim aktivnostima u oblasti zaštite biodiverziteta, saradnje sa turističkim portalima u cilju promocije turističke ponude, kao i realizacija obuka iz oblasti digitalnog marketinga.

Turistička infrastruktura
Najveći broj posjetilaca ulazi u Park na glavni kontrolno - naplatni punkt Kraljevo kolo, ali ga je neophodno urediti kao glavni ulaz u NP Biogradska gora.
Na lokalitetu Suvodo ne postoji kontrolno-naplatni punkt, već kontrolu i naplatu ulaza vrši nadzornik zadužen za to područje. U narednom periodu neophodno je na ovom lokalitetu postaviti kontrolno – naplatni punkt.
Na osnovu izrađenog Elaborata potrebno je pristupiti proceduri izrade i postavljanja najavnih tabli na glavnim putnim pravcima koje će usmjeravati posjetioce ka Parku.
Glavne atrakcije u Parku nijesu dostupne osobama sa invaliditetom, ali se na ulazima u Centru za posjetioce na Biogradskom jezeru i u Upravnoj zgradi u Kolašinu planira izgradnja rampi za njihov pristup.
Objekat mrestilišta nije u funkciji dugi niz godina, a tokom programske godine nije bilo projektnih poziva na koje bi se moglo aplicirati. U narednom periodu potrebno je iznaći adekvatno rješenje za prenamjenu i adaptaciju objekta. Sanacija je prioritet, s obzirom na to da su uslijed vremenskih nepogoda stabla pala na objekat i pričinila dodatna oštećenja.
Kao jedan od najposjećenijih vidikovaca izdvaja se vidikovac na Bendovcu na kome je potrebno obnoviti sigurnosnu ogradu i informativni i odmorišni mobilijar, međutim kako se radi o privatnom vlasništvu do sada nije postignut dogovor za planirane aktivnosti.
U narednom periodu neophodno je izgraditi nadstrešnicu na izvoru Biogradske rijeke, dopuniti odmorišni mobilijar kod Šiškog jezera i izvršiti nabavku korpi za otpatke.
Potrebno je uraditi detaljnu analizu stanja pješačkih staza koje su u sistemu nacionalne

mreže. Nakon analize, sistem pješačkih staza je potrebno redovno održavati i dopunjavati standardnim mobilijarom (markacija, smjerokazi i informativne table) i razvijati saradnju sa PSCG, kao i lokalnim klubovima. U narednom periodu potrebno je planirati i sprovesti mjere kojima će se obezbijediti da najmanje jedan segment Parka, odnosno ključne posjetilačke zone i infrastruktura, budu prilagođeni osobama sa invaliditetom, u skladu sa principima pristupačnosti i inkluzije.

Turistička ponuda

Turistička ponuda Parka kontinuirano se razvija s naglaskom na aktivan boravak u prirodi i održivost, uz stalna unapređenja sadržaja u skladu sa principima održivog turizma.

Reparacijom drvenih čamaca poboljšana je ponuda vožnje čamcima i kajakarenja, pružajući posjetiocima sigurnije i kvalitetnije iskustvo.

Ponuda Parka dodatno je obogaćena obnovljenom stazom za boso hodanje, čija je promocija realizovana povodom Dana prašume u saradnji sa grupom mališana iz vrtića „Sestre Radović“. Navedenu stazu potrebno je redovno obnavljati i održavati nakon zimskog perioda.

Pored redovnih aktivnosti, Park kontinuirano unapređuje i specifične oblike turizma i edukacije, kako bi posjetiocima pružio raznovrsno iskustvo. Turističke manifestacije predstavljaju poseban oblik turizma koji naglašava tradiciju i kulturne posebnosti podneblja. Njihov cilj je promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, podsticanje privrednih subjekata na uključivanje postojećih turističkih proizvoda u svoju ponudu, kao i promocija cjelokupne turističke ponude Parka. Park redovno učestvuje u organizaciji manifestacija poput „Bjelasica Ultratrail“, „Korifej teatar“, Tango kamp, Etno kamp, nastupa lokalnih kulturno-umjetničkih društava i drugih sličnih aktivnosti.

U Parku se tradicionalno održava takmičenje u sportskoj disciplini ribolova na mušicu (mušičarenje), koje privlači sve veći broj posjetilaca.

Ponudu avanturističkog turizma dodatno upotpunjuju dvije novoformirane biciklističke staze, a dostupna je i usluga iznajmljivanja bicikala, koje je potrebno redovno servisirati i održavati.

U Edukativnom kutku Upravne zgrade Parka pripremljena je multimedijalna prezentacija o biologiji i ekologiji mrkog medvjeda, kroz fotografije i video-zapise, koju je potrebno dodatno urediti i unaprijediti.

Kroz do sada uspješnu saradnju sa Turističkim organizacijama i realizaciju organizovanih tura na lokalitetima poput Pešića i Šiškog jezera, aktivno se promovišu manje posjećeni dijelovi Nacionalnog parka. Ove aktivnosti doprinose ravnomjernijem korišćenju resursa Parka, smanjenju opterećenja najfrekventnijih lokacija i unapređenju ukupnog iskustva boravka u zaštićenom području. Na taj način podstiče se decentralizacija turističke ponude i bolja valorizacija prirodnih potencijala Parka.

Upravljanje posjetiocima

U NP Biogradska gora mogu se obavljati djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost zaštićene prirode, te turističke i sportsko-rekreativne aktivnosti, koje po svom karakteru, obimu i načinu sprovođenja ne narušavaju prirodne i radom stvorene vrijednosti, u skladu sa posebnim režimima zaštite. Na obali Biogradskog jezera nalazi se Centar za posjetioce opremljen interaktivnom prezentacijom i eksponatima, te predstavlja prvi kontakt sa posjetiocima koji se informišu o najznačajnijim vrijednostima i turističkoj ponudi.

U pružanju usluga na prostoru Parka dominantan je izletnički turizam koji je organizovan u vidu jednodnevnih tura i sportsko-rekreativni turizam u kojem dominiraju planinarenje i pješačenje. Naplata ulaznica se vrši na naplatnim punktovima i od strane nadzornika na

određenim lokacijama. Tokom ljetnje sezone karakteristična je organizovana posjeta Parka posredstvom turističkih agencija, turoperatora, kao i individualno. Strani posjetioci čine većinu posjeta. Najveći broj posjetilaca je tokom ljeta na lokaciji Biogradskog jezera, kada se stvaraju gužve na stazi, parking prostoru i restoranu, te na asfaltnom putu od Kraljevog kola do jezera. Tokom glavne sezone vrši se anketiranje posjetilaca čiji rezultati pokazuju strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca. Neophodno je izraditi Studiju prihvatnih kapaciteta za najposjećenije lokalitete, u skladu sa smjernicama zaštite prirode, na osnovu kojih će se razviti mehanizmi praćenja i regulisanja broja posjetilaca.

Saradnja sa nacionalnim institucijama i organizacijama

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore / Nacionalni park Biogradska gora ostvaruje saradnju sa brojnim organizacijama i institucijama na nacionalnom nivou, u skladu sa zakonskim mehanizmima i strateško-planskim dokumentima. Posebna pažnja posvećena je zaštiti prirode i očuvanju biodiverziteta, gdje je ključna saradnja sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Iako postoji kontinuitet u zajedničkim aktivnostima, uočeni su određeni nedostaci u procedurama razmjene podataka, posebno kada je riječ o ne dostavljanju rezultata istraživanja biodiverziteta od strane trećih lica. Ovi podaci su od izuzetne važnosti za JPNPCG, jer bi omogućili unapređenje upravljačkih aktivnosti i donošenje kvalitetnijih odluka, naročito u segmentima zaštite biodiverziteta.

Saradnja sa Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera odvija se kroz davanje saglasnosti na planove upravljanja i godišnje programe rada, dok JPNPCG na kraju svake godine podnosi detaljan izvještaj o radu i realizovanim aktivnostima za svih pet nacionalnih parkova. Pored toga, Javno preduzeće blisko sarađuje sa drugim ministarstvima, među kojima se ističu Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprava za gazdovanje šumama i lovištima, Ministarstvo turizma, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, kao i Ministarstvo kulture i medija.

U oblasti monitoringa životne sredine, značajnu podršku pruža Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, koji redovno prati i analizira kvalitet vode, vazduha i drugih ključnih parametara. Istovremeno, JPNPCG ostvaruje saradnju sa naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu, a s nekima od njih potpisani su memorandumi o saradnji koji jasno definišu specifične oblasti zajedničkog djelovanja.

Tokom priprema i realizacije turističke sezone, JPNPCG/ NP Biogradska gora koordiniraju aktivnosti sa Nacionalnom turističkom organizacijom i lokalnim turističkim organizacijama Kolašina, Mojkovca i Berana. Zajedničke aktivnosti uključuju promociju prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka na regionalnim i međunarodnim turističkim sajmovima. Saradnja je dodatno intenzivirana s Privrednom komorom Crne Gore, a uspostavljen je i partnerski odnos sa Fondom za zaštitu životne sredine – Eko fondom.

Posebno je značajna saradnja sa nevladinim organizacijama koje djeluju u oblasti zaštite prirode i biodiverziteta. Zajednički projekti često obuhvataju aktivnosti vezane za zaštitu životne sredine i održivi turizam.

Nacionalni parkovi Crne Gore ostvaruju i važnu saradnju sa Planinarskim savezom Crne Gore, Biciklističkim savezom i Gorskom službom spašavanja. Ova partnerstva omogućavaju dodatno unapređenje turističke ponude kroz razvoj i promociju planinarskih i biciklističkih staza, kao i povećanje bezbjednosti posjetilaca na terenu. Uključivanje ovih saveza i službi doprinosi razvoju održivog turizma, podstiče aktivni boravak u prirodi i dodatno podiže nivo sigurnosti i zaštite svih posjetilaca nacionalnih parkova.

Projekat „Uspostavljanje sistema ranog otkrivanja i blagovremenog suzbijanja šumskih

požara u NP Biogradska gora“ je u 2024. godini pripremljen i odobren uz finansijsku podršku Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i početkom 2025. godine realizovan. NP Biogradska gora ostvaruje dobru saradnju sa Ministarstvom unutrašnjih poslova kojom se unaprjeđuje rad Službe fizičke zaštite Parka u pogledu sprječavanja nelegalnih aktivnosti i djelovanja u slučaju vanrednih situacija.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

Nakon završenih aktivnosti u izvještajnom periodu, saradnja Nacionalnog parka Biogradska gora sa međunarodnim organizacijama i institucijama ocjenjuje se kao unaprijeđena u kvalitativnom smislu, prvenstveno kroz jačanje međunarodnog umrežavanja i profesionalnih kapaciteta Službe zaštite. Ostvareni su konkretni pomaci u institucionalnom povezivanju sa relevantnim međunarodnim mrežama, čime su stvoreni preduslovi za dugoročniju i sadržajniju saradnju.

U oblasti jačanja kapaciteta Službe zaštite ostvaren je značajan kvalitativni iskorak kroz punopravno članstvo Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore u Međunarodnoj i Evropskoj federaciji rendžera. Ovim članstvom stvoreni su uslovi za sistematsko jačanje profesionalnih kompetencija Službe zaštite, unapređenje međunarodnog umrežavanja i aktivnije uključivanje u međunarodne inicijative. Kao konkretan rezultat ove saradnje, u toku su pripremne aktivnosti za organizaciju evropskog kampa rendžera, čija se realizacija očekuje tokom 2026. godine u Nacionalnom parku Prokletije, uz učešće rendžera iz svih nacionalnih parkova, uključujući i Nacionalni park Biogradska gora, što će imati direktan pozitivan efekat na unapređenje operativnih kapaciteta Službe zaštite i razmjenu dobrih praksi na međunarodnom nivou.

Međunarodna saradnja dodatno je unaprijeđena kroz kontinuiranu saradnju sa EUROPARC Federation, koja doprinosi jačanju vidljivosti Parka u okviru evropskih mreža zaštićenih područja, kao i sa Rewilding Europe, sa fokusom na obnovu ekosistema i primjenu prirodnih rješenja u zaštiti prirode.

Tokom 2026. godine očekuje se donošenje odluka o ishodu četiri projektna prijedloga podnijeta tokom 2025. godine za Nacionalni park Biogradska gora, čija bi realizacija dodatno doprinijela jačanju projektnih kapaciteta i unapređenju upravljanja Parkom.

Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama

Uprava Nacionalnog parka Biogradska gora ima razvijenu i kvalitetnu saradnju sa lokalnim institucijama i organizacijama, uključujući Opštinu Kolašin, turističku organizaciju Kolašin, Opštu bolnicu Kolašin, Upravu za šume – PJ Kolašin, kao i sa institucijama u Mojkovcu i Beranama, te Regionalnim centrom za sjever i UIP – Odsjek za šumarstvo, lovstvo i zaštitu bilja. Saradnja se odvijala kontinuirano tokom godine kroz redovne sastanke i uspješnu realizaciju dogovorenih aktivnosti.

NP Biogradska gora aktivno je podržao brojne lokalne manifestacije koje su bile u organizaciji turističke organizacije Kolašin i Opštine Kolašin i to: Bjelasica Ultra trail, Tango kamp, Korifej teatar, Etno kamp, Joga kamp, kao i drugih sportskih i kulturnih događaja.

Ostvarena je i dobra saradnja sa osnovnim i srednjim školama iz opština kojima gravitira Park.

U narednom periodu, potrebno je dalje unaprijediti saradnju sa svim ključnim lokalnim institucijama i organizacijama, kako bi se osiguralo aktivno učešće i angažman lokalnih aktera. To podrazumijeva i veći broj inicijativa u procesima planiranja od strane lokalnih vlasti, nevladinih organizacija, lokalnih zajednica i drugih relevantnih strana.

Podrška lokalnoj zajednici

Podrška lokalnom stanovništvu u segmentu promocije i plasmana tradicionalnih proizvoda sprovodi se kontinuirano i daje vidljive rezultate kroz dopunu suvenirskog asortimana i aktivno uključivanje proizvođača u manifestacije i promotivne događaje. Ostvaren je stabilan nivo saradnje sa lokalnom zajednicom, čime se doprinosi jačanju lokalne ekonomije i identiteta područja. U oblasti uspostavljanja geografskog sertifikata napravljen je inicijalni institucionalni iskorak dobijanjem žiga, ali dalja operacionalizacija zahtijeva obezbjeđivanje dodatnih finansijskih sredstava i sistemsku podršku za implementaciju planiranih aktivnosti.

Socio-ekonomski forumi

Formiranjem Socio-ekonomskog foruma sa savjetodavnom ulogom stvoreni su temelji za unapređenje saradnje između upravljača zaštićenog područja i lokalne zajednice. Trenutna situacija u Nacionalnom parku Biogradska gora ukazuje na značajan napredak u uspostavljanju mehanizama za veću participaciju lokalne zajednice u procesu upravljanja zaštićenim područjem, kroz Godišnjim programom predviđenim za rad Socio-ekonomskog foruma.

U programskoj godini ažurirana je baza podataka koja obuhvata devet klastera i uključuje različita udruženja, organizacije i zainteresovane strane. Sa predstavnicima klastera održani su tematski sastanci, tokom kojih su identifikovani ključni prioriteti za dalji rad. Kao jedna od važnijih tema izdvojena je uloga lokalne zajednice, odnosno potreba za formiranjem koordinacionog tijela za dalji rad, pri čemu bi svako udruženje ili klaster imalo svog predstavnika koji bi zastupao interese zajednice iz koje dolazi. U tom cilju formirane su radne grupe za međuinstitucionalnu i međusektorsku saradnju.

Posebna pažnja posvećena je pitanju nezadovoljstva vlasnika privatnih posjeda na teritoriji Nacionalnog parka Biogradska gora, koji smatraju da su im ograničena prava privatne svojine. U tom kontekstu, vlasnici privatnih posjeda naročito su istakli nezadovoljstvo ranije urađenom revizijom studija za koju smatraju da im je kroz novo zoniranje ograničeno pravo korišćenja privatne svojine. Predstavnici JPNP CG i NP Biogradska gora istakli su spremnost da se ta pitanja rješavaju kroz međuinstitucionalnu saradnju i rješenja koja su utemeljena na zakonu i postojećim prostorno planskim dokumentima za ovo zaštićeno područje. U tom cilju formirana je radna grupa za međuinstitucionalnu i međusektorsku saradnju, te je izvršeno imenovanje predstavnika/ca – članova/ca radne grupe.

Fizička zaštita Parka

S obzirom na karakter ovog Parka, fizička i stručna zaštita imaju poseban značaj koji mora da bude kontinuiran i sinhronizovan proces kojim se obezbjeđuje zaštita svih ekosistema, odnosno cjelovitog prostora Parka. Posao fizičke zaštite neposredno realizuje 10 nadzornika i šef Službe zaštite. Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanju protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (sječa šume, nedozvoljena gradnja, nezakonitog lova, izlovljavanje ribe i dr.).

Zaštita se sprovodi 24h neprekidno po smjenama, pri čemu nadzornici svakodnevno evidentiraju sva dešavanja na prostoru Parka, sa posebnim angažovanjem na graničnom dijelu, kao i na evidentiranju kretanja krupnih sisara.

Zakonom regulisati starosnu strukturu do koje životne dobi zaposleni u službi fizičke zaštite mogu adekvatno obavljati fizičku zaštitu Parka. Voditi računa o godinama starosti, fizičkoj spremnosti, kao i ostalim parametrima koji su od velike važnosti za obavljanje poslova nadzornika u jednoj od najvažnijih službi, koja štiti prirodna dobra nacionalnih parkova.

U narednom periodu potrebno je Službu fizičke zaštite opremiti sa motornim sankama i

kamera zamkama, kako bi se unaprijedila kontrola prostora Parka.

Održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture najviše poteškoća u svom radu ima prilikom održavanja mobilijara u Parku. Jedan dio mobilijara u Parku, kao što su: znakovi, edukativne table, nadstrešnice, klupe i stolovi su u prilično dotrajalom stanju gdje je potrebno izraditi novi navedeni mobilijar, na lokalitetima: Dolovi Lalevića, izvor Biogradske rijeke, Pešića, Šiško i Ursulovačko jezero.

Jedan dio mobilijara, shodno svojim mogućnostima Služba uspijeva da popravi, a za preostali dio je potrebna izrada novog moblijara, van nadležnosti Službe.

Antropogeni pritisci na području Parka uglavnom su izraženi kroz nesavjesno odlaganje otpada koji predstavljaju veliki pritisak na životnu sredinu. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore prepoznaje važnost održivog upravljanje otpadom naročito zbog vidljivih uticaja otpada po zdravlje i životnu sredinu. U narednom periodu nastaviće se sa preduzimanjem mjera i aktivnosti koje sprovodi Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture.

4. Posjete u NP Biogradska Gora

Nacionalni park Biogradska gora tokom 2025. godine posjetilo je 105.159 posjetilaca. Najveći broj posjetilaca evidentiran je u toku ljetnje sezone na edukativnoj stazi oko Biogradskog jezera, što ukazuje da ovaj lokalitet podliježe najznačajnijem pritisku posjetilaca, što uslovljava stvaranje gužvi na stazi, parking prostoru i restoranu, kao i na prostoru od Kraljevog kola do Biogradskog jezera. Tokom ljetnje turističke sezone kontinuirano se vršilo anketiranje posjetilaca, po kategorijama: struktura, mišljenje, potrebe i očekivanja. Na osnovu prikupljenih i analiziranih anketnih listića u NP Biogradska gora najveći broj posjetilaca su domaći tj. posjetioci iz: Crne Gore 47%, zatim iz Njemačke 12%, Francuske 10,6%, Austrije 6%, Srbije i Češke 6%, Engleske i Australije 9%, dok su posjetioci iz Belgije, Izraela, Italije, Poljske, Holandije i Rusije činili 9,4% ukupne posjećenosti. Posjetioci se o Parku informišu preko interneta i društvenih mreža, njih 47,8%, preko preporuke prijatelja 34,7%, putničkih agencija i turističkih vodiča 13%, dok su ostali, njih 4,34% posjetili Park na osnovu informacija dobijenih preko turističkih sajmova. Park je prvi put posjetilo 60,8% ispitanika, drugi put 13 %, dok je 26% njih u Parku bilo više puta. Posjetioci u Parku ostaju najviše jedan dan, njih 86,9%, dok je 13% posjetilaca planiralo da ostane više dana. Način na koji zaposleni pružaju usluge 86,9% posjetilaca ocijenilo je najvećom ocjenom. Takođe, analiza anketiranja pokazuje da se 67,7% posjetilaca odlučilo za aktivnost pješačenje/planinarenje, 12,9% za vožnju čamcem i kajakarenje, a zatim slijede kampovanje 6,4%, vožnja biciklom 6,4%, i ostalo 6,4%. Na osnovu broja prodatih ulaznica utvrđen je ukupan broj posjetilaca Parka. U narednoj tabeli dat je prikaz broja posjetilaca u Parku u posljednjih pet godina. Tokom izvještajnog perioda bio je aktivan samo jedan kontrolno-naplatni punkt, na kom je evidentirana cjelokupna posjeta ovom Parku, koja broji oko 105.159 posjetilaca. Kako bi se rasteretilo najposjećenije mjesto u ovom Parku, a to je svakako Biogradsko jezero, zatim na odgovoran način pristupilo regulisanju protoka posjetilaca na teritoriji cijelog Parka i time se uticalo na preciznost prilikom formiranja izvještaja o broju posjetilaca, potrebno je uraditi detaljnu studiju nosivosti kapaciteta, kao i aktivirati dva već postojeća kontrolno-naplatna punkta u pravcu Berana i na Vranjaku.

Tabela 17: *Broj posjetilaca u periodu od 2019. do 2025. godine u NP Biogradska gora*

Godina	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Broj posjetilaca	53.279	9.330	60.522	77.185	95.851	99.542	105.159

Grafikon 7 : *Broj posjetilaca u NP Biogradska Gora za period 2019 -2025. godina*

Analiza podataka pokazuje da je broj posjetilaca u odnosu na prethodnu 2024. godinu veći za 5,64%.

5. Projekti

Na osnovu prikazanih podataka i realizovanih aktivnosti, može se zaključiti da je tokom izvještajnog perioda Nacionalni park Biogradska gora ostvario visok nivo projektne aktivnosti i značajan napredak u jačanju projektnih i institucionalnih kapaciteta.

Tokom posmatranog perioda uspješno su realizovana dva projekta, usmjerena na jačanje sistema zaštite i unapređenje operativnih kapaciteta Parka. Istovremeno, dva projekta nalaze se u fazi aktivne realizacije, pri čemu su ključne obaveze institucije u najvećoj mjeri već sprovedene, a preostale aktivnosti planirane su za naredni period u skladu sa projektnim planovima.

Tokom 2025. godine ukupno je podnijeto devet projektnih prijedloga za Nacionalni park Biogradska gora. Od tog broja, četiri projektna prijedloga nalaze se u fazi evaluacije, a odluke o njihovom ishodu očekuju se tokom 2026. godine. Preostali projektni prijedlozi nijesu dobili pozitivne odluke o finansiranju ili nijesu formalno podnijeti, uglavnom zbog administrativnih, proceduralnih ili tematskih ograničenja poziva.

Analiza projektnih aktivnosti ukazuje na kontinuirani rast projektne spremnosti Nacionalnog parka Biogradska gora, diverzifikaciju izvora finansiranja i jačanje saradnje sa nacionalnim i međunarodnim partnerima.

U nastavku je dat pregled projekata koji se tokom izvještajnog perioda nalaze u fazi realizacije u Nacionalnom parku Biogradska gora, sa informacijama o statusu implementacije, realizovanim aktivnostima, kao i planiranim aktivnostima za naredni period, u skladu sa odobrenim projektnim planovima i obavezama institucije.

Tabela 18: *Projekti u fazi realizacije u Nacionalnom parku Biogradska gora*

Naziv projekta	Donator/ program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju	Kratak opis cilja projekta	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije	Planirane aktivnosti za naredni period:
ECO DALLI	Horizon Europe – EU Mission „Restore our Ocean and Waters by 2030(podugovor FSB Zagreb)	01.01.2024 – 30.06.2026	Podugovarač za aktivnosti u Crnoj Gori	2.684.875 €	17,400 €	Unapređenje ekosistemskog upravljanja vodama i održive obnove sliva Dunava	2 radionice (Podgorica i Žabljak), mapiranje interesenata, učešće na sastancima i Living Lab događajima, unos podataka u Eco Dalli portal.	Uspostavljena mreža stejkholdera i funkcionalna baza podataka	Dalje uključivanje interesenata, organizacija novih radionica i događaja, kontinuirano ažuriranje EcoDaLLi portala, razvoj i testiranje inovativnih alata, te promocija projektnih rezultata na nacionalnom i regionalnom nivou.
Ka klimatski-pametnoj povezanosti šuma zakrupne zvijeri u Bakansko-Karpatsko-Dinarskoj regiji (ForestConnect)	Interreg Danube Region	1.1.2024 – 30.6.2026 (30 mjeseci)	Partner (Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore – JPNPCG)	2.764.012,15 €	124.365,00 €	Prevazilaženje zajedničkih izazova i odgovaranje na potrebe u očuvanju ekoloških koridora krupnih zvijeri, na području Karpata, Balkana i Dinarida, u kontekstu klimatskih promjena i fragmentacije	Početni sastanci i uspostavljanje koordinacije; izbor pilot i interventnih područja; mapiranje ekoloških koridora i kritičnih poveznica; nacionalna radionice i sastanci; nabavka opreme i uspostavljanja monitoringa	Projekat u toku; projekte aktivnosti koje su u obavezi sprovođenja JPNPCG su završene, dalje je neophodno nastaviti monitoring krupnih zvijeri, nastaviti napore za hvatanjem i obilježavanjem jednog mrkog medvjeda, po	Monitoring krupnih zvijeri; Hvatanje jedne jedinke mrkog medvjeda; Učešće na završnoj konferenciji i završnoj studijskoj posjeti projekta.

Naziv projekta	Donator/ program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju	Kratak opis cilja projekta	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije	Planirane aktivnosti za naredni period:
						staništa.	krupnih zvijeri po protokolima projekta terenski i kamerama zamkama; nabavka GPS ogrlice za medvjeda i unajmljivanje spoljne ekspertize za hvatanje i uspavljivanje medvjeda; uspostavljanja hranilišta za medvjeda; nabavka opreme za košenje, sadnju i orezivanje; sprovođenje akcija košenja, sadnje i orezivanja na pripremljenim interventnim lokacijama; dostavljanje podataka i materijala neophodnih za stručna dokumenta koja su dio rezultata projekta (digitalni blizanac, studije, akcioni planovi); učestvovanje na	potrebi dostavljati neophodne podtake i učestvovati na radionicama i obukama.	

Naziv projekta	Donator/ program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju	Kratak opis cilja projekta	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije	Planirane aktivnosti za naredni period:
							međunarodnim događajima, studijskim posjetama i radionicama; sprovođenje promotivnih aktivnosti i izrada promotivnih materijala.		

U nastavku je prikazan pregled projekata koji su uspješno realizovani u Nacionalnom parku Biogradska gora tokom izvještajnog perioda, sa osnovnim podacima o ostvarenim ciljevima i najznačajnijim rezultatima

Tabela 19: *Pregled realizovanih projekata u Nacionalnom parku Biogradska gora u 2025. godini*

Naziv projekta	Donator/program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Ostvareni ciljevi	Najznačajniji rezultati	Efekti i održivost
„Uspostavljanje sistema ranog otkrivanja i blagovremenog suzbijanja šumskih požara u NP Biogradska gora“	Fond za zaštitu i spašavanje MUP Crne Gore	januar – jul 2025	Nosilac projekta	14.180 €	Sistem ranog otkrivanja preko FIRMS platforme; nabavka drona s termalnom kamerom i opreme; obuka zaposlenih; dodatna protivpožarna	Unaprijeđeni tehnički/operativni kapaciteti; osposobljenost zaposlenih; povećana bezbjednost službe; transparentna promocija	Dugoročan doprinos očuvanju resursa; oprema i znanja za prevenciju, monitoring, istraživanje i spasilačke misije

Naziv projekta	Donator/program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Ostvareni ciljevi	Najznačajniji rezultati	Efekti i održivost
					oprema		
Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite	Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond), Program rada i finansijski plan za 2024.	2025 (aktivnosti od maja do septembra 2025)	JPNPCG kao korisnik sredstava	19.725,10 € odobreno; 18.186,63 € realizovano;	Jačanje službe zaštite i kontrole u NPCG	Obuka službe za monitoring, zaštitara i tehničara (Uprava JPNPCG); nabavka kamera-zamki (za sve parkove),nabavka panoramskih kamera za Štirovnik i Obodsku pećinu (NP Lovćen) i akcionih kamera (Skadarsko jezero)	Povećana efikasnost u borbi protiv nelegalnih aktivnosti; unaprijeđen monitoring; održivost kroz trajnu opremu i obučene kadrove

U nastavku je prikazan pregled projektnih prijedloga i inicijativa za Nacionalni park Biogradska gora koji se nalaze u fazi evaluacije ili razmatranja, a koji su usmjereni na unapređenje upravljanja prirodnim vrijednostima, jačanje institucionalnih kapaciteta i primjenu inovativnih, prirodno zasnovanih rješenja u zaštiti biodiverziteta i ekosistema.

Tabela 20: *Podnijeti projektni prijedlozi u 2025. Godini*

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Status aplikacije	Uloga institucije	Planirani budžet	Planirani period realizacije	Kratak opis ciljeva i planiranih aktivnost

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Status aplikacije	Uloga institucije	Planirani budžet	Planirani period realizacije	Kratak opis ciljeva i planiranih aktivnost
Restoration of Biogradsko Lake with nature-based and soft engineering solutions	EUROLakes program – podrška klimatski otpornim, prirodno zasnovanim mjerama u upravljanju jezerima u Evropi	Projekat je u fazi evaluacije, čeka se odluka evaluacione komisije	Nosioc projekta (JPNPCG)	74.000,00€	01.07.2026 – 31.05.2028	Projekat ima za cilj stabilizaciju hidrologškog režima Biogradskog jezera kroz prirodno zasnovane i reverzibilne mjere, mapiranje ponora, praćenje nivoa vode, kvaliteta i sedimentacije, te procjenu biodiverziteta. Za instituciju, on obezbjeđuje pouzdane podatke za adaptivno upravljanje, jača kapacitete JPNPCG i lokalnih zajednica, te povećava međunarodnu vidljivost kroz inovativne pristupe upravljanju glacijalnim jezerima.
Predlog šireg koncepta finansiranja potreba nacionalnih parkova	JICA – Japanska agencija za međunarodnu saradnju	U toku razmatranje prijedloga	Predlagač i implementator aktivnosti	250.000,00-500.000,00 €		Jačanje operativnih kapaciteta upravljača zaštićenih područja. Fokus inicijative je na unapređenju kapaciteta službi fizičke zaštite, kao i službi za kontrolu i monitoring, sa ciljem jačanja sistema ranog prepoznavanja i pravovremenog reagovanja na šumske požare.
Nedostatak digitalizacije i centralizacije podataka o biodiverzitetu nacionalnih parkova	Fond za inovacije Crne Gore	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Podnosilac izazova			Digitalizacija rada stručnih službi i svih nacionalnih parkova kroz razvoj ili integraciju modularne digitalne platforme; uspostava API konekcija sa drugim relevantnim institucijama, razvoj javnog portala sa agregiranim podacima
Sateliti i bespilotne letjelice u službi modernizacije monitoringa staništa u nacionalnim parkovima	Fond za inovacije Crne Gore	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Podnosilac izazova			Upotreba bespilotnih letjelica i satelitskih snimaka za mapiranje šumskih staništa na sjeveru Crne Gore (izabrana pilot područja) i praćenja promjena u njima u cilju blagovremenog reagovanja i zaštite.

U nastavku je dat pregled projektnih prijedloga za Nacionalni park Biogradska gora koji tokom 2025. godine nijesu dobili pozitivnu odluku o finansiranju ili nijesu formalno podnijeti, sa prikazom ključnih razloga neodobravanja, administrativnih ograničenja ili proceduralnih prepreka, kao i identifikovanim mogućnostima za unapređenje i ponovno apliciranje u narednom periodu.

Tabela 21: *Projektni prijedlozi bez odluke o finansiranju u 2025. godini*

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
RE: PEAT	EUKI – European Climate Initiative	2025	Partner	Nije dostavljen	Dodatno jačanje veze između klimatskih politika, biodiverziteta i socio-ekonomskih benefita za lokalne zajednice, kao i ponovno apliciranje na slične međunarodne pozive u narednom periodu.
MOUNTAIN4ALL	IPA ADRION	2025	Partner	Nedostavljanje kopije lične karte pomoćnika direktora JPNPCG, koji je projektni prijedlog potpisao u ime generalnog direktora. Imajući u vidu da je navedeni propust administrativne prirode i da, prema zajedničkoj procjeni svih projektnih partnera, ne bi trebalo da predstavlja eliminacioni faktor za ocjenu kvaliteta projektnog prijedloga, u vezi sa ovom odlukom podnijeta je žalba nadležnom upravljačkom tijelu programa. Osim ovog problema ustanovljeno je i izlazak jednog partnera iz Albanije iz partnera, čime se ne ostvaruje neophodan konzorcijum partnera.	Dodatno jačanje veze sa politikama ruralnog i planinskog razvoja i ponovno apliciranje na slične transnacionalne pozive u narednom periodu.
Lokalna osviješćenost i edukacija mladih ka poštovanju zemljišta - LAYERS	SOILSCAPE - Spreading Open and Inclusive Soil Culture trought Artistic Practices and Education (UNESCO)	2025	Aplikant	Nedovoljan broj poena da bi aplikacija prošla. Od mogućih 20 poena aplikacija je ostvarila 17.5 poena, a poeni su oduzeti prije svega što su se aktivnosti implementirale u nacionalnim parkovima koji nisu prepoznati kao mjesta sa ugroženim zemljištem.	Moguće je ponovno aplicirati sa istim projektom s obzirom da tehnički je bio potpuno zadovoljavajući, u nadi da će biti odabran u nekom narednom pozivu. U koliko je prihvatljivo projektno područije odabrati izvat granica nacionalnog parka, projekat se može drugačije osmisliti.
Digitalizacija monitoring podataka za sve jedinice JPNPCG	Boring Fund	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Jače povezivanje sa inovacionim komponentama, proširenje ciljne grupe korisnika i ponovno apliciranje

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
					na slične pozive u narednom periodu.
Za Botaničku baštu Dulovine aplicirano je na 6 projekata u okviru istog poziva sa temama: Sistem kap po kap; Inventarizacija i plan uređenja; Digitalizacija baze podataka; Nabavka pločica za označavanje biljnih vrsta; Solarni sistem; Turistički mobilijar	Botanical Gardens Conservation International (BGCI)	2025	Aplikant	Budžet za svaku od aplikacije nije bio detaljno razložen zbog nedostupnosti ovih podataka u vremenu aplikacije.	Sredstva za adaptaciju i opremanje botaničke bašte su potraživana kroz više aplikacija i fondova ali potrebe za daljim apliciranjem kod BGCI je i dalje visoka, prije svega što učešćem u ovoj organizaciji se vrši povezivanje sa botaničkim baštama širom svijeta.

6. Koncesijska odobrenja i zakup privremenih objekata

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG) obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parkova „Biogradska gora“, radi postavljanja objekata privremenog karaktera.

S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

7. Naučno- istraživačke aktivnosti

U programskoj 2025. godini na prostoru NP Biogradska gora nijesu sprovođena naično-istraživačke aktivnosti
U toku 2025. godine JPNPCG je Agenciji za zaštitu životne sredine dostavila mišljenje za obavljanje naučno-obrazovnih istraživanja na teritoriji Parka po zahtjevu:
Mišljenje za biospeološka istraživanja beskičmenjaka iz razreda Collembola, Arachnida i Planaria, kao i reda Diplura. Zahtjev je upućen od strane dr.sc. Marka Lukića,Hrvatski prirodnoslovni muzej, Zagreb, Hrvatska broj: 05-1304 20.05.2025

8. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju programa upravljanja i ostvareni prihodi od naknada za korišćenje dobara

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nisu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- budžeta Crne Gore;

- naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova (što je propisano članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima);
- donacija;
- kredita;
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Priprema nacrta Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno. Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća, a predaje se Poreskoj upravi Crne Gore u skladu sa zakonom.

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima, a odnose se na sljedeće:

- ulazak u nacionalni park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnadbijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko-rekreativne svrhe;
- korišćenje imena i znaka nacionalnog parka;

- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

U narednoj tabeli prikazani su prihodi NP Biogradska gora ostvareni u toku 2025. godine. Prihodi od naknada za ulazak u Nacionalni park predstavljaju dominantan izvor prihoda, sa učešćem od 86,50% u ukupnim prihodima organizacione jedinice.

***Tabela 22**: Prihodi NP Biogradska gora ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	**2025. godina**
Prihodi od ulaznica	430.552,49
Prihodi od izdavanja čamaca i kajaka	13.479,39
Prihodi od prodaje suvenira	9.095,86
Prihodi od kampovanja	8.561,06
Prihodi od donacija	10.156,04
Ostali prihodi	25.892,41
UKUPNO (€)	**497.737,25**

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća, a odnose se na:

- investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- troškove tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- ostale poslovne rashode (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

U narednoj tabeli prikazani su rashodi NP Biogradska gora nastali u toku 2025. godine. Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija svih nacionalnih parkova, na nivou Javnog preduzeća formirane su službe zajedničkih poslova. Kako se aktivnosti ovih službi obavljaju u korist svih nacionalnih parkova, troškovi službi zajedničkih poslova izraženi su u iznosu koji predstavlja učešće NP Biogradska gora u ukupnim troškovima nacionalnih parkova. U cilju sveobuhvatnog prikaza ukupnih rashoda, u tabeli su pripadajući rashodi službi zajedničkih poslova

zasebno prikazani. Više ostvareni rashodi u odnosu na prihode finansirani su dijelom prihodima NP Durmitor, a dijelom subvencijama iz budžeta koje su odobrene u 2025. godini.

***Tabela 23**: Rashodi NP Biogradska gora ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	**2025. godina**
Troškovi ljudskih resursa	383.734,01
Pripadajući troškovi ljudskih resursa SZP	156.126,23
Troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila	85.047,20
Pripadajući troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila SZP	45.532,93
Programske aktivnosti	22.999,52
Pripadajući troškovi programskih aktivnosti SZP	9.386,98
UKUPNO (€)	**702.826,87**

9. Završna razmatranja i preporuke

Javno preduzeće za nacionalne parkove je Programom upravljanja NP Biogradska gora za 2025. godinu planiralo 97 aktivnosti od kojih je realizovano 74 aktivnosti dok 23 aktivnosti imaju status nerealizovano.
Stepen realizacije programskih aktivnosti na nivou Nacionalnog parka Biogradska gora je 76%

***Grafikon 8:** Stepen realizacije programskih aktivnosti u NP Biogradska gora*

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 1: *Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta* značajno je doprinijela unapređenju znanja o biodiverzitetu, kao i očuvanju i održivom upravljanju prirodnim vrijednostima Nacionalnog parka Biogradska gora.
Sprovođenjem terenskih istraživanja i desk analiza literaturnih i terenskih podataka istraživanja unaprijeđena je informaciona osnova o flori i fauni Parka, kroz uspostavljanje i kontinuirano ažuriranje baza podataka, čime su obezbijeđeni relevantni podaci o diverzitetu, distribuciji i konzervacijskom statusu vrsta. Poseban doprinos ogleda se u identifikaciji nacionalno i međunarodno značajnih taksona, kao i u izradi distribucionih mapa, što predstavlja važnu osnovu za dalji monitoring i planiranje mjera zaštite.
Uspostavljanje početnog (nultog) stanja za pojedine stanišne tipove, kao i za određene grupe organizama (dnevni leptiri, vodozemci i gmizavci, ptice grabljivice), omogućava dugoročno praćenje promjena u ekosistemima i pravovremeno reagovanje u slučaju negativnih trendova.
Rezultati monitoringa potvrđuju visok stepen očuvanosti i stabilnosti ekosistema Parka, dok je implementacija definisanih mjera upravljanja imala značajan pozitivan uticaj na očuvanje i unapređenje njegovih prirodnih vrijednosti.
Istovremeno, sprovedene mjere upravljanja staništima, uključujući održavanje otvorenih površina i unapređenje ekoloških koridora, koje su sprovedene kroz Forest Connect projekat, doprinijele su očuvanju funkcionalne povezanosti prostora i stvaranju povoljnih uslova za krupne sisare.
Uvođenje novih alata, poput mobilne aplikacije za monitoring ubiranja ljekovitog bilja i gljiva, predstavlja značajan iskorak ka modernizaciji sistema upravljanja i unapređenju kontrole korišćenja prirodnih resursa.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje sistematskog monitoringa svih ciljnih grupa organizama i staništa;
- jačanje kadrovskih i tehničkih kapaciteta za istraživanje i praćenje biodiverziteta;
- standardizacija metodologija prikupljanja i obrade podataka;
- dalji razvoj i integracija baza podataka i GIS sistema;
- intenziviranje mjera zaštite osjetljivih i ugroženih vrsta i staništa;
- unapređenje međuinstitucionalne saradnje i razmjene podataka.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 1, kroz unapređenje znanja, očuvanje prirodnih vrijednosti i jačanje osnova za dugoročno održivo upravljanje Nacionalnim parkom.
Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 2 doprinijela je jačanju identiteta prostora Nacionalnog parka Biogradska gora kroz sistematsko prepoznavanje, valorizaciju i promociju materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Sprovođenjem istraživačkih aktivnosti unaprijeđena je baza znanja o tradicionalnim praksama, vještinama i načinima života lokalnog stanovništva, uz identifikaciju i evidentiranje nosilaca nematerijalne baštine, čime su stvoreni preduslovi za njihovu dugoročnu zaštitu i očuvanje. Poseban doprinos ogleda se u inventarizaciji tradicionalnih zanata, naročito drvodjeljstva i izrade upotrebnih predmeta i suvenira, kao i u dokumentovanju praksi iz domena narodne medicine, uključujući sakupljanje i upotrebu ljekovitog bilja. Ove aktivnosti ne samo da doprinose očuvanju znanja i vještina koje su u riziku od nestajanja, već omogućavaju njihovu integraciju u turističku ponudu Parka, čime se direktno podržava lokalna ekonomija i održivo korišćenje resursa. Organizacijom promotivnih događaja, poput manifestacije „Dani Nacionalnih parkova“, dodatno je unaprijeđena vidljivost kulturnog nasljeđa i ojačana veza između

zaštićenog područja i lokalne zajednice. Prezentacija tradicionalnih proizvoda, zanata i običaja pokazala je visok nivo zainteresovanosti javnosti i potvrdila značaj participativnog pristupa u promociji kulturnih vrijednosti. Takođe, inicijative poput predloga za izdavanje prigodnih poštanskih markica doprinose afirmaciji kulturno-istorijskog nasljeđa na nacionalnom nivou. Učešće u izradi strateških i međunarodnih dokumenata i inicijativa dodatno je osnažilo institucionalni okvir za upravljanje kulturnim nasljeđem, kao i povezivanje sa širim regionalnim i evropskim tokovima u oblasti valorizacije kulturne i prirodne baštine. Posebno je značajno prepoznavanje potencijala sinergije između očuvanja prirode, kulturnog nasljeđa i razvoja kreativnih industrija, što predstavlja osnov za integrisani pristup održivom razvoju.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak sistematske identifikacije, dokumentovanja i digitalizacije nematerijalne kulturne baštine;
- jačanje saradnje sa lokalnim zajednicama i nosiocima tradicionalnih znanja;
- razvoj interpretativnih i edukativnih programa zasnovanih na kulturnom nasljeđu;
- unapređenje tržišne valorizacije tradicionalnih proizvoda kroz brendiranje i standardizaciju;
- integracija kulturne baštine u turističke proizvode Parka;
- kao i dalje jačanje međuinstitucionalne i međunarodne saradnje.
- Poseban fokus treba usmjeriti na očuvanje autentičnosti i sprječavanje komercijalizacije koja bi mogla ugroziti izvorne vrijednosti nasljeđa.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 2, kroz očuvanje i promociju kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti, jačanje uloge lokalnih zajednica i unapređenje osnova za održivo upravljanje i interpretaciju kulturnog nasljeđa u okviru Nacionalnog parka Biogradska gora.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 3 doprinijela je značajnom unapređenju edukativne i interpretativne funkcije Nacionalni park Biogradska gora, kao i jačanju njegove prepoznatljivosti kao destinacije održivog i edukativnog turizma. Sprovođenjem raznovrsnih programa za djecu i mlade unaprijeđen je nivo ekološke svijesti i znanja o prirodnim i kulturnim vrijednostima, uz aktivno uključivanje obrazovnih institucija i lokalne zajednice. Poseban doprinos ogleda se u kontinuiranoj realizaciji edukativnih radionica i obilježavanju značajnih ekoloških datuma, čime je obezbijeđen direktan kontakt djece sa prirodom i omogućeno iskustveno učenje. Razvoj i distribucija edukativnih materijala dodatno su osnažili interpretativni pristup, dok su aktivnosti poput tematskih radionica i terenskih časova doprinijele boljem razumijevanju značaja očuvanja prirode i održivog korišćenja resursa. Unapređenje turističke ponude zasnovane na prirodi ostvareno je kroz organizaciju interpretativnih i promotivnih tura, saradnju sa lokalnim turističkim organizacijama, kao i unapređenje infrastrukture u vidu edukativnih i tematskih staza. Iako su određeni izazovi identifikovani u pogledu nedostatka licenciranih vodiča, preduzete aktivnosti ukazuju na jasan pravac razvoja ponude i povećanje kvaliteta usluga u narednom periodu. Značajan iskorak ostvaren je u oblasti promocije, kroz intenzivnu komunikaciju sa javnošću putem tradicionalnih i digitalnih kanala. Kontinuirano informisanje, razvoj digitalnog sadržaja i rast prisutnosti na društvenim mrežama doprinijeli su povećanju vidljivosti Parka i jačanju njegovog imidža. Posebno se izdvaja uspješna realizacija promotivnih kampanja, saradnja sa relevantnim partnerima, kao i učešće na nacionalnim i međunarodnim događajima, čime je dodatno afirmisana

turistička i edukativna ponuda Parka. Uvođenje savremenih alata za promociju, poput QR kodova za kupovinu ulaznica i unapređenje veb prezentacije, predstavlja važan korak ka digitalizaciji i modernizaciji upravljanja posjetiocima. Istovremeno, kontinuirana saradnja sa medijima i partnerima doprinijela je transparentnosti rada i izgradnji povjerenja javnosti.
U narednom periodu preporučuje se:

- dalji razvoj i diversifikacija edukativnih programa za različite ciljne grupe;
- jačanje interpretativnih kapaciteta kroz obuku i angažovanje licenciranih vodiča;
- unapređenje i standardizacija interpretativne infrastrukture; integracija digitalnih alata u edukaciju i promociju;
- razvoj održivih turističkih proizvoda zasnovanih na prirodi i kulturnom nasljeđu; kao i intenziviranje saradnje sa lokalnim zajednicama i turističkim sektorom.
- Poseban fokus treba usmjeriti na upravljanje posjećivanjem u skladu sa principima održivosti, kako bi se očuvale ključne prirodne i kulturne vrijednosti Parka.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 3, kroz unapređenje edukacije i interpretacije, razvoj održivog turizma i jačanje promocije, čime su postavljeni čvrsti temelji za dalji razvoj Nacionalni park Biogradska gora kao prepoznatljive destinacije prirodnog i edukativnog turizma.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 4 doprinijela je unapređenju funkcionalnosti, bezbjednosti i atraktivnosti Nacionalni park Biogradska gora kao destinacije aktivnog turizma. Kroz unapređenje turističke infrastrukture, uključujući obnovu mobilijara, postavljanje i modernizaciju informativno-edukativnih tabli, kao i unapređenje signalizacije, značajno je poboljšan kvalitet boravka posjetilaca i njihova informisanost o pravilima ponašanja i prirodnim vrijednostima Parka. Poseban doprinos ogleda se u razvoju i označavanju novih biciklističkih staza, kao i u unapređenju saradnje sa planinarskim i biciklističkim organizacijama, čime su stvoreni preduslovi za održivo upravljanje mrežom staza i dalje unapređenje ponude aktivnog odmora. Istovremeno, sprovedene aktivnosti ukazuju na potrebu kontinuiteta u investiranju u infrastrukturu, s obzirom na to da određene planirane mjere nijesu realizovane usljed finansijskih, imovinsko-pravnih i proceduralnih ograničenja. Unapređenje turističke ponude zasnovane na rekreaciji ostvareno je kroz revitalizaciju postojećih sadržaja, poput vožnje čamcima i kajakom, kao i kroz razvoj novih ili unaprijeđenih proizvoda, uključujući stazu za boso hodanje i interpretativne sadržaje vezane za divlje vrste. Organizacija promotivno-interpretativnih obilazaka i saradnja sa lokalnim turističkim organizacijama dodatno su doprinijeli diversifikaciji ponude i povećanju atraktivnosti Parka za različite ciljne grupe posjetilaca. Uspostavljen je i unaprijeđen sistem upravljanja posjetiocima kroz kontinuirano prikupljanje i analizu podataka o njihovim potrebama, navikama i očekivanjima. Rezultati ukazuju na dominantno interesovanje za aktivnosti u prirodi, poput pješačenja i boravka na vodi, kao i na značaj digitalnih kanala u donošenju odluka o posjeti. Ovi podaci predstavljaju važnu osnovu za dalje planiranje turističke ponude i upravljanje posjećivanjem u skladu sa principima održivosti.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak ulaganja u turističku infrastrukturu, uz prioritetno rješavanje ključnih ulaznih tačaka i signalizacije;
- unapređenje pristupačnosti, uključujući infrastrukturu za osobe sa invaliditetom;

- jačanje kapaciteta za razvoj i održavanje staza;
- rješavanje imovinsko-pravnih pitanja koja ograničavaju realizaciju infrastrukturnih projekata;
- razvoj novih turističkih proizvoda zasnovanih na aktivnom odmoru; kao i unapređenje sistema upravljanja posjetiocima kroz digitalne alate i monitoring nosivog kapaciteta.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 4, kroz unapređenje infrastrukture, razvoj turističke ponude i uspostavljanje osnova za održivo upravljanje posjećivanjem, čime se dodatno pozicionira Nacionalni park Biogradska gora kao atraktivna destinacija za aktivni odmor u prirodi.

U okviru Strateške oblasti 5 u izvještajnom periodu ostvareni su značajni rezultati u oblasti saradnje sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama, institucijama i lokalnim zajednicama. NP Biogradska gora je prepoznat kao pouzdan partner, što se ogleda u povećanom broju zajedničkih inicijativa, projekata i projektnih aplikacija, kao i u intenziviranju saradnje sa relevantnim međunarodnim organizacijama.
Projekat ForestConnect je u Nacionalni park Biogradska gora unaprijedio znanja i metode upravljanja krupnim zvijerima i njihovim staništima u kontekstu klimatskih promjena. Razvijene su metode za oporavak staništa nakon požara i dejstva potkornjaka, unaprijeđena otpornost staništa i dostupnost hrane, čime se doprinosi smanjenju konflikata između lokalnih zajednica i divljih životinja, kao i unaprijeđene metode monitoringa. Rezultati projekta uključuju i akcione planove i smjernice za buduće upravljanje, u skladu sa međunarodnim standardima.
U oblasti zaštite i očuvanja prirode, projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite“ doprinio je jačanju kapaciteta za nadzor i kontrolu na terenu. Nabavkom savremene opreme unaprijeđeno je praćenje stanja biodiverziteta i efikasnije evidentiranje nepravilnosti, dok je kroz obuku zaposlenih osigurana njena pravilna primjena.
Projekat „Uspostavljanje sistema ranog otkrivanja i blagovremenog suzbijanja šumskih požara u NP Biogradska gora“, finansiran od strane MUP-a – Fonda za zaštitu i spasavanje, doprinio je unapređenju sistema zaštite i povećanju bezbjednosti prirodnih resursa u Nacionalni park Biogradska gora. Nabavkom savremene opreme i sprovedenim obukama ojačani su kapaciteti Službe zaštite za pravovremeno reagovanje i efikasno djelovanje u slučaju požara. Time je smanjen rizik od šteta po ekosisteme i lokalne zajednice.
Poseban iskorak ostvaren je kroz uključivanje u međunarodne projekte i inicijative, koje su omogućile razmjenu znanja, unapređenje upravljačkih praksi i jačanje institucionalnih kapaciteta. Takođe, saradnja sa lokalnim zajednicama dodatno je osnažena kroz zajedničke aktivnosti, čime se doprinosi boljoj integraciji zaštite prirode i lokalnog razvoja.
Istovremeno, kontinuirana saradnja sa različitim partnerima doprinijela je većoj vidljivosti nacionalnih parkova na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i njihovom pozicioniranju u okviru relevantnih mreža i inicijativa.
Međutim, i dalje postoji potreba za daljim unapređenjem koordinacije i sistematičnijim pristupom razvoju partnerstava, kako bi se u potpunosti iskoristili potencijali saradnje, posebno u kontekstu povlačenja sredstava iz međunarodnih fondova i jačanja uloge lokalnih zajednica u procesima upravljanja.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastaviti i intenzivirati saradnju sa međunarodnim organizacijama kroz aktivno učešće u projektima i inicijativama.
- jačati partnerstva sa nacionalnim institucijama u cilju koordinisanog djelovanja i efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjima.
- unaprijediti uključivanje lokalnih zajednica kroz participativne modele saradnje i zajedničke razvojne inicijative.
- povećati kapacitete za pripremu i implementaciju međunarodnih projekata, posebno u dijelu pristupa fondovima EU i drugim donatorskim programima.
- razvijati mehanizme za sistemsko praćenje i evaluaciju saradnje i njenih efekata.

Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim partnerima predstavlja ključan segment daljeg razvoja i unapređenja upravljanja nacionalnim parkovima. Njeno kontinuirano jačanje doprinosi ne samo unapređenju zaštite prirodnih vrijednosti, već i razvoju održivih modela upravljanja, jačanju kapaciteta i boljoj integraciji parkova u šire društvene i međunarodne tokove.

Analizom realizacije programskih aktivnosti utvrđeno je da dio planiranih aktivnosti nije sproveden u izvještajnom periodu, prvenstveno uslijed objektivnih okolnosti administrativne, finansijske i kadrovske prirode: ne realizacija aktivnosti koje se odnose na analizu i mapiranje staništa pod pritiskom ubiranja divlje flore posljedica je kašnjenja u sprovođenju prethodnih aktivnosti iz Plana upravljanja (2021–2025), na koje se ova aktivnost neposredno nadovezuje, čime nijesu stvoreni metodološki i podaci potrebni preduslovi za njenu punu realizaciju; aktivnosti monitoringa i kartiranja vrsta iz porodice kuna nijesu realizovane planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta (dugotrajno odsustvo jedinog stručnog saradnika i kratkotrajni angažman dodatnog saradnika), kao i prioritetnog angažovanja saradnika na izradi planskih dokumenata; dio terenskih aktivnosti sproveden je bez standardizovane metodologije, te prikupljeni podaci nijesu bili adekvatni za stručnu analizu; u oblasti zaštite prirodne i kulturne baštine, pojedine aktivnosti nijesu realizovane zbog nedostatka opredjeljenih finansijskih sredstava (konzervacione mjere za mrmoljka, informativne table); nepostojanja sistematizovanog radnog mjesta za oblast materijalne kulturne baštine i ne angažovanja eksternog stručnog lica, kao i zbog stručne procjene da nijedan element nematerijalnog nasljeđa u izvještajnom periodu nije ispunjavao kriterijume za pokretanje postupka zaštite; aktivnosti u oblasti unapređenja turističke infrastrukture nijesu realizovane uglavnom uslijed neriješenih imovinsko-pravnih odnosa (ne dobijanje saglasnosti Opštine i privatnih vlasnika), nedostatka budžetskih sredstava ili izostanka adekvatnih EU i drugih poziva za obezbjeđivanje finansiranja (studija prihvatnih kapaciteta, rekonstrukcija mrijestilišta). U pojedinim slučajevima statusa aktivnosti su djelimično realizovane (nadstrešnice), dok je od izgradnje osmatračnice odustalo iz bezbjednosnih razloga, u skladu sa procjenom rizika; u dijelu koji se odnosi na uspostavljanje geografskog sertifikata porijekla za lokalne proizvode, ostvaren je inicijalni iskorak upisom žiga u registar, nastavak aktivnosti u narednom planskom period.

Ukupno posmatrano, nerealizovane aktivnosti nijesu rezultat sistemskog izostanka rada, već dominantno posljedica ograničenih finansijskih i stručnih kapaciteta, administrativnih procedura, imovinsko-pravnih pitanja, zavisnosti od eksternih izvora finansiranja i stručnih procjena zasnovanih na principima bezbjednosti i zaštite prirode. U narednom periodu planira se intenziviranje aktivnosti na stvaranju neophodnih preduslova za njihovu realizaciju.

U narednoj godini potrebno je:

- Uspostavljanje integrisanog sistema održive mobilnosti u Nacionalnom parku Biogradska gora
- Angažovati stručne saradnike za: floru i vegetaciju, faunu beskičmenjaka i faunu sisara, u cilju jačanja stručnog kapaciteta Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
- Završiti potrebne dozvole za nesmetanu nabavku i nošenje vatrenog oružja za službu zaštite u okviru svojih ovlašćenja shodno zakonu o zaštiti lica i imovine.
- Izvršiti rekonstrukciju staze oko Biogradskog jezera
- Inicirati kod Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede vraćanje zaštitne zone oko granice Nacionalnog parka
- Izvršiti obilježavanje granica Parka
- Inicirati zabranu sportskog ribolova na vodama Biogradskog jezera uvesti flay fishing, promovisati ovaj vid ribolova na rijeci Tari kojom gazduje NP.
- Raditi na nastavku projekta rehabilitacije Biogradskog jezera
- Postavljanje kontrolno naplatnog punkta na Suvodolu (ulaz iz pravca Berana)
- Izvršiti adaptaciju/rekonstrukciju objekta Mrestilišta koji je oštećen uslijed snježnih padavina početkom oktobra mjeseca.
- Riješiti problem sa zapuštenim bungalovima od strane zakupca istih.

10. Tabelarni prikaz ciljeva i aktivnosti Programa

STRATEŠKA OBLAST 1: ISTRAŽIVANJE, PRAĆENJE, OBNOVA I UNAPREĐENJE EKOSISTEMA, STANIŠTA I VRSTA	
Cilj 1.1.	***Unapređenje informacione baze podataka o flori Nacionalnog parka kroz literaturni i terenski rad , softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika***
Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unaprijeđena (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period	
Aktivnost 1.1.4	**Izvršiti analizu literaturnih i terenskih podataka unijetih u bazu**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi i reviziji podataka o flori sa akcentom na prioritetne vrste*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijediti podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Biogradska gora, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES). Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.1.5	**Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste**
Indikator aktivnosti	*Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom Qgis i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog i/ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.2	***Utvrđeno nulto stanje alkalnih i prelaznih tresava-potencijalnih NATURA 2000 staništa***
Indikator cilja: Broj kartiranih potencijalnih NATURA 2000 staništa i definisano stanje dijagnostičkih vrsta	

Aktivnost 1.2.1	**Kartirati stanišni tip 7230 Alkalne tresave**
Indikator aktivnosti	*Urađene mape distribucije za stanišni tip 7230*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Biće određene: dijagnostičke vrste, njihova pokrovnost, pratilice i reprezentativnost. Dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovoditi mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*135,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.2.2	**Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7230**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip 7230*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tereni će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.2.1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.2.4	**Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7140**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip 7140*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*64,85€* *Budžet CG*
Cilj 1.3	***Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe***
Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisanih kontrola kroz mobilnu aplikaciju	
Aktivnost 1.3.3	**Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u**

	bazu podataka
Indikator aktivnosti	*Broj izvršenih kontrola.* *Broj terenskih podataka unijetih u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u Exel bazu podataka. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Mobilna aplikacija je izrađena, ali nije izvršena obuka nadzornika i stručnog saradnika za korišćenje mobilne aplikacije. Aktivnost je prebačena za 2026.godinu.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.3.4	**Izvršiti analizu stanja i mapirati staništa na kojima je vršeno ubiranje**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju sa mapom staništa koja su pod pritiskom*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza podataka sa terena, unijetih u Exel bazu, i mapirati staništa koja su pod pritiskom ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnosti 1.3.1., 1.3.2. i 1.3.3.iz PU NP Biogradska gora 2021.-2025.godina, na koje se nadovezuje ova aktivnost, nijesu realizovane u predviđenom planskom periodu, već se sa njihovom realizacijom kasnilo.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.4	***Očuvani šumski ekosistemi***
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost 1.4.1	**Sprovoditi sanitarno-higijenske aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Količina doznačene drvne mase u šumskim ekosistemima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju adekvatne zaštite, održavanja i unapređenja šumskih ekosistema izvršiće se uklanjanje određenih stabala prema sljedećim kriterijima: - Stabala sa izrazitim simptomima zaraze, - Izvaljenih i suvih stabala, oštećenih snjegolomom i vjetrolomom, - Stabala koja nemaju mogućnost daljeg razvoja, - Stabala koja ugrožavaju prolaz posjetilaca kroz Park i predstavljaju opasnost za materijalnu imovinu u okruženju. Ove aktivnosti će se sprovoditi u saradnji sa Službom zaštite, na osnovu njihovog terenskog izvještaja. Nakon toga će stručna služba izvršiti provjeru stanja i preduzeti dalje mjere. Sječa i

	transport drvnih sortimenata će se realizovati u skladu sa Zakonom o šumama (Sl. list CG broj 47/15) i internim aktima JPNPCG. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	252,35€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.2	**Vršiti preventivnu zaštitu šumskih ekosistema od požara i izgraditi protiv-požarne stanice**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka protiv požarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja Izgrađene tri protiv-požarne stanice*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Radi unapređenja preventivnih mjera zaštite i efikasnog reagovanja, planira se nabavka potrebne opreme, instalacija potrebne infrastrukture te implementacija distancionog praćenja požara uz korišćenje portala FIRMS i GIS tehnologije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Planirana aktivnost nije realizovana uslijed nedostatka finansijskih sredstava, koja su planirana u vidu donacija. Shodno tome, nije pokrenut postupak javne nabavke potrebne opreme niti su preduzimane mjere u vezi sa sprovođenjem tenderske procedure.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.4.3	**Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema**
Indikator aktivnosti	*Broj unijetih podataka u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se skladištenje vektorizovanih terenskih podataka. u formirani prostornu bazu podataka (GIS). Upoređivanjem i preklapanjem ovih podataka omogućiće se efikasnije donošenje odluka u svrhu zaštite i unapređenja stanja šumskih ekosistema. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.4.4	**Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu na mreži bioindikacijskih tačaka*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se praćenje dekolorizacije i defolijacije asimilacionih organa šumskih vrsta. Takođe, po potrebi na lokacijama koja su degradirana od vjetroloma, snjegoloma ili požara vršiće se praćenje brojnosti populacije potkornjaka postavljanjem feromonskih klopki. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	145,50€ *Budžet CG*
Cilj 1.5	**Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira**
Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka	
Aktivnost 1.5.1.	**Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni Lepidoptera**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti Lepidoptera, kao i dopunjavanje liste monitoringom. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.5.2	**Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka**
Indikator aktivnosti	Izvještaj o nultom stanju dnevnih leptira
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*134,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.6	**Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca**
Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.6.1	**Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.6.2	**Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o nultom stanju*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*122,40€* *Budžet CG*
Cilj 1.7	**Istraživanje i očuvanje populacije mrmoljaka na području Parka**
Indikator cilja: Utvrđen broj lokaliteta, ocjena stanja i konzervacijske mjere za mrmoljke	
Aktivnost 1.7.1	**Monitoring stanja mrmoljaka u jezeru i okolnim barama**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju i distribuciji mrmoljaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Evidentirati će se stanje mrmoljaka u okolnim barama i u Biogradskom jezeru. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*90,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.7.2	**Primijeniti odabrane konzervacione metode koje će imati pozitivne impakte na populaciju mrmoljaka**
Indikator aktivnosti	*Eliminisani negativni uticaji na populaciju mrmoljka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se edukativne table o važnosti ovih organizama Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Planom javnih nabavki nijesu obezbijeđena finansijska sredstva
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.8	**Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje vrsta ptica grabljivica**
Indikator cilja: Izrađena lista vrsta ptica grabljivica i njihova brojnost u Parku	
Aktivnost 1.8.1	**Generisati literaturne i terenske podatke o prisutnosti i stanju**

	ptica grabljivica
Indikator aktivnosti	*Baza podataka o prisutnosti dnevnih i noćnih grabljivica na teritoriji Parka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontinuirano prikupljanje literalnih i terenskih podataka i unošenje istih u bazu. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.8.2	**Vršiti monitoring najznačajnijih vrsta grabljivica**
Indikator aktivnosti	Izvještaj o sprovedenom monitoringu
Opis aktivnosti i njen prioritet	Evidentiraće se stanje dnevnih i noćnih grabljivica na području Parka. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	150,00€ *Budžet CG*
Cilj 1.9	**Očuvane populacije slijepih miševa**
Indikator cilja: Broj Istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.9.2.	**Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovešće se terenska istraživanja u cilju prikupljanja informacija o prisutnosti vrsta slijepih miševa. Na osnovu prethodno prikupljenih podataka izradiće se mape distribucije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	223,20€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.9.3.	**Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Definisani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodno prikupljenih podataka definisaće se faktori ugrožavanja najznačajnijih skloništa i shodno tome sprovesti mjere očuvanja istih. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.10	**Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna**
Indikator cilja: Izrađena lista prisutnih vrsta sa mapom distribucije i ocjenom stanja populacija	
Aktivnost 1.10.2	**Monitoring stanje vrsta iz porodice kuna**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj monitoringa o stanju vrsta iz porodice kuna*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovešće se terenska istraživanja za potrebe dobijanja podataka o prisutnosti i aktivnosti vrsta iz porodice kuna. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada približno šest mjeseci zbog bolovanja, dok je dodatan stručni saradnik za ovu oblast bio angažovan samo mjesec dana. Preostali dio godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti. Dio aktivnosti koji je realizovan je od strane nadzornika koji su postavljali kamere, ali bez jasne metodologije te ti podaci nijesu bili kvalitetni za stručnu analizu već samo za promotivne svrhe.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	324,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.10.3.	**Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna**
Indikator aktivnosti	*Izrađene mape distribucije potencijalnih staništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodno prikupljenih podataka izradiće se mape distribucije vrsta iz porodice kuna. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada približno šest mjeseci zbog bolovanja, dok je dodatan stručni saradnik za ovu oblast bio angažovan samo mjesec dana. Preostali dio godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti. Dio aktivnosti koji je realizovan je od strane nadzornika koji su postavljali kamere, ali bez jasne metodologije te ti podaci nijesu bili kvalitetni za stručnu analizu već samo za promotivne svrhe.
Troškovi realizacije i	0,00€

izvori finansiranja	
Cilj 1.11	**Utvrđeni koridori krupnih sisara**
Indikator cilja: Identifikovani koridori za krupne sisare na prostoru Parka sa mapom distribucije	
Aktivnost 1.11.4.	**Sprovoditi monitoring krupnih sisara**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu i mapirani koridori*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se terenska istraživanja u cilju potvrđivanja prisustva krupnih sisara upotrebom kamera-zamki. Dodatno će se kroz projekat Forest Connect utvrditi koridori koji će se kasnije i mapirati. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	360,00€ *Budžet CG*
Cilj 1.12	**Obezbijeđena prihrana za krupne sisare tokom zimskih mjeseci**
Indikator cilja: Uspostavljena funkcionalna hraništa	
Aktivnost 1.12.1	**Vršiti prihranu krupnih sisara tokom zimskih mjeseci na hraništima**
Indikator aktivnosti	*Količina utrošene hrane i soli*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se prihrana krupnih sisara u zimskom periodu, shodno smjernicama Uprave za fitosanitarne poslove i veterinu
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove procjeni da je prihrana bezbjedna (prihrana je na apel Uprave trenutno obustavljena zbog rizika širenja afričke svinjske kuge).
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*400,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.13	**Očuvan ekološki kvalitet vode Biogradskog jezera**
Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou na osnovu Okvirne direktive o vodama	
Aktivnost 1.13.1	**Ispitivanje kvaliteta vode Biogradskog jezera**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o kvalitetu vode*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršiće se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 2
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprava za vode, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*

STRATEŠKA OBLAST 2: OČUVANJE, UNAPREĐENJE I PROMOCIJA KULTURNO-ISTORIJSKIH I ETNOGRAFSKIH VRIJEDNOSTI I POTENCIJALA	
Cilj 2.2	***Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka***
Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturna baština Parka	
Aktivnost 2.2.1	**Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi**
Indikator aktivnosti	*Broj digitalizovanih elemenata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto građa i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovala ova programska aktivnost.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovano stručno lice iz oblasti materijalne kulturne baštine
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Cilj 2.3	***Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine***
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	**Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj popisa elemenata nematerijalne kulturne baštine*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se proces koji podrazumijeva evidenciju i dokumentaciju najznačajnijih elemenata nematerijalne kulturne baštine, kao najreprezentativnijih aspekata nacionalnog identiteta. Prioritet1
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	72,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.2	**Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara**
Indikator aktivnosti	*Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se podaci od pojedinaca direktno na terenu koji su posljednji nosioci i čuvari običajne prakse, znanja i vještina, kroz kontinuitet prenošenja ovih kulturnih obrazaca s ciljem da se obezbjedi efikasnija promocija NKN kroz jačanje svijesti o njegovom značaju

Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	80,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.3	**Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa**
Indikator aktivnosti	*Broj popunjenih upitnika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se popunjavanje obrazaca u vidu Upitnika za svaki evidentirani elemenat NKN
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam ukoliko bude potrebe prevoz do institucija koje čuvaju ovu građu
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 2.3.4	**Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to nematerijalno dobro. Prioritet 2
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Na osnovu stručne procjene, nijedan elemenat nije iniciran za upis u Registar zaštite, jer nije imao značaj i vrijednost kojoj podliježe ovaj vid zaštite
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.5	**Organizovati manifestacije i tematske sajmove koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajmova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Unaprijediti NKN kroz osmišljavanje i realizovanje manifestacija od posebnog značaja za Park, kao i sajmova i izložbi i kulturno-umjetničkih programa Prioritet 2
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	460,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.6	**Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija**

	(Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih projekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa iniciraće se projektne aktivnosti na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
Napomena	Troškovi realizacije zavise od projektnog zadatka drugih institucija, zato su u troškovima realizacije stavljeni samo troškovi terenskih izlazaka.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*170,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.7	**Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine"**
Indikator aktivnosti	*Realizovan program „Dani evropske baštine"*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine", konkretno u ovom Parku, ukoliko bude korespondiralo sa zadatom temom. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Prema stručnoj procjeni za ovu godinu odlučeno da se Dani evropske baštine organizuju u NP Prokletije, što je i realizovano .
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA	
Cilj 3.1	***Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija***
Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period	
Aktivnost 3.1.1	**U saradnji sa osnovnim školama sprovoditi postojeće edukativne programe**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu.* *Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Osnovnim školama i nadležnim Ministarstvom sprovodiće se edukativni program „Obradujmo prirodu" Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	86,40€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.2	**U skladu sa nastavnim programima osmisliti edukativne materijale**
Indikator aktivnosti	*Broj izrađenih edukativnih materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Štampa pripremljenog edukativnog materijala (flora, fauna, kulturno-istorijsko nasljeđe). Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Napomena	Aktivnost je realizovana kroz saradnju sa OEBS-om
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	258,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.3	**U saradnji sa zainteresovanim stranama obilježiti značajne ekološke datume**
Indikator aktivnosti	*Broj obilježenih ekoloških datuma*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice u cilju obilježavanja važnih datuma i to: 22. mart Svjetski dan voda 22. april Dan planete Zemlje 9. maj Međunarodni dan ptica 22. maj Svjetski dan zaštite biodiverziteta 5. jun Svjetski da zaštite životne sredine 31. jul Svjetski dan nadzornika 14. septembar Svjetski dan Prašuma 26. septembar Dan čistih planina 4. oktobar Svjetski dan zaštite životinja Prioritet 1
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, TO Kolašin, TO Mojkovac i TO Berane
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,80€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.4	**U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljane interpretativne programe obilaska Parka**
Indikator aktivnosti	*Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka*
Opis aktivnosti i njen	U saradnji sa TO Mojkovac sprovešće se program obilaska

prioritet	Šiškog jezera i sa TO Kolašin nastaviće se program obilaska Pešića jezera. Prioritet 1
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, TO Kolašin, TO Mojkovac i TO Berane
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	92,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.5	**Održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju mobilijara na stazama. Količina mobilijara koja je obnovljena*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na eventualno oštećenim tablama izvršiće se popravka i zamjena folija na tablama, a u slučaju potrebe nabavka novih tabli. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1015,20€ *Budžet CG*
Cilj 3.2	***Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou***
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost 3.2.1	**Sprovoditi PR kampanje**
Indikator aktivnosti	*Broj sprovedenih PR kampanja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti i turističke ponude, sprovodiće se PR aktivnosti, promovisaće se najznačajniji ekološki datumi, manifestacije, događaji i aktivnosti od značaja za upravljanjem zaštićenog područja. Promocija ukupnih aktivnosti realizovaće se u saradnji sa medijima, objavljivanjem informacija i fotografija na sajtu (www.nparkovi.me) i društvenim mrežama (Instagram, Facebook, Youtube). Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	588,90€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.2	**Učestvovati na turističkim sajmovima**

Indikator aktivnosti	*Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i međunarodnim sajmovima turizma koji su od značaja za promovisanje održivog turizma u zaštićenim područjima. Prioritet 1
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	216,72€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.3	**Organizovati manifestacije i događaje**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i događaja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se događaji sa ciljem promocije i prezentacije prirodne, kulturno-istorijske vrijednosti, etnografske baštine i turističke ponude Parka. Podržaće se manifestacije Bjelasica ultratrail, Korifej teatar, Tango kamp, Etno kamp i sportske igre. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Napomena	Podrška manifestacijama kroz oslobađanje od kupovine ulaznice za učesnike
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	576,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.4	**Izraditi i štampati promotivni materijal**
Indikator aktivnosti	*Količina izrađenog promotivnog materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa promotivnog i korporativnog materijala sa logom i motivima NP Biogradska gora. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	581,27€ *Budžet CG*
Napomena	Iznos od 117,10€ su sredstva obezbijeđena preko projekta ,,Eco Dali" - Evropski dan parkova

STRATEŠKA OBLAST 4: TURIZAM ZASNOVAN NA AKTIVNOM ODMORU U PRIRODI

Cilj 4.1	***Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka***
Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture	
Aktivnost 4.1.2	**Urediti glavni ulaz u Park**
Indikator aktivnosti	*Izrađen glavni ulaz u park*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se Idejno rješenje sa predmjerom i predračunom glavnog ulaza u Park na ulaznom punktu Kraljevo kolo. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti je planirana u 2022. i 2023. godini. Kako do realizacije iste nije došlo, aktivnost je prenesena za programsku 2025. godinu.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nijesu stvoreni preduslovi za realizaciju ove aktivnosti. (Neophodna saglasnost od Opštine)
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.3	**Izgraditi kontrolno-naplatne punktove**
Indikator aktivnosti	*Izrađen kontrolno-naplatni punkt na Vranjaku i u Suvodolu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nabaviti i postaviti montažno demontažni kontrolno-naplatni punkt na lokalitetu Suvodo i pripremiti podlogu za postavljanje i ankerisanje. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.4	**Održavati i po potrebi zamijeniti dotrajali odmorišni mobilijar**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o održavanju odmorišnog materijala i broj zamijenjenog mobilijara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se nova nadstrešnica kod izvora Biogradske rijeke i ukloniće se dotrajala nadstrešnica u Dolovima Lalevića. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Dotrajala nadstrešnica u Dolovima Lalevića je uklonjena, dok je nadstrešnica kod izvora Biogradske rijeke je djelimično je izgrađena.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

Aktivnost 4.1.5	**Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka/i u Parku**
Indikator aktivnosti	*Broj dopunjenog informativnog mobilijara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti dvije najavne, dvije glavne i jedna informativna tabla ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavni ulaz u Park na Kraljevom kolu. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana usljed nedostatka opredijeljenih finansijskih sredstava u budžetu za izradu i postavljanje tabli.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.6	**Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza**
Indikator aktivnosti	*Broj adaptiranih elemenata informativnog mobilijara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO i PSCG izvršiće se uređenje na planinarskoj stazi (postavljanje vertikalne signalizacije) Biogradsko jezero - Goleš - Međedac - Ogorela glava - Melaja - Bojišta - Kolašin. Postaviće se odmorišni mobilijar kod Šiškog jezera. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	75,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.7	**U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju pješačkih staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Planinarskim savezom izvršiti analizu koje su pristupne staze nacionalnoj mreži staza. U saradnji sa PSCG uradiće se izvještaj o broju potrebne signalizacije. U slučaju potrebe nakon zimskog perioda izvršiće se čišćenje i obnova markacije na pristupnim stazama nacionalnoj mreži staza. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez CG
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	140,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.8	**U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze**

Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju biciklističkih staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se promocija biciklističkih staza: ● Ševarine - Ševarinsko jezero - katun Šiška - Šiško jezero - Suvodol ● Biogradsko jezero-Dolovi Lalevića Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG
Napomena	U 2024. godini uređene su biciklističke staze I Ševarine - Ševarinsko jezero - katun Šiška - Šiško jezero - Suvodol II Biogradsko jezero-Dolovi Lalevića
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.9	**Unaprijediti turistički proizvod posmatranje medvjeda**
Indikator aktivnosti	*Izrađen program turističke ponude posmatranja medvjeda*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Edukativnom kutku Upravne zgade Parka vršiće se multimedijalna prezentacija biologije i ekologije mrkog medvjeda, kroz fotografije i video zapise medvjeda. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.1.10	**Unaprijediti turističku ponudu kajakarenje i vožnja drvenim čamcima po Biogradskom jezeru**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka kajaka i drvenih čamaca*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Promovisaće se kajakarenje kao vid aktivnog odmora u Parku. Izvršiće se rekonstrukcija drvenih čamaca. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	U toku 2024. godine izvršena je nabavka pet novih kajaka (tri jednosjeda i dva dvosjeda sa pratećom opremom). Aktivnost je realizovana i u 2025. godini vršiće se promocija iznajmljivanja kajaka.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog nerealizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	11474,00€ *Budžet CG*

Aktivnost 4.1.12	**Urediti vidikovac Bendovac**
Indikator aktivnosti	*Uređen vidikovac Bendovac, obnovljena zaštitna ograda i odmorišni mobilijar i postavljena panoramska tabla*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U slučaju dobijanje dozvole izvršiće se obnova zaštitne ograde i odmorišnog mobilijara na vidikovcu Bendovac i postaviti panoramska tabla. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Parcela se nalazi u privatnom vlasništvu, pa je potrebno dobiti saglasnost vlasnika
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije dobijena saglasnost od privatnih vlasnika za realizaciju ove aktivnosti
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.13	**Izgraditi osmatračnicu za posmatranje divljih životinja**
Indikator aktivnosti	*Izrađena osmatračnica za posmatranje divljih životinja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Planom upravljanja NP Biogradska gora za period 2021 - 2025.godina predviđena je izgradnja osmatračnice za posmatranje medvjeda prema projektu “Posmatranje medvjeda u NP Biogradska gora”. Budući da je projektom izgradnja osmatračnice za posmatranje medvjeda bila planira u blizini edukativne staze oko Biogradskog jezera, to se od aktivnosti izgradnje ove osmatračnice odustalo iz bezbjedonosnih razloga. Prioritet 3
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite i Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Od aktivnosti se odustalo iz bezbjedonosnih razloga
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.1.14	**Rekonstruisati i urediti objekat mrijestilišta na obali Biogradskog jezera**
Indikator aktivnosti	*Rekonstruisan i uređen objekat mrijestilišta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se projektni pozivi na kojima bi se moglo aplicirati za sredstva kojima bi se rekonstruisao i uredio objekat mrijesilišta. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana jer u izvještajnom periodu nije bilo adekvatnih EU poziva na koje bi se moglo aplicirati radi obezbjeđivanja finansijskih sredstava za rekonstrukciju i uređenje objekta mrijestilišta.

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.1.16	**Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom**
Indikator aktivnosti	*Izrađena rampa za pristup osoba sa invaliditetom u centrima za posjetioce u Kolašinu i na Biogradskom jezeru*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se idejno rješenje za adekvatan pristup osoba sa invaliditetom u Centrima za posjetioce u Kolašinu i na Biogradskom jezeru. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom izvještajnog perioda prioritet je bio usmjeren na hitne operativne aktivnosti, dok će realizacija ove aktivnosti biti razmatrana u narednom periodu uz obezbjeđivanje finansijskih sredstava.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Cilj 4.2	***Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji***
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost 4.2.1	**Razviti novi turistički proizvod staza za boso hodanje**
Indikator aktivnosti	*Staza za boso hodanje je u funkciji posjetilaca*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se stanje staze, po potrebi popunjavaće se poligoni staze sa materijalima iz prirode i vršiće se njena promocija. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Napomena	Staza je formirana 2024. godine
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	64,00€ *Budžet CG*
Cilj 4.3	***Upravljanje posjetiocima***
Indikator cilja: Uređen i funkcionalni sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka	
Aktivnost 4.3.1	**Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Centru za posjetioce na Biogradskom jezeru i Edukativnom centru u Kolašinu, na osnovu unaprijed pripremljene ankete sprovešće se anketiranje posjetilaca. Na osnovu sprovedene ankete dobiće se podaci o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca.

	Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.3.2	**Analizirati uticaj posjetilaca na stazi oko Biogradskog jezera**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi uticaja posjetilaca na stazi oko Biogradskog jezera na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nadzornici će u okviru redovnih aktivnosti popunjavati anketne listiće, a koji su osmišljeni u prethodnom planskom periodu. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba sa promociju, marketing i turizam,
	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.3.3	**U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza**
Indikator aktivnosti	*Izrađen elaborat o analizi svih vrsta staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa Planinarskim savezom CG, planinarskim klubovima, domaćinima i Biciklističkim savezom Crne Gore u svrhu analize korišćenja postojećeg Sistema staza, koji podrazumijeva broj posjetilaca na stazama, njihovu strukturu, period korišćenja staza, klubovi koji koriste staze i sl. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	121,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.4	**Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U narednom periodu će se nastaviti sa analizom broja posjetilaca i daće se sugestije neophodne za izradu studije prihvatnih kapaciteta u svrhu rasterećivanja najposjećenijih lokaliteta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana usljed izostanka adekvatnih EU poziva na

	koje bi bilo moguće aplicirati radi obezbjeđivanja finansijskih sredstava neophodnih za njenu implementaciju, uključujući angažovanje stručnih eksperata i tehničku podršku.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.3.5	**Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)**
Indikator aktivnosti	*Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima. Efekat vidljivosti posjetilaca na Biogradskom jezeru je smanjen za 50%*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Promovisaće se „leave no trace“ principi i po potrebi štampaće se liflet leave no trace 8 principa“. Afirmisaće se pravila odgovornog ponašanja u Parku. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.6	**Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe**
Indikator aktivnosti	*Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Posredstvom društvenih mreža, medija i štampom lifleta promovisaće se edukativni program na otvorenom koji će sadržati edukativni čas oko Biogradskog jezera sa mogućnošću iznajmljivanja kajaka i usluga vodiča. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	108,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA	
Cilj 5.1	***Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju***
Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata	
Aktivnost 5.1.1	**Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u**

	vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode
Indikator aktivnosti	*Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite životne sredine i prirode. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	190,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.2	**Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative i organizovati sastanci sa svim relevantnim institucijama i organizacijama i svrhu unapređenja saradnje i efikasnijeg upravljanja Parkom. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	142,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.3	**Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih zajedničkih projekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju Parku pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	206,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.4	**Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja**

Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa svim lokalnim institucijama i organizacijama koje gravitiraju u Parku kako bi se unaprijedila saradnja i inicirale akcije u svrhu efikasnijeg upravljanja ovim zaštićenim područjem. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	120,00 € *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.5	**Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu**
Indikator aktivnosti	*Memorandumi o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nijesu potpisani memorandumi sa upravljačima zaštićenih područja u regionu, uspostavljena je saradnja sa Krokar i Snežnik iz Slovenije
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.6	**Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti unapređenja saradnje sa partnerskim zaštićenim područjem (NP Una) sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata . Prioritet 2
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1330,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.7	**Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)**
Indikator aktivnosti	*Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama, projektima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line

	radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*1650,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.8	**Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	144,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.9	**Realizacija projektnih aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Izvještaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnost*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od projekata koji će se realizovati tokom 2025.godine.
Stepen realizacije	Realizovano.
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	120,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.10	**Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata**
Indikator aktivnosti	*Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku*
Opis aktivnosti i njen prioritet	*U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih.* *Prioritet 3*
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine nijesu organizovane obuke koje su

	sadržajem i tematskim fokusom odgovarale potrebama Službe za projekte i međunarodnu saradnju.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	160,00€ *Budžet CG*
Cilj 5.2	**Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka**
Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno sarađuju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.	
Aktivnost 5.2.1	**Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju Parku**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	255,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.2	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede**
Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa klasterom „katuni“ (domaćinstva koja se bave tradicionalnim načinima privređivanja) u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva. Prioritet 3
Odgovornost	Direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	216,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.3	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima**
Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenira koje će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 3
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	260,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.4	**Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode**
Indikator aktivnosti	*Uspostavljen geografski sertifikat*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Formiraće se radna grupa koja će nastaviti sa daljim koracima neophodnim za uspostavljanje geografskog sertifikata. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine aplicirano je na projekat *Mountain for All*, kroz koji je planirana sistemska razrada i promocija geosertifikata, ali realizacija daljih aktivnosti zavisi od obezbjeđenja projektnih sredstava.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.5	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG**
Indikator aktivnosti	*Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima koji se organizuju u Parku ili na teritoriji opština Kolašin, Mojkovac i Berane. Prioritet 3
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	278,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.6	**Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini**
Indikator aktivnosti	*Izrađen i realizovan Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu podnijetih zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume, izvršiće se odobravanje korišćenja šuma u privatnoj svojini. Realizacija zahtjeva će se regulisati na osnovu stručne procjene stanja šume i donošenja rješenja za svaki zahtjev posebno. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati

	do 01.12.2024. godine, za plansku 2025. godinu, kako je definisano Zakonom o šumama (Sl. List 47/15). Nakon dostavljanja zahtjeva, direktor Javnog preduzeća obrazuje komisiju koja će donijeti Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	360,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.7	**Obezbijediti drvne sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva**
Indikator aktivnosti	*Količina drvenih sortimenata koja je dodijeljena lokalnom stanovništvu na osnovu upućenih zahtjeva*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju unapređenja saradnje sa lokalnim stanovništvom, a u skladu sa zakonom i Internom procedurom, izvršiće se dodjela drvnih sortimenata iz reda sanitara po prikupljenim zahtjevima. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	148,41€ *Budžet CG*
Cilj 5.3	**Socio-ekonomski razvoj područja Parka**
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost 5.3.1	**Izraditi socio-ekonomsku analizu šireg područja Parka**
Indikator aktivnosti	*Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa definisanom bazom podataka lokalnih stejkholdera istu inovirati u skladu sa potrebama i organizovati tematske sastanke kroz rad socio-ekonosmkih foruma.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	134,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.3.2	**Redovno održavati socio-ekonomske forume**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim*

	izvještajima
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa zakonom i strateškim dokumentima obezbijediće se participiranje lokalnih samouprava i lokalne privrede (sa područja opština Kolašin, Mojkovac i Berane) kao i drugih relevantnih institucija i privrednih subjekata i korisnika prostora Parka u procesima upravljanja. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	288,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.1	***Unapređenje fizičke zaštite Parka***
Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka	
Aktivnost 6.1.1	**Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih obuka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju usavršavanja nadzornika stručne službe će u skladu sa potrebama, kroz predavanja, obuke, konsultacije i dr vršiti obučavanje Službe zaštite za profesionalan rad i odnos prema posjetiocima. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	581,50 € *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.2	**Izvršiti nabavku materijalno logistiku-tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštitu i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Pravilniku o uniformi, naoružanju i identifikacionoj oznaci, izvršiće se nabavka materijalno tehničkih sredstava za Službu zaštite i Službu ambijentalne higijene. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za logistiku

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	510,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.3	**U saradnji sa nadležnim inspekcijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesuiranih prijava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa inspekcijskim službama, u cilju koordinacije aktivnosti na prostoru Parka i efikasnijeg procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	144,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.4	**U saradnji sa odjeljenjima za bezbjednost Kolašin i Mojkovac i Berane vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesuiranih prijava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće sa sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	144,00€ *Budžet CG*
Cilj.6.2	***Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka***
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.2	**Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka**
Indikator aktivnosti	*Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1

Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*216,00€* *Budžet CG*
Cilj 6.3	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost 6.3.1	**Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada**
Indikator aktivnosti	*Broj sastanaka i broj definisanih procedura*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima iz Kolašina Mojkovca i Berana kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*72,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.2	**U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Kolašin, Berane i Mojkovac.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*360,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.3	**U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima**

	organizovati akcije uklanjanja otpada
Indikator aktivnosti	*Broj preuzetih akcija i količina uklonjenog otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Kolašin, Berane i Mojkovac, NVO
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*1000,00€* *Budžet CG*

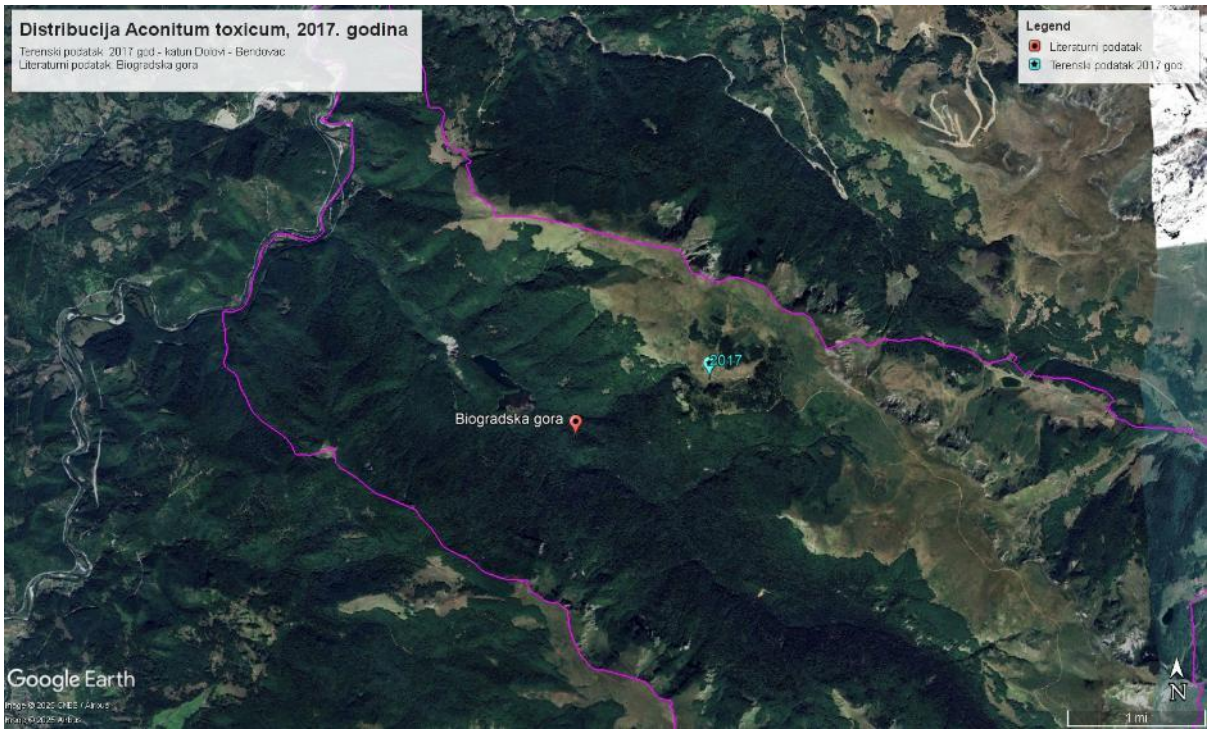
VANPLANSKE AKTIVNOSTI	
Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta	
Cilj 1.4: Očuvani šumski ekosistemi	
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost	**Kosidba i održavanje livada na potezu Suvodo - Šiška i Svatovsko groblje**
Indikator aktivnosti	*Uspostavljanje protivpožarnog pojasa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nabavka opreme za kosidbu, a što će biti refundirano kroz projekat „ForestConnect". Izvršiti košenje livada kao i raščišćavanje graničnog pojasa između livada i šume a gdje je prisutno zarastanje visokom vegetacijom. Aktivnost će se realizovati na području Svatovsko groblje, Reljina, Šika, Ocka, Dolovi i Jagančar. Prioritet 1.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP, Služba za projekte I međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost se djelimično poklapa sa Aktivnošću 1.4.2. s tim što je ova aktivnost finansirana od strane Programa Interreg Danube, a kroz projekat „Forest Connect" i obuhvata površinu od 1 ha na lokaciji Suvodo Šiška i moguće lokaciji Svatovsko groblje. Aktivnost ima za cilj stvaranje protivpožarnog pojasa ali i sprječavanje zarastanja visokoplaninskih livada kao sve ugroženijih staništa. Troškovi će biti refundirani kroz projekat ForestConnect, ali ukupna budžetska linija za opremu i usluge za košenje i sadnju je zbirna i iznosi 5000 EUR.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	4677,00€ donacija
Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka	

Cilj 3.2	***Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou***
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost	**Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka**
Indikator aktivnosti	*Odštampane poštanske markice*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice. Izvršiće se odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi	
Cilj 4.1	***Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka***
Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture	
Aktivnost	**Adaptacija objekta na Kraljevom kolu**
Indikator aktivnosti	*Objekat na Kraljevom kolu je adaptiran i u funkciji je posjetilaca*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Adaptacija objekta prema projektnoj dokumentaciji koja je urađena u prethodno periodu (2024.godina).
Odgovornost	Direktor JPNPCG, Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost će se realizovati u zavisnosti od dobijenih sredstava iz kapitalnog budžeta. JPNPCG će se pridržavati odredaba Zakona o zaštiti prirode (Sl. list CG br.51/08 i 62/13), a koje se odnose na pribavljanja dozvole od Agencije za zaštitu prirode.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nijesu obezbjeđena sredstva iz kapitalnog budžeta
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ Kapitalni budžet
Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama	
Cilj 5.3	***Socio-ekonomski razvoj područja Parka***
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost	**Analiza anketa - pozitivnih i negativnih uticaja Parka na zainteresovane strane (stakeholdere)**
Indikator aktivnosti	Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize
Opis aktivnosti i njen prioritet	Analiza anketa u cilju ažuriranja već postojećih podataka u vezi NP i njegove saradnje sa lokalnim zajednicama. U anketi učestvuje lokalno stanovništvo, posjetioci i privredna društva sa područja

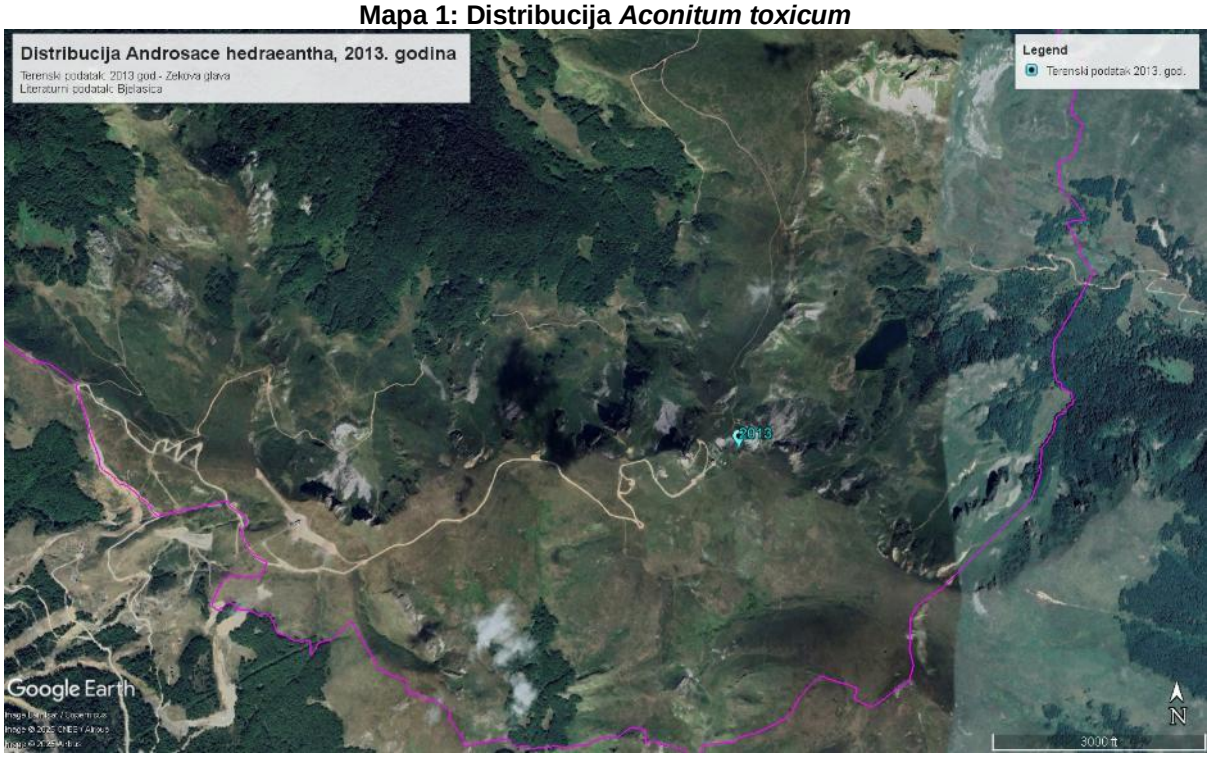
	Parka.
Odgovornost	Direktor Parka, Stručni saradnici za rad sa lokalnim zajednicama i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 5.4	***Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unapređena informaciona osnova za privremene objekte***
Indikator cilja:Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
Aktivnost	**Izraditi urbanističko-tehničke uslove**
Indikator aktivnosti	*Broj izdatih UT uslova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost	**Izraditi mape privremenih objekata u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka**
Indikator aktivnosti	*Broj mapa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka	
Cilj 6.3	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost	**Mobilna aplikacija za mapiranje nelegalno odloženog otpada**
Indikator aktivnosti	Vrsta otpada, lokacije na kojima je otpad, broj prijava
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aplikacija koja omogućava korisnicima da brzo i jednostavno prijave lokacije na kojima je otpad nelegalno odložen. Korisnici će unositi koordinate, fotografije sa lokacije i opisivati vrstu otpada na osnovu koje će se praviti baza podataka nelegalnih odlagališta unutar Parka.
Odgovornost	Direktor Parka i Služba za održavanje ambijentalne higijene i

	infrastrukture.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije urađena mobilna aplikacija. Mobilna aplikacija će biti razvijena preko LASPEH II projekta čija je implementacija započela krajem 2025.godine.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

PRILOG

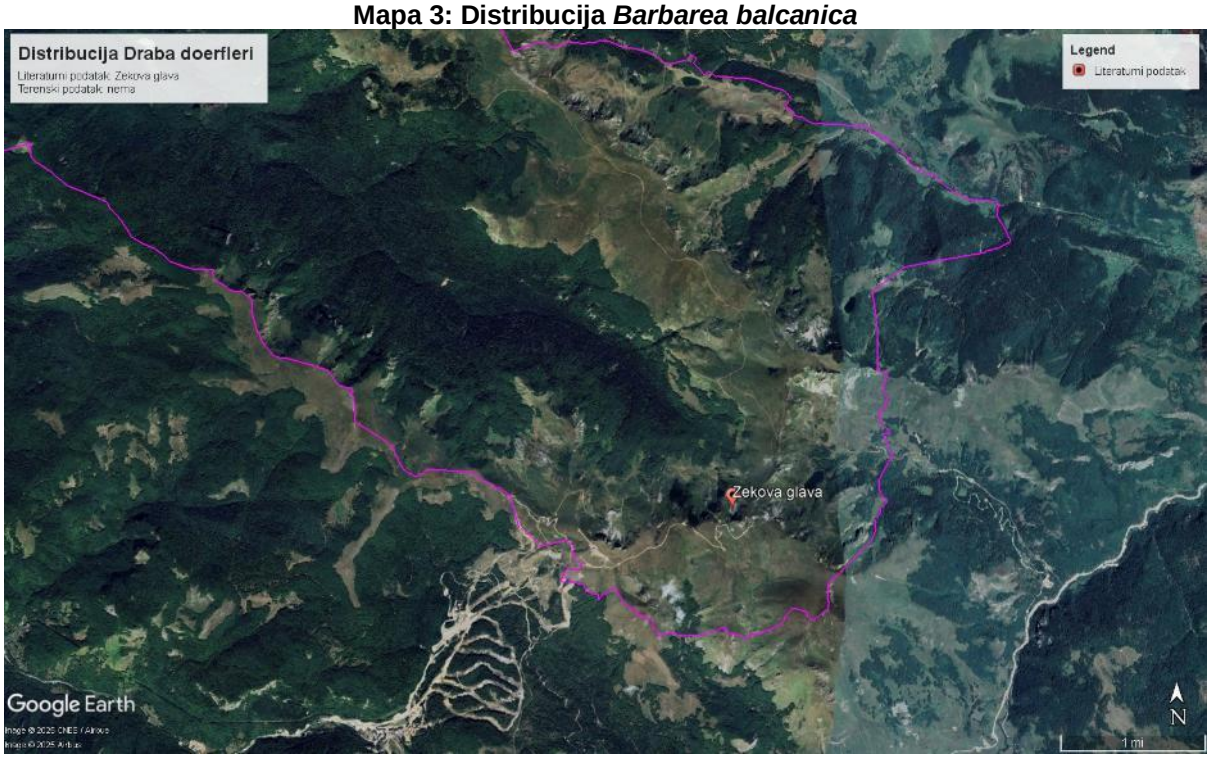
Mapa 1: Distribucija *Aconitum toxicum*

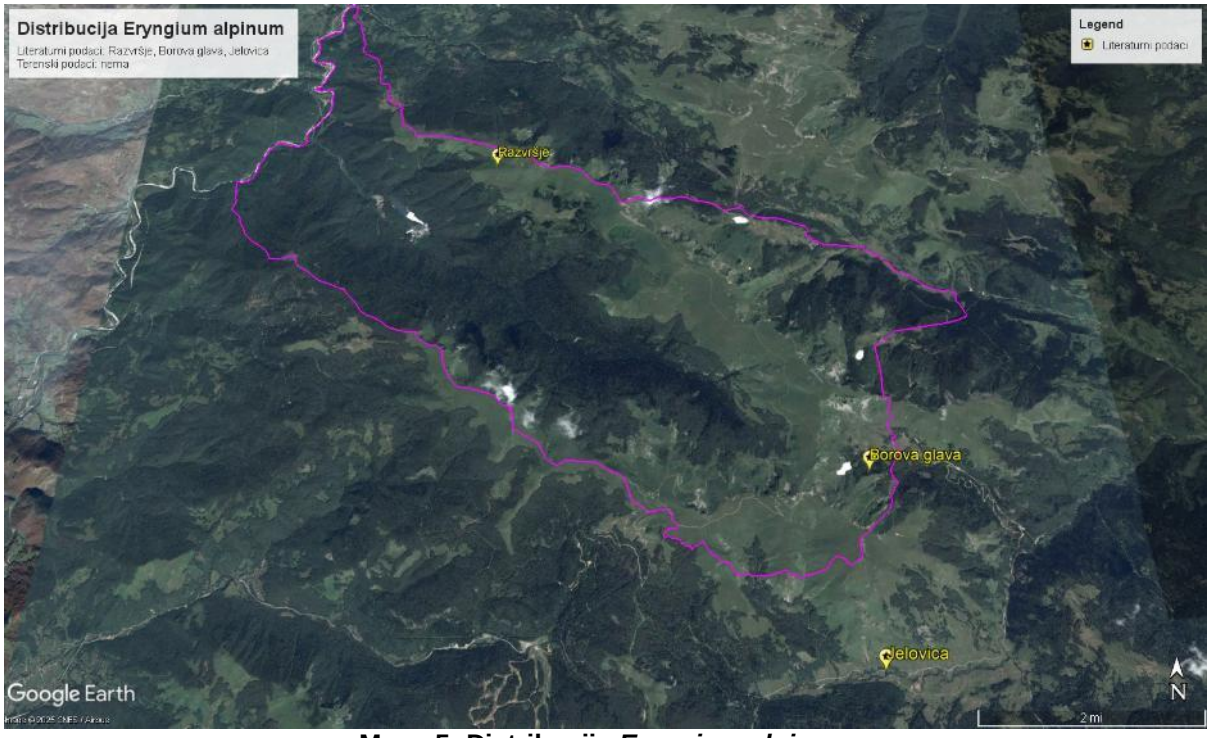
Mapa 2: Distribucija *Androsace hedraentha*

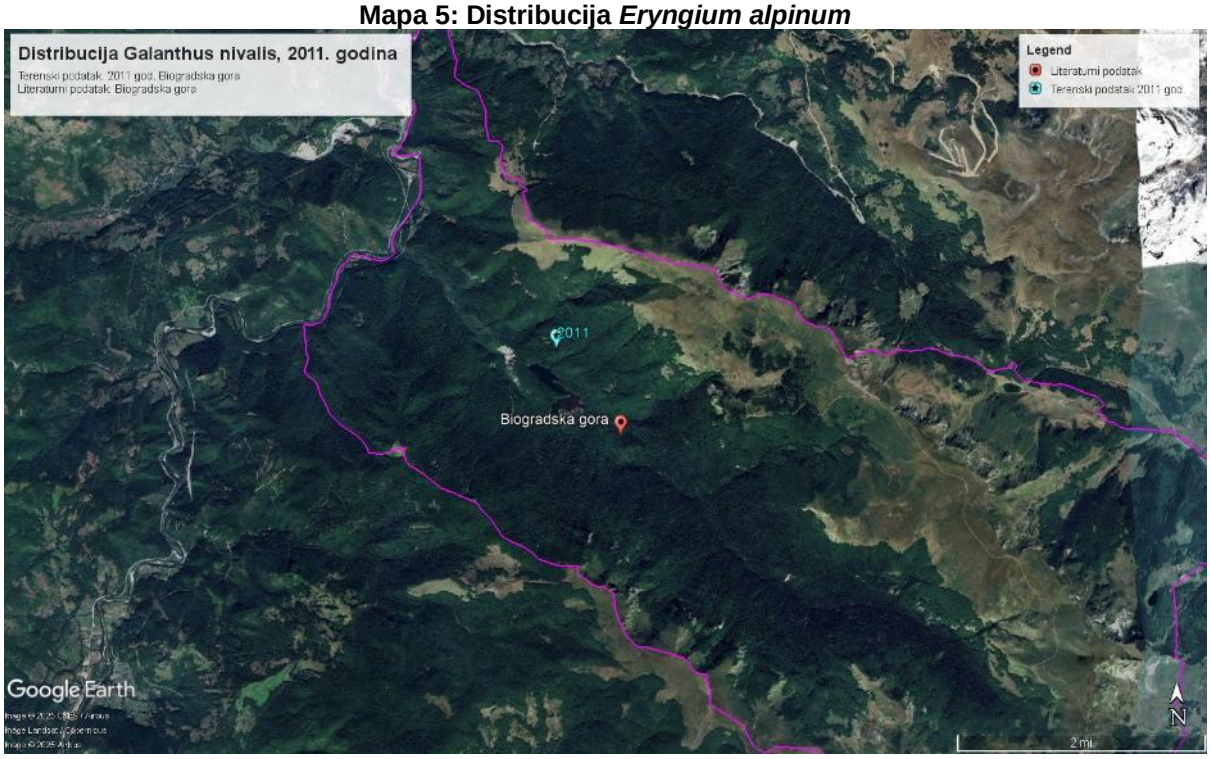
Mapa 3: Distribucija *Barbarea balcanica*

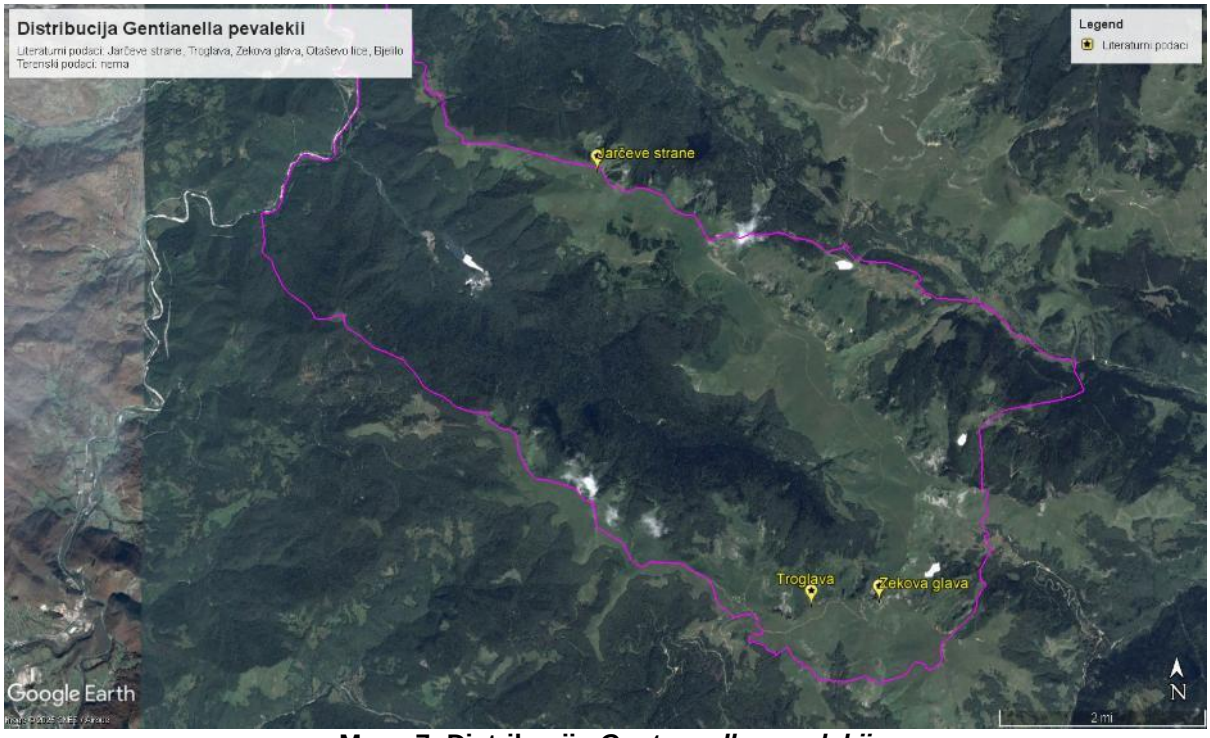
Mapa 4: Distribucija *Draba doerfleri*

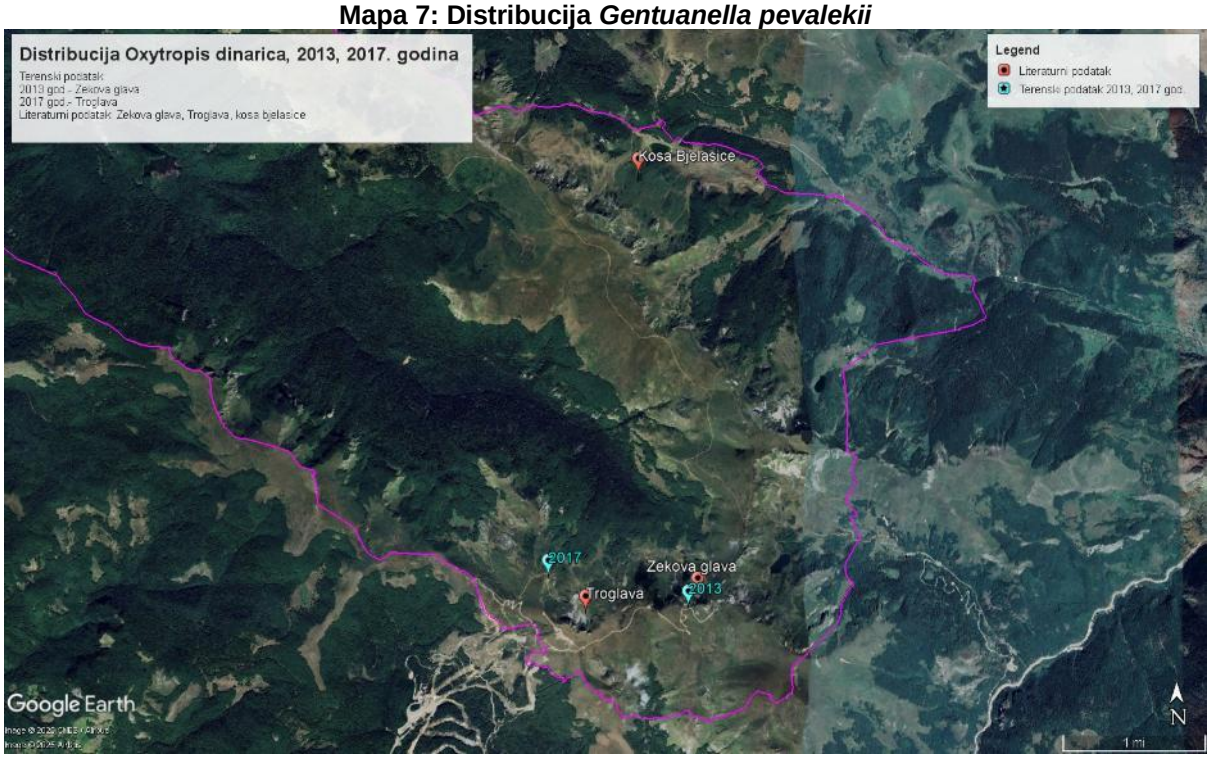
Mapa 5: Distribucija *Eryngium alpinum*

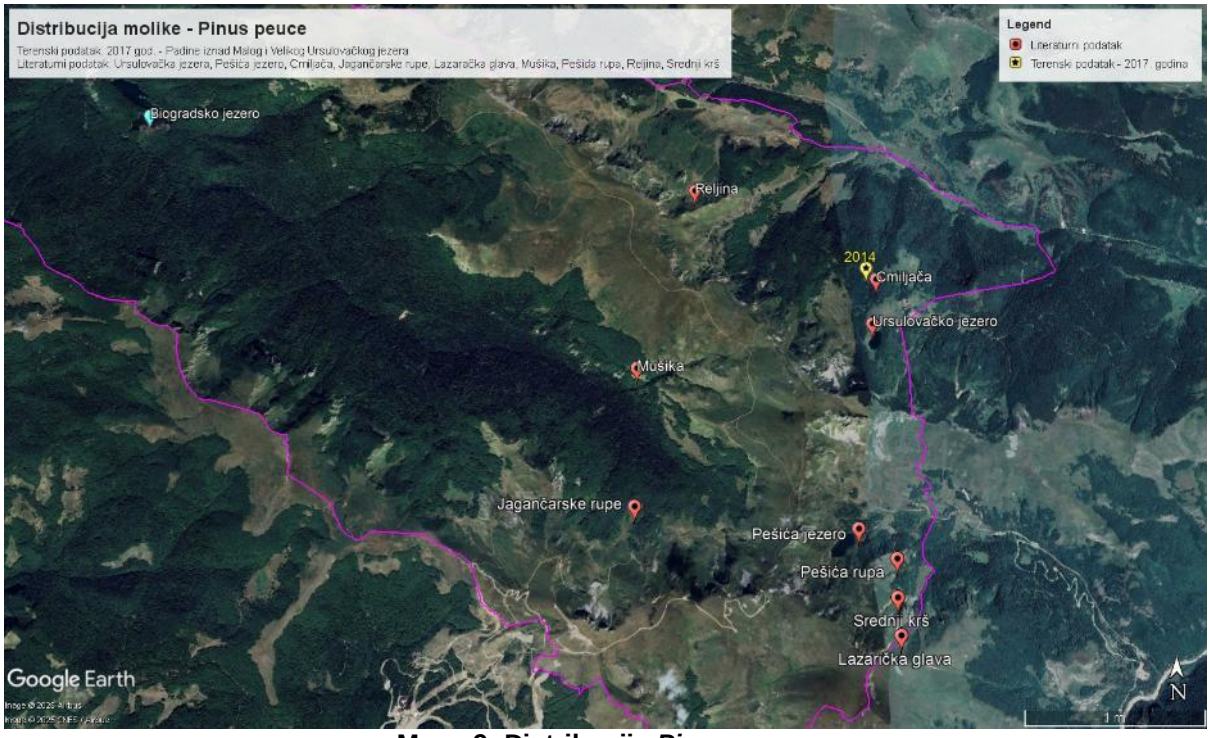
Mapa 6: Distribucija *Galanthus nivalis*

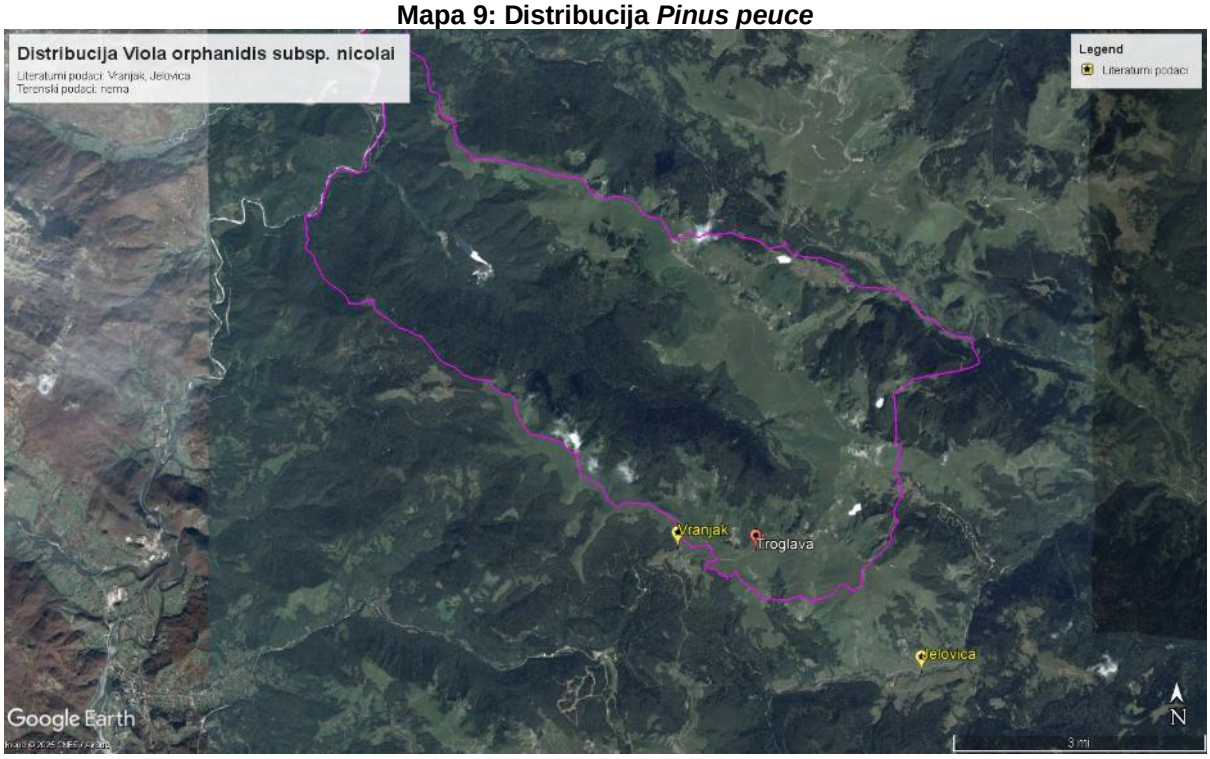
Mapa 7: Distribucija *Gentuanella pevalekii*

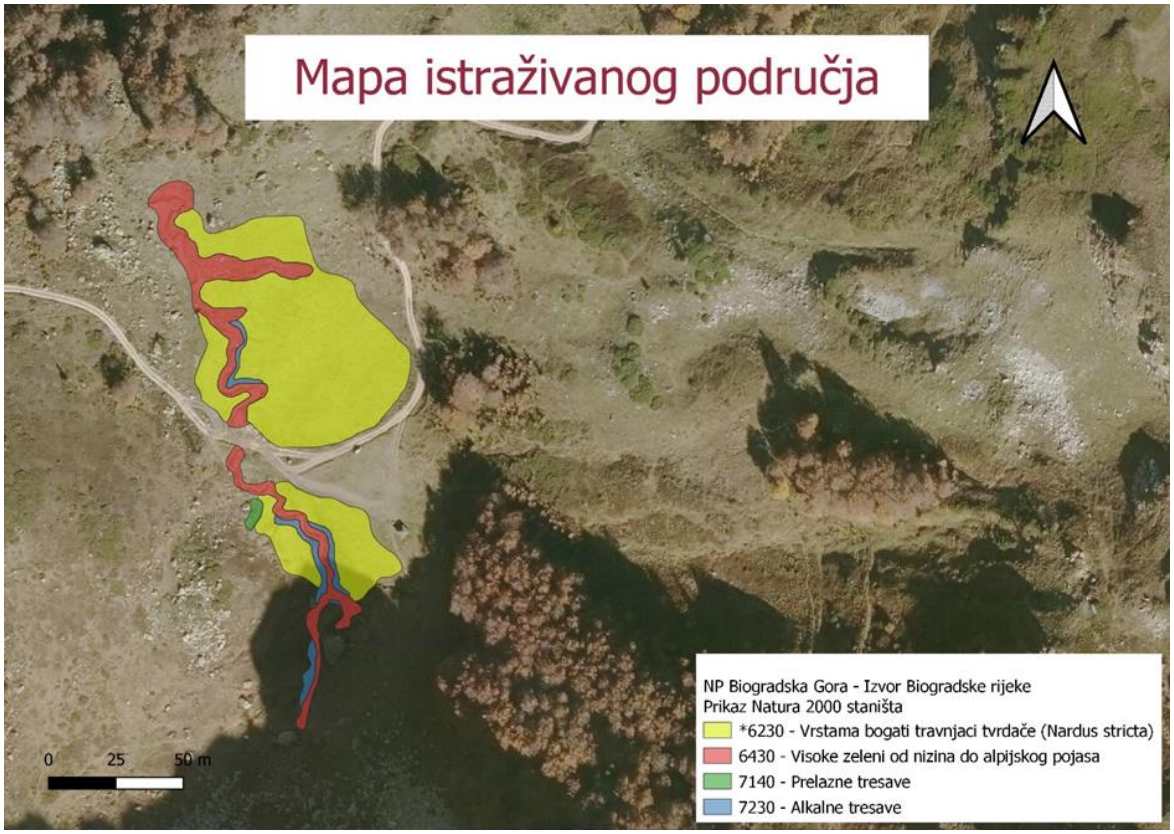
Mapa 8: Distribucija *Oxytropis dinarica*

Mapa 9: Distribucija *Pinus peuce*

Mapa 10: Distribucija *Viola orphanidis subsp. nicolai*

Mapa 11: Kartografski prikaz staništnih tipova na lokalitetu izvorište Biogradske rijeke

Mapa 12: Mapa rasprostranjenja vodozemaca – Biogradsko jezero

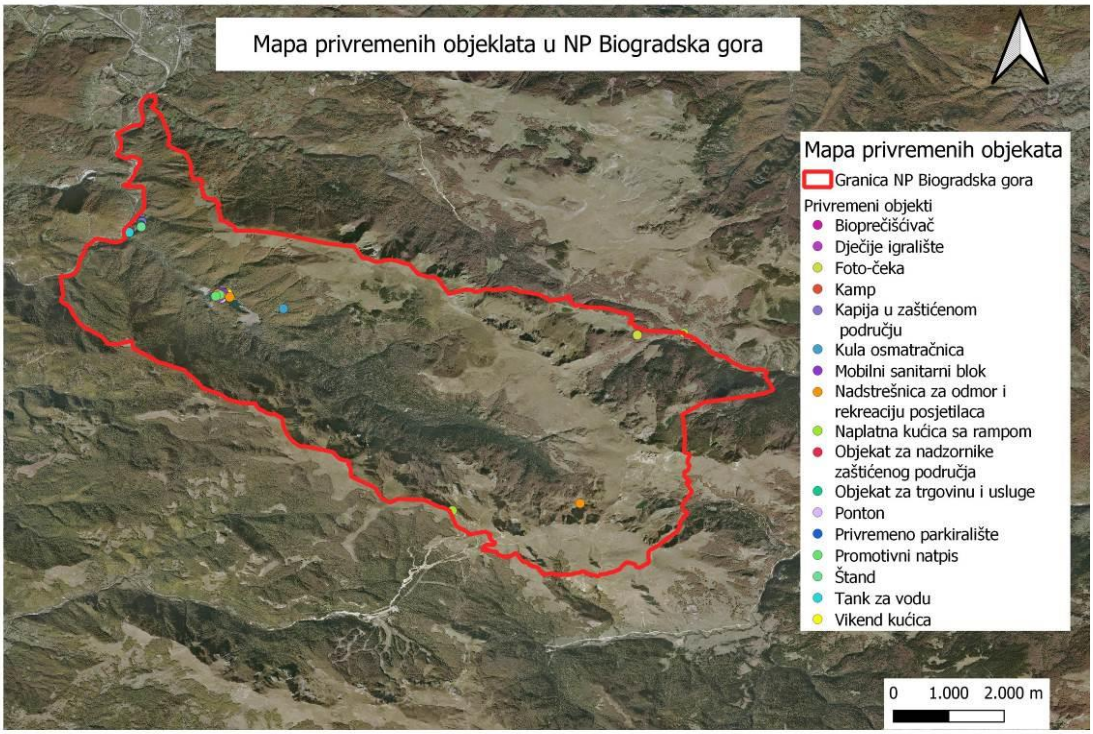
Mapa 13: Mapa prisustva Ichthyosaura alepestris bara pored Biogradskog jezera

Mapa 14: Prisustvo gmizavaca – Biogradsko jezero

Mapa 15: Prostorna distribucija ptica grabljivica

Mapa 16: Privremeni objekti

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE

NACIONALNI PARK DURMITOR

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU

Podgorica, februar 2026. godine

SADRŽAJ:

1. UVOD… 5
1.1. Zakonska regulativa 5
1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG 5
1.3. Organizacija poslovanja Durmitor 7
1.4. Zapošljavanje u izvještavanoj godini 9
1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih 10
2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE 15
2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena 15
2.2. Stručna zaštita 32
3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA 33
3.1. Ocjena stanja 57
4. POSJETE NP DURMITOR 71
5. PROJEKTI 73
6. KONCESIJSKA ODOBRENJA I ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA 80
7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI 80
9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE 83
10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU… 89
PRILOG…. 121

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja.

***Tabela 1:** Obrađivači Izvještaja o realizaciji godišnjeg programa upravljanja*

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Pero Popović	direktor	NP Durmitor
mr Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara	NP Durmitor
Stevan Bogdanović	Šef službe zaštite	NP Durmitor
Velibor Badnjar	Šef službe održavanja ambijentalne higijene i infrastrukture	NP Durmitor
Jelena Popović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	NP Durmitor
Ivana Strunjaš	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	NP Durmitor
Mila Zarubica	Stručna saradnica za oblast šumarstva	NP Durmitor
Nina Bogavac	Stručni saradnik za saradnju sa lokalnom zajednicom	NP Durmitor
mr Nela Vešović Dubak	Pomoćnica direktora za zaštitu, turizam i održivi razvoj	JPNPCG
Mirza Tahirović	Pomoćnik direktor za finansijske i pravne poslove	JPNPCG
Miloš Brajović	Pomoćnik direktora za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Hajdana Ilić Božović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	JPNPCG
Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine	JPNPCG
Slavica Đurišić	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNCG
mr Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNCG
mr Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo	JPNPCG
mr Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za šumarstvo	JPNPCG
mr Stevan Marić	Stručni saradnik za ribartsvo	JPNPCG
Maja Radunović	Stručni saradnik za faunu vodozemaca i gmizavaca	JPNPCG
Ana Uskoković	Stručni saradnik za ornitofaunu	JPNPCG
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	JPNPCG
dr Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj	JPNPCG
Radmila Vujotić	Stručni saradnik za zaštitu prostora	JPNPCG

mr Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	JPNPCG
Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	JPNPCG
mr Maša Vučinić	Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju	JPNPCG
Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju	JPNPCG
Dragiša Damjanović	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Danilo Popović	Pripravnik (Služba za projekte)	JPNPCG
Bojana Mijović	Stručna saradnica za projekte	JPNPCG
Jovana Bojičić	Šefica Službe za promociju, marketing i turizam	JPNPCG
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	JPNPCG
Milica Novaković	Stručna saradnica za medije	JPNPCG
Maja Raonić	Stručna saradnica za odnose s javnošću	JPNPCG
Bogdan Đurašković	Stručni saradnik za turizam	JPNPCG
Marijana Džaković	Stručna saradnica za medije	JPNPCG
Marina Kojović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	JPNPCG
mr Željka Vuković	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	JPNPCG
Veselin Živanović	Šef Službe za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Anja Brajović	Stručni saradnik za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	JPNPCG
Irena Sekulić-Đukić	Stručni saradnik za pravne poslove	JPNPCG

1. UVOD

1.1. Zakonska regulativa

Temeljni propis kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16, 18/19 i 84/24), kojim se definišu kategorije zaštićenih područja, subjekti zaštite, njihova prava i obaveze, kao i osnovna planska dokumenta za upravljanje.
U skladu sa članom 58 Zakona o zaštiti prirode, Plan upravljanja donosi se za period od pet godina i predstavlja osnovni planski dokument za zaštićeno područje, dok se njegova realizacija sprovodi putem godišnjih programa upravljanja. Godišnji program upravljanja izrađuje i donosi upravljač, uz saglasnost nadležnog organa, a dostavlja ga nadležnom ministarstvu do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.
Član 56 istog Zakona propisuje obavezu upravljača da Ministarstvu dostavlja izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja, uključujući podatke o sprovedenim mjerama, utrošenim finansijskim sredstvima i ostvarenim rezultatima.
Dodatno, član 58 i 59 Zakona o zaštiti prirode preciziraju da se izvještaj dostavlja najkasnije do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu, te da naročito sadrži podatke o realizaciji mjera zaštite, stepenu realizacije aktivnosti prema indikatorima uspješnosti, posjetama zaštićenom području, kao i finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima. Ove odredbe predstavljaju neposredni zakonski osnov za strukturu i sadržinu Izvještaja o realizaciji Programa upravljanja.
Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14, 39/16 i 84/24) uređuje upravljanje nacionalnim parkovima kao zaštićenim prirodnim dobrima od posebnog značaja i djelatnost od javnog interesa.
U skladu sa članom 6 ovog Zakona, upravljanje nacionalnim parkovima vrši se na osnovu plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja. Član 14 propisuje da se zaštita, unapređenje i razvoj nacionalnih parkova sprovode na osnovu prostornog plana posebne namjene, plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, uz saglasnost nadležnog ministarstva. Član 15 Zakona o nacionalnim parkovima propisuje da godišnji program upravljanja naročito sadrži mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara nacionalnog parka, prioritetne aktivnosti, način sprovođenja zaštite i potrebna finansijska sredstva, te da je upravljač dužan dostaviti nadležnom ministarstvu izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.
Iz navedenog zakonodavnog okvira proizlazi da je Godišnji program upravljanja operativni instrument sprovođenja petogodišnjeg Plana upravljanja, dok je Izvještaj o njegovoj realizaciji zakonom propisani mehanizam nadzora, kontrole zakonitosti i ocjene efikasnosti sprovođenja mjera zaštite, kao i transparentnog izvještavanja o ostvarivanju ciljeva zaštite i održivog razvoja

1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG

Zaštita, unaprjeđivanje i razvoj nacionalnih parkova predstavljaju djelatnost od javnog interesa. Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao pravno lice sa pravima i obavezama utvrđenim Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 054/16, 018/19, 084/24), Zakonom o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14 i 39/16), Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove („Sl. list CG“, br. 20/11) i Statutom Javnog preduzeća 01-689 od 07.06.2011. godine, koje je osnovala Skupština Crne Gore i koje ispunjava zakonom propisane uslove za upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima u pogledu stručnog kadra i organizacione osposobljenosti.

Javno preduzeće upravlja nacionalnim parkovima „Biogradska gora“, „Durmitor“, „Lovćen“, „Skadarsko jezero“ i „Prokletije“, a nadležno je i za upravljanje svim drugim zaštićenim područjima koja se nalaze u granicama nacionalnih parkova.
Djelatnost Preduzeća utvrđena Statutom obavlja se u unutrašnjim organizacionim jedinicama i to u:

-Nacionalnom parku „Biogradska gora“;
-Nacionalnom parku „Durmitor“;
-Nacionalnom parku „Lovćen“;
-Nacionalnom parku „Skadarsko jezero“
-Nacionalnom parku „Prokletije“.

Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija na nivou Preduzeća obrazovane su Službe zajedničkih poslova.
Djelatnost u unutrašnjim organizacionim jedinicama obavlja se u okviru:

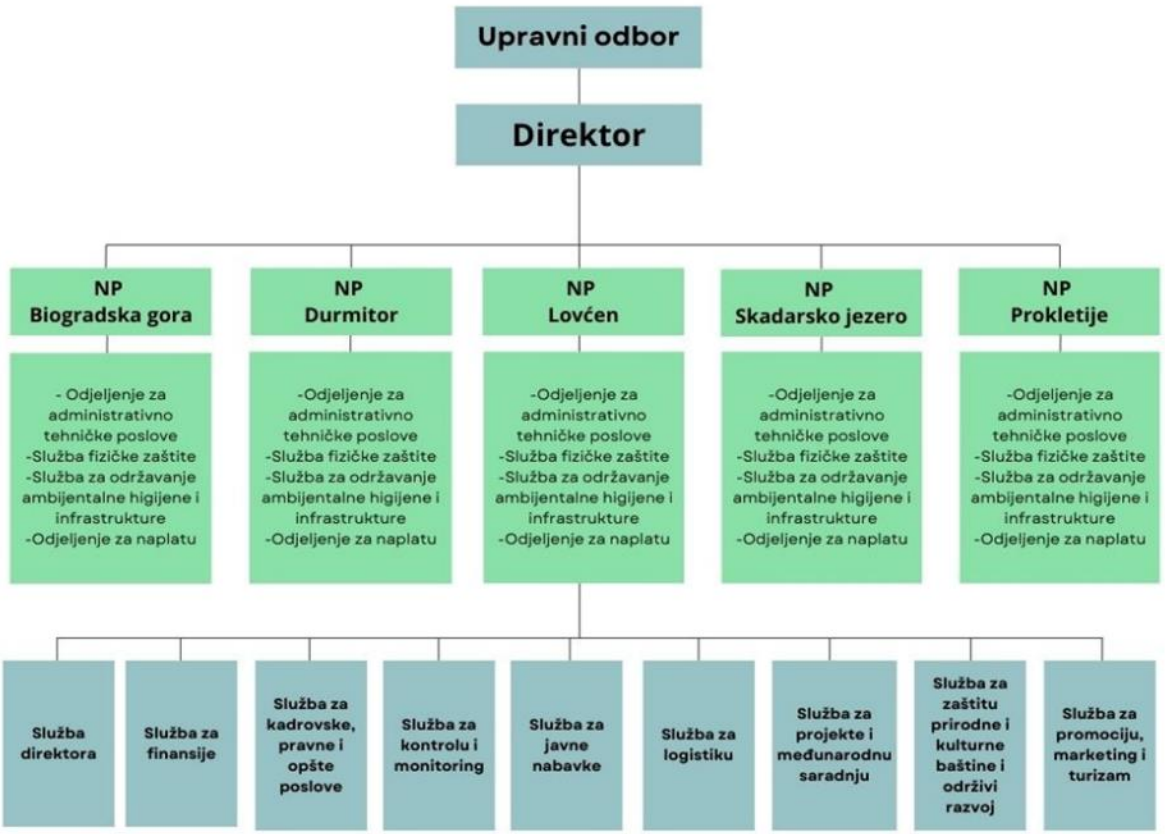
-Odjeljenja za administrativno tehničke poslove,
-Službe za fizičku zaštitu,
-Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture,
-Odjeljenja za naplatu.

U službama zajedničkih poslova djelatnost se obavlja u okviru:

-Službe direktora,
-Službe finansija,
-Službe za kadrovske, pravne i opšte poslove,
-Službe za kontrolu i monitoring,
-Službe za logistiku,
-Služba za javne nabavke,
-Službe za projekte i međunarodnu saradnju,
-Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
-Službe za promociju, marketing i turizam.

Organi Preduzeća su upravni odbor i direktor. Upravni odbor je organ upravljanja Preduzeća, dok direktor organ rukovođenja Preduzećem. Upravni odbor i direktora Preduzeća imenuje Vlada Crne Gore.
Preduzećem rukovodi direktor sa pravima, ovlašćenjima i odgovornostima utvrđenim Zakonom i Statutom Preduzeća.
Dio svojih ovlašćenja direktor može, u skladu sa Statutom Preduzeća, prenijeti na zaposlene sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima.
Radom organizacione jedinice rukovodi direktor organizacione jedinice, a radom službi rukovode šefovi.
Međusobni odnosi unutrašnjih organizacionih jedinica Preduzeća zasnivaju se na načelima jedinstva u izvršavanju poslova iz djelokruga rada Preduzeća, uzajamne saradnje, obavještavanja i dogovaranja, poštovanja prava, dužnosti i odgovornosti, u skladu sa zakonom i opštim aktima Preduzeća.
Za vršenje pojedinih poslova koji zahtijevaju zajednički rad više organizacionih jedinica, kao i za realizovanje drugih poslova, direktor Preduzeća može obrazovati stručne komisije, radne grupe i druga ad hoc tijela.

Pored nacionalnih parkova, JPNPCG upravlja parkom prirode Ulcinjska solana i spomenikom prirode Botanički vrt Dulovine.

Grafikon 1: *Organizacija poslovanja JPNPCG*

1.3. Organizacija poslovanja Durmitor

Direktor Nacionalnog parka Durmitor rukovodi radom organizacione jedinice, kao i svim službama koje obavljaju poslove za potrebe ovog Parka. Nadzire i koordinira sve aktivnosti u nacionalnom parku i odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi.

U okviru ove, kao i u okviru svih organizacionih jedinica preduzeća, formirane su sljedeće službe i odjeljenja:

- Odjeljenje za administrativno-tehničke poslove vrši administrativne, opšte i tehničke poslove; učestvuje u izradi analiza i izvještaja za potrebe organa Preduzeća; učestvuje u realizaciji mjera zaštite, unapređivanja i korišćenja dobara nacionalnih parkova utvrđenih Planovima i Programima upravljanja; učestvuje u ostvarivanju saradnje sa lokalnim zajednicama i vrši druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za fizičku zaštitu vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih

režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova itd.), podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu dijela propisanih naknada; kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

- Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture učestvuje u poslovima održavanja infrastrukture parka, pješačkih i edukativno-tematskih staza i drugih uređenih površina na prostoru nacionalnog parka, kao i održavanje higijene na njima; vrši postavljanje mobilijara na svim uređenim površinama i njihovo održavanje; učestvuje u postavljanju informativnih tabli i signalizacije i vrši njihovo održavanje; vrši poslove izrade, postavljanja i održavanja mobilijara za prihranjivanje životinjskih vrsta; učestvuje u poslovima održavanja šumskog reda; učestvuje u proizvodnji šumskog sadnog materijala i pošumljavanju, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Odjeljenje za naplatu vrši naplatu naknada shodno „Odluci o visini i načinu plaćanja i obračuna naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova Crne Gore“, vrši prodaju suvenira, pruža osnovne informacije o sadržajima parka, zadužuje i razdužuje ulaznice i ostale hartije od vrijednosti, vrši poslove na pripremi turističke sezone i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

Svaka od ovih službi / odjeljenja ima svoj specifičan zadatak i doprinosi efikasnom upravljanju i očuvanju Nacionalnog parka Durmitor.

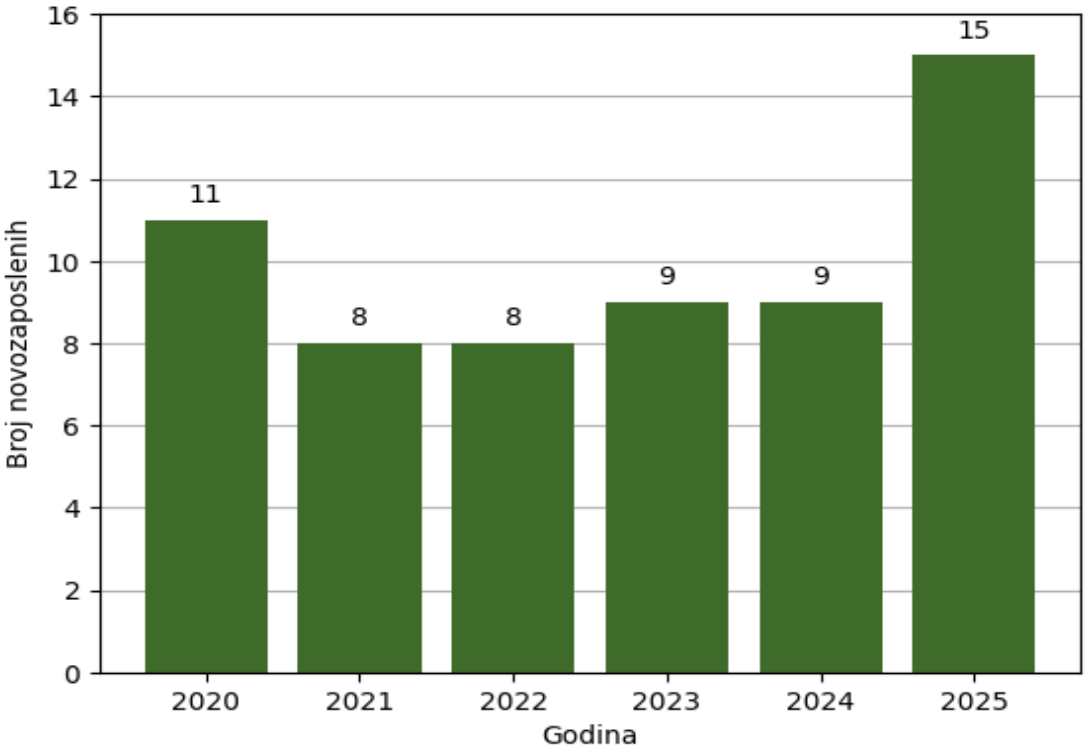

***Grafikon 2**: Organizacija poslovanja NP Durmitor*

1.4. Zapošljavanje u izvještavanoj godini

U periodu od 01.01.2025. godine do 31.12.2025. godine u službama zajedničkih poslova radni odnos na neodređeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo je jedno lice, a ugovorom o radu na određeno vrijeme tri lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su dva lica.

U istom periodu u Nacionalnom parku Durmitor radni odnos na neodređeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovala su dva lica, a ugovorom o radu na određeno vrijeme jedno lice. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su šest lica.

Grafikon 3: *Broj novozaposlenih u periodu 2020-2025.godina*

1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
EUKI Academy Web Seminar: Estimating Your Project's Emission Reductions	EUKI Climate initiative	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Uvod u program HORIZON Evropa i predstavljanje klastera 5 - klima, energija i mobilnost	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić Jelena Radunović	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Matchmaking događaj - webinar	Con Valore	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Forest Connect Expert Meeting	Carinthia University of Applied Sciences (CUAS)	Bojana Mijović Slobodan Stijepović	Stručna saradnica za projekte Stručni saradnik za šumarstvo
Infomativni dan - program za životnu sredinu i klimatsku akciju - LIFE program	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Forest Connect Expert Meeting	WWF Bugarska	Maša Vučinić Hajdana Ilić Božović Nela Vešović Dubak	Šefica službe za projekte i međunarodnu saradnju Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam
SWIM Kick-off consortium meeting	Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu	Bojana Mijović	Stručna saradnica za projekte
Inspiring urban regeneration	Interreg EUROPE	Dragiša Damjanović	Stručni saradnik za projekte
Implementacioni seminar INTERREG Južni Jadran	Zajednički sekretarijat Interreg Južni Jadran i Ministarstvo Evropskih Poslova	Maša Vučinić Dragiša Damjanović	Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju Stručni saradnik za projekte
Kick-Off Meeting projekta LASPEH 2.0.	Puglia Region – Department for Environment, Landscape and Urban Quality	Maša Vučinić Dragiša Damjanovič Jasmin Medunjanin	Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju Stručni saradnik za projekte Stručni saradnik za projekte
Protected Area Management Planning	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online obuka - Participatory and Gender-Sensitive Approaches in Forest and Protected Area	Food and Agriculture Organisation	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Management and Community-Based Natural Resource Management	of the United Nations (FAO)		
Klimatske promjene i korišćenje zemljišta u kontekstu upravljanja požarima na otvorenom prostoru	Landscape Fire Management in the Western Balkans (LFMWB)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online obuka - Enhancing biodiversity & interconnectivity by ecological restoration - ReCo	Interreg Central Europe	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Stručna radionica "Heritage Route Development" u okviru EU Horizon 2020 projekta "STECCI - Stone monument Ensembles and the climate change impact"	UDG	Jelena Popović Snežana Vukotić	Stručna saradnica za promociju i edukaciju Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Nacionalna radionica u okviru projekta "Roman legacy - Roman Heritage as Thematic Cultural Route of the Danube Region"	Opština Žabljak i JU Muzeji i galerije Podgorice	Jelena Popović Snežana Vukotić	Stručna saradnica za promociju i edukaciju Stručna saradnica za etnografsku baštinu
EUROPARC WEBINAR - EUROPARC Junior rangers	EUROPARC Federation	Jelena Popović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju
Workshop on geoheritage management in UNESCO designated	UNESCO	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
2. Sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima	MERS	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
3. Sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima	MERS	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
4. Sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima	MERS	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
5. Sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima	MERS	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
6. Sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima	MERS	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
Edukativna posjeta partnera u okviru projekta Forest Connect Capacity Building Program	JPNPCG CZIP	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
Završna konferencija i Sajam prirode i kulture u okviru budućeg procesa nominacije sliva Skadarskog jezera kao prekograničnog rezervata biosfere.	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera JPNPCG	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
VII Međunarodna konferencija Parkova Dinarida pod nazivom "Globalne i evropske perspektive zaštićenih područja u Dinaridima"	Parkovi Dinarida	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
Workshop "Colaboration in European UNESCO Biosphere Reserve"	UNESCO	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
Događaj: Zaštićena područja, izazovi i mogućnosti saradnje.	Parkovi Dinarida	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
Eko tura u okviru 11. GMFF 2025. festivala	MERS	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
Radionica o afričkoj kugi svinja	Ministarstvo poljoprivrede, šumarsatva i vodoprivrede, Lovački savez Crne Gore	Bojana Badnjar Krsto Andesilić	Stručni saradnik za faunu sisara Nadzornik
Regional Platform on Large Carnivores. Iskustva djelovanja interventnog tima za velike zvijeri HR-CG-AL.	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.	Bojana Badnjar Miladin Kasalica	Stručni saradnik za faunu sisara. Službenik ambijentalne higijene i infrastrukture.
Prva radionica na temu ekološke povezanosti i koridora velikih zvijeri.	JPNPCG CZIP	Bojana Badnjar Stevan Bogdanović	Stručni saradnik za faunu sisara Šef službe zaštite
Druga radionica na temu ekološke povezanosti i koridora velikih zvijeri.	JPNPCG CZIP	Bojana Badnjar Stevan Bogdanović	Stručni saradnik za faunu sisara Šef službe zaštite
1. Konsultativni sastanak povodom izrade Plana upravljanja Parkom prirode Dragišnica Komarnica	MERS	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
2. Konsultativni sastanak povodom izrade Plana upravljanja Parkom prirode Dragišnica Komarnica	MERS	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
2. Konsultativni sastanak u vezi izrade Nacionalne strategije biodiverziteta	MERS	Bojana Badnjar	Stručni saradnik za faunu sisara
Sastanak radne grupe za smanjenje rizika od katastrofa za Opštinu Žabljak	Opština Žabljak	Pero Popović Stevan Bogdanović	Direktor NP Durmitor Nadzornik
Program obuke za lanac sprovođenja zakona u oblasti zaštite životne sredine	MERS	Stevan Bogdanović Krsto Andesilić	Nadzornik Nadzornik
European Ranger Congress 2025-Rumunija	EUROPARC Federation	Stevan Bogdanović	Nadzornik
Od standarda do ekološkog pakovanja	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Konferencija „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti"	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Prva radionica sa zainteresovanim stranama Izrada Nacionalne strategije biodiverziteta s akcionim planom 2026-2031	MERS, GEF	Mojaš Đurović Bojana Badnjar	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine Stručni saradnik za faunu sisara
Okrugli sto Zagađenje poljoprivrednog zemljišta i površinskih voda i uticaj na zdravlje čovjeka	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	Mojaš Đurović Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u Crnoj Gori radi omogućavanja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	MERS Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Global water partnership,	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Advances in Water Resources Management - An Introductory Course Related to Sustainability, Water and Climate Change Issues	UNESCO	Mojaš Đurović Stevan Marić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine, Stručni saradnik za ihtiofaunu
Budućnost voda u doba klimatskih promjena	Uprava za vode	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionici za jačanje kapaciteta (Trening) o socijalnim i ekološkim mjerama zaštite	GWP	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Obuka za zaštitara tehničara	UPTC Podgorica	Ivan Šuškavčević Nikola Mihailović Miljan Ivanović Savo Bokan Andrija Ružić Radojica Mučalica	Saradnik za video nadzor
Online radionica - Integrisana procjena životne sredine i monitoring zasnovan na Rješenjima zasnovanim na prirodi (NbS)	IDEAM konzorcijumENKI, o.p.s. (CZ)LIMNOS (SLO)TC VODE (SLO)ITI (BiH)ENVPRO (CG)	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Predstavljanje projekta „Čuvaj da te čuvam“	Evropska kuća Bar	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Međunarodna konferencija”Kulturne i kreativne industrije i baština” panel diskusija	Spomen -dom Reževići	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori	Ministarstvo kulture i medija	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Radionica u okviru projekta”Suppoting the transition to Turism industry 4.0. in Montenegro driven by technologies”		Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Radionica “Zaštita katuna kao kulturnog nasljeđa Crne Gore”	Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i	Snežana Vukotić Željka Vuković	Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručna saradnica za promociju i edukaciju

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
	Prokletije, MERS		
Okrugli sto "Nova etnologija-od tradicionalno do postmodernog"	CANU	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Nacionalna radionica SMACH , Sustainable Management of Cultural Hetritage in the Balkans in Response to Climate Change	Venice International University, Univerzitet Crne Gore kao partner u projektu	Snežana Vukotić	Stručna satradnica za etnografsku baštinu
Događaj "Unapređenje strateških okvira za AFOLU sektore i izrada druge Nacionalne inventrure šuma	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	Mila Zarubica	Stručna saradnica za oblast šumarstva
Panel diskusija posvećena očuvanju vrijednosti NP Durmitor i sliva rijeke Tare	JP NPCG, MERS	Pero Popović	Direktor NP Durmitor
EU4GREEN BIODIVERSITY WORKSHOP: Invasive alien species in the Western Balkans and the EU	EU4GREEN	Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Projekat GCF Water Readiness u Crnoj Gori	GWPO	Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
POLLINATE – Unapređenje teritorijalnih politika za rješavanje problema opadanja populacije oprašivača	Parkovi Dinarida	Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Tribina ženskog preduzetništva u okviru projekta "Razvoj preduzetničkih vještina i kompetencija za seoski biznis u sjevernim opštinama"	Udruženje za afirmaciju i podršku ženama sa invaliditetom "Nova žena"	Nina Bogavac	Stručni saradnik za saradnju sa lokalnom zajednicom
Konferencija "Razvoj daljinskih sistema grijanja iz obnovljivih izvora energije"	Opština Žabljak	Nina Bogavac	Stručni saradnik za saradnju sa lokalnom zajednicom
Radionica "Participativno upravljanje u zaštićenim područjima u Crnoj Gori"	Parkovi Dinarida	Nina Bogavac Veselin Luburić	Stručni saradnik za saradnju sa lokalnom zajednicom Rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj
Četvrti dinartski simpozijum biospeleologije	Hrvatsko biospeleološko društvo	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Početnički kurs za sportsko penjanje	Mali alpinistički klub PG	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Potencijali za razvoj pilot projekata karbonskog kreditiranja kroz očuvanje i obnovu tresetišta	NVO EKO-TIM	Hajdana Ilić Božović Jelena Radunović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Primjena smjernica za održivo poslovanje	MERS	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo
Radionica za pisanja PU NP Durmitor 2026-2030	JPNPCG GEF, ECO tim	Zaposleni u JPNPCG	Zaposleni u JPNPCG

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u CG radi unaprijeđenja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	GWP - Med	Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i životne sredine
Ekološki inžinjering za održivu CG	MERS	Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionica o zaštiti katuna	MERS	Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Međunarodna konferencija Parkovi Dinarida „globalne perspektive zaštićenih područja u Dinaridima	NVO Parkovi Dinarida	Hajdana Ilić Božović Ivana Džaković Ibrahim Fazlić	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručni saradnik za šumarstvo

2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE

2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena

Služba fizičke zaštite bavi se aktivnostima na koje obavezuju zakonski propisi: Zakon o nacionalnim parkovima, Zakon o zaštiti prirode i Zakon o zaštiti lica i imovine. To su sve one aktivnosti zaštite prostora od: krivolova, nedozvoljenog ribolova, sječe šume, nelegalne gradnje objekata, devastacije prostora, nekontrolisanog skupljanja ljekovitog bilja kao i registrovanje drugih promjena u prostoru koje mogu uticati na promjenu biodiverziteta. Služba fizičke zaštite prati kretanje i brojno stanje zaštićene faune, ukoliko je potrebno vrši prihranu divljih životinja u zimskom periodu.

U skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima i drugim internim aktima preduzeća, Služba fizičke zaštite vrši i naplatu svih naknada propisanih Odlukom o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova. Osim toga, vrši kontrolu raftinga rijekom Tarom, daje informacije o Parku, upućuje posjetioce na najvažnije vrijednosti Parka.

Služba fizičke zaštite Parka tokom programske godine organizovala je rad sa 13 zaposlenih nadzornika.

U izvještajnom periodu, Služba fizičke zaštite najviše je bila orjentisana ka sprječavanju nelegalnih aktivnosti. Svakodnevno su organizovani terenski obilasci najfrekventnijih lokacija na prostoru Parka i lokacija gdje je rizik od nelegalnih aktivnosti visok (Todorev do, Dobri do, Šarban, Poljana, Savin kuk, kanjon rijeke Tare). U zimskom periodu, kada se očekuje povećani obim krivolova, organizovani su i patrolni obilasci, posebno kanjonskog dijela Parka.

U izvještajnom periodu poseban izazov je predstavljalo postavljanje kampa u Lokvicama, što je obilježilo I kvartal 2025. godine. Služba fizičke zaštite zajedno sa Ekološkim inspektorom i komunalnim policajcem vršila je kontrolu nelegalno postavljenog kampa. Problem u vezi nelegalno postavljenog kampa je činjenica da su izvršioci zahvaljujući podršci avio jedinica Vojske Crne Gore i Uprave policije, prenijeli opremu, da pritom nijesu imali odobrenje od Agencije za zaštitu životne sredine, kao ni JPNPCG/NPD.

Evidentirane su vožnje motornih sanki van kategorisanih puteva, međutim Problem nastaje zbog nemogućnosti Službe fizičke zaštite za izricanje mandatnih kazni.

Patrolne aktivnosti Služba fizičke zaštite Parka realizuju se u skladu sa rasporedima rada i radnim nalozima u zavisnosti od procjene rizika, vremenskih uslova, broja posjetilaca i aktuelnih dešavanja na terenu.
Služba je kontinuirano obavljala nadzor i u kanjonu rijeke Tare, uključujući lokalitete: II logor (Splavište), Žugića luku, Tepca, Crna Poda, Dobrilovinu kako zbog posjetilačkih i ribolovnih aktivnosti od 1. maja do 1.oktobra, tako i radi sprječavanja krivolova tokom ljetnjih mjeseci.
U izvještajnom periodu vršeni su radovi na rekonstrukciji i adaptaciji puta Đurđevića Tara - Mojkovac u mjestu Sokolovina, gdje je često dolazilo do obrušavanja dijela materijala prilikom radova, u kanjon Tare, zbog čega je Služba fizičke zaštite na toj lokaciji cjelodnevno bila prisutna.
U izvještajnom periodu, Služba fizičke zaštite je registrovala i učestvovala u gašenju nekoliko požara (Tabela x). Najduže je trajao požar na Lojaniku, ali je u pitanju vrlo nepristupačan teren (stijene, nisko rastinje) gdje ljudski faktor nije mogao uticati na gašenje. Nakon analize u post požarnom period zaključeno je da požari u toku 2025. godine nijesu nanijeli štetu biodiverzitetu. Poseban izazov predstavlja i nedostatak protivpožarne opreme koja bi u velikoj mjeri olakšala rad i brzinu intervencija prilikom širenja požara.

***Tabela 2**: Požari u NP Durmitor tokom 2025. godine*

Datum	Lokacija	Uzrok	Trajanje	intervencija	Opasnost
08.03.2025.	Međuvršje – Crni vrh (obod Parka)	Nepoznat	3 dana	Zaposleni NP Durmitor, Služba zaštite i spašavanja Opština Žabljak	Zahvaćeno grmlje i nisko rastinje
26.07.2025.	Boričko brdo - Boričje	Nepoznat	2 dana	Zaposleni u NP Durmitor, Služba zaštite i spašavanja Plužine	Nije ugrozilo biodiverzitet Parka
26.07.2025	Lojanik	Nepoznat	38 dana	Služba zaštite i spašavanja Šavnik, MUP – Sektor za vanredne situacije	Nije ugrozilo biodiverzitet Parka

U izvještajnom periodu Služba zaštite pratila je stanje faune krupnih sisara zajedno sa stručnom saradnicom za faunu sisara u NP Durmitor. U tu svrhu pored terenskih obilazaka, korišćene su i foto zamke. Prihrana krupnih sisara nije vršena u skladu sa naredbom Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove zbog rizika od širenja afričke svinjske kuge. Aktivno je pružila podršku stručnom saradniku za faunu sisara u pripremi i održavanju aktivnim hranilišta za telemetrijsko obilježavanja mrkog medvjeda, kao i u samom procesu obilježavanja dvije jedinke mrkog medvjeda GPS ogrlicom na lokacijama Ćurukače i Grabovice, koji imaju za cilj unapređenje monitoringa i zaštite ove zaštićene vrste.
Služba fizičke zaštite najveći dio aktivnosti obavlja na otvorenom prostoru tokom cijele godine zbog čega je izložena nepovoljnim vremenskim uslovima, visokom riziku od povreda. Zbog toga je bio i pokrenut i okončan postupak za dobijanje beneficiranog radnog staža, što predstavlja jedan vid satisfakcije, motivacije i nagrade.
Poseban izazov i u ovoj programskoj godini, koji se direktno odražava na sam učinak nadzornika, predstavlja neusklađenost zakonskih regulativa - Zakona o zaštiti lica i imovine, Zakona o zaštiti prirode, Zakona o nacionalnim parkovima i Krivičnog zakonika Crne Gore. U toku 2025. godine aktivno se učestvovalo na davanju predloga i sugestija na izmjene navedenih zakona koji bi olakšali rad službe i takođe jasno definisali nadležnosti koje se vrlo često preklapaju. Neusklađenost zakonskih regulativa ima za posljedicu ogromne probleme sa neodgovornom upotrebom ATV vozila, motornih sanki, off road motocikala i dronova što pored prijetnje za biodiverzitet, vrlo često predstavlja i prijetnju za posjetioce.
Ni u toku 2025. godine nije izvršeno obilježavanje granica u komarsko - pošćenskom kraju (Poljana, Savin kuk) i Maloj Crnoj Gori. Ovaj problem ima za posljedicu rast nelegalne gradnje naročito u

pograničnom dijelu i vrlo često nesuglasice sa lokalnom zajednicom. Služba zaštite je prva u liniji odgovornosti zbog čega mještani vrlo često zabrane i zapisnike o izvršenoj kontroli vezuju za pojedinca, tj. nadzornika, stvarajući na taj način lošu sliku, ova činjenica ide u prilog za što hitnije usklađivanje zakonskih procedura.
Što se tiče nelegalnih radnji, sve nelegalne aktivnosti koje su evidentirane uredno i na vrijeme procesuirane prema nadležnim organima na dalje postupanje. Služba fizičke zaštite imala je izuzetnu saradnju sa Ekološkom inspekcijom koja je reagovala po svakoj prijavi i zajedno sa pripadnicima službe obišla teren. Saradnja sa Odjeljenjima bezbjednosti bilo je na dobrom nivou. Krajem godine organizovan je sastanak sa Odjeljenjem bezbjednosti Žabljak na kom su dogovoreni zajednički koraci i procedura ka sprječavanju nelegalnih aktivnosti.
U narednoj tabeli prikazane su nezakonite radnje u NP Durmitor registrovane i procesuirane od strane Službe fizičke zaštite.

***Tabela 3**: Nezakonite radnje tokom 2025. godine*

Protivpravna radnja	**Broj prijava**	**%**
Nelegalna gradnja	39	60,96 %
Bespravna sječa	9	14,06 %
Devastacija terena	8	12,50 %
Nelegalna prodaja ulaznica	2	3,12 %
Otuđenje imovine parka	1	1,56 %
Postavljanje kamera u zoni parka radi lova	1	1,56 %
Puštanje lovačkih pasa u zoni parka	2	3,12 %
Uništavanje imovine parka	1	1,56 %
Uznemiravanje divljači	1	1,56 %
UKUPNO:	**64**	**100 %**

Od ukupnog broja evidentiranih i procesuiranih nelegalnih aktivnosti u zoni Parka, 60.96 % čini nelegalna gradnja. Sve nelegalne radnje u zoni Parka, su procesuirane ka Ekološkoj, Građevinskoj inspekciji, Komunalnoj policiji i inspekciji kao i Upravi policije. Od strane Ekološke inspekcije na svih 39 prijava u toku 2025. godine je reagovano, na način što je inspektor zajedno sa Službom fizičke zaštite obišao nelegalnu gradnju, sačinio zapisnik i postupio u skladu sa svojim nadležnostima. Saradnja sa komunalnom policijom i inspekcijom nije bila na zavidnom nivou kao ni sa građevinskom inspekcijom koja je kasnila u reakciji. Ovo ima za posljedicu nastavak nelegalne gradnje što je izvan domena nadležnosti Službe fizičke zaštite
Ono što posebno zabrinjava i predstavlja otežavajuću okolnost je neusklađenost u reakciji između ostalih nadležnih organa, što u konačnom ima za posljedicu nastavak gradnje čime se zaista narušava područje Parka, jer se izbjegava planska dokumentacija i zakonska procedura.
Zbog evidentiranja nelegalne gradnje i stalne prisutnosti na terenu, Služba fizičke zaštite je vrlo često izložena kritikama od strane mještana i predstavnika lokalne zajednice kao prva u lancu odgovornosti zbog nemogućnosti valorizacije privatnih potreba na način koji je mještanima prihvatljiv. Ovaj problem zahtijeva koordinaciju i uključivanje svih relevantnih institucija na lokalnom i državnom nivou.

***Tabela 4**: Nelegalna gradnja tokom 2025. godine*

R. br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
1	24.03.2025.	Bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	Denisov Oleg	Krsto Andesilić, Tomislav Stevović	Počinilac na privatnom imanju u zoni parka bez dozvole izvršio sanaciju i iskop zemljišta za početak građevinskih radova	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
2	28.03.2025.	Bespravna gradnja	Đurđevića Tara	Vuk Leković	Krsto Andesilić, Slobodan Leković	Izlivanje temelja u zoni parka na privatnoj zemlji bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
3	30.04.2025.	Bespravna gradnja	Đurđevića Tara	Dušica Pušonja	Velibor Stanišić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
4	07.05.2025	Bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
5	07.05.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	Nikola Šarović	Krsto Andesilić, Radovan Kasalica	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Uprava policije
6	07.05.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić, Radovan Kasalica	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Uprava policije
7	08.05.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	Nebojsa Krstajic	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Uprava policije
8	13.05.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Željko Terzić	Proširenje puta na privatnom imanju u zoni parka	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Uprava

R. br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
							policije
9	18.05.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Željko Terzić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Uprava policije
10	19.05.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Željko Terzić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
11	23.05.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Željko Terzić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Uprava policije
12	21.05.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Željko Terzić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
13	03.06.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Uprava policije
14	20.06.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić, Siniša Avramović	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
15	20.06.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić, Siniša Avramović	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
16	20.06.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilic, Siniša Avramovic	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija

R. br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
17	06.07.2025.	bespravna gradnja	Pošćenski kraj	Pavle Jovićević	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
18	11.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
19	11.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
20	11.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
21	11.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
22	11.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
23	14.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inpekcija, Komunalna policija
24	16.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
25	14.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,

R. br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
26	21.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
27	21.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
29	21.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
30	28.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	Slavko Nikčević	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
31	28.07.2025.	bespravna gradnja	Poljana, Savin kuk	NN	Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inpekcija,
32	13.08.2025.	bespravna gradnja	Donje selo, Mala Crna Gora	Milorad Dakić	Siniša Avramović		Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
33	12.08.2025.	bespravna gradnja	Todorec do	Vesko Ćeranić	Milić Janjić	Postavljanje limene umjesto drvene nastrešnice	Ekološka inspekcije
34	22.08.2025.	bespravna gradnja	Dobri do	Đurđić Danijela	Milić Janjić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
35	25.08.2025.	bespravna gradnja	Lever Tara	Dragan Radovanović	Velibor Stanišić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
36	09.09.2025.	bespravna gradnja	Đurđevića Tara	NN lice imanje Ostojića	Velibor Stanišić, Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,

R. br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
37	09.09.2025.	bespravna gradnja	Đurđevića Tara	NN lice imanje Lekovića	Velibor Stanišić, Krsto Andesilić	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija,
38	24.09.2025.	bespravna gradnja	Motički gaj	Ivan Popović	Krsto Andesilić, Stevan Bogdanović	Nelegalna gradnja objekta u zoni parka bez potrebnih dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija
39	02.12.2025.	bespravna gradnja	Đurđevića Tara	Veljko Ostojić	Krsto Andesilić, Stevan Bogdanović	Podignut betonski zid dužine 120 m, visine 2 m na Imanju Veljka Ostojića bez dozvola	Ekološka inspekcija, Urbanističko građevinska inspekcija, Komunalna policija, Uprava policije-OB Pljevlja

Od ukupnog broja evidentiranih i procesurianih nelegalnih aktivnosti u zoni Parka, 14,06 % čini bespravna sječa. Bespravna sječa je u odnosu na ranije godine znatno smanjenja što u velikoj mjeri ukazuje da se mijenja svijest stanovništa i odnos prema zaštićenom području.

***Tabela 5**: Bespravna sječa tokom 2025. godine*

R. br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Broj zapisnika	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
1	28.04.2025.	7057,007066	bespravna sječa	Bosača	NN	Krsto Andesilić	nelegalna sječa stabala u zoni parka	Ekološka inspekcija, Inspekcija za šumarstvo, lovstvo i zaštitu bilja, Uprava policije
2	08.06.2025.	08/412 (007093)	bespravna sječa	Kandija	NN	Nebojša Rovcan, Novović Novo	bespravno posječeno 0,82 m^3 hrastovi stabala i oboreno preko puta	Uprava policije, Inspekcija za šumarstvo, lovstvo, Ekološka inspekcija, Agencija za zaštitu životne sredine, Uprava policije

R. br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Broj zapisnika	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
3	21.06.2025.	08/437(0008171)	bespravna sječa	Sirova gora-Zaboj	Milija Tomcic	Siniša Avramović	bespravna sjeca stabala bruto drvne mase 1,78 m³	Uprava policije, Inspekcija za šumarstvo, lovstvo, Ekološka inspekcija, Uprava policije
4	01.07.2025.	08/474(007172)	bespravna sječa	Lica	Dragoje Dakić	Siniša Avramović	bespravna sjeca 9 stabala bukve	Uprava policije, Inspekcija za šumarstvo, lovstvo, Ekološka inspekcija, Uprava policije
5	06.09.2025.	87675	bespravna sječa	Bosača	NN	Krsto Andesilić	bespravna sječa 1,327m³ bruto drvne mase	Ekološka inspekcija, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore - Inspekcija za šumarstvo lovstvo i zaštitu bilja
6	19.09.2025.	7040	bespravna sječa	Blato	Firma Štrabak	Velibor Stanišić	nelegalna sječa 18 panjeva stabala debljine 10 do 15 cm bez dozvole	Ekološka inspekcija, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore- Inspekcija za šumarstvo lovstvo i zaštitu bilja
7	01.10.2025.	717	bespravna sječa	Mioč poljana	NN	Krsto Andesilić	nelegalna sječa 2 stabla smrče	Ekološka inspekcija, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore- Inspekcija za šumarstvo lovstvo i zaštitu bilja
8	26.11.2025.	7170	bespravna sječa	Orašac, Premćani	NN	Krsto Andesilić, Stevan Bogdanović	bespravna sječa u zoni parka 1,35 m³	Inspekcija za šumarstvo, lovstvo i zaštitu bilja, Uprava policije
9	26.11.2025.	7168	bespravna sječa	Orašac, Premćani	Miloje Vuković	Krsto Andesilić, Novo Novović	bespravna sječa u zoni parka	Inspekcija za šumarstvo, lovstvo i zaštitu bilja, Uprava policije

Što se tiče devastacije prostora, registrovano je 8 aktivnosti koje su mogle ili su narušile biodiverzizet Parka. Ovo se odnosi najviše na obrušavanje materijala prilikom radova na putu Đurđevića Tara - Mojkovac u mjestu Sokolovina. Materijal se obrušavao direktno u korito rijeke Tare što je zahtijevalo kontinuirano praćenje. Osim toga u istom mjestu zabilježeno je nekoliko puta i stvaranje nelegalnih deponija, proboja puta bez potrebnih dozvola. U narednoj tabeli pored devastacije prostora prikazane su sve nelegalne radnje koje se odnose na promjene u prostoru

***Tabela 6**: Devastacija terena i ostale promjene u prostoru tokom 2025. godine*

R.br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Broj zapisnika	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
1	01.02.2025.	08/67(007474), 08/68 007475)	devastacija terena	Sokolovina	DOO Intermost Podgorica	Velibor Stanišić, Španjević Stevan	Miniranje asfaltnog puta čiji materijal ide u rijeku Taru	Ekološka inspekcija, Agencija za zaštitu životne sredine
2	09.02.2025.	08/85 (007576)	devastacija terena	Sokolovina	DOO Intermost Podgorica	Velibor Stanišić, Španjević Stevan	Miniranje asfaltnog puta čiji materijal ide u rijeku Taru	Ekološka inspekcija, Agencija za zaštitu životne sredine
3	18.02.2025.		otuđenje imovine parka	Tepca	NN	Stevan Bogdanović	Otuđena kamera koja se koristi za monitoring divljači	Uprava policije-Odjeljenje bezbjednosti Žabljak
4	09.04.2025.	08/233(007546)	devastacija terena	Sokolovina	DOO Intermost Podgorica	Španjević Stevan	Obrušavanje stijene zbog radova u korito rijeke Tare	Agencija za zaštitu životne sredine, Ekološka inspekcija
5	24.06.2025.	08/443(005488)	devastacija terena	Barno, Zminje jezero, Skakaona	Durrador	Stevan Bogdanović	nelegalno postavljanje prepreka za održavanje trke, bez saglasnosti Upravljača i Agencije za zaštitu životne sredine	Ekološka inspekcija, Komunalna policija
6	31.07.2025.	5491	devastacija terena	Ravni Krš, Đurđevića Tara	Bemax	Stevan Bogdanović	Nepropisno odlaganje otpadi bez dozvole	Ekološka inspekcija,
7	26.10.2025.	7418	uništavanje imovine parka	Rampa Crno jezero	Marko Bogavac	Krsto Andesilić, Terzić Željko	rampa na Crnom jezeru oštećena je	Uprava policije

R.br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Broj zapisnika	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
							upotrebom fizičke sile	
8	09.11.2025.	5496	postavljanje kamera u zoni parka bez dozvole	Brajkovača	NN	Stevan Bogdanović, Željko Šljivančanin	postavljanje kamera zamka sa ciljem praćenja kretanja divljači i lova	Inspekcija za šumarstvo, lovstvo i zaštitu bilja, Uprava policije
9	19.12.2025.	007057	devastacija terena	Sokolovina	Intermost Doo	Velibor Stanišić, Stevan Španjević	obrušavanje materijala pri izradi galerije u kanjon Tare	Ekološka inspekcija
10	30.12.2025.	7175	devastacija terena	Katuni[te	NN	Krsto Andesilić, Radovan Kasalica	Postavljanje kontejnera veličine 5m*2m	Komunalna policija
11	30.12.2025.	7174	devastacija terena	Katuni[te	NN	Krsto Andesilić, Radovan Kasalica	postavljanje kontejnera velicine3m*6m	Komunalna policija

Služba fizičke zaštite zahvaljujući redovnom pristustvu na terenu i patrolnim obilascima u toku 2025. godine nije evidentirala nijedan krivolov u zoni Parka. Prilikom kontrola, i patrolnih obilazaka, podršku Službi zaštite pružali su i zaposleni iz druge dvije službe. U toku 2025. godine zabilježena su 2 slučaja puštanja lovačkih pasa u zoni Parka i jedan slučaj uznemiravanja divljači.

***Tabela 7**: Puštanje kerova u zoni parka i uznemiravanje faune tokom 2025. godine*

R. br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Broj zapisnika	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
1	18.01.2025.	007091 007092	puštanje lovačkih pasa u zoni parka	Metalica	NN	Novović Novo	Uhvaćen lovački pas koji je tjerao zaštićene	Inspekcija za šumarstvo, lovstvo i zaštitu bilja, Uprava policije

							životinje u zoni parka	
2	22.10.2025.	5495	Uznemiravanje faune	Durmitor	Profil ina instagram mreži Montenego guide gigo-Miljko Bujalić	Stevan Bogdanović	Objavljivanje sadržaja na kome se vidi gonjenje i uznemiravanje divokoza u fazi parenja	Ekološka inspekcija, Uprava policije
3	16.11.2025.	7045	puštanje lovačkih pasa u zoni parka	Blato	Stefan Džaković	Stevan Bogdanović, Željko Šljivančanin, Velibor Stanišić, Stevan Španjević	tri lovačka kera puštena u zoni parka s pratilicama	Inspekcija za šumarstvo, lovstvo i zaštitu bilja, Uprava policije

U toku 2025. godine Služba zaštite je procesurila i 2 slučaja nelegalne prodaje ulaznica od strane turističkih vodiča

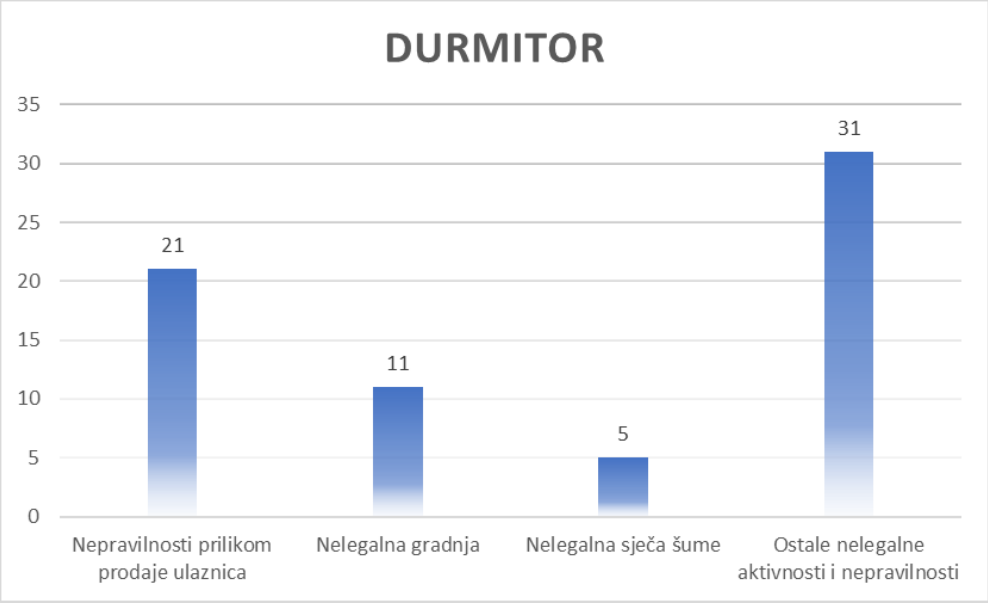
***Tabela 8**: Nelegalna prodaja ulaznica tokom 2025. godine*

R. br.	Datum evidentiranja nelegalne aktivnosti	Broj zapisnika	Vrsta nelegalne aktivnosti	Lokacija nelegalne aktivnosti	Počinilac nelegalne aktivnosti	Nadzornik koji je primijenio ovlašćenje	Kratak opis nelegalne aktivnosti	Preduzeta mjera(inspekcija kojoj je proslijeđena prijava)
1	09.09.2025.	7037	nelegalna prodaja ulaznica	Đurđevića Tara	Kineski vodiči	Velibor Stanišić, Stevan Bogdanović	prodaja ulaznica od agencije koja je prethodno Kupila ulaznice, koje su već iskorišćene	Turistička inspekcija
2	08.10.2025.	7044	nelegalna prodaja ulaznica	Đurđevića Tara	Marius Vilkevičius, Agencija Budva tours	Velibor Stanišić	nelegalna prodaja ulaznica koje su istekle u avgustu a kupila ih je agencija BudvaTours	Turistička inspekcija

U toku 2025. godine nadzornici Parka uzeli su učešće na Kongresu rendžera Evrope koji se održao u Rumuniji. Takođe, uzeli su učešće i na radionici o afričkoj kugi, radionici posvećenoj razmjeni iskustava interventnog tima za velike zvijeri HR- CG- AL, radionici na temu ekološke povezanosti i koridora velikih zvijeri i programu obuke za lanac sprovođenja zakona u oblasti zaštite životne sredine.

Tokom 2025. godine aktivnosti Službe za kontrolu i monitoring u Nacionalnom parku Durmitor rezultirale su unapređenjem nivoa nadzora, jačanjem operativne discipline i smanjenjem evidentiranih nepravilnosti. Kontinuirano prisustvo na terenu, uz primjenu tehničkog nadzora,

omogućilo je pravovremeno identifikovanje nelegalnih aktivnosti i nepravilnosti, kao i pokretanje disciplinskih postupaka, čime je unaprijeđen nivo odgovornosti zaposlenih.
Uspostavljanje unaprijeđenog sistema praćenja i centralizacije podataka doprinijelo je boljem pregledu stanja i efikasnijoj koordinaciji reakcija. Poseban učinak ostvaren je u oblasti kontrole naplate ulaznica, kao i u nadzoru korišćenja prostora, imajući u vidu izraženo prisustvo nelegalne gradnje i drugih operativnih nepravilnosti na području Parka. Evidentirani slučajevi nelegalne sječe šume ukazuju na potrebu kontinuiranog zadržavanja pojačanih kontrolnih mjera u zonama zaštite.
U oblasti zaštite i zdravlja na radu tokom izvještajnog perioda sprovođen je redovan nadzor nad primjenom propisanih mjera u svim organizacionim jedinicama koje djeluju na području Nacionalnog parka Durmitor, uz kontinuiranu saradnju sa ovlašćenim firmom sa kojom JPNPCG ima sklopljen ugovor. Ovim pristupom obezbijeđena je usklađenost sa zakonskim zahtjevima i unaprijeđena bezbjednost radnog okruženja, uz fokus na prevenciju povreda na radu.
Ostvareni rezultati potvrđuju potrebu daljeg jačanja sistema nadzora kroz tehničku modernizaciju, unapređenje kadrovskih kapaciteta i razvoj monitoring infrastrukture, sa ciljem dugoročne efikasnosti, smanjenja pritisaka na prostor i dosljedne primjene propisa na području Nacionalnog parka Durmitor.

Grafikon 4: Pregled nelegalnih aktivnosti u NP Durmitor

Grafički prikaz za Nacionalni park Durmitor ukazuje da su tokom 2025. godine najzastupljenije evidentirane nepravilnosti u kategoriji „ostale nelegalne aktivnosti i nepravilnosti“, što upućuje na visok operativni pritisak i potrebu za kontinuiranim nadzorom složenih terenskih aktivnosti. Značajan broj nepravilnosti u sistemu naplate ulaznica i slučajeva nelegalne gradnje dodatno potvrđuje izražene upravljačke izazove, naročito u kontekstu intenzivnog korišćenja prostora i velikog broja posjetilaca. Evidentirani slučajevi nelegalne sječe šume prisutni su u manjem obimu, ali ukazuju na potrebu zadržavanja pojačanih kontrolnih mjera u zonama zaštite. Ukupna struktura evidentiranih aktivnosti potvrđuje da je prioritet djelovanja usmjeren na jačanje operativne discipline, kontrolu korišćenja prostora i unapređenje sistema naplate, uz održavanje stalnog nadzora nad prirodnim resursima. Kategorija „ostalo“ obuhvata evidentirane nelegalne aktivnosti i operativne nepravilnosti koje mogu uticati na redovno funkcionisanje nacionalnih parkova, zapažanja nelegalnih aktivnosti, neovlašćen ulazak i kretanje vozila, tehničke i organizacione probleme na naplatnim punktovima, oštećenje imovine i druge slične nepravilnosti.

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture

Služba ambijentalne higijene i infrastrukture Nacionalnog parka Durmitor je tokom izvještajne godine realizovala obiman i zahtijevan program rada, usmjeren na očuvanje i unapređenje infrastrukturnih kapaciteta i podizanje ukupnog nivoa uređenosti Parka. Aktivnosti su sprovođene u skladu sa planom upravljanja Parkom, sezonskom dinamikom posjeta i prepoznatim prioritetima na terenu.

Održavanje i unapređenje staza za posjetioce i infrastrukture

Posebna pažnja je posvećena redovnom održavanju edukativnih, tematskih, pješačkih i planinarskih staza. Najposjećenije staze na području Nacionalnog parka Durmitor tokom 2025. godine održavane su kontinuirano, planski i u skladu sa intenzitetom posjeta. Posebna pažnja posvećena je stazama koje bilježe najveću posjećenost i kretanja turista, rekreativaca i organizovanih grupa i to:

Edukativnoj stazi oko Crnog jezera;
Stazi prema Barnom i Zminjem jezeru;
Stazi prema Jablan jezeru;
Panoramskom putu „Durmitorski prsten“;
Stazi Marina dolina – Ćurevac;
Stazi mlinova;
Stazi „U zagrljaju šume i tri jezera“.

Aktivnosti održavanja i unapređenja staza obuhvatale su redovno uklanjanje otpada, čišćenje nanosa zemlje i kamenja, uklanjanje polomljenih grana, stabala i drugih prepreka sa trase staza, sanacija oštećenih dionica i djelova podloge uslijed klimatskim i atmosferskih prilika i pojačanog turističkog pritiska, košenje vegetacije uz rubove staza, popravka i postavljanje novih informativnih i edukativnih tabli, kao i tabli upozorenja, markiranje i obilježavanje.

Na Edukativnoj stazi oko Crnog jezera, kao najfrekventnijoj i najposjećenijoj lokaciji u Parku, sprovedene su pojačane mjere održavanja zbog velikog dnevnog broja posjetilaca. Najvažnija aktivnost je svakako bila održavanje higijene staze. Redovno su kontrolisani mostovi na stazi i više puta je izvršena popravka sva četiri mosta. Radovi su obuhvatili zamjenu dotrajalih drvenih elemenata, ojačavanje konstrukcija i dodatno osiguranje stabilnosti, čime je obezbijeđena funkcionalnost i sigurnost. Tokom 2025.godine završena je izrada glavnog projekta za rekonstrukciju i adaptaciju staze oko Crnog jezera i raspisan je tender za izvođača radova što će biti realizovano tokom 2026. godine zavisno od vremenskih prilika.

Tokom zimskih mjeseci sa edukativne staze, mostova i prilaza stazi redovno je čišćen snijeg. Na obali jezera u proljeće postavljena je tabla upozorenja o kupanju u jezeru na sopstvenu odgovornost, dok je pred zimsku sezonu postavljena tabala o šetnji po zaleđenom jezeru na sopstvenu odgovornost. Postavljena je i tabla o zabrani upotrebe drona. Na dijelu trase na stazi oko Crnog jezera sa lijeve i desne strane kod stepenica montirane su četiri nove table upozorenja na opasnu stazu. Tokom redovnih kontrola posjetiocima su pružane informacije o pravilima ponašanja i važnosti poštovanja upozorenja, kao i zabranu puštanja drona bez zakonskih saglasnosti i dozvola. Obnovljene i postavljene su informativne table i table upozorenja, sa posebnim naglaskom na pravila ponašanja u Parku. Posebna pažnja posvećena je informisanju posjetilaca o ograničenjima u vezi sa korišćenjem dronova, motornih sanki i kvadova, čija neadekvatna upotreba može izazvati uznemiravanje divljih životinja i narušavanje prirodne ravnoteže ekosistema.

Staze prema Barnom, Zminjem i Jablan jezeru, koje prolaze kroz osjetljive šumske i jezerske ekosisteme, održavane su kontinuirano sa posebnim akcentom na očuvanje ekosistema od otpada

i sličnih zagađivača i djelovanja za sprječavanje erozije. Uklanjanje nepropisno odloženog otpada i preventivno djelovanje na terenu doprinijeli su očuvanju ovih lokaliteta u prirodnom i urednom stanju. Na dijelu staze koji je prepoznat kao najfrekventniji kada je vožnja kvadova u pitanju, postavljena je tabla o zabrani vožnje kvadova i upotrebe drona bez zakonskih saglasnosti i dozvola. Obavljena je i popravka drvenih informativnih tabli prema Barnom, Zminjem i Crnom jezeru.

Panoramski put „Durmitorski prsten“, kao značajna turistička saobraćajnica sa više vidikovaca i odmorišta, redovno je kontrolisan i čišćen, uključujući uklanjanje otpada sa proširenja i parking prostora, kao i održavanje zaštitnih ograda i informativne signalizacije.

Uređivanje staze u Sušici podrazumijevalo je košenje trave oko planinarskog doma kao i malih i velikih tavanaka kako bi staza ka Skakalima bila bezbijedna i prohodna. Dva puta tokom 2025. godine vršeno je potkresavanje vegetacije i drveća sa puta koji vodi prema Sušici i Sušičkom jezeru.

Na stazi Marina dolina – Ćurevac, koja vodi ka jednom od najatraktivnijih vidikovaca nad kanjonom Tare, sprovođene je aktivnost raskresavanja grana i niske vegetacije duž čitave staze čime je omogućena bolja prohodnost staze. Posebna pažnja posvećena je bezbjednosti posjetilaca, imajući u vidu konfiguraciju terena i blizinu kanjonskog prostora. Na početku staze (Marina dolina) kod naplatnog punkta postavljena je tabla zabrane korišćena drona.

Tematske staze, poput Staze mlinova i staze „U zagrljaju šume i tri jezera“, održavane su u skladu sa njihovom edukativnom funkcijom. Uređivanjem trase, čišćenjem prostora oko interpretativnih tačaka i održavanjem informativnih tabli, obezbijeđeni su kvalitetni uslovi za realizaciju edukativnih tura i boravak organizovanih grupa.

U 2025. godini uspješno je markirana planinarska staza Koprivna glavica – Suva lokva – Modro jezero – Srablje jezero – Valovito jezero, čime je unaprijeđena orijentacija posjetilaca i podignut standard bezbjednosti na planinskim pravcima. Aktivno i sistematsko markiranje staza predstavlja značajan iskorak u upravljanju posjetama i svrstava NP Durmitor među parkove koji kontinuirano rade na unapređenju planinarske infrastrukture.

Započet je i sistematski proces uklanjanja grafita (u skladu sa preporukama Agencije za zaštitu životne sredine) sa lokaliteta Koprivna glavica, Škrčko ždrijelo, Modro jezero i Srablje jezero, čime je spriječena dalja vizuelna degradacija prirodnih i pejzažnih vrijednosti masiva Durmitora. Na području Šarbana i Sedla postavljene su table o zabrani upotrebe drona.

Služba ambijentalne higijene i infrastrukture je učestvovala u izlivanju temeljne ploče za novu kućicu za naplatu na Šarbanu, premještanju naplatne kućice u Sušici i prenosu krovne konstrukcije za dom u Škrku, kao i prenos prikupljenog otpada iz Škrke.

Izvršeno je postavljanje informativnih postera na naplatnim punktovima o načinu plaćanja ulaza u Park i informativnih postera o vodičima.

Obavljali redovnu kontrolu, učvršćivanje, popravku (mreže i potpornih stubova) i higijenu prvobitnog dječijeg igrališta. A zatim aktivno učestvovali u postavljanju novog, kao i daljoj kontroli i higijeni istog.

Izvršena je popravka informativnih tabli ispred upravne zgrade i na potezu Panoramskog prstena i Crnog jezera. Kod Velikog mosta na Tari postavljena tabla o zabrani upotrebe drona bez saglasnosti i zakonskih dozvola. Na Žugića luku postavljene su dvije table o zabrani vožnje kvadova i zabrani upotrebe drona.

Grupa volonterki iz Belgije boravila je u ovom Parku, gdje su svojim radom dale značajan doprinos očuvanju prirodnih vrijednosti ovog zaštićenog područja. Tokom njihove posjete Služba ambijentalne higijene i infrastrukture je koordinisala njihov rad. Učestvovale su u akcijama čišćenja područja Crnog, Zminjeg i Barnog jezera, Vojnog odmarališta i Durmitorskog prstena. Zahvaljujući njihovom trudu, navedene lokacije su očišćene i dodatno uređene čime je poslata snažna poruka o važnosti čiste životne sredine. Ova inicijativa predstavlja primjer međunarodne stradanje i

solidarnosti, jer su volonterke pokazale visok nivo ekološke svijesti i spremnosti da doprinesu zaštiti prirodne baštine Crne Gore.

Ambijentalna higijena i upravljanje otpadom

Jedan od ključnih prioriteta bila je kontinuirana briga o čistoći cjelokupnog područja Parka. Svakodnevno je vršeno čišćenje otpada i pražnjenje korpi sa edukativnih, tematskih, pješačkih i planinarskih staza, kao i sa izletišta, vidikovaca, pravaca i obala jezera i drugih frekventnih lokaliteta. Edukativne, tematske staze Splavište II logor opremljene su sa 25 novih korpi za otpatke. Redovna aktivnost je sakupljanje otpada i pražnjene korpi za otpatke postavljenih duž staza i na odmorištima, posebno na najposjećenijim trasama poput dijela od rampe do Crnog jezera, staze oko Crnog jezera, Vojno odmaralište, Marina dolina, Ćurevac, pravaca prema jezerima Zminjem, Barnom, Sušičkom, Jablan, Suvoj lokvi i Valovitom jezeru, vidikovcima Ćurevac i Sušica, duž Durmitorskog prstena i lokacija u kanjonu Tare. Tokom ljetnje turističke sezone, kada je broj posjetilaca značajno povećan, pražnjenje korpi i uklanjanje otpada vršeno je i više puta dnevno poput staze oko Crnog jezera, Zminjeg jezera, Vojnog odmarališta i dijela od rampe do Crnog jezera, a i na drugim lokacijama u skladu sa potrebama na terenu.

Služba ambijentalne higijene i infrastrukture učestvovala je u dvodnevnoj akciji čišćenja planinarskog doma Škrka, prilikom koje je djelimično i očišćen pojas oko objekta, u skladu sa mogućnostima uzimajući u obzir udaljenost. U nekoliko navrata očišćen od otpada i pojas i oko Sušičkog jezera i planinarskog doma u Sušici.

Više puta izvršen je obilazak rute Durmitorski prsten sa ciljem čišćenja manjih deponija i pražnjenja korpi na Koprivnoj glavici, Modrom jezeru, Suvoj lokvi, Srabljem jezeru, Valovitom jezeru, Šarbanu, Todorovom dolu, Maloj Crnoj Gori, Nedajnom, Sušici i Štuocu. Tokom obilazaka redovno su evidentirane potrebe za signalizacijom rute.

Poseban akcenat i prioritet kada je riječ o očuvanju i održavanju čistim kanjon rijeke Tare. Izvršeno je čišćenje širokog pojasa oko Velikog mosta, zatim pravac od mosta prema Žabljaku, Pljevljima i Mojkovcu. Prilikom ove akcije uklonjen je otpad sa nepristupačnih terena oko mosta, potpornih zidova i kućica. U saradnji sa Komunalnim preduzećem iz Žabljaka i Službom zaštite Parka sprovedena je akcija uklanjanja i odvoza smeća sa veće nelegalne deponije sa Žugića luke i Splavišta. Redovno je uklanjan čvrsti otpad sa lokacije Ljutice i II Logora. Ove aktivnosti imale su višestruki značaj i za cilj zaštitu vodotoka i zemljišta od zagađenja, sprječavanje širenja otpada u prirodno okruženje, očuvanje biodiverziteta i prirodnih staništa, unapređenje vizuelnog identiteta Parka i svijesti o potrebi odgovornog ponašanja u zaštićenom području.

Područje vidikovca Ćurevca redovno je održavano i čišćeno od otpada. Popravljena je i ponovo postavljena informativna tabla o nacionalnom parku.

Održavanje mobilijara i objekata

Služba je tokom cijele godine vršila redovne preglede i popravke mobilijara – klupa, stolova, nadstrešnica, ograda, odmorišta i drugih elemenata. U slučajevima veće dotrajalosti vršena je izrada novih elemenata, uz poštovanje ambijentalnih standarda i uklapanje u prirodni pejzaž.

Tokom redovnih aktivnosti na uređenju i unapređenju prostora, sprovedene su planske akcije uklanjanja oborenih, oštećenih i bezbjednosno rizičnih stabala na području Crnog jezera, Zminjeg jezera i Vojnog odmarališta. Nakon uklanjanja, drvena masa je pažljivo sortirana i pripremljena za dalju upotrebu, čime je obezbijeđeno racionalno i održivo korišćenje prirodnih resursa.

Iskorišćavanjem pripremljenog materijala izvršena je popravka postojećih, kao i izrada novih klupa i stolova za odmor posjetilaca. Ukupno je napravljeno i obnovljeno oko 120 klupa, kao i 10 stolova, koji su raspoređeni na frekventnim i turistički značajnim lokacijama: Crno jezero, Barno jezero,

Zminje jezero, Mrestilište, Durmitorski prsten, prostor oko Upravne zgrade, Ćurevac, Marina dolina, lokalitet Ljutice, Splavište II logor.
Realizacijom ovih aktivnosti unaprijeđena je turistička infrastruktura, povećan nivo bezbjednosti i komfora za posjetioce, te dodatno očuvan prirodni ambijent. Poseban akcenat stavljen je na uklapanje mobilijara u prirodno okruženje, kako bi se zadržao autentičan izgled prostora i smanjio negativan uticaj na životnu sredinu.
Ovakav pristup potvrđuje opredijeljenost ka održivom upravljanju zaštićenim područjem, unapređenju uslova boravka posjetilaca i kontinuiranom očuvanju prirodnih vrijednosti ovog prostora.
Realizovana je popravka svlačionica na II logoru u kanjonu Tare, kao i farbanje i uređenje svlačionica na Žugića luku, uz istovremeno čišćenje i sanaciju okolnog prostora. Kod II Logora Splavište postavljen je novi mobilijar i obnovljen dotrajali. Postavljene su i nove korpe za smeće. Ovim aktivnostima unaprijeđeni su uslovi boravka posjetilaca i korisnika rafting ture, uz očuvanje pejzažnog ambijenta u zoni povećane frekvencije.

Sezonske i interventne aktivnosti
U zimskom periodu vršeno je čišćenje snijega na prioritetnim lokacijama radi omogućavanja pristupa i bezbjednog kretanja. Redovno i svakodnevno su vršena čišćenja mostova na stazi oko Crnog jezera i uklanjanje snijega sa dječijeg igrališta. Više puta u toku hladnijih perioda obilazili rasadnik i nanosili sloj zemlje na sadnice kako bi se održale i ostale reproduktivno očuvane.
Tokom vegetacione sezone sprovedeno je košenje trave i uređenje zelenih površina oko Upravne zgrade, na Žugića luci, području Sušice i na drugim lokalitetima gdje za to bila potreba, čime je spriječeno zarastanje staza i očuvan uredan izgled prostora.
Služba je pružila ispomoć Vatrogasnoj službi Žabljak i Službi fizičke zaštite Parka prilikom gašenja požara u kontaktnoj zoni Parka (Međužvalje), dajući doprinos zaštiti šumskih ekosistema i sprječavanju potencijalnog širenja požara na teritoriju NP Durmitor. Ova aktivnost potvrđuje značaj međuinstitucionalne saradnje u kriznim situacijama.
Pružena je i podrška službi zaštite u mnogim aktivnostima - gašenju požara, obilasku terena i evidentiranju nelegalnih aktivnosti.

Podrška aktivnostima zaštite prirode i monitoringu divljih vrsta životinja

Služba ambijentalne higijene i infrastrukture je učestvovala u realizaciji Projekta Forest Connect koji se bavi očuvanjem koridora krupnih zvijeri i bolje razumijevanje zajedničkog života čovjeka i velikih karnivora. Aktivno je pružila podršku stručnom saradniku za faunu sisara u pripremi i održavanju aktivnim hranilišta za telemetrijsko obilježavanja mrkog medvjeda, kao i u samom procesu obilježavanja dvije jedinke mrkog medvjeda GPS ogrlicom na lokacijama Ćurukače i Grabovice, koji imaju za cilj unapređenje monitoringa i zaštite ove strogo zaštićene vrste.
Tokom 2025. godine učestvovali u obuci za budući interventni tim za upravljanje krupnim karnivorima. Dali doprinos kroz razmjenu iskustava i sugestijama o načinu djelovanja IT. Interventni tim imaće važnu ulogu u razumijevanju povezanosti čovjeka i velikih karnivora, kao i u smanjivanju konflikta između čovjeka, medvjeda i vuka.
Tokom 2025. godine planinsko područje NP Durmitor održavano je čistim, bezbjednim i funkcionalnim uprkos povećanom turističkom pritisku i zahtijevnim terenskim uslovima. Aktivnosti Službe bile su usmjerene ne samo na operativno održavanje, već i na dugoročno očuvanje prirodnih i infrastrukturnih vrijednosti Parka.

U okviru 11. Montenegro filmskog festivala organizovana je ekološka akcija čišćenja staze oko Crnog jezera u saradnji sa Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i NVO sektora, kao i prisustva ambasadora Evropske unije u Crnoj Gori Johann Sattlera. Akcija čišćenja je zamišljena kao događaj koji promoviše važnost zdrave prirode i okruženja i čovjeka kao najodgovornijeg za to.
Služba ambijentalne higijene i infrastrukture će i u narednom periodu nastaviti da djeluje odgovorno, stručno i proaktivno, sa ciljem unapređenja ambijenta područja, očuvanja prirodnih resursa i obezbjeđivanja kvalitetnih uslova boravka za sve posjetioce, uz puno poštovanje principa održivog upravljanja zaštićenim područjem.

2.2. Stručna zaštita

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno istorijskog nasljeđa Nacionalnog parka Durmitor, te eventualno predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređivanje, valorizaciju i sl.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za zaštitu prostora i održivi razvoj.
U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG tokom 2025. godine angažovano je ukupno petnaest (15) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, jedan (1) stručni saradnik za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, jedan (1) stručni saradnik za faunu sisara, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.
Tokom 2025.godine Ugovorom na određeno vrijeme angažovan je jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu, a od septembra 2025.godine i jedan (1) stručni saradnik za šumarstvo.
U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u toku 2025. godine nedostajao je: jedan (1) stručni saradnik za fauna beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za fauna sisara i jedan (1) stručni saradnik za floru i vegetaciju.
U okviru Odjeljenja za administrativno tehničke poslove NP Durmitor, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, zaposlen je jedan (1) stručni saradnik za oblast šumarstva i jedan (1) stručni saradnik za fauna sisara.
Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža, kamera zamke). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.
Preduzete mjere u cilju stručne zaštite Parka date su u poglavlju 3. Realizacija programa upravljanja.

3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta

Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad, softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika

Izvršena je analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijedili podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Durmitor, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES). Baza flore nacionalnih parkova sadrži podatke za 2801 biljni takson (814 terenski popisano), od kojih se 1238 taksona odnosi za područje NP Durmitor. Tokom terenskih istraživanja potvrđeno je prisustvo 287 biljnih taksona, na različitim staništima NP.

Dat je tabelarni prikaz brojnosti popisanih taksona, sa naglaskom na terenske podatke, kao i brojnost po osnovu nacionalnog i međunarodnog statusa i nivoa zaštite.

***Tabela 9**: Broj nacionalno i međunarodno značajnih biljnih taksona u flori NP, sadržanih u bazi*

Liste	Ukupno	Terenski podaci
Broj popisanih taksona (vrsta i podvrsta)	1238	287
Nacionalno/međunarodno značajni taksoni	593	158
Endemi / subendemi	201 / 59	44 / 8
Zakonom zaštićene (Sl. list RCG 76/06)	89	35
Međunarodne liste	370	114
EU Habitat Directiva	5	3
Bern Convention	4	2
CITES	44	23
IPA	30	8
EU IUCN Red List	330	104

Napomena: Tabela ne sadrži podatke terenskih istraživanja sprovedenih prije formiranja baze. Nedostajući podaci biće unijetii tokom narednog planskog perioda.

***Tabela 10**: Zastupljenost nacionalno značajnih taksona u flori NP na međunarodnim listama*

Liste	Ukupno	Zakonom zaštićeni (Sl. list RCG 76/06)	Endemi / subendemi
Međunarodno značajni taksoni	370	65	40 / 5
HD	6	6	1 / 0
BC	4	4	1 / 0
CITES	44	32	6 / 1
IPA	30	26	25 / 1
EU - IUCN Red List	330	43	14 / 4

***Tabela 11**: Zastupljenost osjetljivih biljnih vrta NP po IUCN kategorizaciji (EU IUCN Red List)*

Konzervacioni status	Ukupno	Populacioni trend			
		stable	decreasing	increasing	unknown
DD (data deficient)	9		2		7
LC (least concern)	313	182	43	7	81
NT (near threatened)	7		3		4
VU (vulnerable)	1		1		
Ukupno	330	182	49	7	92

DD - data deficient (nedostaju podaci); LC - least concern (najmanje ugrožena); NT - near threatened (skoro ugrožena); VU - vulnerable (ranjiva)

Po pitanju međunarodnog statusa, najveći broj biljnih taksona (330) nalazi se na EU-IUCN Red List. Dominantni su oni sa LC konzervacijskim statusom (313), dok je sa VU statusom samo jedan taksona i to sa opadajućim populacionim trendom (*Cerastium dinaricum*).
U brojnoj endemskoj flori najveću važnost za floristički diverzitet Crne Gore imaju:
3 lokalna endema: *Edraianthus pulevicii* – endem Durmitora, *Edraianthus glisicii* – endem NP Durmitor (Durmitor, kanjon Tare), *Edraianthus tarae* – endem kanjona Tare (Đurđevića Tara).
5 endema Crne Gore: *Viola orphanidis* subsp. *nicolae, Gentiana laevicalix, Gentianella pevalekii, Hieracium pichleri* subsp. *cernyi. Hieracium pallescens* subsp*. ranisavae.*
Sem navedenih endema, kao najznačajniji osjetljivi biljni taksoni u flori NP Durmitor, izdvojile su se vrste koje imaju sledeće nacionalne i međunarodne nivoe zaštite.

***Tabela 12**: Status značajnih biljnih vrsta na nacionalnim i međunarodnim listama*

Vrsta	Endem	Sl. list RCG 76/06	CG Preliminarna crvena lista	Eu IUCN Red List	HD, BC, IPA, CITES
Cypripedium calceolus		+	EN	NT stable	HD An.II i IV, BC An.I IPA, CITES An.II
Eryngium alpinum		+		NT decreasing	HD An.II,IV BC An.I, IPA
Cerastium dinaricum	Balkana	+		VU decreasing	HD An.II,IV BC An.I, IPA
Adenophora liliifolia	-	+		LC decreasing	HD An.II,IV BC An.I, IPA
Tozzia alpina		+			HD An.II i IV
Gentiana lutea subsp. *symphyandra*	-	+	VU	LC decreasing	HD An. V
Daphne malyana		+	EN		IPA
Silene vallesia subsp. graminea		+	EN		

Legenda*: DD – Data deficient (bez podataka); LC - Least concern (najmanja briga);* NT - near threatened (skoro ugrožena); VU - vulnerable (ranjiva); EN - *Endangered (ugrožena)*

*Napomena**: Gentiana lutea subsp. symohyandra se na EU listama nalazi i štiti kao vrsta Gentiana lutea, dok za njenu podvrstu symphyandra, koja je prisutna u Crnoj Gori još uvijek nije utvrđena kategorija zaštite*.

Očekuje se da će se sa revidiranom listom Zakonom zaštićenih vrsta i sa izradom Crvene knjige flore Crne Gore, obezbijediti potpuni uvid u postojeće stanje i brojnost ranjivih i ugroženih taksona

u flori NP Durmitor.

Na osnovu raspoloživih literaturnih i terenskih podataka, primjenom Google Earth programa, urađene su mape distribucije za sledeće endemske i rijetke vrste na području NP: *Adenophora liliifolia, Cerastium dinaricum, Cypripedium calceolus, Daphne malyana, Edraianthus glisicii, Eryngium alpinum, Gentiana lutea* subsp. *symphyandra, Sesleria robusta, Silene vallesia* subsp. *graminea, Tozzia alpina.*

Mape distribucije za navedene vrste date su u prilogu ovog Izvještaja.

Utvrđeno nulto stanje 4060 planinskih i borealnih vriština, prelaznih i alkalnih tresava- potencijalnih NATURA 2000 staništa

Tokom 2025. godine nastavljen je monitoring gospine papučice *Cypripedium calceolus* na lokalitetu Ćurevac. Ustanovljeno je uvećanje populacije na 25 jedinki u dvije prostorno odvojene skupine. Na listovima u drugoj skupini uočeni su znaci fiziološkog stresa i mogućih patoloških promjena: suvi, nekrotični rubovi listova (smeđe zone tkivnog oštećenja) i tamne mrlje pri osnovi lisne rozete i stabla, što može ukazivati na mehaničko oštećenje ili pojavu gljivične infekcije. Zbog uočenih znakova fiziološkog stresa na pojedinim jedinkama, preporučuje se nastavak monitoringa u 2026. godini, uz praćenje brojnosti, vitalnosti i zdravstvenog stanja populacije, te po potrebi sprovođenje fitopatološke analize.

Tokom 2025. godine nastavljeno je kartiranje stanišnog tipa 4060 – Planinske i borealne vrištine na novim lokalitetima Dolovi ispod Velikog i Malog Štuoca, te području Momčilovog grada. Popisane su dijagnostičke i prateće vrste. Od dijagnostićkih vrsta evidentirane su: *Juniperus communis* subsp. *nana* sa pokrovnošću preko 60%, *Vaccinium myrtillus* sa pokrovnošću većom od 50%, *Genista radiata* sa pokrovnošću većom od 30%, te *Carlina acaulis* sa pokrovnošću oko 20%. Od pratećih: *Bromus erectus*, *Festuca rupicola*, *Populus tremula*, *Salix caprea*, *Rhamnus fallax*, *Stachys alopecuros*, *Rosa pendulina*, *Salix retusa*, *Luzula sylvatica*, *Pinus mugo*, *Helianthemum nummularium*, *Acinos alpinus*, *Hypericum richeri*, *Euphorbia carniolica*, *Festuca paniculata*, *Carex kitaibeliana*, *Ranunculus montanus*, *Phleum alpinum*, *Thymus balcanus*, *Linum capitatum*, *Dorycnium germanicum*, *Teucrium chamaedrys*, *Silene sendtneri*, *Dianthus cartusianorum*, *Scabiosa columbaria*, *Centaurea scabiosa*, *Veratrum album*, *Nardus stricta*, *Luzula campestris*, *Briza media*, *Galium verum*, *Trifolium montanum*, *Polygonum bistorta*, *Alchemilla xanthochlora*, *Hypericum perforatum*, *Rumex acetosa*, *Cynosurus cristatus*, *Gentiana utriculosa*.

Na ovim lokalitetima vrištine ne formiraju monodominantne zajednice, već se javljaju mozaično u kombinaciji sa drugim tipovima vegetacije. Na višim padinama planinske vrištine obrazuju mozaična staništa sa 4070 – klekovinom bora krivulja (*Pinus mugo*) i dlakave alpske ruže (*Rhododendron hirsutum*), dok u nižim djelovima grade mozaik sa 62D0 – Oromezijskim acidofilnim travnjacima koje dominira *Festuca paniculata*. Takva raspodjela ukazuje na izraženu mozaičnost i visoku heterogenost staništa.

Višegodišnji monitoring stanišnih tipova 7140 Prelazne tresave, 7230 Alkalne tresave i 6410 Livade beskoljenke na karbonatima na Barnom jezeru ukazao je na značajan proces zarastanja, praćen gubitkom tresetnih staništa, smanjenjem brojnosti dijagnostičkih vrsta kao i pojavu novih, netipičnih vrsta za ova staništa. Evidentiran je pad pokrovnosti zakonom zaštićenih vrsta *Pinguicula balcanica*, *Menyanthes trifoliata*, *Pseudorchis frivaldii* i *Dactylorhiza cordigera subsp. bosniaca*. Tresetna staništa zarastaju mladicama smrče i bora, dok zona slobodne vode jezera sve više obrasta pojasom trske.

Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe

U cilju bolje kontrole ubiranja ljekovitog bilja i šumskih plodova, na staništima ovog NP, izrađena je mobilna aplikacija, koja će omogućiti službi zaštite uspješniji rad na terenu, a stručnoj službi analizu terenskih podataka, evidentiranje pritisaka i efikasnije upravljanje. Obuka nadzornika za korišćenje aplikacije, obaviće se početkom 2026. godine, prije sezone ubiranja i kontrole na terenu.

Očuvani šumski ekosistemi

U izvještajnom periodu sprovedene su planirane aktivnosti na očuvanju stabilnosti, vitalnosti i funkcionalnosti šumskih ekosistema Nacionalnog parka Durmitor, sa posebnim fokusom na monitoring zdravstvenog stanja, sanitarno - uzgojne mjere, obnovu degradiranih površina i praćenje biotičkih štetnih faktora.

Praćenje zdravstvenog stanja šumskih ekosistema realizovano je na mreži bioindikacijskih tačaka na prostoru PC Žabljak I. Prikupljeni podaci ukazuju da je opšte zdravstveno stanje šumskih sastojina dobro, bez značajnijih poremećaja većeg obima.

U okviru sanitarno - higijenskih aktivnosti izvršena je sanitarna doznaka četinarskih stabala sa izraženim simptomima zaraze, kao i izvaljenih, suvih i oštećenih stabala, sa ciljem očuvanja stabilnosti i unapređenja zdravstvenog stanja šumskih ekosistema. Ukupno je doznačeno 730,25 m³ bruto drvne mase. Doznačena drvna zapremina je realizovana na području PC Žabljak I i PC Durmitor-Sušica. Dio sanitarno doznačene drvne mase realizovan je kroz prodaju ogrjeva lokalnom stanovništvu, za jedan dio doznačene drvne zapremine upućen je zahtjev za prodaju "na panju", Vladi Crne Gore. Takođe, zbog urgentnosti i zbog opasnosti od širenja potkornjaka, za količinu od 240,43 m³, ugovorena je sječa i transport do privremenog lagera o trošku Javnog preduzeća. Nakon skladištenja na privremenom lageru, izvršiće se prodaja lagerovane drvne zapremine na osnovu saglasnosti Vlade Crne Gore.

U cilju obnove degradiranih šumskih površina na području kanjona rijeke Tare, sprovedene su mjere gajenja i sanacije. Uklonjena su oštećena, suva i izgorela stabla, uglavnom crnog bora i smrče u količini od 36,73 m³ ili 15 stabala. Izvršena je priprema terena i posađeno 150 autohtonih sadnica kruške (Pyrus pyraster Burgsd.), na degradiranim površinama. Aktivnost je realizovana uz finansijsku podršku kroz projekat Forest Connect.

Monitoring i mjere prilagođavanja šumskih ekosistema klimatskim promjenama sprovođeni su kontinuirano kroz povezane aktivnosti monitoringa i upravljanja šumskim ekosistemima. Ovim mjerama doprinosi se jačanju otpornosti šuma na klimatske ekstreme i dugoročnom očuvanju njihovih ekoloških funkcija.

Posebna pažnja posvećena je monitoringu potkornjaka i patogenih gljiva. Postavljena je ukupno 31 feromonska klopka u zonama potencijalnih žarišta suvih četinarskih stabala, pri čemu je prikupljeno približno 397.000 jedinki potkornjaka. Ovi rezultati predstavljaju važnu osnovu za procjenu rizika od prenamnoženja i planiranje pravovremenih mjera zaštite šuma.

Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira

Nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune *Lepidoptera*. Podaci iz dostupnih publikacija, koje su pretežno vezane za pojedine vrste rodova ili familija, unijete su u bazu podataka. Prema sakupljenim literaturnim podacima, kao i na osnovu sprovedenih terenskih istraživanja u prethodnom periodu, na prostoru NP Durmitor registrovano je 135 vrsta dnevnih leptira.

Realizovana su terenska istraživanja u cilju rekognosciranja faune dnevnih leptira, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Istraživanje faune *Lepidoptera* vršeno je na lokalitetima: Crno jezero, Motički gaj, Barno jezero i Valovito jezero u avgustu mjesecu. Na predmetnom području tokom terenskih istraživanja registrovano je prisustvo 41 vrste dnevnih leptira svrstanih u 4 familije. Istraživanjima su registrovane vrste koje nisu evidentirane u dostupnim

literaturnim podacima i to: *Aricia agestis* (na lokalitetu Motički gaj i Crno jezero)*, Pseudophilotes vicrama* (na lokalitetu Crno jezero)*, Brinthesia circ*e (na lokalitetu Motički gaj, Crno jezero i Barno jezero) i *Gegenes pumilio* (na lokalitetu Crno jezero).
Od vrsta koje su važne za zaštitu registrovan je: *Polyommatus damon* koji je na IUCN Crvenoj listi označena kao NT.

Urediti sportski ribolov na durmitorskim jezerima
Tokom 2025. godine donesena je odluka da se potpuno zabranjuje poribljavanje jezera u ovom parku, što je i naučni stav Ministarstva poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede, odnosno PMF-a. Lednička jezera nemaju autohtonu faunu riba i svako dalje poribljavanje bi dodatno narušilo stanje biodiverzita. Iz ovoga razloga aktivnost poribljavanja jezera nije realizovana i poribljavanje se neće sprovoditi.
Sa druge strane ribolov je dozvoljen na Crnom jezeru i rijeci Tari o čemu se kontinuirano vodi evidencija o izdatim dozvolama kroz elektronsku bazu koju vodi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Na Crnom jezeru izdato je 244 dozvole, a za rijeku Taru 83.

Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
Tokom 2025. godine nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca. Prema literaturnim podacima, na prostoru Parka prisutno je 11 vrsta vodozemaca i 14 vrsta gmizavaca.
Tokom 2025. godine realizovane su programske terenske aktivnosti na istraživanju i praćenju vodozemaca i gmizavaca u Nacionalnom parku Durmitor u okviru programa monitoringa biodiverziteta. Istraživanja su sprovedena sa ciljem utvrđivanja distribucije vrsta, identifikacije značajnih staništa i sagledavanja potencijalnih ugrožavajućih faktora.
Terenski rad je obavljen na više lokaliteta: Jablan jezero, Jablan bara, Crno jezero, Suva lokva, Sušička oblast, Valovito jezero, Barno jezero, Zminje jezero, Malo Škrčko jezero i Trsa-Pišče. Primijenjene su standardne metode vizuelnih transekata i selektivne pretrage vodenih staništa, uz minimalno uznemiravanje jedinki i staništa. Terenskim izlascima zabilježene su 4 vrste vodozemaca i 5 vrsta gmizavaca.
Podaci su unijeti u elektronsku bazu podataka. Za svaku vrstu je utvrđen status zaštite po osnovu nacionalnih lista i/ili međunarodnih lista.
Na lokalitetima: Jablan jezero, Suva lokva, Crno jezero, Barno jezero i Zminje jezero registrovane su brojne populacije smeđe krastave žabe *(Bufo bufo)*, dok u Sušičkoj oblasti na saobraćajnicama uočene su stradale jedinke iste vrste. Velika zelena žaba *(Pelophylax ridibundus)* je uočena u Jablan bari i na Valovitom jezeru. Šumska žaba *(Rana dalmatina)* je registrovana u šumi kraj Crnog jezera, a planinski mrmoljak *(Ichthyosaura alpestris)* u Jablan bari, Suvoj lokvi i u Malom Škrčkom jezeru.

Tabela 13: *Pregled utvrđenih vrsta vodozemaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi*

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
Bufonidae								
Bufo bufo (smeđa krastača)	*ZZ	-	-	LC	LC	III	-	
Ranidae								

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
Pelophylax ridibundus (velika zelena žaba)	*ZZ	-	-	LC	LC	III	V	*Rana ridibunda*
Rana dalmatina (šumska žaba)	-	-	-	LC	LC	II	IV	
Salamandridae								
Ichthyosaura alpestris (planinski mrmoljak)	*Zaštićena vrsta	-	-	LC	NT	III	-	*Triturus alpestris*

Legenda: ZZ „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; *LC - Least concern (najmanja briga);* NT - near threatened (skoro ugrožena)

Na lokalitetima Suva lokva, Crno jezero i Barno jezero registrovane su brojne populacije zidnog guštera *(Podarcis muralis)*, dok na području Valovitog jezera i u blizini Momčilovog grada registrovane su brojne populacije kraškog guštera *(Lacerta agilis bosnica)*. U blizini Valovitog jezera je uočen i oštroglavi gušter *(Dalmatolacerta oxycephala)*, a na saobraćajnici u mjestu Štuoc uočena je smukulja *(Coronella austriaca)*. Šargan (Vipera ursinii) je zabilježena na području Trsa-Pišče prema Malom Škrčkom jezeru.

***Tabela 14**: Pregled utvrđenih vrsta gmizavaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi:*

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
Lacertidae								
Podarcis muralis (zidni gušter)	*ZZ	-	-	LC	LC	II	IV	
Lacerta agilis bosnica (livadski gušter)	*ZZ	Balkanski endem	-	LC	LC	III	IV	
Dalmatolacerta oxycephala (oštroglavi gušter)	*ZZ	-	-	LC	LC	III	IV	*Lacerta oxycephala*
Colubridae								
Coronella austriaca (smukulja)	*ZZ	-	-	LC	LC	II	IV	
Viperidae								

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
Vipera ursinii (šargan)	-	-	-	VU	VU	II	II, IV	

Legenda: ZZ „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; *LC - Least concern (najmanja briga);* VU - vulnerable (ranjiva)

Stabilne populacije značajnih vrsta gnjezdarica

Monitoring 2025. godine sproveden je sa ciljem praćenja stanja populacija krovnih vrsta ptica, sa posebnim fokusom na tetrijeba gluhana (*Tetrao urogallus*), jarebicu kamenjarku (*Alectoris graeca*) i troprstog djetlića (*Picoides tridactylus)*. Istraživanja su realizovana na istim lokalitetima kao i tokom 2024. godine kako bi se obezbijedila uporedivost podataka i dobila što preciznija procjena brojnosti, aktivnih pjevališta i korišćenja staništa.

Monitoring tetrijeba gluhana tokom 2025. godine sproveo se u ranim jutarnjim časovima, prije svitanja, kako bi se registrovali pjevajući mužjaci. Istraživanje je realizovano na sledećim lokalitetima: gusta šuma ispod Crvene grede na području Jablan jezera, šumski kompleksi ispod vrha Štuoc i područje Male Crne Gore. Na području ispod Crvene grede registrovano je pjevanje mužjaka, a tokom obilaska terena uočeni su brojni tragovi prisustva: izmet, slomljene vršne grane od četinara i tragovi na drveću. Tokom terenskog rada dvije jedinke su i vizuelno registrovane. Na području ispod Štuoca, gdje dominiraju guste šume jele i smrče, prisustvo tetrijeba gluhana potvrđeno je na osnovu tragova i izmeta, slično kao i prethodne godine. Tokom monitoringa na putu prema kanjonu Sušice vizuelno su registrovane četiri jedinke koje su prelećele preko staništa. Populacija tetrijeba gluhana u Crnoj Gori procjenjuje se na 810–1.065 pjevajućih mužjaka, dok se u okviru Nacionalnog parka Durmitor procjenjuje prisustvo 400–500 pjevajućih mužjaka, prema podacima Centra za zaštitu i proučavanje ptica (Izvještaji monitoringa, 2021). Ovi podaci potvrđuju da Durmitor predstavlja ključno područje za očuvanje ove vrste na nacionalnom nivou.

Jarebica kamenjarka je karakteristična vrsta visokoplaninskih pašnjaka i kamenjarskih terena. Monitoring tokom 2025. godine obuhvatio je transekt Šarban – Prutaš – Škrčka jezera – Dolina Sušice. Ovaj transekt pokriva visokoplaninske pašnjake, kamenjarske terene i otvorene travnate površine koje su tipična staništa jarebice kamenjarke, pogodne za gniježđenje i ishranu. Tokom monitoringa na području Prutaša evidentirana su tri jata od pet do sedam jedinki. Istraživanje je sprovedeno metodom transekta koja omogućava sistematsko pretraživanje ovih staništa i evidentiranje pojedinačnih jedinki i jata.

Troprsti djetlić (*Picoides tridactylus)*. Prisustvo troprstog djetlića potvrđeno je u gustim četinarskim šumama područja Jablan jezera, Crnog jezera i Male Crne Gore. Ova vrsta predstavlja jedan od najznačajnijih indikatora očuvanosti starih šuma bogatih mrtvim drvetom, posebno smrčom. Stabilna prisutnost troprstog djetlića ukazuje na visok ekološki kvalitet šumskih ekosistema NP Durmitor. Tokom monitoringa registruju se na svim lokalitetima.

Lještarka je tipična šumska vrsta vezana za guste, strukturno raznovrsne mješovite i četinarske šume sa razvijenim podrastom. Iako se smatra potencijalno prisutnom na većem dijelu područja Nacionalnog parka Durmitor, u dosadašnjem programskom periodu nije sprovođen ciljani monitoring ove vrste. Razlog za to predstavlja ograničen ljudski kapacitet, s obzirom na to da jedan ornitolog nije bio u mogućnosti da istovremeno pokrije cjelokupno područje Parka i realizuje monitoring svih prioritetnih vrsta. U prethodnom periodu fokus je bio usmjeren na tetrijeba gluhana (*Tetrao urogallus*), troprstog djetlića (*Picoides tridactylus*) i jarebicu kamenjarku (*Alectoris graeca*), kao vrste od posebnog konzervacijskog značaja i sa izraženijom osjetljivošću na aktuelne pritiske.

Imajući u vidu ekološke zahtjeve lještarke i potencijalne prijetnje koje proizilaze iz promjena u strukturi šuma, degradacije staništa i povećanog antropogenog pritiska, u narednom planskom periodu predviđa se uspostavljanje sistematskog monitoringa ove vrste. Uvođenje monitoringa omogućiće pouzdaniju procjenu brojnosti, prostorne raspodjele i trendova populacije lještarke, kao i pravovremeno planiranje i prilagođavanje upravljačkih mjera u cilju očuvanja njenih staništa.
Tokom terenskog istraživanja na području ispod Crvene grede i Jablan jezera u gustoj četinarskoj šumi auditivno je registrovano i prisustvo uralske sove, jako bitan nalaz za ovu vrstu koja je indikator zdravih i očuvanih šumskih ekosistema.

Očuvane populacije slijepih miševa
Prisustvo porodiljske kolonije malog potkovičara *Rhinolophus hipposideros* u objektu OŠ „Milan Badnjar" u Tepcima prvi put je evidentirano 2011. godine. Tokom 2024. godine objekat je renoviran što je podrazumijevalo zamjenu prozora i vrata i rekonstrukciju krovne konstrukcije. Istraživanja sprovedena tokom programske godine bila su usmjerena na utvrđivanje postojanosti i eventualnog povratka kolonije u školu. Monitoring je realizovan u tri navrata u martu, junu i septembru kako bi se obuhvatile ključne faze godišnjeg ciklusa vrste, uključujući period formiranja porodiljskih kolonija i postreproduktivni period. Terenskim obilascima i vizuelnim pregledima objekta nije potvrđeno prisustvo jedinki niti znakova aktivne kolonije u navedenim terminima. Poznato je da građevinski radovi, posebno oni koji mijenjaju pristupne otvore, mikroklimatske uslove potkrovlja ili strukturu krova, mogu značajno uticati na izbor skloništa kod slijepih miševa. Promjene temperature, ventilacije i dostupnosti ulaznih tačaka često dovode do napuštanja tradicionalnih lokacija, naročito kod porodiljskih kolonija koje zahtijevaju stabilne i specifične uslove.

Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna
Tokom izvještajne godine nastavljeno je kontinuirano istraživanje i praćenje vrsta iz porodice *Mustelidae*, sa posebnim fokusom na vidru *(Lutra lutra),* strogo zaštićenu i ugroženu vrstu. Istraživanja su realizovana na području kanjona Tare, na lokalitetima Tepačkih bukova, Siljevače i Premćana. Sprovedenim monitoringom evidentirani su brojni direktni i indirektni tragovi prisustva vidre kao što su izmet, otisci stopala, klizne staze na obali i ostaci plijena. Zabilježena učestalost nalaza duž riječnog toka, kao i njihova prostorna distribucija, ukazuju na kontinuiranu upotrebu staništa i stabilno teritorijalno ponašanje jedinki. Na osnovu prikupljenih podataka u kanjonu Tare prisutni su izuzetno povoljni ekološki uslovi za ishranu, reprodukciju i odgajanje mladih. Posebno je značajna očuvanost rječnog koridora, očuvana obalna vegetacija i dostupnost hrane.
Sprovedeno je istraživanje i drugih vrsta porodice *Mustelidae*. Kamere zamke postavljene na lokacijama duž šumskih puteva, vodotoka i zonama sa izraženim tragovima aktivnosti zabilježile su prisustvo kune zlatice (*Martes martes)* u kanjonu Tare, kune bjelice (*Martes foina)* u Pošćenskoj dolini i jazavca (*Meles meles)* na području kanjona Tare i Grabovice. Paralelno sa foto monitoringom sprovedeno je i terensko istraživanje kojim su zabilježeni indirektni tragovi prisustva (izmet, otisci stopala) kojim je potvrđena njihova redovna aktivnost što ukazuje na očuvanost stanišnih uslova.
Rezultati potvrđuju stabilno prisustvo navedenih vrsta porodice *Mustelidae* na istraživanom području bez indikacija smanjenja njihove aktivnosti ili fragmentacije staništa. Kontinuirani monitoring preporučuje se radi praćenja sezonske dinamike i eventualnih promjena u distribuciji populacija.

Tabela 15: *Pregled utvrđenih vrsta familije Mustelidae na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi*

Vrsta	Status u Crnoj Gori	IUCN	Bern	HD	Bonn	Natura 2000	CITES
Red Carnivora							
Lutra lutra (vidra)	ZZ	NT	II	II,IV		+	I
Martes martes (kuna zlatica)		LC	III	V			
Martes foina (kuna bjelica)		LC	III				II,NC
Meles meles (jazavac)		LC	III				

ZZ - Nacionalno zakonodavstvo: „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta" Službeni list 76/06; NT – gotovo ugroženi takson; LC- najmanje zabrinjavajuća (posljednja briga)

Utvrđeni koridori krupnih sisara

Tokom programske godine nastavljen je cjelogodišnji i kontinuirani monitoring sisara. Istraživanja su obuhvatila kombinaciju terenskih metoda i kamera zamki, sa ciljem procjene brojnosti, strukture populacija, dinamike, prostorne distribucije i reprodukcije.

Brojnost divokoze (*Rupicapra rupicapra*) procjenjuje se na oko 800 jedinki, od čega polovinu čine juvenilne jedinke (do 2 godine starosti), što predstavlja važan indikator stabilnosti i vitalnosti populacije, sa blagim porastom brojnosti, što sugeriše pozitivnu populacionu dinamiku. Visok reproduktivni uspjeh i prisustvo mladih kategorija ukazuje na povoljne ekološke uslove, adekvatnu dostupnost hrane i relativno nizak stepen antropogenog pritiska tokom 2025. godine. Terenska istraživanja divokoze realizovana su na lokalitetima Selina, Pirlitor, Premćani, Bunetina, Sedleni do, Ranisava, Pošćenska dolina, Savin kuk, Škrka, Škrčko ždrijelo, Šljemena, Dragišnica, Komarnica, Vodeni do, Studena, Boljske grede i Grabovica.

Istraživanja populacije mrkog medvjeda (*Ursus arctos*) sprovedeno je na lokalitetima Pošćenska dolina, Sušica, Vodeni do, Studena, Komarnica, Dragišnica i Grabovica. Sezonska dinamika pokazuje da se tokom jeseni i proljeća češće viđa iznad iznad gornje granice šume i u planini. Ljeti medvjed dominantno boravi u šumskim kompleksima kanjona Tare, gdje su uslovi povoljniji u pogledu zaklona i ishrane. Zabilježena je aktivnost jedinki i tokom zimskog perioda uslijed izmijenjene klime, manje snijega i dužeg perioda toplijih dana. Podaci dobijeni na terenu pokazuju da se na području ovog Parka medvjed hrani, razmnožava i brloži.

U cilju unapređenja znanja o obrascima kretanja, utvrđivanja koridora i prostornoj ekologiji mrkog medvjeda u okviru projekta Forest Connect telemetrijskim GSM ogrlicama su obilježena dva mužjaka u pograničnim djelovima Parka na lokalitetima Ćurukača i Grabovica. Prvi obilježeni medvjed nosio je ogrlicu 72 dana i prešao 425 km², dok je drugi medvjed nosio ogrlicu 10 dana i prešao 10 km². Telemetrija služi za monitoring kretanja vrsta i precizno može dati podatke o veličini prostora po kom se životinja kreće, na osnovu kojih se može uticati na prevenciju i smanjenje konflikta između čovjeka i medvjeda. Međutim sami proces hvatanja i imobilizacije i obrade jedinke nosi određeni nivo stresa i rizika po životinju, iako se sprovodi u skladu sa etičkim standardima. Kontinuirana terenska istraživanja sprovedena u svim godišnjim aspektima trebaju biti prioritetna i osnovna.

Posljednjih godina blagi porast brojnosti uz stabilnu populacionu strukturu potvrđuje da ovaj Park predstavlja ekološki izuzetno očuvano stanište za populacije sivog vuka (*Canis lupus*) koji ovdje

predstavlja jednu od ključnih vrsta. Kao izuzetan predator kontroliše brojnost i zdravstvenu strukturu vrsta poput divlje svinje, divokoze i srne. Istraživanja tokom 2025. godine i evidentirani pokazatelji prisustva sivog vuka na području Brojila, Tmora, Bunetine, Modrog jezera, Suve lokve, Pošćenske doline, Dragišnice, Komarnice, Jablan bare, Vodenog dola, Studene i Grabovice pokazuju očuvana staništa za reprodukciju i ishranu vuka, kao i stabilnu teritorijalnu organizaciju.
Najveća prisutnost srne (*Capreolus capreolus*) zabilježena je na ivicama šumskih sastojina gdje dolazi do kontakta zatvorenih mješovitih šuma i otvorenih površina istraživanog područja i to jezera Barnog, Zminjeg, Crnog, Jablan, Modrog i Srabljeg, zatim Suve lokve, vještačke akumulacije, Dragišnice, Komarnice, Gabelja i Grabovice. Podaci brojnosti, polne i uzrastne strukture i prostorne distribucije ukazuju na odsustvo značajnih negativnih faktora. Rubna staništa pružaju najoptimalnije uslove u pogledu ishrane i zaklona, dok su sezonske migracije u četinarske i mješovite šume uslovljene klimatskim faktorima i dostupnosti hrane. Rezultati istraživanja potvrđuju da su mjere zaštite efikasne u očuvanju populacije srna i njenog staništa.

Kao ekološki veoma prilagodljiva vrsta, divlja svinja (*Sus scrofa)* pokazuje porast brojnosti posljednjih godina, što se dovodi u vezu sa povoljnim uslovima u staništu, dostupnosti i dovoljne količine izora hrane i odsustvo faktora mortaliteta. Posljednjih godina zabilježeno je širenje areala vrste ka višim nadmorskim visinama, uključujući lokalitete Ališnica, Jablan bara, Crepulj poljana i Mioč poljana, gdje ranije nije registrovana ili je bila veoma rijetka. Ovakva promjena distribucije može se dovesti u vezu sa klimatskim promjenama (blaže zime), promjenama u strukturi vegetacije i povećanom dostupnošću hrane. Mora se uzeti u obzir i biologija divlje svinje da se u staništu sa više izvora i resursa ishrane i veličine staništa, povećava i podstiče njeno razmnožavanje. U ekološkom smislu djeluje kao da nema neprijatelja, jer medvjed i vuk rjeđe napadaju divlju svinju. Iako su veliki predatori vuk i medvjed prisutni na širem području Parka, njihova brojnost i prostorna distribucija ne predstavlja faktor koji bi imao presudan uticaj na brojnost divlje svinje i u kombinaciji sa visokom reproduktivnom sposobnošću vrste (više mladunaca po leglu i relativno kratki reproduktivni ciklusi) doprinosi stabilnom i sigurnom rastu populacije. Istraživanje ove vrste realizovano je tokom 2025. godine na području kanjona rijeke Tare, Gabelja, Grabovice, Suve lokve, Modrog jezera, Pošćenske doline, Komarnice, Grabovice, Ališnice, Savinog kuka, vještačke akumulacije, Bunetine, Vodenog dola i Studene.
Povećanje brojnosti može imati višestruke ekološke efekte. Intenzivno razoravanje zemljišta utiče na biljni pokrivač i podzemnu faunu. Imajući u vidu uočeni trend porasta brojnosti, ali i štete na domaćinstva posebno u kanjonu Tare, neophodno je sprovesti dalja detaljna istraživanja.
Uporedo sa monitoringom krupnih sisara realizovan je i monitoring sitnih sisara. Jedna od najbrojnijih vrsta čiji su tragovi i prisustvo registrovani gotovo na čitavoj teritoriji Parka je evropski zec (*Lepus europaeus)* tipični predstavnika otvorenih i poluotvorenih staništa, koji pokazuje visoku ekološku sposobnost prilagođavanja različitim tipovima vegetacije. Tokom izvještajne godine potvrđeno je prisustvo divlje mačke (*Felis silvestris)* u Selini i Pirlitoru. Njeno prisustvo predstavlja indikator očuvanosti šumskih ekosistema i niskog stepena fragmentacije staništa. Lisica (*Vulpes vulpes)* je učestala i brojna na području Parka i tragovi prisutnosti su evidentirani od šumskih do poljoprivrednih i naseljenih područja.
Alpska rovčica (*Sorex alpinus)* je evidentirana u Grabovici.
Terenskim istraživanjem živolovkama na području Studenca zabilježeno je prisustvo dinarske voluharice(*Dinaromys bogdanovi).* Registrovanje ove vrste ima poseban faunistički i konzervacioni značaj, s obzirom na njen reliktni i endemični karakter i fragmentirani, uski i specifični areal rasprostranjenja. Prisustvo ove vrste, kao bioindikatora, potvrđuje izuzetnu očuvanost visokoplaninskih ekosistema.

Pojavljivanje šumskog miša (*Apodemus sylvaticus)*, običnog puha (*Glis glis)* i šumskog puha (D*ryomys nitedula)* tokom 2025. godine je bilo intenzivno na kamera zamkama na području šumskih vlaka i sela u kanjonu Tare. Na kamerama je zabilježeno i često pojavljivanje bjelogrdog ježa (*Erinaceus roumanicus)* i vjeverice (*Sciurus vulgaris).*

Tabela 16: *Pregled utvrđenih vrsta krupnih sisara na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi*

Vrsta	Status u Crnoj Gori	IUCN	Bern	HD	Bonn	Natura 2000	CITES
Red Artiodactyla							
Rupicapra rupicapra (divokoza)	ZZ	LC	II	II,IV		+	
Capreolus capreolus (srna)	ZZ	LC	III				
Sus scrofa (divlja svinja)		LC					
Red Carnivora							
Canis lupus (sivi vuk)		LC	II	II,IV,V		+	II
*Ursus arctos (*mrki medvjed)	ZZ	LC	II	II,IV		+	I,II

ZZ - Nacionalno zakonodavstvo: „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; Trajnim zabranom lova zaštićena je ženka divokoze i njeno jare (Zakonom o divljači i lovstvu - Sl.list CG br. 52/2008 i 48/2015), Trajnim zabranom lova zaštićena je srna i njeno lane (Zakonom o divljači i lovstvu - Sl.list CG br. 52/2008 i 48/2015), Trajnim zabranom lova zaštićena je ženka sa mečetom do 2 godine (Zakonom o divljači i lovstvu - Sl.list CG br. 52/2008 i 48/2015),; LC- najmanje zabrinjavajuća (posljednja briga);

Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju vršio je monitoring kvaliteta vode Crnog jezera u cilju prikupljanja podataka o ocjeni ekološkog statusa/potencijala na osnovu opštih fizičko hemijskih i bioloških osobina. Zvaničan izveštaj institucije za 2025. godinu biće dostupan krajem aprila 2026. godine.

Dobijeni podaci za 2024. godinu prikazani su u tabeli 17.

Tabela 17: *Prikaz ocjene HS i ES/EP površinskih voda po elementima kvaliteta-prioritetnih supstanci, opštih fizičko-hemijskih parametara, specif. zagađujućih supstanci i bioloških parametara i ukupnog statusa*

2024.g. Nazivi vodnih tijela	Površinsko VT	Tip VT	Redni broj	Naziv mjernog mjesta	Hemijski i ekološki status kvaliteta voda								Ukupni ES/EP i HS bez makrozobentonske zajednice
					Prioritetne zagađujuće supstance	Opšti fizičko hemijski parametri	Specifične zagađujuće supstance	Fitoplankton	Fitobentos	Makrofite	Makrozoobentos	Ukupni ES/EP i HS na osnovu 6 elemenata	
Crno jezero	1	L1	1	Kod splava	vdD	u	VdD	d	vd	u	-	U	U

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala

U prethodnom izvještajnom periodu, inventarisanjem i dokumentovanjem nematerijalne kulturne baštine ljudi na prostoru Parka, nastavljena su istraživanja prilikom kojih je zabilježena vještina, znanje i umjeće tkanja (ispitanica koja se još uvijek aktivno bavi ovim starim zanatom). Iz domena domaće radinosti dopunjena je lista osoba koje tradicionalno praktikuju ručni rad kao što su pletenje, vez, heklanje.
Povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena, 8. marta, u Nacionalnom parku „Durmitor" organizovana je tradicionalna izložba domaće radinosti, na kojoj su predstavljeni ručno rađeni predmeti od drveta, kao i pleteni, vezeni, tkani i heklani radovi lokalnih proizvođača. Cilj izložbe je očuvanje tradicije i kulturnog nasleđa durmitorskog kraja. Formirana je komisija koja je izvršila pregled i ocjenjivanje izloženih radova, nakon čega su dodijeljene nagrade u 5 kategorija domaće radinosti. Podijeljeno je ukupno 22 nagrade, od čega 8 prvih nagrada (iz kategorija tkano, vezeno, pleteno, heklano, rezbarija) u iznosu od 80,00€ po osobi, 9 drugih nagrada (iz kategorija tkano, vezeno, pleteno, heklano, rezbarija), u iznosu od 60,00€ po osobi i 5 trećih nagrada (iz kategorija vezeno, pleteno, heklano, rezbarija), u iznosu od 40€.
Izložba se tradicionalno organizuje dugi niz godina i predstavlja značajan doprinos očuvanju domaće radinosti. Ove godine zabilježeno je manje interesovanje za učešće i posjetu izložbi, naročito kada je riječ o izlagačima iz drugih opština koje gravitiraju Parku. Najzastupljeniji su bili pleteni, vezeni i heklani radovi, dok je manji broj eksponata bio prisutan u kategoriji rezbarije.
U cilju unapređenja i veće podrške ovoj manifestaciji u narednom periodu, predloženo je obezbjeđivanje finansijskih sredstava za dodjelu nagrada i djelimičan otkup proizvoda domaće radinosti za potrebe suvenirnice Nacionalnog parka. Budžet potreban za nagrade po spisku iznosi 1.380,00 €. Budžet potreban za otkup jednog dijela proizvoda domaće radinosti za suvenirnicu iznosi 620,00€. Ukupna sredstva 2.000,00€.

Slika 1: Sa Osmomartovske izložbe u Centru za posjetioce NP Durmitor

Kroz kreiranje okvira za promociju nacionalnih parkova i predstavljanje široj javnosti, 20. i 21. marta su organizovani „Dani Nacionalnih parkova" u TC Big Fashion, u Podgorici. Tom prilikom održan je sajam proizvoda lokalnog stanovništva i prezentacija starih vještina i zanata sa prostora svih pet nacionalnih parkova. Tu je došla da izražaja saradnja i povjerenje koje sticano dugi niz godina što je rezultiralo da je prezentacija naišla na pozitivan prijem, naročito „kućer" za čobane.

***Slika 2**: Manifestacija Dani Nacionalnih parkova Crne Gore*

Upućena je inicijativa prema Pošti Crne Gore za štampanje prigodnih markica gdje su dati predlozi za Nacionalni park Durmitor, za kulturno –istorijsko i etnografsko nasljeđe (fotografije sa opisom i obrazloženjem) u cilju promocije Parkova kroz ovakav vid prikaza.

***Slika 3**: Diatreta*

Na poziv Agencije za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice, uzeto je učešće u projektu „Mistične priče Dunavske zelene rute“, koji predstavlja valorizaciju međunarodnog prirodnog i nematerijalnog nasljeđa, sa ciljem društveno-ekonomskog razvoja ruralnih područja Podunavlja.

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi

Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija

Nacionalni park Durmitor kontinuirano sprovodi edukativne aktivnosti koje imaju za cilj približavanje prirodnih i kulturnih vrijednosti najmlađima, u saradnji sa osnovnim školama. U okviru edukativnog programa „Obradujmo prirodu“ održane su dvije radionice: za 10 učenika od I do V razreda OŠ „Vuk Knežević“ sa Njegovuđe i za 15 učenika VI–VIII razreda OŠ „Dušan Obradović“ sa Žabljaka. Povodom obilježavanja 26. januara – Svjetskog dana obrazovanja o zaštiti životne sredine organizovane su radionice u saradnji sa OŠ "Vuk Knežević" sa Njegovuđe za učenike od I do VIII razreda (26 učenika).U OŠ „Radojica Perović“ 27 učenika učestvovalo je u kvizu i kroz edukativne snimke upoznalo životinje nacionalnih parkova, a dobili su bedževe „Mali rendžeri“ i postere životinja, simbola nacionalnih parkova, dostupne u rubrici „Edukativni kutak“ na sajtu parka.

Povodom 21. marta – Svjetskog dana šuma, održana je edukativna radionica za 15 učenika I–VIII razreda OŠ „Bogdan Kotlica“. U okviru Demokratskih radionica, učenici V–IX razreda OŠ „Branko Brinić“ iz Tivta obilježili su Međunarodni dan šuma kroz radionicu sa predstavnikom JPNPCG za oblast šumarstva, sa posebnim akcentom na očuvanje šuma i pravo na zdravu životnu sredinu. Povodom Dana ekološke države Crne Gore, održana je edukativna radionica sa članovima Ekološke sekcije OŠ „Oktoih“ (16) iz Podgorice. Nakon realizacije ovih i drugih zajedničkih aktivnosti, zaključen je Memorandum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Javnog preduzeća

za nacionalne parkove, s ciljem unapređenja edukacije mladih o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti i zaštiti životne sredine.
Povodom 22. aprila – Dana planete Zemlje, učenici OŠ „Vuk Knežević“ posjetili su Crno jezero i Centar za posjetioce, gdje su kroz aktivnosti i likovnu radionicu „Planeta Zemlja iz vaše perspektive“ upoznati sa biodiverzitetom parka.
Povodom 4. oktobra – Svjetskog dana životinja, održano je predavanje za učenike OŠ „Dušan Obradović“ (27) i OŠ „Njegovuđe“(15), gdje su se upoznali sa metodologijom monitoringa i praćenja životinjskih vrsta.
Povodom Međunarodnog dana planina – 11. decembra, nacionalni parkovi Crne Gore, uključujući NP Durmitor, učestvovali su u edukativnim programima u centru “Malena kuća” u Podgorici, Javnoj ustanovi „Kraljevstvo gorske vile“ na Žabljaku i Obrazovnom centru u Šavniku, promovišući zaštitu prirodnih resursa i ekološku edukaciju mladih.

***Slika 4**: Edukativne radionice povodom obilježavanja ekoloških datuma*

U dvjema radionicama, u OŠ „Sutjeska“ i Eko vrtiću „Bambino“ u Podgorici, djeca su upoznata s novim edukativnim materijalima o biljnom i životinjskom svijetu pet crnogorskih nacionalnih parkova. Osnovci su dobili brošure „Zavirite u čarobni svijet NP Durmitor“, dok su predškolci istraživali i bojili kroz bojanke „Upoznaj, oboji, saznaj i zavoli nacionalne parkove“. Izradu materijala podržala je Misija OEBS-a u Crnoj Gori.

***Slika 5**: Radionice povodom obilježavanja ekoloških datuma*

U saradnji sa TO Žabljak, 6. septembra obilježen je Dan NP Durmitor kroz promotivno - interpretativnu turu „U zagrljaju šume i tri jezera“. U aktivnosti je učestvovalo ukupno 60 učesnika – 30 učenika Srednje mješovite škole „17. septembar“ iz Žabljaka sa nastavnicima i direktoricom, te 30 ljubitelja prirode iz nekoliko gradova. Učesnici su proveli prijatno vrijeme u pješačenju i obilasku Crnog, Zminjeg i Barnog jezera. Za tematsku stazu „Mlinski potok“ snimljen je video materijal, koji je objavljen na sajtu i društvenim mrežama JPNPCG. Urađen je izvještaj sa GPS-om i fotodokumentacijom za potencijalnu tematsku stazu Koprivna glavica-Modro jezero- Srablje jezero.
Izrađeni su promotivni i propagandni materijali: brošure, flajeri, posteri, olovke, planeri, vrećice i majice sa logom i motivima Nacionalnog parka Durmitor.

Urađen je glavni projekat za rekonstrukciju i adaptaciju edukativne staze oko Crnog jezera i raspisan tender za izbor najboljeg ponuđača.

Park je prepoznatljivo UNESKO zaštićeno prirodno područje koje privlači domaće i međunarodne posjetioce

U skladu sa programskim aktivnostima, uvažavajući vrijednosti NP Durmitor i značaj u promociji prirodne baštine i potencijala Crne Gore, u kontinuitetu je informisana javnost o najznačajnijim programskim, vanprogramskim i projektnim aktivnostima koje JPNPCG-NP Durmitor sprovodi samostalno i/li u saradnji sa nadležnim institucijama i drugim subjektima, o prirodnim i kulturnim vrijednostima, kao i turističkoj ponudi zasnovanoj na prirodi. Realizovane su aktivnosti usmjerene na pravovremeno, tačno i transparentno informisanje javnosti o radu NP, promociji prirodnih dobara, podizanju svijesti o značaju očuvanja prirode, kao i jačanju povjerenja javnosti u rad NP.
Informisanje i promocija zaštićenog područja vršila se posredstvom štampanih i elektronskih medija, društvenih mreža (Instagram i Facebook), Youtube kanala i sajta JPNPCG, kao i u saradnji sa drugim subjektima.
Tematski fokus medijskih aktivnosti bio je usmjeren na promociju zaštite biodiverziteta, bogatstvo i zaštitu flore i faune, promociju NP kao područja pod zaštitom UNESKO, borbu protiv nezakonitih aktivnosti, upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima, te obilježavanje ekoloških datuma.

***Slika 6**: Promocija NP na portalima*

Digitalna komunikacija zabilježila je rast broja pratilaca, a ovaj rezultat ostvaren je kroz redovno objavljivanje promotivnog, edukativnog i vizuelno prilagođenog sadržaja, kao i povećanu interakciju sa pratiocima na društvenim mrežama. Od početka 2025. godine radilo se intenzivno na promociji putem digitalnih kanala, koji su prepoznati kao mjesta gdje možemo razvijati imidž nacionalnih parkova, ali i informisati javnost o najvažnijim pitanjima, aktivnostima, mogućnostima za turizam i aktivni odmor.

***Slika 7**: Objave na društvenim mrežama koje su izazvale pažnju pratilaca*

Posebna pažnja u ovom segmentu posvećena je takozvanom “organskom rastu profila”, pa su stranice u kontinuitetu bile predmet pažnje i pregleda čiji je broj na kvartalnom nivou varirao između 300 hiljada do 1,5 miliona.

***Slika 8**: Statistika na društvenim mrežama*

Sadržaj na veb sajtu JP je u kontinuitetu ažuriran postavljanjem informacija, aktuelnosti, dokumentacije, fotografija i video snimaka u cilju informisanja javnosti o najznačajnijim aktivnostima Javnog preduzeća i nacionalnog parka. Postavljene su digitalizovane ankete i nove tematske kategorije, unaprijeđen sistem kupovine godišnjih ulaznica uvođenjem QR kodova što omogućava bržu i jednostavniju kupovinu.

Učestvovali smo u promociji ukupno 30 manifestacija i događaja sa ciljem promocije prirodnih, kulturnih vrijednosti parkova i aktivnog odmora. Izdvajamo promociju obilježavanja najznačajnijih ekoloških datuma, besplatnih ulaza za NPCG, Dane nacionalnog parka Skadarsko jezero i Durmitora, Krojevi prirode u NP Durmitor, Dan koprive u NP Lovćen, te Dane NPCG u Podgorici.

***Slika 9**: Promocija NP Durmitor*

<u>PR kampanje</u>

U cilju promocije NP i povoljnosti kupovine Godišnje ulaznice, te borbe protiv krivolova, osmišljene su i realizovane kampanje, samostalno ili u saradnji sa drugim akterima:

„Godišnja ulaznica – Tvoja vrata u svijet nacionalnih parkova“ - Kroz višemjesečnu kampanju promovisana je godišnja ulaznica za NPCG kojom je posjetiocu po promotivnoj cijeni od 13,50 eura omogućen neograničeni broj ulazaka u svih pet zaštićenih područja.

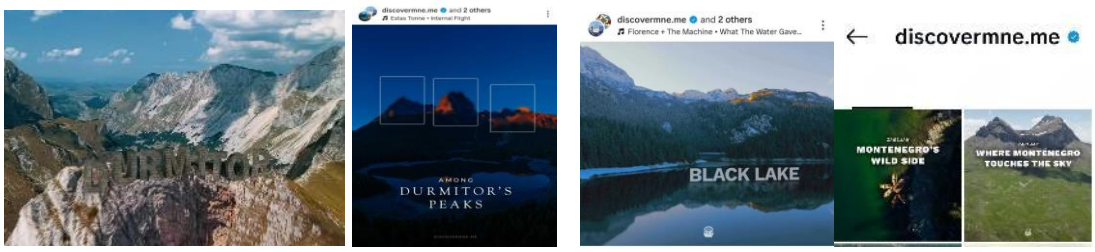
***Slika 10**: Promocija godišnje ulaznice*

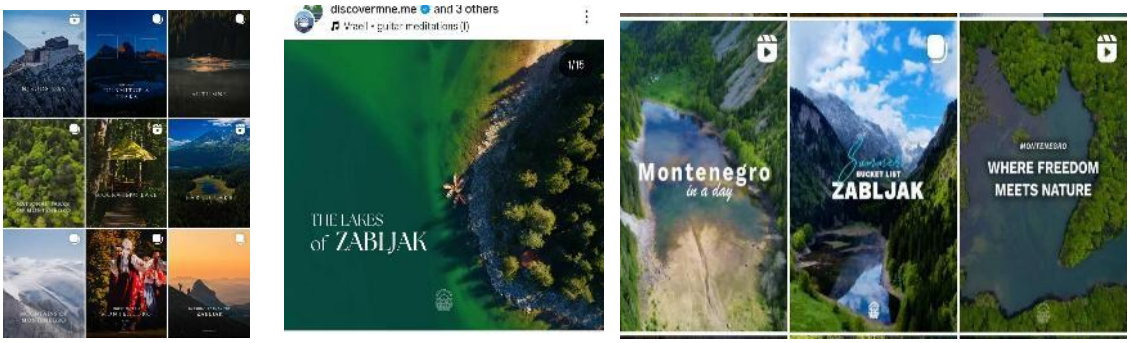
„Posjeti ih sve“ u saradnji sa Crnogorskom komercijalnom bankom - Online kupovinom Godišnje ulaznice uz korišćenje Visa kartica ove banke, posjetioci su ostvarivali povrat novca u iznosu od 50%. Promocija ove ulaznice u kontinuitetu je vršena na društvenim mrežama, dok su građani o ovoj povoljnosti informisani kroz više različitih objava, vizuala i anketa. Godišnja ulaznica promovisana je tokom različitih medijskih gostovanja i istupa u javnosti.
„Kupujmo naše**“** u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore.

***Slika 11**: Sprovedene kampanje uticale na vidljivost vrijednosti NP*

Promotivni stalci sa QR kodom za online kupovinu dnevnih i godišnjih ulaznica postavljeni su u hotelima i turističkim organizacijama u više opština, što posjetiocima olakšava planiranje obilaska nacionalnih parkova i informisanje o aktivnom odmoru. Ova aktivnost dio je kampanje „Jedna ulaznica – pet nacionalnih parkova “koju JPNPCG sprovodi u svrhu promocije Godišnje ulaznice.
U okviru objava, promovisano je učešće NPCG na brojnim manifestacijama i događajima uključujući promociju turističke ponude svih pet nacionalnih parkova na međunarodnim i regionalnim sajmovima turizma, tradicionalnoj dvodnevnoj manifestaciji Dani NPCG u Podgorici, sajmu „EcoLife Montenegro” u Podgorici, a sa ciljem promocije zdravih stilova života, očuvanja prirode, kulture i tradicije, organske proizvodnje, eko i etno smještaja i aktivnog turizma.
U okviru obilježavanja Dana proglašenja ekološke države Crne Gore u organizaciji Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, NPCG su kroz aktivnosti čišćenja prostora poslali poruku o važnosti očuvanja zaštićenih područja za buduće generacije.
U cilju promocije nacionalnih parkova na Svjetskom sajmu turizma u Japanu pripremljeni su promotivni tekstovi i fotografije za potrebe NTO CG. Takođe je pripremljen tekst o pelikanima – za časopis regionalnog IUCN-a.
Kroz Sporazum o partnerstvu sa DiscoverMNE realizovana su promotivna snimanja kroz koja su predstavljene prirodne i kulturne vrijednosti, ali i zanimljive činjenice, legende, priče. U saradnji sa WOW TV promovisane su prirodne i kulturne vrijednosti NP.

***Slika 12**: Promotivne objave u saradnji sa DiscoverMNE*

Nastavljeno je sa promocijom osam etičkih principa „Ne ostavljaj tragove – Leave No Trace". Takođe su na društvenim mrežama u kontinuitetu objavljivani predlozi o lokalitetima i aktivnom odmoru kako bi posjetioce informisali i zainteresovali za posjetu.
Učestvovali u organizaciji i infomisanju javnosti oko 40 značajnih događaja (okrugli sto, panel, sjednice Socio ekonomskog savjeta) koje je organizovala Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
U cilju informisanja i promocije NPCG objavljeno je:

- 180 - saopštenja (informacija za javnost, reagovanja, apela, najava događaja);
- Oko 1.000 objava na društvenim mrežama (Facebook, Instagram);
- Organizovano u saradnji sa predstavnicima medija 114 gostovanja/izjava predstavnika JPNPCG;
    - Pripremljeno 47 odgovora na upite novinara čime je obezbijeđena pravovremena i tačna informisanost javnosti;
    - Stranice na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) bilježe po 18.000 pratilaca mrežama Facebook i Instagram.

Unapređena medijska vidljivost rezultat je kontinuirane saradnje sa medijima, kao i pravovremenog reagovanja na aktuelne teme iz oblasti zaštite prirode.

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi

Unapređena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka
Unaprijeđena je turistička infrastruktura kroz obnovu postojećeg i postavljanje novog informativnog mobilijara u Parku. Postavljeno je ukupno 9 tabli zabrane i upozorenja (zabrana vožnje kvadova, zabrana vožnje motornih sanki, zabrana upotrebe drona, table opreza, kupanje na ličnu odgovornost), kao i 1 informativna tabla ispred Centra za posjetioce. Takođe je izvršena zamjena dotrajalih folija na postojećim tablama. U prethodnom periodu za Nacionalni park Durmitor je naručena ukupno 21 tabla upozorenja i zabrane, zajedno sa nosećim stubovima. Table su namijenjene postavljanju na ključnim lokacijama, s ciljem unapređenja bezbjednosti posjetilaca, zaštite prirodnih vrijednosti i sprječavanja nedozvoljenih aktivnosti.
U saradnji sa PSCG izrađen je elaborat o stanju staze Veliki i Mali Međed, i dat detaljan predlog za njeno uređenje sa finansijskom konstrukcijom. Izvršena je obnova i markacija staze Koprivna glavica – Suva lokva – Modro jezero – Svrablje jezero – Valovito jezero.

Održani su sastanci sa predstavnicima planinarskih (PSK „Piva“, GSS) i biciklističkih klubova (Durmitore adventure) na kojima su se definisali ciljevi i prioriteti u načinu i vrsti održavanja staza, a iznijeti su i predlozi za aktivnosti u narednoj godini.
U saradnji sa članom BSCG urađen je izvještaj za dvije biciklističke staze „Durmitorski prsten“, jedne od najljepših i najzahtjevnijih staza, kao i staze „Crno jezero - Mlinski potok - Zminje jezero - Ivan do – Žabljak“.
Planirano uređenje vidikovca Ćurevac obuhvata zamjenu i učvršćenje zaštitne ograde, njeno farbanje, zamjenu postojećeg drvenog mobilijara (stolova, klupa i korpi za otpatke), kao i obnovu informativnih tabli i postavljanje novih. Navedene aktivnosti realizovaće se u okviru projekta uređenja panoramske rute „Durmitorski prsten“, koji implementira Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma. Završetak radova planira se do kraja drugog kvartala 2026.godine.
Elaborat za postavljanje najavnih, glavnih i informativnih tabli u Parku izrađen je u 2024. godini, dok je postavljanje dvije najavne, tri glavne i četiri informativne table, koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva ka glavnim ulazima u Park, planirano za programsku 2026. godinu.
Zaposleni Nacionalnog parka Durmitor uz pomoć i asistenciju pripadnika Vojske Crne Gore sproveli su akciju izvođenja pripremnih aktivnosti za II fazu rekonstrukcije i adaptacije planinarskog doma Škrka a u toku avgusta zaposleni su izvršili uređenje doma te je bio dostupan posjetiocima.
U izvještajnom periodu urađena su i idejna rješenja za rekonstrukciju i adaptaciju planinarskog doma Škrka i Sušica.
Takođe, uvažavajući potrebe posjetilaca, urađeno je i idejno rešenje za izgradnju sanitarnog bloka na II logoru - Splavištu, početnoj tački za rafting i splavarenje. Izgradnja sanitarnog bloka biće realizovana u I i II kvartalu 2026. godine.
Uspostavljena je i saradnja sa Opštinom Pljevlja uz čiju pomoć će se asfaltirati postojeći makadamski put do Žugića luke što će izuzetno pozitno uticati na posjetioce i značajno unaprijediti rafting i splavarenje rijekom Tarom s obzirom na činjenicu da 80% turista koji koriste usluge raftinga, izaberu za krajnju tačku raftinga upravo Žugića luku.
U okviru idejnog rješenja za adaptaciju Upravne zgrade NP Durmitor zastupljeni su elementi koji se odnose na prilagođavanje prostora za osobe sa invaliditetom.

Unapređena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji

Turistička ponuda Nacionalnog parka Durmitor uključuje aktivnosti organizovane u skladu sa standardima Parka, a koje obuhvataju rafting i kajakarenje na rijekama, vožnju drvenim čamcima po jezerima, te planinarenje i pješačenje planinskim stazama. Ove aktivnosti imaju za cilj obogaćivanje turističke ponude, omogućavanje aktivnog boravka posjetilaca i promociju prirodnih vrijednosti i pejzaža Parka.
Tokom zimske turističke sezone, u okviru turističke ponude Parka, posjetiocima je dostupna uređena i markirana staza za hodanje na krpljama, koja vodi od Ski centra Savin kuk do Crnog jezera. Ova aktivnost omogućava poseban doživljaj zimskog pejzaža Parka i namijenjena je posjetiocima koji preferiraju mirniji boravak u prirodi, van uređenih skijaških staza. U sklopu ove turističke ponude u februaru su učestvovali učenici OŠ „Dušan Obradović“, uz organizovanu šetnju krpljama i čajanku na obali Crnog jezera.
Značajan segment ponude Parka su manifestacije: „Durmitorski zimski dan“, „Osmomartovska izložba ručne radinosti“, „Dani planinskog cvijeća“ i „Dan NP Durmitor – 6. septembar“, koje doprinose obogaćivanju turističkog sadržaja i promociji prirodnih i kulturnih vrijednosti.
U programskoj godini u Centru za posjetioce nije realizovana nova izložbena postavka. Kroz idejno rješenje za Upravnu zgradu Nacionalnog parka Durmitor predviđeno je unapređenje savremenih izložbenih postavki i multimedijalnih sadržaja.

Upravljanje posjetiocima

Upravljanje posjetiocima u Parku najviše se oslanja na analizi broja posjetilaca i potreba turista ali i dalje nije sistemski regulisano. U toku 2025. godine, u periodu od 1. januara do 1. decembra praćen je pritisak posjetilaca na područje Parka. Na osnovu tih podatka, cilj je bio prepoznati lokacije koje trpe najveći pritisak.
Na osnovu broja prodatih ulaznica i na osnovu zapažanja i evidencija odjeljenja za naplatu, službe zaštite i službe održavanja ambijentalne higijene i infrastrukture, najveće interesovanje posjetilaca je za edukativnu stazu oko Crnog jezera, samo jezero, Durmitorski prsten i most na Đurđevića Tari. Tradicionalno, najveći broj posjetilaca je u julu i avgustu.
Izvještajni period obilježio je veći broj individualnih posjeta i posjeta u malim grupama (porodica, prijatelji) nego posjeta posredstvom turističkih agencija. Razlog za to je u činjenici da je jedan dio godine obilježio veliki broj blokada saobraćajnica, zatim ratna dešavanja (Ukrajina, Rusija, Izrael) kao i radovi na rekonstrukciji i adaptaciji određenih saobraćajnica (put Đurđevića Tara- Mojkovac u mjestu Sokolovina, početak rekonstrukcije mosta na Đurđevića Tari). Ovi činioci utiču negativno na posjetioca jer ne može na adekvatan način da se prilagodi i planira sopstveno vrijeme.
Intenzitet posjeta Crnom jezeru i okolini je najveći u posljepodnevnim časovima, dok su posjete durmitorskom masivu i obilazak Durmitorskog prstena, obično najintenzivniji u jutarnjim časovima. Što se tiče posjetilaca na raftingu, najveći broj posjetilaca koristi usluge raftinga u prijepodnevnim časovima.
Ono što je primjetno u 2025. godini je da turisti koji posjete Park, iz godine u godinu smanjuju broj provedenih dana na Durmitoru što je u direktnoj vezi sa ostalim turističkim sadržajima van Parka koji i nisu na zavidnom nivou.
Vršeći uporednu analizu broja posjetilaca, primjetan je rast iz godine u godinu što ukazuje na potrebu za detaljnom analizom prihvatnih kapaciteta kako bi se osiguralo očuvanje prirodnih vrijednosti i smanjio pritisak na najposjećenije lokalitete. U toku je izrada Studije kapaciteta nosivosti.

Strateška oblast 5: Međunarodna i lokalna saradnja i socio-ekonomski razvoj

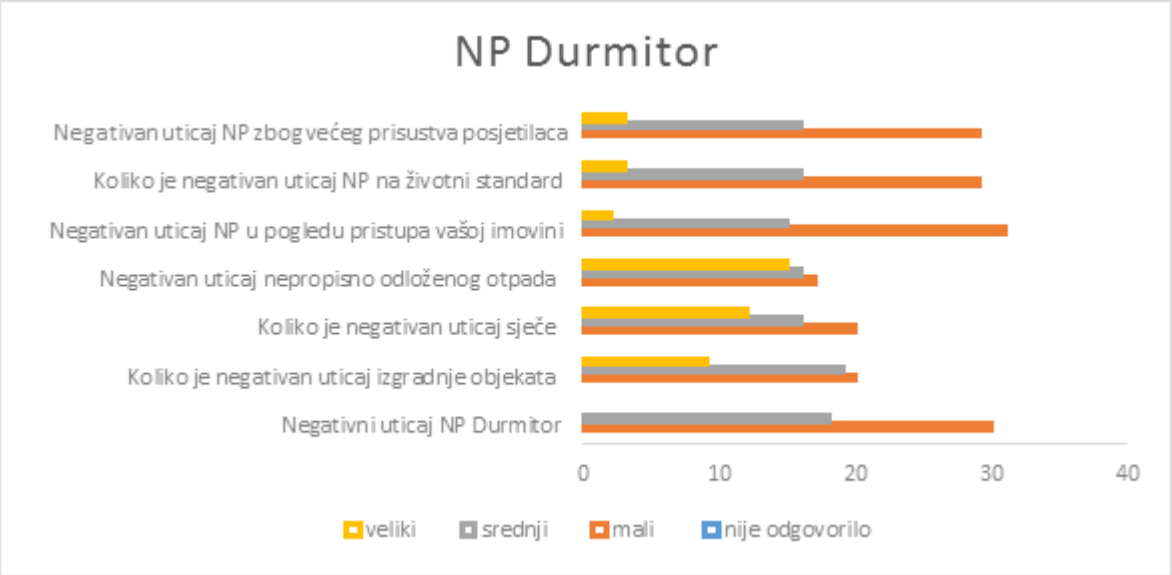
Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju

Tokom izvještajnog perioda unaprijeđena je saradnja Nacionalnog parka Durmitor sa međunarodnim organizacijama, institucijama i organizacijama civilnog društva, sa ciljem jačanja upravljačkih kapaciteta, unapređenja zaštite prirodnih vrijednosti i razvoja projektnih inicijativa usklađenih sa potrebama Parka. Saradnja je bila usmjerena na razmjenu znanja i iskustava, razvoj partnerskih odnosa i pripremu zajedničkih projektnih prijedloga na nacionalnom i međunarodnom nivou.
Iako formalni memorandumi o saradnji sa zaštićenim područjima u regionu nijesu zaključeni tokom izvještajnog perioda, ostvareni su inicijalni kontakti i partnerske komunikacije koje predstavljaju osnov za buduću formalizaciju saradnje. Paralelno sa tim, realizovane su aktivnosti usmjerene na unapređenje saradnje sa relevantnim institucijama i organizacijama, uključujući međunarodne partnere, što je doprinijelo jačanju projektne spremnosti i institucionalnog umrežavanja Parka.
Saradnja sa međunarodnim organizacijama je nastavljena i dodatno unaprijeđena, naročito sa EUROPARC Federation, Rewilding Europe, kao i sa European Ranger Federation i International Ranger Federation. Ova saradnja realizovana je kroz učešće u inicijativama, komunikaciju povodom projektnih poziva i razvoj zajedničkih projektnih ideja u oblastima očuvanja biodiverziteta, obnove ekosistema i jačanja kapaciteta rendžerske službe.
Posebno je unaprijeđena saradnja sa nevladinim sektorom i međunarodnim mrežama, uključujući CEEweb for Biodiversity sa sjedištem u Budimpešti, u okviru koje su razvijane projektne inicijative

sa fokusom na očuvanje tresetišta u Nacionalnom parku Durmitor i razmatrana mogućnost zajedničkog apliciranja za Višegradski fond. Ovakav vid saradnje doprinio je boljem sagledavanju prioritetnih tema zaštite i razvoju novih projektnih koncepata.
Tokom 2025. godine na prostoru Nacionalnog parka Durmitor realizuje se ukupno pet projekata, dok su dva projekta uspješno završena u toku izvještajnog perioda. Paralelno sa realizacijom projekata, u toku 2025. godine podnijeto je ukupno osam projektnih prijedloga, čime je dodatno ojačana projektna aktivnost i spremnost Parka za korišćenje različitih izvora finansiranja.

Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka
Kontinuirana aktivnost, kojom se daje podrška lokalnom stanovništvu (proizvođačima), da izrade karakteristične suvenire i rukotvorine imala je za rezultat odabir i nabavku karakterističnih suvenira kojim se dopunio asortiman suvenirnice u Parku.
Prilikom organizacije manifestacija i događaja u Parku na teritoriji opštine Žabljak, kao i tokom manifestacije „Dani Nacionalnih parkova" u tržnom centru Big Fashion u Podgorici, ostvarena je aktivna saradnja s lokalnim stanovništvom. U cilju promocije domaćih proizvoda i podrške lokalnoj ekonomiji, proizvođači iz ovog područja su kontaktirani i pozvani da učestvuju u navedenim događajima plasiranjem svojih proizvoda.
U izvještajnom periodu realizovana je aktivnost izrade i sprovođenja Plana gazdovanja šumama u privatnoj svojini na području Nacionalnog parka Durmitor za 2025. godinu. Na osnovu podnesenih zahtjeva vlasnika šuma, uz dostavljenu propisanu dokumentaciju i izvršenu procjenu zdravstvenog stanja i kvaliteta šumskih sastojina, komisijski je donesen Plan gazdovanja kojim su definisani obim i uslovi korišćenja šumskih resursa. U skladu sa planiranim ograničenjem, odobravana je sječa do 40 m³ bruto drvne zapremine po zahtjevu. Ukupno je za 17 vlasnika doznačeno 310,98 m³ drvne mase, čime je obezbijeđeno kontrolisano, plansko i održivo korišćenje šuma u privatnoj svojini, uz očuvanje njihove stabilnosti, funkcionalnosti i ekoloških vrijednosti. Aktivnost je realizovana u saradnji Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj i Službe fizičke zaštite Nacionalnog parka.

Socio-ekonomski razvoj područja Parka
U Nacionalnom parku Durmitor izrađeni su upitnici. Analiza upitnika sprovedena je u okviru Socio-ekonomske studije Nacionalnog parka Durmitor, s ciljem ispitivanja pozitivnih i negativnih uticaja na lokalnu zajednicu. Upitnik je podijeljen u tri dijela, fokusirajući se na demografske karakteristike ispitanika, stavove prema zaštiti Parka i odnose između upravljača i lokalnog stanovništva. Upitnik je osmišljen da obuhvati tri ključna aspekta: prikazivanje opšte situacije ljudi koji žive na teritoriji Parka, odnos stanovništva prema zaštiti i očuvanju NP Durmitor, kao i percepciju lokalne zajednice u odnosu na upravljanje Parkom, komunikaciju i uključivanje u donošenju odluka.
Istraživanje je obuhvatilo 48 ispitanika starosti od 18 do 67 godina (populacija) i 50 ispitanika (privreda), sa podjednakim brojem muškaraca i žena. Ispitanici dolaze iz različitih zanimanja, uključujući ekonomiste, trgovce, pravnike, poljoprivrednike, profesore, biologe i druge.
Većina ispitanika smatra da negativni uticaji NP Durmitor postoje, ali su uglavnom mali i ne ugrožavaju značajno životnu sredinu. Izgradnja objekata percipira se kao mali problem, dok samo manji broj ispitanika smatra da je uticaj srednji ili visok. Sječa šuma je takođe prepoznata kao mali problem, uz manji broj ispitanika koji ocjenjuje njen uticaj kao srednji ili visok. Nepropisno odlaganje otpada prisutno je, ali većina ispitanika ga ocjenjuje kao mali negativan uticaj, uz manji broj koji ga doživljava kao srednji problem.

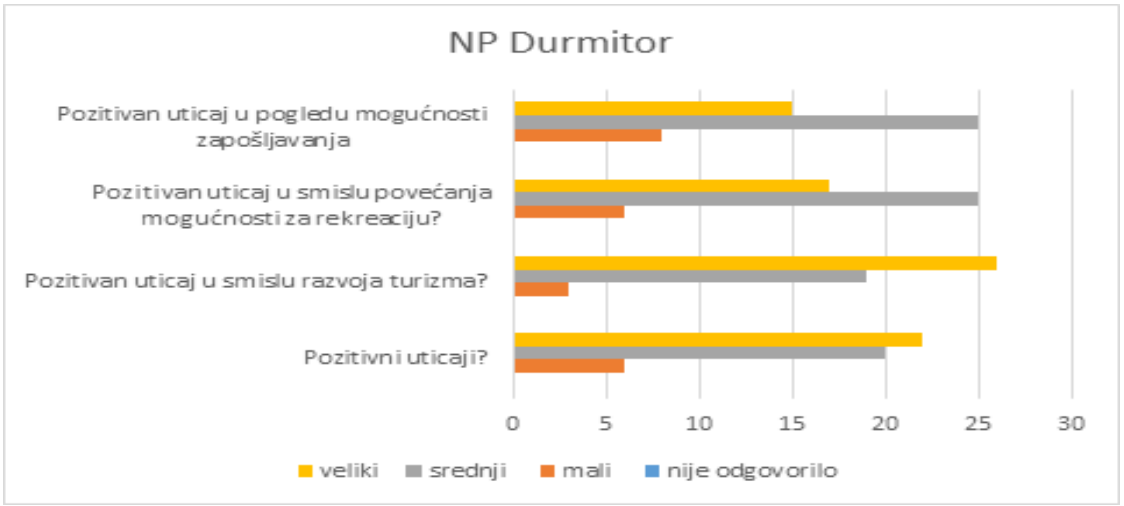

Grafikon 5: *Negativni uticaj NP Durmitor*

Tabela 18: *Negativni uticaj NP Durmitor*

Negativni uticaj NP Durmitor	mali	srednji	veliki	nije odgovorilo
Negativni uticaj	30	18	0	0
Koliko je negativan uticaj izgradnje objekata	20	19	9	0
Koliko je negativan uticaj sječe	20	16	12	0
Negativan uticaj nepropisno odloženog otpada	17	16	15	0
Negativan uticaj NP u pogledu pristupa vašoj imovini	31	15	2	0
Koliko je negativan uticaj NP na životni standard	29	16	3	0
Negativan uticaj NP zbog većeg prisustva posjetilaca	29	16	3	0

Većina ispitanika izrazila je pozitivan stav prema načinu upravljanja Parkom. Komunikacija NP Durmitor ocijenjena je kao zadovoljavajuća i pozitivna, dok su i transparentnost u radu Parka ispitanici sagledali na isti način, uz potvrđivanje odgovornog upravljanja i uključivanja lokalnog stanovništva u donošenje odluka. Većina ispitanika smatra da je lokalno stanovništvo donekle uključeno u proces upravljanja, iako postoji prostor za dodatno unapređenje saradnje Uprave Parka i lokalnih struktura.

Grafikon 6: *Pozitivan uticaj NP Durmitor*

***Tabela19:** Pozitivni uticaj NP*

Pozitivni uticaj NP Durmitor	mali	srednji	veliki	nije odgovorilo
Pozitivni uticaji?	6	20	22	0
Pozitivan uticaj u smislu razvoja turizma?	3	19	26	0
Pozitivan uticaj u smislu povećanja mogućnosti za rekreaciju?	6	25	17	0
Pozitivan uticaj u pogledu mogućnosti zapošljavanja	8	25	15	0

Vanplanski cilj Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unaprijeđena informaciona osnova za privremene objekte

U toku 2025. godine izdato je šest (6) urbanističko-tehničkih uslova za objekte koji se postavljaju/grade na zemljištu u privatnoj svojini.

***Tabela 20**: Izdati urbanističko tehnički uslovi za objekte koji se postavljaju/grade na privatnoj svojini*

Vlasništvo zemljišta	Lokacija / Mikrolokacija	Privremeni objekat
Privatna svojina	11.2	Ugostiteljski objekat sa terasom
Privatna svojina	13.2	Kamp
Privatna svojina	14 (14.1 - 14.7)	Avanturistički park sa tjubing stazama, montažna parking garaža, skladišta za opremu, ugostiteljska terasa, ugostiteljski objekat sa terasom, objekat za trgovinu i usluge
Privatna svojina	18.3	Kamp, bioprečišćivač, nadstrešnica za odmor i rekreaciju posjetilaca, toalet, bivak-skloništa za planinare
Privatna svojina	23 (23.1 - 23.3)	Kamp, privremeni ugostiteljski objekat, ugostiteljska terasa
Privatna svojina	24	Kamp

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG) obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parka „Durmitor" radi postavljanja objekata privremenog karaktera.

S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

***Tabela 21**: Privremeni objekti*

Nacionalni park	Privremeni objekti na zemljištu u državnoj svojini – JPNPCG	Privremeni objekti na zemljištu u državnoj svojini – fizička lica	Privremeni objekti na zemljištu u državnoj svojini – pravna lica	Privremeni objekti na zemljištu u privatnoj svojini – fizička lica	Privremeni objekti na zemljištu u privatnoj svojini – pravna lica	Zakup zemljišta u državnoj svojini
NP Durmitor	0	0	0	4	2	0
UKUPNO	**0**	**0**	**0**	**4**	**2**	**0**

Strateška oblast 6: Unapređenje fizičke zaštite i infrastrukture

Unapređenje fizičke zaštite Parka

Nadzornici Parka, u izvještajnom periodu su učestvovali na nekoliko važnih radionica. S obzirom na pojavu afričke kuge, koja predstavlja realnu prijetnju da se ugrozi fauna, učešće na radionicama posvećenim ovoj temi bilo je od izuzetnog značaja. Takođe, radionice na temu ekološke povezanosti i koridora velikih zvijeri. Program obuke za lanac sprovođenja zakona u oblasti zaštite životne sredine bio je od velikog značaja za unapređenje znanja o nadležnostima. Posebno značajno za izvještajni period je učešće Službe zaštite Parka na Kongresu rendžera u Rumuniji u oktobru mjesecu.

U izvještajnom periodu intenzivirana je saradnja sa Odjeljenjima bezbjednosti svih pet Opština na kojima se prostire Park. Krajem godine održan je i sastanak sa Odjeljenjem bezbjednosti Žabljak, dok će sastanak sa ostalim odjeljenjima biti realizovan u narednom periodu.

Služba zaštite je u izvještajnom periodu, u cilju sprječavanja nelegalnih aktivnosti sačinila zapisnike o izvršenoj kontroli, te su podnesene 64 prijave za nelegalne aktivnosti nadležnim organima. Sa svim prijavama upoznata je i Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove kao i Služba za kontrolu i monitoring. Do kraja izvještajnog perioda na sve 64 prijave dobili smo odgovor od strane Ekološke inspekcije koja je i po svakoj prijavi izašla zajedno sa službom na teren i reagovala u skladu sa ovlašćenjima.

Park bez otpada

U cilju zaštite zaštićenog prostora od formiranja nelegalnih deponija na području Parka, Služba održavanja ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno obavlja aktivnosti čišćenja i uklanjanja otpada. U više navrata organizovane su i akcije uklanjanja postojećih deponija u saradnji sa Komunalnim preduzećima Žabljak i Pljevlja.

U ljetnjem periodu, posebna pažnja se posvećuje najfrekventnijom lokacijama: staza oko Crnog jezera, Splavište, Žugića luka, Sedlo, Šarban, Sušica, Zminje i Barno jezero.

Na području Parka, evidentirana su nelegalna odlagališta i to na sledećim lokacijama (Tabela 22).

Tabela 22 : *Prikaz lokacija nelegalnih odlagalište u parku*

Zona NP	Lokacija	Veličina deponije (m)	Vrsta otpadnog materijala	Pristupno mjesto za odvoz otpada
Razvršje	Blizina gradskog bazena	2 x 4 m	Organski materijali (grane drveta)	da
Razvršje	Staza prema Suvoj lokvi	3 x 7 m	Neorganski materijali (staklene i plastične ambalaže)	da
Savin Kuk	Poljana	3 x 5 m	Organski materijali (drvo)	da

U okviru Green Montenegro International Film Festivala (GMIFF) organizovana je bila i tradicionalna akcija čišćenja obale Crnog jezera zajedno sa delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori.

U izvještajnom periodu Služba održavanja ambijentalne higijene i infrastrukture parka učestvovala je u projektu koji je pokrenulo Ministarstvo turizma - Čišćenje i održavanje prioritetnih djelova putnih pravaca uz magistralne i regionalne puteve Crne Gore.
U sklopu ovog projekta Park je delegirao tri dionice:

Žabljak - Most na Đurđevića Tari,
Most na Đurđevića Tari - Dobrilovina
Most na Đurđevica Tari- Kosanica

U 1. kvartalu 2025. godine zahvaljujući povoljnim vremenskim prilikama, uklonjen je najveći dio otpadi sa sve tri dionice, a u toku godine u skladu sa raspoloživim vremenom, dionice su održavane.

3.1. Ocjena stanja

Flora i vegetacija
Kako je očuvanje floističkog diverziteta Crne Gore, a time i NP Durmitor, jedan od strateških ciljeva, a ne raspolažemo podacima o ukupnom broju biljnih taksona na području ovog nacionalnog parka, njihovoj distribuciji i stanju populacija, rad stručne službe bio je usmjeren ka sticanju novih saznanja o brojnosti i stanju populacija (baza podataka) i predlaganju mjera zaštite, naročito za nacionalno značajne vrste (endemske i zakonom zaštićene kao rijetke i ugrožene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (po osnovu Bernske konvencije, EU Habitat direktive – NATURA 2000, IUCN Crvene liste, IPA, CITES).
Obradom literaturnih i terenskih podataka koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, dobijeni su podaci značajni za sagledavanje stanja floističkog diverziteta NP Durmitor po pitanju distribucije, nivoa istraživanja endemskih, rijetkih i osjetljivih floističkih sistema, konzervacijskog statusa itd.
Baza trenutno sadrži podatke za 1238 taksona na području NP Durmitor, od kojih je 287 taksona potvrđeno tokom terenskih istraživanja na različitim staništima NP.
Analiza floističke baze potvrđuje prisustvo brojnih endema užeg i šireg rasprostranjenja i biljnih vrsta zaštićenih nacionalnim i međunarodnim propisima. Analiza, takođe ukazuje na nedostatak ili zastarjelost relevantnih istraživačkih (naučnih) podataka o distribuciji i stanju populacija za brojne biljne vrste u ovom nacionalnom parku. Sa inventarizacijom značajnih biljnih taksona i prikupljanjem stanišnih podataka nastaviće se i u sledećem planskom periodu. Za detaljnije praćenje i analizu (monitoring) odabrana je vrsta *Cypripedium calceolus,* zaštićena nacionalnim zakonodavstvom kao rijetka i ugrožena. Zaštićena je i po osnovu Annex-a II i IV Direktive o staništima, Annex-a I Bernske Konvencije o zaštiti evropske divlje flore i faune i po osnovu CITES konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama. Na Eu IUCN Crvenoj Listi ima NT (near threatened - skoro ugrožena) konzervacijski status, sa stabilnim populacionim trendom.
Nalaz vrste Gospina papučica (*Cypripedium calceolus*) na lokalitetu Ćurevac iz 2023. godine je novi za ovu vrstu. Populacija je tada brojala osam jedinki na površini od oko 2 × 2 m, u blizini naplatnog punkta i parking prostora NP. Prostor je naknadno zaštićen drvenom ogradom, pojačan je nadzor i uspostavljen redovan monitoring. Tokom 2024. godine zabilježen je porast brojnosti na 14 jedinki, dok je monitoring 2025. godine pokazao uvećanje populacije na 25 jedinki, raspoređenih u dvije prostorno odvojene skupine. Rezultati ukazuju da su do sada primijenjene mjere zaštite (ograda i nadzor čuvarske službe) dale pozitivne efekte. Međutim, zbog uočenih znakova

fiziološkog stresa na pojedinim jedinkama, preporučuje se nastavak monitoringa u 2026. godini, uz praćenje brojnosti, vitalnosti i zdravstvenog stanja populacije, te po potrebi sprovođenje fitopatološke analize.
Novi nalaz ove vrste bilježimo na lokaciji u kanjonu Šušice, neposredno ispod sela Mala Crna Gora, sa stabilnom populacijom od sedam jedinki. Stanište je očuvano i bez vidljivih pritisaka, pa se preporučuje nastavak redovnog monitoringa. U narednom planskom periodu područje istraživanja biće prošireno na lokalitet Crna Poda i Dobrilovina, radi potvrde literaturnih navoda i utvrđivanja brojnosti i stanja populacija.
Istraživanja stanišnog tipa 4060 Planinske i borealne vrištine, na području Nacionalnog parka Durmitor u prethodnom planskom omogućila su detaljno kartiranje prostorne distribucije ovog stanišnog tipa. Monitoring je potvrdio visok stepen očuvanosti i florističke raznolikosti ovih staništa. Na istraživanim lokalitetima nisu zabilježeni pritisci koji ugrožavaju ovaj stanišni tip. Stanje staništa se ocjenjuje kao stabilno i očuvano.
Tresetna staništa na Barnom jezeru suočavaju se sa ubrzanim procesom zarastanja, što rezultira gubitkom površine i biološke raznovrsnosti. Ovo postepeno smanjenje površine staništa prati kontinuirano širenje drvenastih vrsta: smrče (*Picea abies*), bijelog bora (*Pinus sylvestris*) i krivulja (*Pinus mugo*), kao i trske (*Phragmites australis*), koja sada dominira oko slobodne zone vode i na područjima gdje je ranije dominirala beskoljenka. Ovi procesi direktno utiču na smanjenje brojnosti ključnih indikatorskih vrsta poput *Pinguicula balcanica,* orhideja, što ukazuje na gubitak specifičnih karakteristika tresetnih staništa. Bez odgovarajućih mjera, tresave postaju sve ranjivije i gube svoju biološku raznovrsnost i ekološku vrijednost.
U narednom periodu će se kroz projekat LASPEH 2 sprovesti detaljna istraživanja biodiverziteta na području Barnog jezera, uključujući izradu bazne studije biodiverziteta za ovo područje. Paralelno je planirana instalacija sonde kao ključne opreme za praćenje hidrološkog režima jezera, sa kontinuiranim mjerenjem nivoa i temperature vode. Uspostavljanje ovog mjernog sistema predstavlja važan korak za praćenje hidroloških promjena koje neposredno utiču na stanje tresetišta, kao i za dugoročno planiranje i sprovođenje mjera zaštite. Na osnovu prikupljenih podataka biće izrađen Konzervatorski plan za Barno jezero, kojim će se definisati prioritetni ciljevi, mjere očuvanja i preporuke za održivo upravljanje ovim područjem.

Šume i šumski ekosistemi

Na osnovu sprovedenih aktivnosti, rezultata terenskog monitoringa i raspoloživih podataka o upravljanju šumama, može se konstatovati da su šumski ekosistemi Nacionalnog parka Durmitor u stabilnom, očuvanom i funkcionalnom stanju, uz zadovoljavajući nivo vitalnosti i otpornosti. Rezultati praćenja zdravstvenog stanja šuma potvrđuju da ne postoje veći poremećaji, te da je opšte zdravstveno stanje šumskih sastojina dobro.
Sprovođenjem sanitarno - higijenskih mjera, kroz sanitarnu doznaku na područjima PC Žabljak I i PC Durmitor–Sušica, evidentirana su za uklanjanje stabla sa izraženim simptomima zaraze, suva, oštećena i razvojno neperspektivna stabla, čime će se unaprijediti stabilnost i zdravstveno stanje šumskih sastojina. Pravovremena reakcija u zonama povećanog rizika od potkornjaka, uključujući organizovanje sječe i transporta dijela drvne mase o trošku Javnog preduzeća, doprinijela bi smanjenju opasnosti od širenja štetnih organizama. Monitoring potkornjaka putem feromonskih klopki pokazao je prisustvo populacije, ali bez indicija nekontrolisanog prenamnoženja, uz kontinuiranu potrebu nadzora.
Mjere obnove i sanacije degradiranih šuma u kanjonu rijeke Tare, uključujući uklanjanje oštećenih i izgorelih stabala i sadnju autohtonih sadnica, doprinijele su postepenoj revitalizaciji degradiranih površina i jačanju ekološke stabilnosti staništa. Kontinuirani monitoring i sprovedene mjere sanacije šumskih ekosistema dodatno doprinose povećanju otpornosti šuma na klimatske ekstreme i

dugoročnom očuvanju njihovih ekoloških funkcija.
Na osnovu svega navedenog, opšta ocjena postojećeg stanja šumskih ekosistema u Nacionalnom parku Durmitor za 2025. godinu se može ocijeniti kao dobro. Šumski ekosistemi su očuvani, stabilni i funkcionalni, uz kontinuirano sprovođenje mjera monitoringa, sanacije i zaštite. Za dugoročno očuvanje stabilnosti i otpornosti šuma neophodno je nastaviti sistematski monitoring, unaprijediti preventivne mjere zaštite, posebno u oblasti zaštite od požara, te obezbijediti uslove za potpunu realizaciju planiranih mjera zaštite i adaptacije na klimatske promjene.

Beskičmenjaci
Fauna dnevnih leptira (*Rhopalocera*) prepoznata je kao veoma značajna za monitoring, budući da su ovi organizmi veoma osjetljiviji na promjene ekoloških faktora, naročito onih koji su nastali antropogenim djelovanjima i klimatskim promjenama. Istraživanje faune dnevnih leptira na području Parka započeto je 2023. godine. Prema sakupljenim literaturnim podacima, kao i na osnovu sprovedenih terenskih istraživanja u prethodnom periodu, na prostoru NP Durmitor registrovano je 135 vrsta dnevnih leptira, od ukupno 192 u Crnoj Gori (Franeta, 2018), što je 70,3%. Na osnovu dosadašnjih rezultata istraživanja, područje NP Durmitor je značajno za očuvanje biodiverziteta ove grupe insekata, naročito iz razloga što su registrovane zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste.
Evidentirani pritisci vezani za faunu beskičmenjaka:

- zarastanje pašnjaka i livada, uslijed napuštanja katunskog načina stočarstva utiče na smanjenje populacije dnevnih leptira i drugih insekata.
- gubitak i kaptiranje izvora i potoka, utiče na smanjenje populacije puževa, vilinih konjica, dvokrilaca, vodenih stjenica i tvrdokrilaca.
- pojava čestih požara, takođe utiče na smanjenje populacije pojedinih vrsta insekata koji su vezani za šumske ekosisteme.

Fauna riba
U NP Durmitor potrebno je jasno razgraničiti pristupe zaštiti ihtiofaune u jezerima (stroga zabrana poribljavanja) i rijeci Tari (održivo upravljanje s mogućnošću ciljane obnove autohtonih populacija). U veći broj jezera unesena alpska vrsta jezerske zlatovčice *(Salvelinus alpinus*), a u neka i kalifornijska pastrmka *(Oncorhynchus mykiss)*. U istom periodu ubačena je i nepredatorska vrsta gaovica (*Phoxinus phoxinus*). U prethodnih 10 godina zabilježena je i nova ubačena invazivna vrsta kinez (*Carassius auratus*). Jednom unesenu vrstu je skoro nemoguće odstraniti iz jezera pa je jedina mjera koju za sada možemo propisati je da je dozvoljen ribolov, a zabranjeno dalje poribljavanje. Za razliku od planinskih jezera, po pitanju autohtonosti faune riba situacija u rijeci Tari je sasvim drugačija. U vodotoku rijeke Tare koji pripada NP Durmitor registrovano je osam vrsta riba i sve su autohtone. Ribolov je dozvoljen uz strogo poštovanje zakonskih propisa. Po potrebi rijeka Tara se može poribljavati autohtonom potočnom pastrmkom Dunavskog sliva.

Fauna vodozemaca i gmizavaca
Rezultati sprovedenih terenskih istraživanja vodozemaca ukazuju da istraživana područja predstavljaju očuvana i ekološki vrijedna staništa, pogodna za opstanak i razmnožavanje vodozemaca. Prisustvo osjetljivih vrsta poput planinskog mrmoljka *(Ichthyosaura alpestris)* u manjim i osjetljivim vodenim staništima, ukazuje na očuvanost staništa i dobar kvalitet vode u tim područjima.
Smeđa krastava žaba *(Bufo bufo)* se pokazala kao najrasprostranjenija vrsta, registrovana na gotovo svim istraživanim lokalitetima, od planinskih lokvi do većih jezera. Njene brojne populacije,

naročito na području Crnog i Barnog jezera, ukazuju na stabilne uslove za razmnožavanje. Važno je istaći prisustvo velikog broja juvenilnih jedinki, što potvrđuje uspješno završen reproduktivni ciklus tokom 2025. godine i ukazuje na dobru prilagodljivost vrste na planinske uslove i temperaturne oscilacije. Velika zelena žaba *(Pelophylax ridibundus)* je zabilježena u nižim vodenim tijelima, gdje je pokazala izraženu dnevnu aktivnost i relativno visoku brojnost, dok je šumska žaba *(Rana dalmatina)* registrovana isključivo u šumskom pojasu oko Crnog jezera, na staništima koja odgovaraju njenim ekološkim zahtjevima.

Uprkos tome što se populacije vodozemaca na većini lokaliteta trenutno mogu ocijeniti kao stabilne, tokom terenskih istraživanja uočeni su pritisci koji mogu imati negativan uticaj na njihovu dugoročnu održivost. Najizraženiji pritisci vezani su za intenzivne turističke aktivnosti tokom ljetnje sezone, posebno u zonama uz saobraćajnice i frekventne pješačke staze. Zabilježeni su slučajevi stradanja vodozemaca na putevima, kao i usmrćivanje jedinki na pješačkim stazama. Dodatni problem predstavlja vožnja motornih vozila i kvadova kroz plitke vodene površine, što može dovesti do direktnog uništavanja mrijesta i larvi, kao i degradacije samih staništa.

Na pojedinim lokalitetima uočeni su i procesi koji ukazuju na postepene promjene u kvalitetu staništa, poput smanjenog vodostaja, eutrofikacije i zarastanja obodnog pojasa vodenih tijela, što je posljedica prirodnih procesa i klimatskih promjena. Ove promjene mogu dugoročno smanjiti dostupnost pogodnih površina za razmnožavanje vodozemaca i uticati na strukturu populacija, naročito u manjim i plitkim vodenim staništima.

Iako su populacije registrovanih vrsta trenutno stabilne, njihova dugoročna održivost zavisi od kontinuiranog monitoringa, očuvanja vodenih staništa i pravovremenog reagovanja na uočene pritiske. Preporučuje se pratiti stanje ledničkih jezera i ispitati mogućnost izvršenja reintrodukcije tritona iz Valovitog u Modro jezero u cilju dobijanja obnovljene i stabilne populacije tritona u Modrom jezeru.

Rezultati terenskih istraživanja ukazuju da je fauna gmizavaca u Nacionalnom parku Durmitor i dalje relativno dobro očuvana, sa stabilnim populacijama pojedinih vrsta guštera, koji su široko rasprostranjeni i ekološki prilagodljivi.

Poseban značaj tokom 2025. godine ima registrovanje šargana *(Vipera ursinii)*, najmanje evropske otrovnice i vrste koja se prema IUCN kriterijumima smatra ugroženom. Prisustvo ove vrste zabilježeno je na visoko očuvanom visokoplaninskom staništu sa minimalnim antropogenim uticajem. Iako je registrovana samo jedna jedinka, ovaj nalaz potvrđuje visoku ekološku vrijednost i očuvanost određenih dijelova Nacionalnog parka Durmitor, ali istovremeno ukazuje i na potrebu za kontinuiranim i ciljanim monitoringom ove osjetljive vrste.

Analiza stanišnih uslova pokazuje da su gmizavci na području Nacionalnog parka Durmitor najčešće vezani za kamenjare obrasle travnatom vegetacijom, otvorene pašnjake, šumske ivice, kao i za obode planinskih jezera i lokvi. Najveća aktivnost i brojnost zabilježena je na nižim nadmorskim visinama i tokom toplijeg perioda godine. Na većim nadmorskim visinama i u periodima sniženih temperatura, aktivnost gmizavaca je značajno smanjena, što je u skladu sa njihovim termofilnim karakterom.

Na osnovu ukupnih rezultata istraživanja može se zaključiti da je stanje gmizavaca u Nacionalnom parku Durmitor tokom 2025. godine u cjelini zadovoljavajuće, sa stabilnim populacijama i očuvanim ključnim staništima. Ipak, prisutni su jasni pokazatelji da klimatske oscilacije i antropogeni uticaji mogu negativno uticati na pojedine vrste i njihova staništa. Iz tog razloga neophodno je nastaviti sa sistematskim i dugoročnim praćenjem gmizavaca, uz poseban akcenat na rijetke i ugrožene vrste, kao i na lokalitete pod pojačanim turističkim pritiskom, kako bi se blagovremeno preduzele mjere zaštite i očuvala biološka raznovrsnost Nacionalnog parka Durmitor.

Fauna ptica

Šumske i visokoplaninske gnjezdarice čine najbrojniju grupu ptica u Nacionalni park Durmitor i direktno zavise od kvaliteta i očuvanosti staništa. Ukupno stanje može se ocijeniti kao povoljno, ali zahtijeva kontinuirano praćenje i dodatne mjere očuvanja ključnih šumskih i planinskih staništa.

Na osnovu sprovedenog monitoringa tokom 2025. godine, koji se posebno odnosi na krovne (indikatorske) vrste ptica kao predstavnike očuvanih šumskih i planinskih ekosistema, može se zaključiti da je stanje ornitofaune u cjelini očuvano, ali sa jasnim indikacijama potencijalnih negativnih trendova kod pojedinih osjetljivih vrsta, poput tetrijeba, lještarke i šumskih djetlića. Pritisci kao što su degradacija šuma, intenziviranje turističkih aktivnosti, povećano uznemiravanje i pojava požara predstavljaju realnu prijetnju dugoročnom opstanku njihovih populacija. Poseban rizik za djetliće predstavlja uklanjanje mrtvog drveta, sprovođenje sanitarnih sječa i promjene u strukturi šuma, naročito u kontekstu klimatskih promjena i pojave štetočina.

Predložene aktivnosti za naredni petogodišnji period odnosi se na nastavak i proširenje monitoringa krovnih vrsta, očuvanje starih šuma i mrtvog drveta, uspostavljanje zona mirovanja, zabrana sječe u ključnim područjima i regulacija turističkih aktivnosti. Njihova realizacija je neophodna radi očuvanja prirodne dinamike šumskih ekosistema, stabilnosti ptičjih populacija i ukupne biološke raznovrsnosti u Nacionalnom parku Durmitor.

Fauna sisara

Na području Nacionalnog parka Durmitor već duži niz godina sprovodi se kontinuirani monitoring sisara sa ciljem procjene stanja populacija i definisanja adekvatnih mjera upravljanja. Na osnovu podataka istraživanja može se zaključiti da su populacije sisara stabilne i očuvane sa potvrđenom reproduktivnom aktivnošću i povoljnom strukturom i dinamikom populacija, što ujedno potvrđuje očuvanost staništa i funkcionalnost ekosistema.

Istraživanje i praćenje stanja populacija divokoze (*Rupicapra rupicapra*) u svim sezonskim aspektima potvrđuje njen blagi porast brojnosti i stabilnost u svim biološkim procesima. Antropogene aktivnosti, poput upotrebe dronova, ATV vozila, motornih sanki, zimskog turnog skijanja i organizovanja sportskih događaja, kao i intenzivni i sve veći broj posjetilaca uzrokuju poremećaj u ponašanju i uznemiravanje ove vrste. Ovakvi poremećaji posebno su kritični u periodu reprodukcije i odgoja mladunaca, jer mogu dovesti do povećanog stresa, smanjene uspješnosti razmnožavanja i smanjenja juvenilnih jedinki u populaciji. Dosadašnji podaci ne ukazuju na opadanje brojnosti, ali kontinuirano uznemiravanje može destabilizovati populaciju. Klimatske promjene imaju pozitivne efekte na divokozu, jer uslijed manje snijega hrana je dostupnija i uslovi života su znatno lakši. Negativni efekti klimatskih promjena na divokozu ogledaju se u poremećaju perioda parenja (produžetka ili smanjivanja), pa je tokom 2025. godine uočeno jarenje koza i u kasno ljeto, što nije pozitivno za preživljavanje jaradi tokom zime.

Populacija mrkog medvjeda (*Ursus arctos*) na području parka je stabilna, pri čemu dostupni podaci ne ukazuju na značajne promjene u brojnosti. Međutim tokom izvještajne godine susreti čovjeka i medvjeda bili su češći u poređenju sa prethodnim periodom, što se može dovesti u vezu sa izmjenjenim staništem i ekološkim uslovima, a prije svega sa efektima klimatskih promjena, koji utiču na sezonsku dinamiku kretanja i ponašanje ove vrste. Blage zime, skraćen period snježnog pokrivača i produženi vegetacijski period dovode do izmjena u dostupnosti prirodnih izvora hrane. U takvim uslovima dolazi do skraćenja ili potpunog izostanka hibernacije kod pojedinih jedinki (najčešće mladih mužjaka) što rezultira njihovom produženom aktivnošću tokom zimskih i proljećnih mjeseci. Povećana potreba za hranom, naročito kod ženki sa mladuncima, može podstaći medvjede da se češće približavaju naseljenim područjima u potrazi za lako dostupnim izvorima hrane.

Tokom izvještajnog perioda zabilježene su štete koje se pripisuju aktivnosti medvjeda, uključujući

oštećenja na poljoprivrednim kulturama, domaćim životinjama, pomoćnim objektima i pčelinjacima. Međutim, značajan broj ovih slučajeva nije formalno prijavljen nadležnim institucijama. Neprijavljivanje šteta otežava objektivnu procjenu obima konflikta između čovjeka i medvjeda i ograničava mogućnost planiranja preventivnih mjera zaštite, što može doprinijeti rastu negativne percepcije lokalnog stanovništva prema vrsti, što predstavlja potencijalni rizik za njeno očuvanje.
Povećana učestalost susreta čovjeka i medvjeda ne mora nužno ukazivati na porast brojnosti, već može odražavati promjene u staništa i sezonskim migratornim obrascima. Klimatski uslovljene promjene u dostupnosti hrane, zajedno sa antropogenim faktorima (neadekvatno upravljanje otpadom, prisustvo stoke na ispaši bez čobana pčelinjaci bez zaštite) mijenjaju ponašanje medvjeda i povećavaju vjerovatnoću kontakta sa ljudima.
Brojnost sivog vuka (*Canis lupus*) pokazuje blagi porast, što može ukazivati na povoljne uslove staništa i dovoljnu dostupnost plijena.
Iako je stanje sisara ocijenjeno kao stabilno, na njihov diverzitet u Nacionalnom parku Durmitor mogu negativno da utiču različiti pritisci. Uznemiravanje vrsta i njihovih staništa, požari, upadi lovačkih pasa u granične dijelove parka mogu invazivno i intenzivno da utiču na strukturu populacija. onemogućavajući im prirodno kretanje, ponašanje i odvijanje bioloških procesa.
Osim direktnih pritisaka, prekomjerni turizam i povećan broj turista, intenzivno planinarenje, skijanje i organizovanje različitih sportskih događaja i manifestacija, dodatno narušava prirodno okruženje i remeti normalne aktivnosti faune. Svi ovi faktori bilo pojedinačno ili u kombinaciji, mogu značajno uticati na brojnost faune sisara u Nacionalnom parku Durmitor, čime se remeti i funkcionisanje čitavog ekosistema.
Kako bi se održala stabilnost i očuvanost faune sisara neophodno je sprovoditi odgovarajuće mjere upravljanja i zaštite. To uključuje kontinuirani monitoring vrsta, pojačan nadzor i minimalni uticaj čovjeka na vrste i staništa.
Terenska aktivnost praćenja stanja slijepih miševa je djelimično realizovana u skladu sa planiranom dinamikom, pri čemu je u rejonu Lomni do sprovedeno ultrazvučno snimanje na dvije odabrane lokacije. Snimanja su realizovana u večernjim satima, tokom perioda najintenzivnije aktivnosti slijepih miševa, uz primjenu standardne metode pasivne detekcije eholokacionih signala. Analizom prikupljenih snimaka registrovano je ukupno 7 vrsta slijepih miševa, što ukazuje na značajan diverzitet ovog područja i potvrđuje njegovu funkciju kao hranilišnog i tranzitnog staništa.

Vode

Jedan od ključnih problema u upravljanju vodnim resursima NP Durmitor jeste vodosnabdijevanje Žabljaka i okolnih naselja. Trenutni kapacitet Žabljačkog vodovoda nije dovoljan za planirani turistički razvoj, a zahvatanje dodatnih količina podzemnih voda iz Crnog jezera moglo bi ugroziti njegov hidrološki sistem. Stoga je neophodno pronaći alternativno rješenje izvan granica nacionalnog parka. Takođe, neadekvatno zbrinjavanje otpadnih voda može negativno uticati na podzemne resurse ovog područja.
U prethodnom planskom periodu, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore vršio je monitoring kvaliteta vode Crnog jezera. Mjerenja sprovedena na mjernom mjestu kod splava pokazala su da voda Crnog jezera pripada zahtjevnoj A1 klasi. U narednom periodu neophodno je nastaviti monitoring i prikupljanje podataka kako bi se osigurala zaštita rijetkih hidroloških fenomena i očuvalo nesmetano funkcionisanje riječnih ekosistema.
Dodatno, prirodni procesi i klimatske promjene ubrzavaju nestanak jezera, zasipanje basena, otvaranje ponora, oticanje vode, kao i zarastanje i gubitak vegetacije. Stoga je ključno razviti dugoročne strategije za zaštitu hidroloških sistema NP Durmitor kroz saradnju sa relevantnim institucijama, uključujući Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Upravu za vode, Zavod za hidrometeorologiju i

seizmologiju Crne Gore.

Materijalna kulturna baština

Na osnovu postojećeg stanja arheoloških nalazišta, potencijalnih i zakonom zaštićenih kulturnih dobara i tradicionalne arhitekture, može se konstatovati da je materijalna kulturna baština Durmitora slabo istražena, devastirana i nevalorizovana. Prilikom obnove manastira, u dolini rijeke Tare krajem XX i tokom prve decenije XXI vijeka, nepoštovanjem planske dokumentacije i konzervatorskih načela, devalvirane su izvorne karakteristike ovih kulturnih dobara. Drastičan primjer devastacije predstavlja konak neprimjerenih dimenzija i materijala izgrađen u samoj porti manastira Dobrilovina.

Decenijama unazad stari objekti se najčešće obnavljaju neadekvatno, bez poštovanja tradicionalnih formi i graditeljskih materijala što je stvorilo mješavinu graditeljskih stilova i boja koji narušava izgled koji bi Nacionalni park trebao da prikazuje.

Nematerijalna kulturna baština

Durmitorski kraj je prepoznatljiv po svojoj etnografskoj baštini, koja se ogleda kroz tradicionalne privredne djelatnosti, rukotvorine i usmenu tradiciju. Prikupljeni materijal nam govori o kontinuiranom prisustvu i djelovanju čovjeka sa ovog prostora u skladu sa naslijeđenom tradicijom života što je sama po sebi dragocjena etnografska građa. Tradicija pletenja vunenih proizvoda, poput džempera, čarapa, rukavica, kapa i šalova, kroz koju se izražava kreativnost lokalnog stanovništva, posebno žena, i dalje živi u praksi. Usmeni elementi nasljeđa, kao što su predanja predstavljaju autentičan izraz životne stvarnosti u prošlosti i dalje su donekle prisutna u savremenom životu lokalnog stanovništva. Negativni demografski trendovi, kao što su depopulacija i migracije, otežavaju održivost lokalne privrede. Nedostatak povezanosti i neusklađenost u razvoju stočarstva, poljoprivrede i turizma negativno utiču na tradicionalno zanatstvo, koje sve više nestaje. Očuvanje etnografskih vrijednosti Durmitorskog kraja zahtijeva planski pristup koji bi osigurao balans između razvoja i zaštite kulturnog pejzaža. Neophodno je podsticanje lokalne privrede kroz integrisani pristup razvoju stočarstva, poljoprivrede i turizma, uz istovremenu zaštitu tradicionalnih zanata. Takođe, revitalizacija usmene tradicije i kulturnih praksi može doprinijeti očuvanju identiteta ovog područja u savremenim uslovima.

Edukacija i interpretacija

Prezentacija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, sprovodi se kroz edukativna predavanja u Centru za posjetioce, tokom cijele godine koji se nalazi u Upravnoj zgradi Nacionalnog parka Durmitor.

U Parku trenutno postoji jedna edukativna staza oko Crnog jezera, kao i tri tematske staze: „Staza mlinova“, „U zagrljaju šume i tri jezera“ i „Kanjon Tare – Život na ivici i vječita inspiracija”. U narednom periodu planirano je unapređenje, dodatno uređenje i intenzivnija promocija postojećih staza, uz istovremeno razvijanje novih tematskih sadržaja u cilju obogaćivanja turističke ponude i unapređenja interpretacije prirodnih vrijednosti Parka. Izrađen je izvještaj o potencijalnoj tematskoj stazi Koprivna glavica – Modro jezero – Srablje jezero, koji predstavlja analizu postojećeg stanja na terenu i realnih mogućnosti za njeno uređenje i turističku valorizaciju, uz GPS track i fotodokumentaciju sa terena.

Pored navedenog, izvršena je procjena konfiguracije i pristupačnosti terena, identifikovani su potencijalni izazovi i sigurnosni aspekti, te su predložene lokacije za postavljanje signalizacije, informativnih tabli i odmorišta.

Edukacija o okolini i sama zaštita prirode podstiču posjetioce zaštićenih područja na razumijevanje i učvršćivanje veza sa neposrednom okolinom. Kada su ciljne grupe u pitanju, ekološka edukacija

i interpretacija najčešće je usmjerena na predškolski i školski uzrast, računajući da su oni ti koji će edukacijom razvijati svijest i usvojena načela pretvoriti u pozitivan odnos prirode i okoline.
U okviru programa *"*Obradujmo prirodu*"* organizuju se radionice za učenike, koristeći edukativne buklete podržane od Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, koji omogućavaju proširenje znanja i vještina o najvažnijim prirodnim vrijednostima parka. Novi edukativni materijal je izrađen, odštampan i koristi se u edukativnim aktivnostima, dok će se njegovo dalje osmišljavanje i dopuna nastaviti.
Zaštićena prirodna područja pružaju pogodnu osnovu za edukaciju posjetilaca o očuvanju prirode i metodama zaštite biodiverziteta. U narednom periodu planiraju se radionice, koje će uključivati edukativne aktivnosti i interpretaciju šumskih ekosistema s ciljem njihovog boljeg razumijevanja i očuvanja. Program radionica temelji se na UNESCO projektu i uključivaće i umjetničke aktivnosti, poput slika na platnu, koje će biti integrisane u edukativni sadržaj.
Zaposleni u Centru za posjetioce učestvovali su na manifestaciji "Dani planinskog cvijeća" u Žabljaku, gdje je postavljen promotivni štand i predstavljena turistička ponuda parka, kao i godišnje ulaznice.

Promocija
Promocija Nacionalnog parka realizovana je kroz različite aktivnosti, kako samostalno, tako i u saradnji sa drugim subjektima. Zahvaljujući dobroj saradnji sa medijima i promociji edukativnih događaja, javnosti su predstavljene vrijednosti, turistička ponuda i aktivnosti Parka.
Kroz zanimljive edukativne i promotivne tekstove i fotografije, Nacionalni park je dodatno afirmisan, što je rezultiralo povećanjem broja pratilaca na društvenim mrežama. Pored promocije turističke ponude, posebna pažnja posvećena je ekološkim temama, uključujući podizanje svijesti korisnika zaštićenog područja o zaštiti prirode i poštovanju pravila ponašanja.
U narednom periodu nastaviće se sa unapređenjem promocije rada Nacionalnog parka kroz jačanje interne komunikacije, intenziviranje saradnje sa medijima u cilju pravovremenog informisanja javnosti o ključnim aktivnostima u oblasti zaštite biodiverziteta, saradnje sa turističkim portalima u cilju promocije turističke ponude, kao i realizacija obuka digitalnog marketinga.

Turistička infrastruktura
Postojeća turistička infrastruktura Nacionalnog parka Durmitor zahtijeva sistemska rješenja i kontinuirana ulaganja kako bi Park mogao u potpunosti ostvariti svoj potencijal kao destinacija za ekoturizam, planinarenje i edukaciju.
Park raspolaže sa dva Centra za posjetioce – jednim u Upravnoj zgradi nacionalnog parka, I drugi koji se nalazi na stazi Crnog jezera. Centar u Upravnoj zgradi zahtijeva rekonstrukciju radi poboljšanja uslova za prijem posjeta, realizaciju edukativnih programa i razvoj novih izložbenih postavki. Centar kod Crnog jezera je van funkcije zbog neadekvatnih radnih uslova. Preporučuje se prenamjena ovog objekta uz moguću sanaciju ili rekonstrukciju.
Pješačko-planinarske staze predstavljaju ključni dio turističke infrastrukture Parka, koje zahtijevaju kontinuirano održavanje i unapređenje, uključujući obnovu markacija, smjerokaza i informativnih tabli. Jedan od značajnih problema u Parku je neadekvatna informativna signalizacija. Na pojedinim lokacijama postoje oštećene ili zastarjele table, dok na nekim ključnim tačkama one nedostaju. Planirano je njihovo postavljanje i obnova, kako bi posjetioci imali bolje informacije o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka. Na osnovu urađenog elaborata o stanju staze Veliki i Mali Međed pristupiće se uređenju u narednom periodu čime će se unaprijediti postojeće infrastruktura u Parku i povećati doživljaj posjetilaca tokom boravka.
Izrađeno idejno rješenje daće smjernice za rekonstrukciju najpoznatije i najposjećenije edukativne staze oko Crnog jezera, koja zahtijeva hitnu sanaciju radi sigurnosti posjetilaca.

Iako biciklistički turizam ima značajan potencijal, trenutno ne postoje razvijene biciklističke rute niti adekvatna infrastruktura koja bi podržala ovu vrstu aktivnosti, te će se u narednom periodu razmotriti njihovo unapređenje.
Odmorišni mobilijar u Parku mora se redovno održavati i po potrebi zamijeniti novim.
Planinarski dom u Sušici je u funkciji zaštite planinara koji posjećuju njegovu dolinu i planinare ka višim vrhovima Durmitora. Zbog njegovog značaja, objekat je potrebno adaptirati i privesti namjeni, uz očuvanje ambijentalnih i funkcionalnih vrijednosti.
Za planinarski dom „Škrka“ neohodna je adaptacija, dok su u prethodnom periodu izvršeni pripremni radovi na uređenju. Sklonište „Lokvice” je u izrazito lošem stanju i zahtijeva hitnu rekonstrukciju kako bi moglo adekvatno služiti svojoj svrsi. Pored ovih objekata, u planu je završna faza izgradnje objekta za raftere na Žugića luci, čime bi se značajno unaprijedila turistička ponuda rafting na rijeci Tari.
Dodatni izazov predstavlja sistem kontrolno-naplatnih punktova. Iako su uvedeni novi punktovi kako bi se unaprijedila kontrola i naplata ulaznica, na većini lokacija naplata se i dalje vrši na otvorenom. Ovakvi uslovi rada zahtijevaju izgradnju adekvatnih privremenih objekata kako bi se obezbijedila sigurnost zaposlenih i efikasnije poslovanje. U toku 2025. godine izrađen je glavni projekat za izgradnju kontrolno - naplatnog punkta na rampi Crno jezero sa ulaznom kapijom za čiju izgradnju je najveći dio sredstava obezbijeđen iz donatorskih sredstava. U skladu sa vremenskim prilikama, izgradnja ovog punkta počeće u 1. i 2. kvartalu 2026. godine i radovi će biti završeni prije početka sezone.
Posebnu pažnju u narednom periodu treba posvetiti uređenju parkinga za kamp vozila (mobilhome) na Vojnom odmaralištu u smislu priključenje na elektro i vodovodne instalacije.
Takođe, potrebno je intenzivirati i prije početka sezone pokrenuti priču oko postavljanja zaštitnih stubića u ulici Vilotija Blečića (put ka Vojnom odmaralištu), iz razloga što nepropisno parkirana vozila i kamp prikolice na tom potezu narušavaju izgled parka i predstavljaju potencijalnu opasnost od nelegalnog odlaganja otpada od kampera i izazivanja požara.
U cilju unapređenja turističke infrastrukture potrebno je u narednom periodu sa Ministarstvom saobraćaja provjeriti mogućnost postavljanja rampi na putnim pravcima u zoni Parka. Predlog Durmitora inicijalno je bio postavljanje rampi:

Koprivna glavica i Jerebinje (Todorev do);
Vidikovac Nedajno;
Kod polaska na stazu za Jablan jezero.

Postavljanje rampi pored pozitivnog uticaja na turiste bilo bi i od velikog značaja i za zaštitu.
Poseban izazov predstavlja i nepristupačnost Parka za osobe sa invaliditetom, budući da nijedan od postojećih objekata nije prilagođen njihovim potrebama, što predstavlja ozbiljan nedostatak u okviru inkluzivnog turizma.

Turistička ponuda
Turistička ponuda Nacionalnog parka Durmitor temelji se na aktivnostima u prirodi i razvija se u skladu s principima održivog turizma, uz izazove u njenom daljem unapređenju.
Posjetioci NP Durmitor najviše se zainteresovani za rafting rijekom Tarom koji predstavlja značajan segment turističke ponude, te potrebno je dodatno raditi na unapređenju infrastrukture i usluga povezanih s ovom djelatnošću kako bi se osigurala bolja organizacija i kvalitetnije iskustvo za posjetioce.
Pješačenje i planinarenje su među najpopularnijim aktivnostima u Parku, zahvaljujući razgranatoj mreži markiranih staza koje vode kroz spektakularne prirodne pejzaže. Međutim, održavanje ovih

staza ostaje izazov – neophodno je redovno obnavljanje markacija, postavljanje novih smjerokaza i informativnih tabli, kao i sanacija najfrekventnijih ruta, posebno one oko Crnog jezera, koja je u lošem stanju i zahtijeva hitne intervencije radi sigurnosti posjetilaca.
Biciklizam ima potencijal za dalji razvoj, ali biciklistička infrastruktura u Parku nije dovoljno razvijena. Iako postoje određene biciklističke rute, one nisu adekvatno obilježene niti održavane, što ograničava njihovu upotrebu. Ulaganje u signalizaciju, obnavljanje staza i uvođenje dodatnih sadržaja moglo bi značajno unaprijediti ovu ponudu i privući veći broj ljubitelja biciklizma.
Zimska ponuda Parka uključuje „šetnju na krpljama“, koja predstavlja spoj rekreacije i sporta. Ova aktivnost je unaprijeđena kroz zamjenu folija na informativnim tablama i postavljanje nove signalizacije na lokalitetima Crno jezero i Savin kuk. Staza je markirana zimskom signalizacijom i prilagođena korisnicima svih uzrasta, ali je potrebno kontinuirano raditi na njenom promovisanju i održavanju kako bi se privukao veći broj posjetilaca.
Dodatni sadržaj koji je privukao veliku pažnju posjetilaca, posebno stranih turista, jeste turistički vozić koji saobraća na relaciji od hotela Soa do rampe Crno jezero. Ova ponuda se pokazala veoma atraktivnom, ali bi njeno unapređenje kroz redovnije polaske i bolju promociju dodatno doprinijelo boljoj dostupnosti i kvalitetu turističke usluge.
Turističke manifestacije i događaji čine poseban segment ponude, ali su u ograničenom broju i mahom se oslanjaju na tradicionalne formate bez značajnijih inovacija. Najznačajniji događaji su „Osmomartovska izložba ručne radinosti“, koja promoviše lokalne proizvođače, te „Dan NP Durmitor“, koji kroz „open door“ aktivnosti omogućava posjetiocima da se bliže upoznaju s prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka. Iako su ove manifestacije značajne za promociju i povezivanje sa lokalnom zajednicom, potrebno je razmotriti njihovo proširenje i modernizaciju kako bi se obogatio turistički sadržaj i povećala atraktivnost Parka.
Jedan od nedostataka u turističkoj ponudi Parka je nepostojanje interpretativnih i turističkih programa obilaska. Razlog za to je nedostatak licenci za zaposlene u Parku, koji bi mogli profesionalno voditi posjetioce kroz prirodne i kulturne znamenitosti. Ova situacija značajno ograničava mogućnost organizovanih obilazaka i edukativnih tura, što smanjuje kvalitet posjete i potencijalnu zaradu Parka.

Upravljanje posjetiocima

Upravljanje posjetiocima u Parku još uvijek nije sistemski regulisano i najviše se oslanja na analizu broja posjeta i potreba turista. Za ove potrebe u toku 2025. godine od strane Službe za promociju i edukaciju osmišljen je novi, savremeni način prikupljanja mišljenja i utisaka od strane posjetilaca nacionalnih parkova. Radi se o digitalnoj, online formi anketa za posjetioce.
Osim digitalne, online forme, analiza se sprovodila kroz popunjavanje anketnih listića u Centru za posjetioce.
U toku trajanja ljetnje sezone nadzornici su imali za zadataka popunjavanje odgovarajućih protokola koji bi pomogli u ocjeni stanja.
Problem na koji se nailazilo je najčešće nezainteresovanost turista za učešće u anketama zbog čega broj popunjenih anketa nije relevantan za procjenu strukture, mišljenja i očekivanja posjetilaca.
Kroz komunikaciju sa posjetiocima na terenu i stalnim boravkom na terenu, primjetno je da je najveći broj posjetilaca na edukativnoj stazi oko Crnog jezera, naročito na obali i u blizini samog restorana. Pored Crnog jezera, druga tačka pritiska je most na Đurđevića Tari i Splavište, a zatim i Sedlo.
Posjetioci vrlo često imaju za zamjerku nedostatak toaleta i parking prostora.
U izvještajnom periodu započeta je markacija pojedinih staza što će biti nastavljeno i u narednom periodu. Markirana je staza Koprivna gllavica - Suva lokva - Modro jezero- Srablje jezero - Valovito

jezero. Uređena je i staza Marina dolina - Ćurevac i pripremljena za markaciju. Ova aktivnost podrazumijeva kontinuiranu saradnju sa planinarskim klubovima i PSCG, kao i znatna finansijska sredstva.
U izvještajnom periodu nastavljeno je i sa promocijom osam etičkih principa "Ne ostavljaj tragove - Leave No Trace" a lifleti su bili dostupni posjetiocima. Takođe, svakodnevno su na društvenim mrežama objavljivane video i foto priče koje su promovisale i manje posjećene lokacije u Parku sa ciljem smanjenja pritiska posjetilaca na najfrekventnije lokalitete.

Saradnja sa nacionalnim institucijama i organizacijama

Nacionalni park Durmitor je tokom 2025.godine imao intenzivnu i vrlo uspješnu saradnju sa institucijama i organizacijama sa državnog nivoa. Saradnja se najviše ogledala u njihovom učešću u radu Socio ekonomskog foruma, ali i kroz druge modalitete.
NP Durmitor je u tom kontekstu imao intenzivnu komunikaciju sa resornim Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, a najviše sa Ekološkom inspekcijom koja djeluje u okviru Ministarstva na suzbijanju i procesuiranju nelegalnih aktivnosti na području Parka.
Saradnja sa ministarstvom prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine ogledala se u njihovoj participaciji prilikom donošenja Programa privremenih objekata, a naročito kroz djelovanja Građevinsko-urbanističke inspekcije koja je po prijavi Službe zaštite porcesuirala sve video nelegalne gradnje.
Ministarstvo turizma bilo je prisutno u mjeri turističke valorizacije prostora i njihovog učešća u pripremi i realizaciji turističke sezone.
Nacionalna turistička organizacija je bila uključena u promociju Parka na nacionalnom i međunarodnom nivou. Saradnja Uprave parka, NTO CG, Ministarstva turizma za sinergiju je imala odličnu pripremu turističke sezone i najbolju posjećenost Parka od njegovog osnivanja.
NP Durmitor je u cilju obezbjeđivanja ogrjeva za docilno stanovništvo ostvario saradnju sa Upravom za gazdovanje šumama i lovištima (kroz rad lokalne područje jedinice Uprave) kao i sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.
Nastavljena je saradnja sa Agencijom za zaštitu životne sredine, Eko fondom i Zavodom za hidrometerologiju i seizmologiju, kao i drugim državnim organima koji su na posredan ili neposredan način bili involvirani u rad i poslovanje Nacionalnog parka Durmitor.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

Tokom izvještajnog perioda ostvaren je vidljiv napredak u razvoju nacionalne i međunarodne saradnje Nacionalnog parka Durmitor, naročito u dijelu jačanja projektnih kapaciteta, međunarodnog umrežavanja i pristupa novim finansijskim mehanizmima. Saradnja je bila usmjerena na razvoj projektnih inicijativa u oblastima zaštite prirode, klimatskih promjena, očuvanja zemljišta i biodiverziteta, kao i unapređenja kapaciteta upravljanja zaštićenim područjem.
Projektne aktivnosti Nacionalnog parka Durmitor tokom izvještajnog perioda bile su intenzivirane, što se ogleda u apliciranju na veći broj međunarodnih i nacionalnih fondova i programa koji do sada nijesu bili u fokusu upravljača. Projektni prijedlozi su podnošeni prema fondovima i programima kao što su UNESCO (projekat SOILSCAPE – Spreading Open and Inclusive Soil Culture through Artistic Practices and Education), EUKI – European Climate Initiative, Boring Fund, Horizon Europe, IPA CBC Bosnia and Herzegovina – Montenegro, kao i Fond za inovacije Crne Gore. Ovakav pristup ukazuje na diversifikaciju izvora finansiranja i jačanje projektne spremnosti Nacionalnog parka Durmitor.

Međunarodna saradnja dodatno je unaprijeđena kroz kontinuiranu saradnju sa EUROPARC Federation, koja doprinosi jačanju vidljivosti Parka u okviru evropskih mreža zaštićenih područja, kao i sa Rewilding Europe, sa fokusom na obnovu ekosistema i primjenu prirodnih rješenja u zaštiti prirode.
Dodatni kvalitativni iskorak ostvaren je na nivou JPNPCG kroz članstvo u European Ranger Federation i International Ranger Federation, čime je unaprijeđeno međunarodno umrežavanje i profesionalno jačanje Službe zaštite. Tokom 2025. godine vođeni su intenzivni razgovori sa Bordom direktora Evropske federacije rendžera, a očekuje se da će tokom 2026. godine biti organizovan međunarodni trening ove federacije sa učešćem preko 100 rendžera iz cijele Evrope, koji će biti održan u Nacionalnom parku Prokletije, pri čemu će JPNPCG biti domaćin ovog značajnog međunarodnog događaja. Ovaj proces ima pozitivan indirektan efekat i na jačanje kapaciteta Službi zaštite svih nacionalnih parkova, uključujući i Nacionalni park Durmitor.
Tokom 2026. godine očekuje se donošenje odluka o ishodu šest projektnih prijedloga podnijetih tokom 2025. godine za Nacionalni park Durmitor, čija bi realizacija dodatno doprinijela jačanju projektnih kapaciteta i unapređenju upravljanja Parkom.

Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama

Tokom 2025.godine NP Durmitor je nastavio uspješnu saradnju sa institucijama i organizacijama sa lokalnog nivoa. Tako je Park nastavio saradnju uspostavljenu u prethodnom periodu sa svih pet opština durmitorskog područja koje geografski zauzimaju prostor NP Durmitor. Najintezivniju saradnju svakako je imao sa Opštinom Žabljak koja je i administrativno sjedište Parka. Saradnja sa lokalnim turističkim organizacijama i Parkom prirode „Piva'' ogledala se u zajedničkim promotivnim aktivnostima područja Parka i njegovog udruženja. Takođe su kreirane nove inicijative od strane lokalnih turističkih organizacija, a koje je Uprava parka prihvatila i koje su inkorporirane u novi Plan upravljanja za NP Durmitor (2026-2030 godina).
Zajednički su organizovane brojne manifestacije (Osmomartovska izložba, Dani planinskog cvijeća i dr.), a koje su za cilj imale promociju područja.
Saradnja sa turističkim agencijama, udruženjem raftera, lokalnim planinarskim klubovima, udruženjem turističkih vodiča, Gorskom službom spašavanja i dr., ogledala se u nikada bolje pripremljenoj turističkoj sezoni, a što je u krajnjem imalo za rezultat najbolju sezonu u istoriji ovog Nacionalnog parka.
U cilju sprječavanja nelegalnih aktivnosti Park je u kontinuitetu imao neposrednu komunikaciju sa lokalnim Komunalnim preduzećima sa Žabljaka, Pljevalja i drugih opština durmitorskog područja.

Socio-ekonomski forumi

Tokom 2025. godine održane su dvije sjednice Socio-ekonomskog foruma. Prva sjednica održana je 29. aprila, sa temom: Priprema turističke sezone, izazovi, pritisci prijetnje.
Sjednici su pored predstavnika lokalnih samouprava, lokalnih zajednica, udruženja raftera, planinarskih klubova, ministarstava u Vladi Crne Gore, NTO i drugih relevantnih subjekata prisustvovali Predsjednik UO JPNP, Uprave NP Durmitor i predstavnici menadžmenta iz Javnog preduzeća za Nacionalne parkove. Na sjednici su analizirani zaključci sa prethodno održanog sastanka i evaluiran je stepen njihove realizacije. Od strane menadžmenta JPNP i Uprave Parka identifikovani su prioriteti i iznesene ocjene da samo saradnjom svih činilaca se mogu očekivati dobri rezultati što se tiče turističke sezone, a da se pri tome fokus dominantno ostane na zaštiti prostora i unapređenju stanja svih prirodnih resursa ovog jedinstvenog područja. Naročito su apostrofirana činjenica da je neophodno jasno definisati prava i obaveze svih subjekata koji djeluju na teritoriji Parka, te da odgovornost mora biti i institucionalna i pojedinačna. Tokom sastanaka (a

naročito od turističkih poslenika) istaknut je problem saobraćajnih zastoja na gotovo svim putnim pravcima prema destinaciji, što zbog rekonstrukcije putnih pravaca, što zbog protesta građana u vezi različitih društvenih tema, a koje ugrožavaju turističke tokove i proizvode različite probleme cijeloj turističkoj privredi durmitorskog područja. Predsjednik UO JPNP je prisutne informisao o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode i Zakona o nacionalnim parkovima koji treba da trasiraju put ka održivoj upravljačkoj transformaciji preduzeća.
Predsjednik SO Žabljak je tokom sjednice naglasio da stanovnicima koji žive na teritoriji Parka treba omogućiti veće učešće u donošenju odluka koje se tiču njihovog svakodnevnog života i rada. Posebno je u svom izlaganju ukazao na infrastrukturne probleme, uključujući stanje pojedinih puteva, pitanje mosta i dalekovoda, kao i otežan pristup određenim lokacijama. Tokom sastanka razmatrana su i pitanja kampovanja, povećanog prisustva kampera, potreba unapređenja digitalne promocije Parka kroz postavljanje QR kodova sa informacijama o zonama zaštite i potrebi uvođenja interaktivnih sistema za informisanje i prodaju ulaznica, ali i neophodnosti povećanja cijene ulaza u NP Durmitor. Naglašena je važnost jačanja Brenda Nacionalnog parka Durmitor kroz koordinisane promotivne aktivnosti.
Na kraju sastanka su formirani posebni zaključci kojim su identifikovani ključni prioriteti i dati rokovi za njihovu realizaciju.
Drugi sjednica Socio ekonomskog formula održana je 12.11.2025.godine u Upravnoj zgradi Parka na kojoj je analizirano više tema sa fokusom na prezentaciju rezultata turističke sezone i realizacija programskih aktivnosti za NP Durmitor. Sjednici su prisustvovali predstavnici lokalnih samouprava, lokalnih turističkih organizacija, planinarskih klubova i vodiča sa područja Durmitora, predstavnici ministarstva turizma, NTO Crne Gore, kao i menadžment JPNP CG i Uprava Parka. Od strane direktorice Nacionalnih parkova prisutni su informisani o rezultatima za ovu godinu, boljim turističkim parametrima po svim pitanjima, o infrastrukturnim radovima koji su započeli tokom godine, od kojih se mogu izdvojiti rekonstrukcija igrališta prema Crnom jezeru, urađena idejna rješenja za stazu oko Crnog jezera, za naplatni punkt, idejna rješenja za adaptaciju planinarskih domova Škrka i Sušica. Prisutni su informisani i o izradi elaborate za uređenje staza Veliki i Mali Međed, a čija se realizacija očekuje ovog proljeća. Takođe, prisutni su informisani i o finansijskim rezultatima preduzeća i činjenici da NP Durmitor ostvaruje najbolje rezultate u poređenju sa ostalim organizacionim jedinicama, ali su istaknuti i izazovi u poslovanju koje je složeno zbog velikih odšteta koje firma isplaćuje zaposlenima po osnovu pravosudnih presuda iz sudskih postupaka koje se protiv preduzeća vode po osnovu ne (usklađivanja) zarada sa zaradama u javnom sektoru za period od 2016-2022.godine.
Predsjednik SO Žabljak je u svom izlaganju istakao da je saradnja lokalne samouprave, lokalnog stanovništva i Uprave parka odlična i da je neophodna čvrsta povezanost i međusobna podrška lokalne zajednice, lokalne uprave i Nacionalnih parkova. Prisutni su informisani da Opština Žabljak aktivno radi na unapređenju infrastrukture, a kao primjer je navedena izgradnja trotoara do granice sa Nacionalnim parkom, asfaltiranje dionice od 200 (dvjesta) metara prema Macan poljani, kao i radove na putu koji vodi do sela Tepca. To će svakako unaprijediti uslove za povezanost destinacije i olakšati turističke tokove.
Predstavnici nadležnih ministarstava su naglasili opredijeljenost države ka održivom turizmu i spremnost ministarstva turizma da značajno podstiče razvoj svih vidova ekološkog i zelenog turizma, a najviše kroz podsticajne mjere za razvoj ruralnog turizma. NTO CG je tokom sastanka predstavila program Montenegro Quality, naglasivši da se svi zainteresovani pružaoci turističkih i ugostiteljskih usluga mogu prijaviti za učešće, čime se dodatno podstiče unapređenje kvaliteta turističke ponude Durmitorskog područja i Nacionalnog parka. Kao jedna od ključnih tema na ovom sastanku dominirala je potreba snažnijeg uključivanja Planinarskog saveza Crne Gore prilikom uređenja i markacije staza na nacionalnom nivou, a što je do sada izostajalo.

I sa ovog sastanka su formirani konkretni zaključci i definisana dinamika njihovog praćenja i realizacije.
Sa obje sjednice Socio ekonomskog savjeta sačinjeni su detaljni zapisnici.

Fizička zaštita Parka

Služba fizičke zaštite Parka, obavlja sve poslove u skladu sa propisima, uz kontinuiranu saradnju sa relevantnim institucijama kao što su Uprava policije, Služba zaštite i spasavanja.
Iako je 2025. godina obilježena brojnim pozitivnim rezultatima, naročito u oblasti borbe protiv nelegalne gradnje, efikasnost rada je otežana iz više razloga.
Glavni problem koji se ponavlja već više godina je nedovoljan broj nadzornika s obzirom na površinu Parka.
Služba broji 13 nadzornika što nije dovoljno za obezbeđivanje adekvatne fizičke zaštite. Takođe, može se reći da je i starosna struktura Službe upitna.
Rad službe otežavaju institucionalni problemi i neusklađenost zakona. Zakonske barijere u primjeni ovlašćenja , posebno u kontekstu izricanja kazni, predstavljaju ozbiljan izazov, jer čini službu fizičke zaštite nemoćnom da spriječi brojne aktivnosti koje narušavaju biodiverzitet (vožnja kvadovima i motornim sankama van kategorisanih puteva).
Izazov u ljetnjim mjesecima, kada je broj posjetilaca veliki, predstavljaju i organizovanja različitih sportskih manifestacija koje zahtijevaju dodatno angažovanje i dovlačenje pažnje od važnijih problema koje sa sobom nosi turistička sezona.
Takođe, sve češće angažovanje Službe zaštite na poslovima naplate predstavlja problem u funkcionisanju Službe.
Uprkos svim poteškoćama, zaštita prostora Parka se obavlja neprekidno, kroz smjenski rad nadzornika koji redovno evidentiraju i prijavljuju nelegalne aktivnosti.
Dežurstva na pojedinim lokacijama su bila organizovana shodno potrebama i procjeni. Iako su zaposleni Službe fizičke zaštite opremljeni u prethodnom periodu savremenim uniformama, imaju na raspolaganju 2 drona, postoji potreba za nabavkom dodatne tehničke opreme, uključujući kamere, dvoglede, protivpožarnu opremu, motorne sanke i obezbjeđivanje naoružanja u skladu sa Zakonom o zaštiti lica i imovine.
Ključne mjere koje je potrebno sprovesti kako bi se unaprijedila efikasnost rada Službe fizičke zaštite su:

-Povećanje broja nadzornika kroz izmjene pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
-Organizovanje edukativnih radionica od značaja za funkcionisanje Službe;
-Nabavka materijalno tehničkih sredstava;
-Definisanje ovlašćenja nadzornika kroz izmjene zakonskih procedura naročito u pogledu izricanja mandatnih kazni;
-Uvođenje sistema mjesečnog nagrađivanja za najaktivnije nadzornike

Glavni cilj ovih mjera je veća motivisanost i bolji radni učinak što u krajnjem ima za posljedicu efikasniju zaštitu prirodnih resursa kao i veću sigurnost i zaštitu Parka.

Održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture ima ključnu ulogu u očuvanju čistoće i funkcionalnosti parka. Zaposleni u službi odgovorni su za redovno održavanje staza, skupljanje otpadi, popravku mobilijara, postavljanje informativnih tabli. Tokom zimskog perioda radnici ove

službe zaduženi su i za uklanjanje snijega s prilaznih puteva i staza, mostova, oko Upravne zgrade i naplatnih punktova osiguravajući na taj način nesmetan i bezbjedan pristup posjetiocima.
Jedan dio zaposlenih iz Službe održavanja ambijentalne higijene i infrastrukture i tokom 2025. godine bio je angažovan na poslovima naplate ulaznica što je predstavljalo dodatni pritisak na resurse i efikasnost rada.
Osim toga, zbog nesavjesnog odlaganja otpada, naročito u ljetnjim mjesecima od strane posjetilaca, kao i nedostatak terenskog vozila, rad službe je bio otežan.
Ključne mjere koje je potrebno sprovesti kako bi se povećala efikasnost Službe su:

-Redefinisanje opisa posla kroz izmjene pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
-Dodatno zapošljavanje radnika na reonu Mala Crna Gora - Sušica (zbog racionalizacije troškova u smislu povlačenja zaposlenih sa drugih terena, troškova goriva);
-Nabavka materijalno tehničkih sredstava (terensko vozilo, dopuna uniformi - radna odijela, kombinezoni, jakne)

4. POSJETE NP DURMITOR

Nacionalni park Durmitor bilježi posjete kako individualnih turista, tako i organizovanih grupa koje koriste ponude / usluge turističkih agencija. Organizovane posjete uglavnom obuhvataju ključne lokacije poput Crnog jezera i Mosta na Đurđevića Tari, a posjetioci koji dolaze ovim putem najčešće pripadaju srednjoj i starijoj populaciji starosne dobi.
Ukupan broj posjetilaca Nacionalnog parka Durmitor u 2025. godini iznosio je 397.426, a najveće interesovanje se pokazalo za edukativnu stazu oko Crnog jezera i posjetu samom jezeru, zatim posjeta masivu Durmitor (vrhovima i jezerima) i posjeta kanjonu rijeke Tare. U toku 2025. godine svakako su najdominantniji domaći turisti, dok je zabilježen i porast broja turista iz Kine. Kinezi obično posjećuju Park organizovano, preko turističkih agencija. Kinezi nisu zainteresovani za planinarenje već isključivo za pješačke ture, posebno oko Crnog jezera i Mosta na Đurđevića Tari. U odnosu na prethodni period imamo pad u posjeti od strane Izraelaca što su uslovila ratna dešavanja. I Izraelci preferiraju pješačke ture.
Za razliku od Izraelaca i Kineza, Evropljani, naročito iz Zapadne Evrope više su zainteresovani za planinarenje, rafting kao i obilazak Durmitorskog prstena.
Tokom ljetnje turističke sezone aktivno je petnaest kontrolno-naplatnih punktova, koji pokrivaju cjelokupnu teritoriju Parka (punktovi zatvorenog i otvorenog tipa). Takođe, u svrhu preciznijeg evidentiranja broja posjetilaca i njihovog kretanja, aktivirani su i fiskalni uređaji, koji su mobilni i koji su namijenjeni za terensku naplatu i provjeru validnosti ulaznica. Prema dostupnim podacima lokacija Crno jezero je lokacija u NP Durmitor koja trpi najveći pritisak. Prema smjernicama Agencije za zaštitu životne sredine i UNESCO preporuka što hitnije se mora izraditi Studija kapaciteta nosivost za ovo područje, kako bi se ograničio broj posjetilaca. Na osnovu prikupljenih podataka iz sistema za elektronsku kontrolu i praćenje naplate ulaznica i ostalih naknada tokom 2025. godine najveću posjećenost bilježe kontrolno-naplatni punktovi koji gravitiraju Crnom jezeru, zatim kontrolno-naplatni punktovi koji vode do Splavišta i Mosta na Đurđevića Tari, što između ostalog potvrđuje značajnu zainteresovanost posjetilaca za rafting rijekom Tarom, dok su kao najpopularnije početne tačke planinarskih i pješačkih tura i najatraktivnija mjesta Durmitorskog prstena prepoznati Sedlo i Šarban-Todorev Do, što potkrjepljuje treća pozicija na generalnom izvještaju o posjećenosti ovog Parka. Analiza broja posjetilaca za 2025. godinu predstavlja sledeće brojke po kontrolno-naplatnim punktovima: Crno jezero, rampa – 191.965 posjetilaca, Crno jezero, vojno – 41.453 posjetilaca, Splavište – 51.500 posjetioca, Sedlo 1 – 12.942 posjetioca, Sedlo 2 –

20.974 posjetioca, Ćurevac – 10.945 posjetilaca, Zminje – 5.258, Sušica 1 – 1.017 posjetilaca, Sušica 2 – 9.347 posjetilaca, Šarban-Todorev Do – 17.492 posjetioca, Most na Đurđevića Tari – 30.914 posjetioca, Ivan Do – 1.274 posjetioca i Tepca-Radovan luka 155 posjetilaca.

Grafikon 7: *Broj posjetilaca u NP Durmitor 2019 - 2025. godina*

Sa grafikona se vidi da osim 2020. godine koju je obilježila pandemija korona virusa, iz godine u godinu raste broj posjetilaca Parku.

U navedenom periodu planinski masiv je posjetilo 57.160 posjetilaca. Tokom januara i februara zbog snijega planina je zatvorena i nema posjetilaca. Tokom marta bilo je 5 posjetilaca, u aprilu 839, maj 3941, jun 8.463, jul 12.915, avgust 15.698, septembru 12.100, oktobru 2.779 i tokom novembra 420 posjetilaca. Najintenzivnija posjeta planini tokom 2025. godine bila je u periodu maj-septembar i najviše u popodnevnim časovima. Najveće interesovanje posjetioci pokazuju za posjetu Bobotovom kuku, Prutašu, Sedlenoj gredi, Modrom jezeru i cirku Škrka. Posjeta kanjonu Tare broji 81.739 posjetilaca, tokom januara 1227 posjetilac, u februaru 821, martu 1221, aprilu 3070, maju 7278, junu 10.842, julu 17.674, avgustu 18.911, septembru 13.405, oktobru 6.115 i tokom novembra 1175. Naintenzivnija posjećenost je tokom maja-septembra. Posjetioci su tokom čitave godine pokazivali veliko interesovanje i pozitivne utiske raftingom.

Tabela 23 *: Broj posjetilaca u periodu od 2019. do 2025. godine u NP Durmitor*

Godina	***2019***	***2020***	***2021***	***2022***	***2023***	***2024***	***2025***
Broj posjetilaca	*154.417*	*25.981*	*175.635*	*201.478*	*302.174*	*316.827*	*397.426*

Analiza podataka pokazuje da je broj posjetilaca u odnosu na prethodnu 2024. godinu veći za 25,4%.

U toku 2025. godine vladalo je i veliko interesovanje za godišnju ulaznicu. U toku izvještajnog perioda 4.705 turista odlučilo se za kupovinu godišnje ulaznice u NP Durmitor što znači da se i ovih 4.705 turista prvo odlučilo da posjeti NP Durmitor, pa tek onda neki od ostalih parkova s obzirom na to da godišnja ulaznica podrazumijeva neograničen broj ulazaka u svih pet parkova. Osim kupovine u samom Parku, godišnja ulaznica se mogla kupiti i u Upravi kao i online.

Kada govorimo o broju turista koji su koristili usluge raftinga preko licenciranih organizatora raftinga, taj broj iznosi - 38.856. Od tog broja 90 % turista je odabralo najkraću relaciju II Logor (Splavište) - Žugića luka. Rast broja zainteresovanih turista za rafting do Radovan luke, očekuje se u narednoj godini s obzirom da je asfaltiran put do Žugića luke što predstavlja veliku olakšicu. Ove godine manje je interesovanje za najdužu turu, do ušća Sušice iz razloga što je najveći broj organizatora ove ture iz Bosne i Hercegovine.
Iz godine u godinu primjetan je rast broja turista na raftingu. Tako u 2025. godini u odnosu na 2024. godinu bilježimo rast od 20.50 %.
Kada govorimo o posjetama Centru za posjetioce i Prirodnjačkoj zbirci koji se nalaze u Upravnoj zgradi Parka , najveći broj posjetilaca zabilježen je u periodu maj- septembar. Dominantno su u pitanju posjete djece do 15 godina, organizovanih grupa, ekskurzija. U ljetnjem periodu najveći broj posjetilaca prija odlaska na planinarske i pješačke ture posjeti centar kako bi se informisali o stazama, sadržajima, vremenskim prilikama ili kako bi kupili suvenir ili vodič i mapu.

5. PROJEKTI

Na osnovu prikazanih podataka, tokom izvještajnog perioda Nacionalni park Durmitor bilježi značajnu projektno-programsku aktivnost. U posmatranom periodu uspješno su završena dva projekta, dok se pet projekata nalazi u fazi realizacije. Paralelno sa tim, šest projektnih inicijativa nalaze se u fazi razmatranja ili evaluacije, pri čemu se tokom 2026. godine očekuje donošenje odluka o njihovom daljem statusu.
Tokom 2025. godine ukupno je podnijeto 9 projektnih prijedloga, od kojih za dio projekata nijesu donesene pozitivne odluke o finansiranju ili aplikacije nijesu finalno podnijete, uglavnom iz proceduralnih ili evaluacionih razloga. Analiza dosadašnjih rezultata ukazuje na kontinuirano jačanje projektnih kapaciteta Parka, rast broja projektnih inicijativa i diverzifikaciju izvora finansiranja, kao i na postojanje jasnog potencijala za unapređenje i ponovno apliciranje u narednom planskom periodu.
U nastavku je dat pregled projekata koji se tokom izvještajnog perioda nalaze u fazi realizacije u Nacionalnom parku Durmitor, sa osnovnim informacijama o statusu implementacije, realizovanim aktivnostima i planiranim narednim koracima.

Tabela 24: *Projekti u fazi realizacije*

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju:	Kratak opis cilja projekta:	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije:	Planirane aktivnosti za naredni period:
LASPEH 2.0	Interreg IPA South Adriatic 2021/2027	01.07.2025 – 31.01.2028	Partner	870.156,33 €	210.228,72 €	Jačanje zaštite i očuvanja prirode, biodiverziteta i zelene infrastrukture, uključujući i u urbanim područjima, te smanjenje svih oblika zagađenja	Predstavnici Preduzeća učestvovali su na kick-off sastanku (KoM) u Bariju; sprovedena i zaključena javna nabavka opreme za monitoring temperature i vodostaja na Barnom jezeru; raspisana i zaključena javna nabavka za komunikacione aktivnosti materijale.	Pripreme javnih nabavki za izradu konzervacijskog plana Barnog jezera.. Organizacija Info dana posvećenog najprije LASPEH 2.0 projektu u prostorijama Evropske kuće u Podgorici, a koji će biti prilika za promociju i ostalih projektnih aktivnosti JPNPCG.	Dalje sprovođenje aktivnosti na konzervaciji Barnog jezera, razvoj plana i uključivanje stejkholdera.
EcoDaLLi	Horizon Europe – EU Mission „Restore our Ocean and Waters by 2030“ (podugovor FSB Zagreb)	01.01.2024 – 30.06.2026	Podugovarač za aktivnosti u Crnoj Gori	2.684.875 €	17,400€	Unapređenje ekosistemskog upravljanja vodama i održive obnove sliva Dunava	2 radionice (Podgorica i Žabljak), mapiranje interesenata, učešće na sastancima i Living Lab događajima, unos podataka u Eco Dalli portal.	Uspostavljena mreža stejkholdera i funkcionalna baza podataka	Dalje uključivanje interesenata, organizacija novih radionica i događaja, kontinuirano ažuriranje EcoDaLLi portala, razvoj i testiranje inovativnih alata, te promocija projektnih rezultata na nacionalnom i regionalnom nivou.
SWIM	HORIZON-MISS-2024-OCEAN-01		Partner	8.198.361,38 €	63.250,00 €	Identifikacija, restauracija i zaštita staništa migratornih riba kroz inovativna i održiva rješenja	Učešće u webinarima, konferencijama i lokalnim javnim događajima; jačanje saradnje i učešća lokalnih zajednica		-analiza uticaja ekonomskih aktivnosti na ekosisteme -učešće u socio-ekonomskim analizama i konsultacijama

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju:	Kratak opis cilja projekta:	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije:	Planirane aktivnosti za naredni period:
									-doprinos razvoju preporuka i politika zaštite staništa -dostavljanje podataka i učešće u razvoju SWIM platforme -učešće u evaluaciji i praćenju pilot aktivnosti -doprinos planiranju i implementaciji pilot rješenja -učešće u uključivanju stakeholdera i saradnji -doprinos replikaciji i širenju rezultata u CG -učešće u diseminaciji i edukativnim aktivnostima -doprinos razvoju održivih modela upravljanja -razmatranje eventualne primjene rješenja u nacionalnim parkovima
Održivo upravljanje prirodnim resursima u planinskim područjima - Duga faza projekta	Vlada Italije u okviru FAO Planinskom Partnerstva (FAO Mountain Partnership.	01.01.2020-30.09.2026.	Korisnik	€940,000.00	0	Izrada studije i akcionog plana za smanjenje socio-ekonomskog rizika za lokalne zajednica sjevera Crne Gore. Izrada plana upravljanja	Doprinos Studiji sa akcionim planom za otpornost planinskih lokalnih zajednica na klimatske i socio-ekonomske promjene kroz dostavljanje potrebnih podataka.	Zajednički rad na razvoju studije nosivosti za Crno jezero i staze NP Durmitor.	Završetak Studije nosivosti i predstavljanje proizvoda projekta kroz finalno izvještavanje o cjelokupnim aktivnostima u svim

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju:	Kratak opis cilja projekta:	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije:	Planirane aktivnosti za naredni period:
						prirodnom resursima na održiv način.			zemljama učesnicama.
Ka klimatski-pametnoj povezanosti šuma za krupne zvijeri u Bakansko-Karpatsko-Dinarskoj regiji (ForestConnect)	Interreg Danube Region	1.1.2024 – 30.6.2026	Partner	2.764.012,15 EUR	124.365,00 EUR	Prevazilaženje zajedničkih izazova i odgovaranje na potrebe u očuvanju ekoloških koridora krupnih zvijeri, na području Karpata, Balkana i Dinarida, u kontekstu klimatskih promjena i fragmentacije staništa.	Početni sastanci i uspostavljanje koordinacije; izbor pilot i interventnih područja; mapiranje ekoloških koridora i kritičnih poveznica; nacionalna radionice i sastanci; nabavka opreme i uspostavljanja monitoringa krupnih zvijeri po protokolima projekta terenski i kamerama zamkama; nabavka GPS ogrlice za medvjeda i unajmljivanje spoljne ekspertize za hvatanje i uspavljivanje medvjeda; uspostavljanja hranilišta za medvjeda; nabavka opreme za košenje, sadnju i orezivanje; sprovođenje akcija košenja, sadnje i orezivanja na pripremljenim interventnim lokacijama; dostavljanje podataka i materijala neophodnih za stručna dokumenta koja su dio rezultata projekta (digitalni blizanac, studije, akcioni planovi); učestvovanje na međunarodnim događajima, studijskim posjetama i radionicama; sprovođenje promotivnih aktivnosti i izrada promotivnih materijala.	Projekat u toku; projekte aktivnosti koje su u obavezi sprovođenja JPNPCG su završene, dalje je neophodno nastaviti monitoring krupnih zvijeri, nastaviti napore za hvatanjem i obilježavanjem jednog mrkog medvjeda, po potrebi dostavljati neophodne podatke i učestvovati na radionicama i obukama.	Monitoring krupnih zvijeri; Hvatanje jedne jedinke mrkog medvjeda; Učešće na završnoj konferenciji i završnoj studijskoj posjeti projekta.

U nastavku je prikazan pregled projekata koji su uspješno realizovani u Nacionalnom parku Durmitor tokom izvještajnog perioda, sa osnovnim informacijama o ostvarenim ciljevima, najznačajnijim rezultatima, kao i efektima i održivosti realizovanih projektnih aktivnosti.

Tabela 25: *Pregled realizovanih projekata*

Naziv projekta	Donator/program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Ostvareni ciljevi	Najznačajniji rezultati	Efekti i održivost
Uređenje komunalne infrastrukture u NP Durmitor – separator masti	Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond), Odluka o dodjeli bespovratnih sredstava br. 04-322/24-1407/5-1 od 31.10.2024.	2025 (radovi od maja do oktobra 2025)	JPNPCG nosilac projekta - korisnik sredstava iz fonda	49.963,23 € odobreno; 56.063,33 € ugovoreno; 62.118,60 € konačno obračunato	Unapređenje sistema sakupljanja i prečišćavanja otpadnih voda u NP Durmitor; zamjena separatora masti i bioprečišćivača u restoranu „Crno jezero“	Izvedeni pripremni i završni radovi; postavljen novi separator masti i bioprečišćivač; izgrađena kanalizaciona mreža; izvršena primopredaja bez nedostataka	Poboljšana zaštita ekosistema Crnog jezera; usklađivanje sa EU direktivama; dugoročna održivost kroz garantni rok do 2027. i trajnu infrastrukturu
Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite	Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond), Program rada i finansijski plan za 2024.	2025 (aktivnosti od maja do septembra 2025)	JPNPCG nosioc projekta - korisnik sredstava iz fonda	19.725,10 € odobreno; 18.186,63 € realizovano;	Jačanje službe zaštite i kontrole u NPCG	Obuka službe za monitoring, zaštitara i tehničara (Uprava JPNPCG); nabavka kamera-zamki (za sve parkove),nabavka panoramskih kamera za Štirovnik i Obodsku pećinu (NP Lovćen) i akcionih kamera (Skadarsko jezero)	Povećana efikasnost u borbi protiv nelegalnih aktivnosti; unaprijeđen monitoring; održivost kroz trajnu opremu i obučene kadrove

U nastavku je dat pregled projektnih aplikacija koje su tokom izvještajnog perioda podnijete za Nacionalni park Durmitor, sa osnovnim informacijama o statusu aplikacija, ulozi institucije, planiranim budžetima i ciljevima projekata, koji su usmjereni na jačanje institucionalnih kapaciteta, unapređenje sistema monitoringa i zaštite prirodnih vrijednosti, kao i razvoj održivih prekograničnih inicijativa.

***Tabela 26**: Podnijeti projektni prijedlozi*

Naziv projekta	Poziv i donator	Status aplikacije	Uloga institucije	Planirani budžet	Kratak opis ciljeva i planiranih aktivnost
Predlog šireg koncepta	JICA – Japanska agencija	U toku razmatranje	Predlagač i	250.000,00-500.000,00	Jačanje operativnih kapaciteta upravljača zaštićenih

finansiranja potreba nacionalnih parkova	za međunarodnu saradnju	prijedloga	implementator aktivnosti	EUR	područja. Fokus inicijative je na unapređenju kapaciteta službi fizičke zaštite, kao i službi za kontrolu i monitoring, sa ciljem jačanja sistema ranog prepoznavanja i pravovremenog reagovanja na šumske požare.
Nedostatak digitalizacije i centralizacije podataka o biodiverzitetu nacionalnih parkova	Fond za inovacije Crne Gore	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Podnosilac izazova	Budžet zavisi od firme – ponuđača koja aplicira na izazov Fonda za inovacije	Digitalizacija rada stručnih službi i svih nacionalnih parkova kroz razvoj ili integraciju modularne digitalne platforme; uspostava API konekcija sa drugim relevantnim institucijama, razvoj javnog portala sa agregiranim podacima
Sateliti i bespilotne letjelice u službi modernizacije monitoringa staništa u nacionalnim parkovima	Fond za inovacije Crne Gore	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Podnosilac izazova	Budžet zavisi od firme – ponuđača koja aplicira na izazov Fonda za inovacije	Upotreba bespilotnih letjelica i satelitskih snimaka za mapiranje šumskih staništa na sjeveru Crne Gore (izabrana pilot područja) i praćenja promjena u njima u cilju blagovremenog reagovanja i zaštite.
ECO-TRAILS 2030	IPA CBC Bosnia and Herzegovina - Montenegro	Podnesen je concept note	Ko-aplikant	Nije definisan, predat je samo concept note projekta na aplikaciju	Klimatska analiza rizika i GIS mapiranje, razvoj elemenata eco-trails modela i vodiča za geosertifikat, uređenje pilot eko-staza i instalacija senzora, kao i jačanje kapaciteta
CENNA	HORIZON Europe	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Projektni partner (član konzorcijuma)	100.000,00	CENNA uspostavlja Centar izvrsnosti za pametni monitoring životne sredine i rješenja zasnovana na prirodi, jačajući kapacitete Crne Gore za održivo upravljanje zaštićenim područjima kroz međunarodno partnerstvo, inovativne tehnologije i pilot-projekte na Skadarskom jezeru i Durmitoru.
Smart Wildfire Risk Management In Protected Areas BIH and MNE: From Data to Action in CBC region - SWIPACBC	IPA III CBC Bosna i Hercegovina - Crna Gora u okviru IPA III	U fazi apliciranja (koncept nota)	Partner	oko 200 000 eura	Projekat za cilj ima osnaženje zaštite i otpornosti prirodnih područja u ciljnim lokalnim zajednicama u prekograničnom. Projektom se planira uspostavljanje SMART sistema za nadzor i rano upozorenje na požare. Ovo obuhvata nabavku opreme kao što su dronovi, kamere, uspostavljanje AI nadzora, opremanje rendžerske službe, te uvezivanje i obuke svih važnih aktera u suzbijanju požara - od čuvarske službe, preko vatrogasaca do lokalnih volontera.

U nastavku je dat pregled projektnih prijedloga za Nacionalni park Durmitor koji tokom izvještajnog perioda nijesu dobili pozitivnu odluku o finansiranju ili nijesu formalno podnijeti, uz navođenje ključnih razloga neodobravanja ili proceduralnih ograničenja, kao i identifikovanih mogućnosti za unapređenje projektnih ideja i ponovno apliciranje u narednom periodu.

Tabela 27: *Projektni prijedlozi bez odluke o finansiranju u 2025. godini*

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
Digitalizacija monitoring podataka za sve jedinice JPNPCG	Boring Fund	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Jače povezivanje sa inovacionim komponentama, proširenje ciljne grupe korisnika i ponovno apliciranje na slične pozive u narednom periodu.
RE:PEAT	EUKI – European Climate Initiative	2025	Partner	Nije dostavljen	Dodatno jačanje veze između klimatskih politika, biodiverziteta i socio-ekonomskih benefita za lokalne zajednice, kao i ponovno apliciranje na slične međunarodne pozive u narednom periodu.
Lokalna osviješćenost i edukacija mladih ka poštovanju zemljišta - LAYERS	SOILSCAPE - Spreading Open and Inclusive Soil Culture trought Artistic Practices and Education (UNESCO)	2025	Aplikant	Nedovoljan broj poena da bi aplikacija prošla. Od mogućih 20 poena aplikacija je ostvarila 17.5 poena, a poeni su oduzeti prije svega što su se aktivnosti implementirale u nacionalnim parkovima koji nisu prepoznati kao mjesta sa ugroženim zemljištem.	Moguće je ponovno aplicirati sa istim projektom s obzirom da tehnički je bio potpuno zadovoljavajući, u nadi da će biti odabran u nekom narednom pozivu. U koliko je prihvatljivo projektno područje odabrati izvan granica nacionalnog parka, projekat se može drugačije osmisliti.

6. KONCESIJSKA ODOBRENJA I ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG) obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parkova Durmitor radi postavljanja objekata privremenog karaktera.
S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI

U toku 2025. godine JPNPCG su Agenciji za zaštitu životne sredine dostavili mišljenje za obavljanje naučno-obrazovnih istraživanja na teritoriji Parka po sljedećim zahtjevima:

-Mišljenje za istraživanje i sakupljanje prirodnjačkog materijala sfagnumske mahovine *Sphagnum* sp. u svrhu proučavanja ljekovitih svojstava ove grupe biljaka na Barnom jezeru. Zahtjev je upućen od strane Snežane Dragićević, broj 05-3142 od 28.10.2025.god.
-Mišljenje za sprovođenje istraživanja vaskularnih biljaka, mahovina i lišajeva. Zahtjev je upućen od strane Masaryk University, Faculty of Scences, Department of Botany and Zoology, broj 05-1428/1 od 03.06.2025.god.
-Mišljenje za istraživanje iz oblasti dendrohronologije i dendroklimatologije na području Đurđevića Tare. Zahtjev je upućen od strane Rada Ivanovića iz Bosne i Hercegovine, broj 05-3144 od 30.10.2025.godine.
-Mišljenje za obavljanje naučnih istraživanja i sakupljanja osa iz familije Braconidae na području Crnog jezero, Barnog jezero, Međeda, Zminjeg jezero, Sedla, Valovitog jezero i Škrčkih jezera. Zahtjev je upućen od strane Željka Tomanovića redovnog profesora biološkog fakulteta u Beogradu, broj 05-937 od 23.04.2025 godine.

8. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA I OSTVARENI PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nisu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

-budžeta Crne Gore;
-naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova (što je propisano članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima);
-donacija;
-kredita;
-drugih izvora u skladu sa zakonom.

Priprema nacrta Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno. Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća, a predaje se Poreskoj upravi Crne Gore u skladu sa zakonom.

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima, a odnose se na sljedeće:

-ulazak u nacionalni park;
-pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
-ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
-iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija nacionalnog parka;
-korišćenje mineralnih sirovina;
-iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr);
-organizovano posmatranje ptica;
-kampovanje;
-splavarenje i rafting;
-loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
-džiping ture;
-parking;
-sportske i kulturne manifestacije;
-korišćenje plaža;
-trafo stanice;
-uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnadbijevanja;
-korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
-postavljanje privremenih objekata;
-postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
-snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
-privredni i sportsko rekreativni ribolov;
-splavarenje i upotrebu plovila u sportsko-rekreativne svrhe;

-korišćenje imena i znaka nacionalnog parka;
-sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
-druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

U narednoj tabeli prikazani su prihodi NP Durmitor ostvareni u toku 2025. godine. Prihodi od naknada za ulazak u Nacionalni park predstavljaju dominantan izvor prihoda, sa učešćem od 74,41% u ukupnim prihodima organizacione jedinice.

***Tabela 28**: Prihodi NP Durmitor ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	**2025. godina**
Prihodi od ulaznica	1.951.032,75
Prihodi od raftinga	444.183,34
Prihodi od turističkih vozića	75.227,42
Prihodi od stalnih i privremenih objekata	31.491,76
Prihodi od donacija	77.063,49
Ostali prihodi	42.842,89
UKUPNO (€)	**2.621.841,65**

Prihodi od donacija pretežno se odnose na realizaciju su aktivnosti u okviru projekata za čiju realizaciju su Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore dodijeljena bespovratna sredstva-subvencije od strane Fonda za zaštitu životne sredine (Eko-fond).

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća, a odnose se na:

- investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- troškove tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- ostale poslovne rashode (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

U narednoj tabeli prikazani su rashodi NP Durmitor nastali u toku 2025. godine. Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija svih nacionalnih parkova, na nivou Javnog preduzeća formirane su službe zajedničkih poslova. Kako se aktivnosti ovih službi obavljaju u korist svih nacionalnih parkova, troškovi službi zajedničkih poslova izraženi su u iznosu koji predstavlja učešće NP Durmitor u ukupnim troškovima nacionalnih parkova. U cilju sveobuhvatnog prikaza ukupnih rashoda, u tabeli su pripadajući rashodi službi zajedničkih poslova zasebno prikazani.

***Tabela 29**: Rashodi NP Durmitor ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	2025. godina
Troškovi ljudskih resursa	641.192,58
Pripadajući troškovi ljudskih resursa SZP	272.516,96
Troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila	156.135,64
Pripadajući troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila SZP	79.477,33
Programske aktivnosti	63.507,53
Pripadajući troškovi programskih aktivnosti SZP	16.384,89
UKUPNO (€)	**1.229.214,93**

9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore/NP Durmitor je Programom upravljanja za 2025 godinu planiralo 104 aktivnost, od kojih je realizovano 69, dok 35 aktivnost ima status nerealizovano.

***Grafikon 8**: Stepen realizacije programskih aktivnosti*

Stepen realizacije programskih aktivnosti na nivou Nacionalnog parka Durmitor je 66%

Realizacija aktivnosti u okviru *Strateške oblasti 1* u Nacionalnom parku Durmitor značajno je doprinijela unapređenju znanja o biodiverzitetu, stanju ekosistema i funkcionalnosti staništa. Kroz sistematsko prikupljanje i obradu literaturnih i terenskih podataka unaprijeđena je baza podataka o flori i fauni, čime je obezbijeđena kvalitetna osnova za praćenje stanja, planiranje mjera zaštite i donošenje upravljačkih odluka.

Poseban doprinos ostvaren je kroz identifikaciju velikog broja endemskih, rijetkih i zaštićenih biljnih vrsta, kao i kroz kartiranje i monitoring značajnih stanišnih tipova, uključujući potencijalna Natura 2000 područja. Rezultati monitoringa ukazuju na visoku vrijednost i raznolikost ekosistema, ali i na prisustvo određenih negativnih procesa, poput zarastanja tresetnih staništa i promjena u njihovoj strukturi, što zahtijeva kontinuirano praćenje i adekvatne mjere upravljanja.

U oblasti šumarstva sprovedene su značajne aktivnosti na očuvanju zdravstvenog stanja i stabilnosti šumskih ekosistema, uključujući sanitarne mjere, obnovu degradiranih površina i monitoring štetnih faktora. Takođe, kroz monitoring različitih grupa organizama (leptiri, herpetofauna, ptice, sisari), uspostavljena je ili unaprijeđena baza podataka o njihovoj distribuciji i statusu, što predstavlja važan osnov za dugoročno praćenje i zaštitu.

Istovremeno, realizacija pojedinih aktivnosti ukazala je na određene izazove, posebno u pogledu ograničenih kadrovskih kapaciteta, potrebe za kontinuiranim monitoringom pojedinih vrsta i staništa, kao i neophodnosti unapređenja metodologija i koordinacije u prikupljanju podataka.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i proširenje istraživanja i monitoringa biodiverziteta, sa posebnim fokusom na osjetljiva i ugrožena staništa i vrste;
- uspostavljanje i primjena standardizovanih metodologija za praćenje stanja ekosistema;
- jačanje kadrovskih i tehničkih kapaciteta;
- sprovođenje mjera za očuvanje i revitalizaciju ugroženih staništa, posebno tresetnih ekosistema;
- unapređenje upravljanja prirodnim resursima i kontrola njihovog korišćenja;
- kontinuirano unapređenje i integracija baza podataka u funkciji planiranja i upravljanja.

Na ovaj način obezbijediće se dalji napredak u ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 1 i očuvanje izuzetnih prirodnih vrijednosti Nacionalnog parka Durmitor.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 2 značajno je doprinijela unapređenju znanja o kulturno-istorijskim i etnografskim vrijednostima, kao i njihovoj zaštiti i promociji u Nacionalnom parku Durmitor. Sprovođenjem aktivnosti na istraživanju, dokumentovanju i afirmaciji nematerijalne kulturne baštine unaprijeđena je informaciona osnova o tradicionalnim znanjima i praksama lokalnih zajednica, kroz evidentiranje zanata i vještina, posebno u oblasti tkanja i domaće radinosti, čime su obezbijeđeni podaci o nosiocima tradicije i očuvanim oblicima rukotvorstva. Poseban doprinos ogleda se u očuvanju identiteta durmitorskog kraja i njegovog kulturnog kontinuiteta. Organizacija izložbi i učešće na manifestacijama doprinijeli su većoj vidljivosti i afirmaciji kulturne baštine, kao i jačanju saradnje sa lokalnim proizvođačima i nosiocima tradicionalnih znanja. Istovremeno, identifikovani su izazovi u očuvanju etnografske baštine, posebno u kontekstu depopulacije i smanjenja broja aktivnih nosilaca tradicionalnih znanja, što ukazuje na potrebu za sistemskim pristupom njihovoj zaštiti i revitalizaciji.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje istraživanja i dokumentovanja nematerijalne kulturne baštine;
- podsticanje očuvanja i razvoja tradicionalnih zanata kroz edukativne i promotivne aktivnosti;
- jačanje saradnje sa lokalnim zajednicama u cilju očuvanja etnografskih vrijednosti;
- unapređenje promocije kulturne baštine kroz manifestacije i savremene komunikacione kanale.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 2, kroz unapređenje znanja, očuvanje i promociju kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti, kao i jačanje osnova za njihovu održivu valorizaciju u Nacionalnom parku Durmitor.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 3 značajno je doprinijela unapređenju edukativnih i interpretativnih funkcija Parka, kao i jačanju njegove prepoznatljivosti kao zaštićenog područja od međunarodnog značaja. Sprovođenjem edukativnih programa i saradnjom sa obrazovnim institucijama unaprijeđena je edukativna osnova o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka, kroz primjenu savremenih metoda učenja i iskustveni pristup, čime je obezbijeđeno bolje razumijevanje značaja očuvanja prirode kod djece i mladih. Aktivnosti promocije i interpretacije, realizovane kroz medije, digitalne kanale i učešće na manifestacijama, doprinijele su povećanju vidljivosti Parka, jačanju njegovog imidža i boljoj informisanosti javnosti o njegovim vrijednostima. Poseban doprinos ogleda se u razvoju digitalne komunikacije i rastu interakcije sa publikom. Istovremeno, postojeći edukativni i interpretativni potencijali ukazuju na mogućnosti daljeg razvoja sadržaja, uz potrebu za njihovim unapređenjem, održavanjem i intenzivnijom promocijom.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje edukativnih programa i saradnje sa obrazovnim institucijama;
- razvoj novih interpretativnih sadržaja i primjena inovativnih metoda učenja;
- unapređenje i redovno održavanje edukativnih i tematskih staza;
- jačanje promotivnih aktivnosti na nacionalnom i međunarodnom nivou;
- unapređenje interpretacije UNESCO statusa kroz specijalizovane programe.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 3, kroz unapređenje edukacije i interpretacije, promociju prirodnih i kulturnih vrijednosti i jačanje osnova za održivo upravljanje Nacionalnim parkom Durmitor.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 4 značajno je doprinijela unapređenju turističke infrastrukture, kao i razvoju turizma zasnovanog na aktivnom odmoru u prirodi u Nacionalnom parku Durmitor. Sprovođenjem aktivnosti na unapređenju infrastrukture, posebno u oblasti signalizacije i bezbjednosti, unaprijeđeni su uslovi za boravak posjetilaca i bolje upravljanje njihovim kretanjem u prostoru Parka, čime je obezbijeđen veći nivo zaštite prirodnih vrijednosti. Poseban doprinos ogleda se u postavljanju informativnih i upozoravajućih tabli na ključnim lokacijama. Izrada elaborata i planova za unapređenje planinarske i biciklističke infrastrukture doprinijela je boljem planiranju intervencija, posebno na frekventnim i opterećenim stazama, dok priprema infrastrukturnih projekata predstavlja osnovu za njihovu dalju realizaciju. Rezultati praćenja posjeta ukazuju na kontinuiran rast broja posjetilaca, ali i na izraženu koncentraciju na najposjećenijim lokalitetima, što nameće potrebu za unapređenjem upravljanja posjetiocima i ravnomjernijom distribucijom turističkih tokova.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak sistemskog ulaganja u turističku infrastrukturu, posebno na najopterećenijim lokalitetima;
- realizacija planiranih sanacionih mjera na prioritetnim stazama;
- kontinuirano unapređenje planinarske i biciklističke infrastrukture;
- unapređenje sistema upravljanja posjetiocima i njihove distribucije u prostoru Parka;
- jačanje kapaciteta za održivo upravljanje turističkim pritiscima.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 4, kroz unapređenje infrastrukture, razvoj turizma aktivnog odmora i jačanje osnova za održivo upravljanje posjetama u Nacionalnom parku Durmitor.

U okviru Strateške oblasti 5 ostvareni su značajni rezultati u oblasti saradnje sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama, institucijama i lokalnim zajednicama. NP Durmitor je prepoznat kao pouzdan partner, što se ogleda u povećanom broju zajedničkih inicijativa, projekata i projektnih aplikacija, kao i u intenziviranju saradnje sa relevantnim međunarodnim organizacijama.
Projekat ForestConnect, koji je sa implementacijom započeo u junu 2024. godine i sprovodio se tokom 2025. godine, unaprijedio je znanja i metode upravljanja krupnim zvijerima i njihovim staništima u kontekstu klimatskih promjena. Razvijene su metode za oporavak staništa nakon požara i dejstva potkornjaka, unaprijeđena otpornost staništa i dostupnost hrane, čime se doprinosi smanjenju konflikata između lokalnih zajednica i divljih životinja, kao i unaprijeđene metode monitoringa. Rezultati projekta uključuju i akcione planove i smjernice za buduće upravljanje, u skladu sa međunarodnim standardima.
Projekat „Unapređenje komunalne infrastrukture u Nacionalnom parku Durmitor“, finansiran od strane Eko fonda, doprinio je smanjenju negativnih uticaja na vodene ekosisteme, posebno na lokalitetu Crnog jezera, kroz unapređenje sistema za tretman otpadnih voda.
U oblasti zaštite i očuvanja prirode, projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite“ doprinio je jačanju kapaciteta za nadzor i kontrolu na terenu. Nabavkom savremene opreme unaprijeđeno je praćenje stanja biodiverziteta i efikasnije evidentiranje nepravilnosti, dok je kroz obuku zaposlenih osigurana njena pravilna primjena.
Projekat LASPEH 2.0 započet je u NP Durmitor, a planirane aktivnosti doprinijeće unapređenju znanja o stanju biodiverziteta Barnog jezera, uspostavljanju mjera za njegovu dugoročnu zaštitu i očuvanje, kao i jačanju kapaciteta za primjenu savremenih pristupa u restauraciji prirode. Takođe, projekat će doprinijeti unapređenju regionalne saradnje i razvoju zajedničkih rješenja za povećanje otpornosti ekosistema na klimatske promjene.
Poseban iskorak ostvaren je kroz uključivanje u međunarodne projekte i inicijative, koje su omogućile razmjenu znanja, unapređenje upravljačkih praksi i jačanje institucionalnih kapaciteta. Takođe, saradnja sa lokalnim zajednicama dodatno je osnažena kroz zajedničke aktivnosti, čime se doprinosi boljoj integraciji zaštite prirode i lokalnog razvoja.
Istovremeno, kontinuirana saradnja sa različitim partnerima doprinijela je većoj vidljivosti nacionalnih parkova na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i njihovom pozicioniranju u okviru relevantnih mreža i inicijativa.
Međutim, i dalje postoji potreba za daljim unapređenjem koordinacije i sistematičnijim pristupom razvoju partnerstava, kako bi se u potpunosti iskoristili potencijali saradnje, posebno u kontekstu povlačenja sredstava iz međunarodnih fondova i jačanja uloge lokalnih zajednica u procesima upravljanja.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastaviti i intenzivirati saradnju sa međunarodnim organizacijama kroz aktivno učešće u projektima i inicijativama.
- jačati partnerstva sa nacionalnim institucijama u cilju koordinisanog djelovanja i efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjima.
- unaprijediti uključivanje lokalnih zajednica kroz participativne modele saradnje i zajedničke razvojne inicijative.
- povećati kapacitete za pripremu i implementaciju međunarodnih projekata, posebno u dijelu pristupa fondovima EU i drugim donatorskim programima.
- razvijati mehanizme za sistemsko praćenje i evaluaciju saradnje i njenih efekata.

Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim partnerima predstavlja ključan segment daljeg razvoja i unapređenja upravljanja nacionalnim parkovima. Njeno kontinuirano jačanje doprinosi ne samo unapređenju zaštite prirodnih vrijednosti, već i razvoju održivih modela upravljanja, jačanju kapaciteta i boljoj integraciji parkova u šire društvene i međunarodne tokove.

U izvještajnom periodu dio planiranih aktivnosti nije realizovan uslijed kombinacije finansijskih, kadrovskih, regulatornih i eksternih okolnosti, kao i zbog usklađivanja sa stručnim preporukama i važećim procedurama.
Aktivnosti koje se odnose na kontrolu terena i unos podataka o ubiranju divlje flore nijesu realizovane iako je mobilna aplikacija tehnički izrađena, jer nije sprovedena obuka nadzornika i stručnih saradnika za njeno korišćenje, čime nijesu stvoreni operativni uslovi za uspostavljanje funkcionalne baze podataka. Takođe, nije bilo moguće sprovesti ni analizu i mapiranje staništa pod pritiskom, imajući u vidu da se ova aktivnost nadovezuje na prethodne aktivnosti iz Plana upravljanja 2021–2025, koje nijesu realizovane planiranom dinamikom.
U oblasti zaštite od požara i biološke zaštite šuma, planirane aktivnosti nijesu sprovedene prvenstveno zbog nedostatka finansijskih sredstava (planiranih kroz donacije), kao i nedostupnosti specifičnih biohemijskih sredstava na tržištu u predviđenom periodu realizacije.
Aktivnosti vezane za upravljanje faunom realizovane su u skladu sa principima predostrožnosti i važećim stručnim mišljenjima. Poribljavanje durmitorskih jezera nije sprovedeno jer bi moglo imati negativan uticaj na postojeći biodiverzitet. Reintrodukcija tritona nije realizovana zbog potrebe pribavljanja dozvole Agencije za zaštitu životne sredine, sprovođenja istraživanja nultog stanja biodiverziteta i obezbjeđivanja finansijskih sredstava i stručnog kadra. Takođe, definisanje konzervacionih mjera za ciljne vrste gnjezdarica odloženo je jer dosadašnji trogodišnji monitoring nije ocijenjen kao dovoljan za donošenje utemeljenih upravljačkih mjera. Mjere prihrane i izgradnje hranilišta za krupne sisare nijesu realizovane po nalogu Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, zbog rizika širenja afričke svinjske kuge, što predstavlja mjeru postupanja u skladu sa važećim veterinarskim preporukama.
U oblasti zaštite i prezentacije kulturne baštine, veći broj aktivnosti nije realizovan zbog nepostojanja sistematizovanog radnog mjesta za stručnog saradnika za materijalnu kulturnu baštinu i ne angažovanja eksternog eksperta. Istovremeno, terenska istraživanja nijesu rezultirala elementima koji bi, prema stručnoj procjeni, ispunjavali kriterijume za pravnu zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra. Aktivnosti učešća u projektima realizuju se kroz dugoročne inicijative (npr. uključivanje u međunarodne projekte), ali bez finansijskih obaveza u izvještajnom periodu.
U segmentu turističke infrastrukture i turizma, ne realizacija pojedinih aktivnosti uslovljena je nedostatkom odgovarajućih projektnih poziva EU fondova, čekanjem rezultata donatorskih aplikacija, pribavljanjem saglasnosti nadležnih organa, kao i planiranjem realizacije kroz projekte drugih institucija (npr. Ministarstva turizma). Određene aktivnosti su u pripremnoj fazi (izrađeni glavni projekti, elaborati, podnesene aplikacije), dok je njihova implementacija planirana za naredni period (2026. godina). Programi obilaska Parka nijesu realizovani jer zaposleni nijesu posjedovali zakonom propisane licence turističkih vodiča.
Aktivnosti vezane za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka nijesu pokrenute imajući u vidu da su Nacrtom studije revizije Nacionalnog parka predložene izmjene granica, te je ocijenjeno svrsishodnim sačekati okončanje javne rasprave i usvajanje konačnog dokumenta prije formiranja radnog tijela i definisanja budžeta.
Napomena: U završnim razmatranjima potrebno je naglasiti da evidentirani broj nerealizovanih aktivnosti ne odražava u potpunosti stvarni obim sprovedenih aktivnosti tokom izvještajnog perioda. Naime, značajan broj mjera je započet i realizovan u značajnom procentu, pri čemu su pojedine aktivnosti sprovedene i preko 50% planiranog obima. Međutim, u skladu sa važećom

metodologijom izvještavanja, status „realizovano" može se dodijeliti isključivo aktivnostima koje su u potpunosti sprovedene u skladu sa planiranim indikatorima i definisanim ciljevima. Shodno tome, djelimično realizovane aktivnosti formalno su evidentirane kao nerealizovane, što administrativno utiče na ukupan procenat realizacije. Imajući u vidu navedeno, potrebno je sagledati rezultate kroz širi kontekst sprovedenih aktivnosti, uloženih resursa i ostvarenog napretka na terenu.

Ukupno posmatrano, nerealizovane aktivnosti rezultat su objektivnih ograničenja – nedostatka finansijskih sredstava, kadrovskih kapaciteta, regulatornih procedura, zavisnosti od eksternih partnera i projektnih ciklusa, kao i postupanja u skladu sa stručnim i bezbjednosnim preporukama. Većina aktivnosti nalazi se u pripremnoj fazi ili je planirana za realizaciju u narednom planskom periodu, uz stvaranje potrebnih administrativnih, finansijskih i stručnih pretpostavki.

Potrebno je:

- Angažovati stručne saradnike za šumarstvo, herpetofaunu, faunu beskičmenjaka, faunu sisara i materijalnu kulturnu baštinu u cilju jačanja stručnog kapaciteta Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
- Nastaviti saradnju sa klasterima u okviru socio-ekonomskih foruma;
- Aplicirati na projektima koji će unaprijediti zaštitu i održivi razvoj Parka i ojačati saradnju sa lokalnim stanovništvom;
- Izraditi Studiju kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u Parku;
- Razviti interpretativne i turističke programe obilaska Parka;
- Izvršiti popravku i adaptaciju postojećih i izvršiti nabavku novog mobiljara (klupe, stolovi, nadstrešnice, korpe za otpatke);
- Rekonstruisati Centar za posjetioce u Upravnoj zgradi Parka I Upravnu zgradu
- Urediti glavni ulaz u Park;
- Izgraditi kontrolno - naplatne punktove na lokalitetima Dobri do, Todorov do i Ivan do, Vojno odmaralište
- Postaviti glavne, najavne i informativne table i smjerokaze;
- Urediti vidikovce;
- Izraditi odmorišta za planinare i bicikliste;
- Izraditi infrastrukturu za posmatranje ptica i divljih životinja;
- Povećati broja zaposlenih u Službi zaštite i Službi za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture;
- Izvršiti II fazu rekonstrukcije i adaptacije planinarskog doma „Škrka"
- Organizovati hitne zajedničke inicijative Parka, lokalnih uprava ka Upravi za šume i Agenciji za zaštitu životne sredine u vezi regulisanja snabdijevanja ogrjevom lokalnog stanovništva koje živi na prostoru Parka;
- Staviti u funkciju suvenirnice na šetalištu prema Crnom jezeru i na Tari;
- Izvršiti uređenje planinarskih staza;
- Popraviti potporni zid kod Upravne zgrade;
- Izvršiti rekonstrukciju mostova i uređenje edukativne staze oko Crnog jezera
- Nabaviti motorne sanke
- U saradnji sa Opštinom Pljevlja asfaltirati put do Žugića luke što će omogućiti i stvaranje uslova za rekonstrukciju i adaptaciju objekta na Žugića luku, tj. Doma za raftere
- Rekonstruisati i adaptirati toalet na Crno jezeru
- Izraditi kućicu za nadzornike na Crnom jezeru

10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU

PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU – DINAMIKA I REALIZACIJA

STRATEŠKA OBLAST 1: ISTRAŽIVANJE, PRAĆENJE, OBNOVA I UNAPREĐENJE EKOSISTEMA, STANIŠTA I VRSTA	
Cilj 1.1.	***Unapređenje informacione baze podataka o flori Nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad , softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika***
Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unapređenja (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period	
Aktivnost 1.1.4	**Izvršiti analizu literaturnih i terenskih podataka unijetih u bazu**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi i reviziji podataka o flori sa akcentom na prioritetne vrste*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijediti podaci značajni za sagledavanje stanja floističkog diverziteta NP Durmitor, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES). Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.1.5	**Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste**
Indikator aktivnosti	*Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom Qgis i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog i/ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.2	***Utvrđeno nulto stanje 4060 planinskih i borealnih vriština, prelaznih i alkalnih tresava- potencijalnih NATURA 2000 staništa***
Indikator cilja: Broj kartiranih potencijalnih NATURA 2000 staništa i definisano stanje dijagnostičkih vrsta	
Aktivnost 1.2.1	**Kartirati stanišni tip 4060 planinske i borealne vrištine i sprovesti analizu stanja**
Indikator aktivnosti	*Urađene mape distribucije za stanišni tip 4060*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Biće određene: dijagnostičke vrste, njihova pokrovnost, pratilice i reprezentativnost. Dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovoditi mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*740,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.2.2	**Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 4060**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip 4060*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitat Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tereni će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.2.1
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.2.3	**Dati kartografski prikaz stanišnih tipova (7140, 7230 i 6410) na Barnom jezeru, sprovesti monitoring sukcesije i dati mjere njihovog očuvanja**
Indikator aktivnosti	*Urađene mape distribucije za stanišni tip 7140, 7230 i 6410*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Odrediće se granice, dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovoditi mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*499,25€* *Budžet CG*
Cilj 1.3	***Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe***
Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisaniih kontrola kroz aplikaciju	
Aktivnost 1.3.3	**Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka**
Indikator aktivnosti	*Broj izvršenih kontrola.* *Broj terenskih podataka unijetih u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u Excel bazu podataka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Izrađena je mobilna aplikacija, ali nije organizovana obuka za nadzornike i stručne saradnike za korišćenje aplikacije.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,

	Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.3.4	**Izvršiti analizu stanja i mapirati staništa na kojima je vršeno ubiranje**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju sa mapom staništa koja su pod pritiskom*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza podataka sa terena, unijetih u Exel bazu, i mapirati staništa koja su pod pritiskom ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost se nadovezuje na aktivnosti 1.3.1., 1.3.2. i 1.3.3. PU NP Durmitor 2021-2025.godina. Kako se kasnilo sa realizacijom ovih aktivnosti, tako ova aktivnost nije mogla biti realizovana
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Analiza će biti prikaz stanja za 2025. godinu, jer prethodne Aktivnosti 1.3.1., 1.3.2. i 1.3.3., na koje se nadovezuje, nijesu realizovane u predviđenom planskom periodu.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.4	**Očuvani šumski ekosistemi**
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost 1.4.1	**Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu na mreži bioindikacijskih tačaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na bioindikacijskim tačkama izvršiće se prikupljanje podataka o opštem zdravstvenom stanju šumskih ekosistema na prostoru PC Žabljak I. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*774,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.3	**Sprovoditi sanitarno-higijenske aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Količina doznačene drvne mase u šumskim ekosistemima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se obilježavanje četinarskih i lišćarskih stabala sa izrazitim simptomima zaraze, izvaljena i suva stabla, snjegolomovi i vjetrolomovi, prevršena i oštećena stabla, koja nemaju mogućnost daljeg razvoja u cilju zaštite i unapređenja šumskih ekosistema. Aktivnost će se sprovoditi na osnovu izvještaja Službe zaštite sa terena nakon čega stručna služba preduzima dalje mjere. Izvršiće se prodaja ogrjeva lokalnom stanovništvu sa teritorije Parka od sanitarno doznačenih stabala. Po potrebi, izvršiće se popunjavanje šumskih ekosistema sadnjom sadnica u količini od 1000 sadnica smrče i jele, starosti 2+0 i 2+2. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	

Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*1205,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.4	**Sprovoditi mjere zaštite od požara**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka protiv požarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju preventivnih mjera zaštite, kao i efikasnog reagovanja, izvršiće se nabavka potrebne opreme, instalacija potrebne infrastrukture i distanciono praćenje požara uz pomoć GIS tehnologije. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Planirana aktivnost nije realizovana uslijed nedostatka finansijskih sredstava, koja su planirana u vidu donacija. Shodno tome, nije pokrenut postupak javne nabavke potrebne opreme niti su preduzimane mjere u vezi sa sprovođenjem tenderske procedure.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.6	**Sprovoditi biološke i biotehničke mjere zaštite šuma**
Indikator aktivnosti	*Nabavljena adekvatna biohemijska sredstva i izvještaj o sprovedenim mjerama zaštite*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se nabavka bioloških sredstava za zaštitu četinarskih šuma od parazitske gljive *Heterobasidion annosum* (Penofil). Prioritet 4
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nabavke adekvatnih biohemijskih sredstava nije realizovana, budući da, uprkos sprovedenim postupcima ispitivanja tržišta, tražena sredstva nijesu bila dostupna na tržištu u periodu planiranom za realizaciju aktivnosti
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od dostupnosti bioloških preparata na tržištu.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.7	**Sprovoditi mjere gajenja i sanacije degradiranih šuma**
Indikator aktivnosti	*Posječena izgorela šuma izražena u m², pripremljen teren za pošumljavanje uklanjanjem korova i uspostavljanjem šumskog reda i posađeno 200 autohtonih sadnica.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se sanacija degradiranih šumskih ekosistema, nastalih uslijed požara i drugih biotičkih i abiotičkih faktora. Izvršiće se uklanjanje izgorelih i oštećenih stabala, pošumljavanje sa autohtonim sadnicama i druge meliorativne aktivnosti u cilju obnove degradiranih površina na području kanjona rijeke Tare. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP

Napomena	Sanacija lokacija će se realizovati kroz projekat Forest Connect
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*2580,00€*
Aktivnost 1.4.8	**Sprovoditi monitoring i adekvatne mjere prilagođavanja i adaptacije i obuka u cilju ublažavanja efekata klimatskih promjena**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovodiće se mjere adaptacije i prilagođavanja šumskih ekosistema na globalne promjene klime, kao i kontinuirani monitoring šumskih ekosistema. Prioritet 3
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Aktivnost se djelimično poklapa sa aktivnostima 1.4.3. 1.4.7. i 1.4.9. Imajući u vidu finansijske resurse, nije izvodljivo sprovesti sve aktivnosti u potpunosti. Kako se planira od donatorskih fondova obezbijedili potrebna sredstva, tako će se pristupiti konkretnim i odgovarajućim mjerama zaštite, fokusirajući se na prilagođavanje i adaptaciju na klimatske promjene.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*1721,56€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.9	**Sprovoditi monitoring potkornjaka i parazitskih i saprofitskih gljiva**
Indikator aktivnosti	*Postavljene feromonske klopke i izrađen izvještaj o prikupljenom materijalu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se postavljanje feromonskih klopki u cilju praćenja brojnosti potkornjaka, procijene rizika od prenamnoženja i smanjivanja brojnosti štetnih vrsta potkornjaka. Feromonske klopke će se postaviti u okolini „žarišta“ suvih četinarskih stabala koja se smatraju kao najrizičnija za pojavu prenamnoženja potkornjaka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*2065,87€* *Budžet CG*
Cilj 1.5	***Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira***
Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka	
Aktivnost 1.5.1.	**Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni Lepidoptera**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti Lepidoptera, kao i dopunjavanje baze podataka monitoringom. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se popuni radno mjesto stručni saradnik za faunu beskičmenjaka

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.5.2.	**Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka**
Indikator aktivnosti	Izvještaj o nultom stanju dnevnih leptira
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se popuni radno mjesto stručni saradnik za faunu beskičmenjaka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	636,98€ *Budžet CG*
Cilj 1.6	***Urediti sportski ribolov na durmitorskim jezerima***
Indikator cilja: Na durmitorskim jezerima je regulisan sportski ribolov i evidencija ulova; Crno jezero je poribljeno adekvatnim brojem pastrmki.	
Aktivnost 1.6.1	**Vršiti analizu stanja ihtiofaune i u skladu sa potrebama sportskog ribolova poribljavati Crno jezero**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju ihtiofaune durmitorskih jezera; Izvještaj o količini pastrmke kojom je poribljeno Crno jezero za potrebe sportskog ribolova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiti monitoring ihtiofaune i dalje postupati u skladu sa rezultatima monitoringa. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Durmitorska jezera se neće poribljavati jer bi svako poribljavanje narušilo dodatno biodiverzitet druge faune.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.6.2	**Evidentirati ulov i unositi podatke u jedinstvenu bazu koju vodi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih dozvola i ulova u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se unos podataka kroz aplikaciju kojom se ažurira baza koju vodi Ministarstvo. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 1.7	***Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca***
Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.7.1	**Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca**
Indikator aktivnosti	*Sakupljeni podaci o prethodnim istraživanjima herpetofaune*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Objedinjeni i prikupljeni podaci o prethodnim istraživanjima herpetofaune i upoređivanje sa stanjem na terenu.

	Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*172,00€*
Aktivnost 1.7.2	**Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Utvrdiće se broj vrsta herpetofaune i njihovo stanje na terenu i dokumentovati kroz Izvještaje o monitoringu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*605,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.8	***Izvršiti reintrodukciju tritona u ledničkim jezerima***
Indikator cilja: Uspješna reintrodukcija tritona u Velikom Škrčkom i Modrom jezeru	
Aktivnost 1.8.1	**Izvršiti reintrodukciju tritona iz Malog Škrčkog jezera u Veliko Škrčko jezero**
Indikator aktivnosti	*Broj reintrodukovanih jedinki u Škrčko jezero*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiti monitoring tritona iz Malog Škrčkog u Veliko Škrčko jezero, i dalje postupati u skladu sa rezultatima monitoringa. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Potrebna je dozvola AZŽS i finansijska sredstva
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Realizacija aktivnosti reintrodukcije zahtjeva dozvolu Agencije za zaštitu životne sredine i angažovanje stručnog saradnika za herpetofaunu.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.8.2	**Izvršiti reintrodukciju tritona iz Valovitog u Modro jezero**
Indikator aktivnosti	*Broj reintrodukovanih jedinki u Modro jezero*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiti monitoring tritona u Valovitom i Modrom jezeru, i dalje postupati u skladu sa rezultatima monitoringa. Odrediće se nulto stanje biodiverziteta koje će pokazati da li je moguće izvršiti reintrodukciju. Prioritet 4
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Potrebna je dozvola AZŽS i finansijska sredstva
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tokom 2023. JPNPCG se obratilo Agenciji za zaštitu životne sredine za dozvolu za sprovođenje ove aktivnosti. Od Agencije je dobijeno mišljenje da je neophodno uraditi istraživanje „nultog stanja biodiverziteta" Modrog jezera i njegove okoline, kako bi se na osnovu nje moglo dati mišljenje u vezi reintrodukcije. Potrebno je angažovanje stručnog saradnika za herpetofaunu.

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.9	***Stabilne populacije značajnih vrsta gnjezdarica***
Indikator cilja: Očuvane ključne (kišobran) vrste ptica i njihova staništa	
Aktivnost 1.9.2.	**Sprovoditi monitoring gnjezdarica**
Indikator aktivnosti	*Izvještaji sprovedenog monitoringa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu protokola, pratiće se stanje značajnih vrsta gnjezdarica na području Parka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*560,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.9.3.	**Definisati mjere konzervacije za ciljne vrste gnjezdarica**
Indikator aktivnosti	*Izrađen akcioni plan konzervacionih mjera za vrste: Tetrao urogallus, Bonasa bonasia, Strix uralensis, Aegolius funereus, Alectoris graeca*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu protokola, pratiće se stanje značajnih vrsta gnjezdarica na području Parka, i izraditi akcioni plan konzervacionih mjera za određene vrste. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Monitoring se vršio prethodne tri godine, što nije dovoljan period kako bi se neke od konzervacionih mjera mogle sprovesti.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tereni će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.9.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.10	***Očuvane populacije slijepih miševa***
Indikator cilja: Broj istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.10.2	**Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom nevidljivih mreža i ultrazvučnom detekcijom utvrdiće se rasprostranjenost slijepih miševa i odrediti najznačajnija staništa na prostoru Parka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1377,23€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.10.3	**Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Definisani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U odnosu na prethodni period definisaće se faktori ugrožavanja populacije slijepih miševa na teritoriji Parka i definisaće se potrebne mjere konzervacije. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano

Razlog ne realizacije	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 1.11	***Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna***
Indikator cilja: Izrađena lista prisutnih vrsta sa mapom distribucije i ocjenom stanja populacija	
Aktivnost 1.11.1	**Nabavka opreme za istraživanje Mustelidae (foto zamke, živolovke)**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka živolovki*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiti nabavku živolovki za istraživanje Mustelidae. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije izvršena nabavka odgovarajuće opreme
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.11.2	**Monitoring stanja vrsta iz porodice kuna**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj monitoringa o stanju vrsta iz porodice kuna*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Terenskim istraživanjem utvrdiće se stanje populacija familije Mustelidae i predložiće se mjere očuvanja i zaštite.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1032,94€
Aktivnost 1.11.3	**Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna**
Indikator aktivnosti	*Izrađene mape distribucije potencijalnih staništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se lista prisutnih vrsta Mustelidae i kartiraće se i evidentirati njihova najznačajnija staništa u Parku. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	172,16€
Cilj 1.12	***Utvrđeni koridori i staništa krupnih sisara***
Indikator cilja: Identifikovani koridori i staništa za krupne sisare na prostoru Parka sa mapom distribucije	
Aktivnost 1.12.4	**Sprovoditi monitoring krupnih sisara**
Indikator aktivnosti	Izvještaj o sprovedenom monitoringu i mapirani koridori
Opis aktivnosti i njen prioritet	Terenskim istraživanjima utvrdiće se stanje populacija krupnih sisara i mapiraće se njihova staništa. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1549,40€ *Budžet CG*

Cilj 1.13	***Obezbijeđena prihrana za krupne sisare tokom zimskih mjeseci***
Indikator cilja: Uspostavljena funkcionalna hranilišta	
Aktivnost 1.13.1	**Vršiti prihranu krupnih sisara tokom zimskih mjeseci na hranilištima**
Indikator aktivnosti	*Količina utrošene hrane i soli*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Utvrdiće se solila za divokoze i srne u procjepima stijena i pukotina. Hranilišta su napravljena tokom 2024 godine.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Prihrana krupnih sisara je stopirana po Naredbi Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove zbog rizika širenja afričke kuge svinja.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite
Napomena	Prihrana krupnih sisara je stopirana po Naredbi Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove zbog rizika širenja afričke kuge svinja.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.13.2	**Izgraditi nova hranilišta i solila**
Indikator aktivnosti	*Izgrađena dva hranilišta i četiri solila*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Hranilišta napravljena tokom 2024 godine. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Nerealizovano.
Razlog ne realizacije	Prihrana krupnih sisara je stopirana po Naredbi Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove zbog rizika širenja afričke kuge svinja.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite
Napomena	Aktivnost će se realizovati samo ukoliko Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove procjeni da je prihrana bezbjedna (prihrana je na apel Uprave trenutno obustavljena zbog rizika širenja afričke svinjske kuge).
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Cilj 1.14	***Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa***
Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou	
Aktivnost 1.14.1	**Monitoring hidroloških objekata**
Indikator aktivnosti	*Ispitan kvalitet vode Crnog jezera, obezbijeđena dugoročna zaštita i održivo korišćenje*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršiće se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju; Uprava za vode; Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	860,78€

STRATEŠKA OBLAST 2: OČUVANJE, UNAPREĐENJE I PROMOCIJA KULTURNO-ISTORIJSKIH I ETNOGRAFSKIH VRIJEDNOSTI I POTENCIJALA

Cilj 2.1	***Očuvana materijalna kulturna baština***
Indikator cilja: Broj Istraženih i valorizovanih elemenata materijalne kulturne baštine Parka	
Aktivnost 2.1.2	**Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje implementiraju nadležne institucije**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih projekata i sprovedenih mjera zaštite*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sa stručnim timom Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore obaviće se arheološko rekognosciranje potencijalnih arheoloških lokaliteta na prostoru Parka i užeg okruženja, kao prva faza budućih detaljnih istraživanja i iskopavanja. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovan ekspert za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.1.3	**Pokretati inicijative za uspostavljanje zaštite kulturnih dobara**
Indikator aktivnosti	*Broj pokrenutih inicijativa. Broj zaštićenih kulturnih dobara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to kulturno dobro. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovan ekspert za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 2.2	***Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka***
Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturna baština Parka	
Aktivnost 2.2.1	**Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi**
Indikator aktivnosti	*Broj digitalizovanih elemenata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto građa i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovan ekspert za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG

Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.2.2	**Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih tematskih izložbi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se tematske izložbe povodom značajnih datuma, na prijedlog angažovanog eksperta za materijalnu kulturnu baštinu. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovan ekspert za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Cilj 2.3	***Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine***
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	**Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj popisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka, gdje bi prikupljena dokumentacija imala osim popunjavanja relevantne baze podataka, bila iskorišćena i za potrebe upisa novog elementa u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasljeđa Crne Gore. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1032,40€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.2	**Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara**
Indikator aktivnosti	*Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se podaci od pojedinaca koji čuvaju znanja, vještine i umijeća NKN. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	774,70€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.3	**Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa**
Indikator aktivnosti	*Broj popunjenih upitnika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Popunjavanje obrazaca u vidu Upitnika za svaki evidentirani elemenat NKN. Prioritet 1

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	413,17€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.4	**Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aktivnost uslovljena istraživačkim nalazima na terenu (jer svaki elemenat NKN ne podrazumijeva zakonsku zaštitu) i zavisi od stručne procjene. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Terenski rad je pokazao da zabilježeni elementi NKN , prema stručnoj procjeni , nemaju vrijednost koja bi podrazumjevala njihovu pravnu zaštitu
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.5	**Organizovati manifestacije i učestvovati na sajmovima, izložbama i kulturno-umjetničkim programima koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajmova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Unaprijediti NKN kroz organizovanje manifestacija od posebnog značaja za Park, kao i sajmova, izložbi i kulturno-umjetničkih programa koji promovišu ljude, njihov način života, lokalnu gastronomiju muziku, muzički folklor, znanja i vještine koje su proizvod ovog prostora ili u vezi sa njim. Prioritet 3
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	3787,43€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.6	**Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih projekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa iniciraće se projektne aktivnosti na zaštiti i valorizaciji nematerijalnog kulturnog nasljeđa .
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	JPNPCG se ove godine uključilo u mrežu partnera projekta “Rimsko nasljeđe u podunavskom regionu” , Projekat traje do 2028 godine, Do sada je organizovana radionica u novembru u Muzejima i galerijama Podgorice i ostvareno je učešće u procesu brendiranja Kulturne rute i izrade logoa,

Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
Napomena	Finansijsko učešće JPNPCG zavisi od odobrenih projekata relevantnih institucija, pa se sredstva JPNPCG ne mogu sada projektovati
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.3.7	**Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine“**
Indikator aktivnosti	*Realizovan program „Dani evropske baštine“*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmišljavanje i realizovanje događaja koji korespondira sa zadatom temom koju daje Savjet Evrope za tekuću godinu. Prioritet 3
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Ove godine je manifestacija “Dani evropske baštine “, organizovana u NP Prokletije
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA	
Cilj 3.1	***Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija***
Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period	
Aktivnost 3.1.2	**U saradnji sa osnovnim školama sprovoditi edukativne programe**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa osnovnim školama i nadležnim Ministarstvom organizovaće se edukativni programi „Obradujmo prirodu’’. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, osnovne škole koje gravitiraju ka Parku, nadležno Ministarstvo.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1032,94€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.3	**U saradnji sa TO obilježiti značajne ekološke datume**
Indikator aktivnosti	*Broj obilježenih ekoloških datuma; Broj organizovanih radionica; Broj učesnika na radionicama*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih datuma i to: - 26. januar-Svjetski dan obrazovanja o zaštiti životne sredine - 21. mart – Dan zaštite šuma - 22. april - Dan planete Zemlje - 24. maj - Evropski dan parkova - 31. jul Svjetski dan nadzornika

	- 04. oktobar – Dan zaštite životinja - 11. decembar - Dan planina Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Napomena	Dio materijala za realizaciju aktivnosti izrađen kroz saradnju sa OEBS-om
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO: Žabljak, Šavnik, Plužine, Mojkovac i Pljevlja.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1158,92€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.4	**U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljane interpretativne programe obilaska Parka**
Indikator aktivnosti	*Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa LTO napraviće se liflet sa programom obilaska parka za ciljne grupe. Napraviti liflete za promociju turističkog vozića sa redom vožnje. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO: Žabljak, Šavnik, Plužine, Mojkovac i Pljevlja.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	860,78€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.5	**U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore formirati nove edukativne i tematske staze**
Indikator aktivnosti	*Formirana jedna edukativna i jedna tematska staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U prethodnom periodu u saradnji sa NVO formirane je jedna tematska staza: „U zagrljaju šume i tri jezera“, koja je i promovisana na društvenim mrežama. U planu je još jedna tematska staza na relaciji Koprivna glavica-Modro jezero - Srablje jezero (ili Momčilov grad-Jablan jezero). Odradiće se i promocija staza u narednoj godini. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	612,88€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.6	**U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze**
Indikator aktivnosti	*Edukativna staza oko Crnog jezera i dvije postojeće tematske staze su unaprijeđene i u funkciji su posjetilaca*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se uređenje i sanacija edukativne staze oko Crnog jezera u skladu sa projektnim zadatkom. U ovoj programskoj godini vršiće se promocija tematske staze „Mlinski potok”. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano

Razlog ne realizacije	Izvršena je promocije tematske staze "Mlinski potok". Urađen je glavni projekat sa revizijom za rekonstrukciju staze oko Crnog jezera, uključujući mostove sa nadstrešnicom. Projektant: Optimusprojekt, revident: Genesis projekt. Rekonstrucija radova predviđena je nacrtom plana JN za 2026. godinu.
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, Planinarski savez Crne Gore
Napomena	U toku 2024. godine predata je aplikacija Eko fondu Crne Gore sa projektnim zadatkom „Unapređenje turističke infrastrukture u Nacionalnom parku Durmitor - sanacija staze oko Crnog jezera". Donacija Eko fonda 75200,00€
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Cilj 3.2	***Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou***
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost 3.2.1	**Sprovoditi PR kampanje**
Indikator aktivnosti	*Broj sprovedenih PR kampanja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Promovisati prirodne i kulturne vrijednosti i turističku ponudu NP, sprovođenjem PR aktivnosti, obilježavanjem najznačajnijih ekoloških datuma, manifestacija i događaja u zaštićenom području. Promocija ukupnih aktivnosti realizovaće se u saradnji sa medijima, objavljivanjem informacija i pratećih fotografija/video priloga na sajtu (www.nparkovi.me) i društvenim mrežama (Instagram, Facebook).
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1408,06€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.2	**Učestvovati na turističkim sajmovima**
Indikator aktivnosti	*Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i međunarodnim sajmovima turizma koji se budu oglašavali tokom programske godine. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	518,18€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.3	**Organizovati manifestacije i događaje**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i događaja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se manifestacija „Durmitorski zimski dani", u okviru koje će se organizovati šetnja krpljama markiranom stazom od Crnog jezera do Savinog kuka i čajanka na obali Crnog jezera. Organizovaće se tradicionalna „Osmomartovska izložba ručne radinosti" u Upravnoj zgradi Nacionalnog parka. Učešće u organizaciji manifestacije „Dani planinskog cvijeća."

	U saradnji sa TO Žabljak organizovaće se događaj „Dan NP Durmitor“ (6. septembar) kojim će se promovisati „open door“ aktivnosti (pješačenje, kajakarenje, vožnja drvenim čamcima i sl.), kao i sajam tradicionalnih domaćih proizvoda lokalnih proizvođača sa područja Durmitora. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2963,76 € *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.4	**Izraditi promotivni materijal**
Indikator aktivnosti	*Količina izrađenog promotivnog materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i štampati promotivni materijal (brošura, kataloga, flajera, postera i sl.). Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1120,00€ *Budžet CG*
Napomena	Iznos od 117,10€ su sredstva obezbijeđena preko projekta ,,Eco Dali” - Evropski dan parkova
Aktivnost 3.2.5	**Izraditi propagandni materijal**
Indikator aktivnosti	*Količina izrađenog propagandnog materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa propagandnog materijala (olovke, planeri, vrećice i majice itd.) sa logom i motivima NP Durmitor. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1169,80€ *Budžet CG*
Napomena	Iznos od 446,49€ su sredstva obezbijeđena preko projekta ,,Eco Dali” - za panel diskusiju ,,Izazovi u očuvanju NP Durmitror i rijeke Tare”
Aktivnost 3.2.6	**Izraditi autentični suvenir Parka**
Indikator aktivnosti	*Objavljen i sproveden konkurs, izabran autentičan suvenir Parka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Objaviti konkurs i izabrati autentičan suvenir Parka od strane lokalnih proizvođača suvenira. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Poslata je inicijativa od strane NP Durmitor sa predlogom
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 4: TURIZAM ZASNOVAN NA AKTIVNOM ODMORU U PRIRODI	
Cilj 4.1	***Unapređena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka***
Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture	
Aktivnost 4.1.4	**Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka i u Parku**
Indikator aktivnosti	*Broj postavljenih tabli*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti dvije najavne, tri glavne i četiri informativne tabla ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku je postupak pribavljanja neophodnih saglasnosti od nadležnih organa za postavljanje znakova na lokalnim i regionalnim saobraćajnicama. Nabavka i montaža tabli predviđena je nactom plan JN za 2026. godinu
Napomena	Izrađen je elaborat. Aktivnost će se realizovati u narednom periodu u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.5	**Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza**
Indikator aktivnosti	*Broj obnovljenih elemenata informativnog mobilijara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Obnoviće se i/ili postaviti novi informativni mobilijar na tačno utvrđenim mjestima u Parku (table upozorenja, informativne table, planinarske table-aktivnosti i pravila ponašanja, zabrana voženje kvadova, zabrana vožnje motornih sanki, zabrana upotrebe drona itd.). Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2124,84€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.6	**U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju pješačkih staza; Broj unaprijeđenih pješačkih staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa PSCG angažovaće se stručno lice za Izradu elaborata o stanju staze Veliki i Mali Međed, i dati detaljan prijedlog za njeno eventualno uređenje sa finansijskom konstrukcijom. U saradnji sa Planinarskom savezom Crne Gore obnoviće se markacija i unaprijediti staze: • Urdeni do – Šareni pasovi, • Koprivna glavica – Suva lokva – Modro jezero – Svrablje jezero – Valovito jezero Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	5866,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.7	**U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju biciklističkih staza; Broj unaprijeđenih biciklističkih staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Urađen izvještaj, analiza i broj unaprijeđenih staza. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.8	**Urediti vidikovce**
Indikator aktivnosti	*Uređen vidikovac Ćurevac*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Zamijeniće se i učvrstiti ograda na vidikovcu, učvrstiti, ofarbati, zamijeniti postojeći drveni mobilijar (drveni stolovi, klupe i korpe). Obnoviće se info table i postaviti nove. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Kroz projekat uređenja panoramske rute „Durmitorski prsten'' koje implementira Ministarstvo turizma izvršiće se uređenje vidikovca Ćurevac u 2026. godini
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Kroz projekat uređenja panoramske rute „Durmitorski prsten'' koje implementira Ministarstvo turizma izvršiće se uređenje vidikovca Ćurevac u 2026. godini
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.15	**Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom**
Indikator aktivnosti	*Izrađena rampa za pristup osoba sa invaliditetom ispred Centra za posjetioce*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U okviru idejnog rješenja za adaptaciju Centra za posjetioce, pristupiće se i izradi rampe za osobe sa invaliditetom. Veza sa aktivnosti 4.1.1 Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom izvještajnog perioda prioritet je bio usmjeren na hitne operativne aktivnosti, dok će realizacija ove aktivnosti biti razmatrana u narednom periodu uz obezbjeđivanje finansijskih sredstava.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 4.2	***Unapređena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji***
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost 4.2.3	**Osmisliti nove izložbene postavke u Centru za posjetioce**
Indikator aktivnosti	*Urađena nova izložbena postavka*

Opis aktivnosti i njen prioritet	U pristupnim EU fondovima, tražiće se sredstva za novu izložbenu postavku u Centru za posjetioce u Upravnoj zgradi NP Durmitor. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U izvještajnom periodu pokušalo se doći do donatorskih sredstava, ali nije bilo relevantnih projektnih poziva za realizaciju ove aktivnosti. Projektna ideja je spremna i čeka se raspisivanje odgovarajućeg projektnog poziva od strane EU fondova.
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	U toku 2024. godine dat je prijedlog idejnog rješenja za izložbenu postavku
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Cilj 4.3	***Upravljanje posjetiocima***
Indikator cilja: Uređen i funkcionalni sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka	
Aktivnost 4.3.1	**Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U centrima za posjetioce sprovodiće se anketiranje posjetilaca pomoću anketnih listića, na osnovu kojih će se dobiti informacija o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca u Parku. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	86,40€
Aktivnost 4.3.2	**Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi uticaja posjetilaca u Parku na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pripremiće se protokoli za Službu zaštite, u kojima će se upisivati uticaj i broj posjetilaca na lokacijama na edukativnoj stazi oko Crnog jezera koja je najposjećenija tokom turističke sezone, kao i na tematskoj stazi Mlinski potok. Utvrdiće se vrste uticaja posjetilaca na edukativnu stazu i predložiti mjere zaštite. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.3.3	**U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza**
Indikator aktivnosti	*Izrađen elaborat o analizi svih vrsta staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa Planinarskim savezom CG, planinarskim klubovima, domaćinima i Biciklističkim savezom Crne Gore u svrhu analize korišćenja postojećeg Sistema staza, koji podrazumijeva broj posjetilaca na stazama, njihovu strukturu, period korišćenja staza, klubovi koji koriste staze i sl. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano

Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	253,07€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.4	**Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se studija prihvatnih kapaciteta za lokalitet Crno jezero u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca. Potrebno je isto uraditi i za masiv Durmitora jer je pritisak posjetilaca prevelik. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku je realizacija kroz FAO projekat, studija će biti gotova tokom 2026. godine
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	JPNPCG je tokom 2023. godine pripremilo projekat vezan za izradu Studije kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u svim nacionalnim parkovima. Pripremljenim projektom će se konkurisati za donatorska sredstva, a aktivnost će se realizovati ukoliko projekat bude odobren.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.3.5	**Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)**
Indikator aktivnosti	*Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Promovisaće se „leave no trace“ principi i po potrebi štampaće se liflet leave no trace 8 principa“. Afirmisaće se pravila odgovornog ponašanja u Parku. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	774,70€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.6	**Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima) za različite ciljne grupe**
Indikator aktivnosti	*Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se adekvatan program obilaska parka sa vozićem uz mogućnost promovisanja ostalih aktivnosti. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Zaposleni u NP Durmitor nemaju licence turističkih vodiča koje su im neophodne za sprovođenje Programa obilaska Parka shodno Zakonu
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA	
Cilj 5.1	***Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju***
Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata	
Aktivnost 5.1.1	**Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite životne sredine i prirode**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Održavaće se redovni sastanci i kontakti sa državnim institucijama u cilju definisanja, obaveza, odgovornosti i razgraničenja nadležnosti. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	860,78€
Aktivnost 5.1.2	**Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada inicijativa, prijedloga i urgencija od strane stručnih službi prema državnim institucijama koje će doprinijeti efektivnosti i efikasnosti u upravljanju zaštićenom području. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	172,16€
Aktivnost 5.1.3	**Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih zajedničkih projekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju u Parku pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	344,31€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.4	**Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa svim lokalnim institucijama i organizacijama koje gravitiraju Parku kako bi se unaprijedila

	saradnja i inicirale akcije u svrhu efikasnijeg upravljanja ovim zaštićenim područjem. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	860,78€
Aktivnost 5.1.5	**Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu**
Indikator aktivnosti	*Memorandumi o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U izvještajnom periodu nijesu zaključeni formalni memorandumi o saradnji sa zaštićenim područjima u regionu. Istovremeno, ostvarena je saradnja i komunikacija sa drugim relevantnim institucijama i organizacijama iz oblasti zaštite prirode, što predstavlja osnov za buduću formalizaciju saradnje sa zaštićenim područjima u narednom planskom periodu.
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.6	**Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti unaprjeđenja saradnje sa partnerskim zaštićenim područjem (NP Švarcvald) sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2168,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.7	**Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.**
Indikator aktivnosti	*Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	6000,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.8	**Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga*

Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	817,74€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.9	**Realizacija projektnih aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Izvještaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnosti*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano.
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od projekata koji će se realizovati tokom 2025.godine
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	674,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.10	**Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata**
Indikator aktivnosti	*Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih. Prioritet 3
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U izvještajnom periodu nijesu bile dostupne odgovarajuće obuke za pisanje i izvještavanje projekata koje bi bile usklađene sa potrebama Službe.
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Cilj 5.2	***Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka***
Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno sarađuju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.	
Aktivnost 5.2.1	**Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju Parku**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnih relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.2	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede**

Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kroz sponzorstva , pojednostavljivanje procedure dobijanja ogrjeva u privatnoj i državnoj svojini. Organizovati sastanak s Agencijom za zaštitu životne sredine radi ubrzanja procedura dobijanja saglasnosti za izgradnju objekata u funkciji poljoprivrede, a u skladu sa zakonskim propisima. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1700,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.3	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima**
Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kroz sponzorstva i brendiranje ponude, pružiti podršku lokalnom stanovništvu.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1035,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.4	**Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode**
Indikator aktivnosti	*Uspostavljen geografski sertifikat*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Formiraće se radna grupa koja će nastaviti sa daljim koracima neophodnim za uspostavljanje geografskog sertifikata. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine aplicirano je na projekat *Mountain for All*, kroz koji je planirana sistemska razrada i promocija geosertifikata, ali realizacija daljih aktivnosti zavisi od obezbjeđenja projektnih sredstava.
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	172,16€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.5	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG**
Indikator aktivnosti	*Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kroz Osmomartvosku izložbu, Dane planinskog cvijeća i Dan NP Durmitor, pružiti priliku lokalnim proizvođačima da na platou Crno jezero i u Centru za posjetioce izlože svoje domaće proizvode bez naknade. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1127,62€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.6	**Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini**
Indikator aktivnosti	*Izrađen i realizovan Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se ograničeno odobravanje određene količine šume za sječu u šumama u privatnoj svojini. Odobriće se do 40 m³ bruto drvne zapremine po zahtjevu. Odobravanje bruto drvne mase za uklanjanje će se realizovati na osnovu: podnesenog zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom od strane vlasnika šume, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume u svojini. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati do 30.11.2024. godine, za plansku 2025. godinu. Nakon dostavljanja zahtjeva komisijski će se donijeti Plan gazdovanja šumama u privatnoj svojini. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	946,86€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.7	**Obezbijediti drvne sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva**
Indikator aktivnosti	*Količina drvenih sortimenata koja je dodijeljena lokalnom stanovništvu na osnovu upućenih zahtjeva*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju unapređenja saradnje sa lokalnim stanovništvom, a u skladu sa zakonom i Internom procedurom, izvršiće se dodjela drvnih sortimenata iz reda sanitara po prikupljenim zahtjevima, a za stanovništvo iz ruralnih područja koji žive na području Nacionalnog parka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	690,00€
Cilj 5.3	***Socio-ekonomski razvoj područja Parka***
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost 5.3.1	**Izraditi socio-ekonomsku analizu šireg područja Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj definisanih klastera i njihovo uključivanje u socio-ekonomski forum*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu kreirane baze podataka i izdiferenciranih klastera uradiće se analiza i evaluacija socio ekonomskog stanja lokalnih zajednica durmitorskog područja i na osnovu te analize sačiniti prijedlog mjera za unapređenje njihovog statusa.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	475,00€ *Budžet CG*

Aktivnost 5.3.2	**Redovno održavati socio-ekonomske forume**
Indikator aktivnosti	Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim izvještajima
Opis aktivnosti i njen prioritet	Najmanje dva socio-ekonomska foruma (1. planiranje turističke sezone, i 2. analiza turističke sezone). Na sastancima će biti uključeni predstavnici opština durmitorskog područja, lokalne turističke privrede i po potrebi nadležnih ministarstava i drugih institucija.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1101,80€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.1	***Unapređenje fizičke zaštite Parka***
Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka	
Aktivnost 6.1.2	**Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih obuka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovati obuku pružanja prve pomoći za sve nadzornike. Organizovati kurs stranih jezika. Organizovati radionicu službe za kadrovske, pravne i opšte poslove o primjenama jedinstvene procedure načina vođenja dokumentacije Službe zaštite. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Zbog loših vremenskih prilika na dan organizovanja obuke, nije realizovano. Aktivnost će biti realizovana u I kvartalu 2026.godine
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.3	**Izvršiti nabavku materijalno-tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštitu i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiti nabavku telefona sa kamerama, dvogleda, krplji, termalnih kamera. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za logistiku
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	6369,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.4	**U saradnji sa nadležnim inspekcijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesiranih prijava*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Terenski rad, patrolni obilasci i saradnja sa nadležnim inspekcijskim službama u skladu sa potrebama i stanjem na terenu.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1377,25€
Aktivnost 6.1.5	**U saradnji sa odjeljenjem bezbjednosti Žabljak i Mojkovac i stanicom policije Plužine i Šavnik vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesuiranih prijava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Terenski rad nadzornika, patrolni obilasci i saradnja sa policijom na osnovu procjene situacije radi suzbijanja potencijalnih nelegalnih aktivnosti. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj.6.2	***Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka***
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.1	**Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka**
Indikator aktivnosti	*Formirano radno tijelo*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijativa Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Upravi za gazdovanje šumama i lovištima, Agenciji za zaštitu životne sredine, Upravi za katastar i državnu imovinu, Opštinama: Žabljak, Pljevlja, Šavnik, Mojkovac i Plužine za delegiranje člana, kako bi se formiralo radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana Nacrtom studije revizije Nacionalnog parka Durmitor predložene su izmjene granica Parka. S obzirom na to, smatralo se da je potrebno sačekati završetak javne rasprave i usvajanje konačnog nacrta.
Odgovornost	Direktor JPNPCG i direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 6.2.2	**Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka**
Indikator aktivnosti	*Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Veza sa aktivnosti 6.2.2.
Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Cilj 6.3	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost 6.3.1	**Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada**
Indikator aktivnosti	*Broj sastanaka i broj definisanih procedura*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	172,10€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.2	**U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Žabljak, Šavnik, Pljevlja, Plužine i Mojkovac.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2582,34€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.3	**U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada**
Indikator aktivnosti	*Broj preuzetih akcija i količina uklonjenog otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	

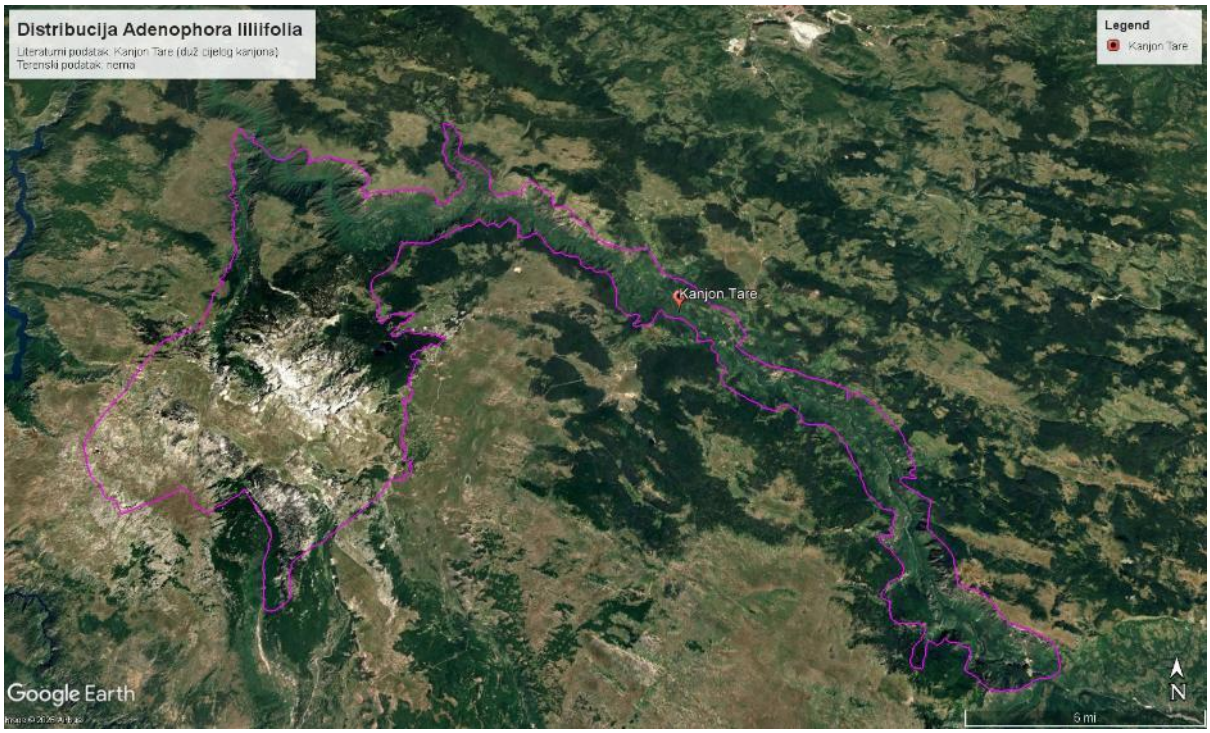
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Žabljak, Šavnik, Plužine, Pljevlja i Mojkovac, NVO.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1463,32€ *Budžet CG*

VANPLANSKE AKTIVNOSTI	
STRATEŠKA OBLAST 1: ISTRAŽIVANJE, PRAĆENJE, OBNOVA I UNAPREĐENJE EKOSISTEMA, STANIŠTA I VRSTA	
Cilj 1.4 :Očuvani šumski ekosistemi	
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost	**Sprovesti revitalizaciju interventne lokacije Tarske Stijene**
Indikator aktivnosti	*Broj izrađenih zaloga od požarom uništenih stabala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na opožarenim lokalitetima izvršiti doznaku stabala i selektivnu sječu. Od posječenih stabala izgraditi zaloge koji za cilj imaju sprječavanje erozije zemljišta i služe kao podloga za sadnju. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP, Služba za projekte I međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost se djelimično poklapa sa Aktivnostima 1.4.3. i 1.4.7. s tim što je ova aktivnost finansirana od strane Programa Interreg Danube, a kroz projekat „Forest Connect“ i obuhvata površinu od 3.1 ha opožarenog staništa na kome će se sprovesti mjere revitalizacije u cilju stvaranja zdravih klimatsko otpornih šuma. Troškovi će biti refundirani kroz projekat ForestConnect, ali ukupna budžetska linija za opremu i usluge za košenje i sadnju je zbirna i iznosi 5000 EUR.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	5000,00€ donacija
Aktivnost	**Monitoring potkornjaka**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju populacija potkornjaka sa listom identifikovanih vrsta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pregled literalnih podataka i prikupljanje podataka u cilju identifikacije vrsta. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	688,00€ *Budžet CG*
STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA	
Cilj 3.2	***Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou***
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost	**Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka**
Indikator aktivnosti	*Odštampane poštanske markice*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice. Izvršiće se odabir prigodnog motiva iz Parka

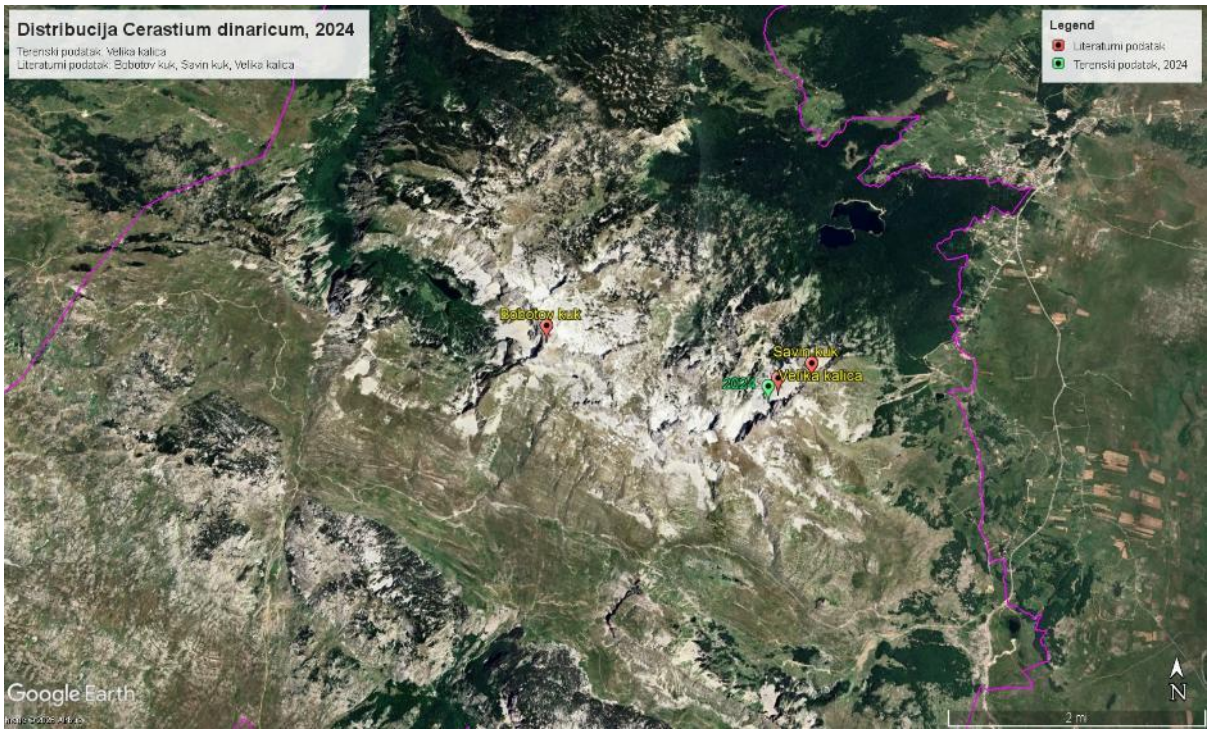
	(koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 3
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
STRATEŠKA OBLAST 4: TURIZAM ZASNOVAN NA AKTIVNOM ODMORU U PRIRODI	
Cilj 4.2:	***Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji***
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost	**Uređenje panoramske rute „Durmitorski prsten“**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju panoramske rute „Durmitorski prsten“*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa glavnim projektom za Uređenje lokacija – objekata na panoramskoj ruti „Durmitorski prsten“ i Korigovanim predmjerom i predračunom za izvođenje radova izvršiće se uređenje parking prostora i postavljanje drvenih klupa duž panoramske rute, kao i uređenje vidikovca Ćurevac. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Realizacija ove aktivnosti koja je odgovornost Ministarstva turizma biće u toku 2026. Godine. U toku 2025. Godine predstavnici Parka i Ministarstva obišli su rutu
Odgovornost	Ministarstvo turizma
Napomena	Veza sa aktivnošću 4.1.8
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ Ministarstvo turizma
STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA	
Cilj 5.3	***Socio-ekonomski razvoj područja Parka***
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost	**Analiza anketa - pozitivnih i negativnih uticaja Parka na zainteresovane strane (stakeholders)**
Indikator aktivnosti	*Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Analiza anketa u cilju ažuriranja već postojećih podataka u vezi NP i njegove saradnje sa lokalnim zajednicama. U anketi učestvuje lokalno stanovništvo, posjetioci i privredna društva sa područja Parka.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Stručni saradnici za rad sa lokalnim zajednicama i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	340,00€
Cilj 5.4	***Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unaprijeđena informaciona osnova za privremene objekte***
Indikator cilja: Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
Aktivnost	**Izraditi urbanističko-tehničke uslove**
Indikator aktivnosti	*Broj izdatih UT uslova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva

	prostornog planiranja urbanizma i državne imovine, Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano.
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	344,00€
Aktivnost	**Izraditi mape privremenih objekata u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka**
Indikator aktivnosti	*Broj mapa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.3	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost	**Mobilna aplikacija za mapiranje nelegalno odloženog otpada**
Indikator aktivnosti	*Vrsta otpada, lokacije na kojima je otpad, broj prijava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aplikacija koja omogućava korisnicima da brzo i jednostavno prijave lokacije na kojima je otpad nelegalno odložen. Korisnici će unositi koordinate, fotografije sa lokacije i opisivati vrstu otpada na osnovu koje će se praviti baza podataka nelegalnih odlagališta unutar Parka.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije urađena aplikacija. Aplikacija se planira izraditi preko projekta LASPEH II, koji je otpočeo krajem 2025.godine. Turisti su primjedbe i prijavljivali lokacije preko centra za monitoring
Odgovornost	Direktor Parka i Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture.
Napomena	Troškovi izrade mobilne aplikacije su prikazani u NP Biogradska gora
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€

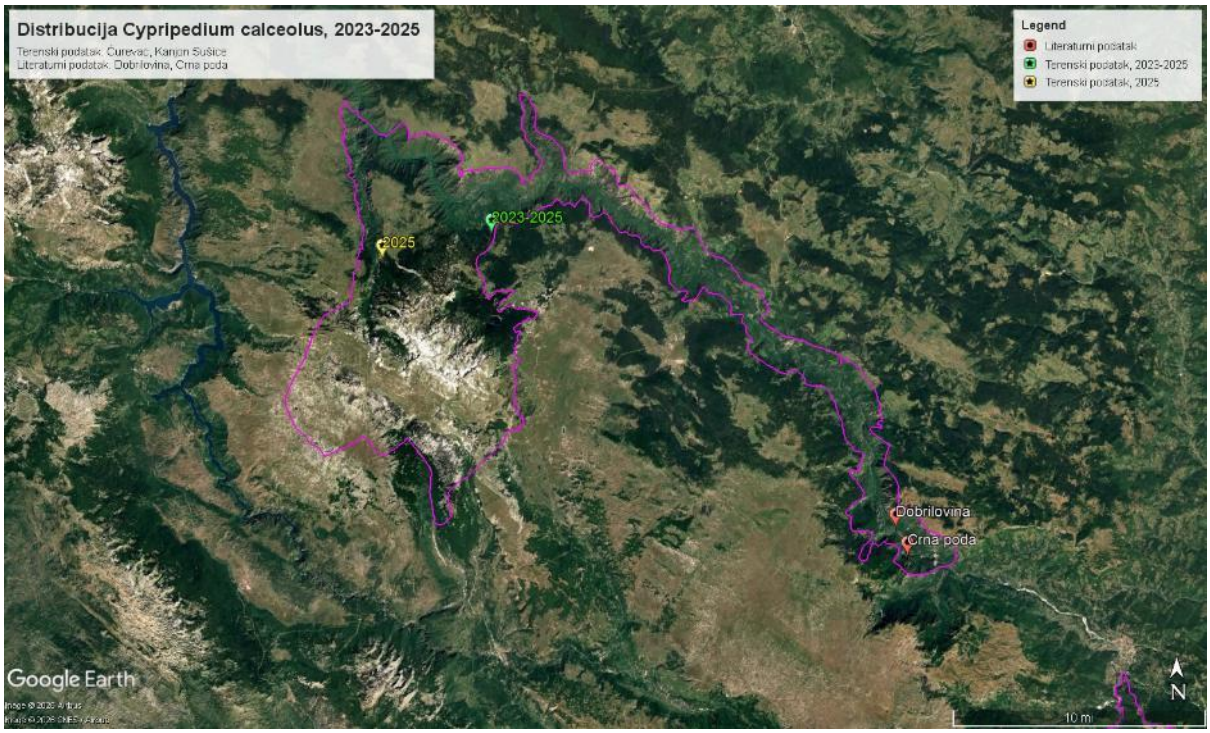
PRILOG

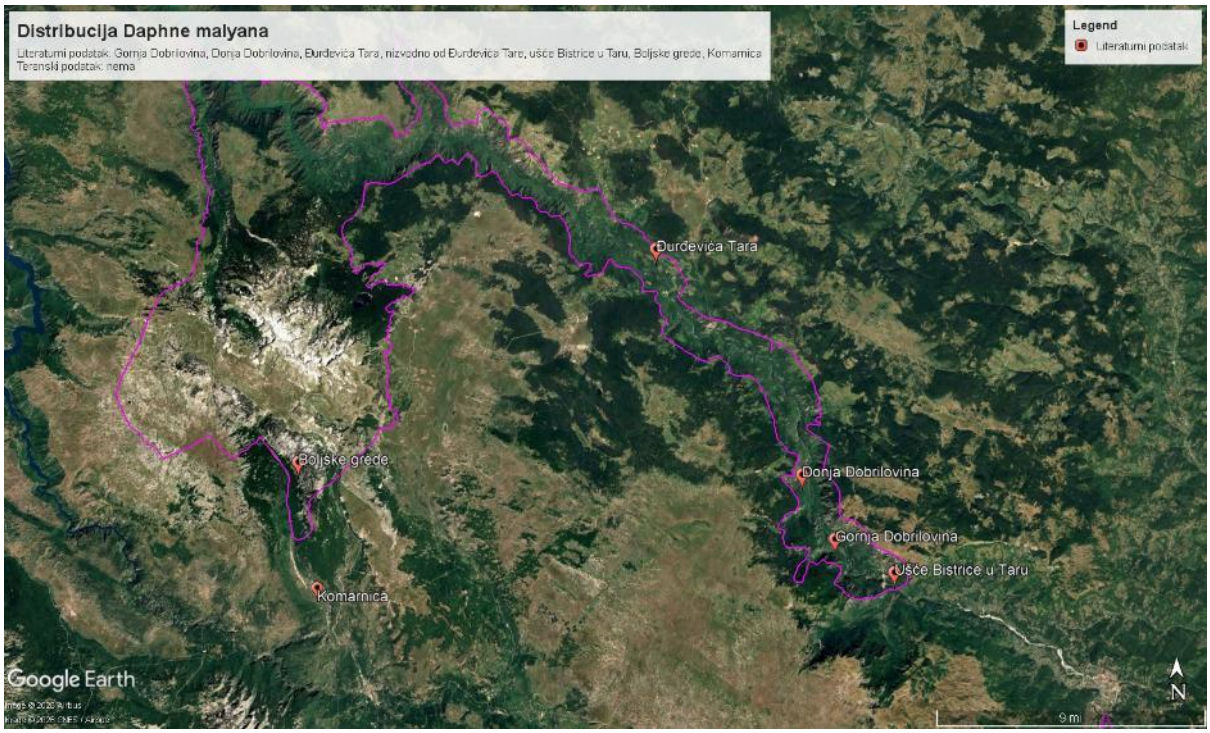
Mapa 1: Distribucija *Adenophora lilifolia*

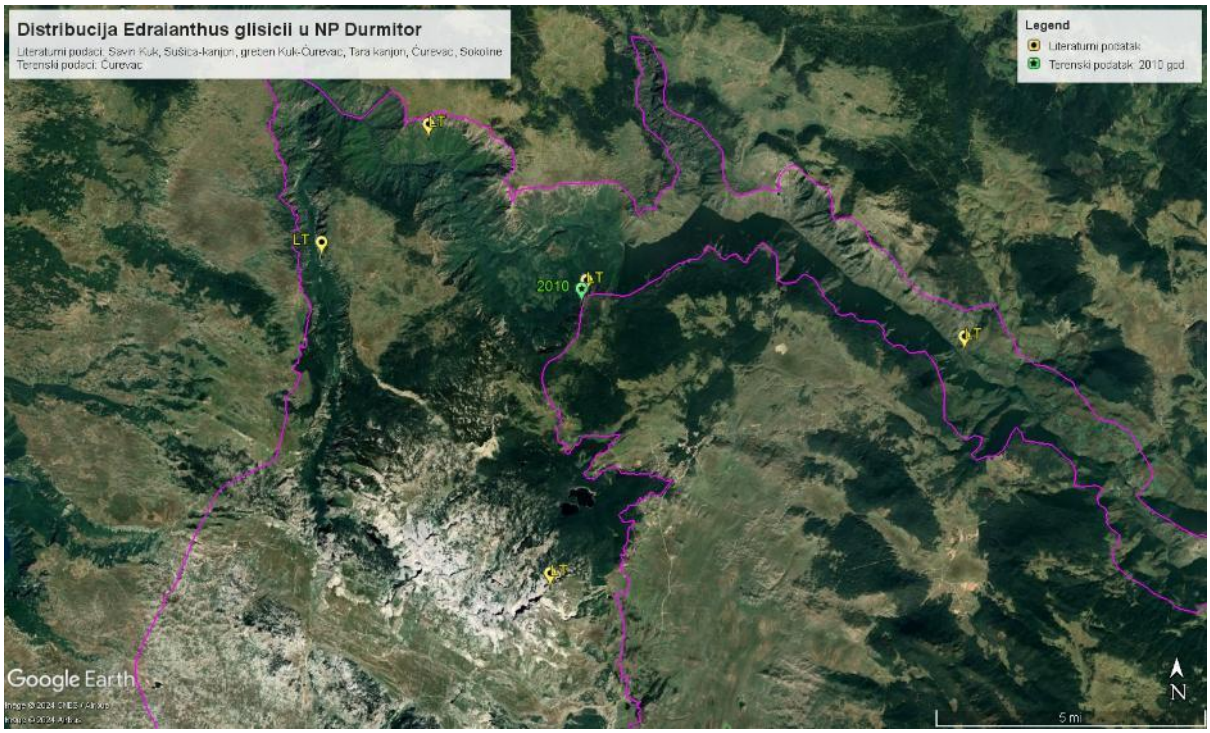
Mapa 2: Distribucija *Cerastium dinaricum*

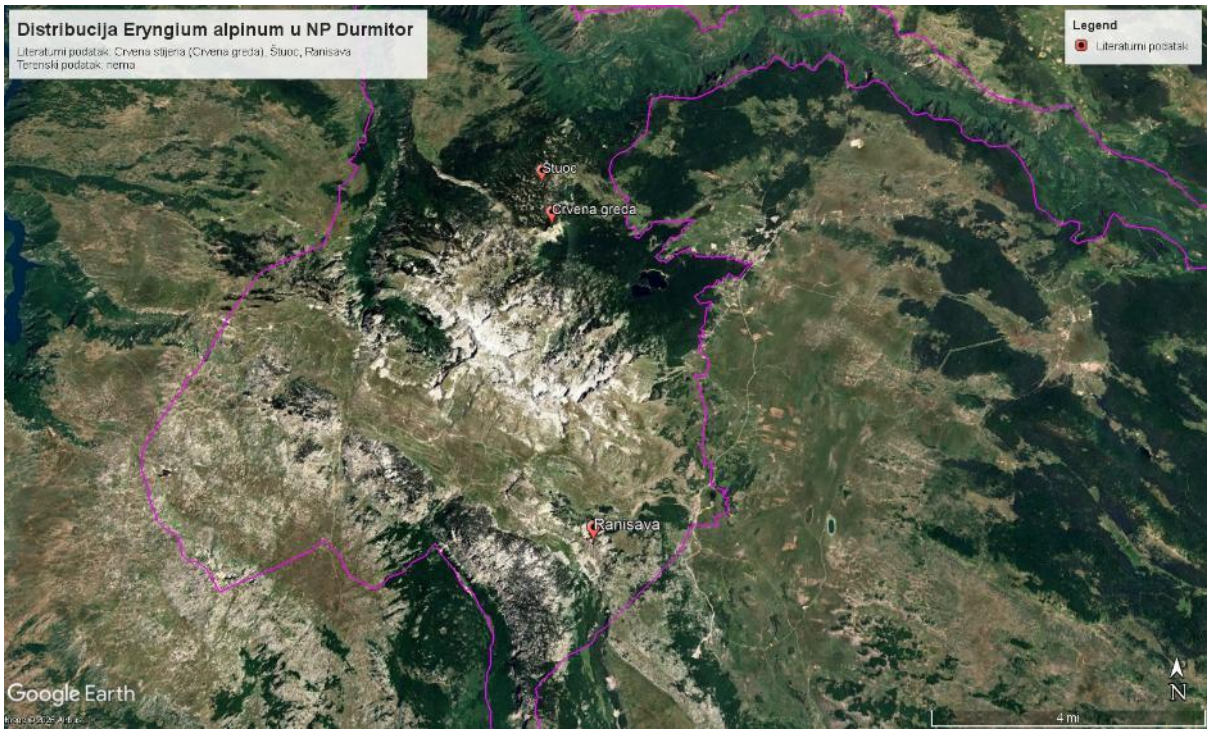
Mapa 3: Distribucija *Cypripedium calceolus*

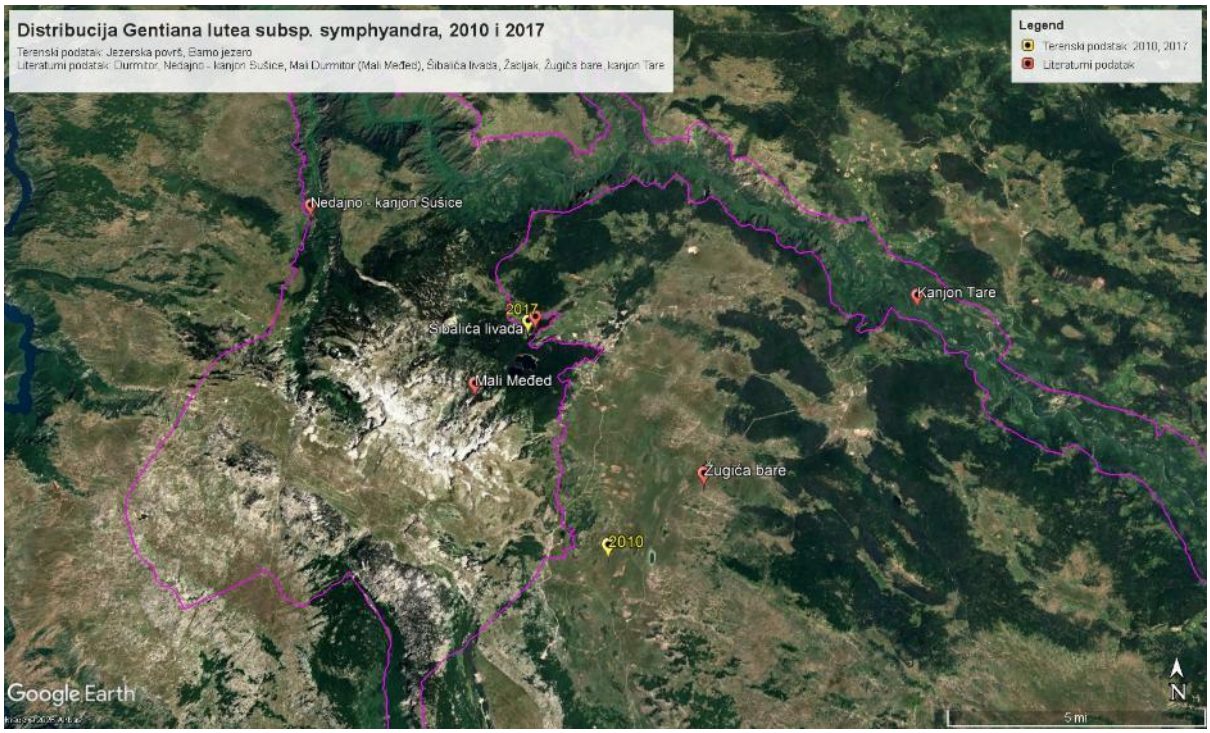
Mapa 4: Distribucija *Daphne malyana*

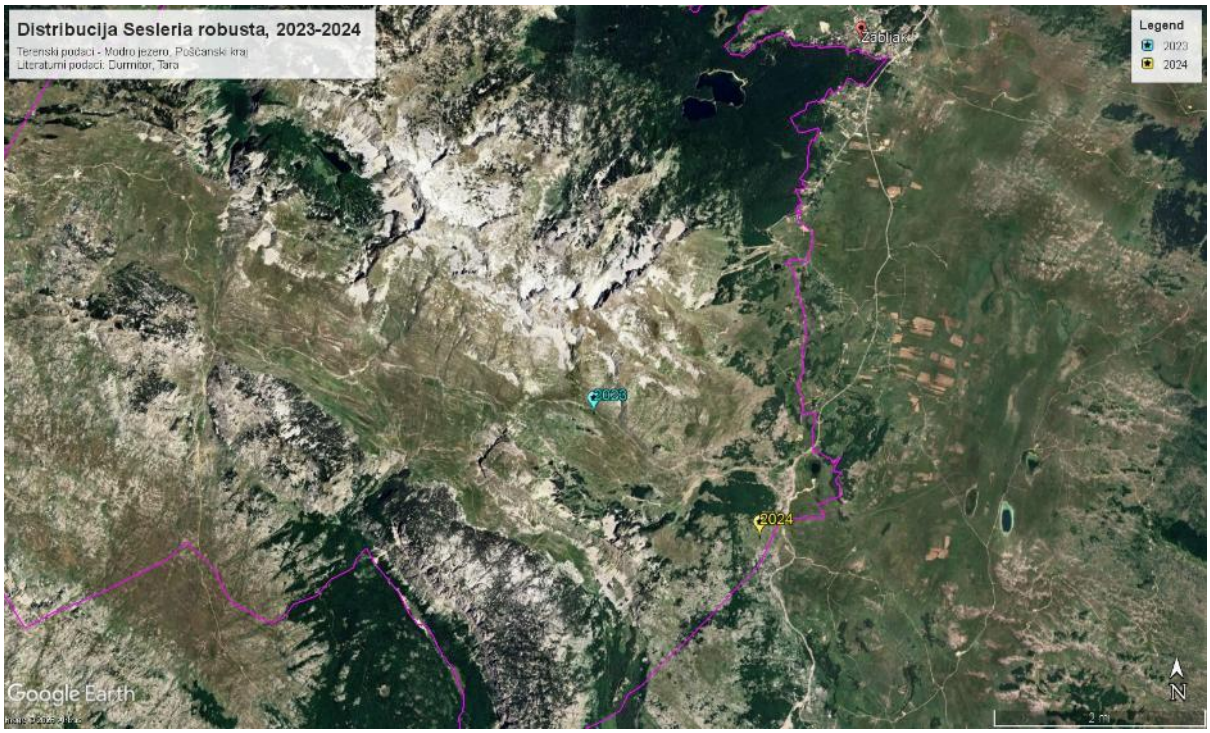
Mapa 5: Distribucija *Endraianthus glisicii*

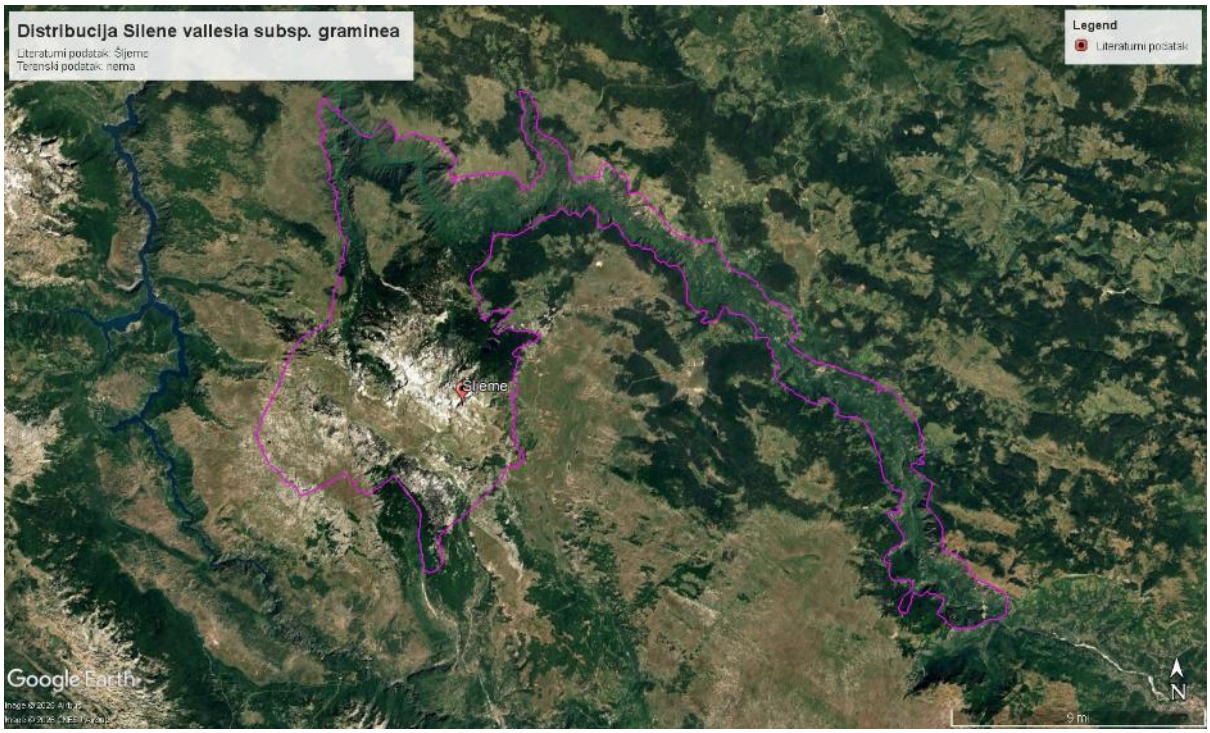
Mapa 6: Distribucija *Eryngium alpinum*

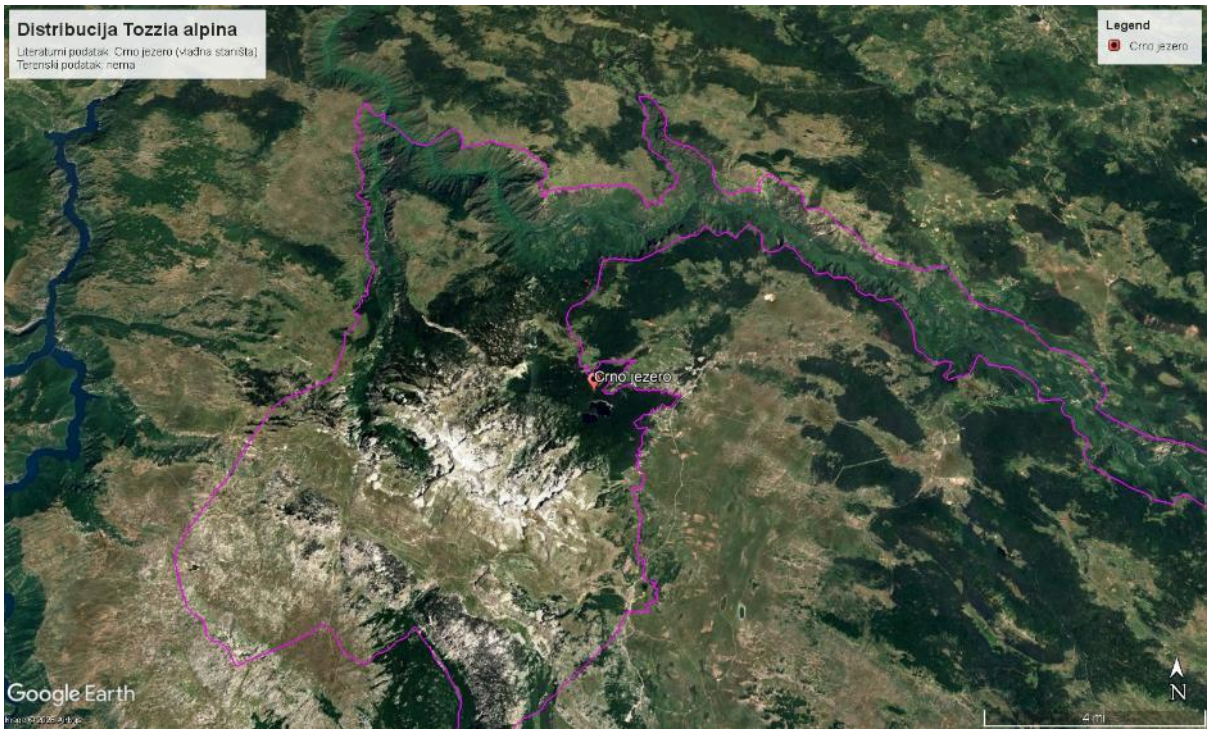
Mapa 7: Distribucija *Gentiana lutea subsp. symphyandra*

Mapa 8: Distribucija *Sesieria robusta*

Mapa 9: Distribucija *Silene vallesia subsp. graminea*

Mapa 10: Distribucija *Tozzia alpina*

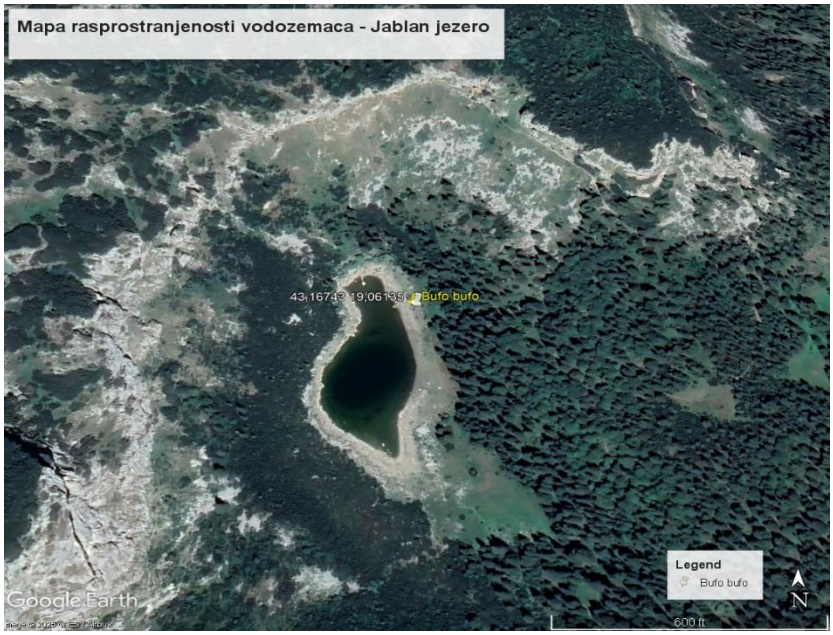
Mapa 11: Prikaz 4060 na lokalitetima Dolovi ispod Velikog i Malog Štuoca

Mapa 12: Rasprostranjenje vodozemaca – Suva lokva

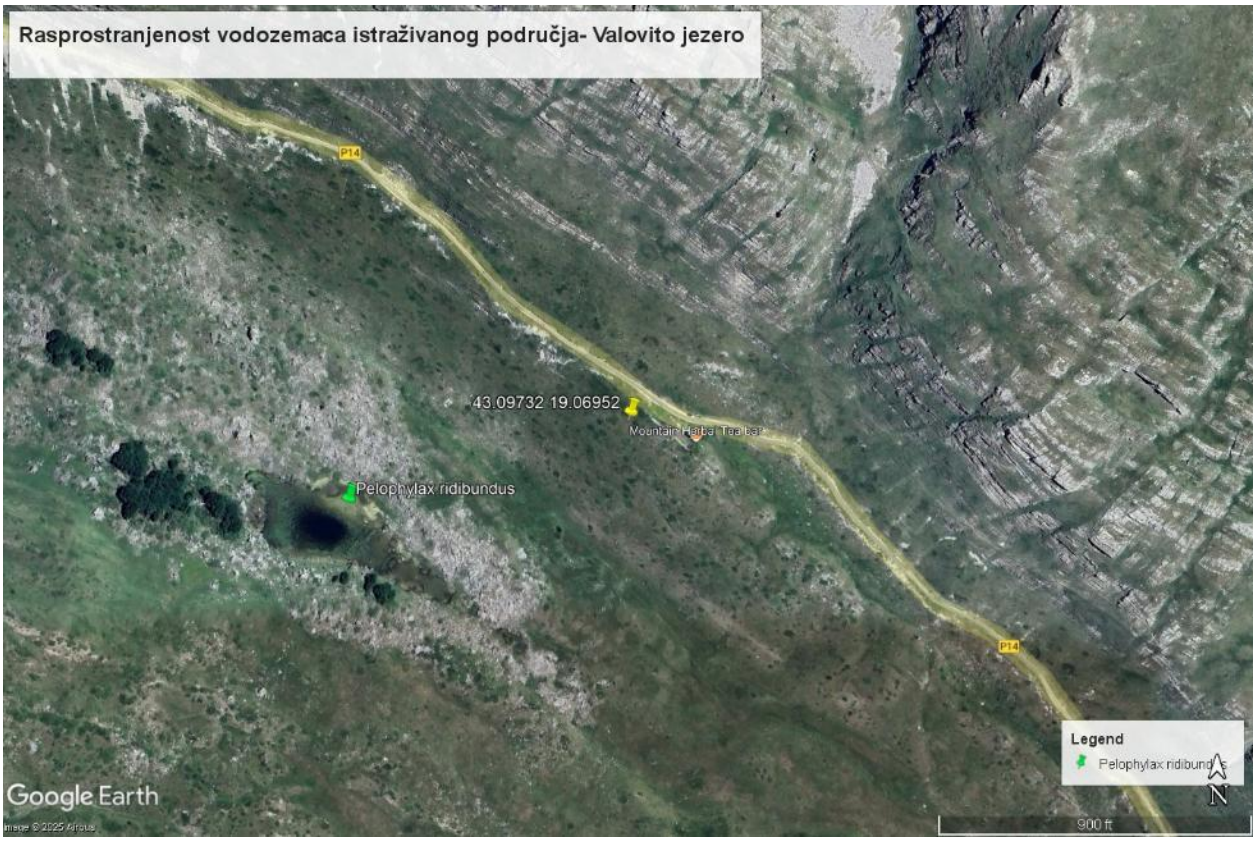
Mapa 13: Rasprostranjenje vodozemaca – Jablan bara

Mapa 14: Rasprostranjenje vodozemaca – Jablan jezero

Mapa 15: Rasprostranjenje vodozemaca – Sušička oblast

Mapa 16: Rasprostranjenje vodozemaca – Valovito jezero

Mapa 17: Rasprostranjenje vodozemaca – Crno jezero

Mapa 18: Rasprostranjenje vodozemaca – Barno jezero

Mapa 19: Rasprostranjenje vodozemaca – Valovito jezero

Mapa 20: Rasprostranjenje vodozemaca – Malo Škrčko jezero

Mapa 21: Rasprostranjenje vodozemaca – Jablan jezero

Mapa 22: Rasprostranjenje vodozemaca – Barno jezero

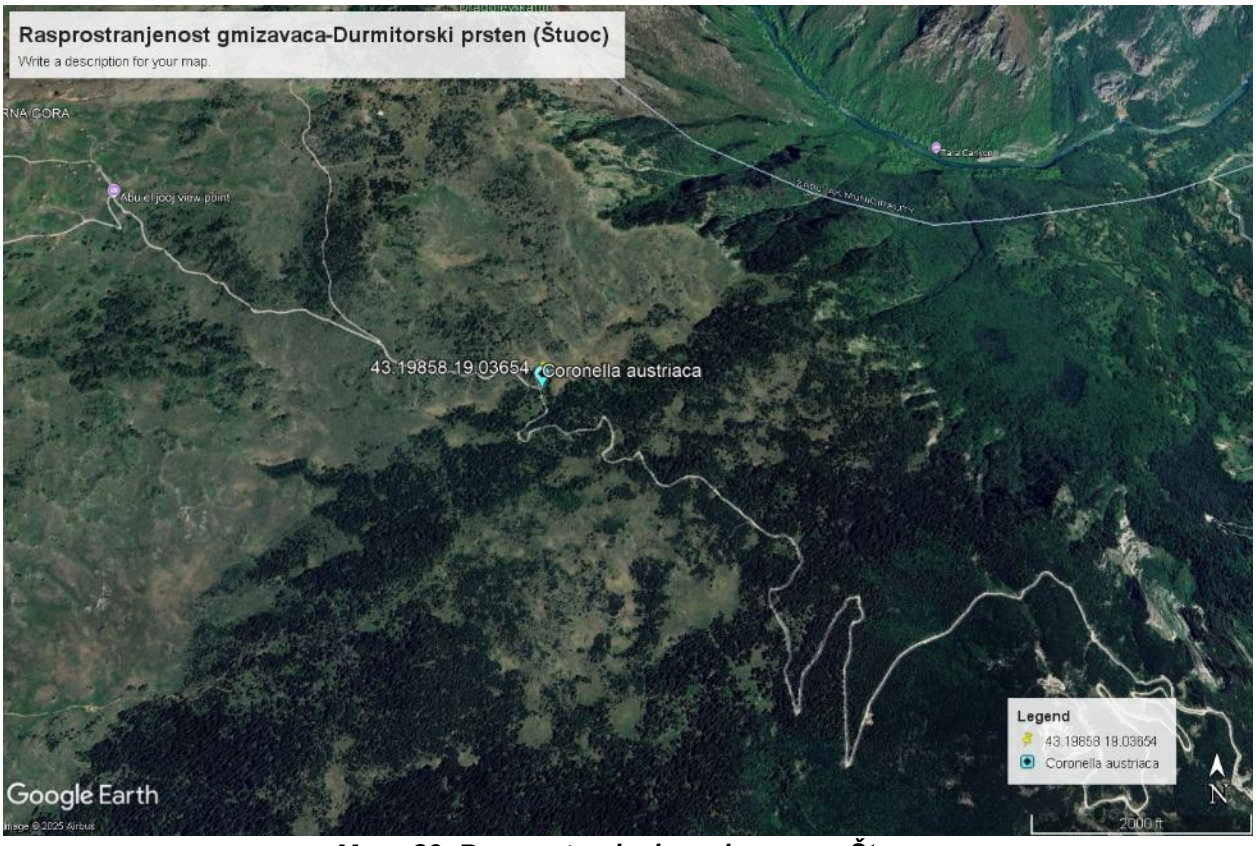
Mapa 23: Rasprostranjenje vodozemaca – Zminje jezero

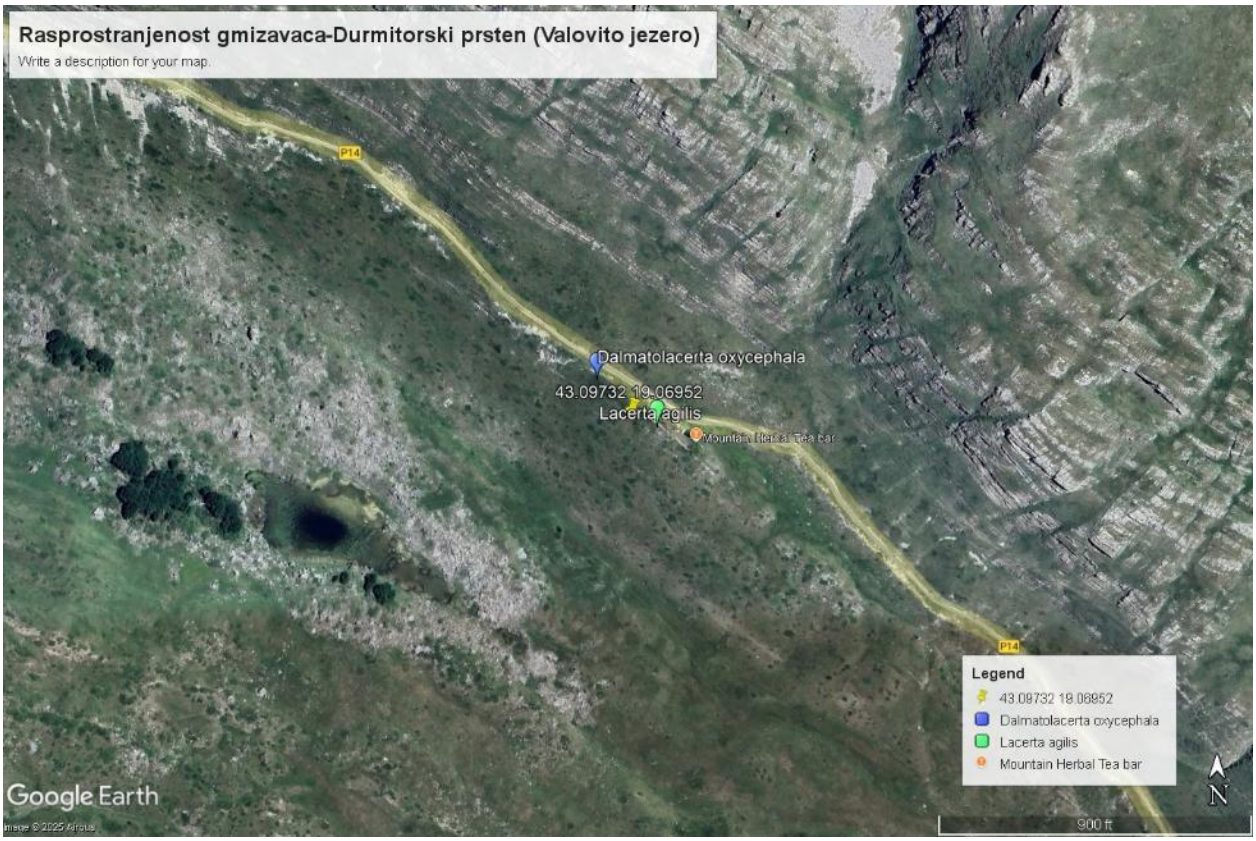
Mapa 24: Rasprostranjenje gmizavaca – Suva lokva

Mapa 25: Rasprostranjenje gmizavaca – Jablan jezero - Bosača

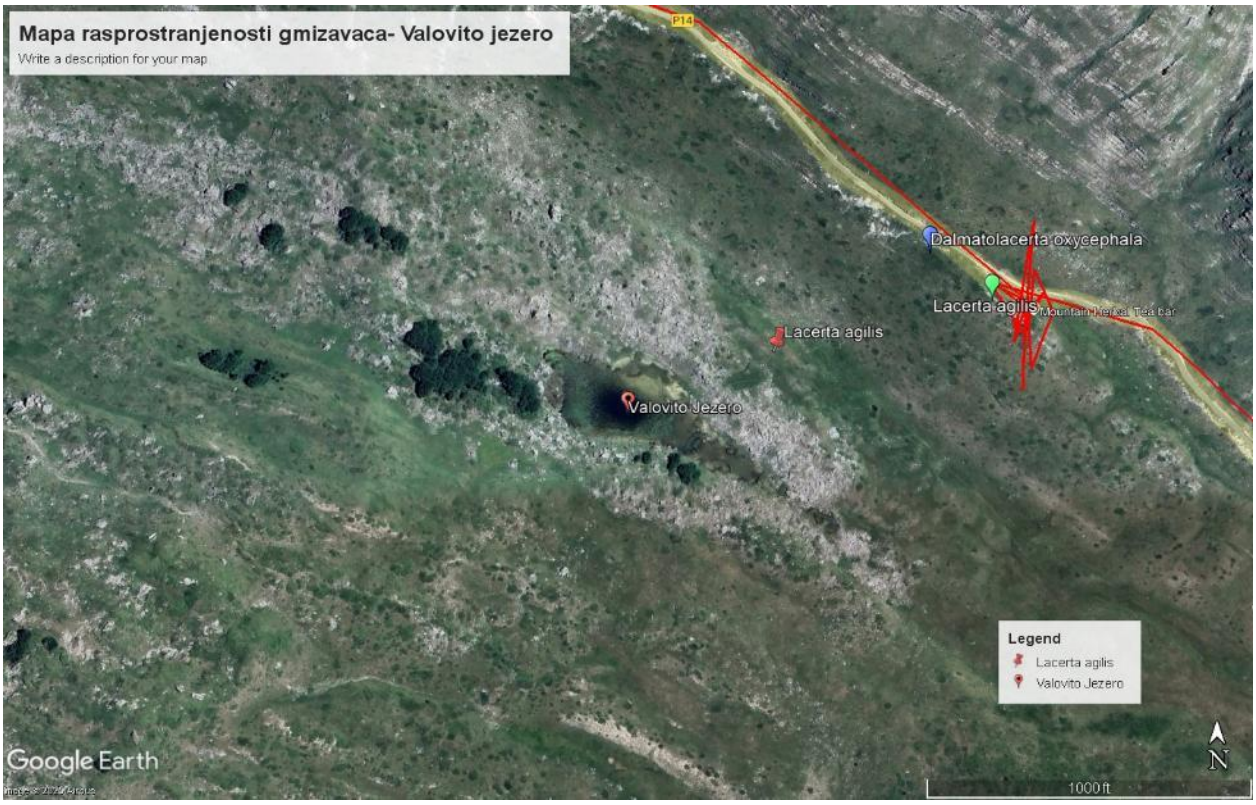
Mapa 26: Rasprostranjenje gmizavaca – Štuoc

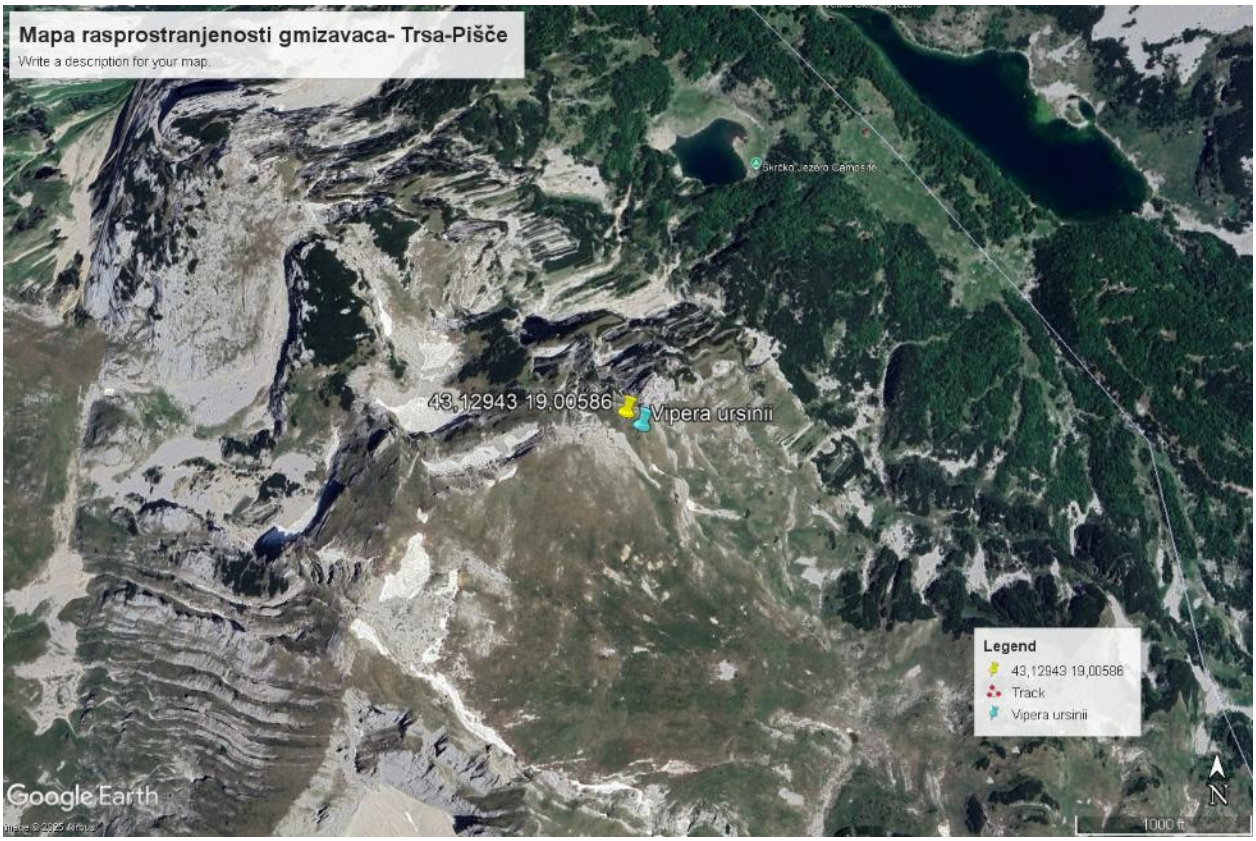
Mapa 27: Rasprostranjenje gmizavaca – Valovito jezero

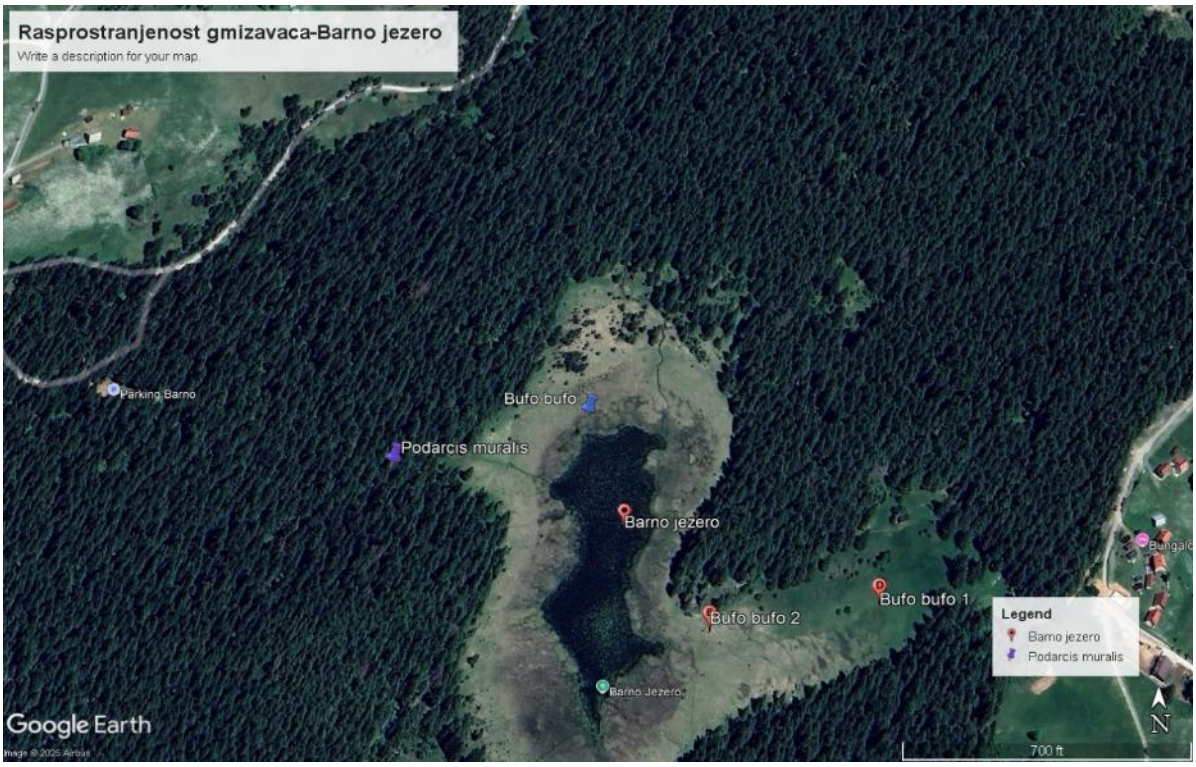
Mapa 28: Rasprostranjenje gmizavaca – Crno jezero

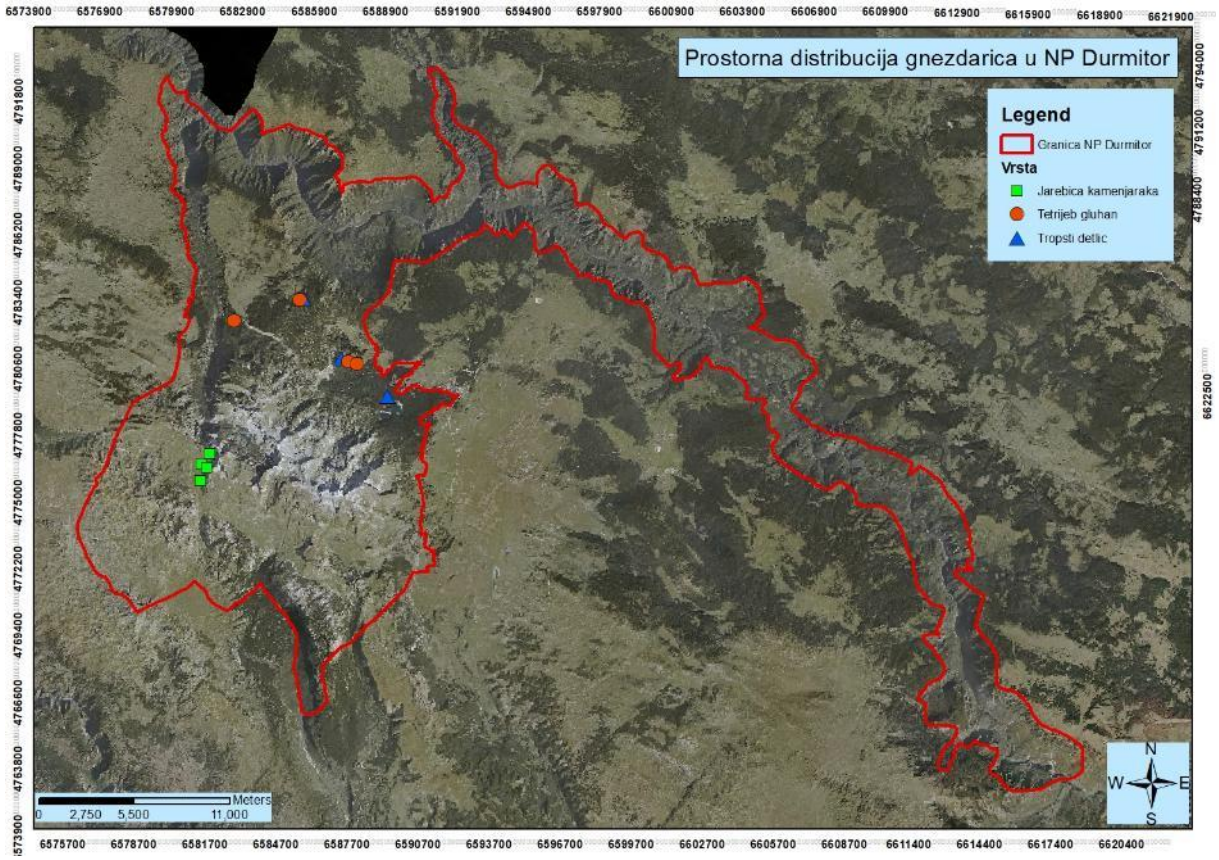
Mapa 29: Rasprostranjenje gmizavaca – Valovito jezero

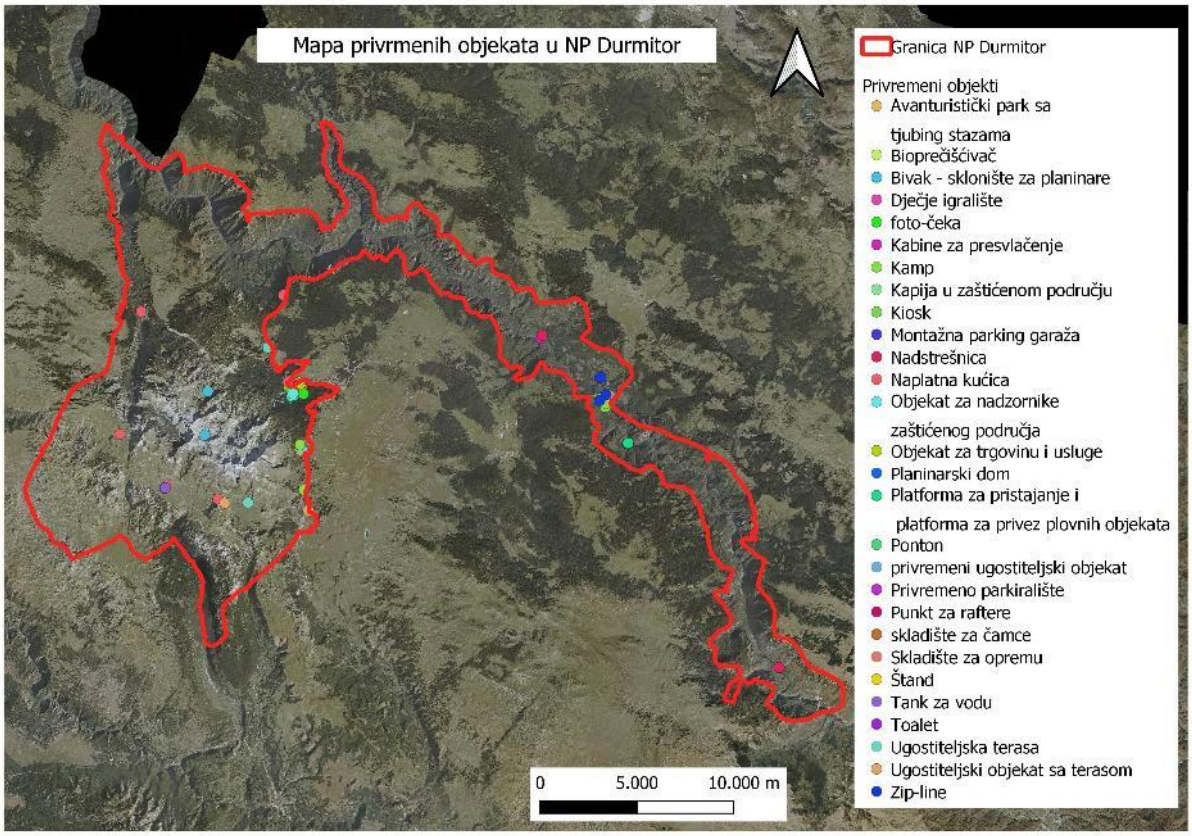
Mapa 30: Rasprostranjenje gmizavaca – Trsa -Pišče

Mapa 31: Rasprostranjenje gmizavaca – Barno jezero

Mapa 32: Distribucija ptica gnjezdarica

Mapa 33: Privremeni objekti

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

Nacionalni park LOVĆEN

NACIONALNI PARK LOVĆEN

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU

Podgorica, februar 2026. godine

Sadržaj:

1. UVOD 3
1.1. Zakonska regulativa 3
1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG 4
1.3. Organizacija poslovanja NP Lovćen 5
1.4. Zapošljavanje u izvještavanoj godini 7
1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih 8
2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE 13
2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena 13
2.2. Stručna zaštita 16
3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA 16
3.1. Ocjena stanja 38
4. POSJETE NP LOVĆEN 49
5. PROJEKTI 50
6. KONCESIJSKA ODOBRENJA I ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA 56
7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI 56
8. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA I OSTVARENI PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA 56
9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE 59
10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU 65
PRILOG 95

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja.

***Tabela 1:** Obrađivači Izvještaja o realizaciji godišnjeg programa upravljanjaTabela 1: Obrađivači Izvještaja o realizaciji godišnjeg programa upravljanja*

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA
Kata Varagić	direktorica NP Lovćen	NP Lovćen
Željko Zvicer	šef službe zaštite	NP Lovćen
Božidar Proročić	stručni saradnik za promociju i edukaciju	NP Lovćen
Mirko Laličić	stručni saradnik za saradnju sa lokalnim zajednicama	NP Lovćen
mr Nela Vešović Dubak	pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam	Služba direktora
Mirza Tahirović	pomoćnik direktora za finansijske i opšte poslove	Služba direktora
Hajdana Ilić Božović	šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Jovana Bojićić	šefica Službe za promociju, marketing i turizam	Služba za promociju, marketing i turizam
mr Maša Vučinić	šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Veselin Živanović	šef Službe za monitoring I kontrolu	Služba za kontrolu i monitoring
Almin Muković	šef Službe za logistiku	Služba za logistiku
Zeid Škrijelj	šef Službe za javne nabavke	Služba za javne nabavke
Ivana Milović	rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
dr Veselin Luburić	rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Irena Sekulić-Đukić	Stručni saradnik za pravne poslove	Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Slavica Đurišić	stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
mr Ivana Džaković	stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
mr Slobodan Stijepović	stručni saradnik za oblast šumarstva	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
mr Ibrahim Fazlić	stručni saradnik za oblast šumarstva	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ana Uskoković	stručna saradnica za ornitofaunu	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Maja Radunović	Stručna saradnica za faunu vodozenaca i gmizavaca	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
mr Mojaš Đurović	stručni saradnik za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Jelena Radunović	stručna saradnica za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Radmila Vujotić	stručna saradnica za zaštitu prostora	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Snežana Vukotić	stručna saradnica za etnografsku baštinu	Služba za promociju, marketing i turizam
Marijana Džaković	stručna saradnica za medije	Služba za promociju, marketing i turizam
Milica Novaković	stručna saradnica za medije	Služba za promociju, marketing i turizam
mr Aleksandra Vujović	stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i turizam
Marina Kojović	stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i turizam
Maja Raonic	stručna saradnica za odnose s javnošću	Služba za promociju, marketing i turizam
Bogdan Đurašković	stručni saradnik za turizam	Služba za promociju, marketing i turizam
mr Željka Vuković	stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i turizam
Svetlana Vukčević	stručna saradnica za marketing u turizmu	Služba za promociju, marketing i turizam
Mihailo Pavićević	stručni saradnik za digitalni dizajn i marketing	Služba za promociju, marketing i turizam
Jasmin Medunjanin	stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Srećko Grabovica	stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Dragiša Damjenović	stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Danilo Popović	pripravnik	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Bojana Mijović	stručna saradnica za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Bjanka Prakljačić	stručna saradnica za međunarodnu saradnju	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Anja Brajović	stručna saradnica za kontrolu i monitoring	Služba za kontrolu i monitoring

1. UVOD

1.1. Zakonska regulativa

Temeljni propis kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16, 18/19 i 84/24), kojim se definišu kategorije zaštićenih područja, subjekti zaštite, njihova prava i obaveze, kao i osnovna planska dokumenta za upravljanje.

U skladu sa članom 58 Zakona o zaštiti prirode, Plan upravljanja donosi se za period od pet godina i predstavlja osnovni planski dokument za zaštićeno područje, dok se njegova realizacija sprovodi putem godišnjih programa upravljanja. Godišnji program upravljanja izrađuje i donosi upravljač, uz saglasnost nadležnog organa, a dostavlja ga nadležnom ministarstvu do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.

Član 56 istog Zakona propisuje obavezu upravljača da Ministarstvu dostavlja izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja, uključujući podatke o sprovedenim mjerama, utrošenim finansijskim sredstvima i ostvarenim rezultatima.

Dodatno, član 58 i 59 Zakona o zaštiti prirode preciziraju da se izvještaj dostavlja najkasnije do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu, te da naročito sadrži podatke o realizaciji mjera zaštite, stepenu realizacije aktivnosti prema indikatorima uspješnosti, posjetama zaštićenom području, kao i finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima. Ove odredbe predstavljaju neposredni zakonski osnov za strukturu i sadržinu Izvještaja o realizaciji Programa upravljanja.

Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14, 39/16 i 84/24) uređuje upravljanje nacionalnim parkovima kao zaštićenim prirodnim dobrima od posebnog značaja i djelatnost od javnog interesa.

U skladu sa članom 6 ovog Zakona, upravljanje nacionalnim parkovima vrši se na osnovu plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja. Član 14 propisuje da se zaštita, unapređenje i razvoj nacionalnih parkova sprovode na osnovu prostornog plana posebne namjene, plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, uz saglasnost nadležnog ministarstva. Član 15 Zakona o nacionalnim parkovima propisuje da godišnji program upravljanja naročito sadrži mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara nacionalnog parka, prioritetne aktivnosti, način sprovođenja zaštite i potrebna finansijska sredstva, te da je upravljač dužan dostaviti nadležnom ministarstvu izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Iz navedenog zakonodavnog okvira proizlazi da je Godišnji program upravljanja operativni instrument sprovođenja petogodišnjeg Plana upravljanja, dok je Izvještaj o njegovoj realizaciji zakonom propisani mehanizam nadzora, kontrole zakonitosti i ocjene efikasnosti sprovođenja mjera zaštite, kao i transparentnog izvještavanja o ostvarivanju ciljeva zaštite i održivog razvoja.

1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG

Zaštita, unaprjeđivanje i razvoj nacionalnih parkova predstavljaju djelatnost od javnog interesa. Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao pravno lice sa pravima i obavezama utvrđenim Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 054/16, 018/19, 084/24), Zakonom o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14 i 39/16), Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove („Sl. list CG“, br. 20/11) i Statutom Javnog preduzeća 01-689 od 07.06.2011. godine, koje je osnovala Skupština Crne Gore i koje ispunjava zakonom propisane uslove za upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima u pogledu stručnog kadra i organizacione osposobljenosti.
Javno preduzeće upravlja nacionalnim parkovima „Biogradska gora“, „Durmitor“, „Lovćen“, „Skadarsko jezero“ i „Prokletije“, a Javno preduzeće je nadležno i za upravljanje svim drugim zaštićenim područjima koja se nalaze u granicama nacionalnih parkova.
Djelatnost Preduzeća utvrđena Statutom obavlja se u unutrašnjim organizacionim jedinicama i to u:

-Nacionalnom parku „Biogradska gora“;
-Nacionalnom parku „Durmitor“;
-Nacionalnom parku „Lovćen“;
-Nacionalnom parku „Skadarsko jezero“
-Nacionalnom parku „Prokletije“.

Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija na nivou Preduzeća obrazovane su Službe zajedničkih poslova.
Djelatnost u unutrašnjim organizacionim jednicama obavlja se u okviru:

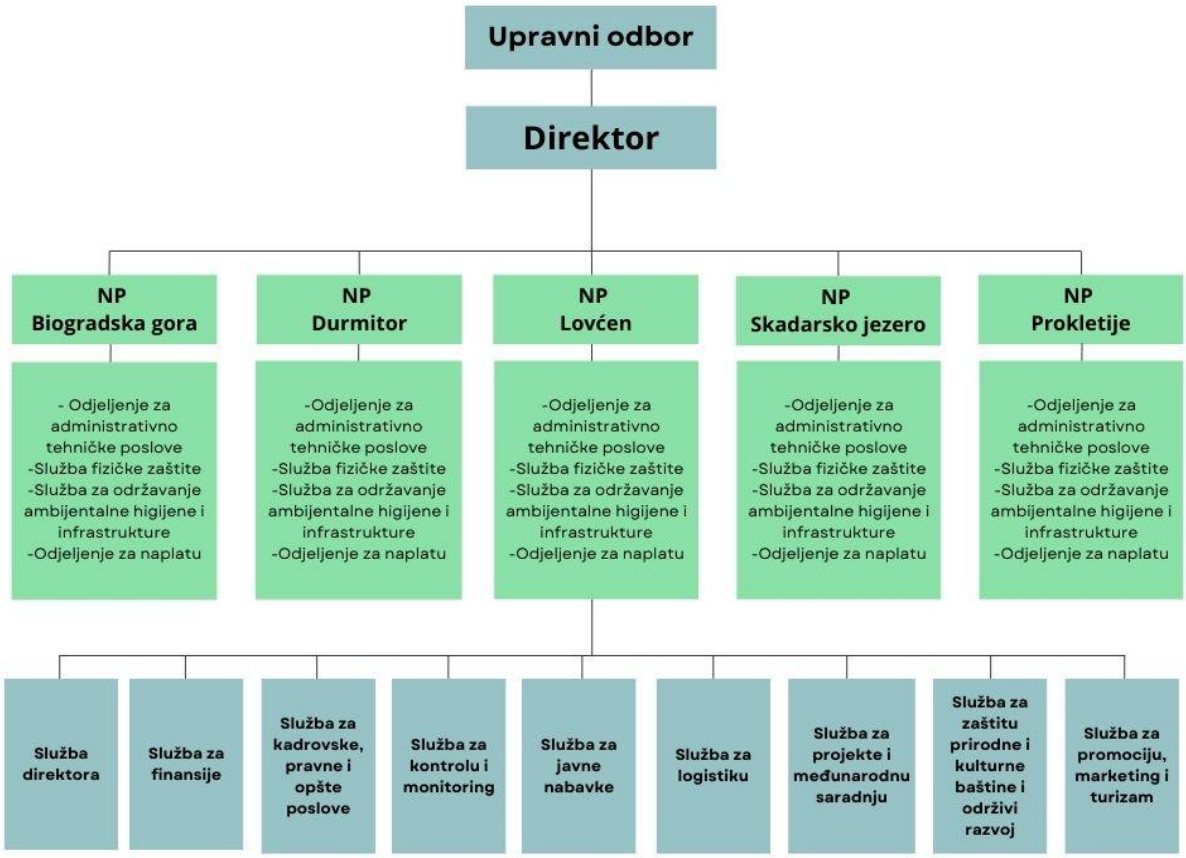
-Odjeljenja za administrativno tehničke poslove,
-Službe za fizičku zaštitu,
-Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture,
-Odjeljenja za naplatu.

U službama zajedničkih poslova djelatnost se obavlja u okviru:

-Službe direktora,
-Službe finansija,
-Službe za kadrovske, pravne i opšte poslove,
-Službe za kontrolu i monitoring,
-Službe za logistiku,
-Služba za javne nabavke,
-Službe za projekte i međunarodnu saradnju,
-Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
-Službe za promociju, marketing i turizam.

Organi Preduzeća su upravni odbor i direktor. Upravni odbor je organ upravljanja Preduzeća, dok direktor organ rukovođenja Preduzećem. Upravni odbor i direktora Preduzeća imenuje Vlada Crne Gore.
Preduzećem rukovodi direktor sa pravima, ovlašćenjima i odgovornostima utvrđenim Zakonom i Statutom Preduzeća.

Dio svojih ovlašćenja direktor može, u skladu sa Statutom Preduzeća, prenijeti na zaposlene sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima.
Radom organizacione jedinice rukovodi direktor organizacione jedinice, a radom službi rukovode šefovi.
Međusobni odnosi unutrašnjih organizacionih jedinica Preduzeća zasnivaju se na načelima jedinstva u izvršavanju poslova iz djelokruga rada Preduzeća, uzajamne saradnje, obavještavanja i dogovaranja, poštovanja prava, dužnosti i odgovornosti, u skladu sa zakonom i opštim aktima Preduzeća. Za vršenje pojedinih poslova koji zahtijevaju zajednički rad više organizacionih jedinica, kao i za realizovanje drugih poslova, direktor Preduzeća može obrazovati stručne komisije, radne grupe i druga ad hoc tijela. Pored nacionalnih parkova, JPNPCG upravlja parkom prirode Ulcinjska solana i spomenikom prirode Botanički vrt Dulovine.

***Grafikon 1:** Organizacija poslovanja JPNPCG*

1.3. Organizacija poslovanja NP Lovćen

Direktor Nacionalnog parka Lovćen rukovodi radom organizacione jedinice, kao i svim službama koje obavljaju poslove za potrebe ovog Parka. Nadzire i koordinira sve aktivnosti u nacionalnom parku i odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi.

U okviru ove, kao i u okviru svih organizacionih jedinica preduzeća, formirane su sljedeće službe i odjeljenja:

- Odjeljenje za administrativno-tehničke poslove vrši administrativne, opšte i tehničke poslove; učestvuje u izradi analiza i izvještaja za potrebe organa Preduzeća; učestvuje u realizaciji mjera zaštite, unapređivanja i korišćenja dobara nacionalnih parkova utvrđenih Planovima i Programima upravljanja; učestvuje u ostvarivanju saradnje sa lokalnim zajednicama i vrši druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

- Služba za fizičku zaštitu vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova), podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu dijela propisanih naknada; kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

- Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture učestvuje u poslovima održavanja infrastrukture parka, pješačkih i edukativno-tematskih staza i drugih uređenih površina na prostoru nacionalnog parka, kao i održavanje higijene na njima; vrši postavljanje mobilijara na svim uređenim površinama i njihovo održavanje; učestvuje u postavljanju informativnih tabli i signalizacije i vrši njihovo održavanje; vrši poslove izrade, postavljanja i održavanja mobilijara za prihranjivanje životinjskih vrsta; učestvuje u poslovima održavanja šumskog reda; učestvuje u proizvodnji šumskog sadnog materijala i pošumnjavanju, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

- Odjeljenje za naplatu vrši naplatu naknada shodno „Odluci o visini i načinu plaćanja i obračuna naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova Crne Gore“, vrši prodaju suvenira, pruža osnovne informacije o sadržajima parka, zadužuje i razdužuje ulaznice i ostale hartije od vrijednosti, vrši poslove na pripremi turističke sezone i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

Svaka od ovih službi/odjeljenja ima svoj specifičan zadatak i doprinosi efikasnom upravljanju i očuvanju Nacionalnog parka Lovćen.

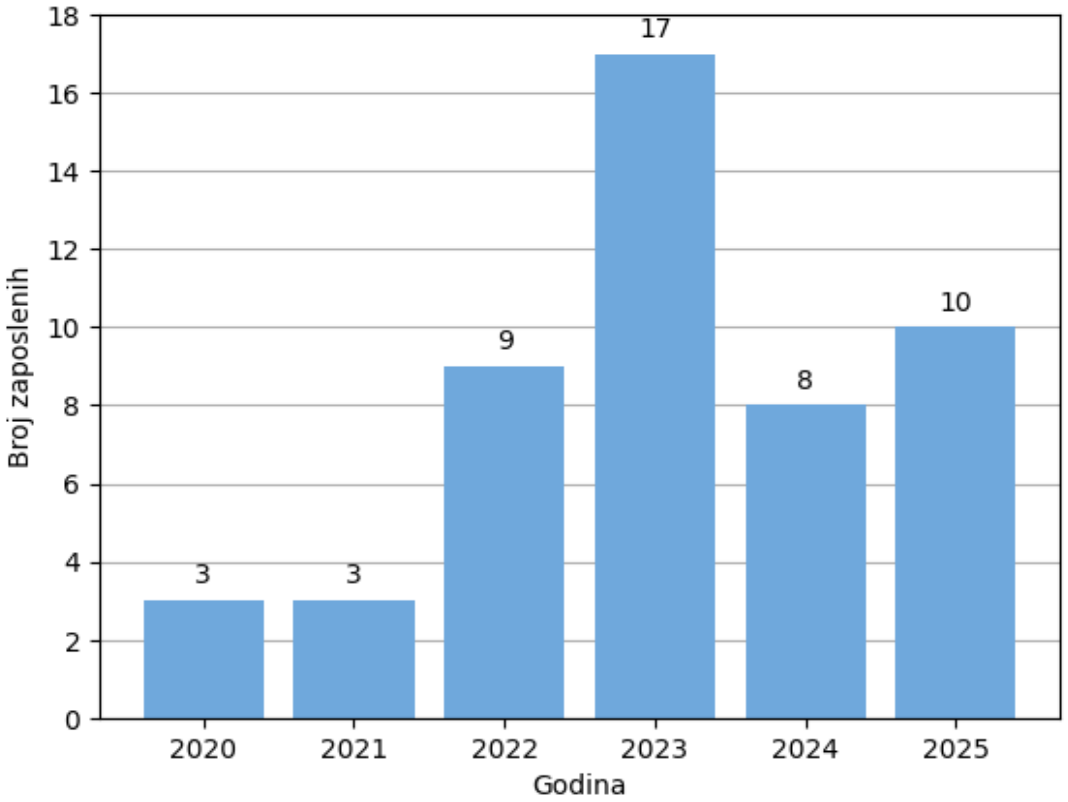

Grafikon 2: *Organizacija poslovanja NP Lovćen*

1.4. Zapošljavanje u izvještavanoj godini

U periodu od 01.01.2025. godine do 31.12.2025. godine u službama zajedničkih poslova radni odnos na neodređeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo je jedno lice, a ugovorom o radu na određeno vrijeme tri lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su dva lica.

U istom periodu u Nacionalnom parku Lovćen radni odnos na određeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovala su dva lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovano je dva lica.

***Grafikon 3:** Broj novozaposlenih u periodu 2020 - 2025.godina*

1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih

***Tabela 2**: Stručna usavršavanja i edukacija zaposlenih*

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Support to the promotion of Civil Society regional actions in the Western Balkans (Phase II)	Western Balkans Fund	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Infomativni dan - program za životnu sredinu i klimatsku akciju - LIFE program	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Info dan za program Interreg IPA Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Matchmaking događaj - webinar	Con Valore	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
PA.CON II sastanak projektnog tima	Udruga NERDA	Bojana Mijović	Stručna saradnica za projekte
PA.CON II sastanak projektnog tima i upravnog odbora	Općina Nijemci	Bojana Mijović Kata Varagić	Stručna saradnica za projekte Direktor NP Lovćen
Protected Area Management Planning	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Online obuka - Participatory and Gender-Sensitive Approaches in Forest and Protected Area Management and Community-Based Natural Resource Management	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Klimatske promene i korišćenje zemljišta u kontekstu upravljanja požarima na otvorenom prostoru	Landscape Fire Management in the Western Balkans (LFMWB)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online obuka - Enhancing biodiversity & interconnectivity by ecological restoration - ReCo	Interreg Central Europe	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Radionica posvećena planiranju razvoja solarne i vjetroenergije u Prijestonici Cetinje	Eco-Team	Mojaš Đurović Ana Uskoković Miodrag Bogdanović Igor Drašković	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine Stručni saradnik za ornitofaunu Stručni saradnik za promociju i edukaciju u NP Lovćen Stručni saradnik za turizam u NP Lovćen
Mjere prevencije i pripremljenosti upravljanja rizicima od katastrofa	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Predstavljanje rezultata nacionalne studije mapiranja optimalnih lokacija za razvoj projekata solarne i vjetroenergije u Crnoj Gori - "Montenegro energy growth and acceleration (mega)"	ECO TIM	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Forest Connect Expert Meeting Involving Protected Area Managers	FC, Austria	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva
GEF 7 projekat_Izrada Pravilnika o obilježavanju granica zaštićenih područja	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Od standarda do ekološkog pakovanja	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Konferencija „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti"	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Prva radionica sa zainteresovanim stranama Izrada Nacionalne strategije biodiverziteta s akcionim planom 2026-2031	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Gef 7	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Okrugli sto Zagađenje poljoprivrednog zemljišta i površinskih voda i uticaj na zdravlje čovjeka	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	Mojaš Đurović Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u Crnoj Gori radi omogućavanja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Global water partnership	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Advances in Water Resources Management - An Introductory Course Related to Sustainability, Water and Climate Change Issues	UNESCO	Mojaš Đurović Stevan Marić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine, Stručni saradnik za ihtiofaunu
Budućnost voda u doba klimatskih promjena	Uprava za vode	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionici za jačanje kapaciteta (Trening) o socijalnim i ekološkim mjerama zaštite	GWP	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Obuka za zaštitara tehničara	UPTC Podgorica	Ivan Šuškavčević Nikola Mihailović Miljan Ivanović Savo Bokan Andrija Ružić Radojica Mučalica	Saradnik za video nadzor
2. sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima	MERS GEF 7	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Radionica Participativno upravljanje u zaštićenim područjima Crne Gore	Parkovi Dinarida	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Obuka za turističkog vodiča	Univerzitet “Mediteran”	Miodrag Bogdanović	Stručni saradnik za promociju i edukaciju u NP Lovćen
Obuka za korišćenje kasa za prodaju ulaznica	NP Lovćen Bogdan Đurašković	Ratko Zvicer Nikola Jurić Vasilije Karan Igor Kokotović Mladen Božović Jovica Borozan Filip Janković Željko Zvicer Bogdan Petričević Mladen Banović Jošo Maštrap Igor Vujović	Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Službenk za naplatu Službenik za naplatu Službenik za naplatu Radnik na održavanju parka
Obuka: zaštita na radu	DOO “D&D ING”	Svi zaposleni u NP “Lovćen”	
Obuka za korišćenje softvera za elektronsku naplatu ulaznica	NP Lovćen Bogdan Đurašković	Željko Zvicer Ana Marković Anđela Vujović	Šef Službe zaštite NP Lovćen Stručni saradnik za ekonomske poslove u NP Lovćen Administrativni radnik u NP Lovćen
Panel “Zajedno za prirodu”	JPNPCG	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Zaštićena područja i lokalne zajednice: Izazovi i mogućnosti saradnje	Fond za aktivno građanstvo Parkovi Dinarida	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Radionica: Izrada plana upravljanja za NP Lovćen	JPNPCG	Kata Varagić Božidar Proročić Miodrag Bogdanović Igor Drašković	Direktor NP Lovćen Stručni saradnik za promociju i edukaciju u NP Lovćen Stručni saradnik za promociju i edukaciju u NP Lovćen

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
		Mirko Laličić Aleksandra Vujović Snežana Vukotić Marina Kojović Milica Novaković Marijana Džaković	Stručni saradnik za turizam u NP Lovćen Stručni saradnik za saradnju sa lokalnim zajednicama u NP Lovćen Stručna saradnica za promociju i edukaciju JPNPCG Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručna saradnica za promociju i edukaciju JPNPCG Stručna saradnica za medije JPNPCG Stručna saradnica za medije JPNPCG
MED GIAHS projekat: Radionica o zaštiti katuna	MERS Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije	Kata Varagić Božidar Proročić Snežana Vukotić Željka Vuković	NP Lovćen Stručni saradnik za promociju i edukaciju Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručna saradnica za promociju i edukaciju
Međunarodna platforma za velike zvijeri	Sekretarijat DiBaPi Platforme za velike zvijeri Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede MERS Park Prirode Piva Parkovi Dinarida uz podršku WWF Adria.	Igor Kokotović	Nadzornik
Obuka: Jačanje saradnje i razumijevanja među sudijama, tužiocima, inspekcijom, rendžerima i policijom u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode	MERS Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore	Igor Kokotović Vasilije Karan	Nadzornik Nadzornik
Obuka: Afrička kuga svinja	Lovački savez Crne Gore	Borozan Jovica Božidar Proročić	Nadzornik Stručni saradnik za promociju i edukaciju
Forest Connect: II nacionalna obuka na temu ekološke povezanosti i koridora	JPNPCG CZIP	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Sedma konferencija Parkova Dinarida	Parkovi Dinarida	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
6. Sastanak Koordinacionog tijela GEF 7	MERS GEF 7	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Seminar Efikasno delegiranje	Privredna komora Crne Gore Elite Academy Balkans	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Seminar Efikasno upravljanje hibridnim timovima	Privredna komora Crne Gore Elite Academy Balkans	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Međunarodna konferencija ”Kulturne i kreativne industrije i baština” panel diskusija	Spomen - dom Reževići	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori	Ministarstvo kulture i medija	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Radionica u okviru projekta ”Supproting the transition to Tourism industry 4.0. in Montenegro driven by technologies”	Rektorat Univerziteta Crne Gore	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Okrugli sto “Nova etnologija-od tradicionalno do postmodernog”	CANU	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Nacionalna radionica SMACH , Sustainable Management of Cultural Hetritage in the Balkans in Response to Climate Change	Venice International University, Univerzitet Crne Gore kao partner u projektu	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Online radionica - Integrisana procjena životne sredine i monitoring zasnovan na Rješenjima zasnovanim na prirodi (NbS)	IDEAM konzorcijumENKI, o.p.s. (CZ) LIMNOS (SLO) TC VODE (SLO) ITI (BiH) ENVPRO (CG)	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Predstavljanje projekta „Čuvaj da te čuvam“	Evropska kuća Bar	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
EU4GREEN BIODIVERSITY WORKSHOP: Invasive alien species in the Western Balkans and the EU	EU4GREEN	Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Projekat GCF Water Readiness u Crnoj Gori	GWPO	Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
POLLINATE – Unapređenje teritorijalnih politika za rješavanje problema opadanja populacije oprašivača	Parkovi Dinarida	Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u CG radi unaprijeđenja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	GWP - Med	Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i životne sredine
Ekološki inžinjering za održivu CG	MERS	Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionica o zaštiti katuna	MERS	Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Afrička kuga svinja	Lovački savez CG	Mileta Baltić	nadzornik
Međunarodna konferencija Parkovi Dinarida „globalne perspektive zaštićenih područja u Dinaridima	NVO Parkovi Dinarida	Hajdana Ilić Božović Ivana Džaković Ibrahim Fazlić	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručni saradnik za šumarstvo
IV Dinarski simpozijum o podzemnoj biologiji	Hrvatsko biospeološko društvo	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Početnički kurs za sportsko penjanje	Mali alpinistički klub PG	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Potencijali za razvoj pilot projekata karbonskog kreditiranja kroz očuvanje i obnovu tresetišta	NVO EKO- TIM	Hajdana Ilić Božović Jelena radunović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
			Stručna saradnica za zaštitu žibotne sredine
Primjena smjernica za održivo poslovanje	MERS	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo
Radionica za pisanja PU NP Lovćen 2026-2030	JPNPCG	Zaposleni u JPNPCG i NP Lovćen	Zaposleni u JPNPCG i NP Lovćen

2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE

2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena

Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore Služba zaštite vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova) podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu mandatnih kazni i propisanih naknada; i druge poslove iz djelokruga rada Službe, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkovima karakteristične za određene nacionalne parkove; utvrđuje broj, strukturu i karakter stalnih i privremenih objekata na prostoru pojedinih nacionalnih parkova i odgovorno ažurira evidencije o istima, koje blagovremeno dostavlja direktoru nacionalnog parka.
Radna angažovanost Službe zaštite, koja broji 12 (dvanaest) nadzornika i šefa Službe zaštite, bila je usmjerena na zaštitu dobara Parka i sprječavanje svih nelegalnih radnji i aktivnosti, te procesuiranje lica prema nadležnim institucijama. Nadzornici preduzimaju radnje prema radnim nalozima izdatim od strane šefa Službe zaštite. Tokom 2025. godine Služba zaštite Nacionalnog parka Lovćen se susretala i evidentirala nelegalne aktivnosti i radnje na području NP Lovćen koje se tiču nelegalnog odlaganja otpada, nelegalne gradnje, nelegalne sječe, pojave požara i probleme koje je uzrokovalo prisustvo životinja bez nadzora na prostoru Parka - konji, goveda i psi lutalice ali i neodgovornim ponašanjem pojedinaca / posjetilaca koji su upravljali ATV vozilima van dozvoljenih puteva koji su, pored narušavanja ekosistema, ugrozili i svoju bezbjednost. Služba zaštite i NP Lovćen su ostvarili saradnju sa Komunalnom inspekcijom i policijom Prijestonice Cetinje, Upravom policije odnosno Centrom bezbjednosti Cetinje, Vatrogasnom jedinicom Cetinje, CEDIS doo, Inspekcijom za šume, Direktoratom za zaštitu i spasavanje, Ekološkom inspekcijom, Upravom za građevinske poslove i dr. Služba zaštite je tokom programske godine instalirala kamere zamke sa kojih se prikupljao video i foto materijale koji su dostavljani Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine JPNPCG, a cjelokupni materijali su korišćeni za društvene mreže u sklopu promotivnih aktivnosti. Na rad Službe zaštite NP Lovćen negativno je uticalo odsustvo zaposlenih u Službi za naplatu zbog privremene spriječenosti za rad - korišćenja bolovanja. Nedovoljan broj zaposlenih u Službi je onemogućio konstantnu i dvadeset četvoročasovnu kontrolu ulazaka u Park. Služba je tokom godine evidentirala 12 aktivnosti koje su procesuirane: nelegalna sječa (4), sječa za koju je Komisija utvrdila da je izvršena po planu (1), nelegalna gradnja (1), nelegalno postavljanje privremenih objekata (1), vožnja kvad vozila Vučjom stazom (1) i prisustvo krda konja bez nadzora vlasnika (1). Zbog

nedovoljnog broja zaposlenih na izvršavanju poslova naplate ulaska u Park (korišćenje bolovanja), nadzornici su, pored redovnih zaduženja, vršili naplatu, učestvovali u aktivnostima obilježavanja planinarskih staza, gašenju požara koji je zahvatio više lokacija. Tokom 2025. godine pripadnici ove službe su obučeni za: korišćenje kasa za prodaju ulaznica, korišćenje softvera za elektronsku naplatu ulaznica, jačanje saradnje i razumijevanja među sudijama, tužiocima, inspekcijama, rendžerima i policijom u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode i prevenciju afričke kuge divljih svinja u lovištima. Uslovi za rad Službe nijesu optimalni. Tokom zimskih mjeseci, Služba je bila na raspolaganju utovarna mašina - bager koji je u vlasništvu JU Odmaralište „Lovćen - Bečići" kojim je održavan prostor parka tokom cijele godine - uklanjanje otpada i čišćenje snijega.

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture učestvuje u poslovima održavanja infrastrukture parka, pješačkih i edukativno-tematskih staza i drugih uređenih površina na prostoru nacionalnog parka, kao i održavanje higijene na njima; vrši postavljanje mobilijara na svim uređenim površinama i njihovo održavanje; učestvuje u postavljanju informativnih tabli i signalizacije i vrši njihovo održavanje; vrši poslove izrade, postavljanja i održavanja mobilijara za prihranjivanje životinjskih vrsta; učestvuje u poslovima održavanja šumskog reda; učestvuje u proizvodnji šumskog sadnog materijala i pošumljavanju i vrši sve druge poslove iz djelokruga rada službe, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkovima.

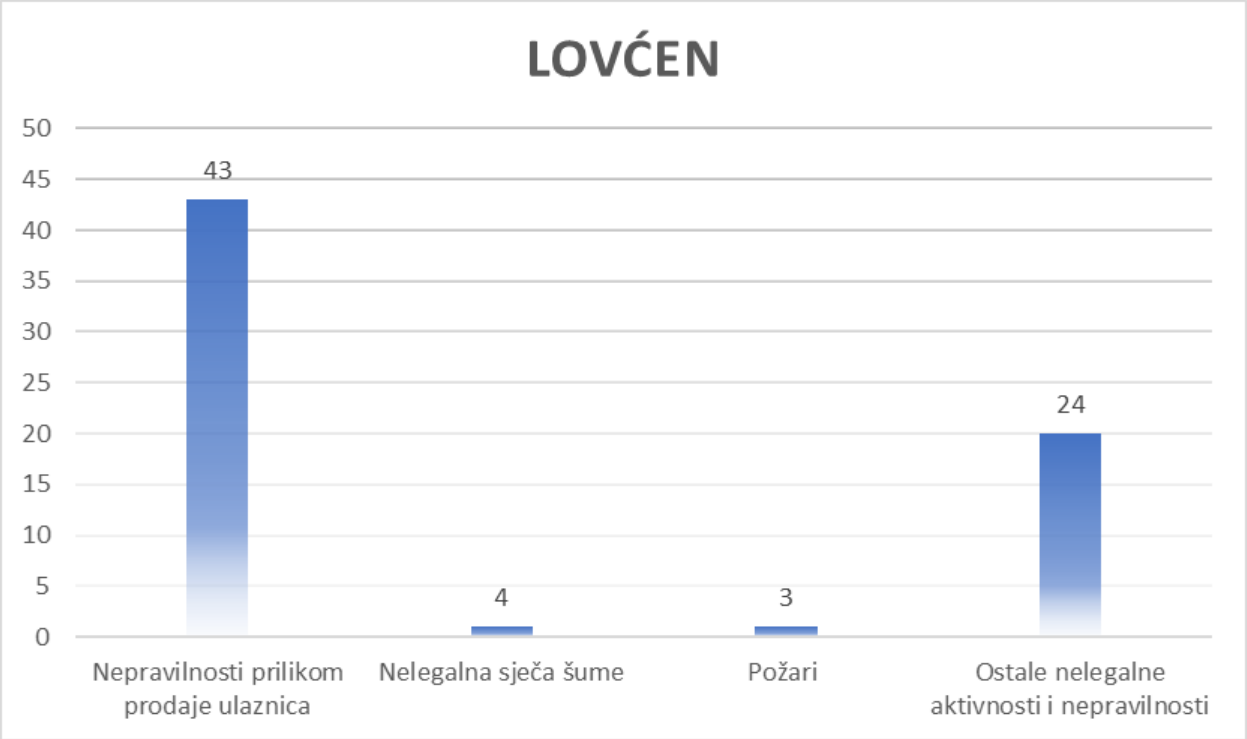
***Slika 1:** Radovi na uređenju staze za boso hodanje*

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukturu čiji je broj redukovan u drugoj polovini programske godine, uspjela da realizuje niz aktivnosti: na prostoru Blatišta, Skele i kod avanturističkog parka od drvnog otpada (opožarenog bora) izrađen je odmorišni mobilijar klupe i stolovi sa nadstrešnicama, dječiji mobilijar ljuljašku i kućicu za djecu ali i niske ograde kao zaštitu od parkiranja na zelenim površinama. Obnovljena je i staza za boso hodanje. Sa prostora Parka su sa tri lokacije uklonjene dugogodišnje deponije. Akcijom sprovedenom u saradnji sa Ministarstvom ekologije i razvoja sjevera, Agencijom za zaštitu životne sredine i Žičarom uklonjen

je krupni otpad - električni aparati, namještaj i auto - gume sa lokacija Presjeka, Bjeloši i Štirovnik. Zaposleni u službi su sprovodili anketiranje posjetilaca. Ankete su dostavljane Službi za promociju. Tokom godine uklonjen je značajan broj stabala u dubećem stanju ili koja su bila oborena uslijed nevremena a predstavljala su opasnost po posjetioce parka. U akcijama sječe su, pored zaposlenih u terenskim službama parka, učestvovali i zaposleni u CEDIS-u zbog raspolaganja mašinama koje su omogućile lako pristupanje stablima koja su ugrožavala dalekovod i bezbjednost izvođača radnji sječe.
Tokom 2025. godine sprovedene aktivnosti Službe za kontrolu i monitoring rezultirale su unapređenjem nivoa nadzora i smanjenjem operativnih nepravilnosti u nacionalnim parkovima. Kontinuirano prisustvo na terenu, uz primjenu tehničkog nadzora, omogućilo je pravovremeno identifikovanje nelegalnih aktivnosti i nepravilnosti, kao i pokretanje disciplinskih postupaka, što je doprinijelo unapređenju odgovornosti zaposlenih.
Uspostavljanje unaprijeđenog sistema praćenja i centralizacije podataka omogućilo je bolji pregled stanja i efikasniju koordinaciju reakcija. Poseban učinak ostvaren je u oblasti kontrole naplate naknada i protivpožarne zaštite, gdje su sprovedene mjere doprinijele smanjenju rizika i sprječavanju značajnijih negativnih posljedica po ekosisteme.

Tokom izvještajnog perioda sprovođen je redovan nadzor nad primjenom mjera zaštite i zdravlja na radu uz kontinuiranu saradnju sa eksternom ovlašćenom firmom, sa ciljem unapređenja bezbjednosti radnog okruženja i usklađenosti sa zakonskim propisima.

Ostvareni rezultati ukazuju na potrebu daljeg jačanja sistema nadzora kroz tehničku modernizaciju, unapređenje kadrovskih kapaciteta i razvoj monitoring infrastrukture, kako bi se obezbijedila dugoročna efikasnost i dosljedna primjena propisa u svim nacionalnim parkovima.

***Grafikon 4**: Pregled nelegalnih aktivnosti u NP Lovćen*

Grafikon za Nacionalni park Lovćen ukazuje da su u 2025. godini najzastupljenije nepravilnosti evidentirane u sistemu naplate ulaznica, što jasno upućuje na povećan operativni i finansijski rizik u ovoj oblasti. Značajan broj evidentiranih slučajeva u kategoriji „ostale nelegalne aktivnosti i

nepravilnosti“ dodatno potvrđuje potrebu za stalnim nadzorom i tehničkom kontrolom rada na terenu. S druge strane, nelegalna sječa šume i požari zabilježeni su u pojedinačnim slučajevima, što ukazuje da su preventivne i kontrolne mjere u oblasti zaštite prostora i protivpožarne zaštite uglavnom efikasne, ali zahtijevaju kontinuirano praćenje. Ukupno posmatrano, struktura evidentiranih nepravilnosti ukazuje da je prioritet djelovanja Službe za kontrolu i monitoring na Lovćenu usmjeren na unapređenje sistema naplate i operativne discipline, uz održavanje postojećeg nivoa kontrole u domenu zaštite prirodnih resursa.
Kategorija „ostalo“ obuhvata evidentirane nelegalne aktivnosti i operativne nepravilnosti koje mogu uticati na redovno funkcionisanje nacionalnih parkova, uključujući dojave i zapažanja sumnjivih aktivnosti, neovlašćen ulazak i kretanje vozila, tehničke i organizacione probleme na naplatnim punktovima, oštećenje imovine i druge slične nepravilnosti.

2.2. Stručna zaštita

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno istorijskog nasljeđa Nacionalnog parka Lovćen, te eventualno predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređivanje, valorizaciju i sl.
Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za zaštitu prostora i održivi razvoj.
U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG tokom 2025. godine angažovano je ukupno petnaest (15) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, jedan (1) stručni saradnik za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, jedan (1) stručni saradnik za faunu sisara, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora. Tokom 2025.godine Ugovorom na određeno vrijeme angažovan je jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu, a od septembra 2025.godine i jedan (1) stručni saradnik za šumarstvo.
U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u toku 2025. godine nedostajao je: jedan (1) stručni saradnik za fauna beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za fauna sisara i jedan (1) stručni saradnik za floru i vegetaciju.
Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža, kamera zamke). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.
Preduzete mjere u cilju stručne zaštite Parka date su u poglavlju 3. Realizacija programa upravljanja.

3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta

Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika

Izvršena je analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivala i time obezbijedili podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Lovćen, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES).

Baza flore nacionalnih parkova sadrži podatke za 2801 biljni takson (814 terenski popisano), od kojih se 1171 takson odnosi za područje NP Lovćen. Tokom terenskih istraživanja potvrđeno je prisustvo 262 biljna taksona, na različitim staništima NP. Niže u tabeli je dat prikaz brojnosti popisanih taksona, sa naglaskom na terenske podatke, kao i brojnost po osnovu nacionalnog i međunarodnog statusa i nivoa zaštite.

***Tabela 3**: Broj nacionalno i međunarodno značajnih biljnih taksona u flori NP Lovćen*

Liste	Ukupno	Terenski podaci
Broj popisanih taksona (vrsta i podvrsta)	1171	262
Nacionalno/međunarodno značajni taksoni	523	145
Endemi / subendemi	127 / 71	31 / 18
Zakonom zaštićene (Sl. list RCG 76/06)	67	33
Međunarodne liste	345	107
EU Habitat Directiva	5	3
Bern Convention	5	3
CITES	44	21
IPA	10	7
EU IUCN Red List	323	98

Napomena: Tabela ne sadrži podatke terenskih istraživanja sprovedenih prije formiranja baze. Nedostajući podaci biće unijetii tokom narednog planskog perioda.

***Tabela 4**: Zastupljenost nacionalno značajnih taksona u flori NP na međunarodnim listama*

Liste	Ukupno	Zakonom zaštićeni (Sl. list RCG 76/06)	Endemi / subendemi
Međunarodno značajni taksoni	345	52	16 / 5
HD	5	5	0 / 0
BC	5	5	0 / 0
CITES	44	33	1 / 0
IPA	10	8	7 / 1
EU - IUCN Red List	323	45	8 / 5

***Tabela 5**: Zastupljenost osjetljivih biljnih vrta NP po IUCN kategorizaciji (EU IUCN Red List)*

Konzervacioni status	Ukupno	Populacioni trend			
		stable	decreasing	increasing	unknown
DD (data deficient)	10		1		9
LC (last concern)	306	185	43	8	70
NT (near threatened)	6		4		2
VU (vulnerable)	1		1		
Ukupno	323	185	49	8	81

DD - data deficient (nedostaju podaci); LC - least concern (najmanje ugrožena); NT - near threatened (skoro ugrožena); VU - vulnerable (ranjiva)

Po pitanju međunarodnog statusa, najveći broj biljnih taksona (323) nalazi se na EU-IUCN Red List. Dominantni su oni sa LC konzervacijskim statusom (306), dok je sa VU statusom samo jedan taksona i to sa opadajućim populacionim trendom (*Ulmus glabra*).
Može se istaći da su u granicama NP Lovćen prisutni brojni endemi užeg i šireg rasprostranjenja. Najbrojniji su balkanski endemi, od kojih najveću važnost za floristički diverzitet Crne Gore imaju oni sa najužim rasprostranjenjem.
Od 5 taksona koji se vode kao endemi Crne Gore, endemi Lovćena su *Edraianthus wettsteinii* subsp. *lovcenicus* (Štirovnik), *Hieracium chlorophyton* subsp. *marchesettianum* (Njeguši), *Hieracium pichleri* subsp. *chloripedunculatum* (Njeguši, Štirovnik) i *Hieracium cernagorae* subsp. *krstacense* (Njeguši), dok je *Cardamine montenegrina* (Njeguši, Rumija, Orjen) endem Crne Gore.

Upitno je i treba istražiti prisustvo vrsta *Hieracium pichleri* subsp. *chloripedunculatum* i *Hieracium cernagorae* subsp. *krstacense*, jer ih Stanković-Tomić na navedenim lokalitetima nije potvrdila, tada pod nazivima *Hieracium pichleri* subsp. *adamovicii* var. *chloripedunculatum* i *Hieracium pseudotommasinii* subsp. *krstacense*.

Sem navedenih i brojnih drugih endema, kao najznačajniji osjetljivi biljni taksoni u flori NP Lovćen, izdvojili su se taksoni koji imaju nacionalne i međunarodne nivoe zaštite.

***Tabela 6:** Status značajnih biljnih vrsta na nacionalnim i međunarodnim listama*

Vrsta	Endem	Sl. list RCG 76/06	CG Preliminarna crvena lista	Eu IUCN Red List	HD, BC, IPA, CITES
Edraianthus wettsteinii. subsp *lovcenicus*	Lovćena	+	CR		IPA
Berteroa gintlii	CG ?BH	+			IPA
Anacamptis pyramidalis		+		LC increasing	HD An.II i IV, BC An.I CITES An.II
Himantoglossum caprinum		+		NT increasing	HD An.II i IV, BC An.I CITES An.II
? *Pulsatilla vulgaris* subsp. *grandis*		+		LC increasing	HD An.II i IV, BC An.I
Galanthus nivalis		+		NT increasing	HD An.V CITES An.II
Gladiolus palustris		+		DD increasing	HD An.II i IV, BC An.I IPA
Narcissus poeticus. subsp *radiiflorus*		+		DD unknovn	BC An.I
Ulmus glabra				VU increasing	
Ilex aquifolium		+	EN	LC stable	

Legenda: *DD – Data deficient (bez podataka); CR - critically endangered (kritično ugrožena); LC - Least concern (najmanja briga); VU - vulnerable (ranjiva); NT - Near threatened (skoro ugrožena); EN - Endangered (ugrožena)*

<u>Napomena:</u> Koviljka Stanković-Tomić, 1970, ne potvrđuje raniji Pančićev nalaz za vrstu Pulsatilla vulgaris subsp. grandis, a nema ni novijih podataka za prisustvo ove vrste na području Lovćena.

Očekuje se da će se sa izradom Crvene knjige flore Crne Gore, obezbijediti potpuni uvid u postojeće stanje i brojnost ranjivih i ugroženih taksona u flori NP Lovćen.
Na osnovu raspoloživih literaturnih i terenskih podataka, primjenom Google Earth programa, urađene su mape distribucije za sledeće endemske i rijetke vrste na području NP Lovćen: *Anacamptis pyramidalis, Astragalus angustifolius, Berteroa gintlii, Edraianthus wettsteinii* subsp. *lovcenicus, Fritilaria messanensis* subsp. *gracilis, Gladiolus palustris, Narcissus poeticus subsp. radiiflorus, Scilla lacusicii, Sesleria robusta, Tanacetum cinerariifolium.*

Mape distribucije za navedene vrste date su u prilogu ovog Izvještaja.

Utvrđeno nulto stanje endemičnih oromediteranskih ježolikih vriština i povremenih kraških jezera(turloga)- potencijalnih NATURA 2000 staništa
Tokom 2025. godine kartiranje stanišnog tipa *4090 – endemične oromediteranske ježolike je nastavljeno na lokalitetima na potezu Paprati – Bucanele. U florističkom sastavu dominiraju dijagnostičke vrste, među kojima se posebno ističu *Genista sericea* sa pokrovnošću preko 80%, *Globularia cordifolia* oko 50%, *Edraianthus tenuifolius* Oko 50% i *Paronychia kapela* oko 30%. Visoka pokrovnost dijagnostičkih vrsta potvrđuje odlučnu reprezentativnost staništa.
Od pratećih vrsta evidentirane su: *Tanacetum cinerariifolium*, *Viburnum maculatum*, *Sesleria robusta*, *Cerastium decalvans*, *Acinos alpinus*, *Carex kitaibeliana*, *Teucrium chamaedrys*, *Bromus erectus*, *Koeleria splendens*, *Satureja montana*, *Euphorbia spinosa*, *Thymus longicaulis*, *Teucrium capitatum*, *Festuca rupicola*, *Salvia officinalis*, *Chrysopogon gryllus*, *Botriochloa ischaemum*, *Plantago holosteum*, *Dorycnium germanicum*, *Silene sendtneri*, kao i više floristički značajnih vrsta iz grupe orhideja (*Orchis quadripunctata*, *Orchis pauciflora*, *Anacamptis morio*), te proljećnih geofita kao što su *Tulipa grisebachiana* i *Fritillaria messanensis*. Prisustvo velikog broja endemičnih i strogo zaštićenih biljnih vrsta dodatno ističe njegovu florističku vrijednost. Na ispitivanom području nisu zabilježeni direktni antropogeni pritisci.
Nastavljen je monitoring stanišnih tipova ispod Jezerskog vrha i to: 7140 Prelazne tresave (sa dominacijom *Menyanthes trifoliata)* i 6430 Hidrofilne visoke zeleni od nizina do alpijskog pojasa. S obzirom na to da je monitoring vršen tokom proljećnog perioda, nivo vode je bio zadovoljavajući. U centralnom dijelu jezera prisutna je zona slobodne vode, dok su rubni dijelovi pod dominacijom vrste *Menyanthes trifoliata*. Uočeno je da vrsta *Deschampsia caespitosa* širi svoj areal na račun tresetne površine. Ovaj proces je ubrzan klimatskim promjenama, posebno smanjenjem količine padavina (kiša, snijeg), čime dolazi do sezonskog smanjenja vodostaja i povremenog isušivanja rubnih djelova staništa. Antropogeni pritisci nisu evidentirani, nelegalno postavljena pumpa za kaptaciju vode je uklonjena tokom 2024.godine.

Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe
U cilju bolje kontrole ubiranja ljekovitog bilja i šumskih plodova, na staništima ovog NP, izrađena je mobilna aplikacija, koja će omogućiti službi zaštite uspješniji rad na terenu, a stručnoj službi analizu terenskih podataka, evidentiranje pritisaka i efikasnije upravljanje. Obuka nadzornika za korišćenje aplikacije, obaviće se početkom 2026. godine, prije sezone ubiranja i kontrole na terenu.

Očuvani šumski ekosistemi
Nacionalni park Lovćen predstavlja izuzetno vrijedan planinski i šumski ekosistem Crne Gore, karakterističan po izraženoj raznolikosti reljefa, klimatskih uslova i bioloških zajednica. Šumski ekosistemi parka razvijeni su u uslovima snažnog uticaja mediteranske i kontinentalne klime. Dominantne šumske zajednice čine bukove šume, šume crnog bora, kao i mješovite sastojine sa učešćem javora, graba i jasena, koje imaju značajnu ekološku i zaštitnu funkciju.

Šume Nacionalnog parka Lovćen imaju ključnu ulogu u stabilizaciji krškog terena, regulaciji hidrološkog režima i zaštiti zemljišta od erozije, posebno imajući u vidu izraženu fragmentiranost u posljednjem periodu izgradnjom dalekovoda, žičara i drugih infrastrukturnih objekata. U zonama parka gdje je dozvoljeno aktivno upravljanje, u sklopu aktivnosti 1.4.1. sprovođene su sanitarno-uzgojne mjere sa ciljem unapređenja zdravstvenog stanja šumskih sastojina, uklanjanja osušenih i oboljelih stabala, kao i poboljšanja strukturne stabilnosti i prirodne obnove šuma. U sklopu navedene aktivnosti, sprovedena je doznaka, tj. obilježavanje i uklanjanje više stabala sanitarnog karaktera ukupne drvne zapremine od 7,46 m^3 stabala bukve.
Sprovođenjem kontinuiranog monitoringa analizirano je zdravstveno stanje šuma, njihov razvojni potencijal, kao i prisustvo i djelovanja biotičkih i abiotičkih negativnih faktora. Nije utvrđeno značajnije obolijevanje niti propadanje šumskih sastojina, izuzev na lokalitetima koji su u prethodnom periodu bili zahvaćeni požarima, gdje je proces obnove vegetacije sporiji, posebno na sjeveroistočnim dijelovima Parka, kao i u području oko Jezerskog vrha. Dominantno su zastupljene izdanačke šume bukve, pri čemu su kao najizraženiji negativni uticaji identifikovane nelegalne aktivnosti čovjeka, nepovoljni orografski uslovi, kao i klimatski stresovi u vidu suša i kasnih mrazeva.
Internom procedurom, za potrebe obezbjeđivanja ogrjeva lokalnom stanovništvom, obezbijeđena je prodaja drvnih sortimenata na osnovu pet podnesenih zahtjeva, pri čemu je realizovana ukupna količina od 25,0 m^3 (po 5,0 m^3 po zahtjevu). Drvna masa koja se plasira lokalnom stanovništvu u pravilu potiče iz sprovođenja sanitarnih aktivnosti, dok je u ovom izvještajnom periodu obezbijeđena iz sječe izvršene u prethodnom periodu tokom radova na izgradnji dalekovoda za potrebe napajanja električnom energijom žičare Kotor–Lovćen. Na ovaj način uspješno je realizovana aktivnost 5.2.7, uz istovremeno racionalno korišćenje drvne mase i podršku lokalnoj zajednici.

Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira
Tokom cjelokupnog planskog perioda potvrđeno je prisustvo 74 vrste dnevnih leptira, što predstavlja oko 38% ukupno registrovanih vrsta u Crnoj Gori. Poseban fokus istraživanja bio je usmjeren na evidentiranje nacionalno zaštićenih i Natura 2000 vrsta, uključujući *Papilio machaon, Iphiclides podalirius*, kao i vrste od međunarodnog značaja poput *Parnassius apollo i Euphydryas aurinia*. Realizacijom aktivnosti uspostavljena je početna baza podataka o diverzitetu, distribuciji i ekološkim zahtjevima dnevnih leptira, koja predstavlja osnovu za dalji monitoring i planiranje mjera zaštite biodiverziteta u NP Lovćen.

Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
Analizirajući literaturne podatke grupe nastavljena su terenska istraživanja koja su sprovođena sa ciljem unaprjeđenja baze podataka o diverzitetu faune vodozemaca i gmizavaca NP Lovćen te je tokom programske godine na prostoru Parka registrovano 7 vrsta vodozemaca i 15 vrsta gmizavaca, a samo na lokalitetima: Bižaljevac, Ljubin potok i Jezero ispod Jezerskog vrha registrovano je 3 vrste vodozemaca i 6 vrsta gmizavaca.
Podaci su unijeti i obrađeni u elektronsku (Excel) bazu. Za svaku vrstu je utvrđen status zaštite po osnovu nacionalnih lista i/ili međunarodnih lista (Bernska konvencija, EU Habitat direktiva – NATURA 2000, IUCN Crvene liste).
Na Bižaljevcu u vještački napravljenom ublu je registrovana brojna populacija planinskog mrmoljka *(Ichthyosaura alpestris)*. Na planinarskoj stazi kroz bukovu šumu kod Jezera ispod Jezerskog vrha registrovane su uginule jedinke smeđe krastave žabe *(Bufo bufo)*, a šumska žaba *(Rana dalmatina)* je uočena na obodu bukove šume kod Jezera.

***Tabela 7:** Pregled utvrđenih vrsta vodozemaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi*

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
Bufonidae								
Bufo bufo (smeđa krastača)	*ZZ	-	-	LC	LC	III	-	
Ranidae								
Rana dalmatina (šumska žaba)	-	-	-	LC	LC	II	IV	
Salamandridae								
Ichthyosaura alpestris (planinski mrmoljak)	*ZZ	-	-	LC	NT	III	-	*Triturus alpestris*

Legenda: ZZ- „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; IUCN (International Union for Conservation of Nature) red list; NT – gotovo ugroženi takson; LC- najmanje zabrinjavajuća (posljednja briga);

Na izvorištu Ljubinog potoka registrovane su brojne populacije zidnog guštera *(Podarcis muralis)* i zelembaća *(Lacerta viridis complex)*, kroz bukovu šumu u blizini Jezera, registrovana je brojna populacija kraškog guštera *(Podarcis melisellensis)* i zidnog guštera, a na kamenitim obroncima Jezera ispod Jezerskog vrha uočen je oštroglavi gušter *(Dalmatolacerta oxycephala)*. Duž saobraćajnica kroz NP Lovćen uočena je usmrćena jedinka blavora *(Pseudopus apodus)* i poskok *(Vipera ammodytes)*.

***8**: Pregled utvrđenih vrsta gmizavaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi*

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
Lacertidae								
Podarcis muralis (Zidni gušter)	*Zaštićena vrsta	-	-	LC	LC	II	IV	
Podarcis melisellensis (Kraški gušter)	*Zaštićena vrsta	Balkanski endem	-	LC	LC	II	IV	
Lacerta viridis complex (Zelembać)	*Zaštićena vrsta	-	-	LC	LC	II	IV	
Dalmatolacerta oxycephala (Oštroglavi gušter)	*Zaštićena vrsta	-	-	LC	LC	III	IV	*Lacerta oxycephala*
Anguidae								
Pseudopus apodus (Blavor)	*Zaštićena vrsta	-	-	LC	LC	II	IV	*Ophysaurus apodus*
Viperidae								

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
Vipera ammodytes (Poskok)	-	-	-	LC	LC	II	IV	

Legenda: ZZ: „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; LC- najmanje zabrinjavajuća (posljednja briga)

Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje ptica grabljivica

Aktivnost koja se realizuje u okviru Programa upravljanja za 2025. godinu u Nacionalnom parku Lovćen odnosi se na utvrđivanje stanja populacija ptica grabljivica i uspostavljanje godišnjeg monitoringa njihove distribucije i stanja (brojnosti i faktora ugrožavanja) za evidentirane vrste na području Parka. Prikupljeni podaci unose se u Excel bazu podataka, čime se obezbjeđuje sistematično praćenje trendova i planiranje mjera zaštite.

Tokom programske godine monitoring ptica grabljivica sproveden je u proljećnom i ljetnjem periodu, odnosno tokom maja i juna, kada je aktivnost grabljivica povećana i kada se odvijaju ključne faze njihovog reproduktivnog ciklusa. Ovaj vremenski okvir omogućava pouzdanu procjenu prisustva teritorijalnih parova, potencijalnog gniježđenja i načina korišćenja staništa. Monitoring je potvrdio prisustvo više značajnih vrsta ptica grabljivica vezanih za različite tipove staništa, što ukazuje na visok ekološki značaj i očuvanost područja Parka. Tokom proljećnog monitoringa u maju, potvrđeno je prisustvo surog orla (*Aquila chrysaetos*) – vrsta iz Aneksa I i Natura 2000, na lokalitetu Bižaljevac. U zoni Ivanovih korita registrovan je par zmijara (*Circaetus gallicus*) – Aneks I, Natura 2000, što ukazuje na potencijalno gniježđenje u okolnim staništima.

Na području Bjeloša tokom 2025. godine evidentirano je prisustvo para orlova mišara (*Buteo buteo*), koji se na ovom lokalitetu bilježe i prethodnih godina, što snažno upućuje na vjerovatno gniježđenje. Na lokalitetu Zlatarica tokom juna registrovane su vjetruška (*Falco tinnunculus*) i jastreb (*Accipiter gentilis*) – Aneks I, čime je potvrđena važnost ovog prostora kao lovnog i potencijalno gnjezdećeg staništa za grabljivice. Pored ptica grabljivica, na lokalitetima Bjeloša i Zlatarica zabilježen je i veliki broj vrsta ptica pjevačica, što dodatno ukazuje na visok stepen diverziteta ove grupe i kvalitet staništa.

Podaci prikupljeni tokom monitoringa ptica grabljivica na području Nacionalni park Lovćen unijeti su i obrađeni u Excel bazi podataka. Za svaku evidentiranu vrstu utvrđen je status zaštite na osnovu nacionalne regulative i relevantnih međunarodnih dokumenata (Bernska konvencija, EU Direktiva o pticama – Natura 2000, kao i IUCN Crvena lista).

Sve zabilježene vrste ptica grabljivica – suri orao (*Aquila chrysaetos*), zmijar (*Circaetus gallicus*), orao mišar (*Buteo buteo*), vjetruška (*Falco tinnunculus*) i jastreb (*Accipiter gentilis*) – zaštićene su nacionalnim zakonodavstvom Crne Gore, dok su pojedine vrste (suri orao, zmijar i jastreb) uvrštene u Aneks I EU Direktive o pticama (Natura 2000), što ukazuje na njihov poseban značaj za očuvanje na evropskom nivou.

Utvrđeni koridori krupnih sisara

U okviru cilja *Utvrđeni koridori krupnih sisara* kamera - zamke su bile zadužene nadzornicima NP, uzimajući u obzir da materijal nije dostavljan kontinuirano, već objedinjeno krajem godine, bez jasno definisane metodologije postavljanja, trajanja rada kamera i preciznih podataka o lokacijama. Zbog izostanka standardizovanih pratećih informacija, prikupljeni materijal nije mogao biti korišćen za stručnu analizu koridora, već pretežno u promotivne svrhe. Istraživanja tokom prethodnih godina planskog perioda ukazuju da su vrste sa najvećom frekvencijom pojavljivanja na foto-zamkama lisica, zec i divlja svinja. Tokom 2025. godine JPNPCG je

raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan usljed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti u cilju sistematskog praćenja koridora. Radi unapređenja rada, u narednom periodu, neophodno je definisati jasan protokol o korišćenju i namjeni kamera-zamki, uključujući standarde postavljanja, evidencije i dostavljanja podataka, kako bi se obezbijedila njihova puna primjena u svrhu stručnog i dugoročnog monitoringa.

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala

U oblasti nematerijalnog kulturnog nasljeđa, aktivnosti su bile usmjerene na identifikaciju i dokumentovanje tradicionalnih praksi i znanja koja su i dalje prisutna u lokalnoj zajednici. U tom smislu zabilježen je stari zanat koji se odnosi na rad s kamenom, u okviru toga su popisani nosioci ovih znanja i popunjeni adekvatni Upitnici.

***Slika 2**: Rad sa kamenom*

Nastavljeno je sa istraživanjem literature i izvršeno je prikupljanje podataka u fondovima institucija (Centralna narodna biblioteka Đurđe Crnojević na Cetinju, Arhiv i u privatnim zbirkama).

Kroz kreiranje okvira za promociju nacionalnih parkova i predstavljanje široj javnosti 20-21. marta su organizovani “Dani Nacionalnih parkova” u TC Big Fashion, u Podgorici. Tom prilikom održan je sajam proizvoda lokalnog stanovništva i prezentacija starih vještina i zanata sa prostora svih pet nacionalnih parkova.

***Slika 3**: Sa manifestacije Dani Nacionalnih parkova Crne Gore*

Upućena je inicijativa prema Pošti Crne Gore za štampanje prigodnih markica gdje je dat predlog za Nacionalni park Lovćen iz oblasti kulturno-istorijsko i etnografsko nasljeđe (fotografije sa obrazloženjem) u cilju promocije Parkova kroz ovakav vid prikaza.
Realizovana je tradicionalna manifestacija „Dan Koprive“, koja je edukativno-promotivnog karaktera i ima za cilj podizanje nivoa svijesti i znanja o koprivi kao značajnoj vrsti biljnog svijeta NP Lovćen. U edukativnom programu i degustaciji jela od koprive učestvovala su djeca vrtića: PPU „Čarli Čaplin“ i PPU „Kockica“, iz Podgorice, a boravila su u odmaralištu JU “Lovćen-Bečići“. Takođe, posjetioci NP Lovćen koji su posjetili manifestaciju imali su priliku da degustiraju jela od koprive. Manifestacija je realizovana u saradnji sa JU „Lovćen - Bečići“.
Učešće u projektima istraživanja i sprovođenja mjera na očuvanju i prezentaciji i valorizaciji koje su implementirale institucije iz oblasti kulture, JPNPCG/NPL imalo je aktivno učešće u izradi Strategije za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori u Ministarstvu kulture i medija na Cetinju.
Na poziv Agencije za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice, uzeto je učešće u projektu „Mistične priče Dunavske zelene rute“ koji predstavlja valorizaciju međunarodnog prirodnog i nematerijalnog nasljeđa, sa ciljem društveno-ekonomskog razvoja ruralnih područja Podunavlja.
Ispred JPNPCG, aktivno učešće na međunarodnoj konferenciji „Kulturne i kreativne industrije i baština" u panel diskusiji koja se odnosi na perspektive sinergije zelenog razvoja, očuvanja prirode, razvoja poljoprivrede i unaprjeđenja kulturnih potencijala, te zaštite kulture baštine - na svim nivoima u zemlji, u Spomen-domu „Reževići”.
U cilju praćenja stanja i preduzimanja neophodnih konzervatorskih mjera, na stalnim postavkama, izvršena je cjelokupna analiza stanja eksponata, nakon čega je izrađeno uputstvo za sprovođenje konzervatorsko - restauratorskih mjera koje je potrebno sprovesti.

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi

Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija

Tokom 2025. godine aktivnosti edukacije i interpretacije prirodnih i kulturnih vrijednosti realizovane su kroz osmišljene programe terenske nastave, interaktivne radionice i obilježavanja značajnih ekoloških datuma, zasnovanih na savremenim metodama iskustvenog učenja u prirodi i aktivnom učešću djece.

U Nacionalnom parku Lovćen i Centru za posjetioce na Ivanovim koritima realizuje se dio Programa škole u prirodi „Cetinje jedna priča", za čiju realizaciju su zaduženi Zavod za školstvo i JU „Lovćen-Bečići". Program je namijenjen učenicima sedmog razreda osnovnih škola iz Crne Gore i sprovodi se kontinuirano od marta do juna tekuće godine. U toku godine, 7302 učenika su pohađali Program „Cetinje jedna priča". U saradnji sa osnovnim školama iz Cetinja, Kotora, Herceg Novog i Podgorice, nadležnim Ministarstvom, Opštinom Cetinje, Sekretarijatom za komunalne djelatnosti i JU „Lovćen – Bečići", organizovano je ukupno pet edukativnih radionica kroz koje je prošlo oko 200 učenika. Ove aktivnosti direktno su doprinijele ciljevima upravljanja Parkom kroz podizanje svijesti najmlađih o značaju očuvanja biodiverziteta, zaštićenih vrsta i odgovornog odnosa prema prirodi.

Povodom Svjetskog dana šuma – 21. marta, u saradnji sa Opštinom Cetinje i Sekretarijatom za komunalne djelatnosti, realizovana je interaktivna radionica za učenike škola „Njegoš" (Cetinje), „Lovćenski partizanski odred" (Cetinje), „Šunjo Pešikan" (Trešnjevo) i „Boro Vukmirović" (Rijeka Crnojevića). U ovoj aktivnosti učestvovalo je ukupno 105 učenika (po 30 učenika iz tri škole i 15 učenika iz Rijeke Crnojevića). U okviru programa organizovan je i obilazak rezervata *Pinus heldreichii* na lokalitetu Blatišta – Rupe, gdje su učenici imali priliku da neposredno upoznaju značaj ovog reliktnog staništa i specifičnosti krečnjačkog pejzaža Lovćena.

***Slika 4:** Dan koprive*

U okviru Demokratskih radionica, učenici V–IX razreda OŠ „Branko Brinić" iz Tivta obilježili su Međunarodni dan šuma kroz radionicu sa predstavnikom JPNPCG za oblast šumarstva, sa posebnim akcentom na očuvanje šuma i pravo na zdravu životnu sredinu. Povodom Dana ekološke države Crne Gore, održana je edukativna radionica sa članovima Ekološke sekcije OŠ „Oktoih" iz Podgorice. Nakon realizacije ovih i drugih zajedničkih aktivnosti, zaključen je Memorandum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, s ciljem unapređenja edukacije mladih o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti i zaštiti životne sredine.

Povodom Dana planete Zemlje – 22. aprila, održana je radionica za učenike OŠ „Orjenski bataljon" iz Bijele, koji su boravili u Odmaralištu „Lovćen - Bečići" u okviru programa škole u prirodi „Cetinje-jedna priča". Dan evropskih parkova – 24. maj, obilježen je na Ivanovim koritima kroz terenske radionice i interpretativne šetnje, za oko 90 učenika, iz više osnovnih škola.
Važan ekološki datum Dan čistih planina obilježen je radionicom u JU Srednja stručna škola Cetinje. U cilju obilježavanja Svjetskog dana turizma – 27. septembra, u Centru za posjetioce realizovana je radionica za oko 30 učenika, sa posebnim naglaskom na turizam orijentisan ka prirodi i odgovorno ponašanje u zaštićenim područjima. Dan zaštite životinja – 4. oktobar, obilježen je organizovanjem radionica za djecu različitog uzrasta (30 učenika).
U skladu sa nastavnim programima, pripremljena je brošura „Zavirite u čarobni svijet Nacionalnog parka Lovćen", koja je u saradnji sa OEBS-om odštampana i korišćena tokom edukativnih radionica za upoznavanje djece sa prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka.

Slika 5: *Interpretativni program obilaska Parka*

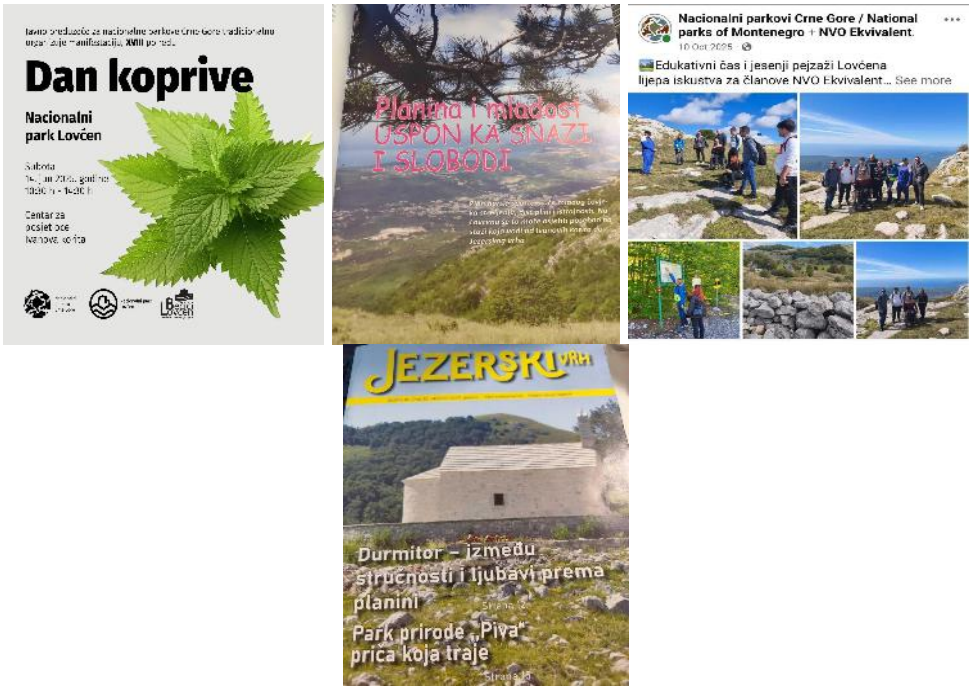
Tokom programske godine osmišljen je i realizovan interpretativni program obilaska Parka kroz posjetu prilagođenu pripadnicima OSI populacije za koje je, uz stručno vođenje, organizovana lagana šetnja stazom Vuka i posjeta vidikovcu Vjetreni mlini. Posjeta je realizovana u saradnji sa NVO Ekvivalent i JU „Lovćen Bečići", a sprovedena je u skladu sa principima inkluzije i pristupačnosti, te predstavlja primjer dobre prakse u razvoju inkluzivnih programa posjeta za OSI populaciju.
U cilju jačanja kapaciteta zaposlenih za efikasnije sprovođenje interpretativnih programa i edukativnih radionica, jedan zaposleni Parka je, shodno važećim procedurama, prošao obuku i dobio licencu turističkog vodiča.

Na prostoru Parka boravila je grupa od 60 izviđača iz Belgije. Sporazumom o saradnji definisane su aktivnosti u kojima su volonteri učestvovali, a bile su usmjerene na uređenju prostora Parka.

Park je zaštićeno područje koje privlači domaće i međunarodne posjetioce

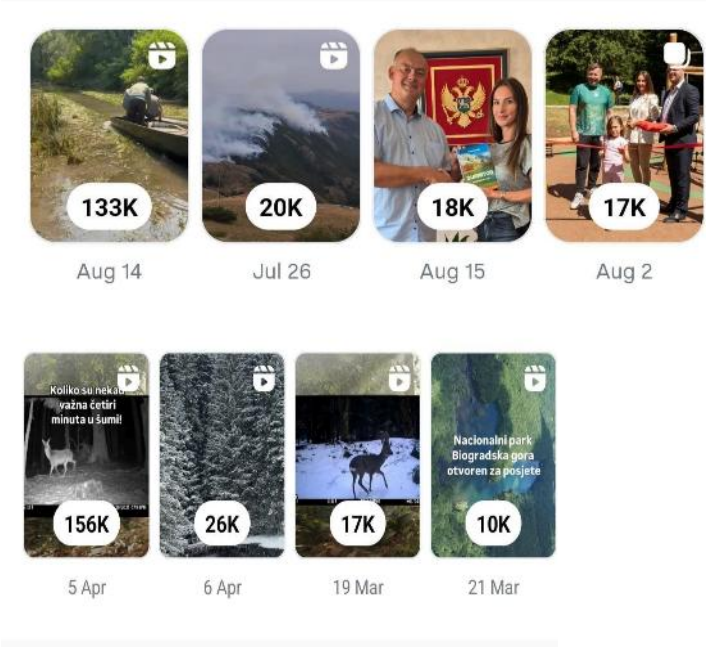
U cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti i turističke ponude zasnovane na prirodi, javnost je u kontinuitetu informisana o najznačajnijim programskim, vanprogramskim i projektnim aktivnostima koje JPNPCG - NP Lovćen realizuje samostalno i/li u saradnji sa nadležnim institucijama i drugim subjektima. Informisanje i promocija zaštićenog područja realizovana je posredstvom štampanih i elektronskih medija, društvenih mreža (Instagram i Facebook), Youtube kanala, sajta JPNPCG, kao i u saradnji sa drugim subjektima. Realizovane su aktivnosti usmjerene na pravovremeno, tačno i transparentno informisanje javnosti o radu NP, promociji prirodnih dobara, podizanju svijesti o značaju očuvanja prirode, kao i jačanju povjerenja u rad organizacione jedinice.

Tematski fokus medijskih aktivnosti bio je usmjeren na promociju najznačajnijih aktivnosti u Parku, zaštite biodiverziteta i turističke ponude. Izdvajamo promociju obilježavanja najznačajnijih ekoloških datuma, kao i Dan koprive, Dane NPCG, edukativnu turu „Stazom vuka“ za osobe sa invaliditetom.

***Slika 6**: Promocija manifestacija i događaja u NP Lovćen*

Digitalna komunikacija zabilježila je rast broja pratilaca, a ovaj rezultat ostvaren je kroz redovno objavljivanje promotivnog, edukativnog i vizuelno prilagođenog sadržaja, kao i povećanu interakciju sa pratiocima na društvenim mrežama. Od početka 2025. godine radilo se intenzivno na promociji putem digitalnih kanala, koji su prepoznati kao mjesta gdje možemo razvijati imidž nacionalnih parkova, ali i informisati javnost o najvažnijim pitanjima, aktivnostima, mogućnostima za turizam i aktivni odmor.

***Slika 7**: Objave na društvenim mrežama koje su izazvale pažnju pratilaca*

Posebna pažnja u ovom segmentu posvećena je takozvanom "organskom rastu profila", pa su stranice u kontinuitetu bile predmet pažnje i pregleda čiji je broj na kvartalnom nivou varirao između 300 hiljada do 1,5 miliona.

***Slika 8:** Statistika na društvenim mrežama*

PR kampanje

U cilju promocije NP osmišljene su i realizovane kampanje, samostalno ili u saradnji sa drugim akterima:

„Godišnja ulaznica – Tvoja vrata u svijet nacionalnih parkova" kroz višemjesečnu kampanju promovisana je godišnja propusnica za NPCG kojom je posjetiocu po promotivnoj cijeni od 13,50 eura omogućen neograničeni broj ulazaka u svih pet zaštićenih područja.

***Slika 9:** Promocija godišnje ulaznice*

„Posjeti ih sve“ u saradnji sa Crnogorskom komercijalnom bankom
Online kupovinom Godišnje ulaznice uz korišćenje Visa kartica ove banke, posjetioci su ostvarivali povrat novca u iznosu od 50%. Promocija ove ulaznice u kontinuitetu je vršena na društvenim mrežama, dok su građani o ovoj povoljnosti informisani kroz više različitih objava, vizuala i anketa. Godišnja ulaznica promovisana je tokom različitih medijskih gostovanja i istupa u javnosti.

„ Kupujmo naše“ u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore.

***Slika 10:** Kampanje doprinijele vidljivosti vrijednosti NP*

Promotivni stalci sa QR kodom za online kupovinu dnevnih i godišnjih ulaznica postavljeni su u hotelima i turističkim organizacijama u više opština, što posjetiocima olakšava planiranje obilaska nacionalnih parkova i informisanje o aktivnom odmoru. Ova aktivnost dio je kampanje „Jedna ulaznica – pet nacionalnih parkova“ koju JPNPCG sprovodi radi promocije Godišnje propusnice.
U okviru objava, promovisano je učešće NPCG na manifestacijama i događajima uključujući promociju turističke ponude svih pet nacionalnih parkova na međunarodnim i regionalnim sajmovima turizma, tradicionalnoj dvodnevnoj manifestaciji Dani NPCG u Podgorici, sajmu „EcoLife Montenegro” u Podgorici, Prvom crnogorskom manifestu i Proljećnjem podgoričkom pazaru, a sa ciljem promocije zdravih stilova života, očuvanja prirode, kulture i tradicije, organske proizvodnje, eko i etno smještaja i aktivnog turizma.
Javnost je informisana o prezentaciji opreme koja je Javnom preduzeću uručena od strane Fonda za zaštitu životne sredine kroz projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite”.
Tokom ljetnje sezone na društvenim mrežama promovisane su nove turističke ture - tri staze: Staza vuka; Dolovi – Mirac Dolovi - Mijačev brijeg. Prirodne i kulturne vrijednosti NP predstavljane su posjetiocima iz Hrvatske za 77 učenika i pet profesora srednje Tehničke i Muzičke škole.

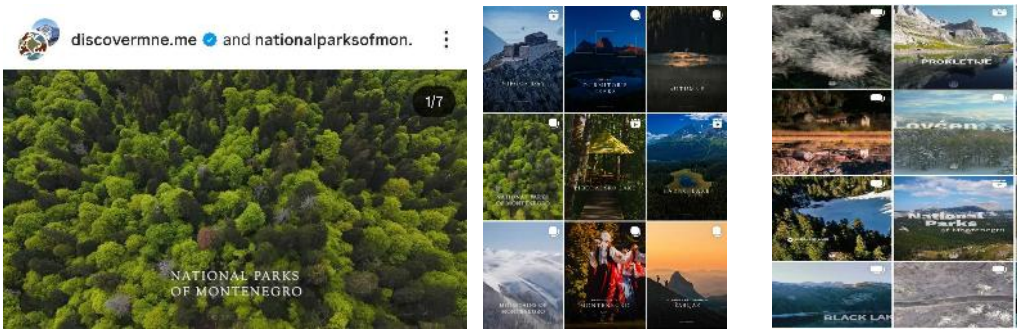
***Slika 11:** Izviđači iz Belgije – kamp i akcija čišćenja*

U okviru aktivnosti Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera (MERS) povodom obilježavanja 20. septembra - Dana ekološke države, u Parku je organizovana akcija čišćenja na više lokacija u mjestima Bjeloši, Presjeka i Štirovnik. U akciji su učestvovali Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba zaštite NP Lovćen i odjeljenje za administrativno tehničke poslove NP Lovćen, Ministarstvo odbrane Crne Gore i Vojska Crne Gore.
Zaposleni u terenskim službama Nacionalnog parka su aktivno učestvovali u gašenju požara koji je zahvatio prostor parka (Kuk u blizini Žičare, Žanjev do, Presjeka).

***Slika 12:** Gašenje požara (lokacija Kuk) i učesnici akcija uklanjanja deponija sa prostora Bjeloša, Presjeke i Štirovnika*

U cilju promocije nacionalnih parkova na Svjetskom sajmu turizma u Japanu pripremljeni su promotivni tekstovi i fotografije za potrebe NTO CG.
Kroz Sporazum o partnerstvu sa DiscoverMNE realizovana su promotivna snimanja kroz koja su predstavljene prirodne i kulturne vrijednosti, ali i zanimljive činjenice, legende, priče sa prostora područja Parka. U saradnji sa WOW TV promovisane su prirodne i kulturne vrijednosti NP.

***Slika 13**: Promotivne objave u saradnji sa DiscoverMNE*

Sadržaj na veb sajtu Javnog preduzeća je u kontinuitetu ažuriran postavljanjem informacija, aktuelnosti, dokumentacije, fotografija i video snimaka u cilju informisanja javnosti o najznačajnijim aktivnostima Javnog preduzeća i Nacionalnog parka. Postavljene su digitalizovane ankete i nove tematske kategorije, unaprijeđen sistem kupovine godišnjih ulaznica uvođenjem QR kodova koji je omogućio bržu i jednostavniju kupovinu.
Služba je učestvovala u organizaciji i informisanju sa oko 40 značajnih događaja (okrugli sto, panel, sjednice Socio-ekonomskog savjeta, participativni sastanci sa lokalnim zajednicama, učešće na Međunarodnom kongresu Rendžera u Rumuniji) koje je realizovalo JPNPCG.

U cilju informisanja i promocije NPCG objavljeno je:

- Oko 180 saopštenja (informacija za javnost, reagovanja, apela, najava događaja);
- Oko 1.000 objava na društvenim mrežama (Facebook, Instagram);
- Organizovano u saradnji sa predstavnicima medija 114 gostovanja / izjava predstavnika JPNPCG;
- Pripremljeno 47 odgovora na upite novinara čime je obezbijeđena pravovremena i tačna informisanost javnosti;
- Stranice na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) bilježe po 18.000 pratilaca.

Može se zaključiti da je u ovoj godini unaprijeđena medijska vidljivost rezultat je kontinuirane saradnje sa medijima, kao i pravovremenog reagovanja na aktuelne teme iz oblasti zaštite prirode. Ističimo, da su u promotivnom smislu NP Lovćen doprinijeli i brojni tekstovi objavljeni u časopisu „Jezerski vrh“. Putem lokalnih i regionalnih medija emitovana je reportaža „Od Međuvršja do Lovćena“. Brojni su autorski promotivni tekstovi: „Doživite Prvi Maj na Lovćenu-praznik u srcu prirode“; „Lovćen u majskim bojama“; „Krug planine, krug čovjeka“, a realizovano je i gostovanje u radio emisiji „ Ljeto uz radio“.
Tradicionalna manifestacija „Čajanka“, kojom se kroz degustaciju čaja promovišu ljekovite biljke sa prostora Parka, realizovana je u martu, sa učenicima Osnovne škole "Milan Vukotić" iz Herceg Novog koji su boravili u Odmaralištu „Lovćen - Bečići“. Dan osnivanja NP Lovćen (5. avgust), predstavljen je kroz tekstove koji se odnose na vrijeme osnivanja i njegove prirodne i kulturne vrijednosti. Planirani jednodnevni i višednevni kampovi za učesnike “Aktivnog odmora” namijenjeni djeci školskog uzrasta nijesu realizovani.
Park je podržao održavanje biciklističke trke „Grand Prix Lovćen – Dolovi“ za 65 učesnika trke. Trku su organizovali BK „Lovćen“ i Biciklistički savez Crne Gore, a odvijala se shodno pravilima unutrašnjeg reda u Parku.
U programskoj godini, a u skladu s Planom javnih nabavki, izrađen je i štampan promotivni i propagandni materijal sa logom i motivima Parka.

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi

Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka

Aktivnosti vezane za razvoj i unapriđenje turističke infrastrukture realizuju se kroz projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA. CON II. Projektom predviđeni radovi na rekonstrukciji i adaptaciji Centra za posjetioce na Ivanovim koritima (popravka krova, zidova, podova, vrata, prozora, krečenje, ugradnja rampe za lica sa invaliditetom, adaptacija toaleta za lica sa invaliditetom, zamjena elektroinstalacija, postavljanje utičnica za punjenje električnih vozila sa spoljne strane, centralno grijanje, opremanje kancelarija i opremanje i dopuna suvenirnice), su u toku. Projektom je predviđena i aktivnost uređenja Expo prostora ispred Centra za posjetioce i planirana nabavka tematske opreme za postojeće dječje igralište je u toku.

Projektom obuhvaćena programska aktivnost koja se odnosi na adaptaciju vidikovca Kraljevo počivalo (popravka podne obloge, zamjena drvene ograde novom čeličnom konstrukcijom, obložene drvetom), je u toku i zavisi od dinamike realizacije aktivnosti iz projekta. Partnerska organizacija CZIP kroz isti projekat realizuje aktivnosti za programsku aktivnost izrade i sadržaja infrastrukture za posmatranje ptica.

PA.CON II projekat obuhvata I segment inkluzivnosti koji podrazumijeva radove na adaptaciji Centra za posjetioce sa rampom za lica sa invaliditetom, adaptaciju toaleta za osobe sa invaliditetom i izradu i postavljanje folija sa opisima na Brajevom pismu.

Kroz projekat PA.CON II realizovane su aktivnosti uređenja tri staze u Parku. Izvršena je markacija i postavljena vertikalna signalizacija na sljedećim stazama: Centar za posjetioce – Kraljevo počivalo – Zlatarice (žičara Kotor–Lovćen), Centar za posjetioce – Majstori – Manastir Stanjevići i Međuvršje – Goliš – Lovćensko jezero – Jezerski vrh. SPK „Soko“ je dostavio informacije o uređenju postojeće planinske staze (čišćenje i revitalizacija) na potezu od lokaliteta Velja bukva do vrha Osmogrk. Nabavka kutija sa pečatom za planinske vrhove nije realizovana, već se prenosi na programsku 2026. Godinu.

Urađen je detaljan izvještaj sa GPS tragom o stanju staze, sa jasno definisanim planom signalizacije, koji obuhvata dionicu od Ivanovih korita do Krsca.

U saradnji sa stručnim licem izrađen je izvještaj za biciklističku stazu „Ivanova korita – Babina glava – Kraljevo počivalo – Vjetreni mlin – Dolovi – Ivanova korita“. Na sastanku sa predstavnicima PSCG i BSCG odlučeno je da se prioritetno uredi staza „Ivanova korita – Majstori“, imajući u vidu da je prvobitno planirana staza izrazito frekventna, pretežno pješačka i jedna od najposjećenijih u NP Lovćen. U narednom periodu planirana je izrada elaborata navedene staze, nakon čega će uslijediti njeno uređenje. Takođe, tokom izvještajnog perioda, unapriđeno je stanje turističke infrastrukture kroz postavljanje novih informativnih tabli i obnovu dotrajalih folija.

Aktivnost izgradnje i uređenja novog Centra za posjetioce na Ivanovim koritima nije realizovana, aktivnosti su preusmjerene na izradu i uređenje novog Centra za posjetioce na drugoj lokaciji (opciono lokalitet Kuk). Odlukom Vlade Crne Gore planinarski dom na Ivanovim koritima dat je na korišćenje Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore, bez naknade, na period od pet godina. Predstavnici NP Lovćen su organizovali sastanke sa predstavnicima prijestonice Cetinje, Žičare „Kotor-Lovćen“, TO Cetinje i odmarališta „Lovćen-Bečići“ po pitanju zajedničkih ulaganja u objekat.

Planirana izrada glavnog ulaza u Park na lokalitetu Blatište, izrada kontrolno naplatnog punkta na istom lokalitetu i premještanje kontrolno naplatnog punkta sa Krstca na lokalitet Vučji do nijesu realizovane. Izrada glavnih ulaza u Park je preusmjerena na druge, pogodnije lokalitete. U cilju unapređenja prostora na lokalitetu Blatište postavljen je odmorišni mobilijar. Lokalitet Vučiji do trenutno nije pogodan za postavljanje kontrolno-naplatnog punkta zbog nedostatka prateće infrastrukture (mrežna pokrivenost i nedostatak elektro-distributivne mreže). Imajući u vidu značaj

ovog lokaliteta za kontrolu ulaska posjetilaca u nacionalni park, i dalje će se razmatrati njegovo postavljanje.
Planirana izrada i postavljanje šest najavnih, pet glavnih i jedne informativne table ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park nije realizovana, usled nedostatka finansijskih sredstava. Tokom 2024. godine izrađen je Glavni projekat - Plan signalizacije za nacionalne parkove, kojim je obuhvaćena ova vrsta informativnih tabli za NP Lovćen. Shodno planskim dokumentima realizacija aktivnosti je planirana za planski period 2026-2030.
Uređenje kamp mjesta i renoviranje bungalova nije realizovano uslijed nedostatka finansijskih sredstava. Kamp mjesta su predviđena Programom objekata privremenog karaktera, dok je za adaptaciju bungalova izrađen projekat i predat kroz poziv Interreg CBC CG BH HR, procijenjena vrijednost je 102.000 €.

Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
Unaprijeđena je turistička ponuda koja se odnosi na uređenje pješačkih staza kroz markiranje i postavljanje vertikalne signalizacije na tri staze: Centar za posjetioce – Kraljevo počivalo – Zlatarice (žičara Kotor–Lovćen), Centar za posjetioce – Majstori – Manastir Stanjevići i Međuvršje – Goliš – Lovćensko jezero – Jezerski vrh. Na stazi za boso hodanje obnovljeni su prirodni materijali u poligonima i izvršena nabavka nove informativne table sa skicom staze i uputstvom za njeno korišćenje.
Aktivnost koja se odnosi na razvijanje novog turističkog proizvoda posmatranje ptica je dio projekta PA.CON II i zavisi od projektne dinamike, a implementira se u saradnji sa partnerskom organizacijom CZIP. Tokom 2025. godine nabavljena je foto oprema i odrađena signalizacija na stazama pogodnim za posmatranje ptica, dok su ostale projektom predviđene aktivnosti u toku. Od postavljanja foto čeka se odustalo, jer projekat nije pokrio finansijski dio potreban za realizaciju.
Nova izložbena postavka u Centru za posjetioce nije urađena. Instalacija nove izložbene postavke (izrada novih polica, dva 3D reljefa, skulptura životinja, izložbeno ozvučenje i osvjetljenje, natpisi na folijama na Brajevom pismu) je dio projekta PA.CON II. Dio postavke se obezbjeđuje iz projektnih sredstava CZIP-a.

Upravljanje posjetiocima
Tokom 2025. godine Nacionalni park Lovćen zabilježio je ukupno 186.972 posjete, uz najveću posjećenost u ljetnjem periodu, posebno u mjesecima junu, julu, avgustu i septembru. Istovremeno, evidentiran je i porast broja posjetilaca u zimskim mjesecima, što ukazuje na potencijal za razvoj Parka kao cjelogodišnje turističke destinacije.
U izvještajnom periodu sprovođene su redovne ankete među posjetiocima, usmjerene na analizu njihovog profila, zapažanja i očekivanja. Prema rezultatima anketa, najveći broj posjetilaca dolazi iz Francuske, dok značajan dio čine posjetioci iz Njemačke, Irske i Izraela. Najveći broj posjetilaca informacije o parku dobio je putem interneta i društvenih mreža. Svi ispitanici su park posjetili prvi put, a većina posjetilaca boravila je jedan dan. Usluge zaposlenih u parku ocijenjene su izuzetno pozitivno. Među aktivnostima, posjetioci su se najčešće opredjeljivali za pješačenje uređenim stazama. Najposjećenija staza je kružna staza Vuka. Održani su sastanci sa predstavnicima Planinarskog saveza Crne Gore, PSK „Soko“, na kojima je analizirano stanje staza i dati prijedlozi za obnovu markacije i signalizacije na drugim manje posjećenim stazama, budući da u ovom Parku postoji veći broj staza sa prirodnim vidikovcima.

Strateška oblast 5: Međunarodna i lokalna saradnja i socio-ekonomski razvoj

Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju

Tokom izvještajnog perioda realizovane su aktivnosti usmjerene na jačanje saradnje Nacionalnog parka Lovćen sa nevladinim sektorom, međunarodnim organizacijama i partnerskim institucijama, kao i na unapređenje projektne spremnosti Parka kroz pripremu i implementaciju projektnih inicijativa u oblasti zaštite prirode i održivog upravljanja zaštićenim područjem.

U okviru saradnje sa nevladinim sektorom, ostvarena je aktivna saradnja sa nevladinim organizacijama, kroz koju su pripremani i realizovani projekti iz oblasti zaštite prirode i održivog turizma. Posebno se izdvaja saradnja sa NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica, u okviru koje su realizovane aktivnosti projekta PA.CON II.

U cilju unapređenja saradnje sa lokalnim organizacijama i institucijama, tokom izvještajnog perioda inicirane su projektne ideje usmjerene na razvoj ekološki odgovornog turizma i unapređenje upravljanja zaštićenim područjem. Iako je inicijalno planirana saradnja sa Turističkom organizacijom Cetinje i NVO Aktivna zona, projektni prijedlozi su u konačnici pripremljeni i podnijeti u saradnji sa NVO Ekvivalent i NVO Eko tim.

Saradnja sa zaštićenim područjima u regionu tokom izvještajnog perioda nije formalizovana kroz zaključivanje memoranduma o saradnji već su aktivnosti su bile usmjerene na inicijalne kontakte, razmjenu informacija i sagledavanje potencijala za buduću saradnju, čime su stvoreni preduslovi za formalizaciju partnerskih odnosa u narednom periodu.

Djelimično je unaprijeđena saradnja sa partnerskim zaštićenim područjima kroz realizaciju sastanaka i iniciranje partnerskih aktivnosti sa relevantnim institucijama iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske. Iako saradnja nije ostvarena u punom kapacitetu, ovi kontakti predstavljaju važan korak ka razvoju dugoročnih partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata.

Tokom izvještajnog perioda nastavljena je i unaprijeđena saradnja sa međunarodnim organizacijama i mrežama, uključujući učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama, kao i prisustvo seminarima i on-line sastancima u skladu sa pozivima relevantnih organizacija. Ova saradnja doprinijela je jačanju međunarodne vidljivosti Nacionalnog parka Lovćen i unapređenju kapaciteta za razvoj projektnih inicijativa.

U skladu sa potrebama Parka i prioritetima javnih poziva, tokom izvještajnog perioda pripremljeno je i podnijeto ukupno sedam projektnih prijedloga, čime je dodatno ojačana projektna aktivnost i spremnost Nacionalnog parka Lovćen za korišćenje različitih izvora finansiranja.

Realizacija projektnih aktivnosti sprovođena je u skladu sa odobrenim projektnim planovima, uz fokus na kvalitetnu implementaciju i redovno izvještavanje. Tokom izvještajnog perioda realizovane su aktivnosti u okviru projekata PA.CON II, Eco DaLLi i Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite, čime su unaprijeđeni operativni kapaciteti Parka i sistema zaštite prirode.

Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka

U saradnji sa privatnim vlasnicima šuma, zaključno sa 30.11.2024. godine, podneseno je ukupno 15 zahtjeva za sječu šume u privatnoj svojini. Na osnovu podnesenih zahtjeva izvršen je terenski obilazak i komisijski je donesen Plan gazdovanja šumama u privatnoj svojini, kojim su definisani obim, način i uslovi korišćenja šumskih resursa. Po navedenim zahtjevima, do kraja 2025. godine, ukupno je doznačeno 191,14 m³ drvne mase, čime je realizovana planirana aktivnost.

Socioekonomski razvoj Parka

Socio-ekonomski forum Nacionalnog parka Lovćen predstavlja participativno savjetodavno tijelo koje je osnovano radi jačanja saradnje između JPNPCG, uprave Parka, lokalnih zajednica i privrednih subjekata. Njegova uloga je da omogući veći pristup stanovništva i predstavnika

lokalne ekonomije u procese upravljanja Parkom, kao i da se potrebe lokalnih zajednica i privrednika uzimaju u obzir prilikom planiranja i sprovođenja određenih aktivnosti. Predstavnici određenih klastera unutar foruma, na sjednicama iznose zahtjeve, preporuke, pitanja koje zajedno sa upravom Parka i predstavnicima drugih institucija pokušavaju riješiti, a koja utiču na položaj lokalnih zajednica.
Kroz ovogodišnji rad foruma, na održanim sjednicama ovakav pristup daje određene pozitivne rezultate, uz aktivno uključivanje građana, preduzetnika, lokalnih samouprava i NVO sektora. Iako pojedini planirani zadaci, poput sprovođenja anketa u 2025. godini, nijesu realizovani, forum je nastavio da bude platforma za razmjenu mišljenja i traženje rješenja, čak i kada određeni problemi nijesu direktno u nadležnosti NP Lovćen. Uprava parka jasno obrazlaže stanje i načine kako se može doći do rješenja, čime se gradi povjerenje i podstiče aktivna participacija svih učesnika.
Kroz aktivnosti parka, naročito tokom turističke sezone, ostvareni su direktni i indirektni pozitivni učinci za stanovništvo i korisnike prostora koji se bave turizmom i poljoprivredom. U narednom periodu Socioekonomski forum će se na institucionalnom unaprijediti kao glavni alat participacije stanovništva I zajednica koje gravitiraju ovom nacionalnom parku.

Izdati urbanističko - tehnički uslove i unapređena informaciona osnova za privremene objekte
U toku 2025. godine izdato je pet (5) urbanističko-tehničkih uslova za objekte koji se postavljaju / grade na zemljištu u privatnoj svojini.

***Tabela 9**: Izdati urbanističko -tehnički uslovi za objekte koji se postavljaju / grade na privatnoj svojini*

Vlasništvo zemljišta	Lokacija / Mikrolokacija	Privremeni objekat
Privatna svojina	**21 (21.1 - 21.82)**	Privremeni ugostiteljski objekat, privremeno parkiralište, vidikovac, kiosk, pijaca, bina, podijum ili bioskop na otvorenom, sportski objekat - otvoreni teren, zabavni park, dečije igralište, avanturistički park, prostor za paintball, biopročišćivač, tank za vodu, privremeni ugostiteljski objekat sa ugostiteljskom terasom, posebna vozila za pružanje jednostavnih ugostiteljskih usluga, kamp lokacija I, privremeni objekti za reklamiranje / informacioni punkt, dečije igralište, kula osmatračnica, objekti za komunalne usluge i infrastrukturu, oglasni i reklamni pano, reklamne zastave, kiosk, objekat za trgovinu i usluge, kamp lokacija II, sportski objekat - otvoreni teren, pijaca, avanturistički park, vidikovac
Privatna svojina	**21 (21.83 - 21.87)**	Zabavni park / akva park
Privatna svojina	**19**	Štand
Privatna svojina	**22**	Privremeno parkiralište
Privatna svojina	**27**	Privremeni ugostiteljski objekat, ugostiteljska terasa, nadstrešnica za odmor i rekreaciju posjetilaca

Takođe je izdato osam (8) urbanističko tehničkih uslova za privremene objekte koji se postavljaju na zemljištu u državnoj svojini, a nalaze se u vlasništvu Nacionalnih parkova za sledeće lokacije:

***Tabela 10**: Izdati urbanističko -tehnički uslovi za privremene objekte koji se postavljaju/grade na državnom zemljištu*

Vlasništvo zemljišta	Lokacija / Mikrolokacija	Privremeni objekat
Državna svojina-JPNPCG	**2**	Vidikovac
Državna svojina-JPNPCG	**3**	Vidikovac

Vlasništvo zemljišta	Lokacija / Mikrolokacija	Privremeni objekat
Državna svojina-JPNPCG	**6**	Mobilni sanitarni blok
Državna svojina-JPNPCG	**7**	Naplatna kućica sa rampom
Državna svojina-JPNPCG	**8**	Vikend kućice
Državna svojina-JPNPCG	**9 (9.5 - 9.6)**	Naplatna kućica sa rampom, promotivni natpis, skulptura, paviljon
Državna svojina-JPNPCG	**11 (11.1 - 11.2)**	Objekti za nadzornike zaštićenog područja i skladište za opremu
Državna svojina-JPNPCG	**13.7**	Mobilni sanitarni blok

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG) obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parka „Lovćen" radi postavljanja objekata privremenog karaktera.

S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

***Tabela 11**: Prikaz izdatih urbanističko-tehničkih uslova*

Nacionalni park	Privremeni objekti na zemljištu u državnoj svojini – JPNPCG	Privremeni objekti na zemljištu u državnoj svojini – fizička lica	Privremeni objekti na zemljištu u državnoj svojini – pravna lica	Privremeni objekti na zemljištu u privatnoj svojini – fizička lica	Privremeni objekti na zemljištu u privatnoj svojini – pravna lica	Zakup zemljišta u državnoj svojini
NP Lovćen	8	0	0	3	2	0
UKUPNO	**8**	**0**	**0**	**3**	**2**	**0**

Strateška oblast 6: Unapređenje fizičke zaštite i infrastrukture

U programskom periodu u cilju unaprjeđenja fizičke zaštite i infrastrukture sprovedeno je više obuka nadzornika sa ciljem profesionalizacije rada. Svi nadzornici su prošli obuku zaštite na radu dok su pojedini pohađali niz stručnih predavanja u vezi monitoringa, prevencije sukoba između ljudi i zvijeri, osnivanja interventnih timova, povezanosti staništa za velike zvijeri, pa sve do jačanja upravljačkih kapaciteta kada su održane praktične vježbe i demonstracije najnovijih sredstava (opreme) za odvraćanje velikih zvijeri; obuku za lanac sprovođenja zakona u oblasti zaštite prirode; obuka o afričkoj kugi svinja (AKS) s fokusom na biosigurnosne mjere, prevenciju i prepoznavanje simptoma ove smrtonosne virusne bolesti i terensku obuku "Lovćen 2025" sa ciljem uvježbavanja procedura na lokalnom, međuopštinskom i nacionalnom nivou sa temom požara.
Tokom 2025. godine, nacionalni park "Lovćen" je dobio više vrijednih donacija:

- prema Aneksu I ugovora o donaciji broj UG - 7/24 sa NVO “Aktivna Zona” nabavljena je oprema za spasavanje (neophodna za postupanje u hitnim slučajevima: dereze, cepini, kanapi, karabinjeri) i oprema za kampovanje (šatori i vreće) u ukupnom iznosu od 2.759,36 eura;
- Jakne za zaposlene u Službi zaštite, donator MONTE JUICE DOO- 1.116,00 eura;
- Pantalone za zaposlene u Službi zaštite, donator XEXPERIENCE DOO - 1.071,00 eura;
- Cipele i amblemi za zaposlene u Službi zaštite, donator MILO & CHAYSE DOO - 2.655,90 eura.

Pokrenut je proces povraćaja vozila marke MAGIRUS TLF 16 170 D, godina proizvodnje 1985, donacija Prijestonice Cetinje nakon što je utvrđeno da nije upotrebljivo, a stavljanje u rad iziskuje značajna finansijska sredstva.
Sve nelegalne aktivnosti evidentirane na prostoru Nacionalnog parka Lovćen su upućene nadležnim institucijama radi preduzimanja zakonom propisanih mjera i identifikovanja počinilaca. Sa ovim postupanjima upoznata je Uprava JPNPCG odnosno Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove.
Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture parka je tokom godine radila na uređenju prostora i izradi mobilijara u Parku. Posebna pažnja je posvećena uređenju lokacije Blatišta na kojoj su postavljeni stolovi, klupe, nadstrešnice, ljuljaška i kućica za djecu, izrađeni od drveta i većim dijelom od opožarenog bora sa ove lokacije. Ovakav mobilijar je izrađen i postavljen i na drugim lokacijama (Skela i pored prostora za paint-ball). Izvršen je redovan servis motornog vozila traktor i preuzimanje priključka za isti od Nacionalnog parka Skadarsko jezero, odnosno kosilice koja je pogodna za uklanjanje visokog rastinja. Međutim, nije realizovan Ugovor o jednostavnoj nabavci prema kom je dobavljač „Agromehanika” DOO bio u obavezi da nabavi i ugradi prednji utovarivač (tkz. kašiku) sa elektro-džojstikom. Usljed saradanje na zavidnom nivou, između JU Odmaralište „Lovćen - Bečići” i NP Lovćen i pored nedovoljno dobre opremljenosti MTS-ma, higijenski uslovi u Parku tokom zimskih mjeseci se mogu ocijeniti dobrim.

***Slika 14:** Izrada mobilijara – Blatišta i Skela*

Kroz projekat PA.CON II unaprijeđeno je stanje tri staze u Parku. Izvršena je markacija i postavljena vertikalna signalizacija na stazama: Centar za posjetioce – Kraljevo počivalo – Zlatarice (žičara Kotor–Lovćen), Centar za posjetioce – Majstori – Manastir Stanjevići i Međuvršje – Goliš – Lovćensko jezero – Jezerski vrh. U izvještajnom periodu unaprijeđeno je stanje turističke infrastrukture kroz postavljanje novih informativnih tabli i obnovu dotrajalih folija.

3.1. Ocjena stanja

Flora i vegetacija

Popis biljnih vrsta, s akcentom na nacionalno i/ili međunarodno značajne taksone, urađen je na lokalitetima Paprati, Bižaljevac, Kuk i uz obalu Ljubinog potoka na mjestu kaptaže u Dolovima i duž toka na Ivanovim koritima, na stanitišma koja dominantno pripadaju habitatima 62A0 - Istočni submediteranski suvi travnjaci (Scorzoneretalia villosae), 6170 Alpijski i subalpijski travnjaci na karbonatima i 6520 Planinske livade košanice. Inventarisano je 28 biljnih taksona, od kojih 20 takson ima jedan ili više nivoa nacionalne i/ili međunarodne zaštite. Zabilježeno je prisustvo 5 vrsta endemskog (*Fritilaria messanensis subsp. gracilis, Tanacetum cinerarifolim, Viburnum maculatum, Sesleria robusta, Scilla lacusicii*) i 3 vrste subendemskog (*Genista sericea, Astragalus angustifolius, Globularia meridionalis*) rasprostranjenja, 8 vrsta je zaštićeno nacionalnim zakonodavstvom (*Tulipa grisebachiana, Anacamptis morio, Fritilaria messanensis subsp. gracilis, Orchis quadripunctata, Viburnum maculatum, Scilla lacusicii, Astragalus angustifolius, Narcissus poeticus subsp. radiiflorus*), dok 20 vrsta ima međunarodni nivo zaštite (CITES i/ili UCN Red List). Sve popisane vrste imaju učestalo rasprostranjenje na širem području NP Lovćen, jer ulaze u sastav travnih i kamenjarskih habitata dominantnih u ovom nacionalnom parku. Terenski podaci su unijeti u Exel bazu flore za NP Lovćen, i ona trenutno sadrži 1171 popisani takson za područje NP Lovćen. Analiza florističke baze NP Lovćen potvrđuje prisustvo brojnih endema užeg i šireg rasprostranjenja i biljnih vrsta zaštićenih nacionalnim i međunarodnim propisima. Analiza, takođe ukazuje na nedostatak ili zastarelost relevantnih istraživačkih (naučnih) podataka o distribuciji i stanju populacija za brojne biljne vrste u ovom nacionalnom parku. Sa inventarizacijom značajnih biljnih taksona i prikupljanjem stanišnih podataka nastaviće se i u sledećem planskom periodu. Za detaljnije praćenje i analizu (monitoring) odabran lovćenski zvončić *Edraianthus wettsteinii* subsp. *lovcenicus,* na južnim padinama Štirovnika.

Tokom terenskih istraživanja 2024 godine, na lokalitetima kroz koje prolazi II dionica 400Kv dalekovoda, zabilježeno je prisustvo invazivne vrsta: *Erogeron annuus,* na prilazu i oko stubnog mjesta 46D i 47S i uz stubno mjesto 45S. Preporuka je bila da se, tokom redovnog održavanja pristupnih puteva i stubnih mjesta, pažljivo uklone, za sada malobrojni, primjerci ove invazivne vrste. Ova aktivnost je u novom planskom dokumentu unijeta kao redovni monitoring. Uklanjanje eventualnih primjeraka sa pristupnih puteva i oko stubnih mjesta obavljaće pripadnici službe NP uz nadzor stručnog saradnika za zaštitu flore, na način (mehanički – čupanjem) i u vrijeme prije plodonošenja i rasijavanja invazivne vrste.

Istraživanja sprovedena u planskom periodu 2020–2025. godine omogućila su detaljno kartiranje Natura 2000 stanišnog tipa *4090 – endemične oromediteranske ježolike vrištine na području Nacionalnog parka Lovćen. Aktivnosti su realizovane s ciljem utvrđivanja prostorne distribucije, sagledavanja stanja očuvanosti i procjene potencijalnih pritisaka. Rezultati monitoringa potvrđuju visok stepen očuvanosti i izraženu floristička raznovrsnost. Na do sada istraživanim lokalitetima nisu evidentirani faktori pritiska koji bi imali uticaj na ovaj stanišni tip. U narednom planskom periodu nastaviće se istraživanje stanišnišnog tipa *4090 na lokalitetima Štirovnik, Veliko i Malo Konjsko, radi dopune podataka o njegovoj rasprostranjenosti i stanju očuvanosti.

Na lokalitetu Jezero ispod Jezerskog vrha, na stanišnim tipovima *7140 Prelazne tresave i *6430 Hidrofilne visoke zeleni od nizina do alpijskog pojasa, evidentiran je značajan pritisak zbog procesa prirodnog zarastanja, koji je dodatno ubrzan klimatskim promjenama. U centralnom dijelu jezera pod Jezerskim vrhom prisutna je zona slobodne vode, dok su rubni dijelovi pod dominacijom vrste *Menyanthes trifoliata*. Uočeno je da vrsta *Deschampsia caespitosa* širi svoj areal na račun tresetne površine, odnosno da stanišni tip visokih zeleni zauzima prelazne tresave. Zbog pritiska prirodnog zarastanja ubrzanog klimatskim promjenama, preporučuju se sledeće mjere: redovno uklanjanje drvenastih biljaka kako bi se očuvala karakteristična vegetacija

tresave, regulacija vodnog režima putem kontrolisanog vraćanja vode i održavanja optimalne vlažnosti, te uspostavljanje sistema za monitoring i evaluaciju (terenski izlasci, prikupljanje podataka i prilagođavanje mjera prema rezultatima).
U narednom Planskom periodu kroz prjekat se planiraju detaljna istraživanja biodiverziteta i izrada bazne studije, te izrada Akcionog plana sa prioritetnim mjerama zaštite i održivog upravljanja.

Šume i šumski ekosistemi
Šume na području Nacionalni park Lovćen ukazuje da šumski ekosistemi u cjelini imaju stabilno i dobro opšte stanje, uz očuvanu ekološku i zaštitnu funkciju. Dominantne bukove sastojine i dalje obezbjeđuju značajnu ulogu u stabilizaciji krškog terena, zaštiti zemljišta od erozije i regulaciji hidroloških procesa. Sprovođenjem planskih sanitarno-uzgojnih mjera unaprijeđeno je zdravstveno stanje i strukturna stabilnost pojedinih sastojina, dok kontinuirani monitoring potvrđuje da nema značajnijeg oboljevanja niti propadanja šuma, izuzev na lokalitetima ranije zahvaćenim požarima, gdje je obnova vegetacije sporija, naročito na sjeveroistočnim dijelovima i u zoni Jezerskog vrha.
Šumske zajednice crnog bora i bora munike zadržale su strukturalnu stabilnosti i funkcionalnosti. Na nepristupačnim terenima gdje je evidentirana munika, na Jezerskom i Štirovniku, stanje ovih šuma se može ocijeniti kao odlično. Negativan pritisak je izražen na Jezerskom vrhu gdje je pod uticajem antropogeno podignute šume crnog bora. Poseban značaj ovih šuma ogleda se u njihovoj zaštitnoj ulozi u stabilizaciji krškog terena, regulaciji vodnog režima i sprječavanju erozionih procesa, što je od izuzetne važnosti imajući u vidu geomorfološku osjetljivost prostora Lovćena. Može se zaključiti da je diverzitet na visokom nivou, što potvrđuje prisustvo brojnih reliktnih i endemičnih vrsta.
Zdravstveno stanje šuma ocjenjuje se kao dobro. Monitoring na bioindikacijskim tačkama ukazuje da nema značajnijih poremećaja većih razmjera, dok su u zonama gdje je dozvoljeno aktivno upravljanje sprovođene ciljane sanitarno-uzgojne mjere radi uklanjanja osušenih i oštećenih stabala, unapređenja vitalnosti sastojina i podsticanja prirodne obnove. Tokom 2025. Godine, realizovana je doznaka i uklanjanje stabala sanitarnog karaktera u količini od 7,46 m³, a koja predstavlja intervencije manjeg intenziteta, ali značajne za očuvanje stabilnosti i otpornosti šumskih sastojina i obezbjeđivanje zaštite posjetioca i postojeće infrastrukture.

Jedan od ključnih rizika za šumske ekosisteme Lovćena i dalje predstavlja opasnost od šumskih požara, posebno tokom ljetnjih mjeseci. Sprovedene sanitarne mjere (u vidu uklanjanja gorivog materijala, polomljena stabla, grane i sl.), doprinijele su smanjenju rizika od požara, ali planirana aktivnost izgradnje protivpožarne infrastrukture i nabavka priručne protivpožarne opreme nije u potpunosti realizovana zbog nedostatka finansijskih sredstava, i prihvatanja projektnih ideja od trane različitih donatora.

Kao najizraženiji negativni faktori identifikovani su povremeni antropogeni pritisci (nelegalne aktivnosti, infrastrukturni objekti i dr.), nepovoljni orografski i klimatski uticaji u vidu sušnih perioda i kasnih i ranih mrazeva, što može uticati na dinamiku obnove i razvoj šumskih ekosistema. Uprkos izraženoj fragmentaciji prostora uslijed infrastrukturnih zahvata, šumski ekosistemi su podložniji drugim negativnim pritiscima. Ukupno posmatrano, stanje šumskih ekosistema može se ocijeniti kao stabilno i dobro, sa očuvanim prirodnim vrijednostima i dobrim potencijalom za dalji razvoj uz sprovođenje planiranih mjera zaštite i obnove.

Fauna beskičmenjaka
Rezultati realizovanih aktivnosti ukazuju na visok diverzitet dnevnih leptira i značajnu očuvanost staništa u NP Lovćen, posebno travnatih površina, šumskih proplanaka i rubnih zona šumskih

ekosistema. Prisustvo nacionalno zaštićenih i Natura 2000 vrsta potvrđuje visoku konzervacionu vrijednost Parka i njegov značaj za očuvanje biodiverziteta. Uspostavljeno nulto stanje predstavlja važnu osnovu za praćenje dugoročnih promjena u populacijama leptira i procjenu uticaja klimatskih i antropogenih faktora.
Iako su sprovedena inicijalna istraživanja i monitoring, stanje istraženosti entomofaune i dalje se može ocijeniti kao nedovoljno, zbog nedostatka sistematskih i dugoročnih istraživanja i fragmentarnih podataka o brojnosti populacija i promjenama staništa. Kao potencijalni pritisci identifikovani su klimatske promjene, sukcesija staništa uslijed zarastanja travnjaka zbog smanjenja tradicionalne ispaše i košenja, fragmentacija staništa, turistički pritisci, požari i eventualna upotreba pesticida u kontaktnim zonama Parka. Takođe, postoji vjerovatnoća prisustva dodatnih Natura 2000 vrsta, poput *Lycaena dispar*, što ukazuje na potrebu proširenja istraživanja na dodatne lokalitete i stanišne tipove.

Ukupno stanje faune dnevnih leptira u NP Lovćen može se ocijeniti kao povoljno, uz izraženu potrebu za nastavkom sistematskog monitoringa, očuvanjem otvorenih travnjaka i mozaika staništa, kao i sprovođenjem mjera zaštite usmjerenih na očuvanje populacija prioritetnih i zaštićenih vrsta.

Fauna vodozemaca i gmizavaca
Na osnovu sprovedenih terenskih istraživanja može se zaključiti da je fauna vodozemaca na istraživanim lokalitetima relativno raznovrsna, ali da njeno stanje nije u potpunosti ujednačeno i stabilno na čitavom području. U pojedinim zonama zabilježene su lokalno brojne i stabilne populacije planinskog mrmoljka *(Ichthyosaura alpestris),* što ukazuje na postojanje povoljnih mikroekoloških uslova i očuvanih vodenih i vlažnih staništa. Ovakvi lokaliteti trenutno ne trpe direktne antropogene pritiske, ali njihova dugoročna stabilnost može biti ograničena, jer može doći do urušavanja manjih i vještački formiranih vodenih tijela (ublova). Istovremeno, na dijelu istraživanog područja evidentirana su djelimično degradirana staništa, prvenstveno uslijed antropogenih uticaja, kao što je prisustvo otpada u koritu Ljubinog potoka. Ovakvi pritisci mogu negativno uticati na kvalitet vode, dostupnost reproduktivnih staništa i ukupni reproduktivni uspjeh vodozemaca, što se odražava na smanjenu stabilnost pojedinih lokalnih populacija.
Gubitak dostupnih vodenih i vlažnih staništa, kao što je Jezero ispod Jezerskog vrha koje je presušilo ranije, uslijed nedostatka snježnog pokrivača, što dovodi do izraženog klimatskog stresa koji direktno ugrožava opstanak lokalnih populacija smeđe krastave žabe *(Bufo bufo).* To ukazuje na njihovu povećanu osjetljivost na klimatske promjene.
Bukova šuma kod Jezera ispod Jezerskog vrha, pruža trenutno povoljne uslove za prisustvo vodozemaca. Bitan nalaz na ovom području je pojava šumske žabe *(Rana dalmatina)*, koja u prethodnim terenskim istraživanjima nije zabilježena. Pretpostavlja se da su populacije šumske žabe trenutno stabilne, ali njihova dalja održivost zavisi od dostupnosti vodenih tijela i vlažnih staništa.

Zaključuje se da je fauna vodozemaca umjereno očuvana, sa izraženim lokalnim razlikama u brojnosti i stabilnosti populacija. Zato je neophodno da se obezbijedi očuvanje i obnova vodenih staništa, praćenje hidroloških uslova i kontinuirani monitoring populacija vodozemaca radi pravovremenog reagovanja na negativne promjene.

Stanje faune gmizavaca na istraživanom području može se ocijeniti kao stabilno i povoljno. Gmizavci su široko rasprostranjeni i prisutni na svim tipovima evidentiranih staništa, što ukazuje na dobru očuvanost ekosistema i raznovrsnost dostupnih mikrostaništa**.**
Ukupna brojnost i rasprostranjenost zabilježenih jedinki ukazuju da su populacije gmizavaca lokalno brojne i stabilne, posebno na staništima koja nijesu značajno degradirana. Najširu

prostornu rasprostranjenost pokazale su vrste zidni gušter i zelembać, koje su registrovane na svim istraživanim lokalitetima. Njihovo prisustvo u brojnoj i stabilnoj populaciji ukazuje na visoku adaptabilnost ovih vrsta i povoljne ekološke uslove na većem dijelu Parka.
Kraški gušter, kao balkanski endem i oštroglavi gušter, registrovani su na specifičnijim staništima duž planinarske staze kroz bukovu šumu i na kamenitim, osunčanim obodima Jezera ispod Jezerskog vrha. Njihovo prisustvo ukazuje na značaj očuvanih šumskih i stjenovitih mikrostaništa u NP Lovćen.
Pojedine vrste, kao što su blavor i poskok registrovane su u blizini putne infrastrukture, što ukazuje na povećanu izloženost antropogenim pritiscima na tim lokalitetima.
Zabilježeno stanje ukazuje na dobar stepen očuvanosti faune gmizavaca, uključujući i prisustvo endemskih vrsta, ali istovremeno naglašava potrebu za kontinuiranim monitoringom i aktivnim upravljanjem kako bi se dugoročno očuvala stabilnost populacija i spriječili negativni uticaji antropogenih faktora.

Fauna ptica
Na osnovu rezultata terenskih istraživanja sprovedenih tokom maja i juna 2025. godine može se zaključiti da je stanje populacija ptica grabljivica na području Parka stabilno, uz prisustvo teritorijalnih parova i indicije o mogućem gniježđenju više značajnih vrsta.
Posebno je značajno prisustvo surog orla (*Aquila chrysaetos*), vrste iz Aneksa I Direktive o pticama i od značaja za Natura 2000 mrežu, na lokalitetu Bižaljevac, što predstavlja važan podatak za područje Parka. Registrovani par zmijara *(Circaetus gallicus*) u zoni Ivanovih korita, kao i kontinuirano prisustvo para orla mišara (Buteo buteo) na području Bjeloša, ukazuju na postojanje pogodnih uslova za gniježđenje i stabilnost lokalnih teritorija. Na lokalitetu Zlatarica evidentirane su vjetruška *(Falco tinnunculus*) i jastreb (*Accipiter gentilis*), čime je potvrđena važnost ovog prostora kao lovnog i potencijalno gnjezdećeg staništa.
Identifikovani pritisci imaju pretežno lokalni karakter i odnose se na infrastrukturne objekte, prvenstveno dalekovod 400 kV Lastva–Čevo, duž kojeg su tokom monitoringa 2024. godine zabilježeni slučajevi stradanja ptica usljed sudara sa provodnicima. Iako tokom 2025. godine na kontrolisanim stubnim mjestima nije evidentirano stradanje ptica, navedeni infrastrukturni objekat i dalje predstavlja potencijalni rizik za dugoročno očuvanje grabljivica, naročito vrsta većih raspona krila.
U kontekstu Natura 2000 obaveza, može se ocijeniti da Nacionalni park Lovćen ima značajnu ulogu u očuvanju vrsta iz Aneksa I Direktive o pticama i njihovih staništa na nacionalnom i regionalnom nivou. Očuvanje povoljnog stanja zahtijeva nastavak sistematskog monitoringa tokom ključnih fenoloških faza (posebno u junu i julu radi potvrde gniježđenja), proširenje praćenja na noćne grabljivice, kao i sprovođenje preventivnih i tehničkih mjera ublažavanja negativnih uticaja infrastrukture.

Fauna sisara
Kada je u pitanju fauna slijepih miševa, prostor Lovćena je veoma povoljan za razvoj i očuvanje njihovog diverziteta, zahvaljujući kombinaciji krških reljefnih oblika, razvijene mreže podzemnih objekata, šumskih ekosistema i otvorenih staništa. Tokom prethodnog planskog perioda sprovedena je inventarizacija i započeta identifikacija značajnih speleoloških objekata važnih za kolonije slijepih miševa. Na području NP Lovćen registrovano je preko 15 vrsta slijepih miševa, što potvrđuje izuzetnu vrijednost ovog prostora u nacionalnom kontekstu. U izvještajnom periodu započet je proces identifikacije prioritetnih podzemnih objekata, a u narednom planskom periodu planira se intenziviranje istraživanja, uključujući detaljnija speleološka ispitivanja strukture podzemnih objekata, kao i paralelna istraživanja pećinske faune beskičmenjaka radi dobijanja cjelovitije slike podzemnih ekosistema.

U pogledu ostalih sisara, u proteklom planskom periodu nijesu postojala adekvatna osnovna sredstva za sistematsko i kvalitetno praćenje populacija, prije svega kamera-zamke. Tokom 2024. godine obezbijeđene su kamera-zamke, čime su stvoreni tehnički uslovi za unapređenje monitoringa. U narednom periodu biće definisan jasan protokol korišćenja kamera-zamki, uključujući standarde postavljanja, evidencije i obrade podataka, kako bi se omogućila preciznija identifikacija prisutnih vrsta, analiza njihove prostorne distribucije i definisanje ključnih kretnih koridora.

Vode

U prethodnom periodu nije vršen monitoring voda od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore na području NP Lovćen. Posljednjih nekoliko godina zapaženi su procesi koji ozbiljno narušavaju hidrološke prilike u Parku. Primijećen je povećan negativan uticaj ugostiteljskih objekata koji gravitiraju na području Parka, kao i od strane lokalnog stanovništva koje crpi vodu sa izvora Ivanovih korita i iz jezera ispod Jezerskog vrha. Prema informacijama dobijenih od strane Uprave za vode Crne Gore, vodoizvorište Ivanova korita nije prepoznato kao vodoizvorište za javno vodosnabdijevanje. Još uvijek nijesu utvrđene zone sanitarne zaštite kako bi se utvrdila izdašnost i koje su potrebe lokalnog stanovništva za vodom. U narednom planskom periodu iniciraće se saradnja sa relevantnim institucijama, kako bi se dobilo početno stanje vodoizvorišta i spriječile dalje nelegalne aktivnosti na ovom području.

Materijalna kulturna baština

Kod većine kulturnih dobara, kao i evidentiranih objekata kod kojih se prepoznaju kulturne vrijednosti, građenih u periodu od XV do kraja XIX vijeka, primjetna su brojna oštećenja uslijed različitih prirodnih i antropogenih faktora.

Ovo je slabije naseljena oblast, ali se još uvijek mogu naći stare, u potpunosti autentično očuvane kuće, koje su povremeno ili trajno napuštene. Posljednjih godina primjetna je neusklađenost objekata s postojećim graditeljskim ambijentom. Promjene na objektima najčešće su vidljive u krovnom pokrivaču, uvećanju otvora i upotrebi industrijski dobijenih materijala koji se ugrađuju na starim objektima. U pitanju su novo sazidane kuće -vikendice većih gabarita koje su u suprotnosti s nasljeđenim modelom gradnje.

Najtipičniji objekti graditeljskog nasljeđa ovog prostora - gumna, ozidana su od fino obrađenog tesanog kamena i popločana kamenim pločama, uglavnom su zadržala prvobitni izgled, dok se nova ne grade. Svoltane bistijerne i uble - ozidani kružni bunari za vodu, kao tradicionalni način vodosnabdijevanja je ostao isti, jedino su im dodati novi betonski sliv ili zatvarači. Razgradnja parapetnih kamenih zidova i zamjena betonskim na lovćenskim serpentinama (kolski put Kotor - Krstac), kao i postavljanje velikog broja betonskih dalekovodnih stubova uz dionicu puta između Krsca i Žanjevog dola umanjili su graditeljske i ambijentalne vrijednosti ovog jedinstvenog objekta inženjerske arhitekture s kraja XIX vijeka.

U prošlom planskom periodu istraživanja iz oblasti kulturno-istorijskog nasljeđa bila su usmjerena na dokumentovanje gumana, otvorenih i svoltanih ublova i kaptiranih voda na području Njeguša. Evidentirani objekti uglavnom su očuvani u izvornom obliku. Kod nekih su potrebne intervencije na konsolidaciji manje ili više obrušenih zidnih partija. Izvjestan broj objekata posjeduje znatan stepen očuvanosti i integriteta, graditeljske, etnografske, istorijske, memorijalne, ambijentalne i druge kulturne vrijednosti i osobenosti.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, odlaskom u penziju stručnog saradnika za kulturno nasljeđe krajem 2022.godine, nijesu nastavljene aktivnosti vezane za materijalnu kulturnu baštinu, a koje su predviđene Planom upravljanja NP Lovćen 2021-2025. godine.

Nematerijalna kulturna baština

Depopulacija i napuštanje tradicionalnog načina života predstavljaju jedan od ključnih izazova za očuvanje kulturnog pejzaža. Većina sela u granicama parka ima sezonski karakter boravka, dok su brojni objekti napušteni ili u fazi propadanja. Uprkos tome, u pojedinim naseljima i katunima sačuvani su autentični primjeri tradicionalne gradnje, koji predstavljaju osnov za njihovu konzervaciju i buduću interpretaciju. Uslovljena je karakterističnom kulturom življenja i načina gradnje na ovom prostoru. Ovdje je dominantno prisutno umjeće zidanja kamenom takozvanih suvomeđa koje predstavljaju tradicionalnu tehniku zidanja bez upotrebe vezivnog materijala, tako da su i danas prisutne suhozidne konstrukcije različite namjene (kuće, međe, putevi, bunari, gumna). Napuštanje tradicionalnih poljoprivrednih i stočarskih praksi dovelo je do promjene pejzažne strukture i narušavanja ravnoteže između čovjeka i prirode. Ipak, očuvani elementi kulturnog pejzaža – katuni, guvna, suvozidine, i stari stambeni objekti – predstavljaju potencijal za uspostavljanje održivog odnosa kulturnih i prirodnih vrijednosti. Ovi prostorni elementi imaju ulogu u očuvanju staništa i pejzaža uslovima tradicionalnog korišćenja zemljišta, te njihova revitalizacija kroz održivo stočarstvo, upotrebu lokalnih materijala i rekonstrukciju objekata u skladu s izvornom arhitekturom može doprinijeti i zaštiti i očuvanju autohtonih pejzaža i staništa. Održiva valorizacija gastronomske baštine kroz promociju lokalnih prehrambenih proizvoda uslovljena je očuvanjem tradicionalnih prehrambenih proizvoda, kao i običaja vezanih za njihovu pripremu. Razvoj usklađen sa potrebom da se prirodni resursi očuvaju ali i kulturne vrijednosti (lokalna istorija, kulturni spomenici, građevine tragovi tradicionalnog korišćenja zemljišta, uslov su održivog korišćenja ovog prostora. U kontinuitetu je nastavljen rad na selekciji materijala i izboru elementa koji zavređuju zaštitu, na osnovu sprovedenog popisa. Radit će se takođe i na strategiji očuvanja NKN, koji je značajan korak ka valorizaciji i promociji onih dobara za koja je procijenjeno da imaju vrijednost i koja će se kandidovati za Registar zaštite na nacionalnom nivou, samim time i za status nematerijalnog kulturnog dobra. Važno je istaći da je prioritetni zadatak da se ovaj vid kulturne baštine pravn zaštiti, održivo koristi i afirmiše.

Edukacija i interpretacija

Edukacija ima važnu ulogu u procesu razumijevanja značaja i vrijednosti nacionalnih parkova Crne Gore. Edukativne aktivnosti realizuju se kroz saradnju sa obrazovnim ustanovama sa posebnim akcentom na obilježavanje značajnih ekoloških datuma. Radionice se organizuju i na inicijativu i poziv obrazovnih ustanova, pri čemu se obrađuju teme usklađene sa nastavnim planom i programom. Kroz sve realizovane aktivnosti edukacija je bila usmjerena na razvoj doživljaja, iskustva i lične povezanosti djece sa prostorom Parka. Na ovaj način Park dugoročno stvara generacije budućih posjetilaca i čuvara prirodnih i kulturnih vrijednosti, a ovakav vid rada predstavlja važnu osnovu za razvoj turizma orijentisanog ka prirodi. Planirano je dodatno proširenje programa u 2026. godini kroz veći broj terenskih radionica i uključivanje većeg broja škola.

Dio edukativnog programa „Cetinje jedna priča“, koji je namijenjen učenicima VII razreda osnovnih škola iz Crne Gore od 2014.godine realizuju se u NP Lovćen i Centru za posjetioce na Ivanovim koritima. Aktivnosti PA.CON II projekta obuhvataju i radove na adaptaciji Centra za posjetioce, tako da će se edukativne aktivnosti vezane za program „Cetinje – jedna priča“, do završetka radova, realizovati na otvorenom ili u prostorijama JU „Lovćen Bečići”.

Saradnja sa obrazovnim ustanovama se kontinuirano razvija. Međutim, postoji potreba za njenim daljim unapređenjem kroz intenzivnije planiranje zajedničkih aktivnosti, proširenje edukativnih sadržaja i jačanje institucionalnog partnerstva, s ciljem postizanja dugoročnih i održivih efekata.

Prisutan je problem u organizaciji prevoza prilikom dolaska učenika u Park. Memorandum o saradnji zaključen između Skupštine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, s ciljem unapređenja edukacije mladih o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti značajno

će doprinijeti unapređenju edukativnih aktivnosti u Parku.
Planirane aktivnosti na uređenju i modernizaciji Centra koje se realizuju kroz projekat PA.CON II poboljšaće kvalitet izvođenja edukativnih programa, kao i bolji doživljaj posjetilaca.
U narednom planskom periodu planirano je osmišljavanje novih edukativnih sadržaja (Junior rendžer program). Kvalitetno izvođenje radionica na različite teme i za različite uzraste zahtijeva kreiranje novih i dopunjavanje postojećih edukativnih materijala.
Održavanje i unaprjeđenje edukativnih i tematskih staza ključno je za očuvanje kvaliteta ponude i bezbjednosti posjetilaca. Redovna obnova mobilijara, signalizacije i infrastrukture neophodna je kako bi staze zadržale svoj edukativni, rekreativni i turistički značaj.
Interpretativni programi obilaska Parka imaju važnu ulogu u edukaciji i približavanju prirodnih i kulturnih vrijednosti zaštićenog područja svim grupama posjetilaca. Realizovana posjeta prilagođena pripadnicima OSI populacije doprinosi boljoj dostupnosti vrijednosti Parka za ovu grupu posjetilaca. Aktivnosti na jačanje kapaciteta zaposlenih prepoznate su kao veoma važne za efikasnu realizaciju interpretativnih programa i edukativnih radionica. U promociji kulturne i prirodne baštine značajne su tradicionalne manifestacije i događaji „Čajanka“ i „Dan koprive“. Od ove programske godine obilježava se 5. avgusta kao Dan osnivanja NP Lovćen, te je u narednom periodu potrebno unaprijediti aktivnosti na realizaciji ovog događaja.

Promocija
Promocija Nacionalnog parka realizovana je kroz različite aktivnosti, kako samostalno, tako i u saradnji sa drugim subjektima. Zahvaljujući dobroj saradnji sa medijima i promociji edukativnih događaja, javnosti su predstavljene vrijednosti, turistička ponuda i aktivnosti Parka.
Kroz zanimljive edukativne i promotivne tekstove i fotografije, Nacionalni park je dodatno afirmisan, što je rezultiralo povećanjem broja pratilaca na društvenim mrežama. Pored promocije turističke ponude, posebna pažnja posvećena je ekološkim temama, uključujući podizanje svijesti korisnika zaštićenog područja o zaštiti prirode i poštovanju pravila ponašanja.
U narednom periodu nastaviti sa unapređenjem promocije rada Nacionalnog parka Lovćen kroz jačanje interne komunikacije, intenziviranje saradnje sa medijima u cilju pravovremenog informisanja javnosti o ključnim aktivnostima u oblasti zaštite biodiverziteta, saradnju sa turističkim portalima u cilju promocije turističke ponude, kao i realizaciju obuka iz oblasti digitalnog marketinga.

Turistička infrastruktura
Adaptacija i unapređenje velikog broja elemenata turističke infrastrukture NP Lovćen su predviđeni projektom Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA. CON II. Radovi na projektom obuhvaćenoj infrastrukturi realizovaće se do kraja 2026. Godine (kraj novembra), i od velikog su značaja za posjetioce Parka, kvalitet i sigurnost njihovog boravka, dostupnost sadržaja i ukupan doživljaj prostora. Centar za posjetioce neće biti u funkciji posjetilaca do završetka radova planiranih do maja 2026.
U programskoj godini kroz projekat PA.CON II realizovane su aktivnosti uređenja tri staze u Parku: Centar za posjetioce – Kraljevo počivalo – Zlatarice (žičara Kotor–Lovćen), Centar za posjetioce – Majstori – Manastir Stanjevići i Međuvršje – Goliš – Lovćensko jezero – Jezerski vrh, što će uz već uređene staze unaprijediti turističku ponudu Parka. Kontinuirano praćenje stanja staza, obnova markacija, signalizacije i informativnih tabli, saradnja sa Planinarskim savezom Crne Gore i lokalnim planinarskim klubovima su od suštinskog značaja.
Biciklistički turizam predstavlja značajan potencijal koji još uvijek nije u potpunosti iskorišćen, prvenstveno imajući u vidu infrastrukturu, tj. signalizaciju. Planirano je formiranje nove biciklističke staze Ivanova korita – Majstori, čime bi se dodatno unaprijedila infrastruktura za aktivni odmor u okviru Nacionalni park Lovćen. Razvoj ove biciklističke rute mogao bi značajno obogatiti turističku

ponudu Parka, produžiti boravak posjetilaca i privući veći broj ljubitelja prirode, rekreacije i avanturističkog turizma. Pored toga, nova staza bi doprinijela boljoj valorizaciji prirodnih i pejzažnih vrijednosti područja, uz podsticanje održivog turizma i lokalnog ekonomskog razvoja.
Adaptacijom Centra za posjetioce, planiranom kroz projekat PA.CON II urediće se i mnogi elementi namijenjeni osobama sa invaliditetom, pa će sadržaji Centra biti dostupni i ovoj kategoriji posjetilaca. Za potrebe postavljanja adekvatne signalizacije i informativnih tabli koje bi usmjeravale posjetioce ka prostoru NP Lovćen izrađen je Glavni projekat – Plan turističke signalizacije za nacionalne parkove. Dalji koraci po pitanju ove aktivnosti predviđeni su za planski period 2026-2030. Aktivnost zahtijeva ulaganje značajnih finansijskih sredstava.

Turistička infrastruktura NP Lovćen zahtijeva sistematsko održavanje, unaprjeđenje, kao i značajna ulaganja kako bi Park mogao ispuniti svoj puni potencijal kao atraktivna destinacija za ekoturizam, planinarenje i edukaciju.

Turistička ponuda
Postojeće sadržaje turističke ponude Parka, uključujući planinarske i pješačke staze, biciklističke rute te edukativne i interpretativne programe zahtijevaju sistematsko i kontinuirano održavanje, infrastrukturnu modernizaciju, kao i prilagođavanje savremenim trendovima i zahtjevima turističkog tržišta.
Staza za boso hodanje predstavlja zanimljiv i atraktivan segment turističke ponude Nacionalni park Lovćen, ali zahtijeva kontinuiranu obnovu i održavanje postojećih poligona kako bi se osigurao kvalitetan i siguran doživljaj posjetilaca.
Aktivnosti predviđene projektom PA.CON II, usmjerene na formiranje novog turističkog proizvoda „posmatranje ptica“, doprinijeće unapređenju i diversifikaciji postojeće turističke ponude Nacionalni park Lovćen.
Smještajni kapaciteti Nacionalni park Lovćen su ograničeni i trenutno nedovoljno iskorišćeni. Bungalovi na Ivanovim koritima, koji su prvobitno predviđeni za višednevni boravak posjetilaca tokom cijele godine, nisu održavani u skladu sa standardima potrebnim za kvalitetan smještaj. Zbog nepovoljnih vremenskih uslova i nedostatka ulaganja, ovi objekti su u vrlo lošem stanju. U narednom periodu neophodno je sprovesti njihovu adaptaciju, čime bi se značajno unaprijedila turistička ponuda Parka i povećali prihodi. U tu svrhu izrađen je projekat adaptacije bungalova, koji je predat u okviru poziva Interreg CBC CG-BH-HR.
Uređenje nove izložbene postavke u Centru za posjetioce na Ivanovim koritima dio je projekta PA.CON II i realizacija zavisi od njegove dinamike. Ova postavka značajno će doprinijeti kvalitetnijem doživljaju posjetilaca, kako samog Centra, tako i cjelokupne ponude Nacionalni park Lovćen.

Upravljanje posjetiocima
Upravljanje posjetiocima u Parku trenutno se zasniva na kontinuiranoj analizi njihovih potreba i očekivanja. Iako ovakav pristup omogućava osnovno praćenje tokova posjetilaca, evidentna je potreba za daljim unaprijeđenjem sistema upravljanja u ovoj oblasti, naročito u kontekstu sezonskih opterećenja i raspodjele posjeta na drugim lokalitetima.
Strukturu posjeta u Parku dominantno čine jednodnevne ture, organizovane turističke grupe, đačke ekskurzije i individualne posjete. Park bilježi najveći broj posjetilaca tokom ljetnje turističke sezone, kada je pritisak na infrastrukturu i prirodne resurse najizraženiji.
U Parku su u funkciji dva kontrolno-naplatna punkta, na lokalitetima Krstac i Bjeloši. Analiza podataka iz perioda najveće posjećenosti ukazuje na značajno veći broj ulazaka na lokalitetu Krstac u odnosu na Bjeloše. Tokom izvještajnog perioda, a u periodu ljetnje turističke sezone zabilježena su sljedeća odstupanja: u maju veći ulaz za 92,9%, u junu za 124,5%, u julu za 121,5%, u avgustu za 114%, te u septembru za 129,8%. Ovakvi pokazatelji jasno ukazuju na

izraženu frekvenciju kretanja posjetilaca iz pravca Kotora i Tivta ka Njegušima i Lovćenu. Dodatni faktor povećanja posjećenosti predstavlja i otvaranje ovog putnog pravca Cetinje – Čevo – Njeguši.
Praćenje posjeta se trenutno vrši na osnovu broja prodatih ulaznica. Plan upravljanja posjetiocima je nužan iz razloga da se objedine aktivnosti vezane za koji će ukazivati na strukturu posjetilaca, realni broj posjeta, kontrolu posjeta, upravljanje infrastrukturom i očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenog područja.
U narednom periodu je potrebno izraditi Studiju kapaciteta nosivosti. Izostanak ovakvog dokumenta otežava efikasno regulisanje broja posjetilaca, usmjeravanje njihovih tokova i pravovremeno reagovanje na prekomjerno opterećenje pojedinih lokaliteta.

Saradnja sa nacionalnim institucijama i organizacijama
Tokom 2025. godine NP Lovćen ostvario je značajan napredak u saradnji sa institucijama na nacionalnom i lokalnom nivou. S tim u vezi u kontinuitetu se odvijala saradnja sa nadležnim Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevara, Ministarstvom prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvom turizma i Nacionalnom turističkom organizacijom. Saradnja je naročito bila vidljiva u kontekstu prisustva ekološke, građevinske i drugih nadležnih inspekcija sa državnog nivoa u cilju sprječavanja nelegalnih aktivnosti i njihove evidencije na terenu. Na osnovu Programa objekata privremenog karaktera za Nacionalni park “Lovćen” koje je donijelo Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine a u čemu je sudjelovalo i Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore delegiranjem člana iz reda zaposlenih u radnu grupu za izradu ovog dokumenta, izdati su urbanističko-tehnički uslovi. Dogovoreno je da se u narednom periodu unaprijedi saradnja sa ovim ministarstvom kako bi se u skladu sa zakonom izašlo u susret što većem broju korisnika prostora i omogućile njihove djelatnosti koje nijesu u koliziji sa zakonom i zaštitom prostora.
Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je aktivno promovisala područje parka na regionalnom i međunarodnom nivou.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama
Tokom izvještajnog perioda ostvaren je vidljiv napredak u razvoju nacionalne i međunarodne saradnje Nacionalnog parka Lovćen, koja je doprinijela jačanju upravljačkih kapaciteta, unapređenju umrežavanja sa relevantnim akterima i boljoj promociji Parka. Saradnja je bila usmjerena na institucionalno povezivanje sa međunarodnim mrežama zaštićenih područja, razmjenu znanja i iskustava, kao i razvoj zajedničkih inicijativa u oblastima edukacije, očuvanja biodiverziteta i održivog razvoja.
Posebno značajan iskorak ostvaren je kroz saradnju sa EUROPARC Federation, u okviru koje je potpisan sporazum o implementaciji Junior Ranger programa. Ovaj program predstavlja važan alat za unapređenje edukativne i promotivne uloge Nacionalnog parka Lovćen, kao i za uključivanje mladih u aktivnosti zaštite prirode, a njegova realizacija planirana je tokom 2026. godine.
Saradnja sa međunarodnim organizacijama i partnerskim institucijama doprinijela je jačanju razmjene znanja, unapređenju stručnih kapaciteta zaposlenih i razvoju novih projektnih ideja koje su u skladu sa ciljevima upravljanja Parkom. U tom kontekstu, ostvareni su kontakti i saradnja sa European Ranger Federation i International Ranger Federation, čime je dodatno osnaženo međunarodno umrežavanje i profesionalni razvoj Službe zaštite. Tokom 2025. godine vođeni su intenzivni razgovori sa Bordom direktora Evropske federacije rendžera, a očekuje se da će u toku 2026. godine biti organizovan međunarodni trening ove federacije sa učešćem preko 100 rendžera iz cijele Evrope, koji će biti održan u Nacionalnom parku Prokletije, pri čemu će JPNPCG biti domaćin ovog značajnog međunarodnog događa.

Međunarodna saradnja dodatno je unaprijeđena kroz saradnju sa Rewilding Europe, kao i kroz pripremu i realizaciju projektnih inicijativa usmjerenih na očuvanje prirodnih vrijednosti, jačanje otpornosti ekosistema i unapređenje kapaciteta za upravljanje zaštićenim područjem. Paralelno sa tim, međunarodna saradnja je proširena i na nove fondove i finansijske mehanizme koji do sada nijesu bili u fokusu JPNPCG, čime su dodatno diverzifikovani izvori finansiranja i unaprijeđena projektna spremnost za buduće programske cikluse.

Tokom 2026. godine očekuje se donošenje odluka o ishodu tri projektna prijedloga podnijeta tokom 2025. godine za Nacionalni park Lovćen, čija bi realizacija dodatno doprinijela jačanju projektnih kapaciteta i unapređenju upravljanja Parkom.

Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama

Tokom 2025. godine NP Lovćen je imao intezivni saradnju sa organizacijama sa lokalnog nivoa. Uprava Parka je imala više sastanaka sa Gradonačelnikom Prijestonice Cetinje, TO Cetinje, Komunalnim preduzećem Prijestonice i OB Cetinje. Tokom tih sastanaka razmatrane su konkretne aktivnosti koje su značajno uticale na održivi razvoj NP Lovćen, njegovu turističku promociju i zaštitu prostora od nelegalnih aktivnostu u čemu su po pozivu Parka službe sa lokalnog nivoa redovno participirale.

Osim saradnje sa Prijestonicom, NP Lovćen je imao redovne sastanke sa predstavnicima opština Kotor i Budva, njihovim turističkim organizacijama i turističkim agencijama koje organizovano dovode turiste tokom trajanja turističke sezone.

NP Lovćen je imao intenzivnu saradnju i sa lokalnim organizacijama koje organizuju tradicionalne godišnje manifestacije na ovom zaštićenom području. Park je bio suorganizator ili davao logističku podršku tokom njihovog održavanja.

Takođe, veliki broj osnovnih škola iz neposrednog okruženja posjetio je NP Lovćen i Centar za posjetioce na Ivanovim koritima.

NP Lovćen je imao intenzivnu saradnju sa privrednim subjektima koje posluju na području Parka, kao što su JU „Lovćen-Bečići'' i preduzećem koje upravlja žičarom Kotor-Lovćen („Kotor Cable Car'').

U sklopu svojih redovnih aktivnosti Park je imao saradnju sa planinarskim klubovima, savezima i drugim udruženjima koje djeluju na području Parka.

U 2025. godini po svim aspektima je unaprijeđena saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama. S tim u vezi, Park je uspostavio saradnju sa Prijestonicom Cetinje i gotovo svim preduzećima sa lokalnog nivoa a koje su pod njihovom ingerencijom. Naročito je uspješna saradnja bila sa Komunalnim preduzećem Prijestonice Cetinje, Lokalnom turističkom organizacijom i OB Cetinje.

Socio-ekonomski forumi

Tokom 2025. godine, rad Nacionalnog parka Lovćen obilježio je kontinuitet u unaprjeđenju odnosa sa lokalnom zajednicom i zainteresovanim stranama. Fokus uprave bio je na transformaciji dijaloga u konkretna rješenja, čime je postignut visok stepen međusobnog povjerenja i saradnje.

Kroz održanu sjednicu Socio-ekonomskog foruma (SEF) i dva participativna sastanka, mještani su direktno uključeni u procese planiranja. Velika posjećenost i aktivno učešće potvrđuju da lokalna zajednica prepoznaje Park kao partnera, nudeći pomoć u zajedničkom rješavanju problema, što je potvrđeno i kroz novu praksu samoinicijativnog prijavljivanja nelegalnih aktivnosti.

Uprava je dokazala spremnost za saradnju sprovodeći zaključke SEF-a u djelo. Svi prikupljeni zahtjevi mještana, koji se tiču problematike objekata privremenog karaktera, objedinjeni su i zvanično proslijeđeni resornom Ministarstvu. Ovim posredovanjem inicirane su izmjene i dopune

Programa objekata privremenog karaktera kako bi se zaštitili interesi mještana.
Odgovarajući na povratne informacije o kašnjenju rješenja i doznaka drvnog sortimenta, a prepoznajući da mještani drvni sortiment koriste isključivo za lične potrebe i obezbjeđivanje ogrjeva za svoja domaćinstva u toku je optimizacija procedura kako bi se zahtjevi rješavali u kraćim i mještanima prihvatljivim rokovima.
Prepoznajući požare kao gorući problem, usvojeni su prijedlozi zajednice o potrebi za planom preventivnog djelovanja, formiranju i obuci lokalnih ekipa koje će biti pripravne tokom ljetnje sezone, čime se direktno integriše lokalno znanje u sistem zaštite Parka.
Transparentno povratno informisanje i preuzimanje inicijative prema državnim organima postavili su nove standarde u saradnji.

Fizička zaštita Parka
Služba zaštite se suočava sa nekoliko izazova u svom funkcionisanju uključujući nedostatak kadrovskih kapaciteta i sredstava za rad. Ova služba, koja je ključna za očuvanje prirodnih dobara parka ali i kontrolu prostora, trenutno broji 12 nadzornika i šefa Službe što je nedovoljno za efikasno i efektivno obavljanje svih zadataka. Zbog korišćenja godišnjih odmora i bolovanja, rad službe nije organizovan u punom kapacitetu, što je rezultiralo nepotpunom pokrivenošću ključnih lokacija (Ivanova korita i kontrolno - naplatni punktovi). Osim toga, služba raspolaže samo jednim vozilom što je nedovoljno za efikasnu kontrolu terena. ATV vozilo, tkz. QUAD bi doprinijelo boljem pristupu terenu zahvaćenom požarom. Neophodno je izvršiti i nabavku sredstava prinude; regulisati starosnu strukturu zaposlenih, uzimajući u obzir fizičku spremnost i druge relevantne parametre koji su ključni za efikasno obavljanje poslova zaštite; izvršiti nabavku materijalno-tehničkih sredstava koja bi doprinijela boljoj kontroli terena (dronovi, kamere) i realizovati obuke za zaposlene u službi koje bi poboljšale odnose sa posjetiocima, unaprijedile fizičku spremnost nadzornika i edukovale o pravilnim postupanju u kriznim situacijama u skladu sa zakonima. Postojeći kontrolno - naplatni punktovi ne zadovoljavaju optimalne uslove za boravak u toku zimskih mjeseci.

Održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture je zadužena za očuvanje čistoće i funkcionalnosti prostora parka. Zaposleni su odgovorni za redovno održavanje staza, čišćenje područja, popravku i izradu mobilijara, postavljanje informativnih tabli i održavanje ključnih objekata. Takođe, obaveza zaposlenih u ovoj službi je i održavanje ključnih objekata: Centar za posjetioce na Ivanovim koritima, bungalova i kontrolno - naplatnih punktova. Centar za posjetioce je u fazi adaptacije shodno projektu PA.CON II i krajnji rok za završetak ovih radova je 30. novembar 2026. godine.
Tokom godine zabilježeno je značajno odsustvo sa rada zbog korišćenja bolovanja zaposlenih u ovoj službi. Krajem godine došlo je do kadrovskih promjena u smislu da su zaposleni aneksom ugovora o radu premješteni u Službu za naplatu. Takođe, krajem godine, radnici na održavanju higijene parka su vršili naplatu.
Služba se suočava sa izazovom odlaganja sakupljenog otpada. Komunalne službe vrše odvoz otpada koji se odlaže u kontejnere ali ne i krupnog otpada (guma, namještaja i ostalog) koje zaposleni u parku sakupljaju. S obzirom na to da služba raspolaže samo traktorom kojim se ne može odvoziti smeće na udaljene lokacije (zvanične deponije), evidentan je problem neodržavanja konstantne čistoće parka zbog čega su potrebna dodatna ulaganja u rješavanje ovog problema. Nehigijeni parka doprinosi i nesavjesno ponašanje pojedinaca / posjetilaca koji prilikom boravka u parku ne odlažu otpad na propisan način.

4. POSJETE NP LOVĆEN

Tokom 2025. godine Nacionalni park Lovćen je, na osnovu podataka iz evidencije o broju prodatih ulaznica iz softvera za elektronsku kontrolu i praćenje naplate ulaznica i ostalih naknada, posjetilo 186.972 posjetioca. Najveća posjećenost ostvarena je u ljetnjem periodu, kada je turistička sezona u punom jeku. Međutim, značajan porast broja posjetilaca bio je evidentan i u zimskim mjesecima, što ostavlja mogućnost za osmišljavanje novih aktivnosti koje bi privukle još veći broj posjetioca i tokom zimske turističke sezone i to bi ovom Parku dalo karakter destinacije koja je među posjetiocima bila prepoznata tokom cijele godine. Analiza podataka na godišnjem nivou pokazuje da je upravo u mjesecima junu i julu, kao i avgustu i septembru, došlo do izraženog rasta broja posjetilaca.

***Tabela 12:** Broj prodatih dnevnih ulaznica na punktovima za period maj – septembar*

Mjesec/naplatni punkt	Krstac	Bjeloši
Maj	15.385	7.976
Jun	18.641	8.302
Jul	19.473	8.795
Avgust	25.163	11.759
Septembar	23.352	10.163

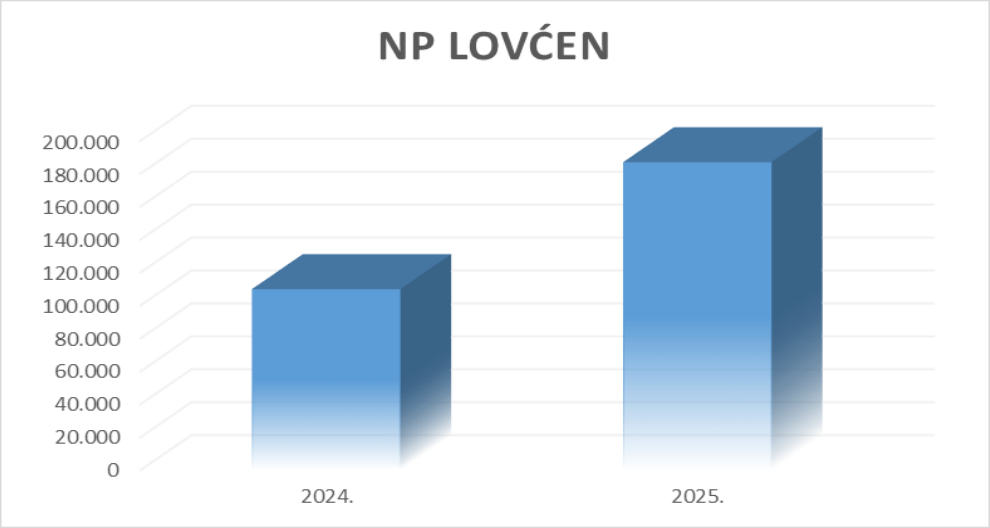

***Grafikon 5 :** Broj posjetilaca u NP Lovćen za period 2019. - 2025. godina*

U toku izvještajnog perioda sprovođene su redovne ankete među gostima parka, koje su bile usmjerene na tri osnovna segmenta: profil posjetilaca, njihova zapažanja i očekivanja. Prema rezultatima tih anketa, najveći broj posjetilaca dolazi iz Francuske (21,4%), a zatim slijede posjetioci iz Njemačke, Irske i Izraela, svaka zemlja sa (14,2%). Manji postotak posjetilaca dolazi iz Holandije, Švedske, Austrije, Brazila i Portugala, svaka zemlja sa (7,14%). Kada je riječ o načinima na koje su posjetioci saznali za Nacionalni park Lovćen, najviše njih (50%) dolazilo je do informacija preko internet-pretraživača i društvenih mreža, zatim preko medija i turističkih sajmova (28,5%), dok su ostali posjetioci informacije dobili putem turističkog vodiča/mapa (14.2%) i preko turističkih agencija (7,14%). Zanimljivo je da je čak 100% ispitanika prvi put posjetilo park. Većina posjetilaca boravila je u Parku samo jedan dan (71,4%), dok je (28,5%) posjetilaca planiralo da ostane više dana. Usluge zaposlenih u parku ocijenjene su najvišim ocjenama. Način na koji zaposleni pružaju usluge 92,8% posjetilaca ocijenilo je najvećom ocjenom. Kada su u pitanju aktivnosti u parku, 85,7% ispitanika izjasnilo se da je vrijeme provedeno u NP Lovćen iskoristilo za pješačenje uređenim stazama. Najveći broj primjedbi

posjetilaca odnosile su se na lošu signalizaciju na putevima koji vode ka Parku, dok su sugestije odnosile na neophodnost bolje markacije i signalizacije pješačkih i biciklističkih staza.

Analiza podataka pokazuje da je broj posjetilaca u odnosu na prethodnu 2024. godinu veći za 70,2%.

Grafikon 6: *Poređenje broja posjetilaca u 2024. godini i 2025. godini*

5. PROJEKTI

Na osnovu prikazanih podataka, tokom izvještajnog perioda Nacionalni park Lovćen bilježi značajnu projektno-programsku aktivnost. U programskoj godini uspješno je završen jedan projekat, dok se dva projekta nalazi u fazi realizacije. Paralelno sa tim, tri projektne inicijative nalaze se u fazi razmatranja ili evaluacije, pri čemu se tokom 2026. godine očekuje donošenje odluka o njihovom daljem statusu.

Tokom 2025. godine ukupno je podnijeto 7 projektnih prijedloga, od kojih za dio projekata nijesu donesene pozitivne odluke o finansiranju ili aplikacije nijesu finalno podnijete, uglavnom iz proceduralnih ili evaluacionih razloga. Analiza dosadašnjih rezultata ukazuje na kontinuirano jačanje projektnih kapaciteta Parka, rast broja projektnih inicijativa i diverzifikaciju izvora finansiranja, kao i na postojanje jasnog potencijala za unapređenje i ponovno apliciranje u narednom planskom periodu.
U nastavku je dat pregled projekata koji se tokom izvještajnog perioda nalaze u fazi realizacije u Nacionalnom parku Lovćen, sa osnovnim informacijama o statusu implementacije, realizovanim aktivnostima i planiranim narednim koracima.

***Tabela 13:** Projekti u fazi realizacije u Nacionalnom parku Lovćen*

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije:	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju:	Kratak opis cilja projekta:	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije:	Planirane aktivnosti za naredni period:
Eco DaLLi	Horizon Europe – EU Mission „Restore our Ocean and Waters by 2030“ podugovor FSB Zagreb)	01.01.2024 – 30.06.2026	Podugovarač za aktivnosti u Crnoj Gori	2.684.875€	17,400€	Unapređenje ekosistemskog upravljanja vodama i održive obnove sliva Dunava.	2 radionice (Podgorica i Žabljak), mapiranje interesenata, učešće na sastancima i Living Lab događajima, unos podataka u Eco Dalli portal.	Uspostavljena mreža stejkholdera i funkcionalna baza podataka.	Dalje uključivanje interesenata, organizacija novih radionica i događaja, kontinuirano ažuriranje EcoDaLLi portala, razvoj i testiranje inovativnih alata, te promocija projektnih rezultata na nacionalnom i regionalnom nivou.
Pannonia–Adria Connection II (PA.CON II)	VI-A IPA CBC Croatia – Bosnia and Herzegovina – Montenegro 2021–2027	1.9.2024 – 30.11.2026. (27 mjeseci)	Partner	2.148.481,2 €	322.925,40 EUR (od čega 274.486,59 EUR iz IPA CBC sredstava – 85%)	Cilj projekta je unapređenje prekogranične saradnje i održivog turizma	Nabavljena računarska oprema za NP Lovćen i projektni tim; urađena markacija planinarskih staza; postavljeno 16 novih smjerokaza na stazama; započeti građevinski radovi na adaptaciji centra za posjetioce (rušenje i demontaža)	Markirane i označene odabrane planinarske staze, u toku je tender za nastavak građevinskih radova, faza rušenja i adaptacije je završena. Ugovorena je izrada dvije igre memorije (u procesu).	Završetak građevinskih radova na adaptaciji centra za posjetioce i vidikovca Kraljevo počivalo. Nabavka električnog vozila i solarnog sistema za centar. Opremanje centra za posjetioce namještajem i opremom

U nastavku je prikazan pregled projekata koji su uspješno realizovani u Nacionalnom parku Lovćen tokom izvještajnog perioda, sa osnovnim informacijama o ostvarenim ciljevima, najznačajnijim rezultatima, kao i efektima i održivosti realizovanih projektnih aktivnosti.

***Tabela 14:** Pregled realizovanih projekata u Nacionalnom parku Lovćen u 2025. godini*

Naziv projekta	Donator/program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Ostvareni ciljevi	Najznačajniji rezultati	Efekti i održivost
Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite	Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond), Program rada i finansijski plan za 2024.	2025 (aktivnosti od maja do septembra 2025)	JPNPCG kao korisnik sredstava	19.725,10 € odobreno; 18.186,63 € realizovano;	Jačanje Službe zaštite i Službe za kontrolu i monitoring u JPNPCG	Obuka službe za monitoring, zaštitara i tehničara (Uprava JPNPCG); nabavka kamera-zamki (za sve parkove),nabavka panoramskih kamera za Štirovnik i Obodsku pećinu (NP Lovćen) i akcionih kamera (Skadarsko jezero)	Povećana efikasnost u borbi protiv nelegalnih aktivnosti; unaprijeđen monitoring; održivost kroz trajnu opremu i obučene kadrove

U nastavku je dat pregled projektnih aplikacija koje su tokom izvještajnog perioda podnijete za Nacionalni park Lovćen, sa osnovnim informacijama o statusu aplikacija, ulozi institucije, planiranim budžetima i ciljevima projekata, koji su usmjereni na jačanje institucionalnih kapaciteta, unapređenje sistema monitoringa i zaštite prirodnih vrijednosti, kao i razvoj održivih prekograničnih inicijativa.

***Tabela 15:** Podnijeti projektni prijedlozi u 2025. godini*

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije:	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju:	Kratak opis cilja projekta:
Inclusive Outdoor Tourism – I-TOUR	Interreg IPA Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora	24 mjeseca	Partner	1.552.213,88 EUR	279.386,10 EUR	Cilj projekta I-TOUR je unapređenje održivosti, inkluzivnosti i inovativnosti turističkog sektora u prekograničnom regionu Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, kroz razvoj zajedničke, dostupne i na prirodi zasnovane turističke ponude.
Predlog šireg koncepta finansiranja potreba nacionalnih parkova	JICA – Japanska agencija za međunarodnu saradnju		Predlagač i implementator aktivnosti	250.000,00-500.000,00 EUR	250.000,00-500.000,00 EUR	Jačanje operativnih kapaciteta upravljača zaštićenih područja. Fokus inicijative je na unapređenju kapaciteta službi fizičke zaštite, kao i službi za kontrolu i monitoring, sa ciljem jačanja sistema ranog prepoznavanja i pravovremenog reagovanja na šumske požare.
Nedostatak digitalizacije i centralizacije podataka o biodiverzitetu nacionalnih parkova	Fond za inovacije Crne Gore		Podnosilac izazova			Digitalizacija rada stručnih službi i svih nacionalnih parkova kroz razvoj ili integraciju modularne digitalne platforme; uspostava API konekcija sa drugim relevantnim institucijama, razvoj javnog portala sa agregiranim podacima

U nastavku je dat pregled projektnih prijedloga za Nacionalni park Lovćen koji tokom izvještajnog perioda nijesu dobili pozitivnu odluku o finansiranju ili nijesu formalno podnijeti, uz navođenje ključnih razloga neodobravanja ili proceduralnih ograničenja, kao i identifikovanih mogućnosti za unapređenje projektnih ideja i ponovno apliciranje u narednom periodu.

***Tabela 16:** Projektni prijedlozi bez odluke o finansiranju u 2025. godini*

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
Unapređenje kapaciteta za prevenciju, monitoring i rano otkrivanje požara u Nacionalnom parku Lovćen	Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore – Fond sredstava za zaštitu i spašavanje	2025	Aplikant	Projekat nije dobio podršku evaluacione komisije; zvanično obrazloženje nije dostavljeno. Nezvanično je saopšteno da je razlog odbijanja to što je JPNPCG u prethodnim godinama već dobijalo sredstva iz istog fonda, pa u ovoj godini nije bilo moguće obezbijediti dodatnu finansijsku podršku, što ukazuje da odluka nije bila zasnovana na kvalitetu projektne ideje, već na raspodjeli sredstava.	Projektna ideja ima značajan potencijal i može se unaprijediti preciznijim definisanjem aktivnosti, jačanjem preventivnih mjera i većom participacijom lokalne zajednice, čime bi projekat bio konkurentniji i spreman za ponovno apliciranje na isti ili sličan poziv u narednim periodima.
Digitalizacija monitoring podataka za sve jedinice JPNPCG	Boring Fund	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Jače povezivanje sa inovacionim komponentama, proširenje ciljne grupe korisnika i ponovno apliciranje na slične pozive u narednom periodu.
Lokalna osviješćenost i edukacija mladih ka poštovanju zemljišta - LAYERS	SOILSCAPE - Spreading Open and Inclusive Soil Culture trought Artistic Practices and Education (UNESCO)	2025	Aplikant	Nedovoljan broj poena da bi aplikacija prošla. Od mogućih 20 poena aplikacija je ostvarila 17.5 poena, a poeni su oduzeti prije svega što su se aktivnosti implementirale u nacionalnim parkovima koji nisu prepoznati kao mjesta sa ugroženim zemljištem.	Moguće je ponovno aplicirati sa istim projektom s obzirom da tehnički je bio potpuno zadovoljavajući, u nadi da će biti odabran u nekom narednom pozivu. U koliko je prihvatljivo projektno područije odabrati izvat granica nacionalnog parka, projekat se može drugačije osmisliti.
Ekosistemi tresetišta Lovćena: konzervacija osjetljiva na rizik i adaptacija na klimatske promjene zasnovana na zajednici	Lloyd's of London Foundation	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Projektna ideja ima dalji potencijal jer se bavi unapređenjem upravljanja klimatskim rizicima i očuvanja biodiverziteta kroz detaljnu ekološku i hidrološku procjenu visokoplaninskog tresetišta smještenog u blizini povremenog jezera ispod Jezerskog vrha u Nacionalnom parku Lovćen (Crna Gora), sa NATURA 2000 kodom 7140

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
					(prelazna tresetišta i plivajuće bare). Tresetišta su rijetki ekosistemi osjetljivi na klimatske promjene, koji imaju ključnu ulogu u vezivanju ugljenika, regulaciji vodnog režima i obezbjeđivanju staništa za endemske vrste. Uprkos njihovom značaju, ovi sistemi su izrazito ranjivi na degradaciju usljed hidroloških promjena, antropogenih pritisaka i nedostatka dugoročnog monitoringa.

6. KONCESIJSKA ODOBRENJA I ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parka „Lovćen" radi postavljanja objekata privremenog karaktera.

S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI

- Agencija za zaštitu životne sredine je izdala Rješenje broj 03-UPI-750/12 od 15.04.2024. godine kojim se dozvoljava istraživačkom timu nacionalnog projekta "Biljni geni, vrste i zajednice" čiji je koordinator profesor dr Danka Stešević vršenje radnji naučnih i obrazovnih istraživanja u vidu istraživanja diverziteta folore i sakupljanja reproduktivnih organa biljnih vrsta i herbarskih primjeraka zakonom zaštićenih vrsta u naznačenim i zaštićenim prirodnim dobrima Crne Gore do 31.12.2026. godine.
- Rješenjem Agencija za zaštitu životne sredine dozvoljeno je Hrvatskom prirodnoslovnom muzeju obavljanje naučnih i obrazovnih istraživanja u jamama i pećinama na području NP "Lovćen", NP "Skadarsko jezero" i NP "Biogradska gora" u vidu sakupljanja do 10 primjeraka taksona beskičmenjačkog razreda Collembola, Arachind i Plnari, kao i reda Duplura.
- Prema dozvoli broj 01-1476 od 26.08.2025. godine koju je izdala Uprava za zaštitu kulturnih dobara na lokaciji između Odmarališta i Preobraženske crkve izvodili su se arheološki kozervatorski radovi, istraživanja guvna i ostatka manastira Crnojevića.

8. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA I OSTVARENI PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nisu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

-budžeta Crne Gore;

-naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova (što je propisano članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima);

-donacija;

-kredita;

-drugih izvora u skladu sa zakonom.

Priprema nacrta Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno. Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća, a predaje se Poreskoj upravi Crne Gore u skladu sa zakonom.

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima, a odnose se na sljedeće:

- ulazak u nacionalni park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnadbijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko-rekreativne svrhe;
- korišćenje imena i znaka nacionalnog parka;

- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

U narednoj tabeli prikazani su prihodi NP Lovćen ostvareni u toku 2025. godine. Prihodi od naknada za ulazak u Nacionalni park predstavljaju dominantan izvor prihoda, sa učešćem od 92,95% u ukupnim prihodima organizacione jedinice.

***Tabela 17**: Prihodi NP Lovćen ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	**2025. godina**
Prihodi od ulaznica	565.529,08
Prihodi od stalnih i privremenih objekata	18.262,82
Prihodi od donacija	21.733,18
Ostali prihodi	2.907,73
UKUPNO (€)	**608.432,81**

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća, a odnose se na:

- investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- troškove tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- ostale poslovne rashode (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

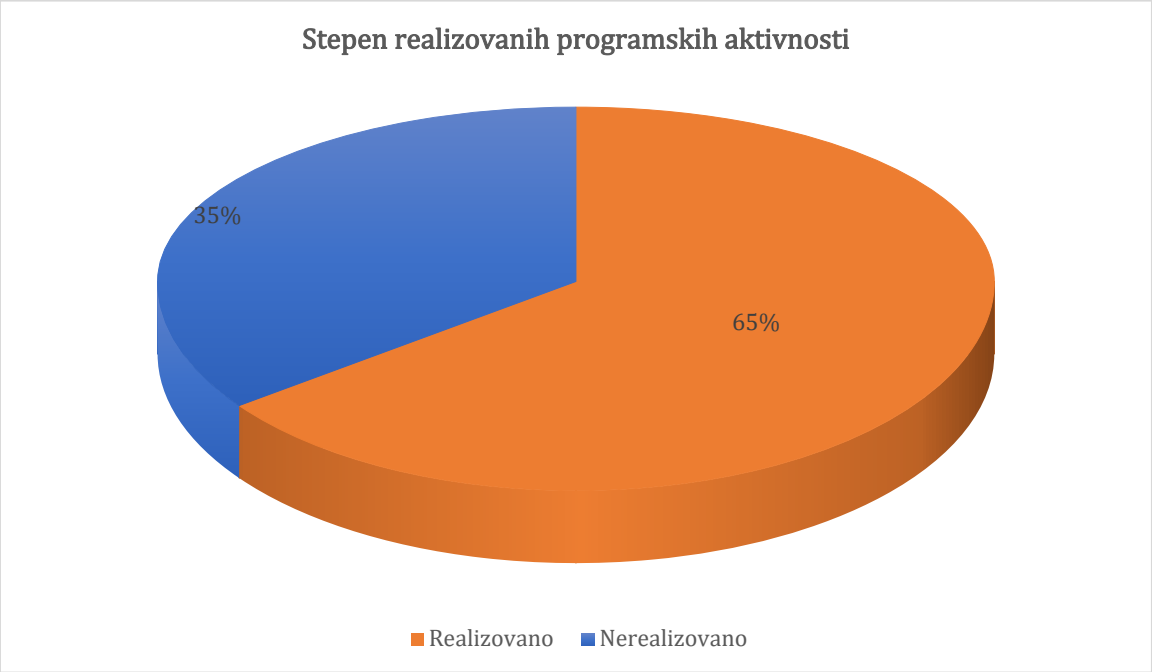
U narednoj tabeli prikazani su rashodi NP Lovćen nastali u toku 2025. godine. Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija svih nacionalnih parkova, na nivou Javnog preduzeća formirane su službe zajedničkih poslova. Kako se aktivnosti ovih službi obavljaju u korist svih nacionalnih parkova, troškovi službi zajedničkih poslova izraženi su u iznosu koji predstavlja učešće NP Lovćen u ukupnim troškovima nacionalnih parkova. U cilju sveobuhvatnog prikaza ukupnih rashoda, u tabeli su pripadajući rashodi službi zajedničkih poslova zasebno prikazani. Više ostvareni rashodi u odnosu na prihode finansirani su dijelom prihodima NP Durmitor, a dijelom subvencijama iz budžeta koje su odobrene u 2025. godini.

***Tabela 18**: Rashodi NP Lovćen ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	**2025. godina**
Troškovi ljudskih resursa	433.488,48
Pripadajući troškovi ljudskih resursa SZP	162.021,30
Troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila	53.518,98
Pripadajući troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila SZP	47.252,18
Programske aktivnosti	74.750,79
Pripadajući troškovi programskih aktivnosti SZP	9.741,42
UKUPNO (€)	**780.773,15**

9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

Javno preduzeće za nacionalne parkove je Programom upravljanja NP Lovćen za 2025. godinu planiralo 94 aktivnosti od kojih je realizovano 61 aktivnost dok 33 aktivnosti imaju status nerealizovano.
Stepen realizacije programskih aktivnosti na nivou Nacionalnog parka Lovćen gora je 65%

Grafikon 7: *Stepen realizacije programskih aktivnosti*

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 1 značajno je doprinijela unapređenju znanja o stanju ekosistema, staništa i vrsta, kao i jačanju osnova za njihovu dugoročnu zaštitu i održivo upravljanje. Sprovođenjem sistematskih istraživanja i monitoringa, unaprijeđena je informaciona baza podataka o flori i fauni, čime je omogućen kvalitetniji uvid u biodiverzitet, distribuciju i konzervacijski status brojnih taksona.

Poseban doprinos ostvaren je kroz identifikaciju i kartiranje značajnih i potencijalnih Natura 2000 staništa, utvrđivanje nultog stanja za pojedine ekosisteme i grupe organizama (flora, leptiri, herpetofauna, ptice grabljivice), kao i kroz kontinuirani monitoring šumskih ekosistema. Sprovedene mjere u šumskim ekosistemima doprinijele su očuvanju njihove stabilnosti i funkcionalnosti.
Ove aktivnosti omogućavaju pravovremeno prepoznavanje promjena u ekosistemima, uključujući uticaje klimatskih promjena i potencijalne antropogene pritiske.
Unapređenje sistema upravljanja ogleda se i u razvoju digitalnih alata i baza podataka, kao i u jačanju međuinstitucionalne i međunarodne saradnje
Međutim, u pojedinim segmentima identifikovani su izazovi, naročito u pogledu nedostatka standardizovanih metodologija (npr. praćenje krupnih sisara), ograničenih kadrovskih kapaciteta i nepotpunih podataka, što ukazuje na potrebu za daljim unapređenjem sistema monitoringa i upravljanja.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i proširenje sistematskih istraživanja i monitoringa svih ključnih komponenti biodiverziteta;
- uspostavljanje standardizovanih metodologija za prikupljanje i obradu podataka;
- jačanje kadrovskih i tehničkih kapaciteta;
- unapređenje baza podataka i njihova integracija u savremene informacione sisteme;
- nastavak aktivnosti na identifikaciji i zaštiti Natura 2000 staništa;
- intenziviranje mjera zaštite osjetljivih i ugroženih vrsta.

Na ovaj način obezbijediće se kontinuitet u ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 1 i dodatno unaprijediti zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti Nacionalnog parka.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 2 značajno je doprinijela unapređenju znanja o kulturnoj baštini, kao i njenoj zaštiti, valorizaciji i promociji u Nacionalnom parku Lovćen. Sprovođenjem aktivnosti na identifikaciji i dokumentovanju nematerijalnog kulturnog nasljeđa unaprijeđena je informaciona osnova o tradicionalnim znanjima i praksama, pri čemu se poseban doprinos ogleda u evidentiranju starog zanata obrade kamena i identifikaciji njegovih nosilaca. Istraživanje literature i prikupljanje podataka iz relevantnih institucija i zbirki doprinijelo je proširenju i sistematizaciji baze podataka o kulturno-istorijskom i etnografskom nasljeđu Parka. Organizacija promotivnih i edukativnih aktivnosti doprinijela je većoj vidljivosti i popularizaciji kulturnih vrijednosti, kao i jačanju svijesti javnosti o njihovom značaju, uz posebno uključivanje lokalne zajednice i djece. Učešće u strateškim inicijativama i projektima, kao i aktivnosti na unapređenju zaštite muzejskih eksponata, dodatno su ojačali sistem zaštite i održivog upravljanja kulturnom baštinom.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak aktivnosti na identifikaciji, dokumentovanju i valorizaciji nematerijalnog kulturnog nasljeđa;
- unapređenje promotivnih aktivnosti i interpretacije kulturno-istorijskih vrijednosti;
- jačanje saradnje sa institucijama kulture i lokalnom zajednicom;
- dalji razvoj baza podataka i sistematizacija prikupljenih informacija;
- sprovođenje planiranih konzervatorsko-restauratorskih mjera;
- intenziviranje učešća u nacionalnim i međunarodnim projektima iz oblasti kulturne baštine.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 2, kroz unapređenje znanja, očuvanje i promociju kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti, kao i

jačanje osnova za njihovo održivo upravljanje i valorizaciju u okviru Nacionalnog parka Lovćen.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 3 značajno je doprinijela unapređenju edukativnih i interpretativnih sadržaja, kao i razvoju turizma zasnovanog na prirodnim i kulturnim vrijednostima Nacionalnog parka Lovćen. Sprovođenjem programa terenske nastave, edukativnih radionica i obilježavanjem značajnih ekoloških datuma unaprijeđena je informaciona i edukativna osnova o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka, kroz primjenu savremenih metoda učenja i aktivno učešće djece i mladih, čime je obezbijeđeno bolje razumijevanje značaja očuvanja prirode i odgovornog ponašanja u zaštićenim područjima. Poseban doprinos ogleda se u realizaciji programa „Cetinje jedna priča“, kao i u organizaciji edukativnih aktivnosti za učenike iz različitih opština. Razvoj i realizacija interpretativnih programa, uključujući terenske radionice, interpretativne šetnje i programe prilagođene osobama sa invaliditetom, doprinijeli su unapređenju kvaliteta i dostupnosti sadržaja, kao i boljoj prezentaciji prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka.
Aktivnosti promocije i informisanja javnosti, realizovane kroz medije, digitalne kanale i promotivne kampanje, doprinijele su povećanju vidljivosti Parka, jačanju njegovog imidža i boljoj informisanosti posjetilaca o turističkoj ponudi i značaju očuvanja zaštićenog područja. Istovremeno, učešće u promotivnim događajima, razvoj novih turističkih sadržaja i unapređenje digitalne komunikacije doprinijeli su jačanju turizma orijentisanog ka prirodi i boljem pozicioniranju Nacionalnog parka Lovćen na turističkom tržištu.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje edukativnih i interpretativnih programa za različite ciljne grupe;
- razvoj novih sadržaja i programa u funkciji turizma orijentisanog ka prirodi;
- jačanje kapaciteta za realizaciju edukativnih aktivnosti i interpretaciju vrijednosti Parka;
- unapređenje digitalne promocije i komunikacije sa posjetiocima;
- dalje jačanje saradnje sa obrazovnim institucijama, lokalnim zajednicama i partnerima;
- razvoj inkluzivnih programa i sadržaja dostupnih svim kategorijama posjetilaca.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 3, kroz unapređenje edukacije i interpretacije, razvoj turizma zasnovanog na prirodi i jačanje osnova za održivo upravljanje Nacionalnim parkom Lovćen.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 4 značajno je doprinijela unapređenju turističke infrastrukture, kao i razvoju turističke ponude zasnovane na rekreaciji i boravku u prirodi u Nacionalnom parku Lovćen. Sprovođenjem projektnih aktivnosti i unapređenjem posjetilačke infrastrukture unaprijeđeni su uslovi za boravak posjetilaca, kroz rekonstrukciju i adaptaciju Centra za posjetioce, uređenje vidikovaca i unapređenje prateće infrastrukture, čime je obezbijeđen viši nivo kvaliteta usluga i dostupnosti sadržaja. Poseban doprinos ogleda se u realizaciji aktivnosti kroz projekat PA.CON II, uključujući unapređenje infrastrukture, uvođenje elemenata pristupačnosti i razvoj sadržaja za različite kategorije posjetilaca. Uređenje i unapređenje pješačkih i planinarskih staza, kroz markaciju, postavljanje signalizacije i izradu planova upravljanja stazama, doprinijelo je boljoj organizaciji kretanja posjetilaca, povećanju bezbjednosti i kvalitetnijem doživljaju prostora. Istovremeno, unapređenje postojećih i razvoj novih turističkih sadržaja, uključujući aktivnosti u vezi sa posmatranjem ptica i rekreativnim boravkom u prirodi, doprinijeli su diversifikaciji turističke ponude Parka. Rezultati upravljanja posjetiocima ukazuju na kontinuiran rast broja posjeta, kao i na izraženu sezonalnost, ali i potencijal za razvoj cjelogodišnje turističke destinacije. Sprovođenje anketa i analiza posjetilaca doprinijelo je boljem razumijevanju njihovih potreba i unapređenju planiranja

turističkih aktivnosti. Istovremeno, sprovedene aktivnosti na promociji i unapređenju infrastrukture, kao i saradnja sa relevantnim institucijama i organizacijama, doprinijele su unapređenju turističke ponude i jačanju pozicije Parka kao destinacije za aktivni odmor u prirodi.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak realizacije započetih infrastrukturnih projekata i dalje unapređenje posjetilačke infrastrukture;
- razvoj novih turističkih proizvoda zasnovanih na aktivnom odmoru i boravku u prirodi;
- unapređenje sistema upravljanja posjetiocima i praćenja njihovih potreba;
- jačanje saradnje sa turističkim i planinarskim organizacijama;
- unapređenje signalizacije, bezbjednosti i dostupnosti staza i sadržaja;
- obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju planiranih infrastrukturnih aktivnosti.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 4, kroz unapređenje turističke infrastrukture, razvoj ponude aktivnog odmora i jačanje osnova za održivo upravljanje posjetama u Nacionalnom parku Lovćen.

U okviru Strateške oblasti 5 u izvještajnom periodu ostvareni su značajni rezultati u oblasti saradnje sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama, institucijama i lokalnim zajednicama. NP Lovćen je prepoznat kao pouzdan partner, što se ogleda u povećanom broju zajedničkih inicijativa, projekata i projektnih aplikacija, kao i u intenziviranju saradnje sa relevantnim međunarodnim organizacijama.
Na području NP Lovćen se od septembra 2024. godine sprovodi projekat Pannonia – Adria Connection II (PA.CON II), čije su projektne aktivnosti fokusirane na unapređenje turističke ponude i razvijanje ponude parka. Tokom 2025.godine započeti su radovi na adaptaciji Centra za posjetioce na Ivanovim koritima, planinarske staze su markirane i obilježene vertikalnom signalizacijom.
Poseban iskorak ostvaren je kroz uključivanje u međunarodne projekte i inicijative, koje su omogućile razmjenu znanja, unapređenje upravljačkih praksi i jačanje institucionalnih kapaciteta. Takođe, saradnja sa lokalnim zajednicama dodatno je osnažena kroz zajedničke aktivnosti, čime se doprinosi boljoj integraciji zaštite prirode i lokalnog razvoja.
Istovremeno, kontinuirana saradnja sa različitim partnerima doprinijela je većoj vidljivosti nacionalnih parkova na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i njihovom pozicioniranju u okviru relevantnih mreža i inicijativa.
Međutim, i dalje postoji potreba za daljim unapređenjem koordinacije i sistematičnijim pristupom razvoju partnerstava, kako bi se u potpunosti iskoristili potencijali saradnje, posebno u kontekstu povlačenja sredstava iz međunarodnih fondova i jačanja uloge lokalnih zajednica u procesima upravljanja.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastaviti i intenzivirati saradnju sa međunarodnim organizacijama kroz aktivno učešće u projektima i inicijativama.
- jačati partnerstva sa nacionalnim institucijama u cilju koordinisanog djelovanja i efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjima.
- unaprijediti uključivanje lokalnih zajednica kroz participativne modele saradnje i zajedničke razvojne inicijative.
- povećati kapacitete za pripremu i implementaciju međunarodnih projekata, posebno u dijelu pristupa fondovima EU i drugim donatorskim programima.
- razvijati mehanizme za sistemsko praćenje i evaluaciju saradnje i njenih efekata.

Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim partnerima predstavlja ključan segment daljeg razvoja i unapređenja upravljanja nacionalnim parkovima. Njeno kontinuirano jačanje doprinosi ne samo unapređenju zaštite prirodnih vrijednosti, već i razvoju održivih modela upravljanja, jačanju kapaciteta i boljoj integraciji parkova u šire društvene i međunarodne tokove.

Tokom izvještajnog perioda određeni broj planiranih aktivnosti nije realizovan usled objektivnih okolnosti koje su značajno uticale na dinamiku i mogućnost njihove implementacije. Prije svega, dio aktivnosti bio je direktno uslovljen realizacijom prethodno planiranih aktivnosti definisanih Planom upravljanja za period 2021–2025, te je kašnjenje u sprovođenju tih aktivnosti onemogućilo pravovremenu realizaciju zavisnih zadataka, poput analize i mapiranja staništa pod pritiskom ubiranja divlje flore.
Značajan broj aktivnosti nije realizovan usljed nedostatka finansijskih sredstava, posebno u slučajevima gdje je finansiranje bilo planirano kroz donacije, EU projekte ili druge eksterne izvore. Izostanak adekvatnih javnih poziva, neodobravanje projektnih prijedloga ili odlaganje kapitalnih investicija (uključujući infrastrukturne projekte i razvoj turističke infrastrukture) direktno su uticali na nemogućnost pokretanja postupaka javnih nabavki i sprovođenja planiranih radova. Kod pojedinih aktivnosti realizacija je pomjerena za naredni period, s obzirom da su ugovori sa izvođačima potpisani, ali je izvođenje radova planirano za 2026. godinu.
Ograničeni kadrovski kapaciteti predstavljali su dodatno ograničenje, naročito u oblasti monitoringa i istraživanja faune. Tokom godine institucija je raspolagala sa nedovoljnim brojem stručnih saradnika, pri čemu je jedini specijalizovani saradnik za pojedine oblasti bio duže vrijeme odsutan zbog bolovanja. Paralelno s tim, značajan dio kapaciteta bio je usmjeren na izradu novih planskih dokumenata, što je dodatno smanjilo operativni prostor za terenske aktivnosti i obradu podataka.
Određene aktivnosti niesu realizovane zbog regulatornih i administrativnih okolnosti. U pojedinim slučajevima nijesu pribavljene neophodne saglasnosti i urbanističko-tehnički uslovi, dok su druge aktivnosti bile obustavljene po preporuci nadležnih organa (npr. obustava prihrane divljači usljed rizika od širenja afričke kuge svinja). Takođe, pojedine nadležne institucije nisu inicirale programe ili monitoring predviđene aktivnosti, što je onemogućilo realizaciju planiranih mjera u oblasti upravljanja vodnim resursima i nematerijalnim kulturnim dobrom.
Kod dijela aktivnosti došlo je do izmjene prioriteta ili promjene okolnosti na terenu, uključujući odustajanje projektnih partnera, tehničke prepreke (npr. nedostatak električnog napajanja na određenim lokacijama) ili strateške odluke da se ne vrše izmještanja infrastrukture kako bi se očuvao adekvatan nadzor teritorije Parka.
Imajući u vidu navedeno, može se zaključiti da nerealizovane aktivnosti nisu rezultat nedostatka planskog pristupa, već kombinacije finansijskih, kadrovskih, administrativnih i eksternih faktora, kao i zavisnosti od drugih institucija i partnera. Veći dio aktivnosti ostaje prioritet za naredni period, uz planirano obezbjeđivanje finansijskih sredstava, jačanje kadrovskih kapaciteta i nastavak projektnih i institucionalnih procedura.

Napomena: U završnim razmatranjima potrebno je naglasiti da evidentirani broj nerealizovanih aktivnosti ne odražava u potpunosti stvarni obim sprovedenih aktivnosti tokom izvještajnog perioda. Naime, značajan broj aktivnosti je započet i realizovan u značajnom procentu, pri čemu su pojedine aktivnosti sprovedene i preko 50% planiranog obima. Međutim, u skladu sa važećom metodologijom izvještavanja, status „realizovano“ može se dodijeliti isključivo aktivnostima koje su u potpunosti sprovedene u skladu sa planiranim indikatorima i definisanim ciljevima. Shodno tome, djelimično realizovane aktivnosti formalno su evidentirane kao nerealizovane, što administrativno utiče na

ukupan procenat realizacije. Imajući u vidu navedeno, potrebno je sagledati rezultate kroz širi kontekst sprovedenih aktivnosti, uloženih resursa i ostvarenog napretka na terenu.

Potrebno je:

- Unaprijediti saradnju sa nadležnim institucijama i organizacijama od značaja za rad i razvoj NP Lovćen
- Fokusirati se na dalji razvoj saradanje sa zainteresovanim stranama (stejkholderima) i unaprijediti rad Socio - ekonomskog foruma
- Obezbijediti blagovremeno donošenje Plana gazdovanja šumama u privatnoj svojini.
- Razviti interpretativne i turističke programe obilaska Parka
- Izvršiti rekonstrukciju kontrolno – naplatnih punktova Krstac i Kuk. Izgraditi punkt sa napaltnom rampom.
- Postaviti informativne table / table upozorenja - zabranjeno kretanje kvadovima i džipovima van glavnog puta
- Nastaviti sanaciju i izradu postojećeg i novog mobilijara u Parku
- Izvršiti rekonstrukciju i adaptaciju bungalova na Ivanovim koritima
- Izvršiti adaptaciju vidikovca Kraljevo počivalo
- Urediti kamp mjesta
- Aplicirati kod institucija i sa projektima za adaptaciju objekta starog planinarskog doma koji je odlukom Vlade Crne Gore ustupljen Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore na petogodišnje korišćenje.
- Raditi na projektu digitalizacije naplate (vinjeta)
- Povećati broj nadzornika
- Unaprijediti opremu za sprečavanje i lokalizovanje požara
- Izvršiti nabavku mobilne mašine za drobljenje drvenog otpada (grana)
- Izvršiti nabavku terenskog vozila za Službu zaštite za frekventniji obilazak terena i dodatne terenske opreme
- Izvršiti servis traktora marke Foton Lovol 504 - nabavka i ugradnja vrata, priključka - utovarne kašike, akumulatora
- Izvršiti nabavku uniforme i obuće za zaposlene u Službi za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
- Izvršiti nabavku uniforme i obuće za zaposlene u Službi za naplatu
- Izvršiti nabavku sredstava prinude za zaposlene u Službi zaštite
- Redovno realizovati sistematske preglede za zaposlene u službama na terenu
- Vršiti obuku zaposlenih u skladu sa savremenim trendovima.
- Objediniti Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture i Službu za naplatu radi efikasnije raspodjele i izvršavanja radnih dužnosti
- Aktivirati kontrolno - naplatni punkt Kuk
- Uticati na izmjenu izmjenu zakonske regulative u cilju preciznog definisanja i jasnog razgraničenja dužnosti i ovlašćenja nadležnih organa. Trenutna nedorečenost propisa stvara prostor za preklapanje nadležnosti (ili institucionalni vakuum), što direktno ugrožava efikasnost postupanja.
- Servisirati motorne sanke
- U saradnji sa institucijama, izvršiti provjeru opravdanosti izostanaka sa posla usljed privremene spriječenosti za rada (bolovanja)
- Konkretizovati / definisati odnose između institucija po pitanju vodosnabdijevanja u ljetnjim

mjesecima kada JU Odmarališ te “Lovćen - Bečići” usljed suše kupuje vodu i onemogućava snabdijevanje istom objekte u vlasništvu NP “Lovćen”
- Staviti u rad dva javna toaleta i osigurati ih video-nadzorom
- Postaviti table obavještenja i upozorenja i smjerokaze na više lokacije na Ivanovim koritima
- Osposobiti parking prostore / tamponirati i izravnati (lokacija iza Staklene i Skela)
- Intenziviranjem kontrole Službe za kontrolu i monitoring doprinijeti eliminisanju nepravilnosti prilikom naplate ulaska u Park
- Postaviti dodatne podzemne kontejnere
- Izraditi projektnu dokumentaciju za kontrolno - naplatne punktove sa ulaznom kapijom
- U saradnji sa nadležnim institucijama riješiti problem pasa lutalica i stoke bez nadzora
- Nabavka torbi i kutija sa prvom pomoći

10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU

- **PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU - DINAMIKA I REALIZACIJA**

STRATEŠKA OBLAST 1: ISTRAŽIVANJE, PRAĆENJE, OBNOVA I UNAPREĐENJE EKOSISTEMA, STANIŠTA I VRSTA	
Cilj 1.1.	***Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad , softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika***
Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unaprijeđena (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period	
Aktivnost 1.1.4	**Izvršiti analizu literaturnih i terenskih podataka unijetih u bazu**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi i reviziji podataka o flori sa akcentom na prioritetne vrste*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijediti podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Lovćen, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES).
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.1.5	**Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste**
Indikator aktivnosti	*Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom QGIS i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog i/ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.2.	***Utvrđeno nulto stanje endemičnih oromediteranskih ježolikih vriština i povremenih kraških jezera(turloga)- potencijalnih NATURA 2000 staništa***
Indikator cilja: Broj kartiranih potencijalnih NATURA 2000 staništa i definisano stanje dijagnostičkih vrsta	
Aktivnost 1.2.1	**Kartirati stanišni tip *3180 Povremena kraška jezera (turlozi) na prostoru Jezera ispod Jezerskog vrha**
Indikator aktivnosti	*Urađene mape distribucije za stanišni tip *3180*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Biće određene: dijagnostičke vrste, njihova pokrovnost, pratilice i reprezentativnost. Dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovoditi mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*90,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.2.2	**Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *3180**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip *3180*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.2.1.
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*90,00€*
Aktivnost 1.2.4	**Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *4090**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip *4090*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*170,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.3	***Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe***
Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisaniih kontrola kroz aplikaciju	
Aktivnost 1.3.3	**Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka**
Indikator aktivnosti	*Broj izvršenih kontrola.*

	Broj terenskih podataka unijetih u bazu
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u Exel bazu podataka. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Izrađena je mobilna aplikacija, ali nije organizovana obuka za nadzornike i stručne saradnike jer se kasnilo sa izradom aplikacije
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.3.4	**Izvršiti analizu stanja i mapirati staništa na kojima je vršeno ubiranje**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju sa mapom staništa koja su pod pritiskom*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza podataka sa terena, unijetih u Exel bazu, i mapirati staništa koja su pod pritiskom ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost je zavisila od realizacije aktivnosti 1.3.1., 1.3.2. i 1.3.3. PU NP Lovćen 2021-2025.godina Kako se kasnilo sa realizacijom ovih aktivnosti, tako ova aktivnost nije mogla biti realizovana.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.4	***Očuvani šumski ekosistemi***
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost 1.4.1	**Sprovoditi sanitarno-higijenske aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Količina doznačene drvne mase u šumskim ekosistemima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se uklanjanje stabala u cilju adekvatne i efikasne zaštite, održavanja i unapređenje šumskih ekosistema: ● sa izrazitim simptomima zaraze, ● izvaljenih i suvih stabala, snjegolomova i vjetrolomova, ● stabla koja nemaju mogućnost daljeg razvoja i ● stabla koja ugrožavaju nesmetan prolaz posjetilaca kroz Park i dovode u opasnost oštećenje infrastrukturnih objekata i imovine. Izvršiće se prodaja ogrjevnog drveta lokalnom stanovništvu sa područja Parka, iz izdanačkih lišćarskih šuma i sanitara kod četinarskih šuma. Po potrebi, na degradiranim površinama izvršiće se popunjavanje šumskih ekosistema sadnjom autohtonih sadnica u količini do 1000 komada. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP

Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.2	**Vršiti preventivnu zaštitu šumskih ekosistema od požara i izgraditi protiv-požarne stanice**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka protiv požarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja Izgrađene tri protiv-požarne stanice*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju preventivnih mjera zaštite, kao i efikasnog reagovanja, izvršiće se nabavka potrebne opreme, instalacija infrastrukture i distanciono praćenje požara uz pomoć GIS tehnologije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Planirana aktivnost nije realizovana uslijed nedostatka finansijskih sredstava, koja su planirana u vidu donacija. Shodno tome, nije pokrenut postupak javne nabavke potrebne opreme niti su preduzimane mjere u vezi sa sprovođenjem tenderske procedure.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.3.	**Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema**
Indikator aktivnosti	*Izrađena interaktivna baza. Broj unijetih podataka u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Broj unijetih podataka u bazu Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.4.4	**Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu na mreži bioindikacijskih tačaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Baznoj studiji za upravljanje šumskim ekosistemima, vršiće se praćenje opšteg zdravstvenog stanja šumskih ekosistema. Vršiće se praćenje dekolorizacije i defolijacije asimilacionih organa šumskih vrsta. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*100,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.5	***Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira***
Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka	
Aktivnost 1.5.1	**Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni *Lepidoptera***
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti *Lepidoptera*, kao i dopunjavanje liste monitoringom. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se popuni radno mjesto stručni saradnik za faunu beskičmenjaka. Aktivnost je realizovana od strane zaposlenih u Službi koji su ranije pokrivali ovo radno mjesto.
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.5.2	**Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o nultom stanju dnevnih leptira*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se popuni radno mjesto stručni saradnik za faunu beskičmenjaka. Aktivnost je realizovana od strane zaposlenih u Službi koji su ranije pokrivali ovo radno mjesto.
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*225,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.6	***Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca***
Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.6.1	**Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.6.2	**Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o nultom stanju*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*160,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.7.	***Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje ptica grabljivica***
Indikator cilja: Izrađena lista vrsta i njihova brojnost u Parku	
Aktivnost 1.7.1	**Generisati literaturne i trenske podatke o prisutnosti i stanju ptica grabljivica**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Radiće se na prikupljanju literaturnih izvora radi obezbjeđivanja naučnih podataka o prisustvu vrsta grabljivica na području NP

	Lovćen. Formiraće se Excel baza podataka u kojoj će se kontinuirano unositi literaturni i terenski podaci. Prioritet
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.7.2	**Vršiti monitoring najznačajnijih vrsta ptica grabljivica**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Utvrdiće se stanje populacija ptica grabljivica i uspostaviti godišnji monitoring distribucije i stanja (brojnost i faktori ugrožavanja) za evidentirane vrste na području NP Lovćen. Podaci će se unositi u Excel bazu podataka. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	225,00€ *Budžet CG*
Cilj 1.8	***Očuvane populacije slijepih miševa***
Indikator cilja: Broj Istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.8.3.	**Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovešće se terenska istraživanja primjenom ultrazvučnih detektora i nevidljivih mreža u cilju utvrđivanja rasprostranjenosti slijepih miševa. Na osnovu prikupljenih podataka izradiće se mape distribucije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada zbog bolovanja. Preostali dio godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.8.4.	**Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Definisani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prikupljenih podataka izvršiće se analiza faktora ugrožavanja i shodno tome definisaće se mjere očuvanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada zbog bolovanja. Preostali dio

	godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.8.5.	**Izraditi Akcioni plan za slijepe miševe**
Indikator aktivnosti	*Izrađen Akcioni plan za slijepe miševe*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno količini i kvalitetu prikupljenih podataka koji će se analizirati izradiće se akcioni plan za očuvanje populacija slijepih miševa. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine JPNPCG je raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan uslijed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 1.9	***Utvrđeni koridori krupnih sisara***
Indikator cilja: Identifikovani koridori za krupne sisare na prostoru Parka sa mapom distribucije	
Aktivnost 1.9.4.	**Sprovoditi monitoring krupnih sisara**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu i mapirani koridori*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovešće se terenska istraživanja upotrebom kamera-zamki u cilju registrovanja krupnih sisara i njihovih najznačajnijih staništa. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine JPNPCG je raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan uslijed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Cilj 1.10	***Obezbijeđena prihrana za krupne sisare i jarebicu kamenjarku tokom zimskih mjeseci***
Indikator cilja: Uspostavljena funkcionalna hraništa	
Aktivnost 1.10.1	**Vršiti prihranu krupnih sisara i jarebice kamenjarke tokom zimskih mjeseci na hraništima**
Indikator aktivnosti	*Količina utrošene hrane*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Na teritoriji NP će se obnoviti i održavati hranilišta za krupne sisare i jarebicu kamenjarku. Vršiće se prihrana sisara i jarebica na području Parka. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za fizičku zaštitu
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove procjeni da je prihrana bezbjedna (prihrana je na apel Uprave trenutno obustavljena zbog rizika širenja afričke svinjske kuge).
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana u skladu sa apelom Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, da se prihrana obustavi zbog rizika širenja afričke kuge svinja
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.11	***Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa***
Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou	
Aktivnost 1.11.1	**Monitoring hidroloških objekata**
Indikator aktivnosti	*Ispitan kvalitet vode vodoizvorišta Ivanova korita obezbijeđena dugoročna zaštita i održivo korišćenje*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršiće se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 1
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprava za vode, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju nije vršio monitoring na predmetnoj lokaciji. Vodoizvorište Ivanova korita nije prepoznato, kao vodoizvorište za javno vodosnabdijevanje. Još uvijek nijesu utvrđene zone sanitarne zaštite kako bi se utvrdila izdašnost i koje su potrebe lokalnog stanovništva za vodom.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 2: OČUVANJE, UNAPREĐIVANJE I PROMOCIJA KULTURNO-ISTORIJSKIH I ETNOGRAFSKIH VRIJEDNOSTI I POTENCIJALA	
Cilj 2.2	**Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka**
Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturna baština Parka	
Aktivnost 2.2.1	**Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi**
Indikator aktivnosti	*Broj digitalizovanih elemenata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto građa i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG

Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku programske godine nije angažovan saradnik za materijalnu baštinu
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 2.3	**Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine**
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	**Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj popisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se proces koji podrazumijeva evidenciju i dokumentaciju najznačajnijih elemenata nematerijalne kulturne baštine, kao najreprezentativnijih aspekata nacionalnog identiteta. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	190,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.2	**Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara**
Indikator aktivnosti	*Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se podaci od pojedinaca direktno na terenu koji su posljednji nosioci i čuvari običajne prakse znanja i vještina kroz kontinuitet prenošenja ovih kulturnih obrazaca s ciljem da se obezbjedi efikasnija promocija NKN kroz jačanje svijesti o njegovom značaju Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	185,73€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.3	**Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa**
Indikator aktivnosti	*Broj popunjenih upitnika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se popunjavanje obrazaca u vidu Upitnika za svaki evidentirani elemenat NKN Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.4	**Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite elemenata nematerijalnog kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to nematerijalno kulturno dobro Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Terenski rad je pokazao da zabilježeni elementi NKN, prema stručnoj procjeni, nemaju vrijednost koja bi podrazumijevala njihovu pravnu zaštitu
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.5	**Organizovati manifestacije i tematske sajmove koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajmova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se manifestacija “Dan koprive” kako bi se promovisao značaj ove ljekovite biljke. S tim u vezi uspostaviće se saradnja sa lokalnim stanovništvom. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	214,88€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.6	**Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih projekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa, iniciraće se projektne aktivnosti na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
Napomena	Finansijsko učešće JPNPCG zavisi od odobrenih projekata relevantnih institucija, pa se sredstva JPNPCG ne mogu sada projektovati
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nadležne institucije iz oblasti kulturnog nasljeđa ove godine nisu inicirale nijedan program kojima bi se inkorporirale naše aktivnosti,
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00*
Aktivnost 2.3.7	**Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine”**
Indikator aktivnosti	*Realizovan program „Dani evropske baštine“*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pod okriljem inicijative “Dani evropske baštine” za tekuću godinu, na zadatu temu, ukoliko korespondira sa ovim Parkom, kreiraće se i realizovati program obilježavanja ove značajne manifestacije. Prioritet 2

Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Ove godine je manifestacija "Dani evropske baštine", organizovana u NP Prokletije
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ Budžet CG

STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA	
Cilj 3.1	***Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija***
Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period	
Aktivnost 3.1.1	**U saradnji sa osnovnim školama sprovoditi postojeće edukativne programe**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija i Ministarstvom rada i socijalnog staranja u Centru za posjetioce sprovodiće se edukativni program "Cetinje jedna priča", koji je namijenjen učenicima VII razreda osnovnih škola iz Crne Gore. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	271,96€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.2	**U skladu sa nastavnim programima osmisliti edukativne materijale**
Indikator aktivnosti	*Broj izrađenih edukativnih materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Štampa pripremljenog edukativnog materijala (flora, fauna, kulturno-istorijsko nasljeđe itd.) Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Napomena	Realizacija aktivnosti izrađena kroz saradnju sa OEBS-om
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	397,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.3	**U saradnji sa zainteresovanim stranama obilježiti značajne ekološke datume**
Indikator aktivnosti	*Broj obilježenih ekoloških datuma*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih datuma i to: 21. mart - Svjetski dan šuma 22. april - Dan planete Zemlje 24. maj - Dan evropskih parkova 5. jun - Svjetski dan zaštite životne sredine

	31. jul - Svjetski dan nadzornika 26. septembar - Dan čistih planina 4. oktobar - Dan zaštite životinja Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Cetinje, TO Kotor, TO Budva
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	650,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.4	**U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljane interpretativne programe obilaska Parka**
Indikator aktivnosti	*Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovati posjetu Parku OSI na jednu od predviđenih staza za interpretaciju. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Cetinje, TO Kotor, TO Budva
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	500,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.5	**Održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju mobilijara na stazama. Količina mobilijara koja je obnovljena*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se stanje vertikalne signalizacije na stazi Vuka i stanje mobilijara na dječijoj stazi Vuka i po potrebi isti obnoviti. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1216,35€ *Budžet CG*
Cilj 3.2	***Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou***
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost 3.2.1	**Sprovoditi PR kampanje**
Indikator aktivnosti	*Broj sprovedenih PR kampanja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovođenjem PR aktivnosti promovisati prirodne i kulturne vrijednosti i turističku ponudu NP, najznačajnijih ekoloških datuma, manifestacija i događaja. Promocija ukupnih aktivnosti realizovaće se u saradnji sa medijima, objavljivanjem informacija i pratećih fotografija/video priloga na sajtu (www.nparkovi.me) i društvenim mrežama (Instagram, Facebook) i Youtube-u. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
	817,90€
Aktivnost 3.2.2	**Učestvovati na turističkim sajmovima**

Indikator aktivnosti	*Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i internacionalnim sajmovima turizma koji su od značaja za promovisanje održivog turizma u zaštićenim područjima. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	301,00€ Budžet CG
Aktivnost 3.2.3	**Organizovati manifestacije i događaje**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i događaja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se manifestacija "Čajanka" kojom će se promovisati ljekovite biljke sa prostora NP Lovćen. Organizovaće se događaj povodom obilježavanja dana osnivanja NP Lovćen (5. avgust). Organizovaće se jednodnevni i višednevni kamp za učesnike "Aktivnog odmora" namijenjen za djecu školskog uzrasta. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Napomena	Veza i sa aktivnošću 2.3.5 - Organizovanje manifestacije "Dan koprive"
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1280,70€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.4	**Izraditi i štampati promotivni materijal**
Indikator aktivnosti	*Količina izrađenog promotivnog materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa promotivnog materijala (brošura, kataloga, flajera, postera i sl.) Izrada i štampa propagandnog materijala (olovke, planeri, vrećice i majice) sa logom i motivima NP Lovćen. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	795,15€ *Budžet CG*
Napomena	Iznos od 117,10€ su sredstva obezbijeđena preko projekta ,,Eco Dali" - Evropski dan parkova

STRATEŠKA OBLAST 4: TURIZAM ZASNOVAN NA AKTIVNOM ODMORU U PRIRODI	
Cilj 4.1	***Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka***
Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture	
Aktivnost 4.1.1	**Adaptirati Centar za posjetioce na Ivanovim koritima**
Indikator aktivnosti	*Adaptiran Centar za posjetioce*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce (popravka krova, zidova, podova, vrata, prozora; krečenje; rampa za lica sa

	invaliditetom; adaptacija toaleta za lica sa invaliditetom; zamjena elektroinstalacija; postavljanje utičnica za punjenje električnih vozila sa spoljne strane, centralno grijanje; opremanje kancelarija i opremanje i dopuna suvenirnice). Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Projekat je odobren i zvanično je započet 01.09.2024.
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*57.642,00€ donacije*
Aktivnost 4.1.2	**Izgraditi i urediti novi centar za posjetioce na Ivanovim koritima**
Indikator aktivnosti	*Izrađen novi Centar za posjetioce*
Opis aktivnosti i njen prioritet	JPNPCG je u dogovoru sa žičarom "Kotor-Lovćen" da se izradi i uredi novi Centar za posjetioce na lokalitetu KUK (zadnja stanica žičare). Neophodno je preuzeti sve pripremne radnje (eksproprijacija parcele, UT uslovi, idejno rješenje, saglasnost gradskog arhitekte na idejno rješenje, dozvola Agencije za zaštitu životne sredine, glavni projekat sa revizijom). Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti se odlaže jer Druga dionica izgradnje žičare nije uključena u kapitalni budžet za 2025. godinu.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	JPNPCG je u pregovorima sa Prijestonicom da se planinarski dom na Ivanovim koritima adaptira u multifunkcionalan Centra za posjetioce
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.1.3	**Izraditi i urediti expo prostor ispred novog Centra za posjetioce**
Indikator aktivnosti	*Izrađen i uređen expo prostor ispred Centra za posjetioce*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nabavka tematske opreme za dječije igralište ispred centra za posjetioce, u okviru projekta PA.CON II (2 igre memorije). Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1118,00€ donacija
Aktivnost 4.1.4	**Urediti glavne ulaze u Park**
Indikator aktivnosti	*Izrađen glavni ulaz u Park*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uraditi Idejno rješenje sa predmjerom i predračunom glavnog ulaza u Park na lokalitetu Blatišta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti je planirana u 2022. i 2023. godini. Kako do realizacije iste nije došlo, aktivnost je prenesena za programsku 2025. godinu
Stepen realizacije	Nerealizovano

Razlog ne realizacije	Odustalo se od postavljanja glavne ulazne kapije na ovom lokalitetu
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.5	**Izgraditi kontrolno-naplatne punktove**
Indikator aktivnosti	*Izgrađen kontrolno-naplatni punkt na lokalitetu Blatište i premješten kontrolno naplatni punkt sa Krstca na lokalitetu Vučji do*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Lokacije za kontrolno naplatne punktove Blatište i Vučji do definisati u Program privremenih objekata. Izrada idejnog rješenja sa predmjerom i predračunom za kontrolno naplatini punkt Blatište. Premještanje objekta kontrolno naplatnog punkta sa lokaliteta Krstac na lokalitet Vučji do. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Odustalo se od izmještanja kontrolno - naplatnog punkta sa lokacije Bjeloši na lokaciju Blatišta, kako ne bi veliki dio Parka ostao bez nadzora. Na lokaciji Vučji do nema napajanja električnom energijom i zbog toga nije došlo do izmještanja kontrolno -naplatnog punkta Krstac.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.6	**Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka/i u Parku**
Indikator aktivnosti	*Broj dopunjenog informativnog materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti šest najavnih, pet glavnih i jedna informativnih tabli ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park. Popunjavanje informativnih tabli je predviđeno u okviru PA.CON II projekta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Krajem 2023. godine urađen je Elaborat za postavljanje najavnih, glavnih i informativnih tabli ka/i u Parku. Realizacija aktivnosti je uslovljena finansijskim sredstvima. Troškovi realizacije po projektu PAC.ON II iznose 3.460,00€
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku je proces pribavljanja saglasnosti nadležnih organa i institucija, kao i obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju. Nakon dobijanja svih potrebnih dozvola i osiguranja finansijskih sredstava, pristupiće se sprovođenju postupka javne nabavke i realizaciji aktivnosti. Popunjavanje informativnih tabli koje je predviđeno u okviru PA.CON II projekta je realizovano.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	3460,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.7	**Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza**
Indikator aktivnosti	*Broj adaptiranih elemenata informativnog materijala*

Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO Budva, TO Cetinje, TO Kotor i sa Planinarskim savezom Crne Gore izvršiće se uređenje i obnova turističke signalizacije na stazi: ● Međuvršje-Krstac-Kotor Obnoviće se i/ili postaviti novi informativni mobilijar i/ili vertikalna signalizacija na prostoru Parka, a u zavisnosti od stanja nakon zimskog perioda. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	272,25€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.8	**U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju pješačkih staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore uradiće se analiza stanja staza i prijedlog njihovog uređenja (broj neophodne turističke signalizacije) za: ● Međuvršje-Krstac-Kotor Markiranje pješačkih i biciklističkih staza, predviđena aktivnost u okviru projekta PA.CON II Nabavka kutija sa pečatom. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Troškovi realizacije su za pješačke i biciklističke staze
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	3640,00€ donacija
Aktivnost 4.1.9	**U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju biciklističkih staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Markiranje pješačkih i biciklističkih staza, predviđena aktivnost u okviru projekta PA.CON II Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Troškovi realizacije su za pješačke i biciklističke staze
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1000,00€ donacija
Aktivnost 4.1.10	**Urediti vidikovce Kuk i Kraljevo počivalo**
Indikator aktivnosti	*Uređeni vidikovci Kuk i Kraljevo počivalo*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska - Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija vidikovca Kraljevo počivalo (popravka podne obloge, zamjena drvne ograde novom čeličnom konstrukcijom, obložene drvetom). Prioritet 1

Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Projektom je predviđena realizacija u periodu mart-maj 2026. godine
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku 2025. godine potpisan je ugovor sa izvođačem radova i vidikovac Kraljevo počivalo će biti uređen u 2026. godini
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ donacija
Aktivnost 4.1.11	**Izraditi infrastrukturu za posmatranje ptica**
Indikator aktivnosti	*Izrađena infrastruktura za posmatranje ptica*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđen je razvoj sadržaja vezanih za turističku ponudu posmatranje ptica. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost je predviđena Planom upravljanja 2021 -2025 za 2023. i 2024. godinu. Realizacija aktivnosti u 2025. godini zavisi od toga kojom fazom projekta je predviđena. U okviru projekta PA.CON II ovaj sadržaj obezbjeđuje partnerska organizacija CZIP.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	NVO CZIP je odusao od ove aktivnosti zbog nemogućnosti dobijanja UT uslova za ovaj vid infrastrukture
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€ donacija*
Aktivnost 4.1.13	**Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom**
Indikator aktivnosti	*Izrađena rampa za pristup osoba sa invaliditetom ispred Upravne zgrade NP Lovćen na Ivanovim koritima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce sa rampom za lica sa invaliditetom, adaptacija toaleta za osobe sa invaliditetom i izrada i postavljanje folija sa opisima na Brajevom pismu i biće napravljena rampa za OSI. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Potpisan je ugovor sa izvođačem radova I biće realizovano u toku 2026. godine
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ donacija
Aktivnost 4.1.14	**Urediti kamp mjesta i renovirati bungalove**
Indikator aktivnosti	*Uređena kamp mjesta i renovirani bungalovi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U zavisnosti od finansijskih sredstava izvršiće se renoviranje postojećih bungalova i njihovo stavljanje u funkciju. Lokaciju kamp mjesta predvidjeti Programom privremenih objekata. Prioritet 1

Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nedostatak finansijskih sredstava
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ Budžet CG
Cilj 4.2	***Unapriđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji***
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost 4.2.1	**Razviti nov turistički proizvod posmatranje ptica**
Indikator aktivnosti	*Izrađen program turističke ponude posmatranje ptica*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. U okviru ovog programa planirano je više aktivnosti koje za cilj imaju razvoj novih proizvoda za posmatranje ptica: postavljanje foto čeka sa iznajmljivanjem opreme za fotografisanje ptica, obilježavanje staza za posmatranje ptica u NP Lovćen, postavljanje kamere u kućicu za gniježđenje koja će emitovati video u realnom vremenu u Centru za posjetioce u NP Lovćen, te aktivnosti koje uključuju prstenovanje ptica. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam - napomena, aktivnosti se rade u implementaciji Centra za zaštitu i proučavanje ptica u saradnji sa JPNPCG i NP Lovćen.
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ donacija
Aktivnost 4.2.2	**Osmisliti i postaviti nove izložbene postavke u Centru za posjetioce**
Indikator aktivnosti	*Urađena nova izložbena postavka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce koja podrazumijeva i instalaciju nove izložbene postavke, (izrada novih polica, dva 3D reljefa, skulptura životinja, izložbeno ozvučenje i osvjetljenje, natpisi na folijama na Brajevom pismu)- dio postavke se obezbjeđuje iz projektnih sredstava CZIP-a. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, nove marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Potpisan je ugovor sa izvođačem radova i biće realizovano u toku 2026. godine
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ donacija
Cilj 4.3	***Upravljanje posjetiocima***
Indikator: Uređen i funkcionalni sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka.	
Aktivnost 4.3.1	**Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize*

Opis aktivnosti i njen prioritet	U Centru za posjetioce sprovodiće se anketiranje posjetilaca korišćenjem unaprijed pripremljenih anketnih listića. Na osnovu sprovedene ankete dobiće se podaci o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca u Parku. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ JPNPCG
Aktivnost 4.3.2	**Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi uticaja posjetilaca na području naselja Ivanova korita na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pripremiće se anketni listići za Službu zaštite, u kojima će se upisivati uticaji i broj posjetilaca na područje lokaliteta Ivanova korita koje je najposjećenije tokom turističke sezone. Utvrdiće se vrsta uticaja posjetilaca i predložiti mjere zaštite. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ JPNPCG
Aktivnost 4.3.3	**U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza**
Indikator aktivnosti	*Izrađen elaborat o analizi svih vrsta staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa Planinarskim savezom CG, planinarskim klubovima, domaćinima i Biciklističkim savezom Crne Gore u svrhu analize korišćenja postojećeg Sistema staza, koji podrazumijeva broj posjetilaca na stazama, njihovu strukturu, period korišćenja staza, klubovi koji koriste staze i sl. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.4	**Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U narednom periodu će se nastaviti sa analizom broja posjetilaca i daće se sugestije neophodne za izradu studije prihvatnih kapaciteta u svrhu rasterećivanja najposjećenijih lokaliteta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana uslijed izostanka adekvatnih EU poziva na koje bi bilo moguće aplicirati radi obezbjeđivanja finansijskih sredstava neophodnih za njenu implementaciju, uključujući angažovanje stručnih eksperata i tehničku podršku
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

Aktivnost 4.3.5	**Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)**
Indikator aktivnosti	*Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima. Efekat vidljivosti posjetilaca je smanjen za 50%*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Promovisaće se „leave no trace“ principi i po potrebi štampaće se liflet leave no trace 8 principa“. Afirmisaće se pravila odgovornog ponašanja u Parku. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.6	**Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima parka) za različite ciljne grupe**
Indikator aktivnosti	*Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se program obilaska parka sa vozićem uz mogućnost promovisanja ostalih aktivnosti. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Vozić ustupljen NP Durmitor 2024. godine.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA	
Cilj 5.1	***Unaprijeđenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju***
Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata	
Aktivnost 5.1.1	**Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka,
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	300,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.2	**Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjem**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative i organizovati sastanci sa svim relevantnim institucijama i organizacijama u svrhu unapređivanja saradnje i efikasnijeg upravljanja Parkom. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.3	**Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih zajedničkih projekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju teritoriji NP Lovćen pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. U saradnji sa NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica realizovaće se aktivnosti iz projekta PA.CON II Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	250,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.4	**Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjem**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO Cetinje i NVO Aktivna Zona razraditi prijedloge projekata koji će uspostaviti ekološki odgovoran turizam i savjesno upravljanje zaštićenim područjem Parka. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano *Napomena: Podnijeti su projekti ali ne sa TO Cetinje i NVO Aktivna Zona već sa NVO Ekvivalent i NVO Eko tim.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	250,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.5	**Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu**
Indikator aktivnosti	*Memorandumi o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U izvještajnom periodu nijesu zaključeni formalni memorandumi o saradnji sa zaštićenim područjima u regionu, dok su aktivnosti bile usmjerene na inicijalne kontakte, razmjenu informacija i pripremu osnova za buduću saradnju.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.6	**Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima**

Indikator aktivnosti	*Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti na uspostavljanju partnerskih odnosa sa zaštićenim područjima na nacionalnom i međunarodnom nivou. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom izvještajnog perioda realizovani su sastanci i inicirane partnerske aktivnosti sa relevantnim institucijama iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, dok saradnja sa partnerskim zaštićenim područjima u punom kapacitetu nije ostvarena.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.7	**Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)**
Indikator aktivnosti	*Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2320,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.8	**Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	200,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.9	**Realizacija projektnih aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Izvještaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnosti*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Realizovano. Realizovane su aktivnosti na projektima PA.CON II, Eco DaLLi i Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	200,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.10	**Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata**
Indikator aktivnosti	*Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih. Prioritet 3

Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom izvještajnog perioda nije bilo poziva za relevantne obuke za pisanje projekata
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Cilj 5.2	***Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka***
Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno sarađuju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.	
Aktivnost 5.2.1	**Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju u Parku**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije bilo poziva
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.2	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede**
Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa domaćinstvima koja se bave tradicionalnim načinima privređivanja, u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva. Prioritet 3
Napomena	Saradnja će se ostvariti kroz rad klastera koji su prepoznati u prethodnom periodu.
Odgovornost	Direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	300,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.3.	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima**
Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenira koje će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 3
Odgovornost	Direktor Parka Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	398,34€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.4.	**Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode**

Indikator aktivnosti	*Uspostavljen geografski sertifikat*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Formiraće se radna grupa koja će nastaviti sa daljim koracima neophodnim za uspostavljanje geografskog sertifikata. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine aplicirano je na projekat Mountain for All, kroz koji je planirana sistemska razrada i promocija geosertifikata, ali realizacija daljih aktivnosti zavisi od obezbjeđenja projektnih sredstava.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.5.	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG**
Indikator aktivnosti	*Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima u Parku.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	280,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.6	**Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini**
Indikator aktivnosti	*Izrađen Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nakon izrade Plana gazdovanja šumama i njegovog usvajanja, izvršiće se odobravanje određene količine šume za sječu u šumama u privatnoj svojini. Odobravanje bruto drvne mase za uklanjanje će se realizovati na osnovu: podnesenog zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom od strane vlasnika šume, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume u svojini. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati do 30.11.2024. godine, za plansku 2025. godinu. Nakon dostavljanja zahtjeva komisijski će se donijeti Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*450,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.7	**Obezbijediti drvne sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva**
Indikator aktivnosti	*Količina drvenih sortimenata koja je dodijeljena lokalnom stanovništvu na osnovu upućenih zahtjeva*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno zakonu i Internoj proceduri za prodaju šume lokalnom stanovništvu, izvršiće se prodaja drvnih sortimenata ruralnom stanovništvu sa područja Parka. Prioritet 1

Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*244,88€* *Budžet CG*
Cilj 5.3	***Socio-ekonomski razvoj područja Parka***
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost 5.3.1	**Izraditi socio-ekonomskou analizu šireg područja**
Indikator aktivnosti	*Broj definisanih klastera i njihovo uključivanje u socio-ekonomski forum*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodno kreirane baze i očekivanih rezultata upitnika uradiće se analiza i evaluacija socio ekonomskih karakteristika područja i na osnovu toga definisati prijedlog mjera za unapređenje.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Upitnici nisu popunjeni u dovoljnom broju da bi se uradila socio-ekonomska analiza
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.3.2	**Redovno održavati socio-ekonomske forume**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim izvještajima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Održaće se sjednice Socio ekonomskog savjeta na kojima će biti uključena Prijestonica Cetinje, opštine Kotor i Budva, lokalna turistička privreda i drugi subjekti. Shodno potrebi učešće u radu uzeće nadležna ministarstva i druge državne institucije.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	290,17€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.1	***Unapređenje fizičke zaštite Parka***
Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka	
Aktivnost 6.1.1	**Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih obuka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju usavršavanja nadzornika struče službe će u skladu sa potrebama, kroz predavanja, obuke, konsultacije i dr. vršiti obučavanje Službe zaštite za profesionalni rad i odnos prema posjetiocima. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	480,50€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.2	**Izvršiti nabavku materijalno-tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštite Službu za održavanje ambijentalne i infrastrukture**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Pravilniku o uniformi, naoružanju i identifikacionoj oznaci, izvršiće se nabavka materijalno tehničkih sredstava za Službu zaštite i Službu ambijentalne higijene. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za logistiku
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	990,47€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.3	**U saradnji sa nadležnim inspekcijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesuiranih prijava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa inspekcijskim službama, u cilju koordinacije aktivnosti na prostoru Parka i efikasnijeg procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	200,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.4	**U saradnji sa odjeljenjima za bezbjednost Cetinje i Budva vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesuiranih prijava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	194,00€ *Budžet CG*
Cilj.6.2	***Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka***
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.1	**Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka**
Indikator aktivnosti	*Formirano radno tijelo*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijativa Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvu planiranja, urbanizma i državne imovine, Upravi za gazdovanje šumama i lovištima, Agenciji za zaštitu životne sredine, Upravi za katastar i državnu imovinu, Opštini Cetinje i Opštini Budva za delegiranje člana, kako bi se formiralo radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka.
Odgovornost	Direktor JPNPCG i direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 6.2.2	**Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka**
Indikator aktivnosti	*Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1
Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Izrađen je novi Nacrt Studije revizije za NP Lovćen.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Cilj 6.3	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost 6.3.1	**Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada**
Indikator aktivnosti	*Broj sastanaka i broj definisanih procedura*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima Cetinje i Budva kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.2	**U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta, evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Prioritet 1

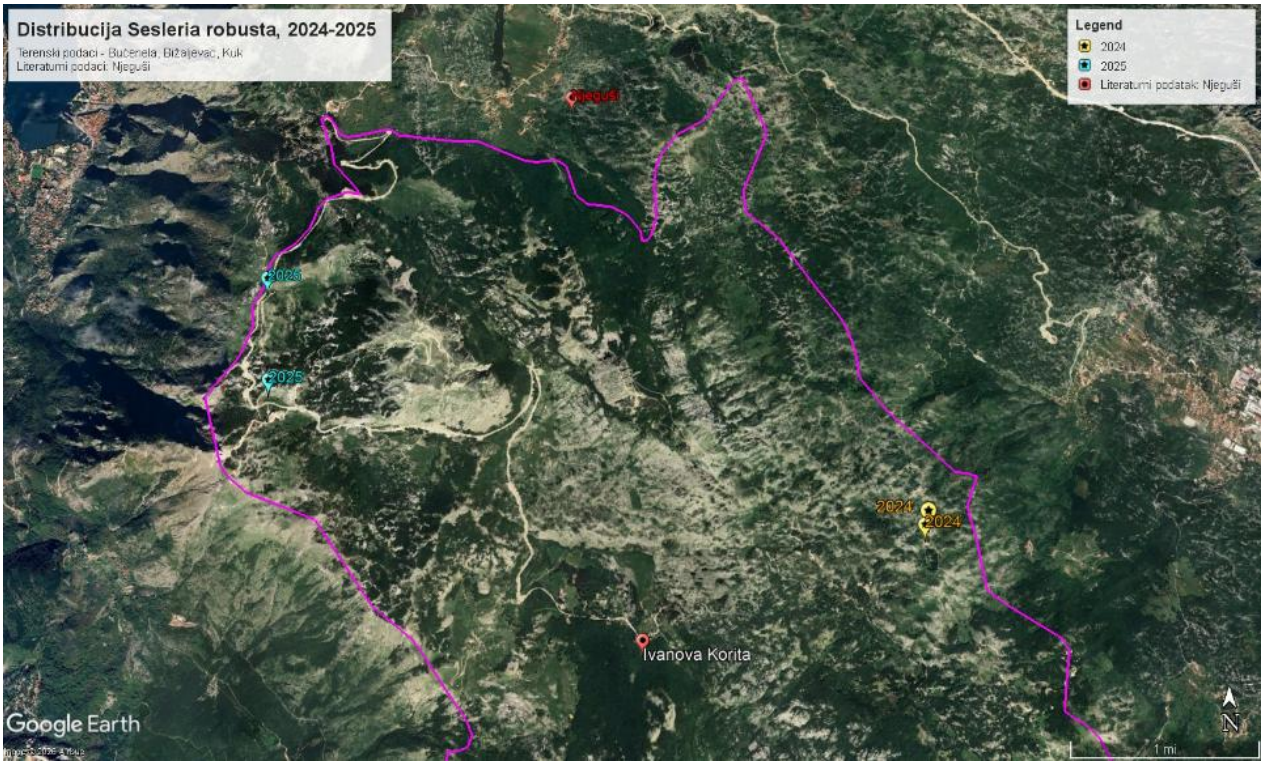
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Cetinje i Budva
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	450,33€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.3	**U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada**
Indikator aktivnosti	*Broj preuzetih akcija i količina uklonjenog otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Cetinje i Budva, NVO
Stepen realizacije	Realizovano - zajedničnom akcijom JPNPCG, NP Lovćen, MERS-a, Agencije za zaštitu životne sredine, Ćičarom uklonjene dugogodišnje deponije sa lokacija Presjeka, Bjeloši i Štirovnik
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	980,00€ *Budžet CG*

VANPLANSKE AKTIVNOSTI	
STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA	
Cilj 3.2	***Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou***
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost	**Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka**
Indikator aktivnosti	*Odštampane poštanske markice*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice. Izvršiće se odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA	
Cilj 5.3	***Socio-ekonomski razvoj područja Parka***
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost	**Analiza anketa - pozitivnih i negativnih uticaja Parka na zainteresovane strane (stakeholders)**
Indikator aktivnosti	Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize

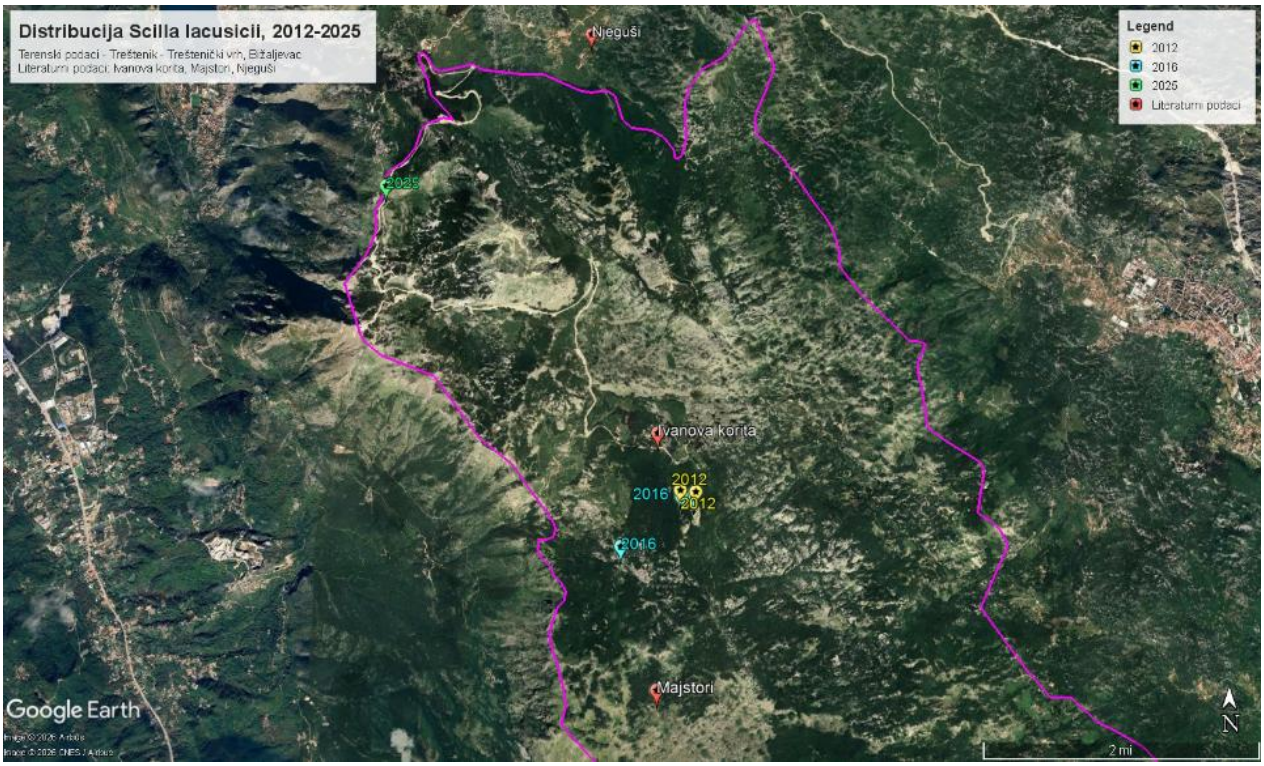
Opis aktivnosti i njen prioritet	Analiza anketa u cilju ažuriranja već postojećih podataka u vezi NP i njegove saradnje sa lokalnim zajednicama. U anketi učestvuje lokalno stanovništvo, posjetioci i privredna društva sa područja Parka.
Odgovornost	Direktor Parka, Stručni saradnici za rad sa lokalnim zajednicama i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije popunjen dovoljan broj anketa na osnovu kojeg bi se uradila kvalitetna socio-ekonomska analiza
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj:5.4.	***Izdati urbanističko - tehnički uslove i unapređena informaciona osnova za privremene objekte***
Indikator cilja:Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
Aktivnost	**Izraditi urbanističko-tehničke uslove**
Indikator aktivnosti	*Broj izdatih UT uslova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva planiranja, urbanizma i državne imovine Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost	**Izraditi mape objekata privremeni u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka**
Indikator aktivnosti	*Broj mapa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Indikator cilja: Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.3	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost	**Mobilna aplikacija za mapiranje nelegalno odloženog otpada**
Indikator aktivnosti	Vrsta otpada, lokacije na kojima je otpad, broj prijava
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aplikacija koja omogućava korisnicima da brzo i jednostavno prijave lokacije na kojima je otpad nelegalno odložen. Korisnici će unositi koordinate, fotografije sa lokacije i opisivati vrstu otpada na osnovu koje će se praviti baza podataka nelegalnih odlagališta unutar Parka.
Odgovornost	Direktor Parka i Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Mobilna aplikacija će se izraditi preko projekta LASPEH II koji je otpočeo krajem 2025.godine

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€

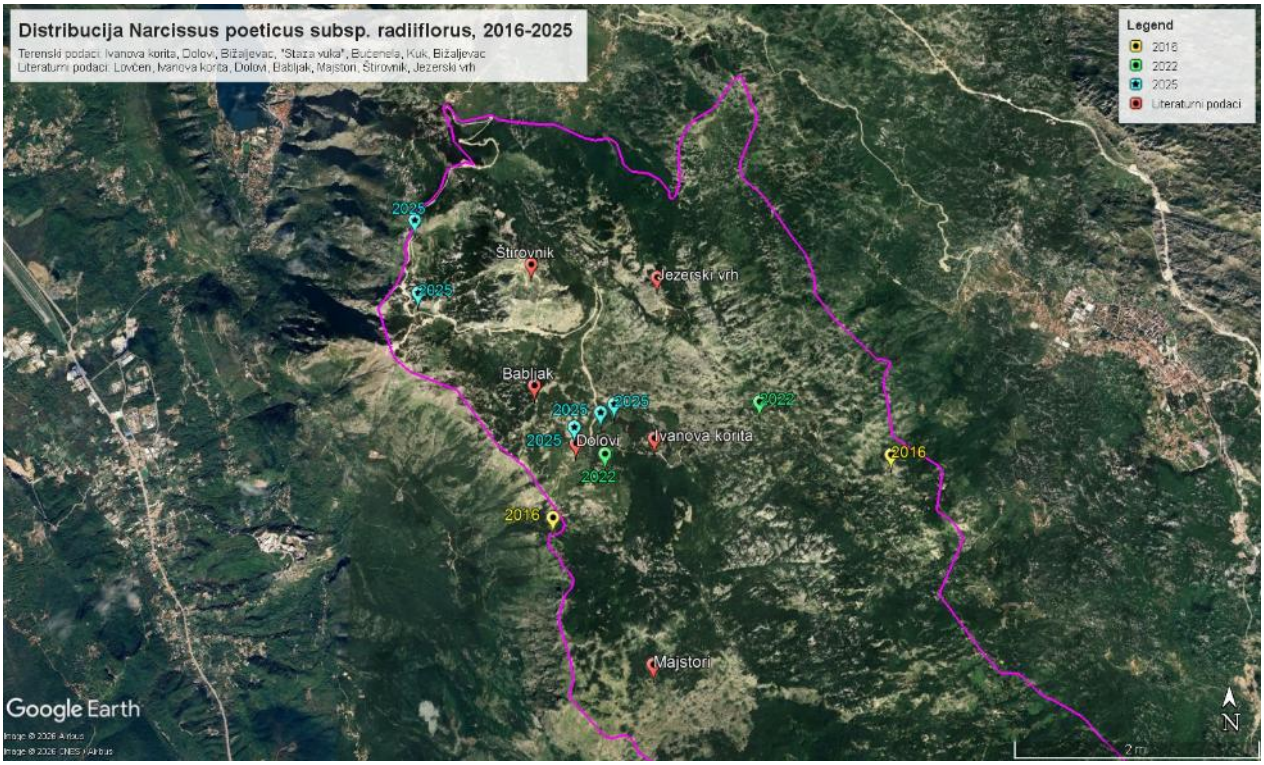
PRILOG

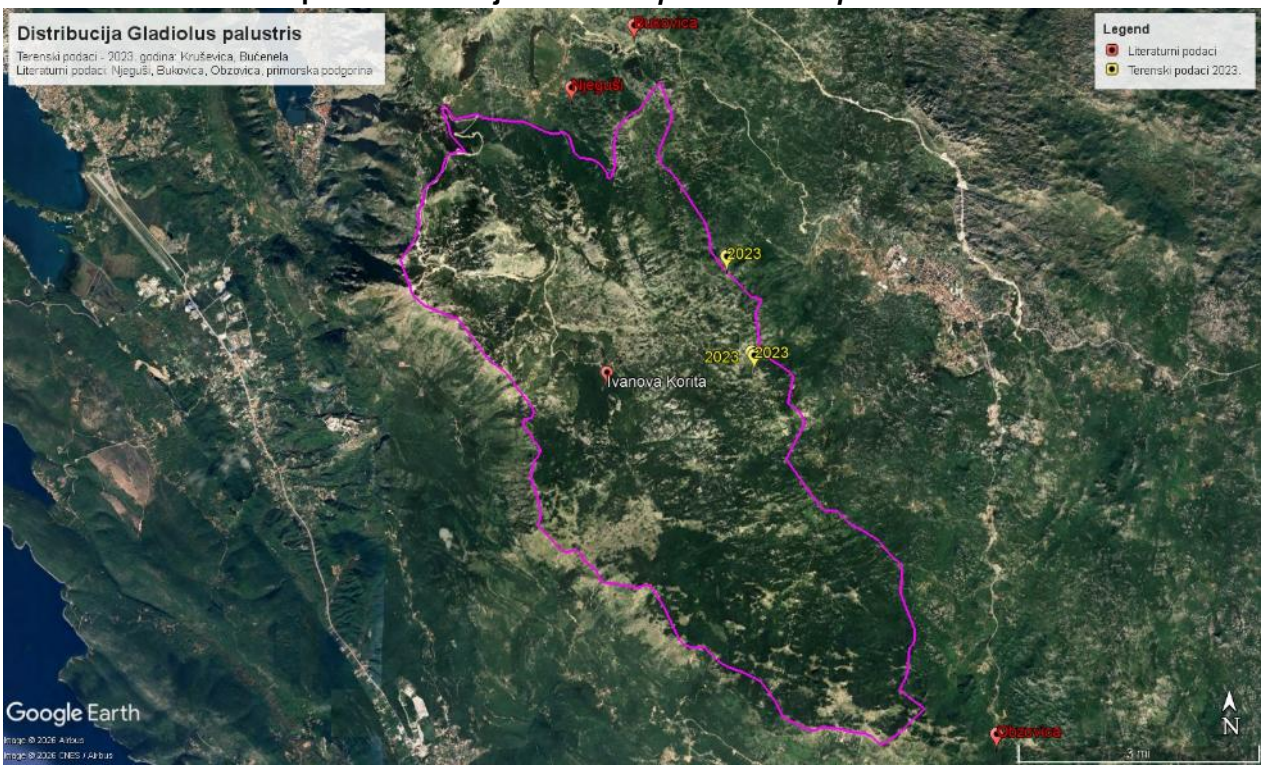
Mapa 1: Distribucija *Sesieria robusta*

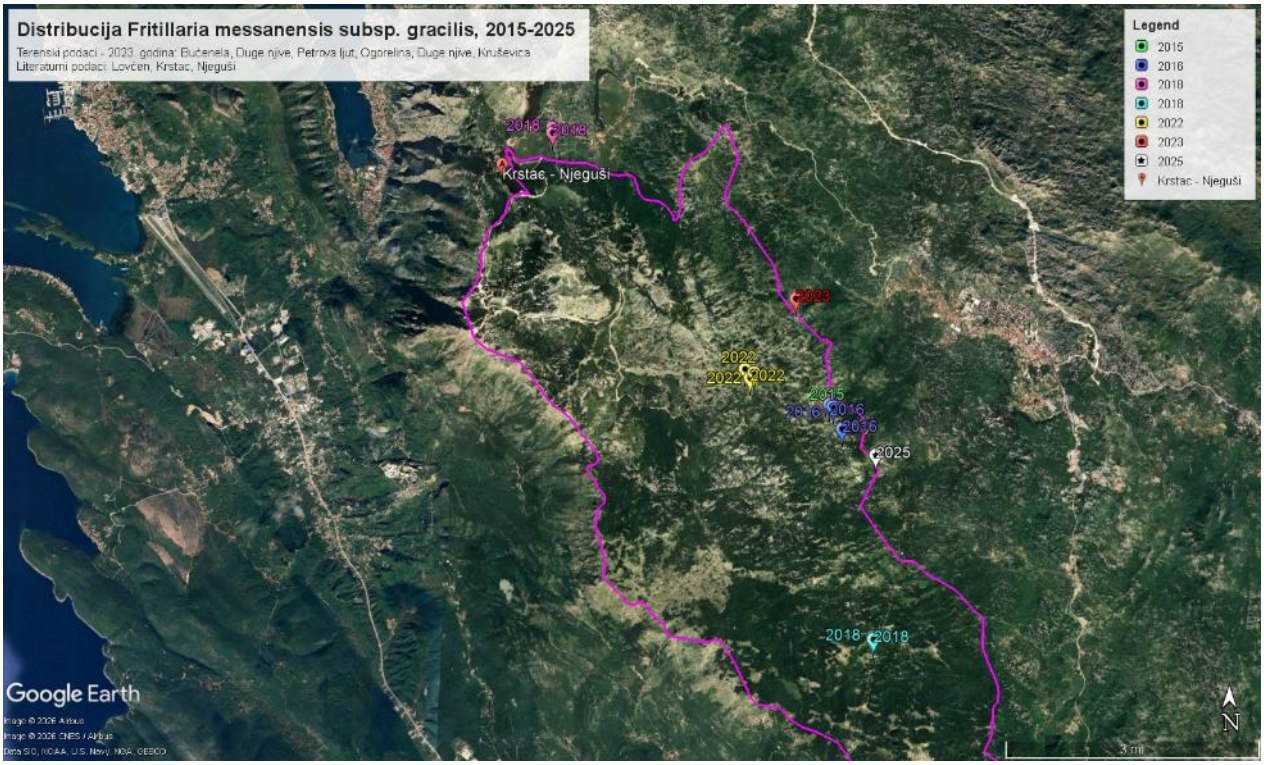
Mapa 2: Distribucija *Scilla lacusucii*

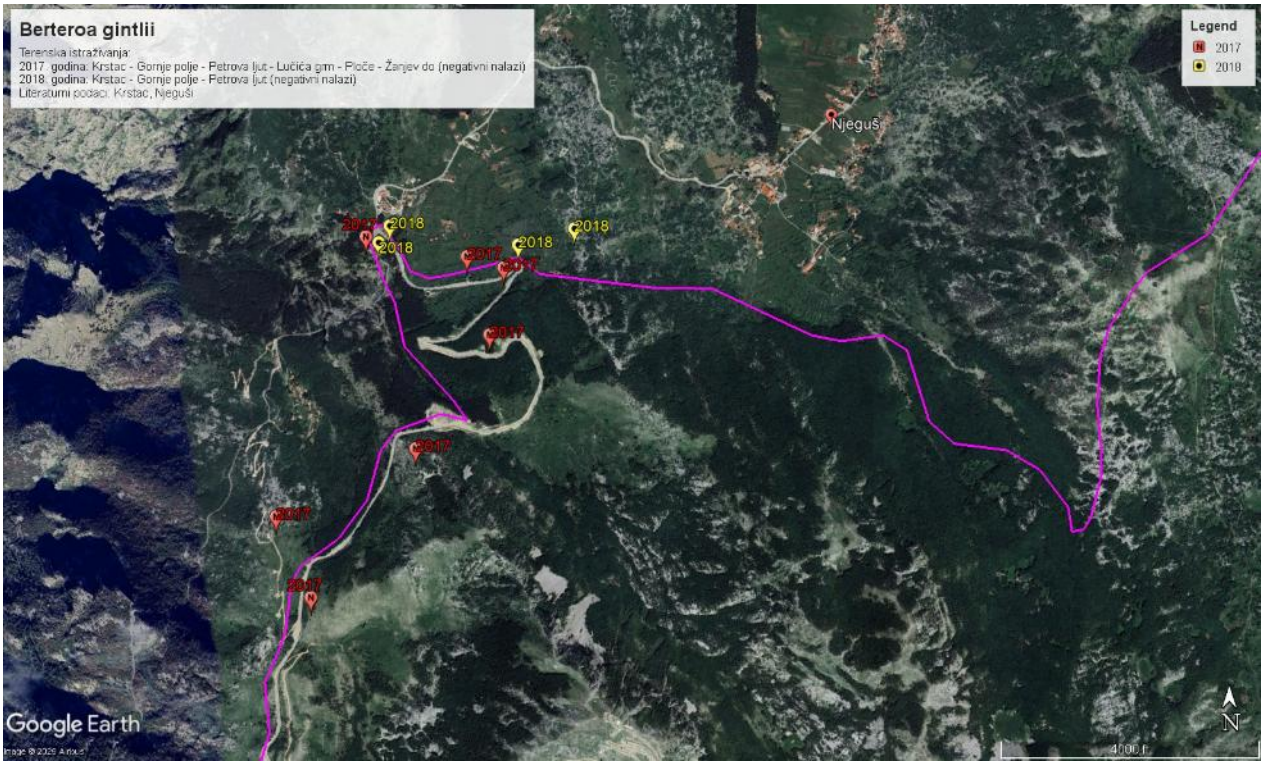
Mapa 3: Distribucija *Narcissus poeticus subsp. radiiflorus*

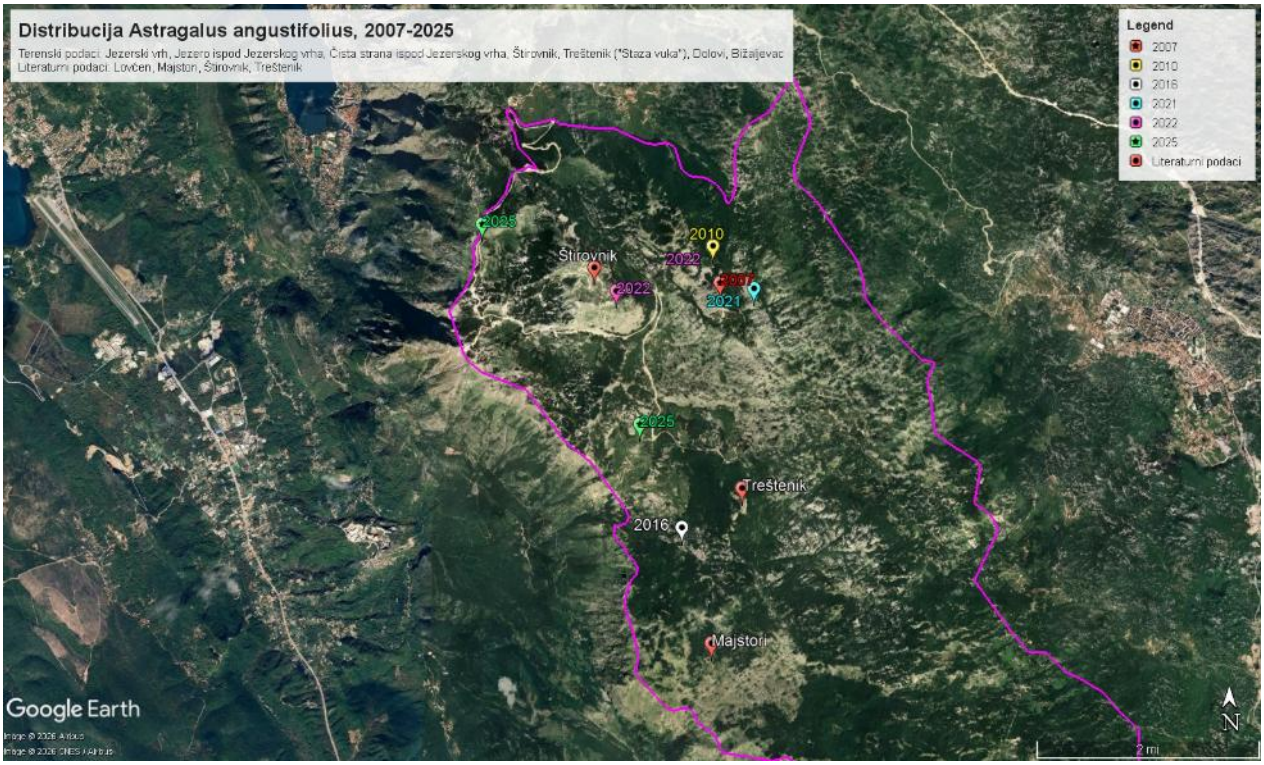
Mapa 4: Distribucija *Gladiolus palustris*

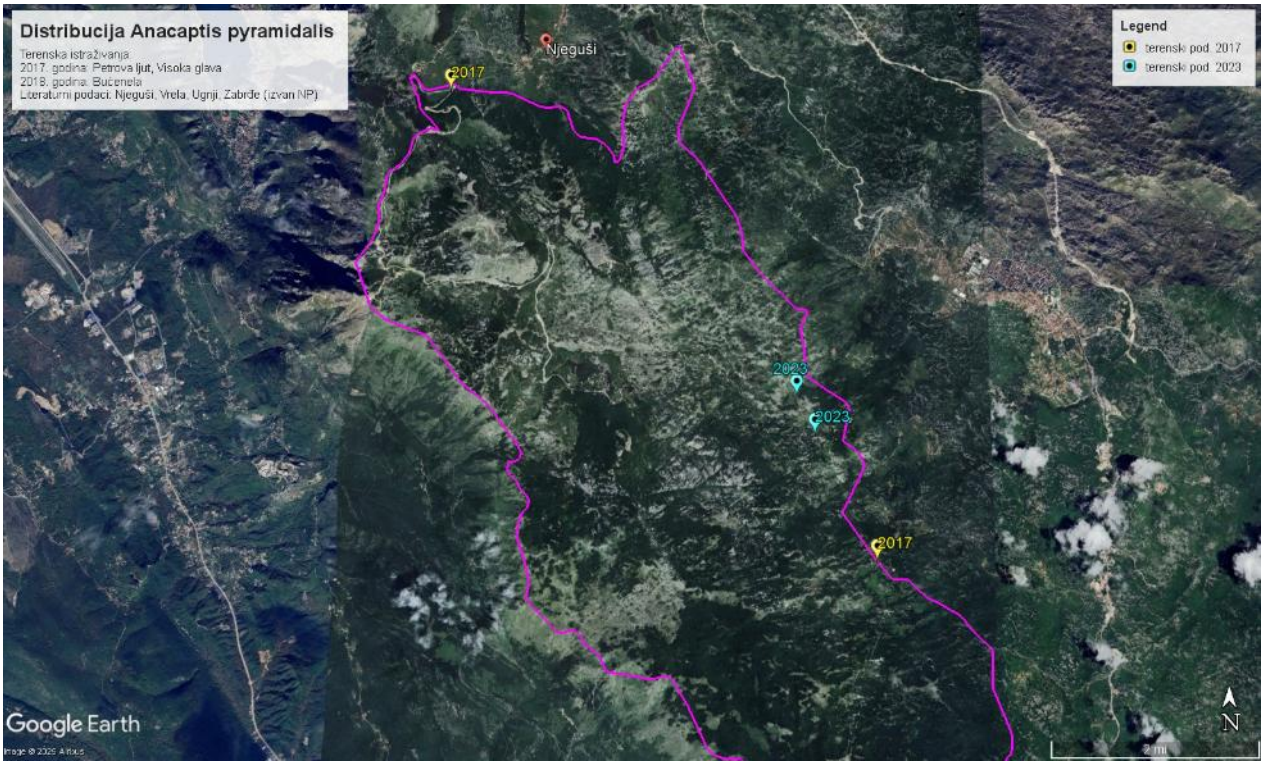
Mapa 5: Distribucija *Fritillaria messanensis subsp. gracilis*

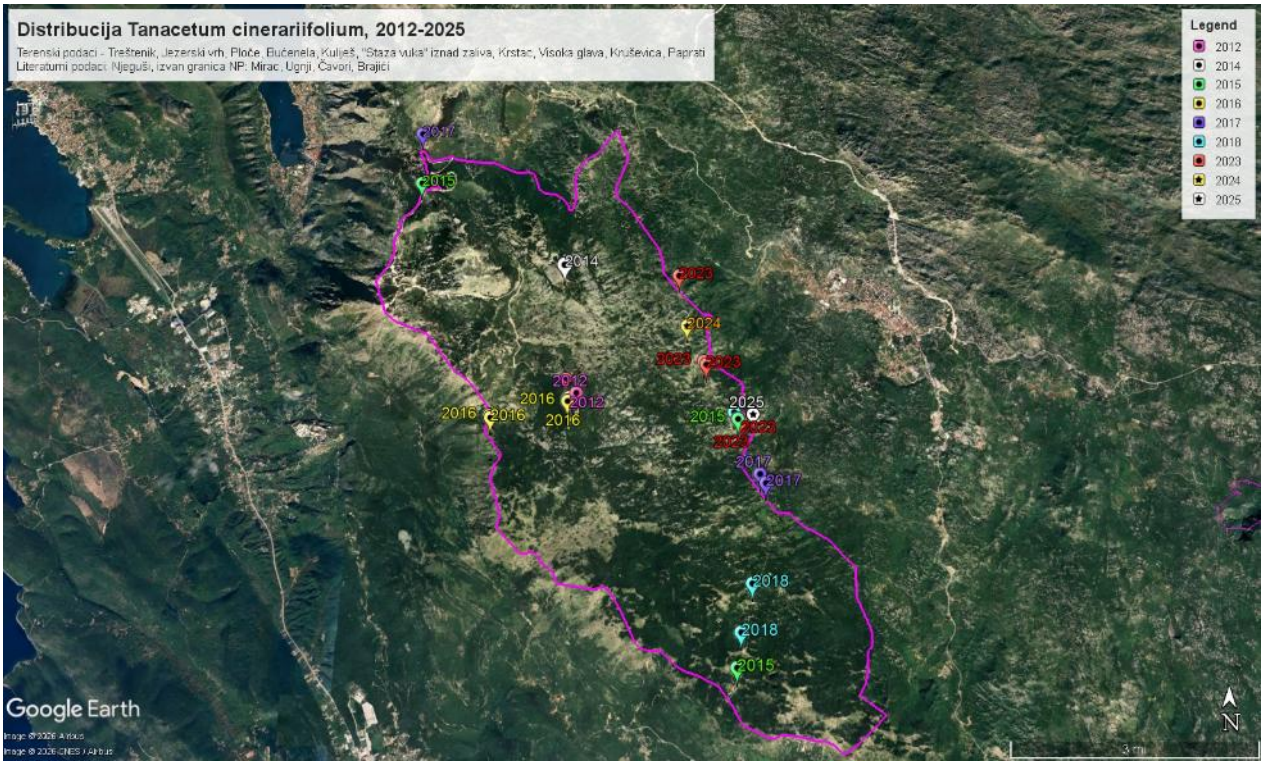
Mapa 6: Distribucija *Berteroa gintlii*

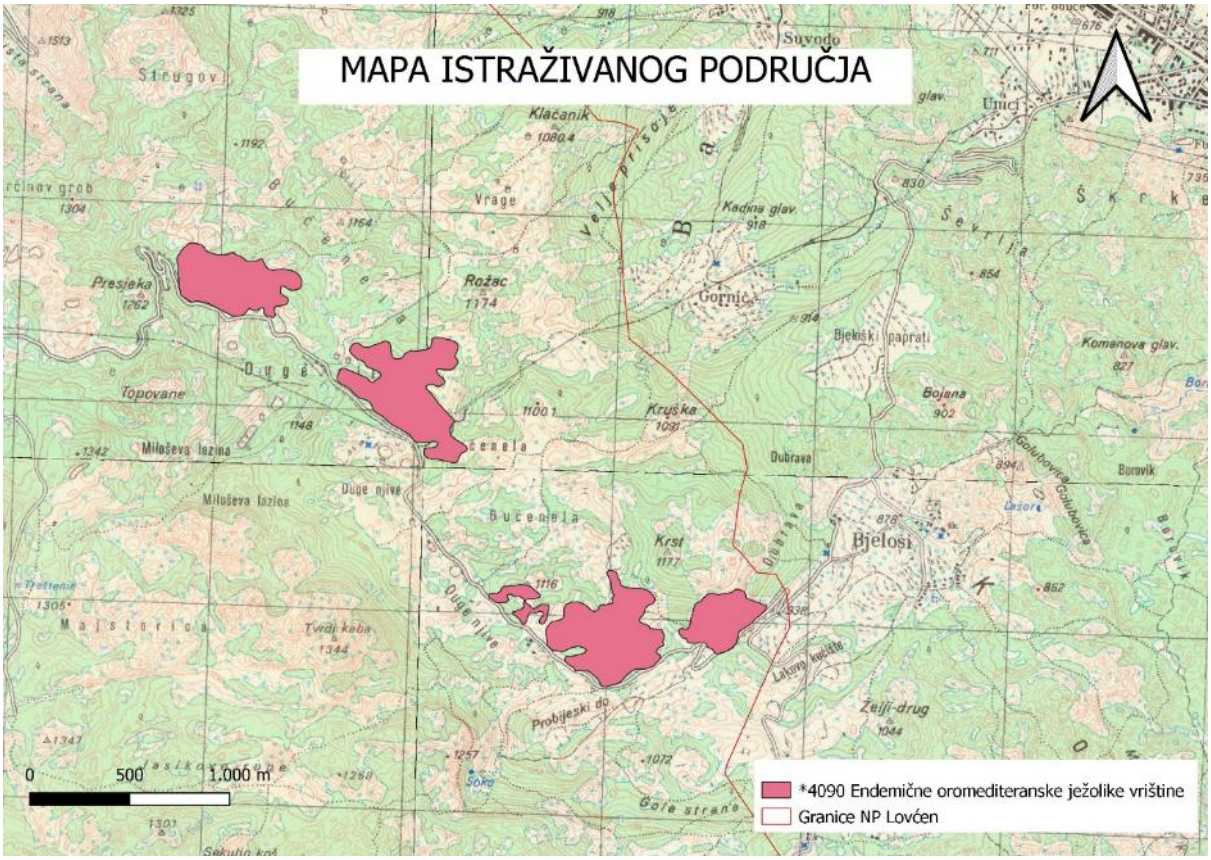
Mapa 7: Distribucija *Astragalus angustifolius*

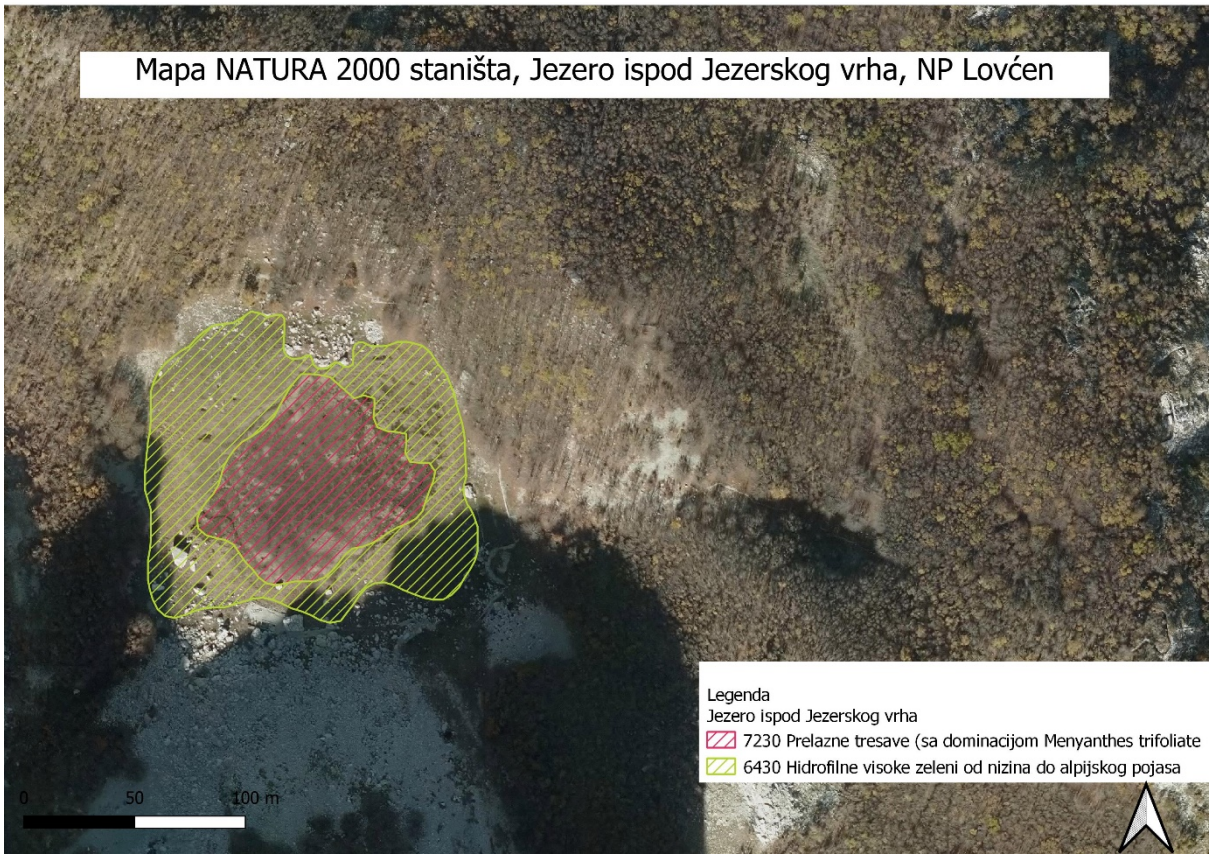
Mapa 8: Distribucija *Anacaptis pyramidalis*

Mapa 9: Distribucija *Tanacetum cinerariifolium*

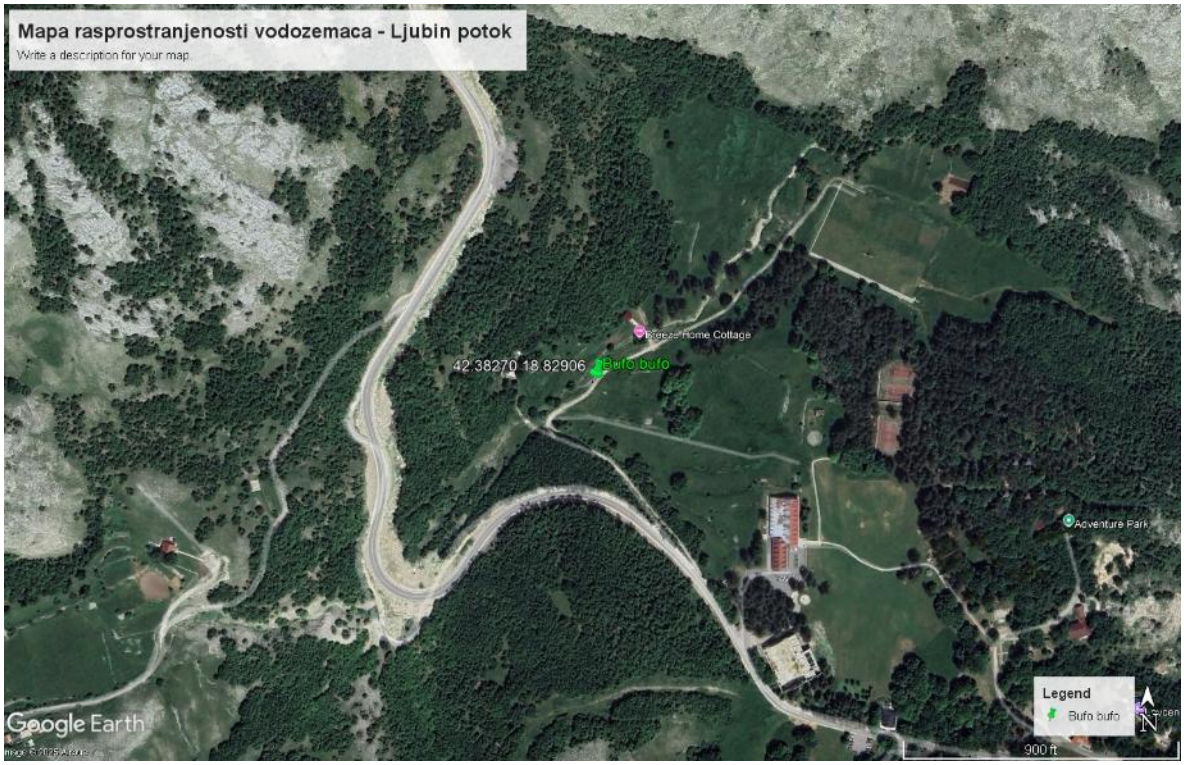
Mapa 10: Kartografski prikaz 4090 na potezu Paprati - Bućanele

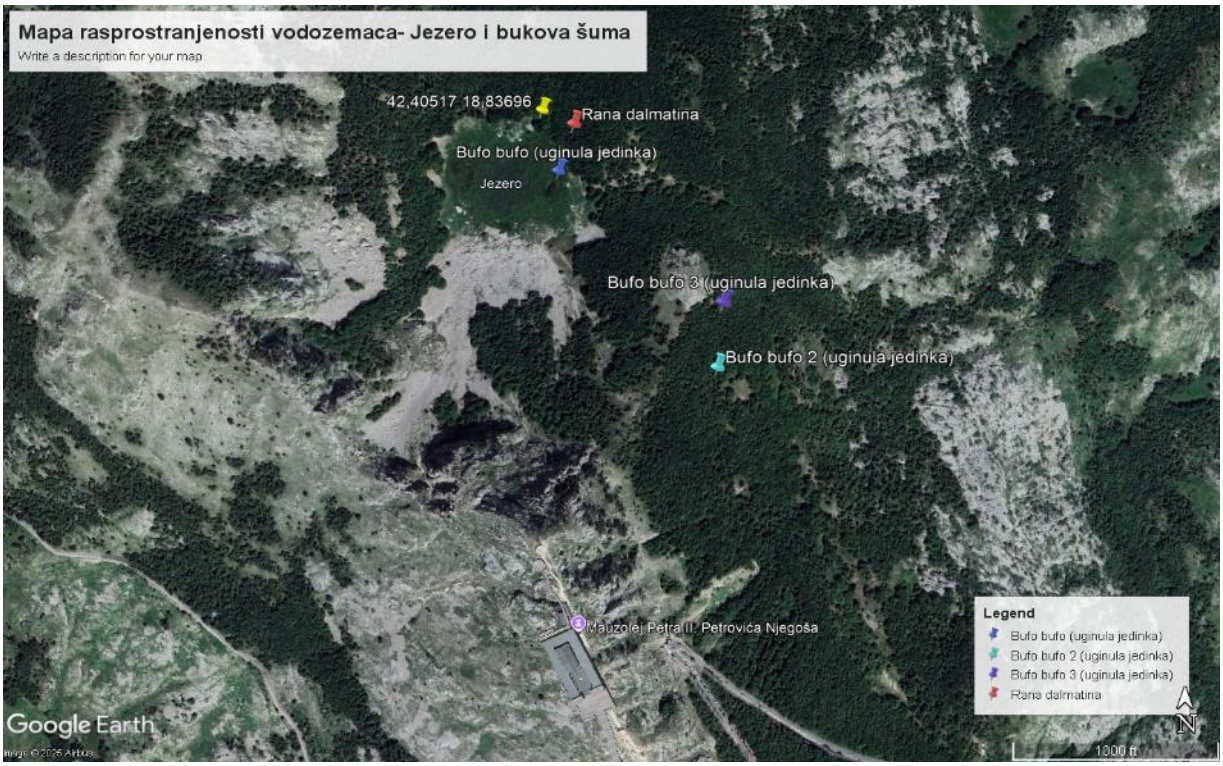
Mapa 11: Kartografski prikaz staništa 7140 Prelazne tresave i 6430 Hidrofilne visoke zeleni od nizina do alpijskog pojasa

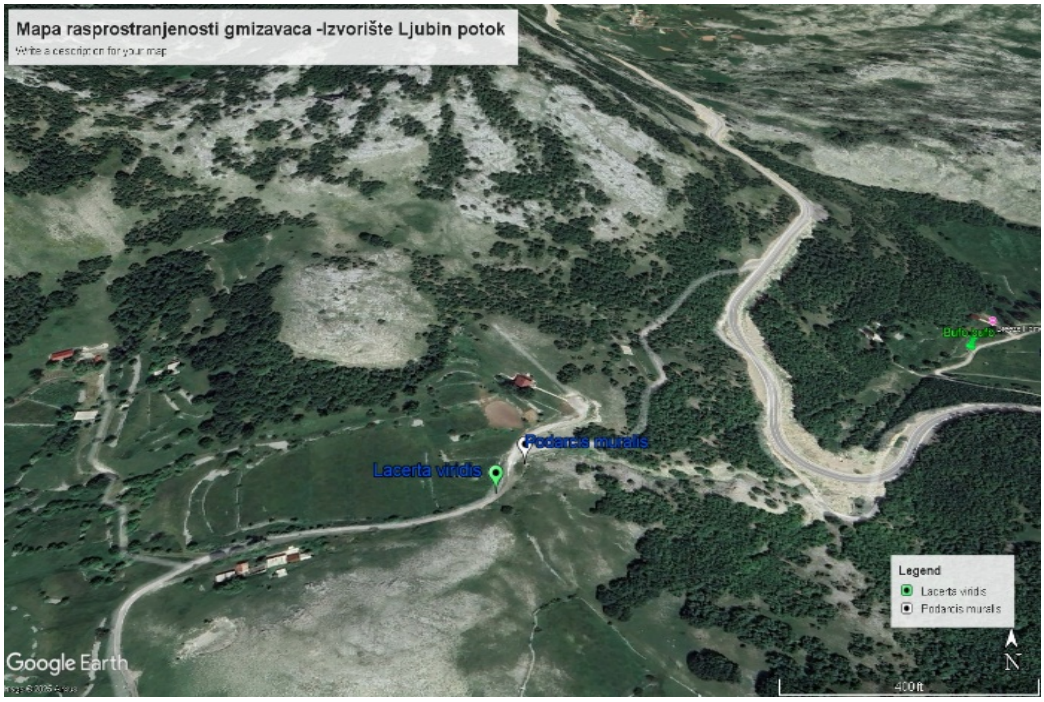
Mapa 12: Distribucija vodozemaca - Bižaljevac

Mapa 13: Distribucija vodozemaca – Ljubin potok

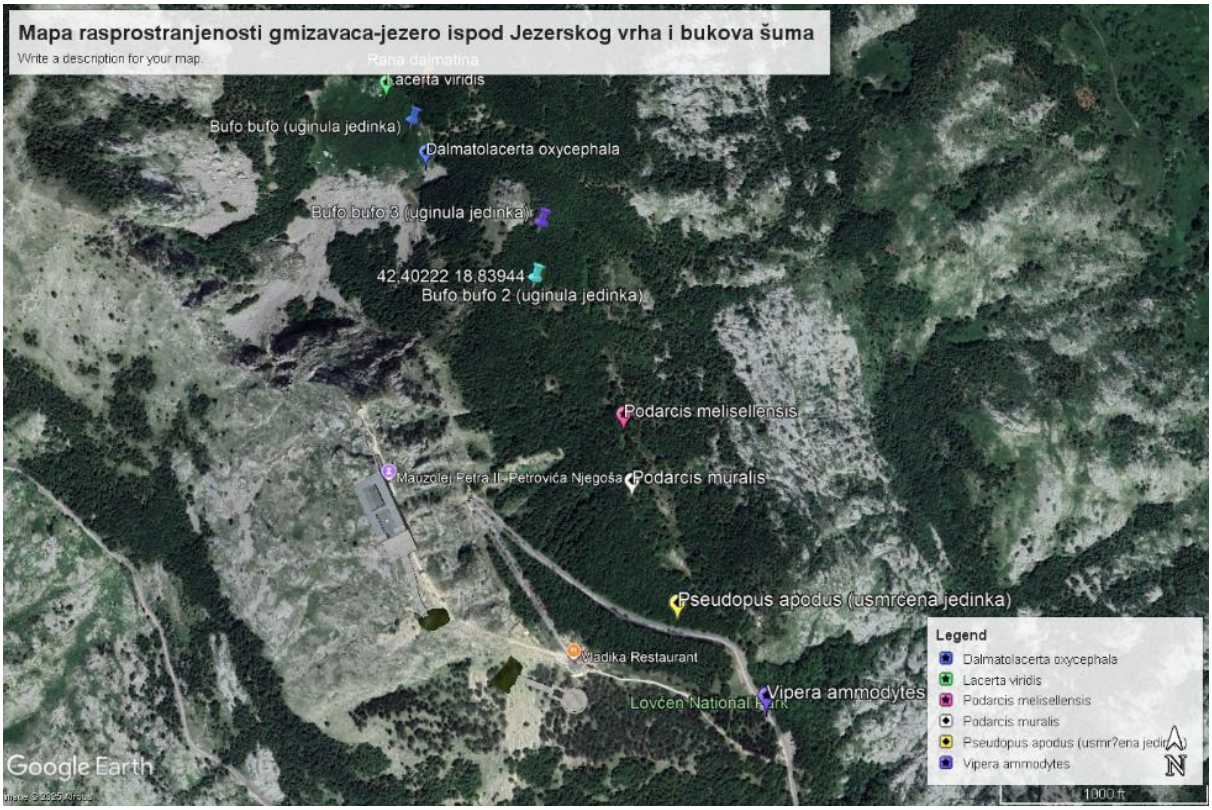
Mapa 14: Distribucija vodozemaca – Jezero i bukova šuma ispod Jezerskog vrha

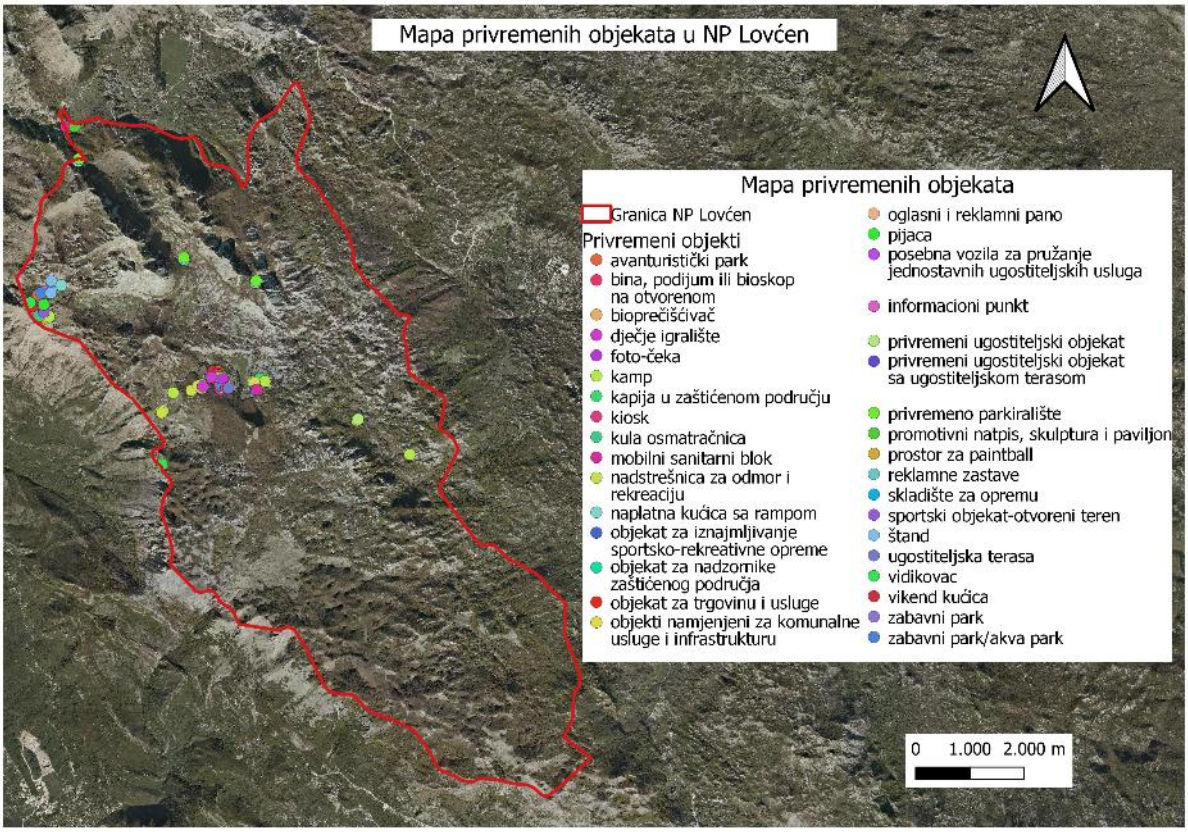
Mapa 15: Distribucija gmizavaca – izvorište Ljubin potok

Mapa 16: Distribucija gmizavaca – Ljubin potok

Mapa 17: Distribucija gmizavaca – Jezero i bukova šuma ispod Jezerskog vrha

Mapa 18: Privremeni objekti

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE

NACIONALNI PARK SKADARSKO JEZERO

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU

Podgorica, februar 2026. godine

Sadržaj:

1. UVOD 5
1.1. Zakonska regulativa 5
1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG 5
1.3. Organizacija poslovanja NP Skadarsko jezero 8
1.4. Zapošljavanje u izvještavanoj godini 9
1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih 10
2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE 13
2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena 13
2.2. Stručna zaštita 16
3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA 17
3.1. Ocjena stanja 43
4. POSJETE NP SKADARSKO JEZERO 57
5. PROJEKTI 58
6. KONCESIJSKA ODOBRENJA I ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA 63
7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI 63
8. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA I OSTVARENI PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA 64
9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE 67
10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU 74
PRILOG 110

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja.

Tabela 1: Obrađivači Izvještaja o realizaciji godišnjeg programa upravljanja

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
mr Nela Vešović Dubak	Pomoćnica direktora za zaštitu, turizam i održivi razvoj	JPNPCG
Marijana Živaljević Roganović	Koordinatorka/direktorica NP Skadarsko jezero	NPSJ
Hajdana Ilić Božović	Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	JPNPCG
Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine	JPNPCG
Slavica Đurišić	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNPCG
mr Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNPCG
mr Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva	JPNPCG
mr Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva	JPNPCG
mr Stevan Marić	Stručni saradnik za ribarstvo	JPNPCG
Maja Radunović	Stručna saradnica za faunu vodozemaca i gmizavaca	JPNPCG
Ana Uskoković	Stručni saradnik za ornitofaunu	JPNPCG
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	JPNPCG
dr Veselin Luburić	Rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj	JPNPCG
mr Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	JPNPCG
Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	JPNPCG
Radmila Mitrović	Stručna saradnica za zaštitu prostora	JPNPCG
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	JPNPCG
Marijana Džaković	Stručna saradnica za medije	JPNPCG
Milica Novaković	Stručna saradnica za medije	JPNPCG
Maja Raonić	Stručna saradnica za odnose s javnošću	JPNPCG
Bogdan Đurašković	Stručni saradnik za turizam	JPNPCG
mr Željka Vuković	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	JPNPCG

MSc Maša Vučinić	Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju	JPNPCG
Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju	JPNPCG
Dragiša Damjanović	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Danilo Popović	Pripravnik (Služba za projekte)	JPNPCG
MSc Bojana Mijović	Stručna saradnica za projekte	JPNPCG
Veselin Živanović	Služba za kontrolu i monitorig	JPNPCG
Anja Brajović	Stručni saradnik za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Irena Sekulić-Đukić	Stručni saradnik za pravne poslove	JPNPCG

1. UVOD

1.1. Zakonska regulativa

Temeljni propis kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16, 18/19 i 84/24), kojim se definišu kategorije zaštićenih područja, subjekti zaštite, njihova prava i obaveze, kao i osnovna planska dokumenta za upravljanje.

U skladu sa članom 58 Zakona o zaštiti prirode, Plan upravljanja donosi se za period od pet godina i predstavlja osnovni planski dokument za zaštićeno područje, dok se njegova realizacija sprovodi putem godišnjih programa upravljanja. Godišnji program upravljanja izrađuje i donosi upravljač, uz saglasnost nadležnog organa, a dostavlja ga nadležnom ministarstvu do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.

Član 56 istog Zakona propisuje obavezu upravljača da Ministarstvu dostavlja izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja, uključujući podatke o sprovedenim mjerama, utrošenim finansijskim sredstvima i ostvarenim rezultatima.

Dodatno, član 58 i 59 Zakona o zaštiti prirode preciziraju da se izvještaj dostavlja najkasnije do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu, te da naročito sadrži podatke o realizaciji mjera zaštite, stepenu realizacije aktivnosti prema indikatorima uspješnosti, posjetama zaštićenom području, kao i finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima. Ove odredbe predstavljaju neposredni zakonski osnov za strukturu i sadržinu Izvještaja o realizaciji Programa upravljanja.

Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14, 39/16 i 84/24) uređuje upravljanje nacionalnim parkovima kao zaštićenim prirodnim dobrima od posebnog značaja i djelatnost od javnog interesa.

U skladu sa članom 6 ovog Zakona, upravljanje nacionalnim parkovima vrši se na osnovu plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja. Član 14 propisuje da se zaštita, unapređenje i razvoj nacionalnih parkova sprovode na osnovu prostornog plana posebne namjene, plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, uz saglasnost nadležnog ministarstva. Član 15 Zakona o nacionalnim parkovima propisuje da godišnji program upravljanja naročito sadrži mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara nacionalnog parka, prioritetne aktivnosti, način sprovođenja zaštite i potrebna finansijska sredstva, te da je upravljač dužan dostaviti nadležnom ministarstvu izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Iz navedenog zakonodavnog okvira proizlazi da je Godišnji program upravljanja operativni instrument sprovođenja petogodišnjeg Plana upravljanja, dok je Izvještaj o njegovoj realizaciji zakonom propisani mehanizam nadzora, kontrole zakonitosti i ocjene efikasnosti sprovođenja mjera zaštite, kao i transparentnog izvještavanja o ostvarivanju ciljeva zaštite i održivog razvoja.

1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG

Zaštita, unaprjeđivanje i razvoj nacionalnih parkova predstavljaju djelatnost od javnog interesa. Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao pravno lice sa pravima i obavezama utvrđenim Zakonom o zaštiti prirode ("Sl. list CG" br. 054/16, 018/19, 084/24), Zakonom o nacionalnim parkovima („Sl. list CG", br. 28/14 i 39/16), Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove („Sl. list CG", br. 20/11) i Statutom Javnog preduzeća 01-689 od 07.06.2011. godine, koje je osnovala Skupština Crne Gore i koje ispunjava zakonom propisane uslove za upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima u pogledu stručnog kadra i organizacione osposobljenosti.
Javno preduzeće upravlja nacionalnim parkovima „Biogradska gora", „Durmitor", „Lovćen", „Skadarsko jezero" i „Prokletije", a nadležno je i za upravljanje svim drugim zaštićenim područjima koja se nalaze u granicama nacionalnih parkova.
Djelatnost Preduzeća utvrđena Statutom obavlja se u unutrašnjim organizacionim jedinicama i to u:

Nacionalnom parku „Biogradska gora";
Nacionalnom parku „Durmitor";
Nacionalnom parku „Lovćen";
Nacionalnom parku „Skadarsko jezero"
Nacionalnom parku „Prokletije".

Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija na nivou Preduzeća obrazovane su Službe zajedničkih poslova.
Djelatnost u unutrašnjim organizacionim jedinicama obavlja se u okviru:

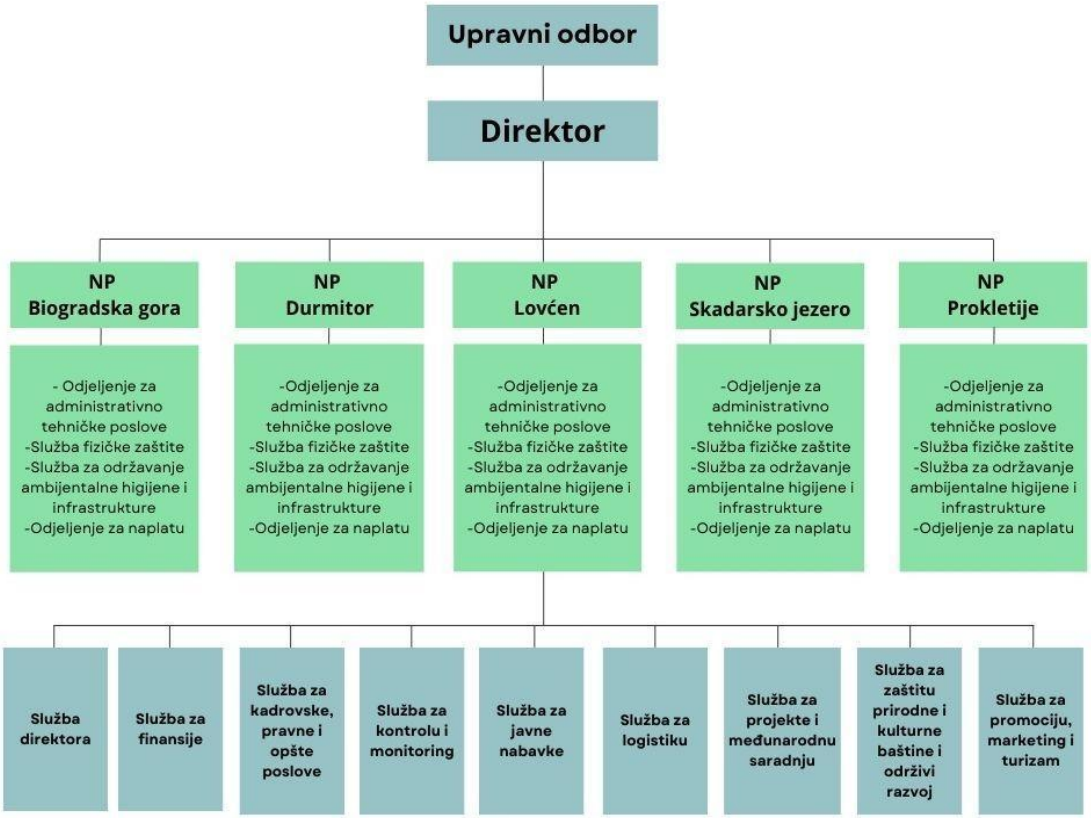
Odjeljenja za administrativno tehničke poslove,
Službe za fizičku zaštitu,
Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture,
Odjeljenja za naplatu.

U službama zajedničkih poslova djelatnost se obavlja u okviru:

Službe direktora,
Službe finansija,
Službe za kadrovske, pravne i opšte poslove,
Službe za kontrolu i monitoring,
Službe za logistiku,
Služba za javne nabavke,
Službe za projekte i međunarodnu saradnju,
Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
Službe za promociju, marketing i turizam.

Organi Preduzeća su upravni odbor i direktor. Upravni odbor je organ upravljanja Preduzeća, dok direktor organ rukovođenja Preduzećem. Upravni odbor i direktora Preduzeća imenuje Vlada Crne Gore.
Preduzećem rukovodi direktor sa pravima, ovlašćenjima i odgovornostima utvrđenim Zakonom i Statutom Preduzeća.

Dio svojih ovlašćenja direktor može, u skladu sa Statutom Preduzeća, prenijeti na zaposlene sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima.
Radom organizacione jedinice rukovodi direktor organizacione jedinice, a radom službi rukovode šefovi.
Međusobni odnosi unutrašnjih organizacionih jedinica Preduzeća zasnivaju se na načelima jedinstva u izvršavanju poslova iz djelokruga rada Preduzeća, uzajamne saradnje, obavještavanja i dogovaranja, poštovanja prava, dužnosti i odgovornosti, u skladu sa zakonom i opštim aktima Preduzeća.
Za vršenje pojedinih poslova koji zahtijevaju zajednički rad više organizacionih jedinica, kao i za realizovanje drugih poslova, direktor Preduzeća može obrazovati stručne komisije, radne grupe i druga ad hoc tijela.
Pored nacionalnih parkova, JPNPCG upravlja parkom prirode Ulcinjska solana i spomenikom prirode Botanički vrt Dulovine.

Grafikon 1: *Organizacija poslovanja JPNPCG*

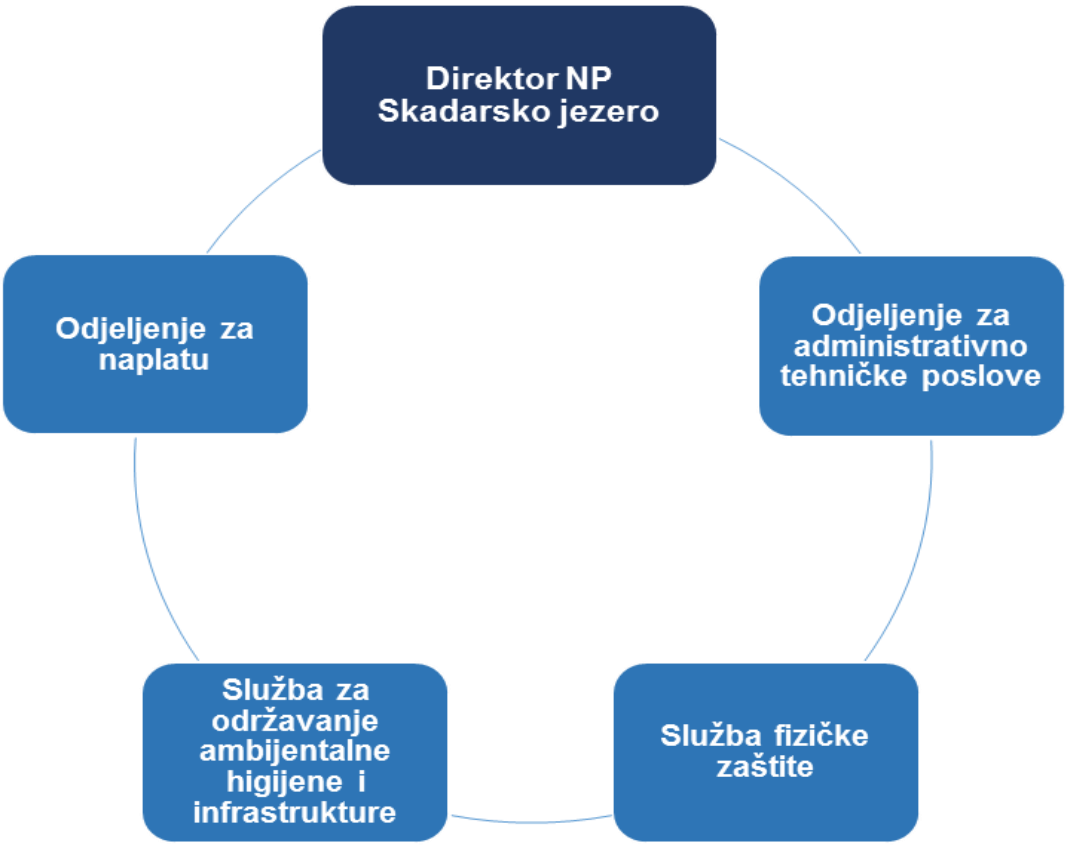
1.3. Organizacija poslovanja NP Skadarsko jezero

Direktor Nacionalnog parka Skadarsko jezero rukovodi radom organizacione jedinice, kao i svim službama koje obavljaju poslove za potrebe ovog Parka. Nadzire i koordinira sve aktivnosti u nacionalnom parku i odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi.

U okviru ove, kao i u okviru svih organizacionih jedinica preduzeća, formirane su sljedeće službe i odjeljenja:

- Odjeljenje za administrativno-tehničke poslove vrši administrativne, opšte i tehničke poslove; učestvuje u izradi analiza i izvještaja za potrebe organa Preduzeća; učestvuje u realizaciji mjera zaštite, unapređivanja i korišćenja dobara nacionalnih parkova utvrđenih Planovima i Programima upravljanja; učestvuje u ostvarivanju saradnje sa lokalnim zajednicama i vrši druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za fizičku zaštitu vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova itd.), podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu dijela propisanih naknada; kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture učestvuje u poslovima održavanja infrastrukture parka, pješačkih i edukativno-tematskih staza i drugih uređenih površina na prostoru nacionalnog parka, kao i održavanje higijene na njima; vrši postavljanje mobilijara na svim uređenim površinama i njihovo održavanje; učestvuje u postavljanju informativnih tabli i signalizacije i vrši njihovo održavanje; vrši poslove izrade, postavljanja i održavanja mobilijara za prihranjivanje životinjskih vrsta; učestvuje u poslovima održavanja šumskog reda; učestvuje u proizvodnji šumskog sadnog materijala i pošumljavanju, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Odjeljenje za naplatu vrši naplatu naknada shodno „Odluci o visini i načinu plaćanja i obračuna naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova Crne Gore“, vrši prodaju suvenira, pruža osnovne informacije o sadržajima parka, zadužuje i razdužuje ulaznice i ostale hartije od vrijednosti, vrši poslove na pripremi turističke sezone i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

Svaka od ovih službi/odjeljenja ima svoj specifičan zadatak i doprinosi efikasnom upravljanju i očuvanju Nacionalnog parka Skadarsko jezero.

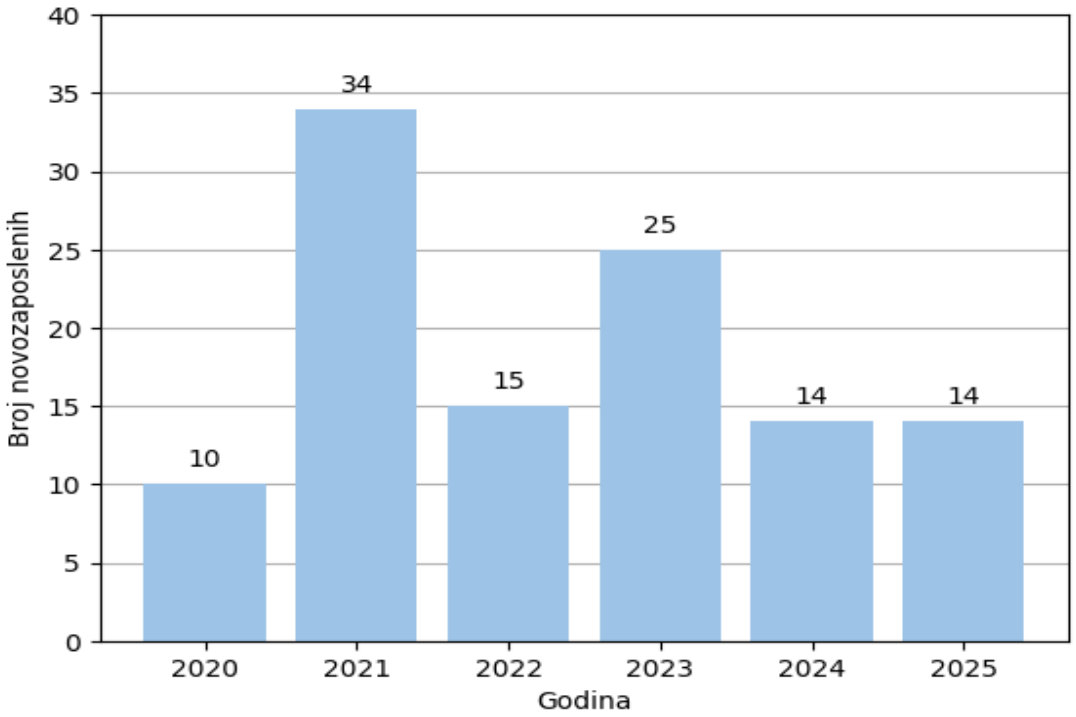

***Grafikon 2**: Organizacija poslovanja NP Skadarsko jezero*

1.4. Zapošljavanje u izvještavanoj godini

U periodu od 01.01.2025. godine do 31.12.2025. godine u službama zajedničkih poslova radni odnos na neodređeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo je jedno lice, a ugovorom o radu na određeno vrijeme tri lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su dva lica.

U istom periodu u Nacionalnom parku Skadarsko jezero radni odnos na neodređeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo je jedno lice, a ugovorom o radu na određeno vrijeme tri lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su četiri lica.

Grafikon 3: *Broj novozaposlenih u periodu 2020-2025.godina*

1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih

Tabela 2: *Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih*

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
„Kompostiranje u školama i zajednicama“	Parkovi Dinarida Udruga „Sunce” NPSJ	MarijanaŽivaljević Roganović Nataša Popović Marina Kojičić Željka Vuković Aleksandra Vujović	Stručne saradnice za promociju i edukaciju
Klimatske promjene i korišćenje zemljišta u kontekstu upravljanja požarima na otvorenom prostoru	Landscape Fire Management in the Western Balkans (LFMWB)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Protected Area Management Planning	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
"Tresetišta Crne Gore: očuvanje, obnova i potencijali"	Eco-Team	Jelena Radunović Mojaš Đurović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine Stručni saradnik za zaštitu životne sredine

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Radionica - Potencijali za razvoj pilot-projekta karbonskog kreditiranja kroz očuvanje i obnovu tresetišta	Eco-Team i Udruženje Dinarica	Hajdana Ilić Božović Jelena Radunović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Online radionica - Integrisana procjena životne sredine i monitoring zasnovan na Rješenjima zasnovanim na prirodi (NbS)	IDEAM konzorcijumENKI, o.p.s. (CZ)LIMNOS (SLO)TC VODE (SLO)ITI (BiH)ENVPRO (CG)	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Predstavljanje projekta „Čuvaj da te čuvam“	Evropska kuća Bar	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Prezentacija projekta: “Identifikacija i prioritizacija barijera pogodnih za uklanjanje u pritokama Skadarskog jezera”	Eco-Team	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Od standarda do ekološkog pakovanja	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Konferencija „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti“	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Prva radionica sa zainteresovanim stranama Izrada Nacionalne strategije biodiverziteta s akcionim planom 2026-2031	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Gef	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Okrugli sto Zagađenje poljoprivrednog zemljišta i površinskih voda i uticaj na zdravlje čovjeka	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	Mojaš Đurović Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u Crnoj Gori radi omogućavanja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Global water partnership,	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Advances in Water Resources Management - An Introductory Course Related to Sustainability, Water and Climate Change Issues	UNESCO	Mojaš Đurović Stevan Marić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine, Stručni saradnik za ihtiofaunu
Budućnost voda u doba klimatskih promjena	Uprava za vode	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionici za jačanje kapaciteta (Trening) o socijalnim i ekološkim mjerama zaštite	GWP	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Obuka za zaštitara tehničara	UPTC Podgorica	Ivan Šuškavčević Nikola Mihailović Miljan Ivanović Savo Bokan Andrija Ružić Radojica Mučalica	Saradnik za video nadzor
Okrugli sto "Nova etnologija-od tradicionalno do postmodernog"	CANU	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Nacionalna radionica SMACH , Sustainable Management of Cultural Hetritage in the Balkans in Response to Climate Change	Venice International University, Univerzitet Crne Gore kao partner u projektu	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Radionica u okviru projekta"Suppoting the transition to Turism industry 4.0. in Montenegro driven by technologies"	Rektorat Univerziteta Crne Gore	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori	Ministarstvo kulture i medija	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Međunarodna konferencija"Kulturne i kreativne industrije i baština" panel diskusija	Spomen -dom Reževići	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
EUKI Academy Web Seminar: Estimating Your Project's Emission Reductions	EUKI Climate initiative	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Uvod u program HORIZON Evropa i predstavljanje klastera 5 - klima, energija i mobilnost	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić Jelena Radunović	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Informativni dan - program za životnu sredinu i klimatsku akciju - LIFE program	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Matchmaking događaj - webinar	Con Valore	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Uspostavljanje Wilder Parka	Rewalding Europe	Marinela Đuretić Maša Vučinić	Direktorica JPNPCG Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju
Western Balkans Study Visit- Climate Risks in the Trounsboundary Protected Areas	UNEP, FEA, Zoi Environment Network, BOKU	Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Kyrgistan Study visit experience exchange on biodiversity and climate adaptation- CAMCA Project	UNEP, CAMP Alatoo, Ilbris Founation, MNRETS KR	Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
EU4GREEN BIODIVERSITY WORKSHOP: Invasive alien species in the Western Balkans and the EU	EU4GREEN	Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Projekat GCF Water Readiness u Crnoj Gori	GWPO	Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
POLLINATE – Unapređenje teritorijalnih politika za rješavanje problema opadanja populacije oprašivača	Parkovi Dinarida	Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Četvrti dinarski simpozijum biospeleologije	Hrvatsko biospeleološko društvo	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Početnički kurs za sportsko penjanje	Mali alpinistički klub PG	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Potencijali za razvoj pilot projekata karbonskog kreditiranja kroz očuvanje i obnovu tresetišta	NVO EKO-TIM	Hajdana Ilić Božović Jelena Radunović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Primjena smjernica za održivo poslovanje	MERS	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo
Radionica za pisanja PU NP Skadarsko jezero 2026-2030	JPNPCG	Zaposleni u JPNPCG i NP Skadarsko jezero	Zaposleni u JPNPCG i NP Skadarsko jezero
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u CG radi unaprijeđenja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	GWP - Med	Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i životne sredine
Ekološki inžinjering za održivu CG	MERS	Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionica o zaštiti katuna	MERS	Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Međunarodna konferencija Parkovi dinarida „globalne perspektive zaštićenih područja u Dinaridima	NVO Parkovi Dinarida	Hajdana Ilić Božović Ivana Džaković Ibrahim Fazlić	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručni saradnik za šumarstvo

2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE

2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena

Služba fizičke zaštite

Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanje protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (nezakoniti ribolov, nedozvoljena gradnja, nezakoniti lov, nelegalan prevoz posjetilaca plovilima). Posao Službe fizičke zaštite u protekloj godini sprovodili su 18 nadzornika i šef Službe fizičke zaštite, koji kroz rad u smjenama, 24h obavljaju svoje aktivnosti. Službi fizičke zaštite u protekloj 2025. godini, u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Direktoratom za ribarstvo, obezbijeđene su

ribočuvarske licence shodno Zakonu o slatkovodnom ribarstvu i akvakulturi („Sl. list CG“, br. 172018). Iste licence obezbijeđene su za još 2 zaposlena u Odjeljenju naplate kao i za troje (3) zaposlenih u Službi ambijentalne higijene i infrastrukture. U obavljanju svojih djelatnosti, a naročito u kontroli prostora, ova Služba ima podršku Službe za kontrolu i monitoring, kao i saradnju sa relevantnim institucijama, inspekcijske službe, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Agenciju za zaštitu životne sredine i nevladine organizacije. Saradnja sa pomenutim akterima doprinijela je dobrim rezultatima na kontroli prostora Parka, naročito u segmentu sprječavanja nelegalnog ribolova.

Tokom 2025. godine Služba fizičke zaštite podnijela je veći broj prijava vezanih za nelegalan izlov ribe nadležnim institucijama (Policiji, ODT-u i inspektoru za slatkovodno ribarstvo), a takođe i sačinila veći broj službenih zabilješki ka upravi JPNPCG, koje su nakon pravne obrade proslijeđene nadležnim institucijama u okviru Opština na kojima park gravitira (komunalna inspekcija i policija), Ministarstvu prostornog planiranja i urbanizma (građevinskoj inspekciji), Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera (ekološkoj inspekciji). Ove prijave odnosile su se na fizičke promjene u prostoru (nelegalna gradnja, nelegalne aktivnosti poput džiping tura, izliva nafte i drugih derivata u jezero). U saradnji sa turističkom inspekcijom izvršena je intenzivna kontrola više pružaoca turističkih usluga, a saradnja je rezultirala sa 6 prekršajnih naloga ka nelegalnim korisnicima Parka.

Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera; Upravi za inspekcijske poslove, Komunalnoj policiji i Komunalnoj inspekciji podnijeto je 226 prijava povodom gore navedenih promjena u prostoru

Uslijed nelegalnog izlova ribe, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, podnijeto je 18 prijava dok je Osnovnom državnom tužilaštvu podnijeto 17 prijava. Upravi policije su procesuirane dvije prijave.

Pravna služba i monitoring JPNPCG je od strane Službe fizičke zaštite obaviješteni su o 65 aktivnosti nelegalnog krivolova protiv NN lica. Ukupno je u 2025. godini procesuirano je 75 lica zbog nelegalnog izlova ribe.

Služba fizičke zaštite oduzela je materijalno tehnička sredstva koja su korišćena u nelegalnom izlovu ribe. Oduzeto je 139 mreže, 4 blinkera,18 pari, 28 VBM, 33 plovila, 16 rezervara,17 lampi, 13 pretvarača, 27 osti, 13 sondi,37 akumulatora, 8 sakova,1 agregat, 5 gel – baterija i 1 vabilica za ptice. Zaplijenjeno je oko 368 kg nelegalno izlovljene ribe. Većina zaplijenjenih materijalno- tehnička sredstva u saradnji sa zaposlenima u Upravi državne imovine i shodno propisima, popisana su i predata Upravi za imovinu. U saradnji sa Agencijom za zaštitu životne sredine i volonterima postavljeno je više kamera zamki (u vlasništvu Agencije) u funkciji monitoringa krivolova.

***Tabela 3**: Broj izdatih ribolovnih dozvola u 2025.godini*

Tip dozvole	Broj izdatih dozvola
Privredni ribolov	461
Sportsko-rekreativni ribolov	296

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture

Poslove Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture u programskom periodu obavljalo je 9 zaposlenih i šef Službe, koji su bili angažovani na sljedećim poslovima:

- svakodnevnog održavanje ambijentalne higijene oko upravne zgrade NP na Vranjini i objekta na Podhumu, kao i parkinga, dvije plaže i pristaništa;
- čišćenja moračkog i virskog kanala dva puta nedjeljno;
- košenja i čišćenja punkta Stanaj;
- čišćenja ribolovne staze Lesendro i ribolovne staze Morača;
- čišćenja i košenja tvrđave Lesendro i tvrđave Žabljak Crnojevića;
- čišćenja Murića i murićke plaže 2 puta mjesečno;
- čišćenja, košenja i markiranja pješačkih staza 3 puta godišnje i to: Obodska pećina, Ćukovići - R.Crnojevića, Komarno – Poseljani, Zekova Glava, Zabes – Godinje;
- održavanja i markiranja vidikovca Zekova Glava i punktova Stanaj i Vitoja;
- akcijama uklanjanja otpada organizovanim od strane NVO sektora
- popravke mobilijara na prostoru Parka (informativne table, klupe, kante za otpad, pristani, drveni most ispod magistrale i pruge na ulazu u Virpazar)

Tokom ovih aktivnosti prikupljeno je 2.608 vreća otpada, Osim svojih redovnih aktivnosti, zaposleni ove Službe su svakodnevno bili angažovani kao ispomoć Službi fizičke zaštite (oko navoza glisera, zaplijenjenih sredstava i dr.).

Služba za kontrolu i monitoring

Tokom 2025. godine aktivnosti Službe za kontrolu i monitoring u Nacionalnom parku Skadarsko jezero rezultirale su unapređenjem nivoa nadzora, jačanjem operativne discipline i smanjenjem pojedinih oblika nepravilnosti. Kontinuirano prisustvo na terenu, uz primjenu tehničkog nadzora, omogućilo je pravovremeno identifikovanje nelegalnih aktivnosti i nepravilnosti, kao i pokretanje disciplinskih postupaka, čime je unaprijeđen nivo odgovornosti zaposlenih.
Uspostavljanje unaprijeđenog sistema praćenja i centralizacije podataka doprinijelo je boljem pregledu stanja i efikasnijoj koordinaciji reakcija. Poseban izazov i dalje predstavlja nelegalan izlov ribe, kao dominantan oblik nezakonitih aktivnosti na području Parka, dok je značajan broj nepravilnosti evidentiran i u sistemu naplate ulaznica. Sprovedene mjere u oblasti kontrole naplate i protivpožarne zaštite doprinijele su smanjenju operativnih i ekoloških rizika, kao i sprječavanju značajnijih negativnih posljedica po vodene i kopnene ekosisteme.
Tokom izvještajnog perioda sprovođen je redovan nadzor nad primjenom mjera zaštite i zdravlja na radu u organizacionim jedinicama koje djeluju na području Nacionalnog parka Skadarsko jezero, uz kontinuiranu saradnju sa eksternom ovlašćenom firmom sa kojom JPNPCG ima sklopljen ugovor. Ovim pristupom obezbijeđena je usklađenost sa zakonskim propisima i unaprijeđena bezbjednost radnog okruženja, sa fokusom na prevenciju povreda na radu.
Ostvareni rezultati potvrđuju potrebu daljeg jačanja sistema nadzora kroz tehničku modernizaciju, unapređenje kadrovskih kapaciteta i razvoj monitoring infrastrukture, sa posebnim fokusom na jačanje kontrole na vodi, suzbijanje nelegalnog izlova ribe i unapređenje operativne discipline, radi dugoročne zaštite ekosistema Nacionalnog parka Skadarsko jezero i dosljedne primjene propisa.

Grafikon 4: *Pregled nelegalnih aktivnosti za NP Skadarsko jezero*

Grafikon za Nacionalni park Skadarsko jezero jasno ukazuje da je tokom 2025. godine dominantan oblik nelegalnih aktivnosti bio nelegalan izlov ribe, što potvrđuje izrazito visok pritisak na riblji fond. Značajan broj evidentiranih nepravilnosti u sistemu naplate ulaznica dodatno ukazuje na operativne i organizacione izazove u upravljanju velikim brojem posjetilaca.

Evidentirani slučajevi krivolova sa puškom, nelegalne gradnje i nelegalne sječe šume prisutni su u znatno manjem obimu, ali ukazuju na potrebu stalnog nadzora nad korišćenjem prostora i prirodnih resursa. Broj registrovanih požara, iako manji u odnosu na druge kategorije, potvrđuje značaj kontinuiranog protivpožarnog nadzora i brze reakcije.

Ukupna struktura evidentiranih aktivnosti potvrđuje da je prioritet djelovanja Službe za kontrolu i monitoring na Skadarskom jezeru usmjeren na suzbijanje nelegalnog izlova ribe, jačanje terenskog nadzora na vodi i unapređenje kontrole naplate, uz održavanje stalnog nadzora nad ostalim oblicima nelegalnih aktivnosti.

Kategorija „ostalo“ obuhvata evidentirane nelegalne aktivnosti i operativne nepravilnosti koje mogu uticati na redovno funkcionisanje nacionalnih parkova, uključujući dojave i zapažanja sumnjivih aktivnosti, neovlašćen ulazak i kretanje vozila, tehničke i organizacione probleme na naplatnim punktovima, oštećenje imovine i druge slične nepravilnosti.

2.2. Stručna zaštita

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno istorijskog nasljeđa Nacionalnog parka Skadarsko jezero, te eventualno predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređivanje, valorizaciju i sl.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za zaštitu prostora i održivi razvoj.
U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG tokom 2025. godine angažovano je ukupno petnaest (15) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, jedan (1) stručni saradnik za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, jedan (1) stručni saradnik za faunu sisara, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.
Tokom 2025.godine Ugovorom na određeno vrijeme angažovan je jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu, a od septembra 2025.godine i jedan (1) stručni saradnik za šumarstvo.
U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u toku 2025. godine nedostajao je: jedan (1) stručni saradnik za fauna beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za fauna sisara i jedan (1) stručni saradnik za floru i vegetaciju.
Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža, kamera zamke). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.
Preduzete mjere u cilju stručne zaštite Parka date su u poglavlju 3. Realizacija programa upravljanja.

3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta

Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad, softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika
Izvršena je analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijedili podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Skadarsko jezero, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES).
Baza flore nacionalnih parkova sadrži podatke za 2801 biljni takson (814 terenski popisano), od kojih se 1102 taksona odnose za područje NP Skadarsko jezero. Tokom terenskih istraživanja potvrđeno je prisustvo 265 biljnih taksona, na različitim staništima NP.

Dat je tabelarni prikaz brojnosti popisanih taksona, sa naglaskom na terenske podatke, kao i brojnost po osnovu nacionalnog i međunarodnog statusa i nivoa zaštite.

***Tabela 4**: Broj nacionalno i međunarodno značajnih biljnih taksona u flori NP, sadržanih u bazi*

Liste	Ukupno	Terenski podaci
Broj popisanih taksona (vrsta i podvrsta)	1102	265
Nacionalno/međunarodno značajni taksoni	558	180
Endemi / subendemi	59 / 55	15 / 6
Zakonom zaštićene (Sl. list RCG 76/06)	59	32
Međunarodne liste	460	166
EU Habitat Directiva	9	7
Bern Convention	10	9
CITES	54	21
IPA	11	8
EU IUCN Red List	436	161

Napomena: Tabela ne sadrži podatke terenskih istraživanja sprovedenih prije formiranja baze. Nedostajući podaci biće unijeti tokom narednog planskog perioda.

***Tabela 5:** Zastupljenost nacionalno značajnih taksona u flori NP na međunarodnim listama*

Liste	Ukupno	Zakonom zaštićeni („Sl. list RCG“, br. 76/06)	Endemi / subendemi
Međunarodno značajni taksoni	460	51	12 / 7
HD	9	7	1 / 0
BC	10	9	1 / 0
CITES	54	33	0 / 2
IPA	11	11	6 / 0
EU - IUCN Red List	435	45	7 / 6

Tabela 6: Zastupljenost osjetljivih biljnih vrsta NPSJ po IUCN kategorizaciji (EU IUCN Red List)

Konzervacioni status	ukupno	Populacioni trend			
		stable	decreasing	increasing	unknown
DD (data deficient)	13		6		7
LC (least concern)	409	282	45	11	71
NT (near threatened)	10		9		1
VU (vulnerable)	3		2		1
Ukupno	435	282	62	11	80

Legenda: DD - data deficient (nedostaju podaci); LC - least concern (najmanje ugrožena); NT - near threatened (skoro ugrožena); VU - vulnerable (ranjiva)

Po pitanju međunarodnog statusa, najveći broj biljnih taksona (435) nalazi se na EU-IUCN Red List. Dominantni su oni sa LC konzervacijskim statusom (409) sa stabilnim trendom populacija (282), dok su sa VU statusom tri taksona, od kojih dva sa opadajućim populacionim trendom (*Marsilea quadrifolia* i *Platanus orientalis*).

Na osnovu prikupljenih podataka može se istaći da su u granicama Parka prisutni brojni endemi, užeg i šireg rasprostranjenja. Najbrojniji su balkanski endemi, od kojih najveću važnost za floristički diverzitet Crne Gore imaju oni sa najužim rasprostranjenjem, kao što su: *Leucanthemum rohlenae* (CG), *Cardamine montenegrina* (CG), *Quercus robur* subsp. *scutariensis* (CG, Al), *Cymbalaria ebelii* (CG, Al), Seseli globiferum (CG, Hr), *Scilla lakusicii* (CG, BH, Hr), *Edraianthus dalmaticus* (CG, BH, Hr), *Clinopodium alpinum* subsp. *majoranifolium* (CG, ?BH, Hr), *Succisella petteri* (CG, Al, Hr) i dr.

Sem navedenih i brojnih drugih endema, kao najznačajniji osjetljivi biljni taksoni u flori NP Skadarsko jezero, izdvojili su se taksoni koji imaju nacionalne i međunarodne nivoe zaštite.

Tabela 7: *Status značajnih biljnih vrsta na nacionalnim i međunarodnim listama*

Vrsta	Endem	Sl. list RCG 76/06	CG Preliminarna crvena lista	Eu IUCN Red List	HD, BC, IPA, CITES
Ramonda serbica	Balkana	+		LC unknown	HD An.IV, BC An.I, IPA
Edraianthus dalmaticus	Balkana	predlog	CR		
Marsilea quadrifolia		+	CR	VU decreasing	HD An.II i IV, BC An.I, IPA
Caldesia parnassifolia		predlog	CR	NT decreasing	HD An.II i IV, BC An.I
Gladiolus palustris		+		DD decreasing	HD An.II i IV, BC An.I, IPA
Najas flexilis		+		VU unknown	HD An.II i IV, BC An.I
Anacamptis pyramidalis		+		LC decreasing	HD An.II i IV, BC An.I CITES An.II
Himantoglossum caprinum		+		NT decreasingi	HD An.II i IV CITES An.II
Galanthus nivalis		+		NT decreasing	HD An.V CITES An.II
Ruscus aculeatus				LC stable	HD An.V
Trapa natans		+		NT decreasing	BC An.I IPA
Ophrys scolopax subsp. cornuta		+		LC unknown	BC An.I CITES An.II, IPA

Orchis provincialis		+		LC decreasing	BC An.I CITES An.II
Narcissus poeticus. subsp *radiiflorus*		+		DD unknown	BC An.I
Baldellia ranunculoides		predlog	CR	NT decreasing	
Ilex aquifolium		+	EN	LC stable	
Medicago carstiensis		predlog	EN	LC stable	

Legenda: *DD – Data deficient (bez podataka); LC - Least concern (najmanja briga); VU - vulnerable (ranjiva); NT - Near threatened (skoro ugrožena); EN - Endangered (ugrožena); CR - critically endangered (kritično ugrožena)*

Očekuje se da će se sa revidiranom listom Zakonom zaštićenih vrsta i sa izradom Crvene knjige flore Crne Gore, obezbijediti potpuni uvid u postojeće stanje i brojnost ranjivih i ugroženih taksona u flori NP Skadarsko jezero.
Na osnovu raspoloživih literaturnih i terenskih podataka, primjenom Google Earth programa, urađene su mape distribucije za sledeće endemske i rijetke vrste na području NP: *Marsilea quadrifolia, Edraianthus dalmaticus, Gladiolus palustris, Micromeria longipedunculata, Petteria ramentacea, Stachys menthifolia, Vincetoxicum huteri,* kao i mape distribucije invazivnih makrofita *Egeria densa i Elodea canadensis*, u 2025. Godini.
Mape distribucije za navedene vrste date su u prilogu ovog Izvještaja.

Obaviti monitoring i analizu stanja biljnih vrsta koje se nalaze na listama HD (Annex II i IV) i BC (Anex I)
Monitoring *Marsilea quadrifolia* na lokalitetu Moračica, u kontinuitetu se obavlja od 2019. godine, zbog mogućeg zarastanja i gubitka staništa.
Istraživanja, tokom terenskog izlaska u julu 2025. godine pokazuju značajan pad u brojnosti i pokrovnosti ove vrste na obje mikrolokacije duž korita rijeke. Konstatuje se da je, u vrijeme monitoringa, korito rijeke neuobičajeno presušilo i gusto obraslo travnom vegetacijom, dominantno sa invazivnom vrstom *Paspalum distichum.* Ostaci populacije su uočeni parcijalno na manjim površinama (40m x 15m, 2m x 2m, 2m x 2m i 8m x 1m) unutar travne vegetacije. Vrsta postepeno gubi stanište, ali ne u mjeri kako to parametri pokazuju. Iz godine u godinu korito rijeke ranije presuši i ranije zatravi. Samim tim je, u tom periodu, njena zastupljenost prirodno manja (ali i uočljivost). Sa obnavljanjem vodotoka, ova vrsta i dalje uspješno obnavlja populaciju i zauzima svoje stanište. Neophodno je u narednom planskom periodu uskladiti vrijeme monitoringa, kako bi se evidentirala zastupljenost i akvatičnih i terestičnih formi i dobili realniji podaci o stanju vrste i njene ugroženosti uslijed zarastanja staništa.
Zabilježen je negativan nalaz invazivne vrste *Elodea canadensis*, koja je evidentirana 2023 godine na dvije koordinate unutar staništa *Marsilea quadrifolia*. Ispostavilo se da ova vodena invazivna vrsta ne može preživjeti sušni period staništa.

Izvršen monitoring u ugroženim Natura staništima i uspostavljen sistem upravljanja
Na plavnim površinama zaleđa sjeverne obale NP Skadarsko jezero, tokom planskog perioda 2020.–2025. godine, akcenat je bio na istraživanju i monitoringu skadarskog hrasta *Quercus robur* subsp. *scutariensis* u slivu Gostiljske rijeke.

Sprovedena istraživanja i godišnji monitoring 2025. godina potvrđuju da je istraživano područje primarno stanište skadarskog hrasta, te da fragmentarno, na zapuštenim parcelama, postoji spontana revitalizacija zajednice, ponegdje do nivoa šume. Međutim, jaki antropogeni uticaji ograničavaju ovaj proces i čine ga malo vjerovatnim ukoliko se ne sprovedu jače mjere kontrole i suzbijanje nelegalnih radnji - sječe i paljenja. Zbog fragmentiranosti i stalnih pritisaka na stanište, natura habitat kojem pripada (92A0 - Galerija bijele vrbe i bijele topole) ne pokazuje reprezentativnost na ovom području.
Sa biološke strane, opstanak vrste (populacije) nije upitan, jer skadarski hrast uspješno plodonosi i razvija podmlatke. Međutim, zbog prisutnih uticaja (obrađivanje, košenje, paljenje, sječa, invazivne vrste), mali broj podmladaka dostiže plodnu zrelost. Između ostalog, važno je obezbijediti opstanak starijih jedinki, naročito onih koje su izdvojene kao reprezentativna stabla ili stabla budućnosti. Stanje na terenu pokazuje da su upravo takva stabla najugroženija sječom od strane lokalnog stanovništva u čijem su vlasništvu.
U ranijem periodu, definisana je konkretna površina za monitoring i očuvanje staništa, koja je 2017. godine opisana kao šumska zajednica izražene spratovnosti, dok rezultati monitoringa iz 2025. godine ukazuju na nezadovoljavajuće stanje staništa, uslijed nelegalne sječe gotovo svih većih jedinki skadarskog hrasta, kao i pratećih vrsta poput lučkog jasena (*Fraxinus angustifolia*) i brijesta (*Ulmus sp*.), što je uzrokovalo promjene u strukturi zajednice i ulazak invazivnih vrsta *Erigeron canadensis* i *Erigeron annuus*.

Utvrditi stanje i uticaj invazivnih vrsta i definisati mjere za njihovu kontrolu i suzbijanje
Tokom 2025 godine nastavljen je monitoring invazivnih makrofita *Egeria densa* i *Elodea canadensis* na ranije utvrđenim lokalitetima:

Pelinovo i ostrvo Moračnik
Elodea canadensis je 2023 godine evidentira i u vodi Skadarskog jezera na dvije lokacije: uz obalu Pelinova, gdje 2024 godine bilježimo negativan nalaz i uz ostrva Moračnik, odakle je mehanički uklonjena od strane stručne službe JPNPCG. Monitoring 2025. godine potvrđuje negativan nalaz na lokaciji Pelinovo, ali i obnavljanje populacije uz ostrvo Moračnik. Taj dio populacije je ograničenog širenja unutar betonske ponte, ali može biti mjesto njenog raznošenja na druge lokalitete uz obale jezera. Neophodno je nastaviti monitoring i u uslovima niskog vodostaja ponoviti aktivnost mehaničkog uklanjanja invazivne vrste.

Rijeka Moračica (Žabljačke livade)
Elodea canadensis je 2023. godine evidentirana i na dvije koordinate u koritu rijeke Moračica, unutar staništa *Marsilea quadrifolia*. Međutim nije preživjela nastupajući sušni period, što je potvrđeno monitoringom 2024. i 2025. godine.
Invazivna trava *Paspalum distichum* dominantno zauzima plavne površine i presušeno korito rijeke Moračice i time ugrožava stanište *Marsilea quadrifolia*.
U neposrednom okruženju, na cijelom području Žabljačkih livada, potvrđeno je ranije konstatovano prisustvo invazivnih vrsta: *Ambrosia artemisiifolia*, *Xanthium strumarium* subsp. *italicum*, *Gleditsia triacanthos*. Širenje *Gleditsia triacantos* je toliko intenzivno da su Žabljačke livade prerasle u šume gledičije.

Šegrtnica i Plavnica

Potvrđeno je zabrinjavajuće prisustvo *Egeria densa* u Šegrtnici, od mosta u Ponarima do Žabljaka Crnojevića, dok u Plavnici nije zabilježeno njeno prisustvo.

Tanki rt - Pelinovo - Vučja gora
Egeria densa evidentira se 2023. godine u vodi Skadarskog jezera, uz obalu Pelinovo - Vučja gora, na površini oko 750mx10m i pokrovnosti od 80-100%. Sledeće godine zabilježeno je proširenje areala na dužinu od oko 970m. Međutim, ove godine imamo negativan nalaz cijelom dužinom zaliva. Odgovor na pitanje da li je gust sklop listova kasoranje *Trapa natans* (100% pokrovnosti), razlog njenog nestanka ili je aktivnost uzorkovanja bila neuspješna, uslijed nemogućnosti da čamac dublje uđe u vegetaciju, treba da pokažu sledeća istraživanja. Manja populacija *Egeria densa*, od oko 20mx10m, zabiljezena je na novoj lokaciji, uz obalu poluostrva Tanki rt.

Amorpha fruticosa se sporadično javlja u obalnom dijelu Pelinovo – Vučja gora. Ranijim istraživanjima je utvrđeno njeno prisustvo, zabrinjavajuće pokrovnosti, u plavnoj zoni sjeverne obale Skadarskog jezera.

Obavezana Članom 14 i Članom 15 Zakona o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva u Crnoj Gori (Sl. list Crne Gore, br. 18/19), Stručna služba je obavijestila nadležno Ministarstvo i Agenciju za zaštitu životne sredine (dopisom br. 05 – 2517, od 02. 09. 2025 godine) o evidentiranom stanju i distribuciji ivanzivne vrste *Egeria densa* (i drugih vrsta) u ekosistemu NP Skadarsko jezero, kako bi se što prije primijenile odredbe navedenog zakona i uspostavila kontrola njenog daljeg širenja. U saradnji sa nadležnim institucijama neophodno je sagledati i usaglasiti dalje korake po pitanju primjene konzervacionih mjera s obzirom da odredbe Zakona traže da mjere propiše organ uprave.

Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe
U cilju bolje kontrole ubiranja ljekovitog bilja i šumskih plodova, na staništima ovog NP, izrađena je mobilna aplikacija, koja će omogućiti službi zaštite uspješniji rad na terenu, a stručnoj službi analizu terenskih podataka, evidentiranje pritisaka i efikasnije upravljanje. Obuka nadzornika za korišćenje aplikacije, obaviće se početkom 2026. godine, prije sezone ubiranja i kontrole na terenu.

Očuvani šumski ekosistemi
Kontinuirani monitoring značajnih šumskih vrsta, kao što su lovor (*Laurus nobilis*) i skadarski hrast (*Quercus robur* ssp. *scutariensis*) je djelimično realizovan. Izvršen je monitoring lovora na ostrvima Skadarskog jezera, kojom prilikom su evidentirani postojeći pritisci na ove važne šumske ekosisteme, prepoznate i kao NATURA 2000 staništa. Rezultati monitoringa ukazuju na stabilno stanje populacija lovora. Najveći pritisak je antropogeni faktor, koji svojim nesavjesnim radom doprinosi uništavanju i oštećivanju ovih zajednica. Ispaša, sječa i neodgovorno ponašanje tokom boravka na ostrvima skadarskog jezera rezultira oštećenjima koji za sada nemaju negativne posljedice po ove ekosisteme. Neophodno je uspostavljanje boe fizičke zaštite i kontinuirani monitoring staništa ovih šuma. Napominjemo da se na Starčevoj gorici na stablima lovora gnijezdi siva čaplja, kao rijetka pojava za ovi ptičiju vrstu.

U okviru aktivnosti za izradu i ažuriranje interaktivne baze podataka o stanju šumskih ekosistema. terenski prikupljeni i vektorizovani podaci uspješno su integrisani u GIS bazu, čime je unaprijeđen sistem prostornog praćenja, analize i donošenja upravljačkih odluka u oblasti zaštite i unapređenja stanja šuma.

Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira

Nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune *Lepidoptera*. Podaci iz dostupnih publikacija, koje su pretežno vezane za pojedine vrste rodova ili familija, unijete su u bazu podataka. Prema sakupljenim literaturnim podacima, kao i na osnovu sprovedenih terenskih istraživanja u prethodnom periodu, na prostoru NP Skadarsko jezero registrovano je 70 vrsta dnevnih leptira, pri čemu su evidentirane mediteranske, eurosibirske i pontomediteranske vrste. Poseban fokus istraživanja bio je usmjeren na vrste od međunarodnog i nacionalnog značaja, uključujući vrste sa Aneksa EU Direktive o staništima (*Zerynthia polyxena, Euphydryas aurinia, Phengaris alcon)*, kao i nacionalno zaštićene vrste (*Papilio machaon, Iphiclides podalirius*). Realizacijom aktivnosti uspostavljena je početna baza podataka o diverzitetu, rasprostranjenosti i ekološkim karakteristikama dnevnih leptira, koja predstavlja osnov za dalji monitoring i planiranje mjera zaštite biodiverziteta u NP Skadarsko jezero.

Uređen i održiv ribolov na Skadarskom jezeru

Označavanje ribolovnih alata je planirana aktivnost koja ima za cilj da se adekvatnije sprovodi kontrola nelegalnih ribarskih aktivnosti odnosno da se vidno razlikuju oni koji su kupili dozvolu i posjeduju odgovarajući alat od onih koji nisu. Ona za sada nije realizovana već je prenesena za narednu godinu (2026) kada će sredstva za istu u iznosu od 20.000 eura biti obezbjeđenja od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Cilj je da se nabave bove sa logom nacionalnog parka i koje će se koristiti i označavati adekvatne ribolovne alate.

Evidencija ulova je veoma važan segment ribarstva na jezeru koja treba da da statistički podatak o ulovu po vrstama riba ali i da uredi promet riba do krajnjeg kupca. Na taj način velikim djelom bi se suzbio i nelegalni ulov jer bi se kod krajnjih kupaca znalo porijeklo ribe. Aktivnost nije realizovana jer mjesta prvog iskrcaja nisu izgrađena koje treba da sprovede Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Pokazalo se da bez mjesta prvog iskrcaja nije moguće sprovesti evidenciju.

U kontinuitetu se radi na donošenju novih podzakonskih akata i zakona koje dalje uređuju ribarstvo na jezeru. U prethodnoj godini radilo se na novom Zakonu o slatkovodnom ribarstvu i upućena je inicijativa za zabranu lova na jegulju, koja nije dobila odobrenje naučne institucije. Kroz saradnju sa ribarskim udruženjima organizovani su sastanci sa sportskim i privrednim ribolovcima, kako bi se adekvatno planirale i sprovodile aktivnosti vezane za održivo korišćenje i zaštitu ribljeg fonda.

U 2025. godini pokrenut je projekat „Podrška integraciji ekosistemskog pristupa upravljanju ribarstvom na Skadarskom jezeru" koji predstavlja značajnu prekretnicu u jačanju bilateralne saradnje između Albanije i Crne Gore u cilju održivog upravljanja Skadarskim jezerom. Okupljeni su ključni akteri radi predstavljanja ciljeva projekta, planiranih aktivnosti i okvira za implementaciju, uz podsticanje konstruktivnog dijaloga neophodnog za uspješnu realizaciju i dugoročnu održivost. Nosioci projekta su Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Albanije, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore i Organizacija za hranu i

poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO). Kroz jačanje institucionalne saradnje, uspostavljanje pojednostavljenog sistema za praćenje ribolovnih aktivnosti i direktno uključivanje lokalnih zajednica — uključujući žene, mlade i ranjive grupe — ovaj projekat ima za cilj da postavi zajedničku osnovu znanja za unapređenje otpornosti i održivosti ribarstva, doprinese zaštiti životne sredine i podrži ruralni razvoj u prekograničnom području Skadarskog jezera.
Učestvovanje i doprinos svih relevantnih strana, uključujući predstavnike institucija, lokalnih zajednica, akademske zajednice i nevladinog sektora, biće od ključne važnosti za ostvarenje zajedničke vizije zaštite i održivog korišćenja Skadarskog jezera. Tokom projekta formiraće se tročlana komisija sa obje strane (3 Albanska člana i 3 Crnogorska člana) istoga ranga (npr. direktor, ihtiolog, predstavnik ribara) koja će zajednički da usklađuje legislativu i pravila ribarstva na Skadarskom jezeru.

Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
Tokom 2025. godine nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prema sakupljenim literaturnim podacima i na osnovu terenskih istraživanja na prostoru NP Skadarsko jezero registrovano je 11 vrsta vodozemaca i 23 vrste gmizavaca.
Realizovana su terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Istraživanje je obuhvatilo lokalitete: Virpazar, ostrva Moračnik, Raduš i Grmožur, korito rijeke Moračice i rijeka Šegrtnica na Žabljaku Crnojevića. Na istraživanim područjima registrovano je 2 vrste vodozemaca i 3 vrste gmizavaca.
Podaci su unijeti i obrađeni u elektronsku (Excel) bazu. Za svaku vrstu je utvrđen status zaštite po osnovu nacionalnih lista i/ili međunarodnih lista (Bernska konvencija, EU Habitat direktiva – NATURA 2000, IUCN Crvene liste). Sve zabilježene vrste su zaštićene nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim konvencijama, ali nijesu svrstane u ugrožene kategorije prema IUCN klasifikaciji osim skadarske žabe koja se svrstava u ranjivu kategoriju, koja je balkanski endem kao i kraški gušter.

Pregled utvrđenih vrsta vodozemaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi:

- Skadarska žaba *(Pelophylax shqipericus)* – IUCN kategorija VU, Crvena lista CG VU, Balkanski endem, dodatak III Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06);
- Velika zelena žaba *(Pelophylax ridibundus)* – IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, Annex V Habitat direktiva, dodatak III Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06).

Pregled utvrđenih vrsta gmizavaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi:

- Kraški gušter *(Podarcis melisellensis)* - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, Balkanski endem, Annex IV Habitat direktiva, dodatak II Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06). Balkanski endem;

- Barska bjelouška *(Natrix natrix)* - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, dodatak III Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06);
- Riječna bjelouška *(Natrix tessellata)* - IUCN kategorija LC, Crvena lista CG LC, Annex IV Habitat direktiva, dodatak II Bernske konvencije. Vrsta je zaštićena u Crnoj Gori Rješenjem o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG", br. 76/06).

Monitoring i istraživanje kolonijalnih vrsta ptica u specijalnim rezervatima prirode

Tokom 2025. godine kolonija kudravog pelikana (*Pelecanus crispus)* je praćena dva puta mjesečno u sezoni gniježđenja, pri čemu je izbrojano oko 90 aktivnih gnijezda. Procjenjuje se da populacija broji oko 250 odraslih i oko 90 mladih jedinki, te se ocjenjuje kao stabilna i vitalna, uz dobru uspješnost podizanja mladunaca. Praćena je i prostorna distribucija vrste, a jedinke su u najvećem broju registrovane na lokalitetima Mali Moračnik, Pančevo oko, Crni žar, Šarova topola, kao i na području Malog i Velikog blata, što potvrđuje značaj šireg područja jezera za ishranu i odmor ove vrste. Tokom 2025. godine prvi put su postavljeni satelitski/GPS transmiteri na četiri mlade jedinke radi praćenja njihovog kretanja i dinamike populacije. Iako je kolonija stabilna, i dalje su prisutni pritisci u vidu prolaska turističkih čamaca, nelegalnog ribolova i uznemiravanja tokom sezone gniježđenja, dok zaštitne bove postavljene 2024. godine predstavljaju važnu mjeru ograničavanja pristupa koloniji na Malom Moračniku u osjetljivom periodu.

Monitoring kolonijalnih vrsta, pored kudravog pelikana, uključuje malog kormorana (*Microcarbo pygmeus*) i velikog kormorana *(Phalacrocorax carbo*). Populacija velikog kormorana pokazuje stabilan do blago rastući trend, a značajne kolonije prisutne su na lokalitetima Pančevo oko i Crni žar, često u mješovitim kolonijama sa malim kormoranom.

Tokom 2025. godine registrovane su gnijezdeće kolonije velikog kormorana (*Phalacrocorax carbo*) na području Pančevih oka i Crnog žara (sjeverna strana jezera), zatim manja kolonija na lokalitetu oko Manastirske tapije sa oko 50 gnijezda, kao i kolonija na Malom Moračniku sa oko 100 gnijezda. U gnijezdima su najčešće registrovana dva do tri pileta, što ukazuje na dobru reproduktivnu uspješnost. Ukupan broj gnijezdećih parova velikog kormorana procjenjuje se na oko 2.000, pri čemu se vrsta registruje na čitavoj površini jezera tokom cijele godine. Najveća koncentracija zabilježena je krajem februara na području između Vranjine i Manastirske tapije, gdje je evidentirano preko 5.000 jedinki. Takođe se registruju kolonije i veća jata u preletu na sjevernoj strani jezera. Na osnovu dostupnih podataka, populacija velikog kormorana ocjenjuje se kao zdrava i stabilna.

Mali kormoran registruje se tokom cijele godine na čitavoj površini Skadarskog jezera. Najvažnija gnijezdilišta ove vrste nalaze se na sjevernoj strani jezera, gdje su kolonije evidentirane u mješovitim zajednicama sa velikim kormoranom na području Pančevih oka i Crnog žara. Manja kolonija registrovana je i na Omerovoj gorici, zajedno sa sivom čapljom. Ukupna populacija malog kormorana procjenjuje se na oko 1.200 gnijezdećih parova. Tokom ljetnjih mjeseci brojne kolonije i veće koncentracije jedinki evidentirane su na području Malog i Velikog blata, kao i duž toka Rijeke Crnojevića, što potvrđuje široku prostornu distribuciju i značaj ovih staništa za reprodukciju i ishranu vrste. Tokom zimskog cenzusa evidentirano je 1.500 jedinki.

Monitoring sive čaplje (*Ardea purpurea*) obuhvata i koloniju na Omerovoj gorici, gdje je registrovano oko 50 gnijezda sa prosječno dva mladunca po gnijezdu, uz visoku uspješnost

gniježđenja. Dodatna manja kolonija evidentirana je na južnoj obali, u blizini Mačjeg zaliva, sa oko 10 gnijezda. Tokom cijele godine na sjevernoj strani jezera, na području Pančevih oka, registruje se oko 10 parova, uz pretpostavku da se i tu gnijezde. Prostorna distribucija vrste obuhvata i južnu i sjevernu stranu jezera – od Virpazara do Ckla, kao i područje sjeverno od Rijeke Crnojevića do Pančevih oka.

Mala bijela čaplja (*Egretta garzetta***)** se takođe registruje tokom cijele godine, dok su jedina potvrđena gnijezda evidentirana u mješovitoj koloniji sa kudravim pelikanom na Malom Moračniku. Prostorna distribucija vrste obuhvata čitavu površinu jezera, a najveća kolonija registrovana je u neposrednoj blizini Virpazara, na plavnim livadama, gdje broji oko 30 jedinki. Populacija se ocjenjuje kao stabilna i zdrava.

Žuta čaplja (*Ardeola ralloides*) se od proljeća registruje na sjevernoj strani jezera, posebno u rezervatu Pančevo oko, gdje se tokom ljetnjeg monitoringa bilježi i do 30 jedinki. Kolonija sa oko 20 gnijezdećih parova potvrđena je na području Gostiljske rijeke, a vrsta se registruje i na Malom i Velikom blatu, kao i u rukavcima Rijeke Morače. Na tim lokalitetima tokom ljetnjih mjeseci evidentirana je i veća kolonija čaplje govedarke (*Bubulcus ibis*), naročito na području Manastirske tapije i ušća Rijeke Morače. Na istom području tokom septembra registrovano je i desetak jedinki bukavaca (*Botaurus stellaris*).

Mala čaplja (*Ixobrychus minutus*) registruje se cesto na području Malog i Velikog blata, kao i na usću rijeke Morače, gdje nije brojna populacija. Takođe, tokom monitoringa registrovana je i velika bijela čaplja sa populacijom koja broji oko 50 jedinki.

Populacija bjelobrade čigre (*Chlidonias hybrida)* na Skadarskom jezeru procjenjuje se na oko 700 do 1.000 parova, čime ovo područje predstavlja jedno od najvažnijih u regionu za očuvanje ove vrste. Monitoringom tokom 2025. godine potvrđeno je stanje iz 2024. godine, da pojedine kolonije ostaju stabilne i ne mijenjaju se značajno. Lokacije poput Stanaja, Koraćice i Pijesaka pokazuju visok uspjeh gniježđenja od 100%, što ukazuje na povoljne uslove za podizanje mladunaca, zahvaljujući očuvanim staništima i adekvatnoj zaštiti.

Na nekim lokacijama, prebrojavanje je otežano zbog raštrkanosti gnijezda i guste vegetacije, što sugeriše da je stvarni broj gnijezda i odraslih jedinki vjerovatno veći od zabilježenog.

S druge strane, lokacije poput Crnog žara i Žabljačkih livada pokazale su niži postotak uspješnosti gniježđenja, što može biti posljedica nepovoljnih uslova ili prisustva prijetnji za gniježđenje na tim lokalitetima, tokom monitoringa 2025. godine registrovani su pritisci probijanje plovnih puteva kao i ribolov nedozvoljenim sredstvima poput agregata.

Očuvanje diverziteta ptica i njihovih staništa

Monitoring zimovalica na Skadarskom jezero sprovodi se u okviru međunarodnog programa International Waterbird Census (IWC) od 1991. godine, uz kraći prekid 2001/2002. Istorijski podaci pokazuju da je jezero imalo potencijal da podrži preko 500.000 ptica tokom zime, s najvećom zabilježenom brojnošću 1999. godine od gotovo 150.000 jedinki. U posljednjoj deceniji uočava se trend opadanja zimovalica, što se potvrđuje i rezultatima IWC monitoringa za period 2023–2025. godina. Tokom 2023. godine registrovano je ukupno 57.598 jedinki, pri čemu je najbrojnija vrsta bila liska (26.267 jedinki); 2024. godine ukupno 11.039 jedinki, s najvećom brojnošću velikog kormorana; a 2025. godine ukupno 31.320 jedinki, pri čemu je najbrojnija vrsta bila liska (15.000 jedinki). Pad brojnosti zimovalica povezuje se s klimatskim promjenama, promjenama vodostaja, izmjenama migracionih obrazaca, dostupnošću hrane i stepenom uznemiravanja.

Proljećni i ljetnji monitoring fokusiran je na utvrđivanje broja gnijezdećih parova, praćenje uspješnosti podizanja mladunaca, prostornu distribuciju kolonija i dinamiku promjena lokacija gniježđenja, uz posebnu pažnju na rezervate Pančevo oko i Crni žar, gdje su kolonije osjetljive na promjene vodostaja, sukcesiju tršćaka, klimatske ekstreme, neregulisane plovne puteve i antropogene pritiske. Višegodišnji monitoring omogućava praćenje sezonskih i godišnjih oscilacija, identifikaciju novih kolonija i napuštanje tradicionalnih gnjezdilišta.
Posebna pažnja posvećena je istraživanjima dinamike kolonijalno gnijezdećih vrsta u rezervatima Pančevo oko i Crni Žar, koji predstavljaju ključne lokalitete za gniježđenje malog i velikog kormorana (*Microcarbo pygmeus*, *Phalacrocorax carbo*), čaplji (*Ardea cinerea*, *Egretta garzetta*, *Ardea alba*), čigri (*Chlidonias hybrida*) i drugih vodenih vrsta.
Tokom ovogodišnjeg monitoringa otkrivena su i nova gnijezdilišta za vrste iz porodice gnjuraca, na prostoru ostrva Beška, dok su na području Velikog i Malog blata evidentirane gnijezdeće kolonije ćubastog gnjurca (*Podiceps cristatus)* i crnovratog gnjurca (*Podiceps nigricollis*), pri čemu je tokom septembra na području Malog blata registrovano oko 50 mladih jedinki.
Od indikatorskih vrsta redovno se prati stanje patke njorke, koja se tokom 2025. godine registrovala isključivo na sjevernoj strani Skadarsko jezero, sa jatom od oko 50 jedinki i distribucijom od područja Velikog blata do Pančevih oka, pri čemu gniježđenje na tim lokalitetima nije registrovano.

Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna
Aktivnost monitoringa vrsta iz porodice kuna realizovana je kroz saradnju sa NVO Wildlife Montenegro u periodu mart–maj 2025. godine u okviru međunarodnog projekta. Monitoring je obuhvatio pregled 55 unaprijed definisanih lokacija primjenom standardizovane metode za praćenje vidre (*Lutra lutra*), pri čemu su zabilježena 24 pozitivna nalaza, što ukazuje na stabilno prisustvo vrste na području Parka. Tokom istraživanja postavljene su i dvije kamera-zamke, pri čemu su u rejonu Biškog repa po prvi put dobijeni foto i video zapisi mužjaka i ženke vidre, dok na lokalitetu Karuč nije registrovano prisustvo. Rezultati ukazuju na relativno stabilan trend populacije, uz evidentirane lokalne pritiske i prijetnje koje zahtijevaju dalje sistematsko praćenje i primjenu mjera zaštite.

Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa
Na području Parka vršio se monitoring voda od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju. Zvaničan izvještaj institucije za 2025. godinu biće dostupan krajem aprila 2026.godine.
Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore u svom godišnjem izvještaju (VI-24) fizičko-hemijske, hemijske i biološke osobine površinskih voda i fizičko-hemijske i mikrobiološke osobine podzemnih voda u Crnoj Gori za 2024. godinu, konstatovano je da na osnovu vrijednosti osnovnih fizičko-hemijskih elemenata kvaliteta ispitivanih prirodnih jezera zabilježen dobar status na Skadarskom jezeru na lokaciji Moračnik. Takođe, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore je u toku 2025. godine sproveo istraživačke aktivnosti na području NP Skadarsko jezero u vidu in situ mjerenja sa multiparametarskom sondom i ručno uzrokovanje vode iz čamca koje su definisane u dokumentu *Data Collection Activity plan-Delivery D.1.1.* u okviru projekta SMART WATER na 20 lokacija na sjeverozapadnom dijelu Skadarsko jezera (prostor Kamenik, Vranjina i Virpazar). U

februaru2026.godine organizovaće se radionica u okviru projekta Smart Water, na kojoj će biti predstavljeni dosadašnji rezultati istraživanja.

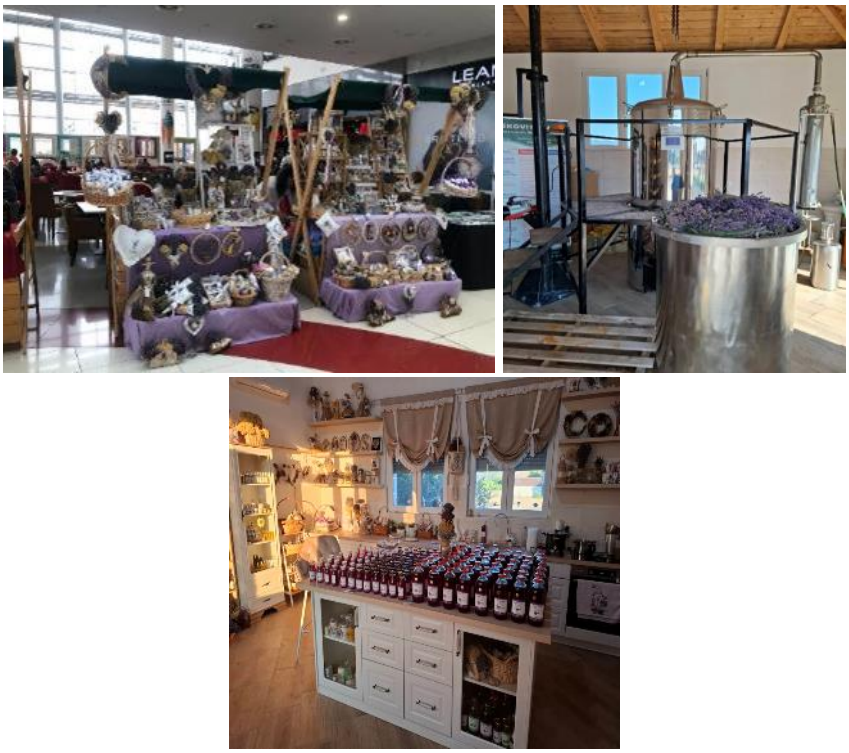
Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala

U kontekstu redovnih aktivnosti kroz primaran rad koji se tiče inventarisanja i dokumentovanja nematerijalne kulturne baštine na prostoru NP Skadarsko jezero zabilježena je vještina - repariranje i izrada tradicionalne malisorske nošnje „Džuplete" u oblasti Malesije.

Slika 1: *Vještina repariranja i izrade tradicionalne nošnje*

Takođe je obrađena vještina - tradicionalni uzgoj i primjena ljekovitog bilja (gazdinstvo Bećović) iz Dinoša.

***Slika 2**: Uzgoj i plasman ljekovitog bilja*

Zahvaljujući još uvijek dijelom prisutnosti aktivnosti kulturno-umjetničkih društava, kao aktivnih čuvara i prenositelja baštine, brojni elementi nematerijalne kulturne baštine još uvijek su očuvani. Tu bi naveli KUD „Radman Šarkić", „Koha" iz Dinoša, „Besa" iz Zatrijebča, „Lirija" iz Milješa, i „Rapaša" iz Hota.

Upućena je i proslijeđena Inicijativa za zaštitu Šestanskog sira Upravi za zaštitu kulturnih dobara, koja je prihvaćena.

***Slika 3:** Lokalni proizvođači šestanskog sira*

Kroz kreiranje okvira za promociju nacionalnih parkova i predstavljanje široj javnosti 20-21. marta su organizovani „Dani Nacionalnih parkova" u TC Big Fashion, u Podgorici. Tom prilikom održan je sajam proizvoda lokalnog stanovništva i prezentacija starih vještina i zanata sa prostora svih pet nacionalnih parkova.

Slika 4: *Prezentacija nacionalnih parkova u TC Big Fashion*

Nacionalni parkovi su učestvovali u organizaciji događaja „Festival vina i ukljeve" u martu na Virpazaru.

Slika 5: *Sa prezentacije baštine u Virpazaru*

Promocija NP Skadarsko jezero u okviru Manifestacije „Dani krapa" na Plavnici, osim prezentacije Parka, upriličena je i demonstracija pletenja ribarske mreže kao rijetke vještine i znanja. Ova promocija pružila je posjetiocima nesvakidašnji doživljaj kroz demonstraciju tradicionalnog pletenja ribarskih mreža. Posebno su uživali mladi koji su pokušali da nauče ovu vještinu.

Slika 6: *Sa manifestacije Dan krapa na Plavnici*

Upućena je inicijativa prema Pošti Crne Gore za štampanje markica gdje su dati predlozi za sve nacionalne parkove Crne Gore, za kulturno-istorijsko i etnografsko nasljeđe (fotografije sa opisom i obrazloženjem) u cilju promocije Parkova kroz ovakav vid prikaza.

Uzeto je učešće u osmišljavanju, organizovanju i prezentaciji NP Skadarsko jezero na završnoj konferenciji projekta „Sliv Skadarskog jezera - Prekogranični rezervat biosfere“, uz pripremu i odabir učesnika za sajam koji je organizovan povodom ove konferencije u zgradi Naučno-tehnološkog centra.

Slika 7: *Organizovan sajam domaćih proizvoda*

Uzeto je učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori u Ministarstvu kulture i medija na Cetinju.
Na poziv Agencije za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice, uzeto je učešće u projektu „Mistične priče Dunavske zelene rute“, koji predstavlja valorizaciju međunarodnog prirodnog i nematerijalnog nasljeđa, sa ciljem društveno-ekonomskog razvoja ruralnih područja Podunavlja.

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi

Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija
Tokom protekle 2025. godine u Nacionalnom parku Skadarsko jezero realizovan je veliki broj edukativnih aktivnosti za djecu svih uzrasta. Aktivnosti su sprovođene kako na otvorenom (pješačke ture i krstarenja sa ciljem posmatranja i istraživanja ptica, upoznavanja sa drugim vrstama flore i faune, kao i obilazak drugog nacionalnog parka), tako i kroz interaktivne radionice organizovane u školama i Centrima za posjetioce (prezentacije, izvođenje predstava i performansa, kreativne aktivnosti).
Edukativne aktivnosti bile su usmjerene na teme i važne ekološke datume predviđene Godišnjim programom NP Skadarsko jezero, ali i na teme koje su predlagale same vaspitno-obrazovne ustanove.

U navedenim edukativnim aktivnostima učestvovalo je ukupno 2.145 učenika iz 23 osnovne škole sa teritorije Bara, Budve, Podgorice, Zete, Nikšića, Danilovgrada, Kolašina, Herceg Novog i Tivta; 195 predškolaca iz četiri predškolske ustanove iz Podgorice, Bara i Zete; 50 učenika iz dvije internacionalne škole iz Budve i Podgorice, kao i 120 učenika iz tri srednje škole iz Budve, Podgorice i Plužina.

Realizovane su brojne tematske i edukativne radionice povodom obilježavanja važnih ekoloških datuma predviđenih Programom upravljanja NP Skadarsko jezero, među kojima su: Dan vlažnih staništa, Dan voda, Dan planete Zemlje, Dan vidre, Dan zaštite biodiverziteta, Dan evropskih parkova, Dan zaštite životne sredine, kao i period ribolovnog zabrana.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana voda**,** učenici OŠ „Milorad Musa Burzan" i OŠ „Pavle Rovinski" iz Podgorice, kao i OŠ „Vladika Danilo" i OŠ „Zarija Vujošević" iz Zete, upoznali su se sa bogatstvom biodiverziteta zaštićenog područja, značajem vode za čovjeka i ukupan živi svijet, kao i sa sve izraženijim problemom nedostatka pijaće vode na Planeti, u skladu sa ovogodišnjom temom „Čuvajmo lednike". U okviru obilježavanja ovog datuma, učenici OŠ „Milorad Musa Burzan" i OŠ „Vladika Danilo" su 21. marta obišli vodoizvorište „Bolje sestre". Kroz saradnju NP Skadarsko jezero i Regionalnog vodovoda Crnogorsko primorje, učenici su, uz stručnu podršku zaposlenih, imali priliku da se upoznaju sa karakteristikama vodoizvorišta i učestvuju u uzorkovanju vode na terenu i u laboratoriji.

***Slika 8**: Radionice povodom obilježavanja ekoloških datuma*

U okviru edukativnog programa Demokratske radionice „Barbara Pramer" Skupštine Crne Gore, 22. aprila, povodom Svjetskog dana planete Zemlje, održana je radionica sa učenicima OŠ „25. maj" iz Petnjice, tokom koje su učesnici razgovarali o izazovima u zaštiti životne sredine, razvoju ekološke svijesti i važnosti zajedničkog djelovanja, dok je 20. septembra. Povodom obilježavanja Dana ekološke države Crne Gore, realizovana je radionica sa članovima Ekološke sekcije OŠ „Oktoih" iz Podgorice. Nakon ovih i drugih aktivnosti, zaključen je Memorandum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove, s ciljem unapređenja edukacije mladih o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti i zaštiti životne sredine.

***Slika 9** : Demokratske radionice „Barbara Pramer" Skupštine Crne Gore*

Poseban akcenat stavljen je na edukativne aktivnosti u periodu ribolovnog zabrana, koje su imale za cilj podizanje svijesti cjelokupne lokalne zajednice o značaju ribljeg fonda i njegovom očuvanju.

Pored programskih aktivnosti realizovan je i veći broj vanprogramskih aktivnosti u saradnji sa vaspitno-obrazovnim ustanovama sa teritorije Parka. Među njima su učešće u sportsko-edukativnoj manifestaciji „Žogarije" (u organizaciji Opštine Zeta i Ambasade Slovenije), kao i radionice organizovane na zahtjev škola na teme: „Život nekad i sad", „Kopnene vode", „Živi svijet Skadarskog jezera", „Dan borbe protiv dijabetesa" i „Kompostiranje u osnovnim školama", realizovane kroz projekat Parkova Dinarida.

U obilježavanju važnih ekoloških datuma redovno su učestvovale lokalne škole (njih pet) koje gravitiraju Parku i koje su od 2019. godine dio Mreže škola NP Skadarsko jezero, kao i škole iz okolnih opština.

Urađen je elaborat za formiranje edukativne staze „Šuma na vodi" na lokalitetu Vranjina (ušće rijeke Morače), a planirano je da se njeno uređenje realizuje u narednom periodu.

Tokom 2025. godine NP Skadarsko jezero stavio je veći fokus na interpretativne ture i programe obilaska parka. Organizovane su tri interpretativne ture za zaposlene hotela Mediteran iz Budve (oko 200 osoba) tokom dvodnevnog izleta, uključujući vođene ture brodom, kupanje na plaži Pješačac i kajakarenje. Takođe je održana interpretativna tura brodom za predstavnike Centralne banke. Nakon što je park dobio sopstveno plovilo, organizovana su posmatranja ptica u septembru i oktobru, uključujući turu za ambasadorku Danske.

<u>Park je prepoznatljivo zaštićeno prirodno područje koje privlači domaće i međunarodne posjetioce</u>

U skladu sa programskim aktivnostima, uvažavajući vrijednosti i ljepote NP Skadarsko jezero i njegov značaj u promociji prirodne baštine i potencijala Crne Gore, u kontinuitetu je informisana javnost o najznačajnijim programskim, vanprogramskim i projektnim aktivnostima

koje JPNPCG-NP Skadarsko jezero sprovodi samostalno i/li u saradnji sa nadležnim institucijama i drugim subjektima, o prirodnim i kulturnim vrijednostima, kao i turističkoj ponudi zasnovanoj na prirodi.

Realizovane su aktivnosti usmjerene na pravovremeno, tačno i transparentno informisanje javnosti o radu NP, promociji prirodnih dobara, podizanju svijesti o značaju očuvanja prirode, kao i jačanju povjerenja javnosti u rad Parka.

Informisanje i promocija zaštićenog područja vršila se posredstvom štampanih i elektronskih medija, društvenih mreža (Instagram i Facebook), Youtube kanala i sajta JPNPCG, kao i u saradnji sa drugim subjektima.

Tematski fokus medijskih aktivnosti bio je usmjeren na promociju zaštite biodiverziteta, bogatstvo i zaštitu ptičjih vrsta posebno pelikane, kandidovanje sliva Skadarskog jezera za UNESKO rezervat biosfere, borbu protiv nezakonitih aktivnosti, naročito krivolova i bespravne gradnje, upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima, te obilježavanje ekoloških datuma.

***Slika 10**: Promocija NP na elektronskim portalima*

Digitalna komunikacija zabilježila je rast broja pratilaca, a ovaj rezultat ostvaren je kroz redovno objavljivanje promotivnog, edukativnog i vizuelno prilagođenog sadržaja i povećanu interakciju sa pratiocima na društvenim mrežama. Od početka 2025. godine radilo se intenzivno na promociji putem digitalnih kanala, koji su prepoznati kao mjesta gdje možemo razvijati imidž nacionalnih parkova, ali i informisati javnost o najvažnijim pitanjima, aktivnostima, mogućnostima za turizam i aktivni odmor. Posebna pažnja u ovom segmentu posvećena je takozvanom „organskom rastu profila", pa su stranice u kontinuitetu bile predmet pažnje i pregleda čiji je broj na kvartalnom nivou varirao između 300 hiljada do 1,5 miliona.

***Slika 11**: Statistika na društvenim mrežama*

Sadržaj na veb sajtu JP je u kontinuitetu ažuriran postavljanjem informacija, aktuelnosti, dokumentacije, fotografija i video snimaka u cilju informisanja javnosti o najznačajnijim aktivnostima Javnog preduzeća i nacionalnog parka. Postavljene su digitalizovane ankete i nove tematske kategorije, unaprijeđen sistem kupovine godišnjih ulaznica uvođenjem QR kodova što omogućava bržu i jednostavniju kupovinu.

Slika 12 : *Promotivni tekst IUCN Newsletter*

Uzeto je učešće u promociji ukupno 30 manifestacija i događaja sa ciljem promocije prirodnih, kulturnih vrijednosti parkova i aktivnog odmora. Izdvajamo promociju obilježavanja najznačajnijih ekoloških datuma, besplatnih ulaza za NPCG, Dane nacionalnog parka Skadarsko jezero i Durmitora, Dan koprive u NP Lovćen, te Dane NPCG u Podgorici.

Slika 13: *Promocija NP Skadarsko jezero*

Slika 14*: Objave na društvenim mrežama koje su izazvale pažnju pratilaca*

PR kampanje

U cilju promocije NP i povoljnosti kupovine Godišnje ulaznice, te borbe protiv krivolova, osmišljene su i realizovane kampanje, samostalno ili u saradnji sa drugim akterima:

- „Godišnja ulaznica – Tvoja vrata u svijet nacionalnih parkova“ - Kroz višemjesečnu kampanju promovisana je godišnja ulaznica za NPCG kojom je posjetiocu po

promotivnoj cijeni od 13,50 eura omogućen neograničeni broj ulazaka u svih pet zaštićenih područja

Slika 15: *Promocija godišnje ulaznice*

- „Budi odgovoran – prijavi krivolov“ - kampanja organizovana tokom ribolovnog zabrana od 15. marta do 15. maja, sa ciljem podizanja svijesti građana o zaštiti ribljeg fonda i suzbijanja nezakonitih aktivnosti.
  U cilju informisanja javnosti, preduzete su, između ostalog, sljedeće aktivnosti:

  - Medijsko informisanje (najava kampanje, informacije za javnost, gostovanja predstavnika JPNPCG u medijima);
  - Upućen je apel građanima da se u vrijeme ribolovnog zabrana suzdrže od kupovine ribe koja se plasira u vanpijačnoj prodaji, te da se sve nezakonite aktivnosti prijave Monitoring centru JPNPCG;
  - Osmišljen je, dizajniran i postavljen poster kampanja na društvenim mrežama, te pojedinim lokacijama u Podgorici (tržnice i pijace). Organizovane su tematske edukativne radionice u Centru za posjetioce na Vranjini

- „Posjeti ih sve“ u saradnji sa Crnogorskom komercijalnom bankom
  Online kupovinom Godišnje ulaznice uz korišćenje Visa kartica ove banke, posjetioci su ostvarivali povrat novca u iznosu od 50%. Promocija ove ulaznice u kontinuitetu je vršena na društvenim mrežama, dok su građani o ovoj povoljnosti informisani kroz više različitih objava, vizuala i anketa. Godišnja ulaznica promovisana je tokom različitih medijskih gostovanja i istupa u javnosti.

- „Kupujmo naše“ u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore, godišnje ulaznice dijeljene su kao nagrada građanima koji su kupovali domaće proizvode

Slika 16: *Kampanje koje su realizovane*

Promotivni stalci sa QR kodom za online kupovinu dnevnih i godišnjih ulaznica postavljeni su u hotelima i turističkim organizacijama u više opština, što posjetiocima olakšava planiranje obilaska nacionalnih parkova i informisanje o aktivnom odmoru. Ova aktivnost dio je kampanje „Jedna ulaznica – pet nacionalnih parkova“ koju JPNPCG sprovodi radi promocije Godišnje ulaznice.

Promovisano je učešće NPCG na brojnim manifestacijama i događajima uključujući promociju turističke ponude svih pet nacionalnih parkova na regionalnim sajmovima turizma, tradicionalnoj dvodnevnoj manifestaciji Dani NPCG u Podgorici, sajmu „EcoLife Montenegro” u Podgorici, Prvom crnogorskom manifestu i Proljećnjem podgoričkom pazaru, a sa ciljem promocije zdravih stilova života, očuvanja prirode, kulture i tradicije, organske proizvodnje, eko i etno smještaja i aktivnog turizma.

U okviru obilježavanja Dana proglašenja ekološke države Crne Gore u organizaciji Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, NPCG su kroz aktivnosti čišćenja prostora poslali poruku o važnosti očuvanja zaštićenih područja za buduće generacije.

U cilju promocije nacionalnih parkova na Svjetskom sajmu turizma u Japanu pripremljeni su promotivni tekstovi i fotografije za potrebe NTO CG. Takođe je pripremljen tekst o pelikanima – za časopis regionalnog IUCN-a.

Kroz Sporazum o partnerstvu sa DiscoverMNE realizovana su promotivna snimanja kroz koja su predstavljene prirodne i kulturne vrijednosti, ali i zanimljive činjenice, legende, priče. U saradnji sa WOW TV promovisane su prirodne i kulturne vrijednosti Parka.

Slika 17*: Promotivne objave u saradnji sa DiscoverMNE*

Nastavljeno je sa promocijom osam etičkih principa „Ne ostavljaj tragove – Leave No Trace". Na društvenim mrežama u kontinuitetu su objavljivani predlozi o lokalitetima i aktivnom odmoru kako bi posjetioce informisali i zainteresovali za njih.
Uzeto je učešće u organizaciji i informisanju sa oko 40 značajnih događaja (okrugli sto, panel, sjednice Socio-ekonomskog savjeta) koje je pripremila Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
U cilju informisanja i promocije NPCG objavljeno je:

- Oko 180 saopštenja (informacija za javnost, reagovanja, apela, najava događaja);
- Oko 1.000 objava na društvenim mrežama (Facebook, Instagram);
- Organizovano u saradnji sa predstavnicima medija 114 gostovanja/izjava predstavnika JPNPCG;
- Pripremljeno 47 odgovora na upite novinara čime je obezbijeđena pravovremena i tačna informisanost javnosti;
- Stranice na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) bilježe po 18.000 pratilaca.

Unapređena medijska vidljivost rezultat je kontinuirane saradnje sa medijima, kao i pravovremenog reagovanja na aktuelne teme iz oblasti zaštite prirode.
Za potrebe promocije Parka izrađen je i štampan promotivni i korporativni materijal sa logom i motivima NP Skadarsko jezero, kao i flajer (100 komada) u vezi sa ribolovnim zabranom.

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi

Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka
Turistička infrastruktura u Nacionalnom parku Skadarsko jezero ključna je za unapređenje posjete i razvoj održivog turizma. U prethodnom periodu izvršena je zamjena folija na bilbordu na lokaciji Tanki Rt, dok je za postavku bilborda na Vranjini izrađen novi dizajn folije. Takođe, urađen je dizajn i postavljena ceradno platno na spoljašnjem zidu zgrade Uprave na Vranjini, čime je dodatno poboljšano informisanje posjetilaca i vidljivost turističkih sadržaja parka. Izvršeni su molersko zanatski radovi u Centru za posjetioce Virpazar.
Unaprijeđena je staza za sportsko-rekreativni ribolov Tanki rt i Morača.
U okviru saradnje sa PSCG i NVO CSTI, uspješno je završena finalna faza tematske staze na lokalitetu Ostros – Ckla, čime je staza spremna za posjete i edukativne aktivnosti. Pored toga, obnovljena je markacija staze Obod Rijeka – Crnojevića, čime su unaprijeđeni uslovi za posjete i sigurnost posjetilaca.
Predviđena je izrada idejnog rješenja postojećeg stanja i idejnog rješenja sa predmjerom i predračunom Upravne zgrade NP Skadarsko jezero na Vranjini, u kojoj se nalazi Centar za posjetioce. Za planirani vidikovac na Vranjini izrađeno je idejno rješenje arhitekture, uključujući ogradu i mobilijar, sa predmjerom i predračunom. Ipak, predloženo je da se odustane od uređenja vidikovca i da se sredstva preusmjere na druge aktivnosti, s obzirom na nepristupačnost lokacije i istoriju nepovoljnih vremenskih uslova, što je ukazivalo da bi ovakva investicija bila neisplativa.
Prema elaboratu i katastru, planirana je izrada i postavljanje pet informativno-najavnih, četiri table dobrodošlice i osam smjerokaznih tabli ka i unutar Parka, koje će usmjeravati posjetioce

sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park. Ipak, zbog nedostatka finansijskih sredstava, ova aktivnost do sada nije realizovana.
Aktivnost izgradnje infrastrukture za Mobil Home na lokalitetu Komarno nije realizovana, a JPNPCG planira da isti lokalitet predloži u novom Programu privremenih objekata za period 2025–2029. godine.

Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
Kada je riječ o osmišljavanju novih koncepata u Centrima za posjetioce, tokom 2022. godine, u okviru PA.CON projekta, u Centru za posjetioce u Virpazaru postavljena je nova izložbena postavka posvećena tradicionalnim načinima privređivanja i ribolova na Skadarskom jezeru. S obzirom na veliko interesovanje posjetilaca za postojeću postavku, trenutno nije potreban razvoj nove, ali se planira da se u budućnosti nastavi rad na unapređenju i osmišljavanju dodatnih sadržaja.
Nabavkom adekvatnog plovila dodatno je unaprijeđen turistički proizvod „posmatranje ptica“, obogaćena ponuda i privučene specifične ciljne grupe turista.
U izvještajnom periodu nastavljen je razvoj rekreativnih sadržaja kroz unapređenje i promociju pješačkih i biciklističkih staza, kao i aktivnosti na vodi, sa posebnim akcentom na kajakarenje i panoramske vožnje. Ove aktivnosti doprinijele su povećanju broja posjetilaca zainteresovanih za aktivni odmor i boravak u prirodi. Takođe, unaprijeđena je organizacija vođenih tura sa ciljem kvalitetnije interpretacije prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, čime je dodatno obogaćen cjelokupan doživljaj posjete NP Skadarsko jezero.

Strateška oblast 5: Međunarodna i lokalna saradnja i socio-ekonomski razvoj

Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju
NP Skadarsko jezero je tokom 2025.godine ostvario značajnu saradnju sa institucijama i organizacijama sa državnog nivoa. Saradnja je unaprijeđena na svim nivoima. U tom kontekstu naročito se izdvaja saradnja sa ministarstvima koje su imale za cilj zaštitu prostora i održivi razvoj Parka.
Uz podršku resornog Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i kroz djelovanje Ekološke inspekcije uspješno su uklonjeni plutajući objekti, a ista je Parku pružala podršku u evidenciji bespravne gradnje. Podrška resornog Ministarstva ogledala se i u činjenici da je sliv Skadarskog jezera zvanično nominovan kao budući Rezervat biosfere.
Takođe, uz podršku Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, konkretno Urbanističko-građevinske inspekcije koja djeluje u okviru tog ministarstva evidentirani su slučajevi nelegalne gradnje i isti procesuirani na dalje odlučivanje.
Ministarstvo turizma je Parku pružalo podršku u pripremi i realizaciji turističke sezone, sa naročitim fokusom na djelovanje Direktorata za inspekcijski nadzor. Na taj način je smanjen obim sive ekonomije kroz aktivnosti turističke inspekcije i njihove kontrole plovila za prevoz putnika.
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, tačnije Direktorat za ribarstvo pružao je logističku podršku tokom ribolovnog zabrana na jezeru, čime su rezultati u tom segmentu dostigli zavidan nivo.
Nacionalna turistička organizacija Crne Gore promovisala je destinaciju NP Skadarsko jezero

na regionalnom i međunarodnom nivou, što je indirektno uticalo na povećan broj posjetilaca ovom zaštićenom području iz gotovo svih zemalja svijeta.
Pored pobrojanih institucija i organizacija, Park je imao saradnju sa Agencijom za zaštitu životne sredine, Eko fondom (zahvaljuću čemu su obezbijeđene određene donacije za Park), Upravom policije i njihovom plovnom jedinicom koja je Službi fizičke zaštite pružala asistenciju u suzbijanju protivpravnih aktivnosti.
Zavod za hidrologiju i seizmologiju redovno je kontrolisao nivo vode Skadarskog jezera, dok je Ekotoksikološki zavod vršio konstantna mjerenja kvaliteta vode jezera i njegovih pritoka.

Tokom izvještajnog perioda realizovane su aktivnosti usmjerene na jačanje saradnje Nacionalnog parka Skadarsko jezero sa nevladinim sektorom, međunarodnim organizacijama i inicijativama, kao i na unapređenje projektne spremnosti Parka kroz pripremu i realizaciju projektnih aktivnosti u oblasti zaštite prirode i životne sredine.
U okviru saradnje sa nevladinim sektorom, tokom izvještajnog perioda ostvarena je saradnja sa nevladinim organizacijama koje djeluju na nacionalnom nivou, sa kojima su, u partnerskom odnosu, pripremani i podnošeni projektni prijedlozi na domaće i međunarodne javne pozive. Tokom 2025. godine podnijeto je ukupno osam projektnih prijedloga za Nacionalni park Skadarsko jezero, usmjerenih na očuvanje biodiverziteta, unapređenje upravljanja zaštićenim područjem i jačanje institucionalnih kapaciteta Parka.
Poseban doprinos međunarodnoj vidljivosti i prepoznatljivosti Nacionalnog parka Skadarsko jezero ostvaren je kroz uspostavljanje saradnje u okviru inicijative Wilder Parks, koju sprovodi Rewilding Europe. U okviru ove inicijative, Nacionalni park Skadarsko jezero dobio je status „Wilder Park“, čime je dodatno potvrđena posvećenost Parka principima očuvanja prirodnih procesa, biodiverziteta i dugoročne zaštite prirodnih vrijednosti.
Tokom izvještajnog perioda uspješno je završen projekat „Sliv Skadarskog jezera – prekogranični rezervat biosfere“, čijom realizacijom je pripremljena i podnijeta kandidatura za proglašenje sliva Skadarskog jezera prekograničnim rezervatom biosfere u okviru UNESCO MAB programa. Ovim projektom značajno su unaprijeđeni međunarodna saradnja, prekogranična koordinacija i strateško pozicioniranje Nacionalnog parka Skadarsko jezero u okviru međunarodnih mehanizama zaštite prirode.
Realizacija projektnih aktivnosti tokom izvještajnog perioda sprovođena je u skladu sa odobrenim projektnim planovima, uz fokus na kvalitetnu implementaciju i redovno izvještavanje o sprovedenim aktivnostima, u skladu sa zahtjevima donatora i internim procedurama Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore. Ovim aktivnostima dodatno je unaprijeđena projektna aktivnost Parka i stvoreni su uslovi za nastavak razvoja saradnje i projektnih inicijativa u narednom periodu. Realizovane su aktivnosti na projektima Eco DaLLi, Sliv Skadarskog jezera - prekogranični rezervat biosfere i Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje Službe fizičke zaštite.

Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka

Kontinuirana aktivnost, kojom se daje podrška lokalnom stanovništvu (proizvođačima), da izrade karakteristične suvenire i rukotvorine, imala je za rezultat nabavku određene količine, sa kojima je dopunjena postojeća suvenirnica Parka.

Prilikom organizovanja manifestacija i događaja u okviru Parka, lokalno stanovništvo se rado odazove i učestvuje u istoj, ali ako je mjesto održavanja izvan nacionalnog parka u posljednje vrijeme odaziv je slab iz objektivnih razloga (moraju sami da snose troškove putovanja).
Saradnja sa lokalnim turističkim organizacijama Bara, Zete, Tuzi i Prijestonice Cetinje doprinijela je boljoj promociji Skadarskog jezera kao eko-turističke destinacije, a što je rezultiralo boljoj posjećenosti parka u odnosu na prethodnu godinu.
NP Skadarsko jezero je participirao ili bio suorganizator u brojnim i već tradicionalnim manifestacijama koje se odvijaju na prostoru područja Parka**.**
Stručne službe JPNPCG su uspješno izradile Planove gazdovanja šumama u privatnoj svojini za sve nacionalne parkove za 2025. godinu. Međutim, za područje opština na kojima se nalazi Nacionalni park Skadarsko jezero nije bilo pristiglih zahtjeva za izradu ili usklađivanje planova gazdovanja, što otežava pravovremeno planiranje i upravljanje šumskim resursima u ovom zaštićenom području. Ovo je prvi put da se od ove godine radi Plan i za NP Skadarsko jezero jer su se tokom 2024. godine evidentirane bespravne sječe, a vlasnici šuma nisu bili upoznati sa procedurom korišćenja šuma u privatnoj svojini. Takođe, održana su dva sastanka sa lokalnom zajednicom kojima je predstavljen zakonski okvir korišćenja šuma u privatnoj svojini u zaštićenim područjima.

Socio-ekonomski razvoj područja Parka
Tokom 2025.godine održane su dvije tematske sjednice Socio - ekonomskog foruma u NP Skadarsko jezero.
Prva sjednica je održana na temu: „Priprema turističke sezone, izazovi i očekivanja“.
Istoj je prisustvovao respektabilan broj predstavnika lokalnih udruženja, turističkih vodiča, agencija, udruženja brodara, lokalnih turističkih organizacija Bar, Zeta i Tuzi, predstavnici lučke kapetanije iz Bara, predstavnici opština Bar i Zeta, kao i predstavnici ministarstva turizma i ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine.
Takođe, sjednici su prisustvovali i predstavnici menadžmenta JPNPCG i Uprave Nacionalnog parka Skadarsko jezero.
Tokom diskusije otvorene su brojne teme sa fokusom na koji način treba osmisliti i sprovesti turističku djelatnost, koja mora biti sistemska, a ne stihijska. Kao ključni problemi detektovani su: preprodavanje karata, njihova zloupotreba od strane pojedinih brodara, štandovi koji reklamiraju nelegalne aktivnosti, problemi sa računima i brojni drugi izazovi sa kojima se godinama Nacionalni park suočava u svom radu. Takođe, kao jedan od većih problema istaknuta je činjenica da Agencija za zaštitu životne sredine nije dala pozitivno mišljenje na Program privremenih objekata što dalje usložnjava poslovanje i rad privrednih subjekata koje se bave turizmom, a Nacionalnom parku uskraćuje određene naknade za korišćenje istih.
Od strane menadžmenta JPNPCG i Uprave parka iskazana je apsolutna spremnost da u saradnji sa nadležnim državnim i lokalnim organizacijama i inspekcijama nastave aktivnosti na suzbijanju sive ekonomije, uvođenju reda u turističkoj djelatnosti i svim drugim aktivnostima od opšteg interesa. S tim u vezi na sastanku su i dogovorene konkretne aktivnosti koje su pretočene u formi zaključaka.
Druga sjednica Socio-ekonomskog foruma održana je Upravnoj zgradi na Vranjini 12.12.2025.godine sa dnevnim redom: „Zaštita i unapređenje saradnje sa inspekcijama i učešće lokalnih zajednica u NP Skadarsko jezero i analiza rezultata turističke sezone“.
Sastanku su prisustvovali, pored menadžmenta Javnog preduzeća za nacionalne parkove i

Uprave NP Skadarsko jezero i predstavnici Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstva turizma, Predsjednik SO Zeta, predstavnici lokalnih turističkih organizacija Bar i Zeta, kao i inspekcijskih službi sa lokalnog nivoa. Tokom sjednice su predočeni rezultati koje Nacionalni park ostvario u segmentu zaštite i turističkih tokova, apostrofirajući učinke i ostvarene rezultate između dvije sjednice. Konstatovan je određeni progres, naročito u segmentu suzbijanja nelegalnog izlova ribe, uklanjanja plutajućih objekata na području Karuča, zaštite prostora u cjelini i dobrih turističkih parametara za 2025.godinu. Konstatovano je da je sinergija svih subjekata sa lokalnog i nacionalnog nivoa dala određene pozitivne rezultate, ali i da postoji ogroman potencijal da se kroz buduću saradnju dostigne poželjan i održiv socio-ekonomski razvoj područja.
Sa obje održane sjednice sačinjeni su detaljni Zapisnici i formirani odgovarajući zaključci.
Analizom rada Foruma kroz ove dvije sjednice, ali i bilateralnim sastancima koje je Uprava parka imala sa lokalnim i državnim strukturama napravljen je ozbiljan pomak u saradnji Parka i lokalne zajednice i ostalih korisnika prostora Parka. S tim u vezi obezbijeđeno je značajno veće prisustvo osjećaja „vlasništva“ nad ciljevima upravljanja, zajednica je kroz participativne sastanke uključena u proces izrade Plana upravljanja NP Skadarsko jezero 2026-2030.godina, obezbijeđena je veća podrška zaštiti područja, relativno unaprijeđeno korišćenje tradicionalnih iskustava i znanja lokalnog stanovništva, a koje u perspektivi mogu postati od ključne važnosti za planiranje i sprovođenje različitih mjera upravljanja. Povjerenje u rad Parka ogleda se i u činjenici ostvarivanja bolje kontrole i praćenja stanja, efikasnije komunikacije i razmjene informacija i kroz razne druge i mjerljive rezultate.
U cilju unapređenja rada Socio-ekonomskog foruma u narednom periodu uradiće se konkretan Program rada, inoviran postojeći Poslovnik o radu, urađene tehničke smjernice i konstituisani stalni sazivi koji će dalje participirati u njegovom radu.

Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unaprijeđena informaciona osnova za privremene objekte
U ovom Nacionalnom parku tokom 2025. godine nisu izdavani urbanističko-tehnički uslovi, jer nije donesen Program objekata privremenog karaktera za period 2025–2029. Program nije usvojen zbog nepostojanja jasno definisanih zona i režima zaštite, budući da važeći Prostorni plan posebne namjene iz 2001. godine nije usklađen sa Zakonom o zaštiti prirode. Bez pribavljenih smjernica i uslova zaštite prirode od Agencije za zaštitu životne sredine nije bilo moguće utvrditi zone zaštite, koje predstavljaju osnov za planiranje lokacija i postavljanje objekata privremenog karaktera, što je onemogućilo izdavanje urbanističko-tehničkih uslova.

Strateška oblast 6: Unapređenje fizičke zaštite i infrastrukture

Služba fizičke zaštite ima značajnu podršku Službe za kontrolu i monitoring, koja pruža tehničku i po mogućnosti fizičku asistenciju što značajno utiče na poboljšanje funkcionalnosti službe fizičke zaštite. Takođe, ostvarena je intezivniija saradnja sa inspekcijskim službama, Upravom pomorske sigurnosti i Lučkom kapetanijom, koju je potrebno i dalje unaprijeđivati kako bi se povećala efikasnost nadzora i kontrole nelegalnih aktivnosti. Uloženi su napori za boljom saradnjom sa Upravom policije pogotovo sektorom Granične policije čija je asistencija na samom akvatorijumu neophodna. Za efikasniju kontrolu nelegalnih aktivnosti i povećanje nivoa zaštite Nacionalnog parka, potrebno je obezbijeđena su dodatna materijalno-tehnička sredstva.
U toku 2025. godine za potrebe ove službe obezbijeđena su plovila i vanbrodski motori i to:

Plovilo sa VBM 115 ks Suzuki, VBM 150 ks, VBM 40 ks Mercuri, VBM 60 ks sa metalnim plovilom i VBM 90 ks Suzuki, neophodna je nabavka jednog vozila.
Infrastruktura u Parku u protekloj godini nije značajno unaprijeđena ali je uredno održavana i vršilo se saniranje nastalih oštećenja.

3.1. Ocjena stanja

Flora i vegetacija
Kako je očuvanje florističkog diverziteta Crne Gore, a time i NP Skadarsko jezero, jedan od strateških ciljeva, a ne raspolažemo podacima o ukupnom broju biljnih taksona na području ovog nacionalnog parka, njihovoj distribuciji i stanju populacija, rad stručne službe bio je usmjeren ka sticanju novih saznanja o brojnosti i stanju populacija (baza podataka) i predlaganju mjera zaštite, naročito za nacionalno značajne vrste (endemske i zakonom zaštićene kao rijetke i ugrožene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (po osnovu Bernske konvencije, EU Habitat direktive – NATURA 2000, IUCN Crvene liste, IPA, CITES).
Obradom literaturnih i terenskih podataka koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, dobijeni su podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Skadarsko jezero po pitanju distribucije, nivoa istraživanja endemskih, rijetkih i osjetljivih florističkih sistema, konzervacijskog statusa itd.
Baza trenutno sadrži podatke za 1102 taksona na području NP Skadarsko jezero, od kojih je 265 taksona potvrđeno tokom terenskih istraživanja na različitim staništima Parka.
Analiza florističke baze potvrđuje prisustvo brojnih endema užeg i šireg rasprostranjenja i biljnih vrsta zaštićenih nacionalnim i međunarodnim propisima. Analiza, takođe ukazuje na nedostatak ili zastarjelost relevantnih istraživačkih (naučnih) podataka o stanju populacija za brojne biljne vrste u ovom nacionalnom parku. Sa inventarizacijom značajnih biljnih taksona i prikupljanjem stanišnih podataka nastaviće se i u sledećem planskom periodu. Vrsta odabrana za detaljnije praćenje i analizu (monitoring) u narednom planskom periodu je *Edraianthus dalmaticus,* endem Balkanskog poluostrva, rijetka u Crnoj Gori. U NP Skadarsko jezero zabilježena je za područje Rijeke Crnojevića (plavne livade). Na preliminarnoj IUCN Crvenoj Listi Crne Gore vodi se kao kritično ugrožena(CR).
Na osnovu monitoringa *Marsilea quadrifolia* 2019-2025, na lokalitetu rijeka Moračica, može se konstatovati da postoje promjene na godišnjem nivou u veličini i gustini populacije, uslovljene promjenama na staništu. Zabilježene su:

- fluktuacije u dužini i površini areala, zavisno od klimatskih uslova i vodnog režima u godini istraživanja
- gubitak dijela staništa na početnoj koordinati (uslijed bujanja travne vegetacije sa *Paspalum distichum*) i na krajnjoj koordinati (uslijed širenja močvarne vegetacije na ušću Moračice u jezero)
- širenje vrste *Marsilea quadrifolia* u dijelu korita između dvije subpopulacije.

Može se zaključiti da *Marsilea quadrifolia*, i pored evidentiranih pritisaka, ima brojnu i stabilnu populaciju u koritu i obalnom dijelu rijeke Moračice. Preporuka je da se i dalje prate promjene na staništu i u populaciji.

Sprovedena istraživanja i godišnji monitoring *Quercus robur* subsp. *scutariensis* (2017.- 2025. godina) potvrđuju da je istraživano područje primarno stanište skadarskog hrasta, te da fragmentarno, na zapuštenim parcelama, postoji spontana revitalizacija zajednice, ponegdje do nivoa šume. Međutim, jaki antropogeni uticaji ograničavaju ovaj proces i čine ga malo vjerovatnim ukoliko se ne sprovedu jače mjere kontrole i suzbijanje nelegalnih radnji - sječe i paljenja. Zbog fragmentiranosti i stalnih pritisaka na stanište, natura habitat kojem pripada (92A0 - Galerija bijele vrbe i bijele topole) ne pokazuje reprezentativnost na ovom području.
Evidentirani su pritisci na staništa: antropogeni (fragmentiranost, sječa, požari) i prirodni (brojnost i ulazak invazivnih vrsta *Erigeron canadensis* i *Erigeron annuus*). Nelegalna sječa se pokazuje kao uticaj koji najviše ugrožava opstanak reproduktivnih jedinki i usporava ili ograničava revitalizaciju staništa tamo gdje je proces počeo. Otežavajuća činjenica u sprovođenju mjera revitalizacije su neregulisani imovinsko pravni odnosi. Neophodno je pojačati kontrolu na terenu, kako ne bi došlo do nelegalne sječe stabala koja plodonese. Regulacija sječe u šumama u privatnoj svojini se sprovodi kroz godišnji Plan gazdovanja šumama u privatnoj svojini.
Invazivne vrste, prevashodno one koje se odlikuju brzinom širenja i zauzimanja staništa, prestavljaju ozbiljnu prijetnju za diverzitet autohtone flore područja NP Skadarsko jezero i šire. Na osnovu istraživanja na terenu, može se zaključiti da većina invazivnih vrsta nastanjuje poljoprivredna i ruderalna staništa, naročito uz sjevernu obalu jezera. (*Amorpha fruticosa*, *Ailanthus altissima*, *Glaedichia triacanthos*, *Ambrosia artemisiifolia, Xanthium strumarium*, *Datura stramonium),* ali i vodene ekosisteme pritoka i samog jezera, u kojim bilježimo prisustvo i širenje invazivnih makrofita *Egerija densa* i *Elodea canadensis*.
Ozbiljna prijetnja za prirodne vodene ekosisteme i njihovu biološku raznovrsnost su pojava i širenje vodenih makrofita *Egerija densa* i *Elodea canadensis*, zbog načina razmnožavanja i brzine osvajanja staništa. Prisustvo *Egeria densa* utvrđeno je 2018. godine u vodi rijeke Plavnice, neposredno uz istoimeni restoran, a 2019. godine u rijeci Šegrtnici, u kojoj, u gustom sklopu, prekriva značajne površine od mosta u Ponarima do Žabljaka Crnojevića. Izostanak nalaza *Egeria densa* u Plavnici, unazad tri godine, može se objasniti saznanjem da radnici restorana Plavnica uklanjaju vegetaciju, radi lakšeg pristajanja brodova i čamaca. Uklanjanje invazivne vrste, bez utvrđene metode i bez kontrole, može imati za posljedicu njeno rasijavanje na druga staništa duž vodotoka i unošenje u jezero. Istraživanjima tokom 2023 godine konstatujemo da je ušla u vode Skadarskog jezera, da je uz obalu Pelinovo – Vučja gora razvila gustu i prostranu populaciju (750mx10m), pokrovnosti 80-100%. Sledeće godine, bilježimo proširenje areala na dužinu od oko 970m. Međutim 2025. godine je ne nalazimo na tom potezu, već bilježimo manju populaciju na lokalitetu Tanki rt.
Takođe 2023 godine, prvi put se bileži prisustvo *Eloda canadensis* u koritu Moračice (unutar staništa *Marsile quadrifolia)* i uz ostrvo Moračnik. Međutim*, ova vrsta* nije preživjela sušni period u koritu Moračice. Od 2024. godine bilježimo njen negativan nalaz na ovom lokalitetu. Pokazao se neuspješnim pokušaj stručne službe da mehanički ukloni jedinke, tokom niskog vodostaja, na lokaciji ostrva Moračnik, te 2025. bilježimo obnavljanje populacije unutar betonske ponte.
Najveće površine unutar nacionalnog parka zauzima bagremac *Amorpha fruticosa,* na već antropogeno izmijenjenim staništima. Kao izuzetno invazivna vrsta, bagremac je napravio čiste monokulture, pokrovnost od 80 – 100%, na ranije obrađivanim površinama i na parcelama koje se ne kose uz sjevernu obalu Skadarskog jezera, naročito u dijelu oko rijeke

Plavnice do Gostiljske rijeke. Prostrane monokulture bagremca mogu se vidjeti i duž magistralnog puta prema Vranjini. Prisutan je na području Rijeke Crnojevića. Duž južne obale najveće površine zauzima oko ušća Crmničke rijeke i ulazi u stanište koje je prepoznato kao Natura habitat 3280 (Obale stalnih mediteranskih rijeka obrasle biljkama sveze *Paspalo-Agrostidion* djelimično zasjenjene granama vrba i bijele topole). Na području Žabljačkih livada javlja se sporadično ili u manjim grupacijama oko parcela. U ovom dijelu nacionalnog parka veću agresivnost u širenju pokazuje *Glaedichia triacanthos.* Gledičija je prisustna u svim razvojnim fazama, od brojnog podmlatka do odraslih individua. Kao brzorastuća drvenasta vrsta zauzela je velike površine i izmijenila strukturu staništa plavnih livada. Bilježimo njeno širenje i na plavnim livadama Rijeke Crnojevića.
U okviru projekta „Sliv Skadarskog jezera – prekogranični rezervat biosfere“ (sproveo NVO „Program za životnu sredinu“ u saradnji sa JPNPCG i partnerima), izrađen je dokument „Upravljanje odabranim invazivnim vrstama u Nacionalnom parku Skadarsko jezero“, kojim je definisan Akcioni plan za uklanjanje invazivnih vrsta (*Amorpha fruticosa, Elodea canadensis i Egeria densa)*. Ovaj plan je integrisan u Plan upravljanja Nacionalnim parkom Skadarsko jezero za period 2026.–2030. godina.

Šume i šumski ekosistemi
Stanje šuma u Nacionalnom parku Skadarsko jezero u izvještajnom periodu se mogu karakterisati kao stabilni i očuvani šumski ekosistemi, uz evidentan napredak u oblasti monitoringa, upravljanja podacima i praćenja uticaja klimatskih promjena.
Nedostatak finansijskih sredstava je usporila realizaciju planiranih mjera zaštite od požara, što predstavlja značajan izazov za dalji razvoj sistema preventivne zaštite šumskih ekosistema. Ovo ograničenje može dugoročno uticati na sigurnost i stabilnost šumskih resursa u NP Skadarsko jezero.
Zaključno, realizovane aktivnosti doprinijele su očuvanju stabilnosti i funkcionalnosti šumskih ekosistema, ali je neophodno obezbijediti adekvatna finansijska sredstva i dodatne mjere zaštite kako bi se osigurala dugoročna otpornost i održivost šuma u ovom zaštićenom području.

Beskičmenjaci
Rezultati realizovanih aktivnosti ukazuju na visok diverzitet dnevnih leptira i značajnu očuvanost staništa u NP Skadarsko jezero, posebno mozaika travnatih, šumskih i močvarnih staništa. Prisustvo vrsta od nacionalnog i međunarodnog značaja potvrđuje visoku konzervacionu vrijednost Parka, dok uspostavljeno nulto stanje predstavlja značajnu osnovu za praćenje dugoročnih promjena u populacijama leptira i procjenu uticaja klimatskih i antropogenih faktora.
Iako monitoring potvrđuje povoljno stanje staništa i faune dnevnih leptira, istraženost entomofaune i dalje se može ocijeniti kao nedovoljna zbog nedostatka sistematskih i dugoročnih istraživanja, kao i nedostatka kontinuiranih podataka o brojnosti populacija i sezonskoj dinamici vrsta. Kao potencijalni pritisci identifikovani su sukcesija otvorenih travnatih staništa uslijed smanjenja tradicionalne ispaše i košnje, promjene u režimu korišćenja zemljišta, intenziviranje poljoprivrede i upotreba pesticida u kontaktnim zonama Parka, turistički pritisci, fragmentacija staništa i klimatske promjene koje mogu uticati na

fenologiju leptira i biljaka hraniteljica.
Ukupno stanje faune dnevnih leptira u NP Skadarsko jezero može se ocijeniti kao povoljno, uz izraženu potrebu za nastavkom sistematskog monitoringa, proširenjem istraživanja na različite sezonske periode i mikrostaništa, kao i sprovođenjem mjera zaštite usmjerenih na očuvanje prioritetnih Natura 2000 vrsta i održavanje travnatih i rubnih staništa kroz ekološki prihvatljivo upravljanje.

Fauna riba
Ihtiofauna Skadarskog jezera nalazi se pod snažnim uticajem brojnih antropogenih i prirodnih faktora koji dugoročno ugrožavaju stabilnost ribljih populacija i ukupnu ekološku ravnotežu ovog jedinstvenog ekosistema. Jedan od ključnih problema predstavlja nepostojanje savremene ribarske osnove, kao osnovnog planskog dokumenta koji treba da obezbijedi naučno utemeljene smjernice za upravljanje ribljim fondom. Posljednja ribarska osnova za Skadarsko jezero izrađena je 1978. godine, što je dovelo do dugogodišnjeg neadekvatnog i nedovoljno efikasnog upravljanja ihtiofaunom.
Na stanje ribljeg fonda dodatno utiču intenzivne ribolovne aktivnosti, uključujući privredni i sportski ribolov, kao i izražen problem nelegalnog ribolova dozvoljenim i nedozvoljenim sredstvima. Nelegalni izlov, u kombinaciji sa nelegalnom prodajom ribe na tržnicama, pijacama i u ugostiteljskim objektima, predstavlja jedan od najznačajnijih pritisaka na riblje populacije. Ovakva praksa dodatno je podstaknuta činjenicom da količine ulovljene ribe nijesu poznate, ne postoji evidencija ulova niti definisana mjesta prvog iskrcaja ribe, što onemogućava praćenje ribarskog napora i realnog stanja ribljih zaliha.
Prirodni faktori, poput velikih fluktuacija vodostaja koje uključuju poplave i sušne periode, takođe značajno utiču na reprodukciju i opstanak pojedinih ribljih vrsta. Uz to, prisustvo invazivnih ribljih vrsta, koje su neplanski unesene u Jezero i čije je uklanjanje u postojećim uslovima praktično nemoguće, dovodi do poremećaja trofičkih odnosa i ugrožavanja autohtone ihtiofaune.
Antropogeni uticaji iz šireg sliva Jezera dodatno pogoršavaju stanje. Razvijena poljoprivreda u Zetskoj ravnici i na Ćemovskom polju, eksploatacija pijeska i šljunka na rijeci Morači, zagađenje ove rijeke, kao i proces eutrofikacije Skadarskog jezera, negativno utiču na kvalitet vode i riblja staništa. Izgradnja infrastrukturnih i ugostiteljskih objekata duž obala Jezera dovodi do gubitka i degradacije prirodnih mrijestilišta i zaklona za ribe. Poseban problem predstavlja i neusaglašena legislativa u oblasti ribolova između Crne Gore i Albanije, kao i doskorašnje postojanje brana i ribolovnih zamki na rijeci Bojani, koje su ometale migracije riba između mora i Jezera.

Ribarska osnova predstavlja ključni planski dokument za održivo upravljanje ribljim fondom, jer na osnovu naučnih istraživanja i kontinuiranog monitoringa definiše mjere zaštite, režime ribolova, dozvoljene količine ulova, periode zabrane i aktivnosti usmjerene ka obnovi populacija ekonomski i ekološki značajnih vrsta. Njeno dugogodišnje odsustvo rezultiralo je izostankom sistematskog praćenja dinamike ribljih populacija, naročito ugroženih vrsta, pojavom neregulisanog ribolova, smanjenjem efikasnosti zaštitnih mjera, gubitkom potencijalnih ekonomskih benefita i negativnim uticajem na ukupnu ekološku stabilnost Skadarskog jezera. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede najavilo je izradu

nove ribarske osnove u ovom planskom periodu, što predstavlja važan korak ka unapređenju upravljanja ribljim fondom.

U narednom planskom periodu planirano je sprovođenje mjera usmjerenih na jačanje kontrole i suzbijanje nelegalnog ribolova. Poseban akcenat biće stavljen na obilježavanje legalnih ribolovnih alata za privredni ribolov bovama, čime će se unaprijediti kontrola ribolova, povećati bezbjednost plovidbe, zaštititi ribolovni alati od oštećenja i obezbijediti jasna povezanost alata sa nosiocima dozvola. Nakon donošenja ribarske osnove, u saradnji sa nadležnim institucijama, preduzeće se mjere za dalje uređenje privrednog ribolova kroz zakonsku regulativu, kontrolu, kao i aktivnosti informisanja i edukacije ribolovaca.
Stanje ihtiofaune u Skadarskom jezeru se može okarakterisati kao nepromjenjeno. Nedostaje ribolovna osnova koja treba da da odgovor na stanje faune riba i smjernice upravljanja. Krivolov je zbog bolje kontrole u većoj mjeri sankcionisan pa se može reći da je smanjen. Neki od ključnih problema osim ribarske osnove su ostali i dalje aktuelni pa se evidencija ulova ne sprovodi jer nisu izgrađenja mjesta prvog iskrcaja koja su ključna za evidenciju.

Fauna vodozemaca i gmizavaca
Na osnovu terenskih istraživanja iz 2025 godine, stanje vodozemaca se može ocijeniti kao lokalno stabilno sa potrebom za nastavkom i unapređenjem monitoringa vodozemaca u Nacionalnom parku. Preporučuje se uspostavljanje redovnog godišnjeg praćenja brojnosti i distribucije vrsta, sa posebnom pažnjom na endemsku vrstu skadarsku žabu. Takođe, neophodno je proširiti istraživanje na šire močvarno područje Parka (Plavnica, Rijeka Crnojevića, Donji Murići i Karuč), koja predstavljaju važne reproduktivne centre vodozemaca. Potrebno je raditi na očuvanju i revitalizaciji vodenih i močvarnih staništa, kao i na praćenju hidrološkog režima, naročito zbog izraženog uticaja klimatskih promjena.
Populacije gmizavaca, na osnovu proteklih terenskih istraživanja, su trenutno u očekivanom stanju i stabilne, ali je neophodno nastaviti i proširiti istraživanja gmizavaca na ostrvskim djelovima Parka, sprovoditi mjera zaštite i očuvanje staništa po potrebi, kao i pratiti uticaj klimatskih promjena na gmizavce.

Fauna ptica
Ornitofauna Skadarskog jezera je raznovrsna i ekološki značajna, sa oko 280 registrovanih vrsta ptica, uključujući brojne vrste od globalnog značaja. Monitoring sproveden tokom 2025. godine pokazuje stabilnost i vitalnost ključnih kolonijalnih i indikatorskih vrsta, ali istovremeno ukazuje na prisustvo ozbiljnih pritisaka na staništa.
Kolonija kudravog pelikana na ostrvu Mali Moračnik ostaje stabilna i vitalna, sa oko 90 aktivnih gnijezda i procijenjenih 250 odraslih i 90 mladih jedinki, sa trendom rasta u odnosu na prethodnu godinu. Kolonijalne vrste kormorana pokazuju stabilan do blago rastući trend. Populacija velikog kormorana procijenjena je na oko 2.000 gnijezdećih parova, a najveća koncentracija zabilježena je krajem februara između Vranjine i Manastirske tapije, sa preko 5.000 jedinki. Mali kormoran prisutan je tokom cijele godine širom jezera, s najvažnijim gnijezdilištima na sjevernoj strani (Pančevo oko i Crni žar) i manjoj koloniji na Omerovoj gorici, ukupno oko 1.200 gnijezdećih parova.
Kolonije sive čaplje, male bijele čaplje i žute čaplje pokazuju stabilnu uspješnost gniježđenja i

široku prostornu distribuciju, dok je populacija bjelobradih čigri procijenjena na 700–1.000 parova. Evidentirane su i nove kolonije gnjuraca, uključujući ćubastog (*Podiceps cristatus*) i crnovratog gnjurca (*Podiceps nigricollis*). Od indikatorskih vrsta, patka njorka se registrovala isključivo na sjevernoj strani jezera (oko 50 jedinki), ali gniježđenje nije zabilježeno. Populacije glavoč ostaju stabilne. Zimski monitoring u okviru IWC pokazao je ukupno 31.312 jedinki, s izraženim padom brojnosti zimovalica u odnosu na ranije godine, što se dovodi u vezu s klimatskim promjenama, promjenama vodostaja, izmjenama migracionih obrazaca, dostupnošću hrane i stepenom uznemiravanja.
Glavni pritisci na ornitofaunu su eutrofikacija i zarastanje vodenih površina, posebno na sjevernoj strani jezera, te krivolov i nelegalne aktivnosti, naročito u periodu gniježđenja. Uprkos ovim pritiscima, uspješno gniježđenje pelikana i stabilnost drugih ključnih kolonijalnih vrsta ukazuju na očuvanost staništa i efikasnost mjera zaštite, uz potrebu za kontinuiranim monitoringom i kontrolom pristupa osjetljivim zonama.
Ornitofauna Skadarskog jezera u 2025. godini ocjenjuje se kao stabilna za ključne kolonijalne i indikatorske vrste, uz izražene lokalne pritiske koji zahtijevaju kontinuiranu zaštitu i monitoring, naročito u gnijezdilištima i na područjima osjetljivih vodenih ekosistema.

Fauna sisara
Vidra se na području Parka prati kontinuirano već duži niz godina kroz terenske obilaske, evidenciju tragova prisustva, pri čemu dosadašnji podaci ukazuju na stabilnu aktivnost i kontinuirano prisustvo vrste u Parku. U narednom planskom periodu planira se nastavak sistematskog praćenja po dosadašnjem protokolu, uz unapređenje metodologije kroz uvođenje DNK analize (iz neinvazivnih uzoraka) radi preciznije procjene brojnosti i genetičke strukture populacije, kao i sprovođenje analize ishrane vidre u cilju boljeg razumijevanja trofičkih odnosa i potencijalnih konflikata sa ribarskim aktivnostima.
Kada su u pitanju slijepi miševi, prostor NP Skadarsko jezero predstavlja izuzetno povoljno područje za njihov diverzitet, zahvaljujući kombinaciji vodenih ekosistema, močvarnih i šumskih staništa, podzemnih objekata, mostova i drugih antropogenih struktura koje mogu imati funkciju skloništa. Tokom prethodnog planskog perioda sprovođene su aktivnosti inventarizacije i identifikacije potencijalno značajnih objekata i zona važnih za kolonije slijepih miševa, čime je postavljena osnova za sistematski pristup monitoringu. Registrovano prisustvo većeg broja vrsta potvrđuje značaj ovog područja u nacionalnom i regionalnom kontekstu, naročito imajući u vidu bogatu trofičku bazu i povoljne mikroklimatske uslove. U narednom planskom periodu planira se intenziviranje istraživanja, sa fokusom na detaljnije ispitivanje podzemnih i antropogenih skloništa, istraživanje pećinske faune beskičmenjaka, kao i unapređenje podataka o distribuciji i statusu populacija slijepih miševa.

Vode
U prethodnom planskom periodu vršen je monitoring od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore na Skadarskom jezeru. Najznačajniji problem predstavljaju komunalne otpadne vode, eutrofikacija, ispuštanju otpadnih voda u Jezero i njegove pritoke, kao i spiranju hemikalija sa saobraćajnica i poljoprivrednog zemljišta.
Daljim planom nastaviti prikupljati podatke od Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, koji vrši monitoring minimalnog ekološkog protoka kako bi se obezbijedilo nesmetano funkcionisanje riječnih ekosistema.

Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore u svom godišnjem izvještaju (VI-24) fizičko-hemijske, hemijske i biološke osobine površinskih voda i fizičko-hemijske i mikrobiološke osobine podzemnih voda u Crnoj Gori za 2024. godinu, konstatovano je da na osnovu vrijednosti osnovnih fizičko-hemijskih elemenata kvaliteta ispitivanih prirodnih jezera zabilježen je dobar status na Skadarskom jezeru na lokaciji Moračnik.

Materijalnulturna baština

Priobalje Skadarskog jezera obiluje arheološkim nalazištima, ali mnoga od njih nisu dovoljno istražena i valorizovana. Dosadašnja detaljnija iskopavanja bila su usmjerena na nekoliko lokaliteta iz različitih istorijskih perioda, uključujući ilirsko-helenistički i rimski period, kao i na srednjevjekovnim sakralnim kompleksima na ostrvima - goricama. Pronađeni arheološki materijal do kojeg se došlo tokom istraživanja nalazi se na stručnoj obradi i u muzejskim postavkama Bara, Podgorice i Cetinja. Obnova manastirskih kompleksa krajem XX i početkom ovog vijeka, često je izvedena bez poštovanja projektne dokumentacije i konzervatorskih uslova kao i nadzora i kontrole službi zaštite. To je rezultiralo degradacijom ili trajnim oštećenjem izvornih karakteristika ovih kulturnih dobara: izgradnjom konaka, unošenjem novih materijala u naslijeđeno tkivo crkava, čija je unutrašnjost izmijenjena i preoblikovana, ugradnjom eloksirane bravarije, freskopisanje bez uvažavanja kulturno-istorijskog konteksta, zamjenom izvornih kamenih ploča mermernim i unošenjem novog mobilijara (ikonostasa) industrijske izrade. S druge strane, zapuštena utvrđenja za posljedicu imaju prije svega uticaj prirodnih faktora, obrušavanje zidova i zarastanje u vegetaciju. Nasljeđe koje čini nepokretnu i pokretnu kulturnu baštinu, očuvano je u mjeri u kojoj svjedoči o kontinuitetu života na ovom prostoru. U priobalnom pojasu i zaleđu Skadarskog jezera nalaze se brojni primjeri tradicionalnog graditeljstva. Pojedinačni objekti, koje nije zahvatio proces obnove i novogradnje, sačuvali su autentičnost i izvornost. Stare ruralne cjeline, ribarske i stambene kuće sa svoltanim konobama, ublovi, bunari, guvna, kameni mostovi i mlinovi na pritokama Jezera, potvrđuju kulturni pejzaž posebne arhitektonske vrijednosti. Posljednjih godina jedan dio lokalnog stanovništva Parka, obnavljanjem starih kuća vodi računa o ambijentalnim, etnološkim standardima, te u tom smislu na održiv način kroz eko - turizam, daje doprinos lokalnoj privredi.

U minulom planskom periodu istraživanja iz oblasti kulturno-istorijskog nasljeđa bila su usmjerena na terenskom rekognosciranju mlinova i starih kamenih mostova na vodotocima Skadarskog jezera. Rezultati istraživanja su pokazali da su svi mlinovi van funkcije, u ruševnom stanju.

Krajem 2022. godine, odlaskom u penziju stručnog saradnika za kulturno nasljeđe u Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, prekinute su aktivnosti koje su bile predviđene Planom upravljanja Nacionalnog parka Skadarsko jezero za period 2021–2025. godine.

Nematerijalna kulturna baština

Kroz aktivnost na evidentiranju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine na području Parka, ukazali smo na svu kompleksnost očuvanja, valorizacije i promocije nematerijalnih kulturnih dobara te uključivanju nosilaca nematerijalne baštine u sve segmente koji se odnose na njenu zaštitu i valorizaciju. Terenski rad markirao je neka od ključnih pitanja koja su dragocjena i koja će biti istražena u narednom periodu, analizirane su prijetnje po njihov

opstanak i potreba jačeg uvezivanja sa svim akterima u ovom procesu. U kontinuitetu je nastavljen rad na selekciji materijala i izboru elementa koji zavređuju zaštitu, na osnovu sprovedenog popisa. Radiće se takođe i na strategiji očuvanja NKN, koji je značajan korak ka valorizaciji i promociji onih dobara za koja je procijenjeno da imaju vrijednost i koja će se kandidovati za Registar zaštite na nacionalnom nivou, samim time i za status nematerijalnog kulturnog dobra. Važno je istaći da nam je prioritetni zadatak da ovaj vid kulturne baštine pravno zaštitim, održivo koristimo i afirmišemo. Ove godine je upućena inicijativa za zaštitom „Šestanskog sira" , koja je prihvaćena od strane nadležne institucije Uprave za zaštitu kulturnih dobara. Aktivnosti na unapređivanju NKN kroz osmišljavanje manifestacija, sajmova, izložbi i kulturno- umjetničkih programa kao što su („Festival vina i ukljeve", „Dan krapa", „Dani Nacionalnih parkova", kao i osmišljavanje i prezentacija NP Skadarsko jezero na završnoj konferenciji projekta „ Sliva Skadarskog jezera – prekogranični rezervat biosfere" za UNESC -o program MAB), su dragocjene platforme za razmjenu iskustava u cilju unapređenja, valorizacije i promocije Parka. Posvećenost konceptu nematerijalne kulturne baštine je da ovo nasljeđe bude vidljivo, da je živo, prepoznato i podržano od strane nosioca, same lokalne zajednice koja ima svijest o značaju ovog nasljeđa a time i sopstvene vrijednosti, i na kraju da podrži ulogu kulturnog nasljeđa uopšte u savremenom društvu.

Edukacija i interpretacija

Edukativne aktivnosti u Nacionalnom parku primarno su usmjerene na školsku populaciju i obuhvataju radionice, prezentacije, ekološke akcije i istraživačke zadatke. Tri glavna programa su „Obradujmo prirodu", „Mreža škola" i „Mladi čuvari Parka", pri čemu je najzastupljenija „Mreža škola" sa pet lokalnih škola. Program „Mladi čuvari Parka" suočava se s nedostatkom finansijskih sredstava za širu primjenu.

Radionice se realizuju u skladu sa programskim aktivnostima, ali i na zahtjev nastavnika, u skladu s nastavnim planom iz ekologije i zaštite životne sredine. Glavni izazov je prevoz učenika do Parka, što zahtijeva bolju saradnju s lokalnim turističkim organizacijama i opštinskim strukturama.

Centri za posjetioce, naročito na Vranjini i u Virpazaru, ključni su za edukaciju, nudeći multimedijalne sale, galerijske postavke i etno-sobe, dostupne tokom cijele godine. Dodatne materijale pruža „Edukativni kutak" na sajtu JPNPCG, uključujući „Kalendar događaja" s planiranim radionicama.

Najveći izazov je nedostatak interpretativnih programa prilagođenih različitim ciljanim grupama, što ograničava dublje razumijevanje prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka. Razvoj takvih programa predstavlja važan korak ka unapređenju edukativne ponude.

Program obilaska parka, u smislu vođenih pješačkih tura nije mogao biti realizovan zbog nedostatka licenciranog turističkog vodiča među zaposlenima u NP Skadarsko jezero, a na čemu insistira Turistička inspekcija. Ovaj problem može biti riješen edukacijom zaposlenih za ovu djelatnost ili organizacijom ove aktivnosti u saradnji sa TO Zeta, sa kojom se mogu razviti programi obilaska. To Zeta izrazila je snažan interes za saradnju sa JPNPCG kako bi se valorizovali brojni atraktivni lokaliteti u reonu NP Skadarskog jezera, a koji su gotovo nepoznati građanima Podgorice i turistima.

Promocija

Promocija NP Skadarsko jezero sprovođena je uspješno kroz različite aktivnosti JPNPCG,

samostalno i u saradnji sa relevantnim institucijama i organizacijama. Kroz medijsku saradnju, učešće na međunarodnim turističkim sajmovima, organizaciju edukativnih radionica i objavljivanje promotivnih materijala, efikasno su prezentovane turističke vrijednosti i aktivnosti Parka.
Zanimljivim edukativnim i promotivnim tekstovima promovisan je NP, te povećan broj pratilaca na Facebook i Instagram stanici. Pored promocije turističke ponude, posebna pažnja posvećena je ekološkim temama, uključujući upozorenja o zaštiti prirode i poštovanja pravila u NP.
Dat je značajan doprinos promociji prirodnih vrijednosti i transparentnom radu Javnog preduzeća i Nacionalnog parka, uz vidljive pozitivne efekte na informisanost i svijest javnosti. Uspješno su realizovane planirane aktivnosti i dat doprinos unapređenju ugleda Preduzeća, promociji prirodnih vrijednosti i jačanju svesti javnosti o značaju zaštite prirode.
U narednom periodu u cilju efikasnije promocije rada JPNPCG – NP Skadarsko jezero potrebno je pospješiti kanale interne komunikacije u cilju blagovremene prezentacije aktivnosti i turističke ponude NP, unaprijediti terenske medijske događaje, te realizovati obuke za različite segmente (digitalni marketing, novine u PR-u i marketingu).

Turistička infrastruktura

U Nacionalnom parku Skadarsko jezero, infrastruktura je tokom proteklih godina djelimično unaprijeđena, ali zahtijeva kontinuirana ulaganja i održavanje. Na Vranjini i u Virpazaru nalaze se uređeni kontrolno-naplatni punktovi, koji su u programskoj godini sanirani, dok su dodatni montažno-demontažni punktovi postavljeni za sezonsko stacioniranje na lokacijama Lipovik, Karuč, Dodoši i Žabljak Crnojevića.
U Parku funkcionišu tri centra za posjetioce, smještena u Virpazaru, na Vranjini i u Podhumu. Centar za posjetioce JPNPCG na Vranjini, koji se nalazi u Upravnoj zgradi Parka, unaprijeđen je kroz realizaciju molerskih radova, kao i Centar u Virpazaru.
Prepoznata je potreba za daljim unapređenjem infrastrukture objekta. U narednom periodu planirana je popravka i zamjena dotrajale unutrašnje stolarije Upravne zgrade Parka, kao i sanacija fasade na kojoj su tokom dužeg vremenskog perioda vidljivi uticaji vlage. U suterenskom dijelu zgrade identifikovan je prostor sa potencijalom za adaptaciju u svrhu realizacije promotivno-edukativnih aktivnosti Parka, čime bi se dodatno unaprijedila ponuda sadržaja za posjetioce i lokalnu zajednicu.
Takođe, planirana je obnova drvene konstrukcije galerijskog dijela Ekspo prostora ispred Upravne zgrade, kao i adaptacija ili zamjena postojećeg 3D znaka na platou ispred objekta, u cilju unapređenja vizuelnog identiteta i reprezentativnosti prostora.
Realizovane i planirane aktivnosti su neophodne jer doprinose unapređenju funkcionalnosti, bezbjednosti i ukupnog ambijenta Centra za posjetioce, kao i jačanju kapaciteta Parka u oblasti edukacije i promocije prirodnih vrijednosti.
U Parku postoje pet vidikovaca – Zekova glava, Obod, Vranjina, Pješačac i Pavlova strana – koji su djelimično oštećeni uslijed vremenskih nepogoda i planira se njihova restauracija u narednom periodu. Pješačke i biciklističke staze zahtijevaju redovno održavanje, uključujući obnovu markacije, smjerokaza i informativnih tabli.
Odmorišni mobilijar je na zadovoljavajućem nivou, ali zahtijeva redovno održavanje i kontinuirana ulaganja kako bi ostao funkcionalan i siguran za posjetioce. Svake godine unapređuje se sadržaj na bilbordima, s naglaskom na aktivnosti i edukativne kampanje Parka,

poput kampanje *Stop krivolovu*, čime se podiže svijest posjetilaca i doprinosi zaštiti prirodnog okruženja.
Na putnim pravcima ka Parku ne postoje najavne, glavne i ulazne table, a pristupi pristanima u Virpazaru i na Vranjini potrebno je prilagoditi osobama sa invaliditetom, te će se u narednom periodu pristupiti planskom rješenju.

Turistička ponuda
Turistička ponuda Nacionalnog parka Skadarsko jezero temelji se na aktivnom odmoru u prirodi i usklađena je s principima održivog turizma. Posjetiocima su dostupni različiti sadržaji, uključujući centre za posjetioce, pješačke, biciklističke i vodene staze za kajakarenje, kao i osmatračnice za posmatranje ptica. Ponuda Parka je unaprijeđena kroz raniju nabavku nedostajuće opreme za kajakarenje (vesla, vodonepropusne torbe i sjedišta), čime je poboljšana sigurnost i iskustvo posjetilaca. U narednom planskom periodu planira se dodatno unapređenje kroz nabavku novih kajaka, i štampom flajera za vodene staze koji će biti dostupni posjetiocima.
Turistički proizvod „posmatranje ptica“ dodatno je obogaćen nabavkom specijalnog plovila, prilagođenog za posjete močvarnim područjima i pristup osmatračnicama. Ovo plovilo omogućava sigurnije i udobnije iskustvo, proširujući mogućnosti za vođene ture i samostalno posmatranje ptica, te značajno doprinosi privlačenju ciljnih grupa, uključujući ljubitelje prirode i ornitologe.
Kao dio turističke ponude, nova tematska staza „Krajina – život i tradicija koji traju“, duga 5,6 km, povezuje Ostros i pristan Ckla. Duž trase sedam interpretativnih tabli prikazuje život i tradiciju stanovništva obale Skadarskog jezera. Završna faza staze realizovana ove godine namijenjena je rekreativcima, izletnicima, biciklistima, motorizovanim putnicima, geoturistima i svim ljubiteljima prirode.
Jedan od ključnih potencijala za obogaćivanje turističke ponude Parka je uvođenje kampovanja; u narednom periodu planira se definisanje lokacija i izgradnja potrebne infrastrukture za njegovu realizaciju.

Upravljanje posjetiocima
U pružanju usluga na prostoru Parka dominantan je izletnički i sportsko-rekreativni turizam. Izletnički turizam odvija se najčešće u vidu višečasovnih tura koje uključuju krstarenje brodom i upoznavanje prirodnih i kulturno-istorijskih vrijednosti NP Skadarsko jezero. Park su protekle godine posjetile grupe organizovane preko turističkih agencija, turoperatera, individualno, kao i organizovane studijske posjete i đačke ekskurzije. Najveći broj je inostranih posjetilaca i najveći broj njih je posjetilo Park od maja do oktobra mjeseca. Park je, prema broju prodatih ulaznica, u 2025. godini posjetilo 181.537 posjetilaca.
U cilju dobijanja strukture posjetilaca i analize njihovog mišljenja, potreba i očekivanja, tokom turističke sezone u Centru za posjetioce na Vranjini sprovodila se anketa koja se odnosila na učestalost posjeta, dužinu boravka, stanje staza, čistoći i urednosti Parka, ljubaznosti i uslužnosti osoblja. Centar za posjetioce tokom 2025.godine obišlo je 30.677 posjetilaca od čega je oko 3.000 iz Crne Gore. Od inostranih posjetilaca najbrojniji su Francuzi (9156), zatim Izraelci (8800), Rusi (2263), Česi (1307), Englezi (1108) i dr. Posjeta je ove godine trajala od početka aprila do polovine novembra, dok je najveći broj posjetilaca zabilježen u mjesecima maju (5477) i septembru (6166). Anketni listići su pokazali da se posjetioci o Parku informišu preko turističkih agencija njih 56%, turističkih vodiča/mapa 20%, putem interneta i društvenih

mreža, njih 12%, preko preporuke prijatelja 7%, dok su ostali, njih 5% saznali za Park putem medija i turističkih sajmova. Park je prvi put posjetilo 85,5% ispitanika, drugi put 11,8%, dok je 2,6% njih u Parku bilo više puta. Posjetioci u Parku ostaju najviše jedan dan, njih 78,5%, dok je 21,4% posjetilaca planiralo da ostane više dana. Način na koji zaposleni pružaju usluge 70,6% posjetilaca ocijenilo je najvećom ocjenom, dok je 29,3 posjetilaca uslugu zaposlenih ocijenilo odličnom. Takođe, analiza anketiranja pokazuje da se 63,83% posjetilaca odlučilo za krstarenje Skadarskim jezerom, 13,83% za aktivnost šetnja/planinarenje, 9,57% za posmatranje ptica, 8,51% za kajakarenje, a zatim slijede sportski ribolov 2,13% i vožnja biciklom 2,13%. Anketa pokazuje da je 53,6**%** posjetilaca ocijenilo staze odličnim, 39,1**%** njih smatra da su dobre, dok je 7,2**%** posjetilaca ocijenilo staze kao nezadovoljavajuće. Većina posjetilaca bila je zadovoljna čistoćom parka - 58,66% ju je ocijenilo odličnom, a 40% dobrom. Samo mali dio**,** 1,33% smatra da čistoća nije na zadovoljavajućem nivou. Rezultati pokazuju veoma pozitivan stav prema ponovnoj posjeti parku: 83,7% posjetilaca planira opet posjetiti Park, dok 16,2% posjetilaca ne planira ponovnu posjetu.

Nacionalni park Skadarsko jezero trenutno nema tačne evidencije o broju posjetilaca, već se procjene zasnivaju na prodaji ulaznica na glavnim naplatnim punktovima - Vranjina, Virpazar i Rijeka Crnojevića. Upravo su ovi lokaliteti najfrekventniji u okviru Parka. Najveća posjećenost bilježi se tokom ljetnjih mjeseci, naročito na Virpazaru, dok su grupne ture češće u periodima predsezone i postsezone. Zbog toga je potrebno izraditi studiju kapaciteta najposjećenijih mjesta, kako bi se uspostavili jasni mehanizmi za praćenje i kontrolu broja turista, što bi doprinijelo uspostavljanju ravnomjernog protoka posjetilaca kroz cijelu teritoriju Parka. Tokom prethodne godine osmišljene su i sprovedene interpretativne ture i programi organizovanih obilazaka Parka. Uspješnu realizaciju ovih programa otežava činjenica da Park nema licenciranih turističkih vodiča, međutim ono što je olakšalo sprovođenje ove aktivnosti, jeste donacija novog plovila, koje je prevashodno bilo namijenjeno za realizaciju aktivnosti „Posmatranje ptica“. Pored toga, u Parku ne postoji zvanično uređen prostor za kampovanje niti odmorište sa osnovnom infrastrukturom poput električne i vodovodne mreže. Posjetioci koji žele da kampuju koriste privatne kamp prostore ili zemljište u privatnom vlasništvu. Inicijativa upućena Opštini Zeta za formiranje zvaničnog kamp prostora predstavlja važan korak ka unapređenju ove vrste ponude, a njena realizacija bi imala veliki značaj u narednom periodu. Iako Skadarsko jezero privlači veliki broj turista, ključni problemi ostaju: nedostatak studije nosivosti kapaciteta, kojom bi se regulisao protok posjetilaca iz najposjećenijih mjesta u ona manje posjećena, nedostatak licenciranih turističkih vodiča, kao i nepostojanje uređenog kamp prostora. Sistemskim mjerama i infrastrukturnim ulaganjima moguće je unaprijediti upravljanje i podići kvalitet turističke ponude.

Saradnja sa nacionalnim institucijama i organizacijama

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore / Nacionalni park Skadarsko jezero ostvaruje saradnju sa brojnim organizacijama i institucijama na nacionalnom nivou, u skladu sa zakonskim mehanizmima i strateško-planskim dokumentima. Posebna pažnja posvećena je zaštiti prirode i očuvanju biodiverziteta, gdje je ključna saradnja sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Iako postoji kontinuitet u zajedničkim aktivnostima, uočeni su određeni nedostaci u procedurama razmjene podataka, posebno kada je riječ o nedostavljanju rezultata istraživanja biodiverziteta od strane trećih lica. Ovi podaci su od izuzetne važnosti za JPNPCG,

jer bi omogućili bolji uvid u floru i faunu, pa tako i unaprjeđenje upravljačkih aktivnosti i donošenje kvalitetnijih odluka, naročito u segmentima zaštite biodiverziteta.
Saradnja sa Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i turizma odvija se kroz davanje saglasnosti na planove upravljanja i godišnje programe rada, dok JPNPCG na kraju svake godine podnosi detaljan izvještaj o radu i realizovanim aktivnostima za svih pet nacionalnih parkova. Pored toga, JPNPCG/NP Skadarsko jezero blisko sarađuju sa drugim ministarstvima, među kojima se ističu Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprava za gazdovanje šumama i lovištima, Ministarstvo turizma, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, kao i Ministarstvo kulture i medija.
U oblasti monitoringa životne sredine, značajnu podršku pruža Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, koji redovno prati i analizira kvalitet vode, vazduha i drugih ključnih parametara. Istovremeno, JPNPCG ostvaruje saradnju sa naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu, a s nekima od njih potpisani su memorandumi o saradnji koji jasno definišu specifične oblasti zajedničkog djelovanja.
Tokom priprema i realizacije turističke sezone, JPNPCG /NP Skadarsko jezero koordiniraju aktivnosti sa Nacionalnom turističkom organizacijom i turističkim organizacijama Bar, Cetinje, Podgorica, Zeta i Tuzi. Zajedničke aktivnosti uključuju promociju prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka na regionalnim i međunarodnim turističkim sajmovima.
Saradnja je dodatno intenzivirana s Privrednom komorom Crne Gore, a uspostavljen je i partnerski odnos sa Fondom za zaštitu životne sredine – Eko fondom.
Posebno je značajna saradnja sa nevladinim organizacijama koje djeluju u oblasti zaštite prirode i biodiverziteta. Zajednički projekti često obuhvataju aktivnosti vezane za zaštitu životne sredine i održivi turizam.
JPNPCG/NP Skadarsko jezero ostvaruju i važnu saradnju sa Planinarskim savezom Crne Gore, Biciklističkim savezom i Gorskom službom spašavanja. Ova partnerstva omogućavaju dodatno unaprjeđenje turističke ponude kroz razvoj i promociju planinarskih i biciklističkih staza, kao i povećanje bezbjednosti posjetilaca na terenu. Uključivanje ovih saveza i službi doprinosi razvoju održivog turizma, podstiče aktivni boravak u prirodi i dodatno podiže nivo sigurnosti i zaštite svih posjetilaca nacionalnih parkova.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama
Nakon završenih aktivnosti u izvještajnom periodu, saradnja Nacionalnog parka Skadarsko jezero sa međunarodnim organizacijama i institucijama može se ocijeniti kao značajno unaprijeđena, kako u kvalitativnom, tako i u strateškom smislu. Ostvareni su mjerljivi pomaci u međunarodnom pozicioniranju Parka i jačanju institucionalne prepoznatljivosti.
Poseban kvalitativni iskorak ostvaren je kroz saradnju sa Rewilding Europe u okviru inicijative Wilder Parks, u okviru koje je Nacionalni park Skadarsko jezero stekao status „Wilder Park“. Ovaj status potvrđuje usklađenost upravljanja Parkom sa principima očuvanja prirodnih procesa i biodiverziteta, te ima direktan pozitivan uticaj na jačanje međunarodne vidljivosti Parka.
Značajan strateški rezultat ostvaren je i završetkom projekta „Sliv Skadarskog jezera – prekogranični rezervat biosfere“, čijom realizacijom je pripremljena i podnijeta kandidatura za proglašenje sliva Skadarskog jezera prekograničnim rezervatom biosfere u okviru UNESCO

MAB programa. Ovim procesom dodatno je ojačana prekogranična saradnja i međunarodna prepoznatljivost Nacionalnog parka Skadarsko jezero.
U oblasti jačanja kapaciteta Službe zaštite ostvaren je značajan kvalitativni iskorak kroz punopravno članstvo Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore u Međunarodnoj i Evropskoj federaciji rendžera. Ovim članstvom stvoreni su uslovi za sistematsko jačanje profesionalnih kompetencija Službe zaštite, unapređenje međunarodnog umrežavanja i aktivnije uključivanje u međunarodne inicijative. Kao konkretan rezultat ove saradnje, u toku su pripremne aktivnosti za organizaciju evropskog kampa rendžera, čija se realizacija očekuje tokom 2026. godine u Nacionalnom parku Prokletije, uz učešće rendžera iz svih nacionalnih parkova, uključujući i Nacionalni park Skadarsko jezero, što će imati direktan pozitivan efekat na unapređenje operativnih kapaciteta Službe zaštite i razmjenu dobrih praksi na međunarodnom nivou.
Međunarodna saradnja dodatno je unaprijeđena kroz kontinuiranu saradnju sa EUROPARC Federation, koja doprinosi jačanju vidljivosti Parka u okviru evropskih mreža zaštićenih područja, kao i sa Rewilding Europe, sa fokusom na obnovu ekosistema i primjenu prirodnih rješenja u zaštiti prirode.
Ukupno stanje saradnje sa međunarodnim organizacijama i institucijama može se ocijeniti kao unaprijeđeno, pri čemu su tokom izvještajnog perioda ostvareni konkretni i strateški značajni rezultati. Tokom 2026. godine očekuje se donošenje odluka o ishodu tri projektna prijedloga podnijeta tokom 2025. godine za Nacionalni park Skadarsko jezero, čija bi realizacija dodatno doprinijela jačanju projektnih kapaciteta i unapređenju upravljanja Parkom.

Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama

NP Skadarsko jezero je tokom 2025.godine ostvarilo je značajnu saradnju sa lokalnim institucijama i organizacijama koje svoj rad i poslovanje vežu za ovaj Park ili mu administrativno pripadaju. S tim u vezi nastavljen je kontinuitet uspješne saradnje sa opštinom Bar, a naročito sa Komunalnim preduzećem iz te opštine i to po dva osnova: kontinuirano čišćenje lokacija Virpazara i okoline od komunalnog otpada i asistenciju prilikom bespravnih aktivnosti, a koje su u nadležnosti tog preduzeća. Slična saradnja ostvarena je sa opštinama Zeta, Tuzi i Prijestonicom Cetinje.
Lokalne turističke organizacije, a među kojima se izdvaja LTO Bar vršile su promociju vrijednosti Nacionalnog parka na sajmovima turizma u zemlji i inostranstvu. U tom kontekstu naročito se ističe kampanja koju godinama sprovodi TO Bar pod geslom: „Bar na dvije obale“, čime je Skadarsko jezero dobilo značajan primat u turističkim krugovima i ravnopravan tretman sa Jadranskom obalom.
Park je tokom 2025.godine ostvario značajnu saradnju sa lučkom kapetanijom iz Bara koja je u skladu sa svojim kapacitetima vršila tehničku provjeru (obezbjeđivanje licenci za rad) plovila za prevoz putnika.
Kroz rad Socio - ekonomskog foruma i kroz druge modalitete, Park je ostvario saradnju sa brojnim lokalnim udruženjima poput: udruženja brodara, vinara, poljoprivrednih proizvođača, kao i MZ koje se nalaze u granicama Nacionalnog parka.
U saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama, agencijama i udruženjima Park je pružao podršku brojnim manifestacijama koje se tokom godine održavaju na ovom zaštićenom području, a od kojih su neke postale tradicionalne.
Takođe, brojne osnovne škole iz opština Bar, Tuzi, Zeta i Prijestonice Cetinje su prilikom

obilježavanja značajnih ekoloških datuma organizovano dovodile učenike u centre za posjetioce na Vranjini i Virpazaru, čime je ostvarena edukativna funkcija Parka u sistemu obrazovanja najmlađih populacija o zaštiti životne sredine.

Socio-ekonomski forumi

Socio-ekonomski razvoj parka podrazumijeva unapređenje kvaliteta života lokalnog stanovništva kroz održivo korišćenje zaštićenog područja. To uključuje stvaranje novih radnih mjesta, podršku turizmu i poljoprivredi, te zaštitu prirodnih resursa radi dugoročne ekonomske dobiti. Cilj je uskladiti ekonomski napredak sa očuvanjem životne sredine.

Ključni aspekti socio-ekonomskog razvoja parka uključuju: Razvoj turizma i sa njim povezanih djelatnosti, poljoprivrede (vinarstva, ribarstva, pčelarstva I dr) brendiranje lokalnih proizvoda koji nose geografsko porijeklo sa područja Parka, restauraciju starih zanata, unapređenje pješačkih, biciklističkih i edukativnih staza, uređenje centara za posjetioce, kao i objekata koji olakšavaju posjetu, a ne ugrožavaju prirodu; saradnja sa stanovnicima. Socio-ekonomski forum Nacionalnog parka Skadarsko jezero između ostalog ostvaruje saradnju i sa NVO sektorom u donošenju odluka; promocija Parka kao destinacije, čime se podstiče ekonomski razvoj područja na principima održivosti.

Kroz aktivnosti Parka, a naročito povećanog interesovanja posjetilaca tokom trajanja sezone direktno i indirektno su ostvareni benefiti za stanovništvo i korisnike prostora koji se bave turizmom i poljoprivredom. Kvalitativno i kvantitativno zadovoljstvo lokalne zajednice i relevantnih stejkholdera, kao i analizu negativnih i pozitivnih uticaja Parka na zainteresovane strane nije bilo moguće obraditi iz razloga što je nedostajao reprezentativan broj anketa na osnovu kojih bi se uradila objektivna i validna ocjena stanja.

U ostalim aspektima, a naročito u procesu izrade Plana upravljanja za NP Skadarsko jezero ostvarena je značajna interakcija između Uprave parka i lokalnih zajednica u cjelini.

Fizička zaštita Parka

Najveći izazov u radu Službe fizičke zaštite Nacionalnog parka Skadarsko jezero predstavlja sprječavanje nelegalnih aktivnosti, a prije svega nelegalnog izlova ribe, nelegalne gradnje i nelegalnog pružanja turističkih usluga. U toku 2025. godine za potrebe ove službe obezbijeđena su plovila i vanbrodski motori i to: Plovilo sa VBM 115 ks Suzuki, VBM 150 ks, VBM 40 ks Mercuri, VBM 60 ks sa metalnim plovilom i VBM 90 ks Suzuki, neophodna je nabavka jednog vozila.

Služba fizičke zaštite ima značajnu podršku Službe za kontrolu i monitoring, koja pruža tehničku i po mogućnosti fizičku asistenciju. Takođe, ostvarena je saradnja sa, inspekcijskim službama, Upravom pomorske sigurnosti i Lučkom kapetanijom, koju je potrebno dodatno unaprijediti kako bi se povećala efikasnost nadzora i kontrole nelegalnih aktivnosti. U narednom periodu potrebno je uspostaviti još jacu saradnju sa Upravom policije pogotovo sektorom Granične policije. Za efikasniju kontrolu nelegalnih aktivnosti i povećanje nivoa zaštite Nacionalnog parka, potrebno je obezbijediti dodatna materijalno-tehnička sredstva, uključujući kamere za nadzor.

Održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture

Problem odlaganja otpada je jedan od ključnih problema na prostoru NP Skadarsko jezero. Veliki broj pritoka, a naročito rijeka Morača, donose velike količine raznog otpada koji je na

pojedinim djelovima jezera jako teško sakupiti. Ništa manji problem nijesu ni nelegalna odlagališta otpada na obali. Služba ambijentalne higijene i infrastrukture NPSJ i pored velikog truda nema dovoljno kapaciteta da može uspješno riješiti ovaj problem. Službi nedostaju ljudski kapaciteti, materijalno-tehnička oprema, kao i adekvatno plovilo i vozilo sa prikolicom.

4. POSJETE NP SKADARSKO JEZERO

Turistička sezona 2025. godine, trajala je u periodu od 01. februara do 15. novembra. Na osnovu radnih naloga Službe zaštite, kao i evidencije zaposlenih angažovanih na prodaji ulaznica na naplatnim punktovima, te zaposlenih u Centrima za posjetioce na Vranjini i u Virpazaru, evidentirane su aktivnosti u skladu sa planom rada.
Nacionalni park Skadarsko jezero je drugačiji u odnosu na ostale nacionalne parkove, s obzirom na to da se naplata vrši isključivo za krstarenje po vodenoj površini. Iako na području parka postoje pješačke staze, korišćenje istih ne podliježe naplati.
Prema broju prodatih ulaznica, tokom 2025. godine Nacionalni park Skadarsko jezero posjetilo je 181.537 posjetilaca. Najveći broj posjetilaca su inostrani turisti, a Park je najposjećeniji u periodu od maja do kraja oktobra mjeseca. Tokom mjeseci predsezone (februar, mart, april i maj) najveći broj posjetilaca registrovan je u periodu od 11.00h do 16:00h, dok je u mjesecima sezone (jun, jul, avgust i septembar) najveći broj posjetilaca bio u periodu od 08:00h do 18:00h. Park posjećuju organizovane grupe preko turističkih agencija, lokalnih turoperatera, individualno, kao i organizovane studijske posjete i đačke ekskurzije. Grupne posjete, kroz agencijske pakete, najviše koriste uslugu krstarenja Skadarskim jezerom, koju organizuju lokalni preduzetnici. Individualni posjetioci zainteresovani su i za kajakarenje, sportski ribolov, posmatranje ptica, pješačenje, kao i za vožnju biciklom.
Među inostranim posjetiocima najzastupljeniji su bili posjetioci iz Francuske i Izraela, zatim slijede posjetioci iz Rusije, Češke i Engleske.
Na području Parka aktivna su tri kontrolno-naplatna punkta. Prodaja ulaznica se takođe vrši i u Centrima za posjetioce Virpazar i Vranjina. Prema dostupnim podacima iz sistema za elektronsko praćenje i kontrolu naplate ulaznica i ostalih naknada, primjetno je da protok najvećeg broja posjetilaca evidentiran na Virpazaru (103.606 posjetilaca), zatim na Vranjini (32.081 posjetilaca) i Rijeci Crnojevića (23.819 posjetilaca), dok su Centri za posjetioce u funkciji pomoćnih objekata, kada je prodaja ulaznica u pitanju. S obzirom na to, da je kontrolno-naplatni punkt na Virpazaru najopterećeniji u toku trajanja ljetnje turističke sezone, može se zaključiti da interesovanje za krstarenje Skadarskim jezerom preovladava među posjetiocima.

***Tabela 8**: Broj posjetilaca u periodu od 2020. do 2025. godine u NP Skadarsko jezero*

Godina	***2020***	***2021***	***2022***	***2023***	***2024***	***2025***
Broj posjetilaca	*2.458*	*58.523*	*99.315*	*153.139*	*160.448*	*181.537*

Na sledećem grafikonu evidentan je trend rasta broja posjetilaca po godinama, što se posebno primjećuje u periodu poslije 2021. godine, odnosno nakon pandemije COVID-a, kada je broj stranih državljana bio na izuzetno niskom nivou.

Grafikon 5: *Broj posjetilaca u NP Skadarsko jezero 2019 - 2025. godina*

Analiza podataka pokazuje da je broj posjetilaca u odnosu na prethodnu 2024. godinu veći za 13,14%.

5. PROJEKTI

Na osnovu prikazanih podataka, tokom izvještajnog perioda Nacionalni park Skadarsko jezero bilježi značajnu projektno-programsku aktivnost. U posmatranom periodu uspješno su završena dva projekta, dok se jedan projekat nalazi u fazi realizacije. Paralelno sa tim, tri projektne inicijative nalaze se u fazi razmatranja ili evaluacije, pri čemu se tokom 2026. godine očekuje donošenje odluka o njihovom daljem statusu.

Tokom 2025. godine ukupno je podnijeto osam projektnih prijedloga, od kojih za dio projekata nijesu donesene pozitivne odluke o finansiranju ili aplikacije nijesu finalno podnijete, uglavnom iz proceduralnih ili evaluacionih razloga. Analiza dosadašnjih rezultata ukazuje na kontinuirano jačanje projektnih kapaciteta Parka, rast broja projektnih inicijativa i diverzifikaciju izvora finansiranja, kao i na postojanje jasnog potencijala za unapređenje i ponovno apliciranje u narednom planskom periodu.

U nastavku je dat pregled projekata koji se tokom izvještajnog perioda nalaze u fazi realizacije u Nacionalnom parku Skadarsko jezero, sa osnovnim informacijama o statusu implementacije, realizovanim aktivnostima i planiranim narednim koracima.

Tabela 9: *Projekti u fazi realizacije u Nacionalnom parku Skadarsko jezero*

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju	Kratak opis cilja projekta	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije	Planirane aktivnosti za naredni period
EcoDaLLi	Horizon Europe – EU Mission „Restore our Ocean and Waters by 2030“ (podugovor FSB Zagreb)	01.01.2024 – 30.06.2026	Podugovarač za aktivnosti u Crnoj Gori	2.684.875 €	17,400€	Unapređenje ekosistemskog upravljanja vodama i održive obnove sliva Dunava	2 radionice (Podgorica i Žabljak), mapiranje interesenata, učešće na sastancima i Living Lab događajima, unos podataka u Eco Dalli portal.	Uspostavljena mreža stejkholdera i funkcionalna baza podataka	Dalje uključivanje interesenata, organizacija novih radionica i događaja, kontinuirano ažuriranje EcoDaLLi portala, razvoj i testiranje inovativnih alata, te promocija projektnih rezultata na nacionalnom i regionalnom nivou.

U nastavku je prikazan pregled projekata koji su uspješno realizovani u Nacionalnom parku Skadarsko jezero tokom izvještajnog perioda, sa osnovnim informacijama o donatorima, ulozi institucije, ostvarenim ciljevima i najznačajnijim rezultatima, kao i procjenom njihovih efekata i održivosti.

Tabela 10: *Pregled realizovanih projekata u Nacionalnom parku Skadarsko jezero u 2025. godini*

Naziv projekta	Donator/program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Ostvareni ciljevi	Najznačajniji rezultati	Efekti i održivost
Sliv Skadarskog jezera - prekogranični rezervat biosfere'	IPA Prekogranični program saradnje Crna Gora – Albanija (IPA II, 2014–2020)	1.2.2023 – 31.7.2025. (30 mjeseci)	Partner	59.390,00	Cilj projekta bio je unapređenje održivog i zajedničkog upravljanja prekograničnim ekosistemom sliva Skadarskog jezera kroz proces proglašenja ovog područja UNESCO-ovim prekograničnim rezervatom biosfere, u skladu sa programom UNESCO Čovjek i biosfera (MAB).	Najznačajniji rezultati projekta obuhvatili su sprovođenje participativnih konsultacija i radionica sa relevantnim zainteresovanim stranama, izradu i uspješnu finalizaciju nacionalnih i prekograničnog UNESCO nominacionog fajla, organizaciju stručnih seminara i kampanja usmjerenih na podizanje nivoa svijesti javnosti, nabavku specijalizovane opreme za monitoring, kao i realizaciju pilot restauratorskih aktivnosti usmjerenih na očuvanje staništa i kontrolu invazivnih vrsta.	Zajednički pripremljen i podnijet UNESCO nominacioni fajl za prekogranični rezervat biosfere; Osnaženi kapaciteti institucija zaštićenih područja u Crnoj Gori i Albaniji za monitoring i konzervaciju; Unaprijeđeno učešće lokalnih zajednica i zainteresovanih strana u procesu upravljanja i zaštite prirodnih vrijednosti sliva Skadarskog jezera.
Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite	Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond), Program rada i finansijski plan za 2024.	2025 (aktivnosti od maja do septembra 2025)	JPNPCG kao korisnik sredstava	19.725,10 € odobreno; 18.186,63 € realizovano;	Jačanje službe zaštite i Službe za kontrolu i monitoring u JPNPCG	Obuka službe za monitoring, zaštitara i tehničara (Uprava JPNPCG); nabavka kamera-zamki (za sve parkove),nabavka panoramskih kamera za Štirovnik i Obodsku pećinu (NP Lovćen) i akcionih kamera (Skadarsko jezero)	Povećana efikasnost u borbi protiv nelegalnih aktivnosti; unaprijeđen monitoring; održivost kroz trajnu opremu i obučene kadrove

U nastavku je dat pregled projektnih inicijativa koje se nalaze u fazi razmatranja ili aplikacije, a koje su usmjerene na jačanje institucionalnih kapaciteta, unapređenje sistema upravljanja i uvođenje inovativnih rješenja u oblasti zaštite prirode i upravljanja nacionalnim parkovima.

Tabela 11: *Podnijeti projektni prijedlozi u 2025. godini*

Naziv projekta	Poziv i donator	Status aplikacije	Uloga institucije	Planirani budžet	Kratak opis ciljeva i planiranih aktivnosti
Predlog šireg koncepta finansiranja potreba nacionalnih parkova	JICA – Japanska agencija za međunarodnu saradnju	U toku razmatranje prijedloga	Predlagač i implementator aktivnosti	250.000,00-500.000,00 EUR	Jačanje operativnih kapaciteta upravljača zaštićenih područja. Fokus inicijative je na unapređenju kapaciteta službi fizičke zaštite, kao i službi za kontrolu i monitoring, sa ciljem jačanja sistema ranog prepoznavanja i pravovremenog reagovanja na šumske požare.
Nedostatak digitalizacije i centralizacije podataka o biodiverzitetu nacionalnih parkova	Fond za inovacije Crne Gore	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Podnosilac izazova		Digitalizacija rada stručnih službi i svih nacionalnih parkova kroz razvoj ili integraciju modularne digitalne platforme; uspostava API konekcija sa drugim relevantnim institucijama, razvoj javnog portala sa agregiranim podacima
CENNA	HORIZON Europe	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Projektni partner (član konzorcijuma)	100.000,00	CENNA uspostavlja Centar izvrsnosti za pametni monitoring životne sredine i rješenja zasnovana na prirodi, jačajući kapacitete Crne Gore za održivo upravljanje zaštićenim područjima kroz međunarodno partnerstvo, inovativne tehnologije i pilot-projekte na Skadarskom jezeru i Durmitoru.

U nastavku je dat pregled projektnih prijedloga za koje tokom izvještajnog perioda nijesu donesene pozitivne odluke o finansiranju, kao i ključni razlozi neodobravanja ili ne podnošenja aplikacija, uz identifikovane mogućnosti za njihovo unapređenje i eventualno ponovno apliciranje u narednom periodu.

Tabela 12: *Projektni prijedlozi bez odluke o finansiranju u 2025. godini*

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
Digitalizacija monitoring podataka za sve jedinice JPNPCG	Boring Fund	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Jače povezivanje sa inovacionim komponentama, proširenje ciljne grupe korisnika i ponovno apliciranje na slične pozive u narednom periodu.
Lokalna osviješćenost i edukacija mladih ka poštovanju zemljišta - LAYERS	SOILSCAPE - Spreading Open and Inclusive Soil Culture trought Artistic Practices and Education (UNESCO)	2025	Aplikant	Nedovoljan broj poena da bi aplikacija prošla. Od mogućih 20 poena aplikacija je ostvarila 17.5 poena, a poeni su oduzeti prije svega što su se aktivnosti implementirale u nacionalnim parkovima koji nisu prepoznati kao mjesta sa ugroženim zemljištem.	Moguće je ponovno aplicirati sa istim projektom s obzirom da tehnički je bio potpuno zadovoljavajući, u nadi da će biti odabran u nekom narednom pozivu. U koliko je prihvatljivo projektno područje odabrati izvan granica nacionalnog parka, projekat se može drugačije osmisliti.
Skadarsko jezero i prekogranična zaštita slatkovodnog ekosistema: Unaprijeđenje prekogranične održivosti	DIMFE - Donor's Initiative for Mediterranean Freshwater Ecosystems	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Projekat je pripreman sa inicijativom Rewilding Europe, aktivnosti projekta su bile bazirane na potrebama NPSJ ali i potrebama uklapanja u aktivnosti partnera. Iako je projekat bio smislen i bavio se realnim problemima u NPSJ, potrebno je izraditi aplikaciju koja će biti više fokusirana na jedan relevantan problem, bilo da se radi o problemu invazivnih biljnih vrsta, zaštiti kolonije kudravih pelikana, zaštiti vidre ili nekoj drugoj temi.

6. KONCESIJSKA ODOBRENJA I ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA

U ovom nacionalnom parku tokom 2025. godine nisu izdavani urbanističko-tehnički uslovi, jer nije donesen Program objekata privremenog karaktera za period 2025–2029. godina. Program nije usvojen zbog nepostojanja jasno definisanih zona i režima zaštite, budući da važeći Prostorni plan posebne namjene iz 2001. godine nije usklađen sa Zakonom o zaštiti prirode. Bez pribavljenih smjernica i uslova zaštite prirode od Agencije za zaštitu životne sredine nije bilo moguće utvrditi zone zaštite, koje predstavljaju osnov za planiranje lokacija i postavljanje objekata privremenog karaktera, što je onemogućilo izdavanje urbanističko-tehničkih uslova za njihovo postavljanje i zaključivanje ugovora o zakupu zemljišta.

Javno preduzeće je sa korisnicima dobara nacionalnog parka koji obavljaju djelatnost prevoza turista na Skadarskom jezeru zaključilo 45 ugovora o korišćenju dobara Nacionalnog parka Skadarsko jezero. Ugovore je zaključilo ukupno 38 različitih korisnika (pravnih i fizičkih lica/preduzetnika). Zaključenim ugovorima obuhvaćeno je ukupno 70 plovila (brodova) različitih kapaciteta (od 3 do 84 putnika).

***Tabela 13**: Ugovori o korišćenju dobara*

Analitički prikaz ugovora o korišćenju dobara	Ukupno
Broj sklopljenih ugovora	45
Broj korisnika (pravna i fizička lica)	38
Broj brodova obuhvaćenih ugovorima	70

7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI

U toku 2025. godine JPNPCG je Agenciji za zaštitu životne sredine dostavilo mišljenje za obavljanje naučno-obrazovnih istraživanja na teritoriji Parka po sljedećim zahtjevima:

- Mišljenje za obavljanje naučnih i obrazovnih istraživanja u vezi istraživanja Skadarskog jezera po projektu SMART WATER, zahtjev je predao Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, Agencija za zaštitu životne sredine dala saglasnost na Rješenje br. 03-UPI-527/8 od 21.02.2025. godine, koji je zaveden u arhivu JPNPCG pod br. 05-384 od 24.02.2025. godine.
- Mišljenje za obavljanje biospeološka istraživanja beskičmenjaka iz razreda Collembola, Arachnida i Planaria, kao i reda Diplura na području NP Skadarsko jezero (Virpazar), po

zahtjevu dr.sc. Marko Lukić, Hrvatski Prirodnoslovni muzej, Zagreb, Hrvatska, broj: 05-1304 od 20.05.2025.godine.

- Mišljenje za Određivanje prisustva invazivnih vrsta i brojnosti njihovih populacija u NP skadarsko jezero, po zahtjevu centra za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP), broj 05-3045/1 od 17.10.2025

8. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA I OSTVARENI PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nisu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- budžeta Crne Gore;
- naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova (što je propisano članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima);
- donacija;
- kredita;
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Priprema nacrta Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno. Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća, a predaje se Poreskoj upravi Crne Gore u skladu sa zakonom.

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima, a odnose se na sljedeće:

- ulazak u nacionalni park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnadbijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko-rekreativne svrhe;
- korišćenje imena i znaka nacionalnog parka;
- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

U narednoj tabeli prikazani su prihodi NP Skadarsko jezero ostvareni u toku 2025. godine. Prihodi od naknada za ulazak u Nacionalni park predstavljaju dominantan izvor prihoda, sa učešćem od 83,75% u ukupnim prihodima organizacione jedinice.

***Tabela 15**: Prihodi NP Skadarsko jezero ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	**2025. godina**
Prihodi od ulaznica	892.354,48
Prihodi od ribolovnih dozvola	75.781,03
Prihodi od stalnih i privremenih objekata	53.628,52
Prihodi od zakupa vodenih površina	22.851,16
Prihodi od donacija	12.175,94
Ostali prihodi	8.669,88
UKUPNO (€)	**1.065.461,01**

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća, a odnose se na:

- investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- troškove tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- ostale poslovne rashode (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

U narednoj tabeli prikazani su rashodi NP Skadarsko jezero nastali u toku 2025. godine. Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija svih nacionalnih parkova, na nivou Javnog preduzeća formirane su službe zajedničkih poslova. Kako se aktivnosti ovih službi obavljaju u korist svih nacionalnih parkova, troškovi službi zajedničkih poslova izraženi su u iznosu koji predstavlja učešće NP Skadarsko jezero u ukupnim troškovima nacionalnih parkova. U cilju sveobuhvatnog prikaza ukupnih rashoda, u tabeli su pripadajući rashodi službi zajedničkih poslova zasebno prikazani. Više ostvareni rashodi u odnosu na prihode finansirani su dijelom prihodima NP Durmitor, a dijelom subvencijama iz budžeta koje su odobrene u 2025. godini.

***Tabela 16**: Rashodi NP Skadarsko jezero ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	**2025. godina**
Troškovi ljudskih resursa	740.063,02
Pripadajući troškovi ljudskih resursa SZP	298.238,06
Troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila	123.681,43
Pripadajući troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila SZP	86.978,68
Programske aktivnosti	59.435,96
Pripadajući troškovi programskih aktivnosti SZP	17.931,36
Troškovi goriva	25.639,93
UKUPNO (€)	**1.351.968,44**

9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

Javno preduzeće za nacionalne parkove je Programom upravljanja NP Skadarsko jezero za 2025. godinu planiralo 104 aktivnosti od kojih je realizovano 70 aktivnosti dok 34 aktivnosti nijesu realizovane. Stepen realizacije programskih aktivnosti na nivou Nacionalnog parka Skadarsko jezero je 67%.

***Grafikon 6:** Stepen realizacije programskih aktivnosti u NP Skadarsko jezero*

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 1: *Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta* značajno je doprinijela unapređenju znanja i očuvanju biodiverziteta Nacionalnog parka Skadarsko jezero.

Sprovođenjem terenskih istraživanja i analize postojećih podataka unaprijeđena je obimna baza podataka o flori i fauni, koja pruža detaljan uvid u brojnost, distribuciju i konzervacijski status vrsta, uključujući veliki broj nacionalno i međunarodno značajnih taksona. Time je dodatno potvrđena izuzetna biološka vrijednost ovog područja i obezbijeđena pouzdana osnova za dalji monitoring i planiranje mjera zaštite.

Poseban doprinos ostvaren je kroz kontinuirani monitoring populacija ptica, koji potvrđuje značaj ovog područja kao jednog od ključnih staništa ptica u regionu. Stabilne i vitalne populacije kolonijalnih vrsta, uključujući kudravog pelikana, kao i velikog kormorana i malog kormorana, ukazuju na očuvanost staništa i povoljne uslove za gniježđenje, ishranu i migracije.

Istovremeno, značajan segment aktivnosti bio je usmjeren na praćenje i kontrolu invazivnih vrsta, posebno akvatičnih makrofita poput *Egeria densa* i *Elodea canadensis*. Rezultati ukazuju na njihovu promjenljivu dinamiku, ali i potencijalno negativan uticaj na autohtone vrste i staništa, što zahtijeva kontinuirano praćenje i primjenu mjera upravljanja.

Dodatno, monitoring ciljnih vrsta, poput vidre, ukazuje na relativno očuvano stanje vodenih ekosistema, ali i potrebu za kontinuiranom zaštitom uslijed prisutnih pritisaka, uključujući degradaciju staništa i uznemiravanje.

Rezultati monitoringa ukazuju da su pojedini ekosistemi stabilni, poput određenih šumskih zajednica, dok su drugi pod izraženim pritiscima, naročito uslijed antropogenih uticaja, invazivnih vrsta i promjena hidroloških uslova. Aktivnosti usmjerene na kontrolu i praćenje invazivnih vrsta, kao i unapređenje upravljanja staništima, predstavljaju važan korak ka očuvanju ekosistema.

Unapređenje sistema upravljanja ogleda se i u razvoju digitalnih alata i baza podataka, kao i u jačanju međuinstitucionalne i međunarodne saradnje, posebno u oblasti održivog upravljanja ribarstvom. Iako određene planirane aktivnosti nijesu u potpunosti realizovane, postavljeni su značajni temelji za njihovu implementaciju u narednom periodu.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje sistematskog monitoringa vrsta i staništa, sa posebnim fokusom na ptice i ciljne vrste;
- jačanje mjera zaštite gnijezdilišta i smanjenje uznemiravanja tokom osjetljivih perioda;
- sistematska kontrola i suzbijanje invazivnih vrsta;
- unapređenje zaštite i monitoringa staništa važnih za vidru i druge vodene vrste;
- jačanje kontrole nelegalnih aktivnosti i drugih antropogenih pritisaka;
- dalji razvoj baza podataka i njihova primjena u upravljačkim procesima;
- unapređenje saradnje sa nadležnim institucijama i međunarodnim partnerima.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 1, kroz unapređenje znanja, očuvanje biodiverziteta i jačanje osnova za dugoročno održivo upravljanje Nacionalnim parkom Skadarsko jezero, sa posebnim doprinosom u očuvanju ornitofaune, kontroli invazivnih vrsta i praćenju ciljnih vrsta.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 2 značajno je doprinijela unapređenju znanja o kulturno-istorijskim i etnografskim vrijednostima, kao i njihovoj zaštiti i promociji u Nacionalnom parku Skadarsko jezero. Sprovođenjem aktivnosti na inventarisanju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine unaprijeđena je informaciona osnova o tradicionalnim znanjima i praksama, kroz evidentiranje vještina poput izrade i repariranja tradicionalne nošnje i uzgoja ljekovitog bilja, čime su obezbijeđeni podaci o nosiocima ovih znanja i njihovoj ulozi u očuvanju kulturnog identiteta prostora. Poseban doprinos ogleda se u očuvanju i promociji tradicionalnih zanata i običaja lokalnih zajednica. Organizacija i učešće na manifestacijama i promotivnim događajima doprinijeli su većoj vidljivosti kulturne baštine, afirmaciji lokalnih proizvoda i jačanju saradnje sa nosiocima tradicije. Istovremeno, pokrenute inicijative za zaštitu pojedinih proizvoda ukazuju na aktivan pristup očuvanju i valorizaciji etnografskog nasljeđa. Učešće u projektima, strateškim inicijativama i promotivnim aktivnostima dodatno je doprinijelo integraciji kulturnog nasljeđa u šire razvojne tokove i njegovoj promociji na nacionalnom i međunarodnom nivou.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje aktivnosti na dokumentovanju i zaštiti nematerijalne kulturne baštine;
- jačanje saradnje sa lokalnim zajednicama i nosiocima tradicionalnih znanja;
- podsticanje razvoja i promocije tradicionalnih proizvoda i zanata;
- unapređenje promotivnih aktivnosti i učešća u projektima iz oblasti kulturne baštine.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 2, kroz unapređenje znanja, očuvanje i promociju kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti, kao i jačanje osnova za njihovu održivu valorizaciju u Nacionalnom parku Skadarsko jezero.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 3 značajno je doprinijela unapređenju edukativnih i interpretativnih funkcija Parka, kao i jačanju njegove prepoznatljivosti kao značajnog prirodnog i turističkog područja. Sprovođenjem brojnih edukativnih programa, radionica i terenskih aktivnosti unaprijeđena je edukativna osnova o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka, kroz aktivno uključivanje djece i mladih i primjenu savremenih metoda učenja, čime je obezbijeđeno bolje razumijevanje značaja očuvanja biodiverziteta i prirodnih resursa. Poseban doprinos ogleda se u velikom obuhvatu učesnika i kontinuiranoj saradnji sa obrazovnim institucijama. Razvoj interpretativnih programa i organizacija tematskih tura doprinijeli su kvalitetnijoj prezentaciji vrijednosti Parka i obogaćivanju iskustva posjetilaca, dok je unapređenje edukativne infrastrukture stvorilo osnovu za dalji razvoj sadržaja. Aktivnosti promocije i informisanja javnosti, realizovane kroz medije, digitalne kanale i promotivne kampanje, doprinijele su povećanju vidljivosti Parka, jačanju njegovog imidža i boljoj informisanosti javnosti o njegovim vrijednostima i značaju zaštite.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje edukativnih programa i saradnje sa obrazovnim institucijama;
- razvoj novih interpretativnih sadržaja i programa;
- unapređenje i održavanje edukativne infrastrukture i staza;

- jačanje promotivnih aktivnosti i digitalne komunikacije;
- dalje uključivanje lokalne zajednice u edukativne i interpretativne aktivnosti.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 3, kroz unapređenje edukacije i interpretacije, promociju prirodnih i kulturnih vrijednosti i jačanje osnova za održivo upravljanje Nacionalnim parkom Skadarsko jezero.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 4 značajno je doprinijela unapređenju turističke infrastrukture, kao i razvoju turističke ponude zasnovane na aktivnom odmoru u prirodi u Nacionalnom parku Skadarsko jezero. Sprovođenjem aktivnosti na unapređenju posjetilačke infrastrukture unaprijeđeni su uslovi za boravak posjetilaca, kroz modernizaciju informativnih sadržaja, unapređenje centara za posjetioce i uređenje rekreativnih lokaliteta, čime je obezbijeđen viši nivo kvaliteta usluga i informisanosti. Poseban doprinos ogleda se u unapređenju staza i signalizacije, kao i pripremi infrastrukturnih projekata za dalji razvoj. Razvoj turističke ponude kroz unapređenje rekreativnih sadržaja, uključujući pješačenje, biciklizam, kajakarenje i posmatranje ptica, doprinio je diversifikaciji ponude i privlačenju različitih ciljnih grupa posjetilaca. Istovremeno, unapređenje organizacije vođenih tura doprinijelo je kvalitetnijem doživljaju Parka. Iako određene infrastrukturne aktivnosti nijesu realizovane zbog ograničenih finansijskih sredstava, pripremljena planska dokumentacija predstavlja važnu osnovu za njihovu buduću realizaciju.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak ulaganja u turističku i posjetilačku infrastrukturu;
- realizacija planiranih projekata signalizacije i informativnih sadržaja;
- dalji razvoj turističkih proizvoda zasnovanih na aktivnom odmoru;
- unapređenje upravljanja posjetiocima i njihove distribucije u prostoru Parka;
- obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju prioritetnih aktivnosti.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 4, kroz unapređenje infrastrukture, razvoj turističke ponude i jačanje osnova za održivo upravljanje posjetama u Nacionalnom parku Skadarsko jezero.

U okviru Strateške oblasti 5 u izvještajnom periodu ostvareni su značajni rezultati u oblasti saradnje sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama, institucijama i lokalnim zajednicama. NP Skadarsko jezero je prepoznat kao pouzdan partner, što se ogleda u povećanom broju zajedničkih inicijativa, projekata i projektnih aplikacija, kao i u intenziviranju saradnje sa relevantnim međunarodnim organizacijama.
U oblasti zaštite i očuvanja prirode, projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite“ doprinio je jačanju kapaciteta za nadzor i kontrolu na terenu. Nabavkom savremene opreme unaprijeđeno je praćenje stanja biodiverziteta i efikasnije evidentiranje nepravilnosti, dok je kroz obuku zaposlenih osigurana njena pravilna primjena.

U oblasti zaštite i monitoringa u Nacionalni park Skadarsko jezero, kroz projekat „Sliv Skadarskog jezera prekogranični rezervat biosfere“ nabavljen je novi brod, čime su unaprijeđeni kapaciteti za monitoring i nadzor akvatorijuma, kao i efikasnije sprovođenje mjera zaštite prirodnih vrijednosti. Poseban iskorak ostvaren je kroz uključivanje u međunarodne projekte i inicijative, koje su omogućile razmjenu znanja, unapređenje upravljačkih praksi i jačanje institucionalnih kapaciteta. Takođe, saradnja sa lokalnim zajednicama dodatno je osnažena kroz zajedničke aktivnosti, čime se doprinosi boljoj integraciji zaštite prirode i lokalnog razvoja.
Članstvom u Wilder Parks Initiative dodatno je unaprijeđen međunarodni ugled parka, uz jačanje njegove vidljivosti i pozicioniranja u okviru globalnih inicijativa za zaštitu prirode.
Istovremeno, kontinuirana saradnja sa različitim partnerima doprinijela je većoj vidljivosti nacionalnih parkova na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i njihovom pozicioniranju u okviru relevantnih mreža i inicijativa.
Međutim, i dalje postoji potreba za daljim unapređenjem koordinacije i sistematičnijim pristupom razvoju partnerstava, kako bi se u potpunosti iskoristili potencijali saradnje, posebno u kontekstu povlačenja sredstava iz međunarodnih fondova i jačanja uloge lokalnih zajednica u procesima upravljanja.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastaviti i intenzivirati saradnju sa međunarodnim organizacijama kroz aktivno učešće u projektima i inicijativama.
- jačati partnerstva sa nacionalnim institucijama u cilju koordinisanog djelovanja i efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjima.
- unaprijediti uključivanje lokalnih zajednica kroz participativne modele saradnje i zajedničke razvojne inicijative.
- povećati kapacitete za pripremu i implementaciju međunarodnih projekata, posebno u dijelu pristupa fondovima EU i drugim donatorskim programima.
- razvijati mehanizme za sistemsko praćenje i evaluaciju saradnje i njenih efekata.

Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim partnerima predstavlja ključan segment daljeg razvoja i unapređenja upravljanja nacionalnim parkovima. Njeno kontinuirano jačanje doprinosi ne samo unapređenju zaštite prirodnih vrijednosti, već i razvoju održivih modela upravljanja, jačanju kapaciteta i boljoj integraciji parkova u šire društvene i međunarodne tokove.

Na osnovu analize planiranih aktivnosti za predmetni period, može se konstatovati da određeni broj aktivnosti nije realizovan uslijed objektivnih finansijskih, kadrovskih, proceduralnih i institucionalnih ograničenja, kao i zbog zavisnosti od eksternih faktora i nadležnih institucija: Finansijska ograničenja-značajan broj aktivnosti nije realizovan zbog nedostatka finansijskih sredstava, posebno onih planiranih iz donacija ili projektnih izvora. Uslijed toga nisu pokrenuti postupci javnih nabavki niti tenderske procedure (npr. nabavka opreme i GIS infrastrukture za praćenje požara, formiranje edukativne staze „Šuma na vodi“, postavljanje informativne signalizacije, unapređenje centara za posjetioce),kod pojedinih aktivnosti (npr. uređenje vidikovca Vranjina), sredstva su preusmjerena na prioritetnije potrebe, imajući u vidu ograničeno interesovanje posjetilaca i nepristupačnost terena. Nedostatak kadrovskih kapaciteta - aktivnosti

iz oblasti zaštite materijalne i nematerijalne kulturne baštine nijesu realizovane prvenstveno zbog nepostojanja sistematizovanog radnog mjesta stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe u okviru nadležne službe. Shodno tome, nije bilo moguće inicirati zaštitu kulturnih dobara, sprovoditi mjere održavanja fortifikacionih kompleksa (Žabljak Crnojevića, Lesendro, Grmožur),organizovati tematske izložbe, prikupljati i sistematizovati arhivsku građu, učestvovati u projektima valorizacije kulturnog nasljeđa. Takođe, aktivnost vezana za zaštitu kolonija slijepih miševa nije realizovana planiranom dinamikom zbog odsustva jedinog stručnog saradnika i ograničenog angažmana drugog stručnog lica, uz istovremenu opterećenost izradom planskih dokumenata. Zavisnost od donošenja podzakonskih akata i planskih dokumenata - određene aktivnosti nijesu realizovane jer nijesu doneseni neophodni normativni akti: evidencija ulova nije uspostavljena jer nijesu doneseni podzakonski akti, niti su izgrađena mjesta prvog iskrcaja, urbanističko-tehnički uslovi nijesu izdavani jer nije donesen Program objekata privremenog karaktera za period 2025–2029.godinu, mape privremenih objekata nijesu izrađene iz istog razloga. Takođe, aktivnosti u vezi sa utvrđivanjem i obilježavanjem granica Parka nijesu pokrenute jer se čeka zakonsko usvajanje novih granica predloženih Studijom revizije. S obzirom da formiranje radnog tijela zavisi od usvajanja novih granica, nijesu definisani ni izvori finansiranja, budžet ni dinamika realizacije. Kašnjenje prethodnih aktivnosti - aktivnost analize i mapiranja staništa pod pritiskom ubiranja divlje flore nije realizovana jer prethodne aktivnosti (1.5.1., 1.5.2. i 1.5.3.) nijesu sprovedene u planiranom periodu, što je uzrokovalo lančano odlaganje narednih faza, za aktivnost unosa terenskih podataka, iako je mobilna aplikacija izrađena, nije izvršena obuka nadzornika i stručnih saradnika, zbog čega je aktivnost pomjerena za naredni period. Nedovoljna uključenost eksternih aktera - aktivnosti u oblasti nematerijalne kulturne baštine nijesu realizovane jer nadležne institucije tokom izvještajnog perioda nijesu inicirale programe u koje bi se aktivnosti Parka mogle inkorporirati. Analiza anketa o socio-ekonomskim uticajima Parka nije sprovedena zbog nedovoljnog broja prikupljenih upitnika, što nije omogućilo izradu pouzdanog izvještaja. Projektna zavisnost - Pojedine aktivnosti (npr. mobilna aplikacija za mapiranje nelegalno odloženog otpada) planirane su kroz međunarodne projekte (LASPEH II), te njihova realizacija zavisi od dinamike i implementacije tih projekata.

Potrebno je naglasiti da evidentirani broj nerealizovanih aktivnosti ne odražava u potpunosti stvarni obim sprovedenih aktivnosti tokom izvještajnog perioda. Naime, značajan broj mjera je započet i realizovan u značajnom procentu, pri čemu su pojedine aktivnosti sprovedene i preko 50% planiranog obima. Međutim, u skladu sa važećom metodologijom izvještavanja, status „realizovano“ može se dodijeliti isključivo aktivnostima koje su u potpunosti sprovedene u skladu sa planiranim indikatorima i definisanim ciljevima. Shodno tome, djelimično realizovane aktivnosti formalno su evidentirane kao nerealizovane, što administrativno utiče na ukupan procenat realizacije. Imajući u vidu navedeno, potrebno je sagledati rezultate kroz širi kontekst sprovedenih aktivnosti, uloženih resursa i ostvarenog napretka na terenu.

Zaključno, nerealizovane aktivnosti u najvećoj mjeri rezultat su: nedostatka finansijskih sredstava, nedovoljnih kadrovskih kapaciteta, izostanka normativnih i planskih dokumenata, zavisnosti od eksternih institucija i projekata i kašnjenja prethodno planiranih aktivnosti.

Važno je naglasiti da kod većine aktivnosti postoje pripremne radnje koje su ostvarene u programskoj godini (izrađeni elaborati, projekti, aplikacije, studije), što predstavlja dobru osnovu za njihovu realizaciju u narednom planskom periodu, uz obezbjeđivanje potrebnih finansijskih, kadrovskih i institucionalnih preduslova.

U narednoj godini potrebno je:

- Angažovati stručne saradnike za: faunu beskičmenjaka, faunu sisara i floru i vegetaciju, u cilju jačanja stručnog kapaciteta Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj;
- Nastaviti saradnju sa klasterima u okviru socio-ekonomskih foruma;
- Aplicirati na otvorene pozive EU i drugih fondova koji će unaprijediti zaštitu i održivi razvoj Parka;
- Izraditi Studiju kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u Parku;
- Razviti interpretativne i turističke programe obilaska Parka;
- Izvršiti popravku i adaptaciju postojećih i izvršiti nabavku novog mobiljara (klupe, stolovi, nadstrešnice, korpe za otpatke, osmatračnice za ptice);
- Izvršiti adaptaciju Upravne zgrade na Vranjini;
- Izvršiti adaptaciju Expo prostora na Vranjini;
- Urediti idejno rješenje i glavni projekat za Mobile home;
- Dopuniti glavne, najavne i informativne table i smjerokaze;
- U cilju unapređenja fizičke zaštite i bolje kontrole prostora Parka neophodno je izvršiti dodatnu nabavku plovila;
- Izvršiti nabavku električnih VBM za potrebe Službe fizičke zaštite i Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture;
- Uspostavljanje ribarske osnove sa predstavnicima Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva;
- Inicirati uspostavljanje plovnih puteva na području Jezera;
- Urediti postojeće parking prostore;
- Izgraditi skladište za čuvanje i pretakanje goriva na Vranjini za potrebe plovnog parka

10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU

PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU – DINAMIKA I REALIZACIJA

STRATEŠKA OBLAST 1: ISTRAŽIVANJE, PRAĆENJE, OBNOVA I UNAPREĐENJE EKOSISTEMA, STANIŠTA I VRSTA	
Cilj 1.1.	***Unapređenje informacione baze podataka o flori Nacionalnog parka kroz literaturni i terenski rad , softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika***
Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unapređena (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period	
Aktivnost 1.1.4	**Izvršiti analizu literaturnih i terenskih podataka unijetih u bazu**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi i reviziji podataka o flori sa akcentom na prioritetne vrste*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijediti podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Skadarsko jezero, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES). Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.1.5	**Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste**
Indikator aktivnosti	*Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom Qgis i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog i/ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.2	***Obaviti monitoring i analizu stanja biljnih vrsta koje se nalaze na listama HD (Annex II i IV) i BC (Anex I)***

Indikator cilja: Očuvano stanište i populacije vrsta Marsilea quadrifolia i Caldesia parnassifolia	
Aktivnost 1.2.1	**Pratiti stanje na staništu *Marsilea quadrifolia* na lokalitetu Moračica, zbog mogućeg zarastanja i gubitka staništa**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju Marsilea quadrifolia na lokalitetu Moračica*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Dvije subpopulacie *Marsilea quadrifolia* uz obale rijeke Moračice su novi nalazi ove vrste za Crnu Goru. Zbog nacionalnog i međunarodnog značaja, kao rijetke vrste ugrožene zarastanjem staništa, nastaviće se praćenje stanja populacije i eventualnih promjena na staništu. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*113,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.3	***Izvršen monitoring u ugroženim Natura staništima i uspostavljen sistem upravljanja***
Indikator cilja: Izvještaj monitoringa i definisane površine za očuvanje	
Aktivnost 1.3.2	**Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 92A0**
Indikator aktivnosti	***Izvještaj o stanu staništa i izrađene mape distribucije staništa i definisane mjere zaštite***
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*110,97€* *Budžet CG*
Cilj 1.4	***Utvrditi stanje i uticaj invazivnih vrsta i definisati mjere za njihovu kontrolu i suzbijanje***
Indikator cilja: Definisane mjere kontrole i suzbijanja invazivnih vrsta	
Aktivnost 1.4.1	**Nastaviti istraživanja distribucije invazivnih vrsta sa akcentom na *Amorpha fruticosa* i *Egeria densa***
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenim istraživanjima distribucije Amorpha fruticosa i Egeria densa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Dosadašnja istraživanja stručne službe JPNPCG su pokazala da je zabrinjavajuća dinamika širenja invazivnih vrsta *Amorpha fruticosa* na plavnim staništima sjeverne obale Skadarskog jezera i *Egeria densa* u vodotoku rijeke Šegrtnice i u rijeci Plavnici. 2023. godine se bilježi pojavljivanje *Egeria densa* i *Elodea canadensis* u vodama Skadarskog jezera, kao i *Elodea canadensis* u vodotoku Moračice.

	Nastaviće se istraživanja distribucije ovih vrsta na drugim plavnim područjima i vodotocima Skadarskog jezera. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*182,92€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.2	**U skladu sa Zakonom o stranim invazivnim vrstama sprovoditi upravljanje u koordinaciji sa nadležnim institucijama**
Indikator aktivnosti	*Broj podnijetih inicijativa prema nadležnim institucijama*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj će izvijestiti Agenciju za zaštitu životne sredine i nadležno ministarstvo o stanju na terenu i primjenjivati mjere nadgledanja ili eventualnog uklanjanja u skladu sa dobijenim preporukama. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Agencija za zaštitu životne sredine Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.5	***Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe***
Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisanih kontrola kroz aplikaciju	
Aktivnost 1.5.3.	**Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka**
Indikator aktivnosti	*Broj izvršenih kontrola.* *Broj terenskih podataka unijetih u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u Exel bazu podataka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Mobilna aplikacija je izrađena, ali nije izvršena obuka nadzornika i stručnog saradnika za korišćenje mobilne aplikacije. Aktivnost je prebačena za 2026.godinu.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.5.4.	**Izvršiti analizu stanja i mapirati staništa na kojima je vršeno ubiranje**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju sa mapom staništa koja su pod pritiskom*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza podataka sa terena, unijetih u Exel bazu, i mapirati staništa koja su pod pritiskom ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnosti 1.5.1., 1.5.2. i 1.5.3. iz PU NP Skadarsko jezero 2021.-2025.godina, na koje se nadovezuje ova aktivnost, nijesu realizovane u predviđenom planskom periodu, već se sa njihovom realizacijom kasnilo.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.6	***Očuvani šumski ekosistemi***
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost 1.6.1	**Sprovoditi mjere zaštite od požara**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka protivpožarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja. Broj evidentiranih požara putem aplikacije*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju preventivnih mjera zaštite, kao i efikasnog reagovanja, odradiće se nabavka potrebne opreme, instalacija potrebne infrastrukture i distancino praćenje požara uz pomoć GIS tehnologije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Planirana aktivnost nije realizovana uslijed nedostatka finansijskih sredstava, koja su planirana u vidu donacija. Shodno tome, nije pokrenut postupak javne nabavke potrebne opreme niti su preduzimane mjere u vezi sa sprovođenjem tenderske procedure.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Pravna služba, Direktor JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.6.2	**Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema**
Indikator aktivnosti	*Broj unijetih podataka u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se obezbjeđivanje softverskih rješenja u kojem će se uskladištiti vektorizovani postojeći i terenski podaci. Upoređivanjem i preklapanjem postojećih i prikupljenih terenskih podataka će se obezbijediti adekvatnije i efikasnije donošenje odluka u cilju zaštite i unaprjeđenja stanja šumskih ekosistema. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*

Aktivnost 1.6.3	**Pratiti stanje značajnih šumskih vrsta: lovora *(Laurus nobilis*) i skadarskog hrasta (*Quercus robur ssp scutariensis*)**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o monitoringu i stanju lovora i skadarskog hrasta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na unaprijed evidentiranim lokacijama vrši će se kontinuirani monitoring lovora (*Laurus nobilis*) i skadarskog hrasta (*Quercus robur ssp. scutariensis).* Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*254,0€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.6.4	**Sa uspostavljanjem Natura mreže pratiti stanje šumskih Natura 2000 stanišnih tipova**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj monitoringa NATURA 2000 staništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostavljanjem NATURA 2000 direktive o staništima izvršiće se utvrđivanje početnog stanja habitata i evidentirati promjene koje su nastale u ovom planskom periodu. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se uspostavi Natura mreža
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*500,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.6.5	**Sprovoditi monitoring i adekvatne mjere prilagođavanja i adaptacije i obuka u cilju ublažavanja efekata klimatskih promjena**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Imajući u vidu značaj mjera adaptacije i prilagođavanja šumskih ekosistema na globalne promjene klime, sprovodiće se kontinuirani monitoring šumskih ekosistema. Takođe, mjere adaptacije i prilagođavanja će se sprovoditi kontinuirano u zavisno od evidentirani promjena u ekosistemima. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.7	***Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira***
Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka	
Aktivnost 1.7.1	**Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni *Lepidoptera***

Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti *Lepidoptera*, kao i dopunjavanje liste monitoringom. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.7.2	**Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka**
Indikator aktivnosti	Izvještaj o nultom stanju dnevnih leptira
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*232,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.8	***Uređen i održiv ribolov na Skadarskom jezeru***
Indikator cilja: Dobijeni podaci o stanju ribljeg fonda; Dobijena statistika ulova; Dobijene smjernice upravljanja.	
Aktivnost 1.8.1	**Sertifikovati i markirati ribolovne alate**
Indikator aktivnosti	*Sertifikovani ribolovni alati u skladu sa pravilnikom o istim*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Unaprijediti saradnju sa ribolovcima i organizovati sastanke kako bi se sertifikovali i markirali ribolovni alati. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost prenesena za 2026. godinu kada će biti obezbjeđena sredstva za ovu aktivnost preko Direktorata za ribarstvo MPVŠ
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, udruženje ribara
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Aktivnost 1.8.2	**Vršiti evidenciju ulova u bazi podataka u saradnji sa udruženjem ribara**
Indikator aktivnosti	*Uneseni podaci o ulovu u bazu koju vodi nadležno Ministarstvo*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Neophodno je donijeti podzakonske akte, kojim bi se uredilo da se evidencija ulova unosi u bazu podataka. Prioritet
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Podzakonski akti nisu doneseni. Mjesta prvog iskrcaja nisu izgrađena. Ulov nije mogao biti evidentiran.

Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, udruženje ribara, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi da li će se donijeti podzakonski akti
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.8.3.	**Sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede raditi na daljem uređenju privrednog ribolova**
Indikator aktivnosti	*Broj novih podzakonskih akata i broj sastanaka radnih grupa za ribarstvo*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na sastancima koje organizuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, a koji se odnose na uređenje ribarstva i donošenje novih podzakonskih akata. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.8.4.	**Vršiti istraživanja diverziteta ihtiofaune u saradnji sa naučnim institucijama**
Indikator aktivnosti	*Izvještaji o stanju ihtiofaune i ribarstva*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sarađivaće se sa istraživačima PMF-a kao i aktivno će se učestvovati tokom istraživačkih aktivnosti.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije bilo zajedničke saradnje sa naučnim institucijama za istraživanja ihtiofaune.
Odgovornost	PMF, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.8.5.	**Održavati redovne kontakte sa ribarskim udruženjima**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih sastanaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa sportskim i privrednim ribolovcima, kako bi se adekvatno planirale i sprovodile aktivnosti vezane za održivo korišćenje i zaštitu ribljeg fonda. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	212,84€ *Budžet CG*
Cilj 1.9	***Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca***

Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.9.1.	**Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.9.2.	**Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o nultom stanju*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inverterizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*160,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.10	***Monitoring i istraživanje kolonijalnih vrsta ptica u specijalnim rezervatima prirode***
Indikator cilja: Ažurirani podaci na nivou populacija kolonijalnih vrsta	
Aktivnost 1.10.1	**Sprovoditi kontinuirani monitoring kolonijalnih vrsta u toku dva godišnja aspekta**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenim aktivnostima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontinuiran terenski rad, obilazak kolonija u rezervatima prirode, procjena populacija. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	250,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.10.2	**Vršiti istraživanje i monitoring kolonijalnih vrsta ptica na cjelokupnom prostoru jezera sa akcentom na bjelobradu čigru**
Indikator aktivnosti	*Broj kolonija bjelobrade čigre; izvještaj o sprovedenim aktivnostima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se monitoring bjelobrade čigre na lokalitetima koji su označeni u prethodnim godinama. Lociraće se mjesta novih kolonija. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano

Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	240,00€ *Budžet CG*
Cilj 1.11	***Očuvanje diverziteta ptica i njihovih staništa***
Indikator cilja: Sistemski očuvano stanje populacija ptica	
Aktivnost 1.11.1	**Vršiti utvrđivanje zimskog cenzusa vodenih ptica (IWC)**
Indikator aktivnosti	*Izvršiće se utvrđivanje zimskog cenzusa vodenih ptica (IWC)*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Brojanje vrsta ptica na cjelokupnoj površini NP Skadarsko jezero u zimskim mjesecima. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	120,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.11.2	**Sprovoditi monitoring populacija ptica u toku proljećnog i ljetnjeg godišnjeg aspekta**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj monitoringa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se populacije najznačajnijih gnjezdarica Parka u toku dva godišnja aspekta. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	160,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.11.3	**Sprovoditi monitoring populacije pelikana *(Pelecanus crispus)* cjelogodišnji aspekt**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj monitoringa populacije pelikana*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontinuirano sprovoditi monitoring u svim godišnjim aspektima; monitoring uspješnosti gniježđenja; prostorna distribucija; vitalnost populacije; prstenovanje mladih jedinki. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	480,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.11.4	**Pratiti stanje indikatorskih vrsta ptica**
Indikator aktivnosti	*Izvještaji i preporuke*
Opis aktivnosti i prioritet	Shodno prethodno definisanom listom indikatorskih vrsta, pratiće se stanje njihovih populacija na Jezeru, a po potrebi definisati mjere zaštite. Prioritet 1

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	160,00€ *Budžet CG*
Cilj 1.12	***Očuvane populacije slijepih miševa***
Indikator cilja: Broj Istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.12.2	**Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se terensko istraživanje vrsta slijepih miševa upotrebom ultrazvučnih detektora i nevidljivih mreža. Na osnovu prikupljenih terenskih podataka definisaće se mape distribucije ovih vrsta. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada zbog bolovanja. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Preostali dio godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.12.3.	**Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Definisani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodnih terenskih aktivnosti, izvršiće se analiza podataka i prema potrebama definisaće se mjere očuvanja koje će se u narednom periodu i sprovoditi. Posebna pažnja će biti usmjerena na upoređivanje podataka sa Akcionim planom za očuvanje populacija slijepih miševa na Skadarskom jezeru koji je izdat 2015 godine.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada zbog bolovanja. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Preostali dio godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

Cilj 1.13	***Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna***
Indikator cilja: Izrađena lista prisutnih vrsta sa mapom distribucije i ocjenom stanja populacija	
Aktivnost 1.13.2	**Monitoring stanje vrsta iz porodice kuna**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj monitoringa o stanju vrsta iz porodice kuna*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovešće se terenska istraživanja za potrebe dobijanja podataka o prisutnosti i aktivnosti vrsta iz porodice kuna. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	580,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.13.3.	**Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna**
Indikator aktivnosti	*Izrađene mape distribucije potencijalnih staništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodno prikupljenih podataka izvršiće se mapiranje aktivnosti i prisustva vrsta iz porodice kuna.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 1.14	***Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa***
Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou	
Aktivnost 1.14.1	**Monitoring hidroloških objekata**
Indikator aktivnosti	*Ispitan kvalitet vode Skadarskog jezera, obezbijeđena dugoročna zaštita i održivo korišćenje*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršiće se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprava za vode, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*160,00€* *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 2: OČUVANJE, UNAPREĐENJE I PROMOCIJA KULTURNO-ISTORIJSKIH I ETNOGRAFSKIH VRIJEDNOSTI I POTENCIJALA	
Cilj 2.1	***Očuvana materijalna kulturna baština***
Indikator cilja: Broj Istraženih i valorizovanih elemenata materijalne kulturne baštine Parka	

Aktivnost 2.1.3	**Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje implementiraju nadležne institucije**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih projekata i sprovedenih mjera zaštite*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sa stručnim timom Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore obaviće se arheološko rekognosciranje potencijalnih arheoloških lokaliteta na prostoru Parka i užeg okruženja, kao prva faza budućih detaljnih istraživanja i iskopavanja. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovano stručno lice iz oblasti materijalne kulturne baštine
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.1.4	**Pokretati inicijative za uspostavljanje zaštite kulturnih dobara**
Indikator aktivnosti	*Broj pokrenutih inicijativa. Broj zaštićenih kulturnih dobara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to kulturno dobro. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovano stručno lice iz oblasti materijalne kulturne baštine
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.1.5	**Održavati utvrđene komplekse Žabljak Crnojevića, Lesendro i Grmožur od obrastanja vegetacijom**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenim aktivnostima uklanjanja vegetacije sa utvrđenja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se uklanjanje rastinja na najposjećenijim tvrđavama Jezera. Aktivnost se obavlja u vrijeme vegetacione sezone, kao jedna od važnih mjera zaštite bedema od agresivnog bujanja vegetacije. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovano stručno lice iz oblasti materijalne kulturne baštine

Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture; Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Cilj 2.2	***Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka***
Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturna baština Parka	
Aktivnost 2.2.2	**Osmisliti i realizovati stalne postavke tematskih zbirki kulturno-istorijskog nasljeđa**
Indikator aktivnosti	*Organizovana stalna postavka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Centru za posjetioce u Virpazaru instalirana je stalna postavka tematske zbirke kulturno-istorijskog nasljeđa. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj; direktor
Napomena	Aktivnost je realizovana tokom 2022.godine
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.2.3	**Pratiti stanje i preduzimati neophodne konzervatorske mjere na eksponatima tematskih zbirki kulturno-istorijskog nasljeđa**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju eksponata; Izvještaj o preduzetim konzervatorskim mjerama*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se stanje i preuzeti neophodne konzervatorske mjere na eksponatima kulturno-istorijskog nasljeđa koji su izloženi u centrima za posjetioce na Vranjini i u Virpazaru. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovano stručno lice iz oblasti materijalne kulturne baštine
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 2.2.4	**Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih izložbi*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se tematske izložbe povodom značajnih datuma, na prijedlog angažovanog eksperta za materijalnu kulturnu baštinu. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovano stručno lice iz oblasti materijalne kulturne baštine
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 2.2.5	**Prikupljati foto-dokumentaciju i arhivsku građu sa područja Parka**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o prikupljenoj građi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto-dokumentacija i arhivska građa sa područja Parka u digitalnoj formi. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovano stručno lice iz oblasti materijalne kulturne baštine
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 2.3	***Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine***
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	**Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj popisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Inventarisanje NKN, gdje bi prikupljena dokumentacija imala osim popunjavanja relevantne baze podataka, bila iskorišćena za potrebe upisa novog elementa u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasljeđa Crne Gore. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	523,13€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.2	**Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara**
Indikator aktivnosti	*Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se podaci od pojedinaca, koji su posljednji nosioci i čuvari običajne prakse, znanja i vještina, kroz kontinuitet prenošenja kulturnih obrazaca s ciljem da se obezbjedi efikasnija promocija NKN kroz jačanje svijesti o njegovom značaju Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	373,56 € *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.3	**Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa**
Indikator aktivnosti	*Broj popunjenih upitnika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Popunjavanje obrazaca u vidu upitnika za svaki evidentirani elemenat NKN Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	350,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.4	**Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aktivnost uslovljena istraživačkim nalazima na terenu (jer svaki elemenat NKN ne podrazumijeva zakonsku zaštitu), i zavisi od stručne procjene. Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite elemenata nematerijalnog kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to nematerijalno kulturno dobro. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	410,00 € *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.5	**Organizovati manifestacije i učestvovati na sajmovima, izložbama i kulturno-umjetničkim programima koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajmova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Unaprijediti NKN kroz osmišljavanje i realizovanje manifestacija od posebnog značaja za Park, kao i sajmova i izložbi i kulturno umjetničkih programa

	Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	3140,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.6	**Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih projekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa iniciraće se projektne aktivnosti na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nadležne institucije iz oblasti kulturnog nasljeđa ove godine nisu inicirale nijedan program kojima bi se inkorporirale naše aktivnosti,
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
Napomena	Finansijsko učešće JPNPCG zavisi od odobrenih projekata relevantnih institucija, pa se sredstva JPNPCG ne mogu sada projektovati
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00*
Aktivnost 2.3.7	**Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine“**
Indikator aktivnosti	*Realizovan program „Dani evropske baštine“*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pod okriljem “Dani evropske baštine”, kreiraće se i realizovati program obilježavanja ove značajne manifestacije, konkretno u ovom Parku , ukoliko bude korespondirala sa zadatom temom manifestacije Savjeta Evrope. Prioritet 3
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Prema stručnoj procjeni za ovu godinu odlučeno da se Dani evropske baštine organizuju u NP Prokletije, što je i realizovano .
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA

Cilj 3.1	***Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija***
Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period	
Aktivnost 3.1.1	**U saradnji sa osnovnim školama koje gravitiraju u Parku i nadležnim ministarstvom sprovodiće se uspostavljanje edukativnih programa i izradiće se edukativni materijali**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program. Broj izrađenog edukativnog materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se edukativne radionice po programu „Obradujmo prirodu – NP Skadarsko jezero“. Organizovaće se edukativne radionice i akcije po programu „Mladi čuvari NP Skadarsko jezero“. Organizovaće se edukativne radionice na temu „Ribolovni zabran“. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Napomena	Dio materijala za realizaciju aktivnosti izrađen kroz saradnju sa OEBS-om
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, osnovne škole koje gravitiraju ka Parku, nadležno ministarstvo
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*756,75€*
Aktivnost 3.1.2	**U saradnji sa TO obilježiti značajne ekološke datume**
Indikator aktivnosti	*Broj obilježenih ekoloških datuma, Broj održanih radionica, Broj učesnika na radionicama*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih datuma i to: 2. februar - Svjetski dan vlažnih staništa 22.mart - Svjetski dan voda 22. april - Dan planete zemlje 22. maj - Svjetski dan biodiverziteta 24. maj - Evropski dan parkova posljednja nedjelja maja - Svjetski dan vidre 5. jun - Dan zaštite životne sredine 31. jul - Svjetski dan nadzornika 30. avgust – Međunarodni dan slijepih miševa 4. oktobar - Svjetski dan životinja Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO: Bar, Podgorica, Cetinje, Tuzi i Zeta

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	350,00€ *Budžet CG* *250,00 Grant MedWet*
Aktivnost 3.1.3	**U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljane interpretativne programe obilaska Parka**
Indikator aktivnosti	*Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa LTO opština kojima Park gravitira osmisliti ciljane interpretativne programe obilaska Parka. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO: Bar, Podgorica, Cetinje, Tuzi i Zeta
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1100,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.4	**U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore formirati nove edukativne staze**
Indikator aktivnosti	*Formirana jedna nove edukativna staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se Elaborat za formiranje edukativne staze „Šuma na vodi" na lokalitetu Vranjina (ušće rijeke Morače) i izvršiti njeno uređenje. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nedostatak finansijskih sredstava
Napomena	Elaborat/izvještaj sa predlogom i planom uređenja je urađen. Sljedeći korak je nabavka i montaža.
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	40,00€ *Budžet CG*
Cilj 3.2	**Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou**
Indikator: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost 3.2.1	**Sprovoditi PR kampanje**
Indikator aktivnosti	*Broj sprovedenih PR kampanja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovodiće se PR aktivnosti u cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, značajnih ekoloških datuma, manifestacija i događaja, kao i drugih aktivnosti koje se implementiraju u Parku. Najznačajnije aktivnosti NP promovisati putem veb-sajta, objava na društvenim mrežama, te saradnjom sa medijima. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	917,90€€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.2	**Učestvovati na turističkim sajmovima**
Indikator aktivnosti	*Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i međunarodnim sajmovima turizma koji su od značaja za promovisanje održivog turizma u zaštićenim područjima. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	351,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.3	**Organizovati manifestacije i događaje**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i događaja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se događaji sa ciljem promocije i prezentacije prirodne, kulturno-istorijske vrijednosti, etnografske baštine i turističke ponude Parka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1177,40€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.4	**Izraditi promotivni materijal**
Indikator aktivnosti	*Količina izrađenog promotivnog materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa promotivnog i korporativnog materijala sa logom i motivima NP Skadarsko jezero. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	922,36€ *Budžet CG*
Napomena	Od ukupnih troškova realizacije aktivnosti 94,5€ je pokriveno donacijom MedWet -RAMSAR Iznos od 117,10€ su sredstva obezbijeđena preko projekta ,,Eco Dali" - Evropski dan parkova

STRATEŠKA OBLAST 4: TURIZAM ZASNOVAN NA AKTIVNOM ODMORU U PRIRODI

Cilj 4.1	***Unapređena i razvijena turistička posjetilačka infrastruktura Parka***
Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture	
Aktivnost 4.1.1	**Unaprijediti Centre za posjetioce na Vranjini, Virpazaru i Podhumu**
Indikator aktivnosti	*Unaprijeđeni postojeći centri za posjetioce na Vranjini, u Virpazaru i u Podhumu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se zanatsko-molerski radovi u Centru za posjetioce i sitne popravke u Upravnoj zgradi na Vranjini. Uradiće se umjetnički crtež (mural) na vidnoj strani spoljašnjeg zida na zgradama na Vranjini i Virpazaru. Prioritet 2.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Postavljeno je ceradno platno na zidu Upravne zgrade. Izvršeni molersko zanatski radovi u Centru za posjetioce Virpazar. Izvršena nabavka materijala za molerske radove nekoliko prostorija upravne zgrade NP na Vranjini.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	3331,13€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.4	**Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka i u Parku**
Indikator aktivnosti	*Broj postavljenog informativnog mobilijara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti pet informativno-najavnih, četiri table dobrodošlice i osam smjerokaznih tabli ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nedostatak finansijskih sredstava
Napomena	2024.godine urađen je Glavni projekat - Plan turističke signalizacije za nacionalne parkove kojim su obuhvaćene table. Za planski period 2026 - 2030 planirani su naredni koraci.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.5	**Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza**
Indikator aktivnosti	*Broj adaptiranih elemenata informativnog mobilijara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se analiza stanja informativnih tabli i smjerokaza. Na osnovu Izvještaja i po prioritetima, izvršiće se popravka postojećih, eventualna zamjena, postavljanje novih tabli, kao i zamjena folija na tačno utvrđenim lokacijama.

	Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*2226,40€* *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.6	**U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju pješačkih staza; Broj uređenih pješačkih staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu Izvještaja o uređenju pješačkih staza izvršiće se uređenje najprioritetnijih staza. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	780,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.8	**U saradnji sa Planinarskim savezom formirati nove tematske staze**
Indikator aktivnosti	*Formirana jedna tematska staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa PSCG i NVO CSTI izvršiće se završna faza novoformirane tematske staze na lokalitetu Ostros - Ckla. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Napomena	Staza je realizovana u okviru IPA projekta „Time Travel“, u saradnji sa NVO CSTI Montenegro i NTO CG.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.1.11	**Urediti vidikovce**
Indikator aktivnosti	*Uređeni vidikovac na Vranjini i vidikovac Obod*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na vidikovcu na Vranjini izvršiće se postavljanje zaštitne ograde, odmorišnog mobilijara (klupe) i panoramska tabla. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	S obzirom da ne postoji veliko interesovanje za vidikovac Vranjina, kao i zbog nepristupačnosti terena i vremenskih prilika (učestali jaki udari vjetra) sredstva namijenjena za ovu aktivnost se preusmjeravaju za uređenje i održavanja Expo prostora.

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.12	**Unaprijediti staze za sportsko-rekreativni ribolov**
Indikator aktivnosti	*Unaprijeđene staze za sportsko-rekreativni ribolov: Tanki rt i Morača*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se čišćenje sportsko-rekreativnih staza: Tanki rt i Morača i po potrebi obnoviti mobilijar. Prioritet 3.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.15	**Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom**
Indikator aktivnosti	*Pristup pristanima u Virpazaru i na Vranjini prilagođen je osobama sa invaliditetom.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se idejno rješenje za adekvatan pristup posjetilaca sa pristana na Vranjini i u Virpazaru. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.16	**Izgraditi infrastrukturu za Mobil Home**
Indikator aktivnosti	*Infrastruktura za Mobil Home je u funkciji posjetilaca*
Opis aktivnosti i njen prioritet	S obzirom da programska aktivnost nije realizovana na lokalitetu Komarno, koji je predviđen Programom privremenih objekata 2020-2024.godina, JPNPCG će inicirati sa prijedlogom iste lokacije u novom Programu privremenih objekata 2025-2029. godine. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 4.2	***Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji***
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost 4.2.2	**Osmisliti nove koncepte u Centrima za posjetioce**
Indikator aktivnosti	*Urađena nova izložbena postavka u centrima za posjetioce na Vranjini i u Virpazaru*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Preko PA.CON projekta tokom 2022.godine postavljena je nova izložbena postavka u Centru za posjetioce u Virpazaru. Postavka je

	posvećena tradicionalnim načinima privređivanja i ribolova na Skadarskom jezeru. Prioritet 3
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost je realizovana tokom 2022.godine
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.2.5	**Razviti novu turističku ponudu Mobil Home**
Indikator aktivnosti	*Sprovedene marketing ponude Mobil Home*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aktivnost na promociji nove turističke ponude Mobil-Home zavisi od realizacije aktivnosti 4.1.16. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Čeka se Program objekata privremenog karaktera
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 4.3	***Upravljanje posjetiocima***
Indikator cilja: Uređen i funkcionalan sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka.	
Aktivnost 4.3.1	**Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U centrima za posjetioce sprovodiće se anketiranje posjetilaca uz pomoć unaprijed pripremljenih anketnih listića, na osnovu kojih će se dobiti informacija o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca u Parku. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 4.3.2	**Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi uticaja posjetilaca u Parku na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nadzornici parka izvršiće prikupljanje podataka u svojim protokolima o negativnom uticaju posjetilaca na području Skadarskog jezera. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*

Aktivnost 4.3.3	**Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U narednom periodu će se nastaviti sa analizom broja posjetilaca i daće se sugestije neophodne za izradu studije prihvatnih kapaciteta u svrhu rasterećivanja najposjećenijih lokaliteta. Prioritet 1
Stepen realizacije	
Potrebno za realizaciju	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.3.4	**Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)**
Indikator aktivnosti	*Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Promovisaće se „leave no trace“ principi i po potrebi štampaće se liflet leave no trace 8 principa“. Afirmisaće se pravila odgovornog ponašanja u Parku. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	126,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.5	**Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima) za različite ciljne grupe**
Indikator aktivnosti	*Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Program obilaska Parka u svojoj ponudi dva paketa koja uključuju pješačku i vodenu stazu. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	549,50€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA	
Cilj 5.1	***Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju***

Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata	
Aktivnost 5.1.1	**Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 5.1.2	**Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative i organizovati sastanci sa svim relevantnim institucijama i organizacijama u svrhu unaprjeđivanja saradnje i efikasnijeg upravljanja Parkom. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 5.1.3	**Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih zajedničkih projekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju Parku pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	250,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.4	**Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa svim lokalnim institucijama i organizacijama koje gravitiraju Parku kako bi se unaprijedila saradnja i inicirale akcije u svrhu efikasnijeg upravljanja ovim zaštićenim područjem. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 5.1.5	**Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu**
Indikator aktivnosti	*Memorandumi o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom planskog perioda pokrenuti su inicijalni razgovori sa Parkom prirode Lonjsko polje u cilju uspostavljanja saradnje, međutim saradnja nije formalizovana kroz potpisivanje memoranduma o saradnji.
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1507,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.6	**Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti na uspostavljanju partnerskih odnosa sa zaštićenim područjima na nacionalnom i međunarodnom nivou. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	665,20€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.7	**Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)**
Indikator aktivnosti	*Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama, projektima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2500,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.8	**Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potrebama Parka i javnim pozivima**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	300,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.9	**Realizacija projektnih aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Izvještaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnost*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 5.1.10	**Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata**
Indikator aktivnosti	*Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih. Prioritet 3
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U planskom periodu nijesu bile dostupne ciljane obuke koje se odnose na pisanje i izvještavanje projekata, a koje bi bile organizovane ili finansirane na način pristupačan zaposlenima. Iz tog razloga nije realizovano učešće stručnih saradnika na specijalizovanim programima obuke u ovoj oblasti.
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	391,00€ *Budžet CG*
Cilj 5.2	***Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka***
Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno sarađuju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.	
Aktivnost 5.2.1	**Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju Parku**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga*

Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	389,14€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.2	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede**
Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa stanovništvom koje se bavi tradicionalnim načinima privređivanja (vinari, ribari, poljoprivrednici) u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva. Prioritet 3
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.3	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima**
Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenira koje će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	598,88€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.4	**Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode**
Indikator aktivnosti	*Uspostavljen geografski sertifikat*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Formiraće se radna grupa koja će nastaviti sa daljim koracima neophodnim za uspostavljanje geografskog sertifikata. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine aplicirano je na projekat Mountain for All, kroz koji je planirana sistemska razrada i promocija geosertifikata, ali realizacija daljih aktivnosti zavisi od obezbjeđenja projektnih sredstava
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam

Napomena	Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	138,47€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.5	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG**
Indikator aktivnosti	*Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima u Parku. Prioritet 3
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	300,00€ *Budžet CG*
Cilj 5.3	***Socio-ekonomski razvoj područja Parka***
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost 5.3.1	**Izraditi socio –ekonomsku analizu šireg područja Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj definisanih klastera i njihovo uključivanje u socio-ekonomski forum*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu urađene baze podataka i prethodno sprovedenih istraživanja pristupiće se izradi analize i evaluacije podataka sa jasnim presjekom stanja socio ekonomskih karakteristika područja. I na osnovu toga predložiti mjere unapređenja Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije popunjen zadovoljavajući broj upitnika na osnovu kojeg bi se mogla uraditi socio-ekonomska analiza
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoja
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.3.2	**Redovno održavati socio-ekonomske forume**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim izvještajima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa programskim aktivnostima održaće se najmanje 2 (dvije) radne sjednice Socio ekonomskog savjeta sa temama koje su vezane za zaštitu prostora i održivi turizam. Na sastancima će biti uključeni predstavnici opština: Bar, Tuzi i Zeta, Prijestonice Cetinje i po potrebi nadležna ministarstva i druge institucije i organizacije. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	

Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	100,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.1	***Unapređenje fizičke zaštite Parka***
Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka	
Aktivnost 6.1.2	**Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih obuka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju usavršavanja nadzornika struče službe će u skladu sa potrebama, kroz predavanja, obuke, konsultacije i dr vršiti obučavanje Službe zaštite za profesionalni rad i odnos prema posjetiocima. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine I održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.3	**Izvršiti nabavku materijalno - tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštitu i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Pravilniku o uniformi, naoružanju i identifikacionoj oznaci, izvršiće se nabavka materijalno tehničkih sredstava za Službu zaštite i Službu ambijentalne higijene. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za logistiku
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	47578,50€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.4	**U saradnji sa nadležnim inspekcijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesuiranih prijava*
Opis aktivnosti	Organizovaće se sastanci sa inspekcijskim službama, (šumarstvo, lovstvo i zaštita bilja, slatkovodno ribarstvo, zaštita životne sredine, zaštita prostora, turistička i građevinska inspekcija) u cilju

	koordinacije aktivnosti u prostoru Parka i efikasnijeg procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	200,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.5	**U saradnji sa odjeljenjima bezbjednosti Podgorica, Bar, Cetinje i Tuzi vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesuiranih prijava*
Opis aktivnosti	Organizovaće se sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, odjeljenja bezbjednosti Podgorica, Bar, Cetinje i Tuzi
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	50,00€ *Budžet CG*
Cilj.6.2	***Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka***
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.1	**Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka**
Indikator aktivnosti	*Formirano radno tijelo*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijativa Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Upravi za gazdovanje šumama i lovištima, Agenciji za zaštitu životne sredine, Upravi za katastar i državnu imovinu, opštinama: Bar, Tuzi, Zeta i Prijestonici Cetinje za delegiranje člana, kako bi se formiralo radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U prethodnom periodu je izrađena Studija revizije za NP Skadarsko jezero kojom se predlažu nove granice ovog zaštićenog područja. S tim u vezi čeka se da nove granice budu zakonski prihvaćene i

	usvojene, kako bi se formiralo radno tijelo za obilježavanje granica NP Skadarsko jezero
Odgovornost	Direktor JPNPCG i direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 6.2.2	**Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka**
Indikator aktivnosti	*Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Veza sa aktivnosti 6.2.1. Aktivnost će se realizovati po formiranju radnog tijela za obilježavanje granica NP Skadarsko jezero
Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Cilj 6.3	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost 6.3.1	**Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada**
Indikator aktivnosti	*Broj sastanaka i broj definisanih procedura*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima opštinama: Bar, Tuzi, Zeta, Podgorica i prijestonicom Cetinje kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.2.	**U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada.

	Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština: Bar, Zeta, Tuzi, Podgorica i Prijestonice Cetinje
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	331,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.3.	**U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih akcija i količina uklonjenog otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština: Bar, Zeta, Tuzi, Podgorica i Prijestonice Cetinje, NVO
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*306,77€* *Budžet CG*

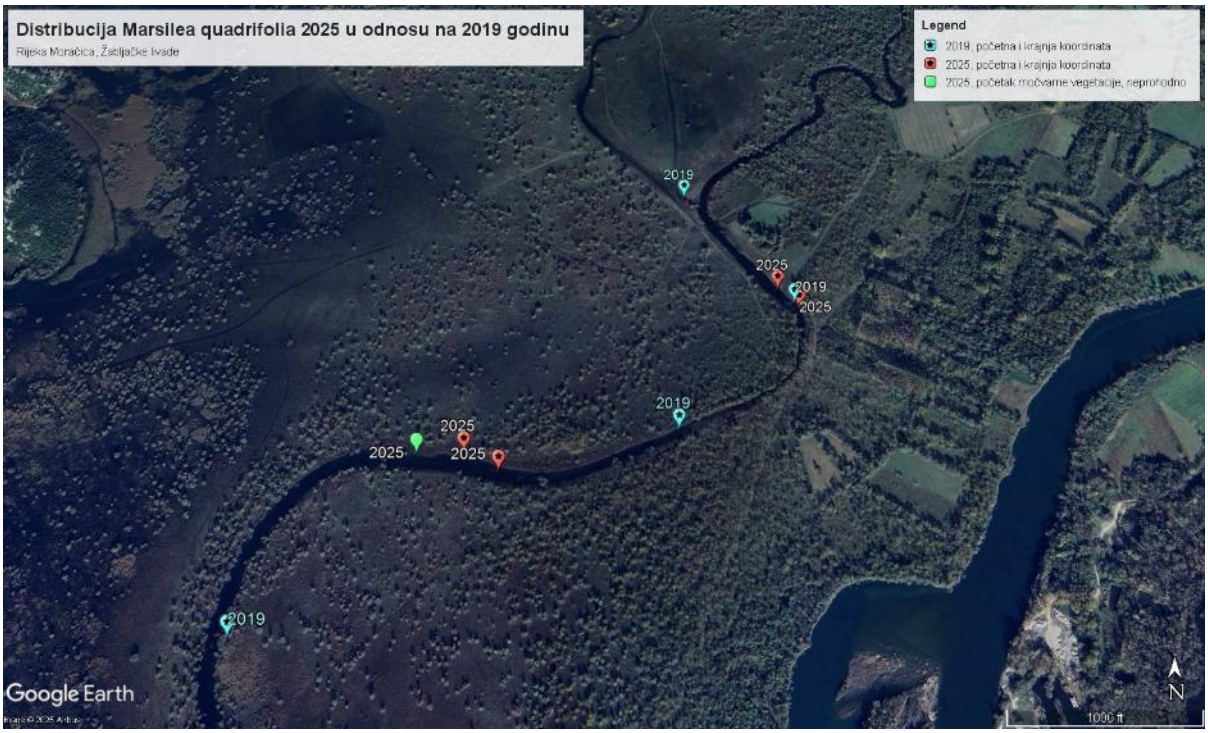
VANPLANSKE AKTIVNOSTI	
Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka	
Cilj 3.2	**Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou**
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost	**Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka**
Indikator aktivnosti	*Odštampane poštanske markice*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice. Izvršiće se odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 3
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€

STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA	
Cilj 5.2.	***Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka***
Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno sarađuju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.	
Aktivnost	**Podrška lokalnom stanovništvu u gajenju ljekovitog bilja**
Indikator aktivnosti	Broj poljporivrednih proizvođača koji će se baviti uzgojem ljekovitog bilja
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pomoć i podrška lokalnom stanovništvu i lokalnim uzgajivačima ljekovitog bilja na području NP Skadarsko jezero, kroz (projekat SAMAPs, aplicirano 30/9/2024, u okviru IPA South Adriatic, čekaju se rezultati) – JPNPCG je pridruženi partner, dok je glavni partner Centar za klimatske promjene Univerziteta Donja Gorica
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Projekat nije prošao
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, Stručni saradnici za rad sa lokalnim zajednicama
Napomena	Realizacija aktivnosti će zavisiti da li će projekat SAMAPs u okviru IPA South Adriatic biti odobren.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€* *Donatorska sredstva kod projektnog partnera*
Aktivnost	**Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini**
Indikator aktivnosti	*Izrađen Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nakon izrade Plana gazdovanja šumama i njegovog usvajanja, izvršiće se odobravanje određene količine šume za sječu u šumama u privatnoj svojini. Odobravanje bruto drvne mase za uklanjanje će se realizovati na osnovu: podnesenog zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom od strane vlasnika šume, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume u svojini. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati do 30.11.2024. godine, za plansku 2025. godinu. Nakon dostavljanja zahtjeva komisijski će se donijeti Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano (Aktivnost je realizovana, ali nije bilo podnesenih zahtjeva).
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, Stručni saradnici za rad sa lokalnim zajednicama
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	320,00€ *Budžet CG*
Cilj 5.3	***Socio-ekonomski razvoj područja Parka***
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	

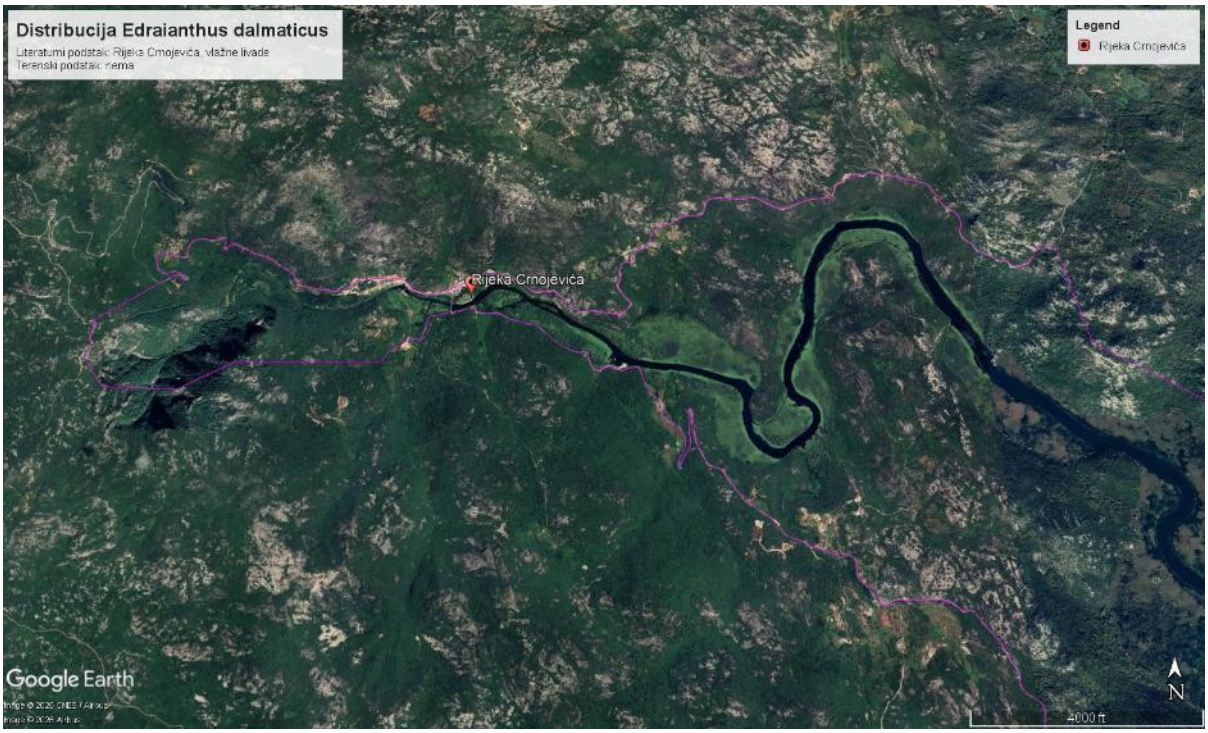
Aktivnost	**Analiza anketa - pozitivnih i negativnih uticaja Parka na zainteresovane strane (stakeholders)**
Indikator aktivnosti	Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize
Opis aktivnosti i njen prioritet	Analiza anketa u cilju ažuriranja već postojećih podataka u vezi NP i njegove saradnje sa lokalnim zajednicama. U anketi učestvuje lokalno stanovništvo, posjetioci i privredna društva sa područja Parka.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Zbog nedovoljnog broja prikupljenih upitnika nije bilo moguće dobiti adekvatne podatke za izradu socio-ekonomske analize za NP Skadarsko jezero.
Odgovornost	Direktor Parka, Stručni saradnici za rad sa lokalnim zajednicama i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj:5.4.	***Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unaprijeđena informaciona osnova za privremene objekte***
Indikator cilja:Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
Aktivnost	**Izraditi urbanističko-tehničke uslove**
Indikator aktivnosti	*Broj izdatih UT uslova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije donesen Program objekata privremenog karaktera za NP Skadarsko jezero za period 2025-2029. godina na osnovu kojeg bi se izdavali urbanističko - tehnički uslovi
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost	**Izraditi mape privremenih objekata u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka**
Indikator aktivnosti	*Broj mapa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije donesen Program objekata privremenog karaktera za NP Skadarsko jezero za period 2025-2029. godina na osnovu kojeg bi se izrađivale mape
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€

STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.3	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost	**Mobilna aplikacija za mapiranje nelegalno odloženog otpada**
Indikator aktivnosti	Vrsta otpada, lokacije na kojima je otpad, broj prijava
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aplikacija koja omogućava korisnicima da brzo i jednostavno prijave lokacije na kojima je otpad nelegalno odložen. Korisnici će unositi koordinate, fotografije sa lokacije i opisivati vrstu otpada na osnovu koje će se praviti baza podataka nelegalnih odlagališta unutar Parka.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Izrada mobilne aplikacije predviđena je preko LASPEH II projekta, u narednom periodu
Odgovornost	Direktor Parka i Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture.
Napomena	Troškovi izrade mobilne aplikacije su prikazani u NP Biogradska gora
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€

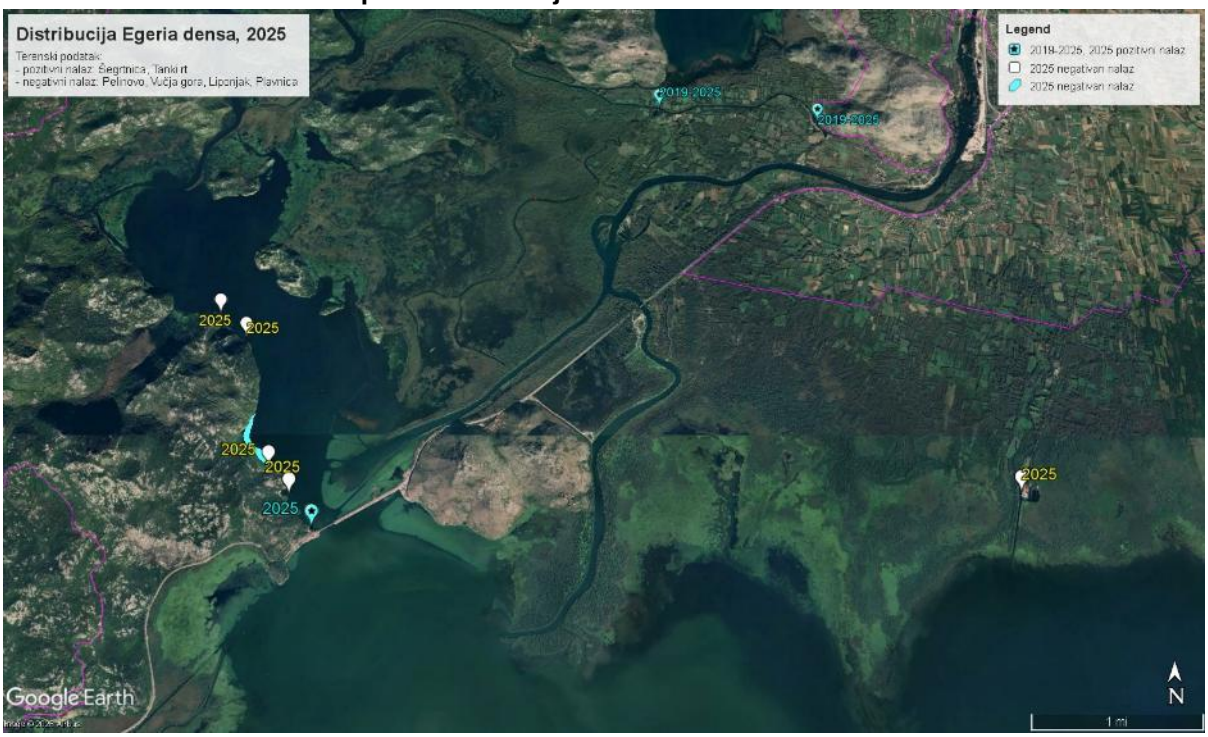
PRILOG

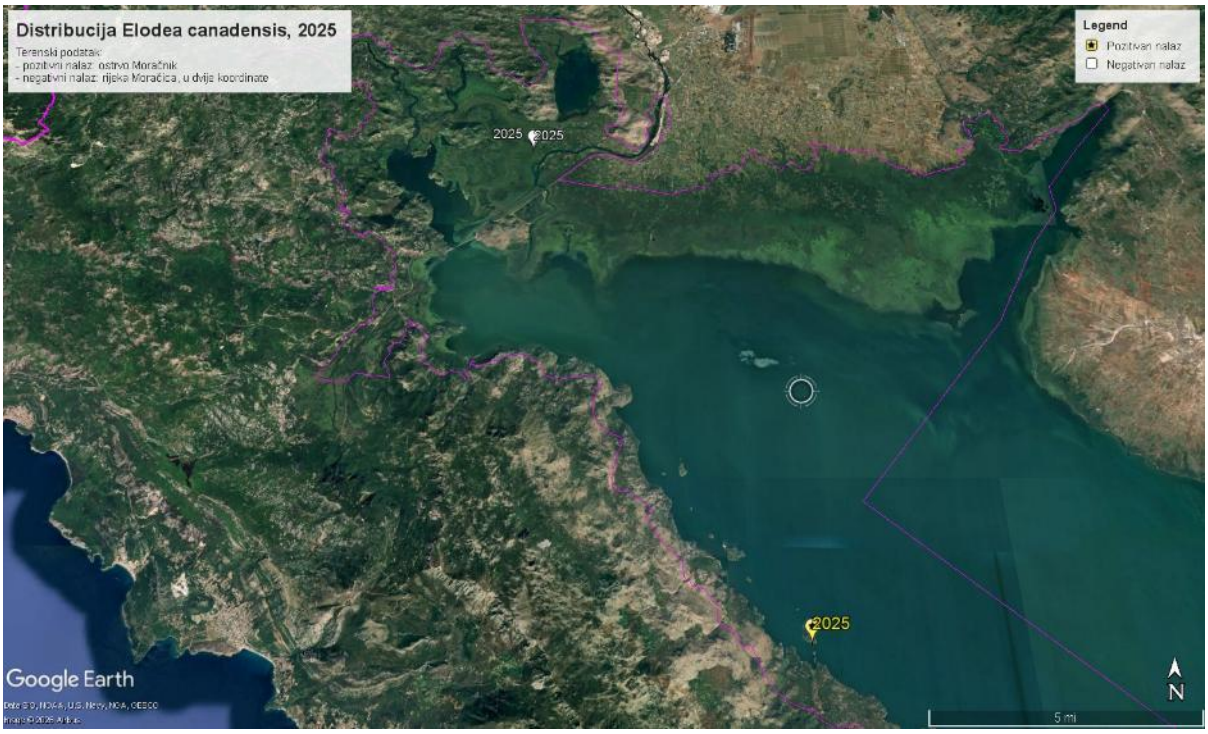
Mapa1: Distribucija *Marsilea quadrifolia* 2025. u odnosu na 2019.godinu

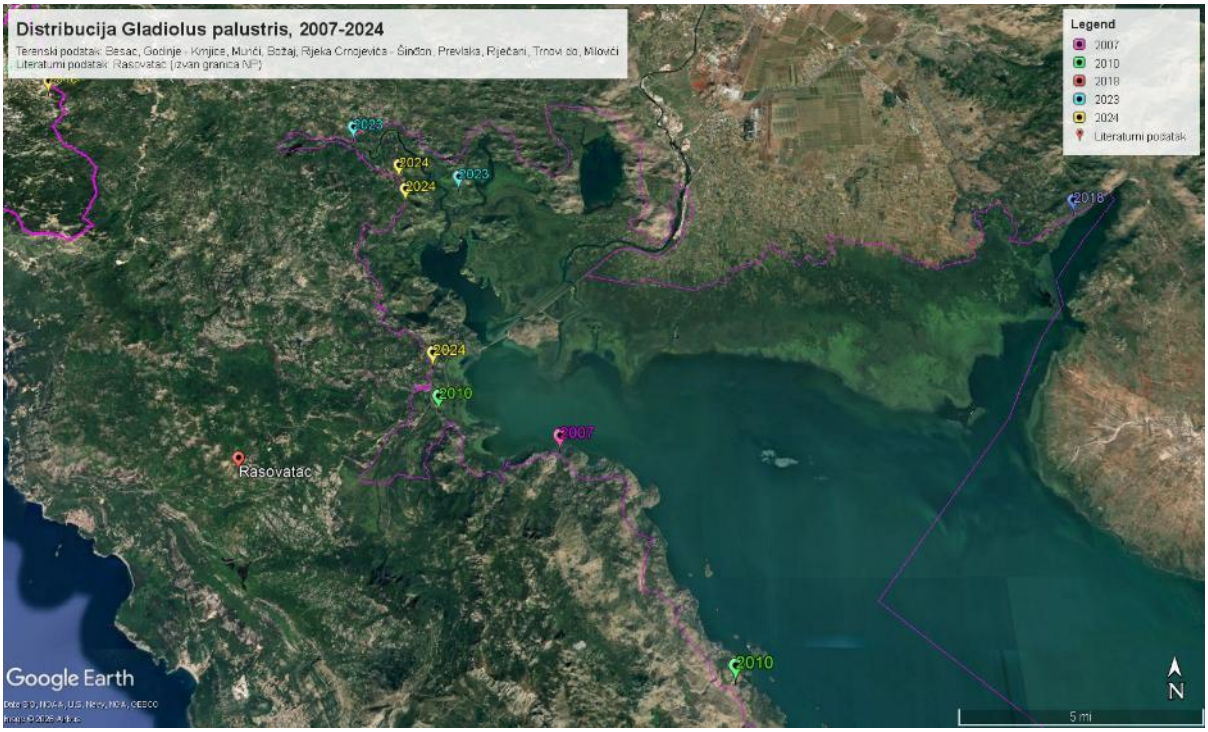
Mapa 2: Distribucija *Edraianthus dalmaticus*

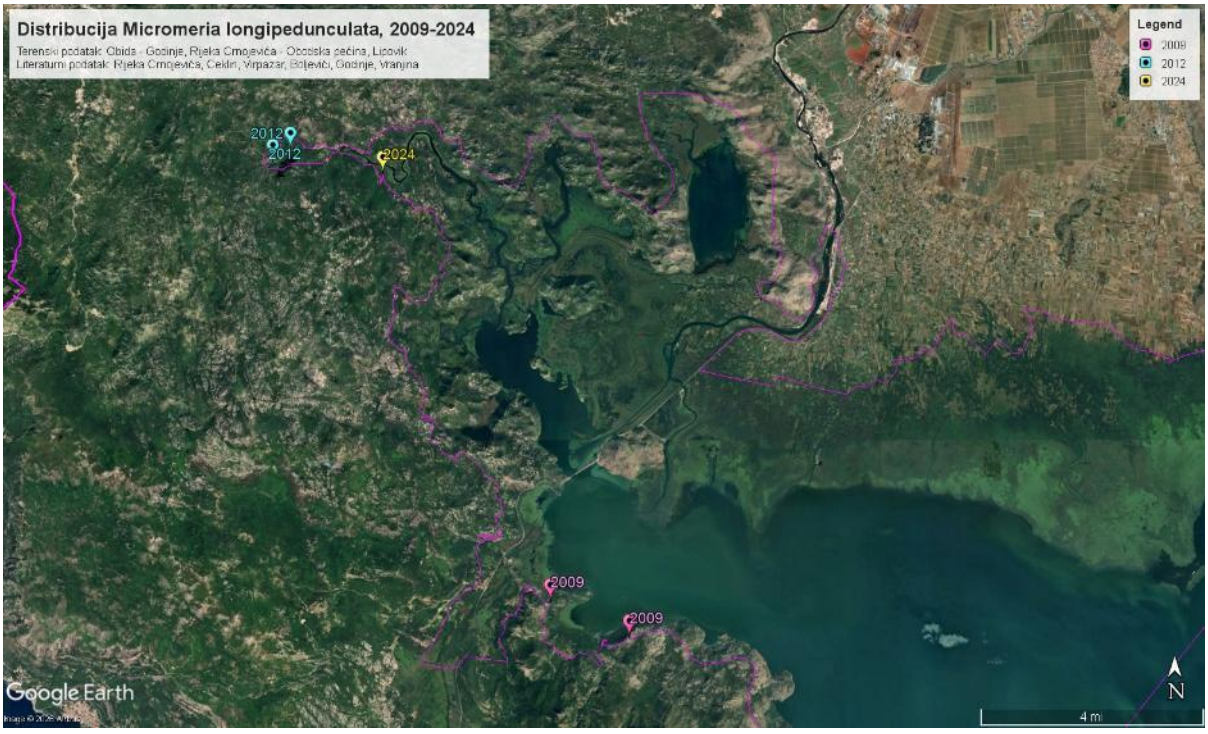
Mapa 3: Distribucija *Egeria densa*

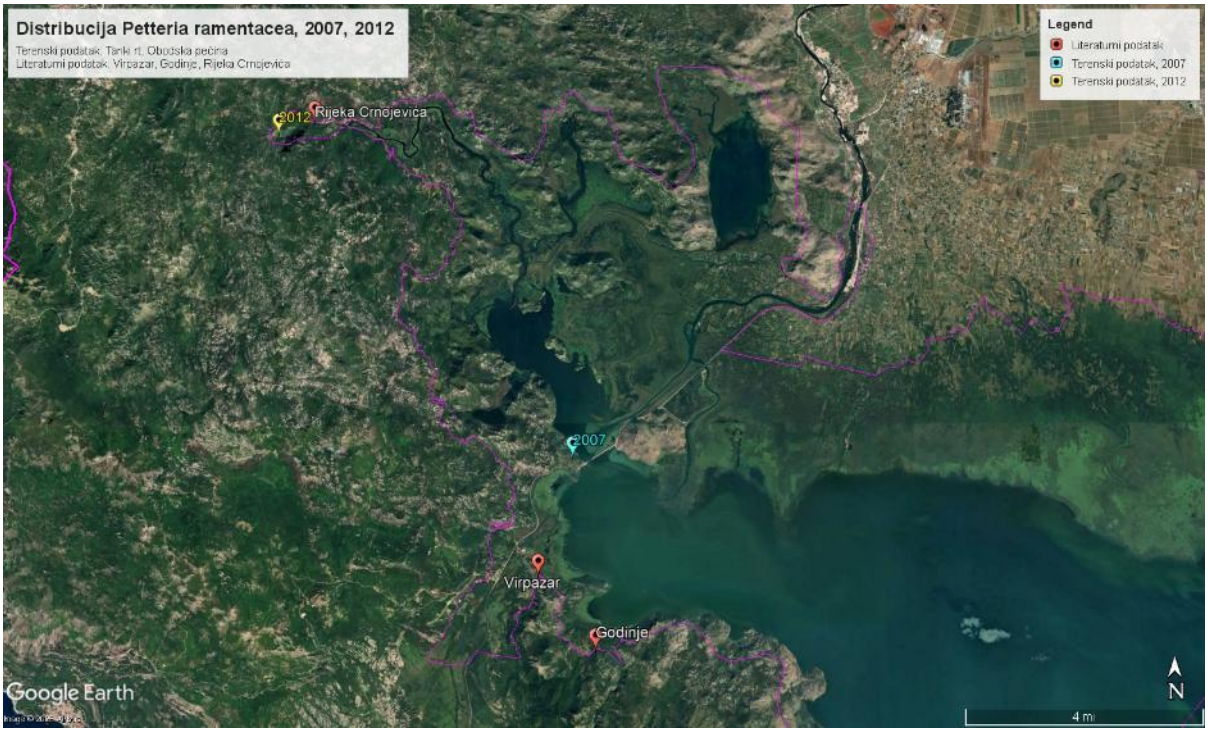
Mapa 4: Distribucija *Elodea canadensis*

Mapa 5: Distribucija *Gladiolus palustris*

Mapa 6: Distribucija *Micromeria longipedunculata*

Mapa 7: Distribucija *Petteria ramentacea*

Mapa 8: Distribucija *Ramonda serbica*

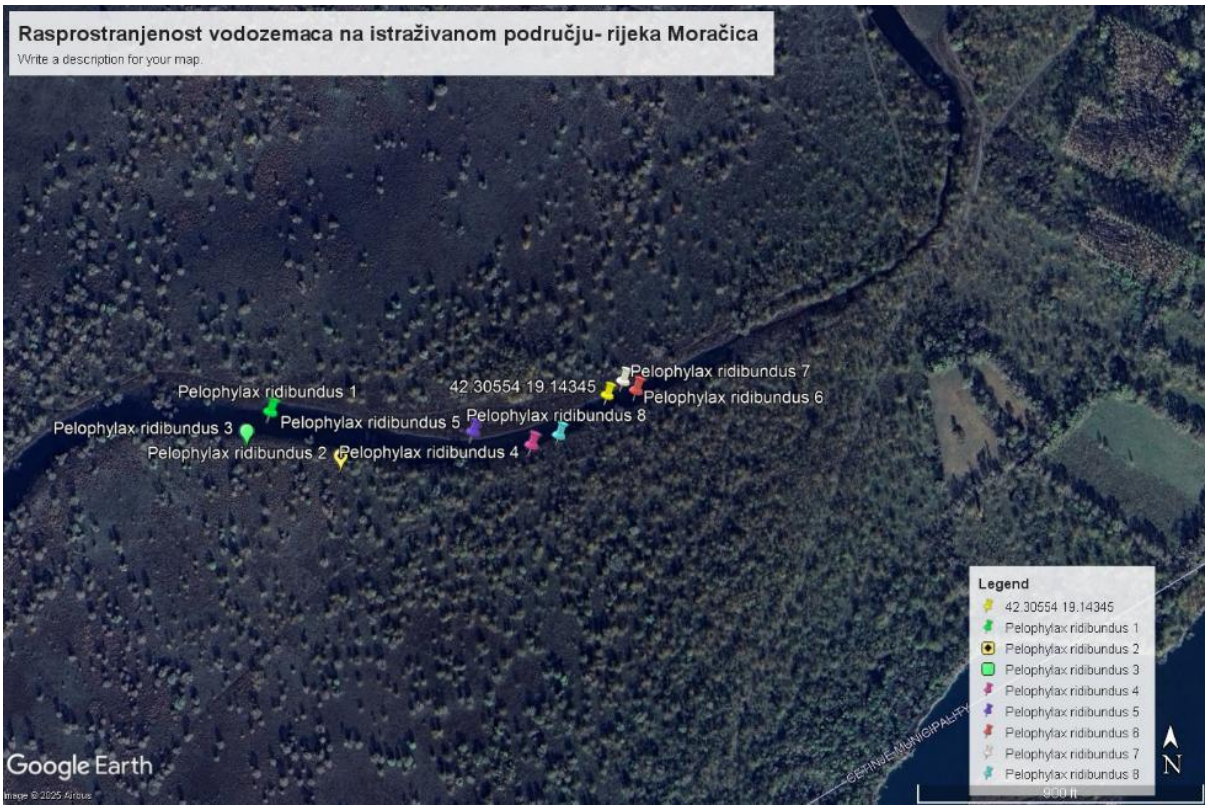
Mapa 9: Distribucija *Stachys menthifolia*

Mapa 10: Distribucija *Vincetoxicum huteri*

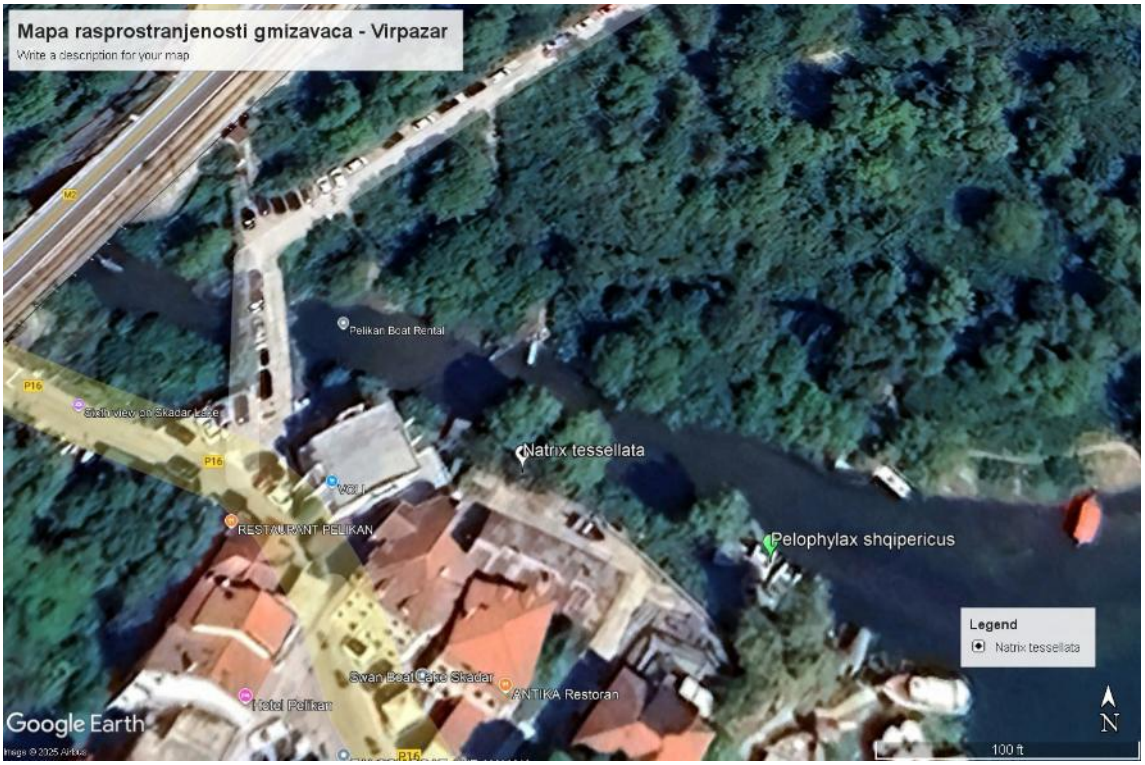
Mapa 11: Distribucija vodozemaca – Virpazar

Mapa 12: Distribucija *vodozemaca- rijeka Moračica*

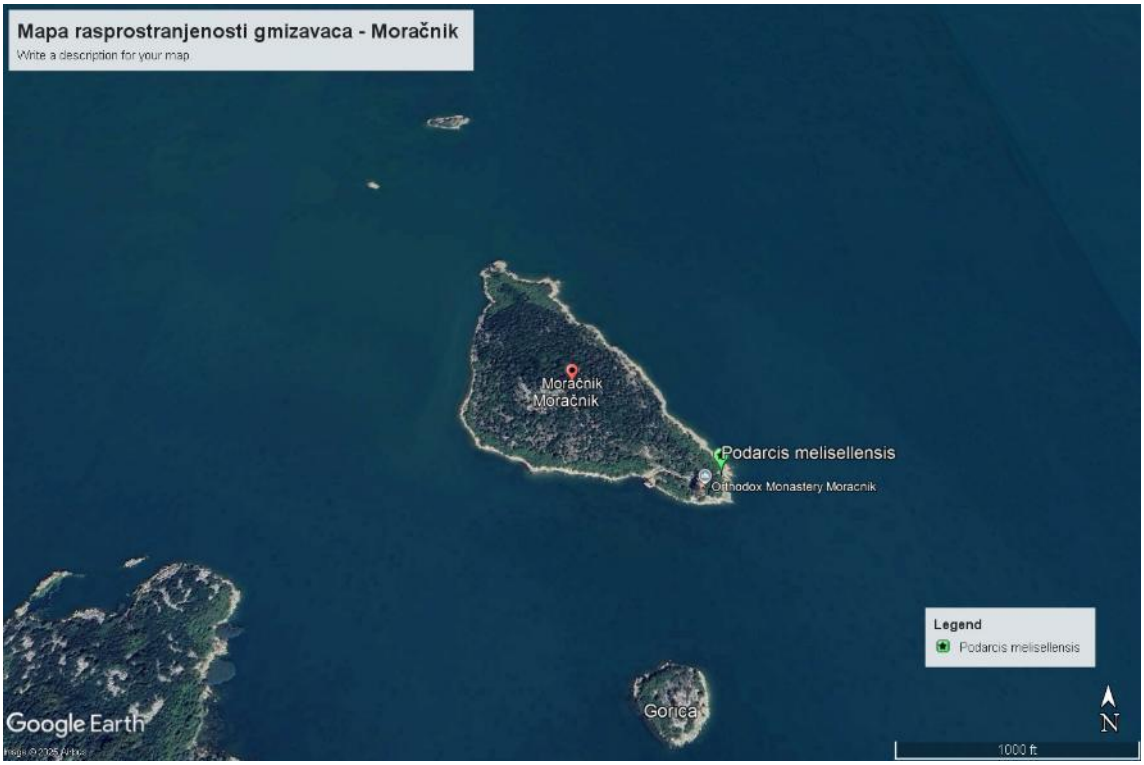
Mapa 13: Distribucija *vodozemaca- rijeka Šegrtnica*

Mapa 14: Distribucija *gmizavaca - Virpazar*

Mapa 15: Distribucija *gmizavaca – Virpazar*

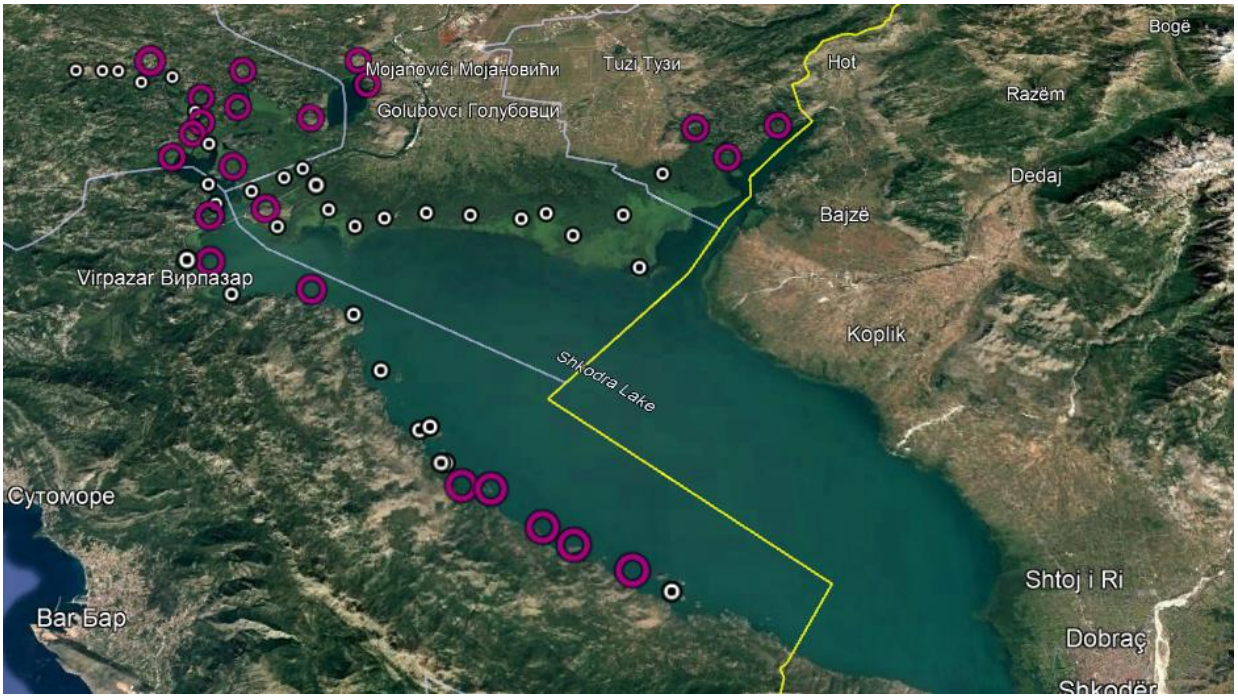
Mapa 16: Distribucija *gmizavaca – Moračnik*

Mapa 17: Distribucija *gmizavaca – Šegrtnica*

Mapa 18: Distribucija vidre (*Lutra lutra) – jesen 2024.godine*

Mapa 19: Distribucija vidre (*Lutra lutra) – proljeće 2025.godine*

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE

NACIONALNI PARK PROKLETIJE

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU

Podgorica, februar 2026. godine

Sadržaj

1. Uvod 4
1.1. Zakonska regulativa 4
1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG 5
1.3. Organizacija poslovanja Prokletije 6
1.4. Zapošljavanje u izvještajnoj godini 8
1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih 9
2. Realizacija mjera zaštite 14
2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena 14
2.2. Stručna zaštita 20
3. Realizacija Programa upravljanja 21
4. Ocjena stanja 45
5. Posjete NP Prokletije 58
6. Projekti 60
7. Koncesijska odobrenja i zakup privremenih objekata 68
8. Naučno- istraživačke aktivnosti 68
9. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju programa upravljanja i ostvareni prihodi od naknada za korišćenje dobara 68
10. Završna razmatranja i preporuke 71
11. Tabelarni prikaz ciljeva i aktivnosti Programa 77
PRILOG 112

***Tabela 1:** Obrađivači Izvještaja o realizaciji godišnjeg programa upravljanja*

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Miralem Metjahić	Direktor Nacionalnog parka Prokletije	NP Prokletije
Nela Vešović Dubak	Pomoćnik direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam	JPNPCG
Mirza Tahirovic	Pomoćnik direktora za finansijske i opšte poslove	JPNPCG
Hajdana Ilić Božović	Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	JPNPCG
Jovana Bojičić	Šefica Službe za promociju marketing i turizam	JPNPCG
Maša Vučinić	Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju	JPNPCG
Irena Sekulić-Đukić	Stručni saradnik za pravne poslove	JPNPCG
Miloš Brajović		JPNPCG
Veselin Živanović	Šef Službe za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Almin Muković	Šef službe za logistiku	JPNPCG
Zeid Škrijelj	Šef Službe javne nabavke	JPNPCG
Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine	JPNPCG
Muamer Lalić	Šef Službe zaštite	NP Prokletije
Boban Redžepagić	Stručni saradnik za promociju i edukaciju	NP Prokletije
Anis Bašić	Referent u računovodstvu	NP Prokletije
Alina Bajraktarević	Stručna saradnica za opšte poslove	NP Prokletije
Admir Lalić	Stručni saradnik za ekonomske poslove	NP Prokletije
Slavica Đurišić	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNPCG
mr Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	JPNPCG
Maja Radunović	Stručna saradnica za faunu vodozemaca i gmizavaca	JPNPCG
Ana Uskoković	Stručna saradnica za ornitofaunu	JPNPCG
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	JPNPCG
Svetlana Vukčević	Stručna saradnica za marketing u turizmu	JPNPCG
Maja Raonić	Stručna saradnica za odnose s javnošću	JPNPCG
Bogdan Đurašković	Stručni saradnik za turizam	JPNPCG

Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju	JPNPCG
Dragiša Damjanović	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte	JPNPCG
Danilo Popović	Pripravnik (Služba za projekte)	JPNPCG
Bojana Mijović	Stručna saradnica za projekte	JPNPCG
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	JPNPCG
mr Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstvo	JPNPCG
mr Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstvo	JPNPCG
mr Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	JPNPCG
Veselin Živanović	Šef službe za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Anja Brajović	Stručni saradnik za kontrolu i monitoring	JPNPCG
Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	JPNPCG
mr Željka Vuković	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	JPNPCG
mr Aleksandra Vujović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	JPNPCG
Milica Novaković	Stručna satadnica za medije	JPNPCG
Marijana Džaković	Stručna saradnica za medije	JPNPCG

1. Uvod

1.1. Zakonska regulativa

Temeljni propis kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16, 18/19 i 84/24), kojim se definišu kategorije zaštićenih područja, subjekti zaštite, njihova prava i obaveze, kao i osnovna planska dokumenta za upravljanje.
U skladu sa članom 58 Zakona o zaštiti prirode, Plan upravljanja donosi se za period od pet godina i predstavlja osnovni planski dokument za zaštićeno područje, dok se njegova realizacija sprovodi putem godišnjih programa upravljanja. Godišnji program upravljanja izrađuje i donosi upravljač, uz saglasnost nadležnog organa, a dostavlja ga nadležnom ministarstvu do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.
Član 56 istog Zakona propisuje obavezu upravljača da Ministarstvu dostavlja izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja, uključujući podatke o sprovedenim mjerama, utrošenim finansijskim sredstvima i ostvarenim rezultatima.
Dodatno, član 58 i 59 Zakona o zaštiti prirode preciziraju da se izvještaj dostavlja najkasnije do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu, te da naročito sadrži podatke o realizaciji mjera zaštite, stepenu realizacije aktivnosti prema indikatorima uspješnosti, posjetama zaštićenom području, kao i finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima. Ove odredbe predstavljaju neposredni zakonski osnov za strukturu i sadržinu Izvještaja o realizaciji Programa upravljanja.
Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14, 39/16 i 84/24) uređuje upravljanje nacionalnim parkovima kao zaštićenim prirodnim dobrima od posebnog značaja i djelatnost od javnog interesa.
U skladu sa članom 6 ovog Zakona, upravljanje nacionalnim parkovima vrši se na osnovu plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja. Član 14 propisuje da se zaštita, unapređenje i razvoj nacionalnih parkova sprovode na osnovu prostornog plana posebne namjene, plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, uz saglasnost nadležnog ministarstva. Član 15 Zakona o nacionalnim parkovima propisuje da godišnji program upravljanja naročito sadrži mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara nacionalnog parka, prioritetne aktivnosti, način sprovođenja zaštite i potrebna finansijska sredstva, te da je upravljač dužan dostaviti nadležnom ministarstvu izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.
Iz navedenog zakonodavnog okvira proizlazi da je Godišnji program upravljanja operativni instrument sprovođenja petogodišnjeg Plana upravljanja, dok je Izvještaj o njegovoj realizaciji zakonom propisani mehanizam nadzora, kontrole zakonitosti i ocjene efikasnosti sprovođenja mjera zaštite, kao i transparentnog izvještavanja o ostvarivanju ciljeva zaštite i održivog razvoja.

1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG

Zaštita, unaprjeđivanje i razvoj nacionalnih parkova predstavljaju djelatnost od javnog interesa. Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao pravno lice sa pravima i obavezama utvrđenim Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 054/16, 018/19, 084/24), Zakonom o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14 i 39/16), Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove („Sl. list CG", br. 20/11) i Statutom Javnog preduzeća 01-689 od 07.06.2011. godine, koje je osnovala Skupština Crne Gore i koje ispunjava zakonom propisane uslove za upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima u pogledu stručnog kadra i organizacione osposobljenosti.
Javno preduzeće upravlja nacionalnim parkovima „Biogradska gora“, „Durmitor“, „Lovćen“, „Skadarsko jezero“ i „Prokletije“, a Javno preduzeće je nadležno i za upravljanje svim drugim zaštićenim područjima koja se nalaze u granicama nacionalnih parkova.

Djelatnost Preduzeća utvrđena Statutom obavlja se u unutrašnjim organizacionim jedinicama i to u:

- Nacionalnom parku „Biogradska gora“;
- Nacionalnom parku „Durmitor“;
- Nacionalnom parku „Lovćen“;
- Nacionalnom parku „Skadarsko jezero“ i
- Nacionalnom parku „Prokletije“.

Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija na nivou Preduzeća obrazovane su Službe zajedničkih poslova.

Djelatnost u unutrašnjim organizacionim jedinicama obavlja se u okviru:

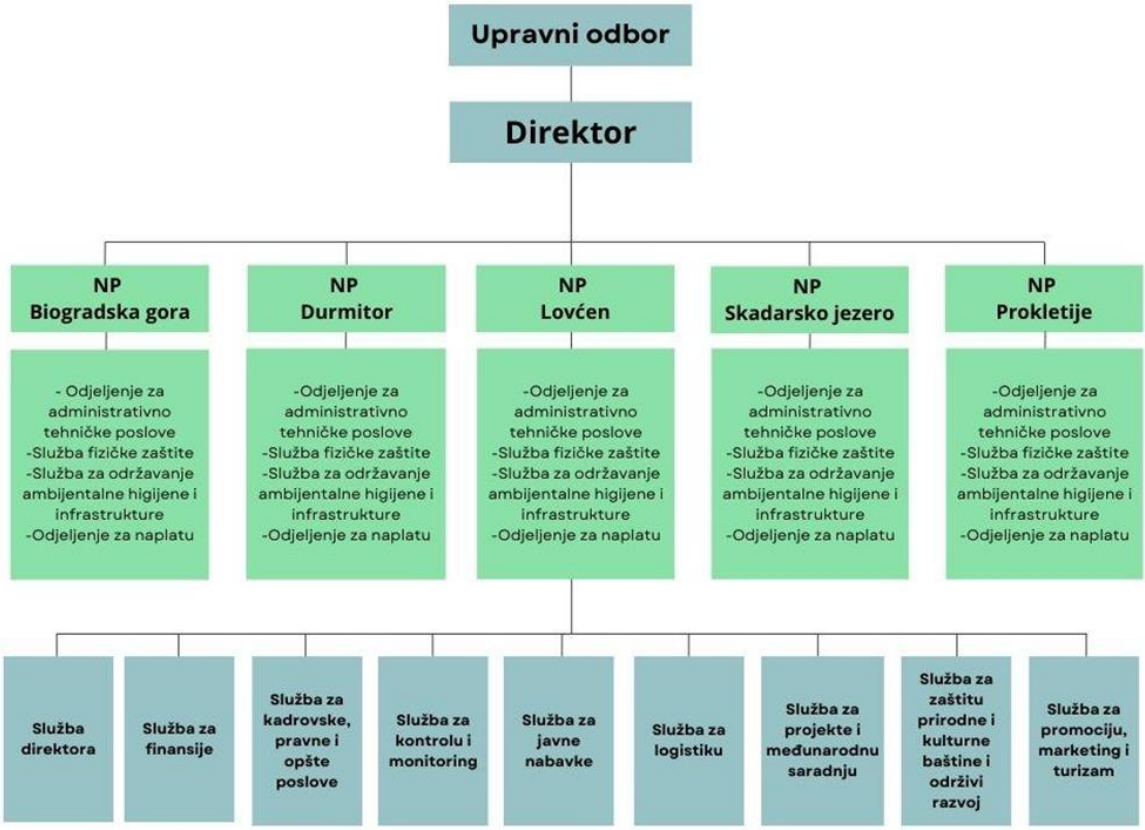
- Odjeljenja za administrativno tehničke poslove;
- Službe za fizičku zaštitu;
- Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture;
- Odjeljenja za naplatu.

U službama zajedničkih poslova djelatnost se obavlja u okviru:

- Službe direktora;
- Službe finansija;
- Službe za kadrovske, pravne i opšte poslove;
- Službe za logistiku;
- Službe za javne nabavke;
- Službe za projekte i međunarodnu saradnju;
- Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj i
- Službe za promociju, marketing i turizam.

Organi Preduzeća su upravni odbor i direktor. Upravni odbor je organ upravljanja Preduzeća, dok direktor organ rukovođenja Preduzećem. Upravni odbor i direktora Preduzeća imenuje Vlada Crne Gore.
Preduzećem rukovodi direktor sa pravima, ovlašćenjima i odgovornostima utvrđenim Zakonom i Statutom Preduzeća.
Dio svojih ovlašćenja direktor može, u skladu sa Statutom Preduzeća, prenijeti na zaposlene

sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima.
Radom organizacione jedinice rukovodi direktor organizacione jedinice, a radom službi rukovode šefovi.
Međusobni odnosi unutrašnjih organizacionih jedinica Preduzeća zasnivaju se na načelima jedinstva u izvršavanju poslova iz djelokruga rada Preduzeća, uzajamne saradnje, obavještavanja i dogovaranja, poštovanja prava, dužnosti i odgovornosti, u skladu sa zakonom i opštim aktima Preduzeća.
Za vršenje pojedinih poslova koji zahtijevaju zajednički rad više organizacionih jedinica, kao i za realizovanje drugih poslova, direktor Preduzeća može obrazovati stručne komisije, radne grupe i druga ad hoc tijela.
Pored nacionalnih parkova, JPNPCG upravlja parkom prirode Ulcinjska solana i spomenikom prirode Botanički vrt Dulovine.

Grafikon 1: *Organizacija poslovanja JPNPCG*

1.3. ***Organizacija poslovanja Prokletije***

Direktor Nacionalnog parka Prokletije rukovodi radom organizacione jedinice, kao i svim službama koje obavljaju poslove za potrebe ovog Parka. Nadzire i koordinira sve aktivnosti u nacionalnom parku i odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi.

U okviru ove, kao i u okviru svih organizacionih jedinica preduzeća, formirane su sljedeće službe i odjeljenja:

- Odjeljenje za administrativno-tehničke poslove vrši administrativne, opšte i tehničke

poslove; učestvuje u izradi analiza i izvještaja za potrebe organa Preduzeća; učestvuje u realizaciji mjera zaštite, unapređivanja i korišćenja dobara nacionalnih parkova utvrđenih Planovima i Programima upravljanja; učestvuje u ostvarivanju saradnje sa lokalnim zajednicama i vrši druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

- Služba za fizičku zaštitu vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova) podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu dijela propisanih naknada; kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture učestvuje u poslovima održavanja infrastrukture parka, pješačkih i edukativno-tematskih staza i drugih uređenih površina na prostoru nacionalnog parka, kao i održavanje higijene na njima; vrši postavljanje mobilijara na svim uređenim površinama i njihovo održavanje; učestvuje u postavljanju informativnih tabli i signalizacije i vrši njihovo održavanje; vrši poslove izrade, postavljanja i održavanja mobilijara za prihranjivanje životinjskih vrsta; učestvuje u poslovima održavanja šumskog reda; učestvuje u proizvodnji šumskog sadnog materijala i pošumljavanju, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Odjeljenje za naplatu vrši naplatu naknada shodno „Odluci o visini i načinu plaćanja i obračuna naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova Crne Gore“, vrši prodaju suvenira, pruža osnovne informacije o sadržajima parka, zadužuje i razdužuje ulaznice i ostale hartije od vrijednosti, vrši poslove na pripremi turističke sezone i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

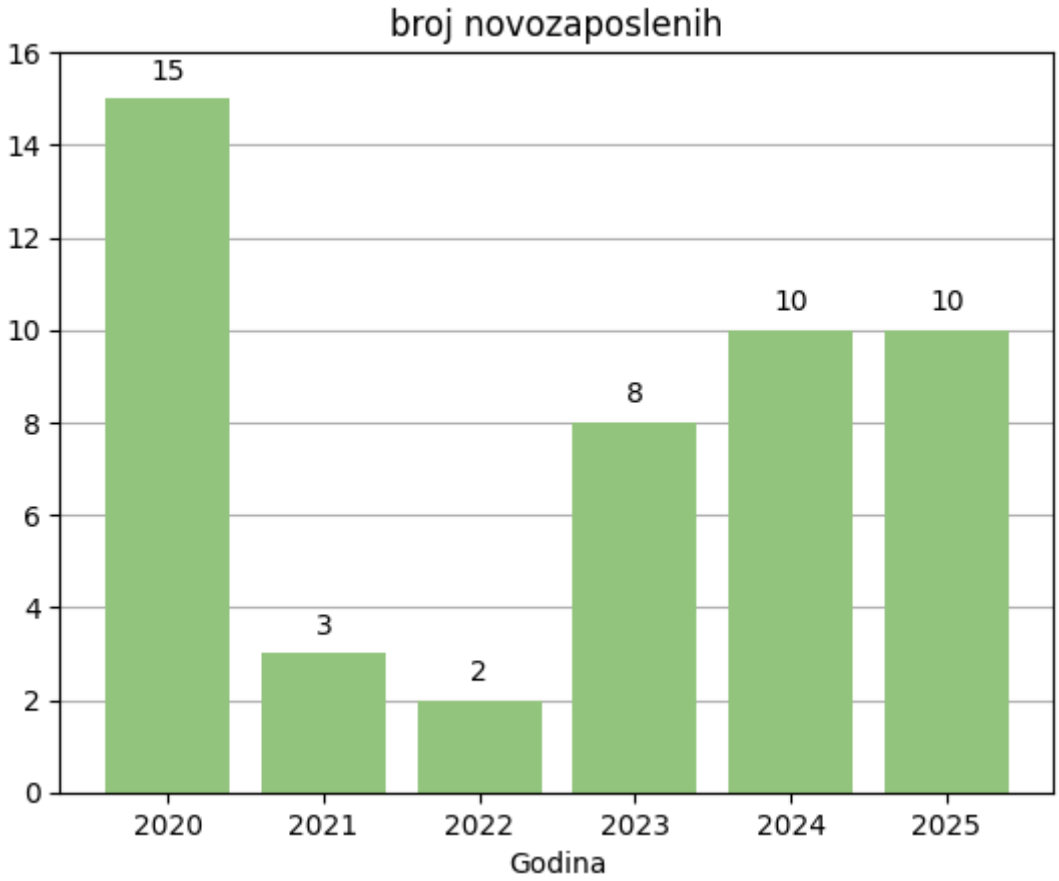
Svaka od ovih službi/odjeljenja ima svoj specifičan zadatak i doprinosi efikasnom upravljanju i očuvanju Nacionalnog parka Prokletije.

Grafikon 2: *Organizacija poslovanja NP Prokletije*

1.4. ***Zapošljavanje u izvještajnoj godini***

U periodu od 01.01.2025. godine do 31.12.2025. godine u službama zajedničkih poslova radni odnos na neodređeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo je jedno lice, a ugovorom o radu na određeno vrijeme tri lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su dva lica.
U istom periodu u Nacionalnom parku Prokletije ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovano je četiri lica.

Grafikon 3: *Broj novozaposlenih u periodu 2020 - 2025.godina*

1.5. ***Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih***

Tabela 1*: Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih u 2025.godini*

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Obuka za planinarske vodiče	PSCG	Boban Redžepagić - NP Prokletije	stručni saradnik za promociju i edukaciju
EUKI Academy Web Seminar: Estimating Your Project's Emission Reductions	EUKI Climate initiative	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
IPA III Cross-Border Cooperation Programme Montenegro – Kick-off Conference and Information session for the 1st CfP within IPA III CBCP MNE-ALB	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Uvod u program HORIZON Evropa i predstavljanje klastera 5 - klima, energija i mobilnost	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić Jelena Radunović	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Matchmaking događaj - webinar	Con Valore	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Forest Connect Expert Meeting	Carinthia University of Applied Sciences (CUAS)	Bojana Mijović Slobodan Stijepović	Stručna saradnica za projekte Stručni saradnik za šumarstvo
Infomativni dan - program za životnu sredinu i klimatsku akciju - LIFE program	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Forest Connect Expert Meeting	WWF Bugarska	Maša Vučinić Hajdana Ilić Božović Nela Vešović Dubak	Šefica službe za projekte i međunarodnu saradnju Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam
Protected Area Management Planning	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstvo
Online obuka - Participatory and Gender-Sensitive Approaches in Forest and Protected Area Management and Community-Based Natural Resource Management	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstvo
Klimatske promene i korišćenje zemljišta u kontekstu upravljanja požarima na otvorenom prostoru	Landscape Fire Management in the Western Balkans (LFMWB)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstvo
Online obuka - Enhancing biodiversity & interconnectivity by ecological restoration - ReCo	Interreg Central Europe	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstvo

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Od standarda do ekološkog pakovanja	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Konferencija „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti“	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Prva radionica sa zainteresovanim stranama Izrada Nacionalne strategije biodiverziteta s akcionim planom 2026-2031	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Gef	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Okrugli sto Zagađenje poljoprivrednog zemljišta i površinskih voda i uticaj na zdravlje čovjeka	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	Mojaš Đurović Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u Crnoj Gori radi omogućavanja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvo poljoprivreder, šumarstva i vodoprivrede, Global water partnership,	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Advances in Water Resources Management - An Introductory Course Related to Sustainability, Water and Climate Change Issues	UNESCO	Mojaš Đurović Stevan Marić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine, Stručni saradnik za ihtiofaunu
Budućnost voda u doba klimatskih promjena	Uprava za vode	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionici za jačanje kapaciteta (Trening) o socijalnim i ekološkim mjerama zaštite	GWP	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Obuka za zaštitara tehničara	UPTC Podgorica	Ivan Šuškavčević Nikola Mihailović Miljan Ivanović Savo Bokan Andrija Ružić Radojica Mučalica	Saradnik za video nadzor
Međunarodna konferencija ”Kulturne i kreativne industrije i baština” panel diskusija	Spomen -dom Reževići	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog	Ministarstvo kulture i medija	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori			baštinu
Radionica “Zaštita katuna kao kulturnog nasljeđa Crne Gore”	Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije, Ministarstvo ekologije i razvoja sjevera	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Okrugli sto “Nova etnologija-od tradicionalno do postmodernog”	CANU	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Nacionalna radionica SMACH , Sustainable Management of Cultural Hetritage in the Balkans in Response to Climate Change	Venice International University, Univerzitet Crne Gore kao partner u projektu	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Online radionica - Integrisana procjena životne sredine i monitoring zasnovan na Rješenjima zasnovanim na prirodi (NbS)	IDEAM konzorcijumENKI, o.p.s. (CZ)LIMNOS (SLO)TC VODE (SLO)ITI (BiH)ENVPRO (CG)	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Predstavljanje projekta „Čuvaj da te čuvam“	Evropska kuća Bar	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Western Balkans Study Visit-Climate Risks in the Trounsboundary Protected Areas	UNEP, FEA, Zoi Environment Network, BOKU	Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Kyrgistan Study visit experience exchange on biodiversity and climate adaptation- CAMCA Project	UNEP, CAMP Alatoo, Ilbris Founation, MNRETS KR	Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
EU4GREEN BIODIVERSITY WORKSHOP: Invasive alien species in the Western Balkans and the EU	EU4GREEN	Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Projekat GCF Water Readiness u Crnoj Gori	GWPO	Ivana Milović	Rukovoditeljka odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
POLLINATE – Unapređenje	Parkovi Dinarida	Ivana Milović	Rukovoditeljka

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
teritorijalnih politika za rješavanje problema opadanja populacije oprašivača			odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Četvrti dinartski simpozijum biospeleologije	Hrvatsko biospeleološko društvo	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Početnički kurs za sportsko penjanje	Mali alpinistički klub PG	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Potencijali za razvoj pilot projekata karbonskog kreditiranja kroz očuvanje i obnovu tresetišta	NVO EKO- TIM	Hajdana Ilić Božović Jelena Radunović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Primjena smjernica za održivo poslovanje	MERS	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo
Radionica za pisanja PU NP Prokletije 2026-2030	JPNPCG	Zaposleni u JPNPCG i NP Prokletije	Zaposleni u JPNPCG i NP Prokletije
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u CG radi unaprijeđenja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	GWP - Med	Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i životne sredine
Ekološki inžinjering za održivu CG	MERS	Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionica o zaštiti katuna	MERS	Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Međunarodna konferencija Parkovi Dinarida „globalne perspektive zaštićenih područja u Dinaridima	NVO Parkovi Dinarida	Hajdana Ilić Božović Ivana Džaković Ibrahim Fazlić	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručni saradnik za šumarstvo

2. Realizacija mjera zaštite

2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena

Služba fizičke zaštite Nacionalnog parka Prokletije obavlja poslove zaštite dobara Parka i održavanja unutrašnjeg reda, uključujući kontrolu korišćenja dobara i evidentiranje stalnih i privremenih objekata na prostoru Parka. Služba primjenjuje ovlašćenja skladu sa Zakonom o zaštiti lica i imovine, a takođe, sprovodi naplatu dijela naknada za korišćenje dobara. Pored toga, nadzornici usmjeravaju posjetioce na sadržaje Parka, promovišu njegovu vrijednost i sarađuju sa institucijama koje doprinose sprječavanju nezakonitih aktivnosti, uključujući inspekcijske službe, policiju, organe lokalne samouprave, kao i organizacije civilnog sektora i NVO.

Radne aktivnosti nadzornika odvijaju se na otvorenom prostoru tokom cijele godine, pri čemu su često izloženi nepovoljnim vremenskim uslovima i visokom riziku od povreda. Osim toga, suočavaju se sa izazovnim i rizičnim situacijama, uključujući susrete sa divljim životinjama, potencijalnim prenosnicima bjesnila, kao i naoružanim licima. Stoga je neophodno obezbijediti nadzornicima odgovarajuća sredstva prinude, u skladu sa Zakonom o zaštiti lica i imovine i Zakonom o nacionalnim parkovima.

U Službi fizičke zaštite NP Prokletije trenutno je angažovano deset (10) zaposlenih, uključujući nadzornike i Šefa službe zaštite, koji ispunjavaju sve uslove propisane unutrašnjim aktima JPNPCG i Zakonom o zaštiti lica i imovine.

Materijalno-tehnička opremljenost Službe zaštite je na nezadovoljavajućem nivou, uslijed zastarjelosti i nedostatka osnovnih sredstava. Kako bi se unaprijedio kvalitet kontrole prostora Parka, neophodno je izvršiti nabavku specijalizovane opreme, uključujući dvoglede, termalne kamere i kamere zamke, terenska vozila i krplje.

Uz Službu fizičke zaštite NP Prokletije veliki doprinos ogleda se i radu Službe za kontrolu i monitoring, te se zajedničkim aktivnostima doprinosi ka boljoj realizaciji aktivnosti. Proces podrazumijeva evidenciju određenih radnji na prostoru Parka prilikom terenskih aktivnosti, koji zatim dostavljaju Službi za kontrolu i monitoring. U cilju unapređenja sistema nadzora i efikasnijeg praćenja stanja na terenu, Služba za kontrolu i monitoring je tokom 2025. godine uvela dnevni bilten, kojim se sve uočene i prijavljene nelegalne aktivnosti evidentiraju na dnevnom nivou, čime je omogućena centralizacija svih uočenih i prijavljenih nepravilnosti na dnevnom nivou i kontinuiran uvid u stanje na terenu. Na ovaj način omogućeno je da u realnom vremenu postoji objedinjeni pregled svih nelegalnih aktivnosti i operativnih nepravilnosti, što značajno doprinosi pravovremenom reagovanju, boljoj koordinaciji službi i unapređenju ukupnog sistema zaštite prostora.

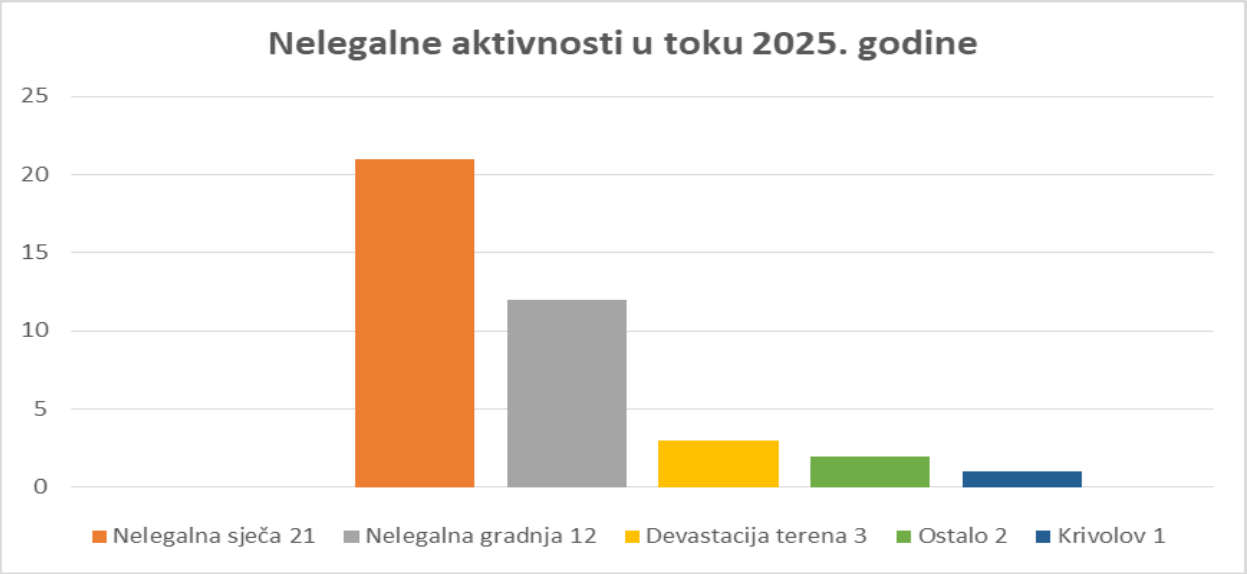
Analiza evidentiranih podataka ukazuje na prisustvo nelegalnih aktivnosti, sa dominantnim učešćem bespravne sječe, ostalih operativnih nepravilnosti, što potvrđuje određeni pritisak na Park i potrebu za stalnim nadzorom.

Postojeći sistem kontrole omogućava pravovremeno evidentiranje i prijavljivanje nepravilnosti, međutim, ograničeni tehnički i kadrovski kapaciteti utiču na obim preventivnog djelovanja i brzinu reagovanja u realnom vremenu. Saradnja sa nadležnim institucijama je uspostavljena, ali zahtijeva dalje jačanje kroz unapređenje tehničkih rješenja i operativne koordinacije.

Tokom izvještajnog perioda sprovođen je redovan nadzor nad primjenom mjera zaštite i zdravlja na radu uz kontinuiranu saradnju sa eksternom ovlašćenom organizacijom, sa ciljem unapređenja bezbjednosti radnog okruženja i usklađenosti sa zakonskim propisima.

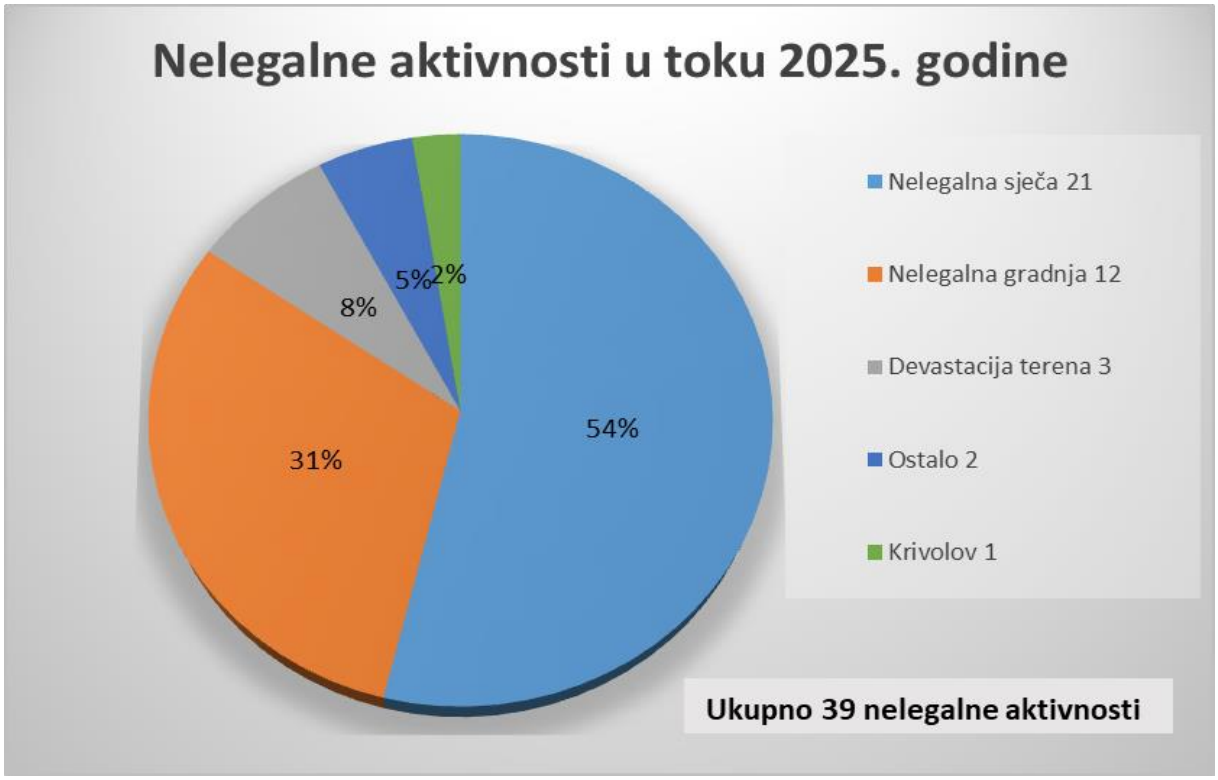
Terenskim nadzorom i tehničkim monitoringom koje obavljaju dvije službe Sistema JPNPCG

rezultiraju smanjenju nepravilnosti i nezakonitih aktivnosti. Ostvareni rezultati potvrđuju potrebu za daljim jačanjem unutrašnjeg nadzora radi dosljedne primjene zakonskih propisa u svim nacionalnim parkovima.

***Grafikon 4**: Prikaz nelegalnih aktivnosti u NP Prokletije*

Kategorija „ostale nelegalne aktivnosti i nepravilnosti“ obuhvata registrovanje različitih nelegalnih aktivnosti i operativnih nepravilnosti koje mogu imati uticaj na redovno funkcionisanje ovog Parka, a koje su evidentirane od strane službi. U ovu grupu spadaju: prisustvo krivolovaca u granicama Parka; zapažanje neovlašćenih vozila i kretanje vozila mimo saobraćajnica unutar granica parka; ulazak vozila bez odobrenja nadležnih lica; tehnički problemi na naplatnim punktovima (nestanak električne energije, blokiranje fiskalnih kasa, gubitak signala video-nadzora); neblagovremeno otvaranje naplatnih punktova; oštećenje inventara; nepropisno parkiranje u blizini naplatnih punktova, kao i druge slične nepravilnosti.

Grafikon 5: *Evidencija bespravne sječe u toku 2025.godine*

U toku 2025.god. u Nacionalnom parku Prokletije evidentirane su 21 bespravna sječe na zemljištu u državnoj svojini.

Tabela 2: *Bespravna sječa na zemljištu u državnoj svojini*

Datum	Broj zapisnika	Sačinio	Zaveden pod brojem	Procesuirano prema	Napomena
15.3.2025.	1	Bojan Otašević	347/25	MUP-356-25 ODT-357-25	Bespravna sječa;Lokacija kofiljača;Smrča-1,429m²
03.4.2025.	2	Miralem Markišić	420/25	MUP-421-25 ODT-422-25	Bespravna sječa; Lokacija Babino polje; Smrča -1,925m³; Jela - 1,110m³; Ukupno:3,035m³
16.4.2025.	3	Hamid Cecunjanin	495/25	MUP-497-25 ODT-498-25	Bespravna sječa; Lokacija Babino polje; Smrča (sušika) 1,253m³

Datum	Broj zapisnika	Sačinio	Zaveden pod brojem	Procesuirano prema	Napomena
22.4.2025.	4	Jasmin Radončić	529/25	MUP-533-25 ODT-532-25	Bespravna sječa; Lokacija Fuš sirma; 3 stabla bukve 3,085m3
24.4.2025.	5	Adis Purišić	568/25	MUP-571-25 ODT-572-25	Bespravna sječa; Lokacija Košutica; 7 stabala smrče i 4 stabla jele; Ukupno: 9,443m³
24.4.2025.	6	Adis Purišić	570/25	MUP-574-25 ODT-573-25	Bespravna sječa; Lokacija Košutica; 3 stabla smrče i 4 stabla jele; Ukupno: 10,017m³
06.5.2025.	7	Hamid Cecunjanin	641/25	MUP-646-25 ODT-645-25	Bespravna sječa; Lokacija Kofiljača;7 stabala smrče sušika; Ukupno:5,803m³
06.5.2025.	8	Hamid Cecunjanin	642/25	MUP-648-25 ODT-647-25	Bespravna sječa; Lokacija Čadar jela; Bukva 4 stabla; Ukupno:1,168m³
12.5.2025.	9	Hamid Cecunjanin	696/25	MUP-47/2215/25-1368	Bespravna sječa; Lokacija Treskavice;4 stabla smrče sušika; Ukupno:2,406m³
26.5.2025.	10	Miralem Markišić	810/25	MUP-47/2215/25-1764	Bespravna sječa; Lokacija Babino polje; 19 stabala (živaca) smrče; 0,935m³
30.6.2025.	11	Bojan Otašević	1205/25	ODT-1216/25 MUP-1217/25	Bespravna sječa lokacija Horolac 3 stabla smrče (sušika) ukupno bruto mase 9,131m³
08.7.2025.	12	Bojan Otašević	1289/25	MUP-1295-25 ODT-1296-25	Bespravna sječa; Lokacija Kofiljača; 3 stabla sušike; Ukupno:7,066m³
17.7.2025.	13	Bojan Otašević	1347/25	MUP-1355-25 ODT-1356-25	Bespravna sječa; Lokacija Kofiljača; 4 čamova stabla; Ukupno: 3,952m³

Datum	Broj zapisnika	Sačinio	Zaveden pod brojem	Procesuirano prema	Napomena
17.7.2025.	14	Miralem Markišić	1348/25	ODT-1357-25 MUP-1358-25	Bespravna sječa; Lokacija Đurički katun; 2 čamova stabla sušike; Ukupno: 4,017m³
21.7.2025.	15	Bojan Otašević	1384/25	MUP-1394/25	Bespravna sječa; Lokacija Kofiljača; 4 čamova stable; Ukupno: 6,318m³
08.8.2025.	16	Hamid Cecunjanin	1595/25	MUP-1653-25	Bespravna sječa; Lokacija Treskavac; 7 stabla sušike smrča; Ukupno: 3,392m³
17.10.2025.	17	Fero Kučević	2274/25	MUP-2301/25	Bespravna sječa lokacija Rešetak 5 stabala bukve Ukupno;3,203m³
20.10.2025.	18	Miralem Markišić	2285/25	MUP 2302/25	Bespravna sječa lokacija Babino polje 4 stabla smrče sušika Ukupno: 2,479m³
23.10.2025.	19	Darko Jokić	2317/25	MUP-2354/25	Bespravna sječa lokacija Hrid 8 stabla smrča sušika Ukupno: 6,278m³
27.10.2025.	20	Jasmin Radončić	2339/25	MUP-2353/25	Bespravna sječa lokacija Ribljak 2 stabla bukve ukupno:3,180m³
27.10.2025.	21	Darko Jokić	2405/25	MUP-2405/25	Bespravna sječa lokacija Treskavice 2 stabla smrče i jedno molike šusike; Ukupno:2,764m³

Tabela 4: *Nelegalna gradnja na teritoriji NP Prokletije u toku 2025.godine*

Datum	Broj zapisnika	Sačinio	Zaveden pod brojem	Procesuirano prema	Napomena
06.6.2025.	1	Hamid Cecunjanin	643/25	Opština Plav - 649/25 Ekološka inspekcija-650/25	Nelegalna gradnja lokacija Bakovića katun započet objekat drvene konstrukcije dimenzije 7,5m x 4,6m
04.6.2025.	2	Miralem Markišić	944/25	Ekološka inspekcija-951/25 Opština Plav-950/25	Nelegalna gradnja Šadarvan drvene konstrukcije dimenzije 6mx4m.
17.9.2025.	3	Jasmin Radončić	1997/25	Ekološka inspekcija-2002/25 Građevinsko urbanistička inspekcija-2003/25	Nelegalna gradnja započet objekat koji je postavljen na 8 betonskih stubova
27.9.2025.	4	Miralem Markišić	2084/25	Opština Plav-2115/25 Ekološka inspekcija -2116/25	Postavljena montažna česma kod vlasnika Džafera Gavazovića lokacija Bogićevica
29.9.2025.	5	Jasmin Radončić	2109/25	Ekološka inspekcija-2113/25	Nastavak nelegalne gradnje objekta koji je postavljen na 8 betonskih stubova vlasnika Metjahić Džemajlje ,u vidu objekta drvene konstrukcije dimenzija 7,29x5,20m.Lokacija Metjahića katun
30.9.2025.	6	Bojan Otašević	2127/25	MUP-2138/25 Ekološka inspekcija-2139/25 Opština Plav - 2140/25	Nelegalna gradnja objekta privremenog karaktera dimenzije 3x2m vlasnika Omera Jasavić Lokacija Kolašinaca katun.
20.10.2025.	7	Sirhan Mrkulić	2288/25	Građevinsko-urbanistička-2303/25 Opština Gusinje - 2304/25 MUP-2305/25 Ekološka inspekcija 2306/25	Nelegalno zidanje kamenog zida na postojećoj betonskoj popločanoj terasi dužina zida 13,30m i visina 1m lokacija Grebaje

Datum	Broj zapisnika	Sačinio	Zaveden pod brojem	Procesuirano prema	Napomena
07.11.2025.	8	Bojan Otašević Darko Jokić	2443/25	MUP-2464/25 Ekološka inspekcija-2466/25 Opština Plav-2467/25	Nelegalna gradnja sagrađen objekat drvene konstrukcije dimenzije 3,50cm x 5,50cm.
11.11.2025.	9	Bojan Otašević	2472/25	MUP-2478/25 Opština Plav - 2479/25	Nelegalna gradnja objekta drvene konstrukcije
19.11.2025.	10	Sirhan Mrkulić	2502/25	Ekološka inspekcija-2518/25 Građevinsko-urbanistička inspekcija - 2519/25 Opština Gusinje 2520/25	Rekonstrukcija drvene u betonsku terasu
04.12.2025.	11	Darko Jokić	2598/25	Opština Plav - 2605/25 MUP 2606/25	Nelegalna gradnja sagrađen objekat drvene konstrukcije dimenzije 3,50cm x 5,50cm na državnom zemljištu.
05.12.2025.	12	Bojan Otašević	2611/25	Ekološka inspekcija - 2617/25 Opština Plav-2618/25	Nelegalna gradnja objekta dimenzije 12mx5m od tvrdog materijala na privatnom posjedu.

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture NP Prokletije obavlja širok spektar aktivnosti usmjerenih na održavanje čistoće i uređenosti prostora parka. Ove aktivnosti uključuju redovno čišćenje površina, postavljanje i održavanje mobilijara, reklamnih tabli i signalizacije, kao i izradu i održavanje objekata namijenjenih prihranjivanju divljih životinja (kada je to dozvoljeno). Takođe, služba sprovodi poslove održavanja šumskog reda, kao i uređenja i čišćenja pješačkih i edukativnih staza, klupa, stolova i drugih infrastrukturnih elemenata parka.
U toku 2025.godine Služba je imala veći broj akcija kao što su poslovi čišćenja prilaza, čišćenje nelegalnih odlagališta otpada na teritoriji parka preko 200 iznijetih vreća nelegalnog otpada, održavanje kućica - naplatno - ulaznih rampi, zatim održavanje informativnih tabli, uređenje putne infrastrukture i klupa, košenje, a u toku sezone vršili poslove naplate ulaza posjetiocima.

2.2. ***Stručna zaštita***

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite obavlja Služba za zaštitu

prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno istorijskog nasljeđa Nacionalnog parka Prokletije, te eventualno predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređivanje, valorizaciju i sl.
Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za zaštitu prostora i održivi razvoj.
U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG tokom 2025. godine angažovano je ukupno petnaest (15) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, jedan (1) stručni saradnik za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, jedan (1) stručni saradnik za faunu sisara, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.
Tokom 2025.godine Ugovorom na određeno vrijeme angažovan je jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu, a od septembra 2025.godine i jedan (1) stručni saradnik za šumarstvo.
U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u toku 2025. godine nedostajao je: jedan (1) stručni saradnik za fauna beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za fauna sisara i jedan (1) stručni saradnik za floru i vegetaciju.
U okviru Odjeljenja za administrativno tehničke poslove NP Prokletije, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, zaposlen je jedan (1) stručni saradnik za oblast šumarstva.
Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža, kamera zamke). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.
Preduzete mjere u cilju stručne zaštite Parka date su u poglavlju 3. Realizacija programa upravljanja.

3. Realizacija Programa upravljanja

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta

Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad, softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika

Izvršena je analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijedili podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Prokletije, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES).
Baza flore nacionalnih parkova sadrži podatke za 2801 biljni takson (814 terenski popisano), od kojih se 512 taksona odnosi za područje NP Prokletije. Tokom terenskih istraživanja

potvrđeno je prisustvo 208 biljnih taksona, na različitim staništima NP.
Dat je tabelarni prikaz brojnosti popisanih taksona, sa naglaskom na terenske podatke, kao i brojnost po osnovu nacionalnog i međunarodnog statusa i nivoa zaštite.

***Tabela 5**: Broj nacionalno i međunarodno značajnih biljnih taksona u flori NP, sadržanih u bazi*

Liste	Ukupno	Terenski podaci
Broj popisanih taksona (vrsta i podvrsta)	512	208
Nacionalno/međunarodno značajni taksoni	291	107
Endemi / subendemi	127 / 23	29 / 7
Zakonom zaštićene (Sl. list RCG 76/06)	69	27
Međunarodne liste	154	77
EU Habitat Directiva	4	0
Bern Convention	3	1
CITES	18	13
IPA	24	5
EU IUCN Red List	130	69

Napomena: Tabela ne sadrži podatke terenskih istraživanja sprovedenih prije formiranja baze. Nedostajući podaci biće unijetii tokom narednog planskog perioda.

***Tabela 6**: Zastupljenost nacionalno značajnih taksona u flori NP na međunarodnim listama*

Liste	Ukupno	Zakonom zaštićeni (Sl. list RCG 76/06)	Endemi / subendemi
Međunarodno značajni taksoni	154	48	30 / 2
HD	4	4	1 / 0
BC	3	3	2 / 0
CITES	18	16	4 / 0
IPA	24	22	20 / 1
EU - IUCN Red List	130	30	10 / 2

***Tabela 7:** Zastupljenost osjetljivih biljnih vrta NP po IUCN kategorizaciji (EU IUCN Red List)*

Konzervacioni status	ukupno	Populacioni trend			
		stable	decreasing	increasing	unknown
DD (data deficient)	4				4
LC (least concern)	122	67	27	3	25
NT (near threatened)	3		2		1
VU (vulnerable)	1		1		
Ukupno	130	67	30	3	30

DD - data deficient (nedostaju podaci); LC - least concern (najmanje ugrožena); NT - near threatened (skoro ugrožena); VU - vulnerable (ranjiva)

Po pitanju međunarodnog statusa, najveći broj biljnih taksona (130) nalazi se na EU-IUCN Red List. Dominantni su oni sa LC konzervacijskim statusom (122) sa stabilnim trendom populacija (67), dok je sa VU statusom jedan taksona, sa opadajućim populacionim trendom (*Cerastium dinaricum*).

Na osnovu prikupljenih podataka može se istaći da su u granicama Parka prisutni brojni endemi, užeg i šireg rasprostranjenja. Lokalni endemi (endemi masiva Prokletija) čine najinteresantniju i najznačajniju, ali često i najrizičniju grupu sa stanovišta očuvanja genske i specijske raznovrsnosti: *Draba bertiscea, Draba kuemmerlei, Hieracium sparsum* subsp. *schuettianum, Hieracium gusinjense, Heliosperma oliverae, Pedicularis ernesti-mayeri, Lunaria telekiana, Alchemilla bertiscea.* Zastupljeni su i endemi Crne Gore*: Viola orphanidis* subsp. *nicolae, Gentianella pevalekii,* i brojni balkanski endemi: *Pinus peuce, Acer heldreichii* subsp. *heldreichii, Acer hyrcanum* subsp. *intermedium, Rumex balcanicus, Minuartia bosniaca, Cerastium dinaricum, Cerastium malyi, Dianthus microlepis* subsp. *microlepis, Silene sendtneri, Aquilegia blecicii, Ranunculus degenii, Draba korabensis, Viola elegantula, Linum capitatum, Geum bulgaricum, Plantago reniformis, Valeriana pancicii, Narthecium scardicum, Viscaria asterias* i dr.

Kao najznačajniji osjetljivi biljni taksoni u flori NP Prokletije, izdvojili su se rijetki endemi i vrste koje imaju više nivoa zaštite na nacionalnom i međunarodnom nivou.

***Tabela 8**: Status značajnih biljnih vrsta na nacionalnim i međunarodnim listama*

Vrsta	Endem / Subendem	Sl. list RCG 76/06	CG Preliminarna crvena lista	EU IUCN Red List	HD, BC, IPA, CITES
Draba bertiscea	Prokletija CG	+			IPA
Wulfenia blecicii (Wulfenia carinthiaca subsp. *rohlenae)*	?Prokletija CG	+			IPA
Lunaria telekiana	Prokletija CG, Al, Ko	+	EN		BC Ann.I IPA
Cerastium dinaricum	Balkana	+		VU decreasing	HD Ann.II i IV, BC Ann.I, IPA
Euphorbia montenegrina	Balkana	+			CITES Ann.II IPA
Pinus peuce	Balkana	+		NT unknown	
Pinus heldreichii	Balkan - It	+		LC stable	IPA
Tozzia alpina		+			HD Ann.II i IV
Diphasiastrum alpinum		+		**LC** stable	HD Ann.V
Galanthus nivalis		+		NT decreasing	HD Ann.V CITES Ann.II
Narcissus poeticus subsp. *radiiflorus*		+		DD unknown	BC Ann.I

Legenda*: DD – Data deficient (bez podataka); LC - Least concern (najmanja briga);* NT - near threatened (skoro ugrožena); VU - vulnerable (ranjiva); EN - *Endangered (ugrožena)*

Blečićeva vulfenija (*Wulfenia blecicii* Lakušić) je revizijom izgubila status „dobre" vrste i prokletijskog rasprostranjenja, te je, kao *Wulfenia carinthiaca* Jacq., subendem sa arealom i na Alpima. Međutim, (po Niederle, J. 2016), populacija sa Prokletija (*Wulfenia blecicii* subsp. *rohlena*) razlikuje se od alpskih *Wulfenia carinthiaca* i ima status podvrste *Wulfenia carinthiaca* subsp. *rohlenae* Niederle i endem je Prokletija. Ovdje je brojna na silikatnim staništima Hrida i Bogićevice.

Očekuje se da će se sa revidiranom listom Zakonom zaštićenih vrsta i sa izradom Crvene knjige flore Crne Gore, obezbijediti potpuni uvid u postojeće stanje i brojnost ranjivih i ugroženih taksona u flori NP Prokletije.

Na osnovu raspoloživih literaturnih i terenskih podataka, primjenom Google Earth programa, urađene su mape distribucije za sledeće endemske i rijetke vrste na području NP: *Aconitum pentheri, Cerastium dinaricum, Diphasiastrum alpinum, Draba bertiscea, Draba kuemmerlei, Heliosperma oliverae, Lactuca pancicii, Lunaria telekiana, Narthecium scardicum, Viscaria asterias, Wulfenia blecicii.*

Mape distribucije za navedene vrste date su u prilogu ovog Izvještaja.

Utvrđeno nulto stanje povremenih kraških jezera (turloga) i zapadnobalkanskih alpijskih tresava (Narthecion scardici) potencijalnih NATURA 2000 staništa

Terenskim istraživanjima 2025.godine, potvrđeno je što je konstatovano 2024. godine, da se Ropojansko jezero tokom sušnog perioda, ne klasifikuje kao stanisni tip *3180 - Povremena kraška jezera (turlozi), već su identifikovana tri stanišna tipa: 6520 – planinske livade košanice, 6450 – Sjeverne borealne aluvijalne livade i 6210 – Poluprirodni suvi karbonatni travnjaci pašnjaci sa facesijama žbunjaka (*Festuco-Brometalia*).

Centralni dio jezera zauzimaju 6520 – planinske livade košanice. Evidentirane su dijagnostičke vrste karakteristične za ovaj tip staništa: *Ranunculus montanus, Viola tricolor, Plantago lanceolata, Lotus corniculatus, Poa pratensis, Agrostis capillaris, Hypericum perforatum.* S obzirom da je područje siromašno vrstama i to male pokrovnosti, ocijenjeno je kao stanište loše reprezentativnosti.

U depresijama gdje se voda najduže zadržava prisutan je stanišni tip 6450 – Sjeverne borealne aluvijalne livade. Vrsta *Carex acuta* monodominantno izgrađuje ova staništa sa pokrovnošću oko 90%. U manjoj brojnosti zabilježene su: *Deschampsia cespitosa, Potentilla reptans i Carex hirta*. S obzirom na izraženu dominaciju jedne vrste i ograničen diverzitet, stanište odlikuje loša reprezentativnost.

Na prelaznoj zoni, kamenitoj površini koja vodi prema siparskim padinama, evidentiran je stanišni tip 6210 – Poluprirodni suvi karbonatni travnjaci i pašnjaci sa facesijama žbunjaka (*Festuco-Brometalia*). Ovo stanište odlikuje dobra reprezentativnost. Prisustvo brojnih karakterističnih vrsta ukazuje na očuvanostt staništa. Među zabilježenim vrstama su: *Bromus erectus, Anthylis vulneraria, Sanguisorba minor, Hipocrepis comosa, Thymus pilegioides, Arabis hirsuta, Polygala comosa,Veronica teucrium, Dorycnium germanicum, Thalictrum minus* i dr.

U zoni iznad travnjaka evidentiran je stanišni tip 8140 Istočnomediteranski sipari, koji je odlične reprezentativnosti. Zabilježene vrste: *Drypis spinosa, Silene marginata, Pseudofumaria alba, Rumex scutatus, Geranium macrorrhizum.*

Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe

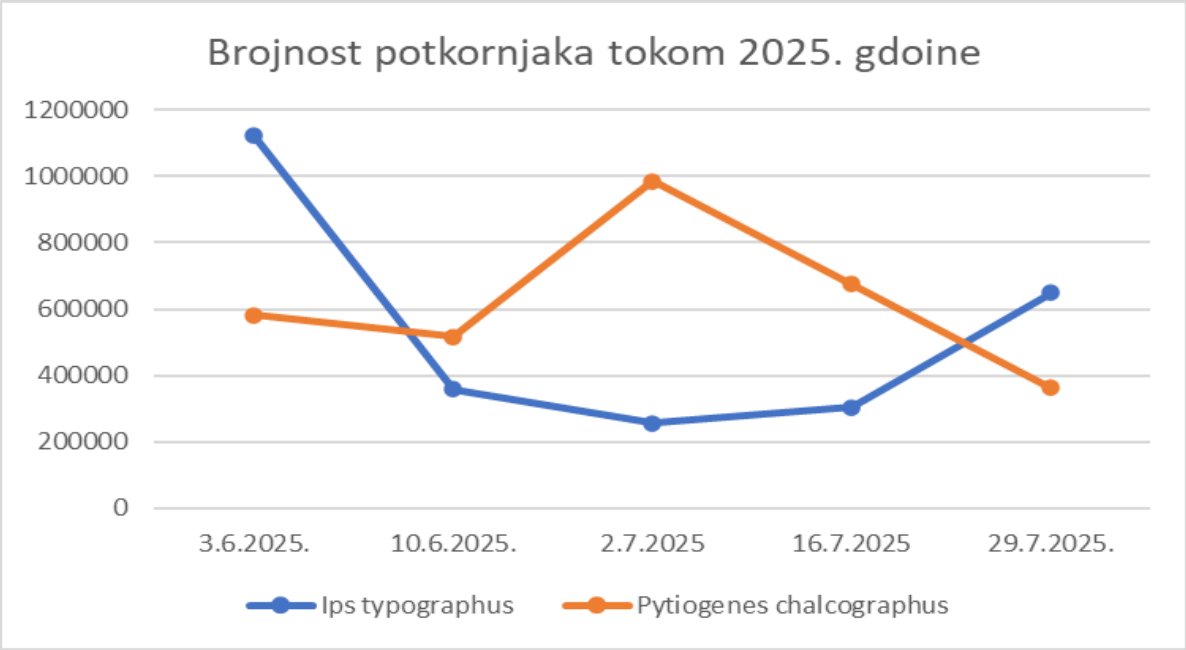
U cilju bolje kontrole ubiranja ljekovitog bilja i šumskih plodova, na staništima ovog NP, izrađena je mobilna aplikacija, koja će omogućiti službi zaštite uspješniji rad na terenu, a

stručnoj službi analizu terenskih podataka, evidentiranje pritisaka i efikasnije upravljanje. Obuka nadzornika za korišćenje aplikacije, obaviće se početkom 2026. godine, prije sezone ubiranja i kontrole na terenu.

Očuvani šumski ekosistemi

U okviru realizacije programskih aktivnosti, sproveden je kontinuirani monitoring zdravstvenog stanja šumskih ekosistema. Na odabranim lokalitetima izvršeno je sistematsko prikupljanje podataka o opštem zdravstvenom stanju šuma i praćenje „tagovanih" stabala u dvije prostorne jedinice na području Babino polje – Treskavac. Sprovedenim monitoringom je potvrđeno da je opšte zdravstveno stanje šumskih ekosistema dobro, bez značajnih negativnih promjena na praćenim stablima i staništima.

Paralelno je sprovođen monitoring više aspekata šumskih ekosistema i utvrđivanje opšteg zdravstvenog stanja, sa posebnim osvrtom na lokalitete gdje su napadi potkornjaka bili posebno izraženi. U cilju praćenja i suzbijanja štetnih vrsta potkornjaka postavljene su feromonske klopke. Praćenje stanja brojnosti potkornjaka se sprovodi još od 2016. godine kada je prvi put evidentiran jak napad potkornjaka u ovim ekosistemima. Posebno zabrinjavajuće stanje je bilo tokom 2023 i 2024. godine kada je prikupljeno preko 15 miliona jedinki dvije vrste potkornjaka (*Ips typographus* i *Pityogens chalcographus*). Izostanak sanitarnih sječa na većim prostorima je doveo do sušenja velike količine drvne mase i to isključivo stabala smrče (*Picea abies*). Tokom 2025. godine evidentiran je veoma veliki pad brojnosti navedenih vrsta potkornjaka, te se može reći da je trend brojnosti potkornjaka u padu. U narednoj tabeli dajemo uporedni prikaz i brojnosti potkornjaka na području NP Prokletije.

***Grafikon 6**: Prikaz brojnosti potkornjaka tokom 2025. godine*

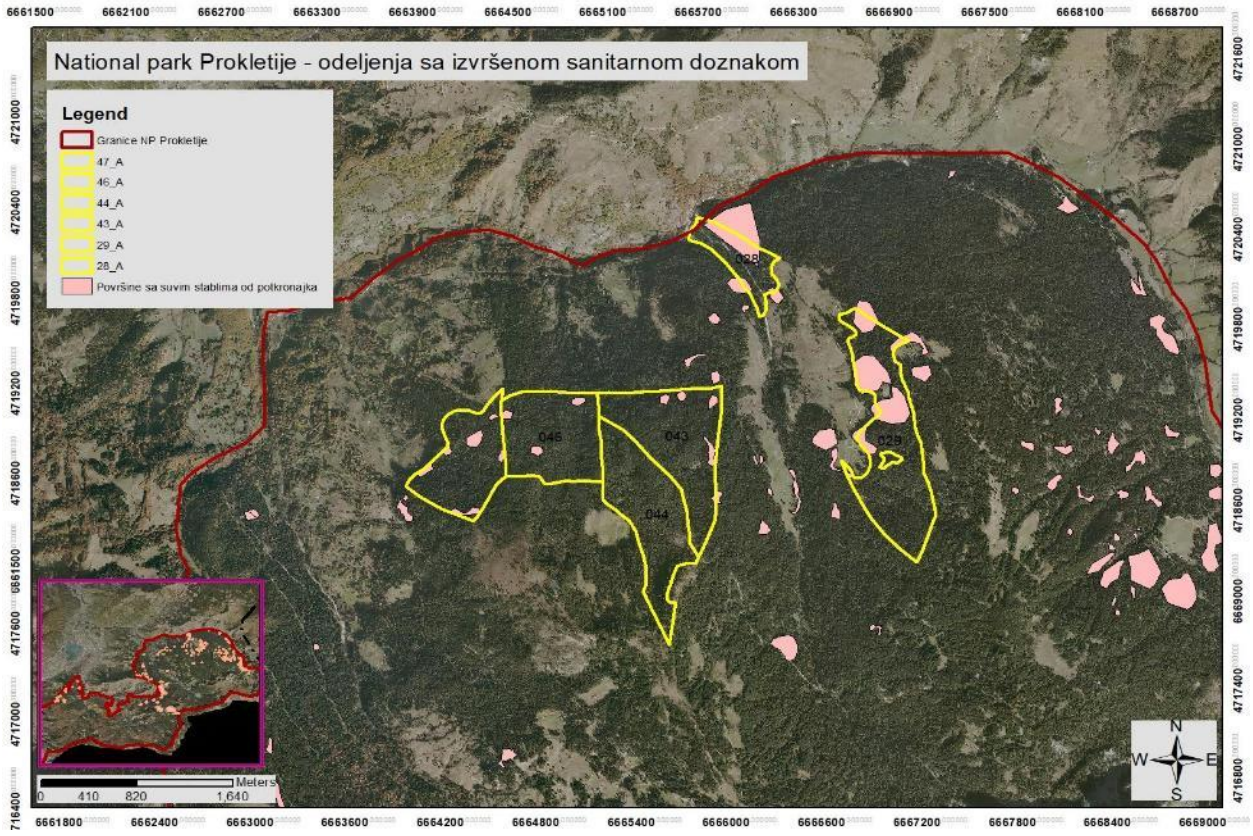
Tokom 2025. godine postavljeno je 175 fermonskih klopki i feromona za dvije vrste potkornjaka i to osmozubi smrčin potkornjak (*Ips typographus*) i šestizubi smrčin potkornjak (*Pityogens chalcographus*). Pražnjenje klopki je rađeno svake druge nedjelje jer je brojnost potkronjaka bila veoma niska. Od mjeseca maja do septembra prikupljeno je ukupno 5.809.749 jedinki potkornjaka, od čega 2.689.743 jedinki *Ips typographus* i 3.120.006 jedinki

Pityogens chalcographus.

***Tabela 9**: Broj prikupljenih jedinki potkornjaka sa svih klopki (174) na dvonedeljnom nivou*

Red.br.	Datum prikupljanja	*Ips typographus*	*Pityogenes chalcographus*	
1	3.6.2025.	1121000	581600	**5.809.749**
2	10.6.2025.	358586	516300	
3	2.7.2025	256962	984540	
4	16.7.2025	304367	674871	
5	29.7.2025.	648828	362695	
∑		**2.689.743**	**3.120.006**	

U okviru sanitarno-higijenskih mjera izvršena je doznaka ukupno 9.040,05 m³ sanitarne drvne mase (suva, izvaljena i prelomljena stabla), uključujući i stabla sa evidentiranim prisustvom potkornjaka. Aktivnosti su realizovane u skladu sa zakonskim propisima i na osnovu Elaborata za sukcesivno uklanjanje stabala napadnutih potkornjakom, odobrenog od strane nadležne Agencije. Ovim mjerama unaprijeđena je sanitarna stabilnost šuma i smanjen rizik od daljeg širenja štetnih organizama.

***Mapa 1**. Prikaz odjeljenja sa izvršenom sanitarnom doznakom*

Kao što je prethodno napomenuto u Izvještaju, i aktivnosti vezane za nelegalne sječe na području NP Prokletije, neophodno je evidentirati da se na privremenim lagerima nalazi 71,41 m³ zaplijenjenih trupaca četinara i 7,00 m³, trupaca lišćara.
U okviru projekta Forest Connect sprovedene su aktivnosti na revitalizaciji koridora kretanja krupnih zvijeri na lokalitetima Hrid i Horolac, sa ciljem unapređenja funkcionalne povezanosti staništa i poboljšanja uslova za kretanje i opstanak divljih vrsta. Ovom prilikom izvršena je sanitarna sječa suvih stabala, pri čemu je na lokalitetu Hrid uklonjeno 28 suvih stabala molike ukupne zapremine 11,35 m³, dok je na lokalitetu Horolac posječeno 36 stabala smrče ukupne zapremine 65,64 m³. Sprovedene mjere imale su za cilj uklanjanje nestabilne i suve drvne mase, smanjenje rizika od degradacije staništa, kao i stvaranje povoljnijih ekoloških uslova u koridoru kretanja divljači.
Nakon realizovane sječe i transporta drvnih sortimenata, od dijela posječene drvne mase izrađene su tzv. „zalozi“, odnosno potporni zidovi, koji imaju višestruku funkciju, za stabilizaciju terena i sprječavanje pojave erozivnih procesa, kao i za formiranje mikro-lokaliteta pogodnih za spontanu prirodnu obnovu i razvoj podmlatka. Kao dopunska mjera revitalizacije staništa izvršena je sadnja ruže (Rosa canina) reznicama, čime se dodatno unapređuje ekološka stabilnost, obogaćuje vegetacijska struktura i poboljšavaju uslovi za ishranu i zaklon divljih vrsta na obnovljenim lokacijama koridora.

Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira
Monitoring je obuhvatio različite tipove staništa karakteristične za NP Prokletije, uključujući visokoplaninske travnjake, šumske ekosisteme, vlažne livade i područja uz vodotokove. Tokom istraživanja registrovano je 49 vrsta dnevnih leptira iz porodica *Hesperiidae*, *Lycaenidae*, *Nymphalidae*, *Pieridae* i *Papilionidae*, što predstavlja 25,5% ukupno registrovanih vrsta u Crnoj Gori.
Tokom istraživanja evidentirane su i vrste od nacionalnog i međunarodnog značaja, uključujući zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. okom istraživanja evidentirane su i vrste od nacionalnog (Crna Gora) i međunarodnog značaja, uključujući zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Od registrovanih vrsta na području NP Prokletije izdvajaju se: *Iphiclides podalirius* – nacionalno zaštićena vrsta u Crnoj Gori i *Scolitantides orion* – vrsta od međunarodnog značaja, obuhvaćena Aneksom IV EU Direktive o staništima i značajna za Natura 2000 mrežu. Realizacijom aktivnosti uspostavljena je početna baza podataka o diverzitetu i rasprostranjenosti dnevnih leptira, koja predstavlja osnov za dalja istraživanja i dugoročno praćenje promjena u ekosistemima NP Prokletije.

Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
Tokom 2025. godine nastavljeno je istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prema literaturnim podacima, na prostoru Parka prisutno je 12 vrsta vodozemaca i 14 vrsta gmizavaca.
U programskoj godini realizovane su programske aktivnosti na istraživanju i praćenju vodozemaca i gmizavaca u Nacionalnom parku Prokletije. Istraživanja su sprovedena sa ciljem utvrđivanja distribucije vrsta, identifikacije značajnih staništa i sagledavanja potencijalnih ugrožavajućih faktora.
Terenski izlazak je obavljen na više lokaliteta: Karaula, Hridski krš, Gradine, Ropojansko jezero i Hridsko jezero. Primijenjene su standardne metode vizuelnih transekata i selektivne pretrage vodenih staništa, uz minimalno uznemiravanje jedinki i staništa. Terenskim izlascima zabilježene su 4 vrste vodozemaca i 5 vrste gmizavaca.

Podaci su unijeti i obrađeni u Excel bazu podtaka. Za svaku vrstu je utvrđen status zaštite po osnovu nacionalnih lista i/ili međunarodnih lista (Bernska konvencija, EU Habitat direktiva – NATURA 2000, IUCN Crvene liste). Sve zabilježene vrste su zaštićene nacionalnim zakonodavstvom, osim livadske i šumske žabe, i međunarodnim konvencijama, ali nijesu svrstane u ugrožene kategorije prema IUCN klasifikaciji. Prema IUCN Crna Gora planinski mrmoljak se svrstava u kategoriju ugrožene vrste (NT). Od gmizavaca izdvaja se livadski gušter kao balkanski endem.
Na lokalitetima Hridski krš i Hridsko jezero registrovane su jedinke šumske žabe, šarenog daždevnjaka i planinskog mrmoljka. A na području Karaule i Ropojanskog jezera jedinke livadske žabe i planinskog mrmoljka.

Tabela 10: *Pregled utvrđenih vrsta vodozemaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi*

Vrsta	Status u CG	IUCN	IUCN CG	BERN	HD	Napomena
Ranidae						
Rana temporaria **(livadska žaba)**		*LC*	*LC*	*III*	*V*	
Rana dalmatina **(šumska žaba)**		*LC*	*LC*	*III*	*IV*	
Salamandridae						
Salamandra salamandra **(šareni daždevnjak)**	*ZZ*	*LC*	*LC*	*III*	-	
Ichthyosaura alpestris **(planinski mrmoljak)**	*ZZ*	*LC*	*NT*	*II*	-	*Triturus alpestris*

Legenda: ZZ „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; *LC - Least concern (najmanja briga);* NT - near threatened (skoro ugrožena)

Na lokalitetima Hridski krš i Hridsko jezero uočene su vrste zidnog guštera, zelembaća i livadskog guštera, dok je živorodni gušter zabilježen na području Ropojanskog jezera i Karaule. Eskulapov smuk je uočen na lokalitetu Gradine.

Tabela 11: *Pregled utvrđenih vrsta gmizavaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi*

Vrsta	Status u CG	Endemizam	IUCN	IUCN CG	BERN	HD	Napomena
Lacertidae							
Podarcis muralis **(zidni gušter)**	ZZ	-	LC	LC	II	IV	
Lacerta viridis complex **(zelembać)**	ZZ		LC	LC	II	IV	
Lacerta agilis bosnica **(livadski gušter)**	ZZ	Balkanski endem	LC	LC	III	IV	
Zootoca vivipara **(živorodni gušter)**	ZZ		LC	LC	III		*Lacerta vivipara*
Colubridae							

Vrsta	Status u CG	Endemizam	IUCN	IUCN CG	BERN	HD	Napomena
Zamenis longissimus **(eskulapov smuk)**	ZZ		LC	LC	II	IV	

Legenda: ZZ „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; LC - Least concern (najmanja briga)

Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje ptica grabljivica

Tokom programske godine u Nacionalnom parku Prokletije, realizovano je kontinuirano praćenje dnevnih grabljivica (*Accipitriformes i Falconiformes*) sa ciljem prikupljanja podataka o prostornoj distribuciji vrsta, brojnosti, trendovima populacija i identifikacije potencijalnih ugrožavajućih faktora na području Parka. Prokletije predstavljaju jedno od najznačajnijih planinskih područja u Crnoj Gori sa aspekta očuvanosti prirodnih staništa, heterogenosti reljefa i izražen je vertikalan raspored ekosistema, što uslovljava bogatstvo i raznovrsnost ornitofaune. Kompleks visokoplaninskih pašnjaka, stijenskih masiva, kanjonskih dolina i šumskih ekosistema pruža izuzetno povoljne uslove za gniježđenje, ishranu i migratorne aktivnosti brojnih vrsta ptica grabljivica, koje predstavljaju važne bioindikatore očuvanosti ekosistema.

U periodu od prethodne tri godine istraživanjima su primarno bila obuhvaćena područja Ropojane i Bogićevice, dok je tokom 2025. godine područje monitoringa prošireno na dolinu Grebaje i područje Ravnog ključa. Proširenjem istraživačke zone obuhvaćen je širi spektar planinskih, šumskih i otvorenih staništa, čime je omogućeno potpunije sagledavanje prostorne distribucije i stanja populacija grabljivica na teritoriji Parka. Pored dnevnih grabljivica, tokom 2025. godine po prvi put je sproveden i monitoring noćnih grabljivica (*Strigiformes*) na ovom području, primjenom standardnih metoda akustičnog osmatranja i noćnih terenskih obilazaka, sa ciljem evidentiranja prisustva vrsta, procjene njihove rasprostranjenosti i identifikacije potencijalnih gnjezdilišta. Svi prikupljeni podaci sistematski se unose i arhiviraju u elektronskoj bazi podataka, čime se obezbjeđuje njihova dugoročna dostupnost, analiza i upotreba u planiranju mjera zaštite i upravljanja Parkom. Iako je značaj ovog područja za očuvanje ptica grabljivica visok, broj stručnih i naučnih radova o stanju populacija grabljivica u Prokletijama i dalje je ograničen, zbog čega kontinuirani monitoring predstavlja ključnu sistematsku aktivnost za prikupljanje relevantnih podataka.

Tokom monitoringa registrovano je prisustvo više značajnih vrsta grabljivica, čija pojava na udaljenim lokalitetima ukazuje na očuvanost staništa i stabilnost trofičkih odnosa u Parku:

Tabela 12*: Spisak evidentiranih grabljivica na području NP Prokletije*

Vrsta	Domaći naziv	Zakon CG	Bon	EU BD	Bern	CITES	IUCN	IUCN CG
Aquila chrysaetos	suri orao	ZZ	I,II	I	III	II	LC	VU
Buteo buteo	mišar	ZZ	II		III	II	LC	LC
Pernis apivorus	osičar	ZZ	II	I	III	II	LC	NT
Circaetus gallicus	zmijar	ZZ	II	I	III	II	LC	VU
Falco peregrinus	sivi soko	ZZ	II	I	III	II	LC	CR

Vrsta	Domaći naziv	Zakon CG	Bon	EU BD	Bern	CITES	IUCN	IUCN CG
Falco tinnunculus	vjetruška	ZZ	II		III	II	LC	LC
Strix aluco	šumska sova	ZZ			III	II	LC	LC
Bubo bubo	ušara	ZZ		I	III	II	LC	VU
Accipiter nisus	kobac	ZZ	II	I*	III	II	LC	LC

Legenda: ZZ (zakonom zaštićene vrste Rješenjem Republičkog zavoda za zaštitu prirode o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta);*povremeno zaštićena - Zakon o divljači i lovstvu; Ugroženi takson (Endangered – EN), Ranjiv takson (Vulnerable – VU), Skoro ugrožen takson (Near-threatened – NT), Najmanje ugrožen, posljednja briga (Least concern – LC

Svi ovi podaci uneseni su u elektronsku bazu podataka, čime je dodatno unaprijeđena dokumentaciona osnova za praćenje stanja populacija grabljivica i planiranje mjera zaštite.
Područje karakteriše visok diverzitet ornitofaune, sa posebnim značajem za grabljivice. Registrovano je prisustvo više trofičkih nivoa, uključujući šumske vrste, vrste otvorenih planinskih staništa, kao i krupne predatore poput surlog orla (*Aquila chrysaetos*). Kontinuirano prisustvo surlog orla tokom više godina, kao i registrovanje teritorijalnog ponašanja, ukazuje na veliku vjerovatnoću gniježđenja na liticama Hridskog krša. Prisustvo dodatnih grabljivica (*Buteo buteo, Falco tinnunculus, Accipiter nisus, Pernis apivorus, Acipiter gentillis*), zajedno sa evidentiranim noćnim grabljivicama (*Bubo bubo, Strix aluco*), potvrđuje da područje obezbjeđuje stabilne ekološke uslove, dovoljne resurse hrane i očuvanu strukturu staništa.
Od devet registrovanih vrsta, čak šest vrsta nalazi se na Annex I Direktive o pticama, što potvrđuje značaj Prokletija kao staništa ptica od zajedničkog evropskog interesa. Uključivanje ovih vrsta u Annex I naglašava potrebu za kontinuiranim monitoringom, očuvanjem ključnih staništa i planiranim upravljanjem teritorijom, kako bi se osigurala dugoročna stabilnost populacija grabljivica u Parku.

Očuvane populacije slijepih miševa

Metodološki pristup obuhvatio je ultrazvučnu detekciju primjenom ručnog automatskog detektora Batlogger M. Realizovani su transekti na sljedećim pravcima: rejon Gradina – Bogićevica, Hridsko jezero – Babino polje i Oko Skakavice – Ropojansko jezero, čime je obuhvaćen reprezentativan uzorak različitih tipova staništa i nadmorskih visina. Analizom snimljenih eholokacionih signala registrovano je ukupno devet vrsta slijepih miševa: *Rhinolophus euryale, Myotis nattereri, Myotis myotis/blythii, Myotis capaccinii/daubentonii, Myotis sp., Pipistrellus pipistrellus, Hypsugo savii, Nyctalus noctula i Tadarida teniotis*. Poseban značaj ima prisustvo vrste *Rhinolophus euryale*, koja ima status ugroženosti (VU) na mediteranskom nivou i nalazi se na Aneksu II Direktive o staništima. Rezultati potvrđuju da područje NP Prokletije predstavlja značajno stanište za veći broj vrsta slijepih miševa, uključujući vrste vezane za planinska, šumska i vodena staništa. Registrovani diverzitet ukazuje na potrebu daljeg kartiranja potencijalnih skloništa, naročito pećinskih sistema i napuštenih objekata u rejonu Ropojane i Gradine.

Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna

Fokus u izvještajnom periodu bio je na vrsti šareni tvor *Vormela peregusna*, koja je po prvi put registrovana u ovom planskom periodu na području Parka. Aktivnost je realizovana u saradnji

sa lokalnom zajednicom, koja se pokazala kao ključni partner u prikupljanju informacija sa terena, naročito imajući u vidu specifičnu ekologiju vrste. Šareni tvor je vrsta sa izraženom sezonalnošću aktivnosti, velikim prostornim arealom kretanja i vezanošću za specifične tipove otvorenih i poluotvorenih staništa, što dodatno otežava njeno sistematsko praćenje. U izvještajnom periodu aktivnost nije rezultirala kvantitativnim podacima s obzirom na to da su metode i tehnike praćenja još uvijek u fazi testiranja i prilagođavanja vrsti. Istraživanja će biti nastavljena u narednom periodu, uz dalju optimizaciju metodologije i unapređenje saradnje sa lokalnom zajednicom, s ciljem dobijanja pouzdanijih podataka o statusu i aktivnosti ove vrste.

Utvrđeni koridori krupnih sisara

Tokom programske godine nastavljen je monitoring krupnih sisara. Istraživanja su obuhvatila kombinaciju terenskih metoda i kamera zamki, sa ciljem procjene brojnosti, strukture populacija, dinamike, prostorne distribucije i reprodukcije.

Istraživanja populacije mrkog medvjeda (*Ursus arctos*) sprovedeno je u okviru projekta Forest Connect na lokalitetima Babino polje, Ribljak, Hrid, Horolac, Rešetak i Ravan ključ. Na navedenim lokacijama tokom 2025. godine postavljena su i tri hraništa koja su bila aktivna čitave godine. Pojavljivanje medvjeda na hraništima registrovano je tokom avgusta i septembra mjeseca. Indirektni pokazatelji prisustva kao što su otisci stopala, uništeni mravinjaci i izmet evidentirani su na lokacijama Babino polje, Ribljak, Hrid i Gradina. Na osnovu podataka zaključuje se da se medvjed ovdje hrani, razmnožava i hibernira.

U cilju unapređenja znanja o obrascima kretanja, utvrđivanja koridora i prostornoj ekologiji mrkog medvjeda u okviru projecta Forest Connect u narednom periodu telemetrijskom GSM ogrlicom biće obilježena jedna jedinka mrkog medvjeda.

Tragovi prisustva vuka (*Canis lupus*) registrovani su na području Hrida i Babino polje. Pojavljivanje na kamerama zamkama nije evidentirano. No ipak na osnovu dosadašnjih podataka populacija vuka je stabilna. Uz stabilnu populacionu strukturu potvrđuje da ovaj Park predstavlja ekološki izuzetno očuvano stanište za populacije sivog vuka koji ovdje predstavlja jednu od ključnih vrsta.

Najveća prisutnost srne (*Capreolus capreolus*) zabilježena je na šumskim ivicama područja Rešetak, Hrid, Horolac, Babino polje, Ravan ključ i Ribljak. Prisutnost srne bila je zabilježena i na kamera zamkama. Podaci brojnosti, polne i uzrastne strukture i prostorne distribucije ukazuju na odsustvo značajnih negativnih faktora. Rubna staništa pružaju najoptimalnije uslove u pogledu ishrane i zaklona, dok su sezonske migracije u četinarske i mješovite šume uslovljene klimatskim faktorima i dostupnosti hrane. Rezultati istraživanja potvrđuju da su mjere zaštite efikasne u očuvanju populacije srna i njenog staništa.

Prisustvo divokoze (*Rupicapra rupicapra*) nije registrovano.

Monitoring divlja svinja (*Sus scrofa)* pokazuje porast brojnosti posljednjih godina, što se dovodi u vezu sa povoljnim uslovima u staništu, dostupnosti i dovoljne količine izvora hrane. Dominanto je prisutna na području parka i istraživanim lokacijama Rešetak, Hrid, Horolac, Ravn ključ, Babino polje i Ribljak. Posljednjih godina zabilježeno je širenje areala ove vrste i na većim nadmorskim visinama. S obzirom da su evidentne i štete na domaćinstva od divlje svinje u narednom periodu potrebno je sprovesti monitoring ove vrste kao i šteta na domaćinstvima.

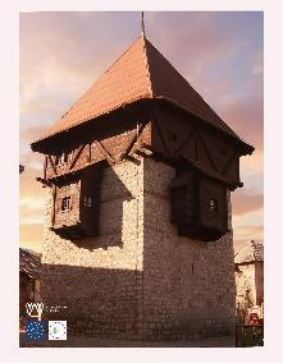
Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala

Kroz istraživački rad na identifikovanju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine – običajne prakse, izvođačke djelatnosti, starih zanata i vještina ljudi u Parku, nastavljena su istraživanja na inventarisanju NKN, zabilježen je duborezački zanat, kao i izrada gusala tradicionalnog instrumenta. Iz domena sakupljanja ljekovitog bilja i njegove primjene u službi zdravlja u ishrani i narodnoj medicini, kozmetici, kroz liječenje i prevenciju (fitoterapija), popisani su nosioci ovih znanja i popunjeni adekvatni Upitnici.
Kroz kreiranje okvira za promociju nacionalnih parkova i predstavljanje široj javnosti 20. i 21. marta su organizovani "Dani Nacionalnih parkova" u TC Big Fashion, u Podgorici. Tom prilikom održan je sajam proizvoda lokalnog stanovništva i prezentacija starih vještina i zanata sa prostora svih pet nacionalnih parkova. Tu je došla da izražaja saradnja i povjerenje koje je sticano dugi niz godina što je rezultiralo da je prezentacija naišla na lijep prijem, naročito „kućer" za čobana koji je izazvao najviše pažnje, kao i ćilim „Granaš" sa ovih prostora.

***Slika 1**: Manifestacija Dani Nacionalnih parkova Crne Gore*

Upućena je inicijativa prema Pošti Crne Gore za štampanje prigodnih markica gdje su dati predlozi za sve nacionalne parkove Crne Gore, za kulturno-istorijsko i etnografsko nasljeđe (fotografije sa opisom i obrazloženjem) u cilju promocije Parkova kroz ovakav vid prikaza. Usvojen je predlog za Redžepagića kulu.

***Slika 2**: Redžepagića kula u Plavu*

Osmišljen je program za obilježavanje „Dana evropske baštine" za 2025. godinu, pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija sa *temom „Kule graditeljski biseri"*. Ovaj događaj objedinio je nekoliko aktivnosti uključujući i posjetu Redžepagića kule uz stručno vođstvo kustosa muzeja. Kula je najreprezentativniji primjer tradicionalnog graditeljskog nasljeđa stambeno odbrambenog i ekonomskog karaktera (kulturno dobro pod zaštitom države), u kojoj se čuva živa memorija njenih vlasnika, ali isto tako i upotrebni predmeti, pokućstvo ručne izrade, odnosno proizvodi domaće radinosti ovog kraja i okoline. Program je obogaćen izložbom na otvorenom ispred kule - replikama poznatog akademskog umjetnika iz Plava Ibrahima Rekovića (hroničara ovih prostora), kroz čiji se stvaralački fokus provlači tema. U nastavku programa posjetiocima je bila ponuđen savremena interpretacija graditeljske baštine

kroz obilazak nekoliko lokaliteta na kojima se nalaze kule čija vrata su otvorili njihovi nasljednici i vlasnici koji u njoj žive.

Slika 3: *Obilježavanje „Dana evropske baštine"*

Učešće u projektima istraživanja i sprovođenja mjera na očuvanju i prezentaciji i valorizaciji koje su implementirale institucije iz oblasti kulture je učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori u Ministarstvu kulture i medija na Cetinju. Na poziv Agencije za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice, uzeto je učešće u projektu „Mistične priče Dunavske zelene rute", koji predstavlja valorizaciju međunarodnog prirodnog i nematerijalnog nasljeđa, sa ciljem društveno-ekonomskog razvoja ruralnih područja Podunavlja.

Upućena je inicijativa prema Opštini i Centru za kulturu Gusinje da zbirka starina i vrijednih predmeta sa prostora NP Prokletije, dobije zasluženi status jer je u njoj prezentovano bogato kulturno nasljeđe (materijalno i nematerijalno), s obzirom da nemaju Muzej koji bi vršio tu funkciju.

U cilju praćenja stanja i preduzimanja neophodnih konzervatorskih mjera, na stalnim postavkama, analiza eksponata na stalnoj postavci, i dat predlog mjera.

Nastavljeno je sa istraživanjem literature i izvršeno prikupljanje podataka u fondovima institucija (Centralna narodna biblioteka Đurđe Crnojević na Cetinju, Arhiv, i u privatnim zbirkama).

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi

Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija

Tokom programske godine Nacionalni park Prokletije realizovao je kontinuiran program edukativnih i interpretativnih aktivnosti usmjerenih na podizanje ekološke i društvene svijesti, unapređenje znanja o biodiverzitetu i prirodnim i kulturnim vrijednostima, kao i promovisanju odgovornog odnosa prema Parku. Aktivnosti su obuhvatale edukativne radionice, tematske časove, predavanja, terensku nastavu, interpretativne obilaske i međunarodne studijske posjete, sa posebnim fokusom na djecu i mlade školskog uzrasta, ali i širu javnost i posjetioce. U saradnji sa JUSMŠ „Bećo Bašić“ iz Plava održani su edukativni časovi posvećeni prirodnim vrijednostima i biodiverzitetu pet nacionalnih parkova Crne Gore, sa posebnim naglaskom na NP Prokletije. Učenici su na interaktivni način učestvovali, a tokom nastave podijeljeni su i edukativni materijali, uključujući sadržaje na engleskom jeziku, što je omogućilo povezivanje lokalnog i međunarodnog konteksta zaštite prirode.
Tokom godine realizovane su aktivnosti povodom značajnih ekoloških datuma: Svjetski dan šuma, obilježen je edukativnim radionicama za učenike osnovnih škola koje gravitiraju prostoru NP Prokletije. Radionice su realizovane za učenike OŠ „Džafer Nikočević“ u Gusinju (55 učenika) i OŠ „Hajro Šahmanović“ u Plavu (45 učenika). Poseban akcenat stavljen je na šumske požare i njihove negativne efekte, uz korišćenje edukativnog materijala i pet umjetničkih slika na platnu, nastalih u okviru UNESCO projekta „Smanjenje pojave šumskih požara u NP Durmitor i kanjonu rijeke Tare”.

***Slika 4**: Obilježavanje ekoloških datuma radionica - Svjetski dan šuma*

Povodom istog datuma u saradnji sa Službom za saradnju sa lokalnom zajednicom organizovana je podjela edukativnih flajera učenicima Osnovne škole „Hajro Šahmanović“, uz predavanja o značaju šuma, principima zaštite i prevenciji požara; povodom Dana čistih planina učenici su informisani o značaju očuvanja planinskih ekosistema i podijeljeni su im flajeri i edukativni materijali. Dan planete Zemlje obilježen je edukativnom radionicom u saradnji sa Turističkom organizacijom Gusinje, tokom koje su učenici upoznati sa globalnim ekološkim izazovima i značajem očuvanja prirodnih resursa, sa posebnim fokusom na vrijednosti NP Prokletije; povodom Dana ekološke države Crne Gore, održana je edukativna radionica sa članovima Ekološke sekcije OŠ „Oktoih“(16) iz Podgorice. Nakon realizacije ovih

i drugih zajedničkih aktivnosti, zaključen je Memorandum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove, s ciljem unapređenja edukacije mladih o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti i zaštiti životne sredine.

Tokom posjete škole „Malac Genijalac“ iz Podgorice učenici su u organizaciji saradnika za edukaciju obišli Plavsko jezero, Dolinu Grebaje, Centar za posjetioce, Ali-pašine izvore i vodopad Grlju, gdje su na interaktivni način učestvovali u predavanjima o bioraznolikosti, geomorfološkim karakteristikama i očuvanju prirodnih vrijednosti, uz terensko učenje i interpretaciju prirodnih fenomena.
Centar za posjetioce ugostio je i studente i profesore iz Albanije, Kosova, Sjeverne Makedonije, Grčke i Njemačke u okviru programa Summer School 2025 – Transboundary Nature Conservation and Sustainable Regional Development. Tokom posjete održana su predavanja o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka i sistemu upravljanja zaštićenim područjem, što je doprinijelo međunarodnoj razmjeni znanja i iskustava u oblasti očuvanja prirode.
U okviru interpretacije za posjetioce, tokom 2025. godine realizovan je jedan obilazak kroz dolinu Ropojana, u saradnji sa Turističkom organizacijom Gusinje, sa preko 40 učesnika iz različitih dijelova Crne Gore. Obilazak je osmišljen tako da pruži cjelovito iskustvo prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, uključujući pejzažne, ekološke i kulturno-istorijske specifičnosti.

***Slika 5**: Interpretativna šetnja u NP Prokletije*

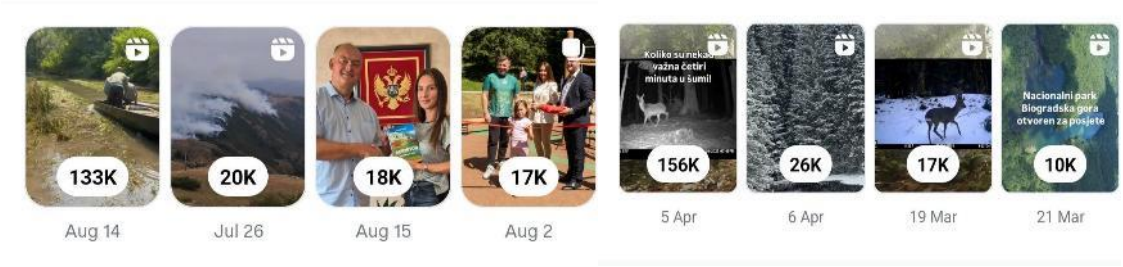
U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore izvršena je analiza terena i pripremljen prijedlog za formiranje edukativne staze u predjelu Kofiljača – Treskavac, što predstavlja inicijalni korak u razvoju nove interpretativne infrastrukture.
Za podršku edukativnim i interpretativnim aktivnostima izrađeni su i distribuirani štampani i elektronski materijali, prilagođeni školskom uzrastu i širem auditorijumu, koji sadrže informacije o flori, fauni, zaštićenim vrstama, ekosistemima i kulturno-istorijskom nasljeđu Parka, uključujući publikaciju „Posjetite nacionalne parkove Crne Gore“. U skladu sa nastavnim programima, pripremljena je u saradnji sa OEBS-om, brošura „Zavirite u čarobni svijet Nacionalnog parka Prokletije“, koja je korišćena tokom edukativnih radionica za upoznavanje djece sa prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka.
Ukupno je kroz edukativne aktivnosti učestvovalo 280 učesnika, uključujući učenike osnovnih i srednjih škola, studente i nastavnike.

Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou

U cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti i turističke ponude zasnovanoj na prirodi, javnost je u kontinuitetu informisana o najznačajnijim programskim, vanprogramskim i projektnim aktivnostima koje JPNPCG - NP Prokletije realizuje samostalno i/li u saradnji sa nadležnim institucijama i drugim subjektima. Informisanje i promocija zaštićenog područja vršila se posredstvom štampanih i elektronskih medija, društvenih mreža (Instagram i Facebook), Youtube kanala i sajta JPNPCG, kao i u saradnji sa drugim subjektima. Realizovane su aktivnosti usmjerene na pravovremeno, tačno i transparentno informisanje javnosti o radu NP, promociji prirodnih dobara, podizanju svijesti o značaju očuvanja prirode, kao i jačanju povjerenja javnosti u rad organizacione jedinice.

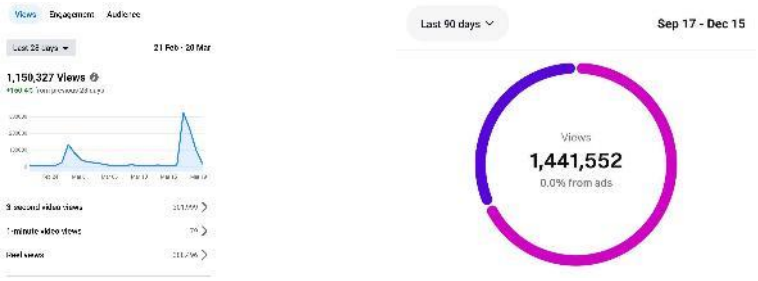
Tematski fokus medijskih aktivnosti bio je usmjeren na promociju najznačajnijih aktivnosti u Parku, zaštite biodiverziteta, te turističke ponude. Izdvajamo promociju obilježavanja najznačajnijih ekoloških datuma, besplatnih ulaza za NPCG, kao i Dane NPCG u Podgorici i pješačko planinarske ture u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama.

Digitalna komunikacija zabilježila je rast broja pratilaca, a ovaj rezultat ostvaren je kroz redovno objavljivanje promotivnog, edukativnog i vizuelno prilagođenog sadržaja, kao i povećanu interakciju sa pratiocima na društvenim mrežama. Od početka 2025. godine radilo se intenzivno na promociji putem digitalnih kanala, koji su prepoznati kao mjesta gdje možemo razvijati imidž nacionalnih parkova, ali i informisati javnost o najvažnijim pitanjima, aktivnostima, mogućnostima za turizam i aktivni odmor.

***Slika 6**: Objave na društvenim mrežama koje su izazvale pažnju pratilaca*

Posebna pažnja u ovom segmentu posvećena je takozvanom „organskom rastu profila", pa su stranice u kontinuitetu bile predmet pažnje i pregleda čiji je broj na kvartalnom nivou varirao između 300 hiljada do 1,5 miliona.

***Slika 7**: Statistika na društvenim mrežama*

PR kampanje

U cilju promocije NP osmišljene su i realizovane kampanje, samostalno ili u saradnji sa drugim akterima:

- „Godišnja ulaznica – Tvoja vrata u svijet nacionalnih parkova"

Kroz višemjesečnu kampanju promovisana je godišnja ulaznica za NPCG kojom je posjetiocu

po promotivnoj cijeni od 13,50 eura omogućen neograničeni broj ulazaka u svih pet zaštićenih područja.

Slika 8: *Promocija godišnje ulaznice*

- „Posjeti ih sve“ u saradnji sa Crnogorskom komercijalnom bankom

Online kupovinom Godišnje ulaznice uz korišćenje Visa kartica ove banke, posjetioci su ostvarivali povrat novca u iznosu od 50%. Promocija ove ulaznice u kontinuitetu je vršena na društvenim mrežama, dok su građani o ovoj povoljnosti informisani kroz više različitih objava, vizuala i anketa. Godišnja ulaznica promovisana je tokom različitih medijskih gostovanja i istupa u javnosti.

- „ Kupujmo naše“ u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore.

Slika 9: *Kampanje doprinijele vidljivosti vrijednosti NP*

Promotivni stalci sa QR kodom za online kupovinu dnevnih i godišnjih ulaznica postavljeni su u hotelima i turističkim organizacijama u više opština, što posjetiocima olakšava planiranje obilaska nacionalnih parkova i informisanje o aktivnom odmoru. Ova aktivnost dio je kampanje JPNPCG u cilju promocije Godišnje ulaznice.

U okviru objava, promovisano je učešće NPCG na manifestacijama i događajima uključujući promociju turističke ponude svih pet nacionalnih parkova na međunarodnim i regionalnim sajmovima turizma, tradicionalnoj dvodnevnoj manifestaciji Dani NPCG u Podgorici, sajmu „EcoLife Montenegro” u Podgorici, a sa ciljem promocije zdravih stilova života, očuvanja prirode, kulture i tradicije, organske proizvodnje, eko i etno smještaja i aktivnog turizma.

Promovisane su i organizovane pješake i planinarske ture, manifestacije i događaji u saradnji sa turističkim organizacijama i planinarskim društvima. U saradnji sa TO Gusinje i PD „Očnjak“ realizovana je planinarska tura Zijova staza, dok je u saradnji sa PD „Karanfil“ organizovana planinarska tura Hamdova staza. Hodanje na krpljama realizovano je u saradnji sa TO Plav i TO Gusinje. Planinarske ture u saradnji sa TO Plav obuhvatile su Tromeđu, Putačama Hrida, Abdijino jezero, Stazu iznenađenja i Bajrak, pružajući posjetiocima aktivno uživanje u prirodnim ljepotama Parka.

Među značajnijim manifestacijama ističe se regionalna zimska manifestacija „Jedan dan, jedan vrh, skijaš tri države – Tromeđa“, sa međunarodnim karakterom, realizovana u saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore, PSK „Hrid“ i partnerskim opštinama iz Crne Gore, Kosova i Albanije. Kao novitet u 2025. godini, organizovana je i manifestacija povodom 13. jula – Dana državnosti, u saradnji sa TO Gusinje, tokom koje je realizovan uspon na Zlu Kolatu, najviši vrh Crne Gore, sa preko 100 učesnika. Nacionalni park Prokletije predstavljen je i na turističkim sajmovima i bazarima, uključujući izlaganje štanda u Gusinju u okviru kampanje „Godišnja ulaznica – Tvoja vrata u svijet nacionalnih parkova” kao i učešće na zimskom bazaru „Zimska čarolija“ u Plavu i zimskom bazaru u Gusinju, gdje su predstavljeni promotivni materijali i suveniri domaće izrade, čime je dodatno podržana lokalna tradicija i kreativnost.

***Slika 10**: Kampanja i promocija godišnje ulaznice u Gusinju*

U okviru promotivnih aktivnosti organizovano i realizovano 10 manifestacija i događaja, uz više nastupa na sajmovima i bazarima, što je značajno doprinijelo prepoznatljivosti Nacionalnog parka Prokletije kao destinacije za aktivni, edukativni i održivi turizam.
U cilju promocije nacionalnih parkova na Svjetskom sajmu turizma u Japanu pripremljeni su promotivni tekstovi i fotografije za potrebe NTO CG.
Kroz Sporazum o partnerstvu sa DiscoverMNE realizovana su promotivna snimanja kroz koja su predstavljene prirodne i kulturne vrijednosti, ali i zanimljive činjenice, legende, priče… U saradnji sa WOW TV promovisane su prirodne i kulturne vrijednosti NP.

***Slika 11**: Promotivne objave u saradnji sa DiscoverMNE*

Sadržaj na veb sajtu JP je u kontinuitetu ažuriran postavljanjem informacija, aktuelnosti, dokumentacije, fotografija i video snimaka u cilju informisanja javnosti o najznačajnijim aktivnostima Javnog preduzeća i nacionalnog parka. Postavljene su digitalizovane ankete i nove tematske kategorije, unaprijeđen sistem kupovine godišnjih ulaznica uvođenjem QR kodova koji je omogućio bržu i jednostavniju kupovinu.
Učestvovali u organizaciji i informisanju sa oko 40 značajnih događaja (okrugli sto, panel, sjednice Socio-ekonomskog savjeta, participativni sastanci sa lokalnim zajednicama) koje je realizovalo JPNPCG.
U cilju informisanja i promocije NPCG objavljeno je:

- Oko 180 saopštenja (informacija za javnost, reagovanja, apela, najava događaja);
- Oko 1.000 objava na društvenim mrežama (Facebook, Instagram);
- Organizovano u saradnji sa predstavnicima medija 114 gostovanja/izjava predstavnika JPNPCG;
- Pripremljeno 47 odgovora na upite novinara obezbjeđujući pravovremenu i tačnu informisanost javnosti;
- Stranice na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) bilježe po 18.000 pratilaca.

Unapređena medijska vidljivost rezultat je kontinuirane saradnje sa medijima, kao i pravovremenog reagovanja na aktuelne teme iz oblasti zaštite prirode i drugih sfera upravljanja.

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi

Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka
Tokom 2025. godine realizovane su i razmatrane aktivnosti koje se odnose na unapređenje i uređenje planinarske infrastrukture na području Nacionalnog parka Prokletije.
U saradnji sa Planinarskim savezom i Turističkom organizacijom Plav, uređenje planinarske staze Vardište – Gradec – Karaula Feratovića nije realizovano u izvještajnom periodu (2025.). Analiza stanja navedene staze sprovedena je tokom 2024. godine, čime su obezbijeđeni osnovni podaci o njenoj prohodnosti, značaju i potrebnim intervencijama. U narednom periodu razmotriće se mogućnost pokretanja inicijative za uvrštavanje ove staze u lokalni registar planinarskih staza, kao preduslov za njeno sistemsko uređenje i održavanje.
Istovremeno, tokom programske godine izvršeno je uređenje i markacija planinarske staze „Dolina vukova“, katunske staze koja vodi od sela Bogajiće, preko lokaliteta Kofiljača i Bjelaja, do Hridskog jezera. Ova aktivnost obuhvatila je čišćenje trase, postavljanje markacija i unapređenje prohodnosti staze, čime su značajno poboljšani uslovi za kretanje posjetilaca i valorizaciju ovog područja Parka, o čemu je sačinjen izvještaj o uređenju pješačkih staza.
Uređenje i remarkacija planinarske staze prema najvišem vrhu Crne Gore, Zloj Kolati, uključujući postavljanje najavnih i informativnih tabli, nijesu realizovani tokom izvještajnog perioda, zbog čekanja na odobrenje Planinarskog saveza Crne Gore. Tokom 2025. godine izrađena je analiza stanja kao priprema za realizaciju planiranih aktivnosti. Nastavak i završetak projekta planirani su tokom 2026. godine, nakon pribavljanja potrebnih saglasnosti.
Održani su sastanci sa predstavnicima planinarskih društava („Očnjak“ i „Hrid“), Gorske službe spašavanja (GSS) i biciklističkih klubova, na kojima su definisani ciljevi i prioriteti u vezi sa načinom i vrstom održavanja staza, kao i izneseni predlozi aktivnosti za narednu godinu.

Realizovane aktivnosti doprinijele su unapređenju planinarske ponude i dostupnosti prirodnih vrijednosti Nacionalnog parka Prokletije, uz istovremeno ukazivanje na potrebu za daljim institucionalnim i planskim pristupom uređenju planinarskih staza od značaja za Park i lokalnu zajednicu.
U saradnji sa članom BSCG urađen je izvještaj za biciklističku stazu „Gusinje-Dolina Ropojane-Gusinje“ sa fotografijama sa terena i GPS snimkom.

Upravljanje posjetiocima

Tokom 2025. godine, Nacionalni park Prokletije kontinuirano je sprovodio aktivnosti upravljanja posjetiocima s ciljem unapređenja turističke ponude, očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti te prikupljanja relevantnih podataka o posjetama. Tokom izvještajnog perioda sprovedena je anketa među posjetiocima Centra za posjetioce – popunjeno je 40 anketnih listića, uz dodatne usmene ankete i bilješke zaposlenih, ukupno analizirano 500 zapisa. Analizom rezultata utvrđeno je da najveći broj posjetilaca dolazi iz Crne Gore, a povećanje domaćih turista u odnosu na prethodne godine rezultat je pojačane promocije Parka na domaćem tržištu, uvođenja godišnjih ulaznica i otvaranja novog graničnog prelaza s Albanijom. Posjetioci su pretežno aktivni planinari, ali je zabilježen i porast broja izletnika i rekreativnih šetača koji preferiraju lakše staze, uz veliko interesovanje za mape, vodiče i edukativne materijale o Parku.
Nadzornici Parka kontinuirano su pratili uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne lokalitete, sa posebnim fokusom na dolinu Grebaje i Hridsko jezero. Zabilježeni negativni efekti uključuju nepropisno parkiranje, vožnju terenskim vozilima i motociklima, paljenje vatre, nepropisno odlaganje otpada, neodgovorno kampovanje, buku i nelegalnu gradnju, s posebnim fokusom u dolini Grebaje.
Tokom 2025. godine realizovane su ključne aktivnosti za unapređenje upravljanja posjetiocima. Razvijen je mehanizam zasnovan na „Leave No Trace“ principima, kroz reprint već postojećeg lifleta sa sedam principa za odgovorno ponašanje u Parku, čime je smanjen negativni uticaj posjetilaca na Hridskom jezeru i u dolini Grebaje. Aktivnost je sprovedena u prvom i drugom kvartalu, prioritetno, putem javne nabavke.
Takođe, pokrenuti su i razvijeni programi organizovanih obilazaka Parka za različite ciljne grupe, bazirani na prirodnim i kulturnim vrijednostima. U okviru programa sproveden je jedan obilazak uz pratnju vodiča Parka, a izrađene su i vodič-brošure za lokacije Grebaje i okolina, Ropojana i okolina, Hridsko jezero i Bogićevica, koje čekaju odobrenje za štampu. Program obilaska planiran je da se sprovodi kontinuirano.

Strateška oblast 5: Međunarodna i lokalna saradnja i socio-ekonomski razvoj

Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju

Tokom izvještajnog perioda realizovane su aktivnosti usmjerene na jačanje upravljačkih kapaciteta, unapređenje umrežavanja i razvoj saradnje sa međunarodnim organizacijama i partnerskim zaštićenim područjima.
Ostvarena je saradnja sa organizacijama civilnog sektora kroz iniciranje i pripremu zajedničkih projektnih prijedloga u oblastima zaštite prirode, šumskih ekosistema i održivog razvoja, uključujući i projekte prekogranične saradnje.
Unaprijeđena je saradnja sa zaštićenim područjima u regionu i na međunarodnom nivou. U tom kontekstu, uspostavljena je saradnja sa Nacionalnim parkom Hohe Tauern Kärnten, kroz realizaciju više online sastanaka i razmjenu iskustava u oblasti upravljanja, zaštite i

funkcionisanja rendžerske službe. Paralelno je razvijana saradnja sa EUROPARC Federation, naročito u dijelu razmjene znanja i razmatranja mogućnosti prekograničnog povezivanja zaštićenih područja na prostoru Prokletija. Nastavljena je saradnja sa međunarodnim organizacijama i mrežama, uključujući Rewilding Europe, kao i Evropsku i Međunarodnu federaciju rendžera, kroz učešće u inicijativama, komunikaciju povodom projektnih poziva, stručnih događaja i platformi za razmjenu znanja.
Pripremljeni su i podnijeti projektni prijedlozi u skladu sa potrebama Parka i prioritetima javnih poziva, pri čemu je po prvi put JPNPCG nastupilo u ulozi vodećeg partnera, što ukazuje na značajno unapređenje kapaciteta Službe za projekte i međunarodnu saradnju. U toku 2025 godine realizovane su projektne aktivnosti u okviru projekata Forest Connect, Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite i Eco DaLLi projekta. Ukupno je podnijeto 12 projektnih prijedloga, a u fokusu su bili pozivi koje su raspisivali Fond za inovacije Crne Gore, Japanska agencija za međunarodnu saradnju (JICA), IPA III Program prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija, EUKI – European Climate Initiative, Boring Fund, Rapid Response Facility (RRF), UNESCO – International Decade of Science for Sustainable Development (2024–2033), Fondacija Princa Alberta II od Monaka, kao i Ambasada Slovačke u Crnoj Gori.

Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka

Kontinuirana aktivnost, kojom se daje podrška lokalnom stanovništvu (proizvođačima), da izrade karakteristične suvenire i rukotvorine imala je za rezultat odabir i nabavku karakterističnih suvenira kojim se dopunio asortiman suvenirnice u Parku.
Prilikom organizacije manifestacija i događaja u Parku na teritoriji opština Plav i Gusinje, kao i tokom manifestacije „Dani Nacionalnih parkova" u tržnom centru Big Fashion u Podgorici, ostvarena je aktivna saradnja s lokalnim stanovništvom. Proizvođači iz ovog područja su kontaktirani i pozvani da učestvuju u navedenim događajima plasiranjem svojih proizvoda.
Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova, čime je postavljen pravni osnov za dalje aktivnosti. U 2025. godini aplicirano je na projekat *Mountain for All*, kroz koji je planirana sistemska razrada geosertifikata, uključujući izradu pravilnika, definisanje kriterijuma i promociju sertifikovanih proizvoda. Međutim, puna realizacija aktivnosti zavisi od obezbjeđivanja projektnih sredstava i formiranja radne grupe za sprovođenje daljih koraka.
U okviru realizacije Plana gazdovanja šumama u privatnoj svojini. Na osnovu podnesenih zahtjeva sa pratećom dokumentacijom izvršena je stručna procjena zdravstvenog stanja, kvaliteta i uzgojnog oblika šuma, nakon čega je, u skladu sa Zakonom o šumama i važećim procedurama, odobreno korišćenje šuma kroz pojedinačna rješenja za svaki zahtjev. Ukupno je podneseno 60 zahtjeva, od kojih 3 vlasnika koji imaju šumu na parcelama većim od 5 ha, 16 vlasnika sa nepotpunim zahtjevima i 41 vlasnik kojim je odobreno korišćenje šume u svojini. Ukupno je odobreno - doznačeno 1.878,00 m³ četinara i 492,51 m³, lišćara.
Aktivnost obezbjeđivanja drvnih sortimenata iz sanitarnih sječa za potrebe lokalnog stanovništva realizovana je djelimično. Iako su zapremljeni zahtjevi u skladu sa zakonom i internom procedurom, tokom izvještajnog perioda nije pribavljena potrebna saglasnost nadležne Agencije za zaštitu životne sredine za sječu sanitarnih stabala, zbog čega prodaja drvnih sortimenata nije mogla biti sprovedena. Planirana količina od 2.180 m³ opredjeljena je za realizaciju u narednoj planskoj godini, čime će se obezbijediti podrška lokalnom stanovništvu sa prebivalištem na području Parka, uz istovremeno očuvanje principa održivog i zakonski usklađenog upravljanja šumama.

Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka uključuje različite aktivnosti koje mogu doprinijeti čuvanju prirodnih resursa, kulturne baštine i unapređenju kvaliteta života na teritoriji NP Prokletije. Primjeri podrške u 2025.godini:

- *Edukacija i podizanje svijesti*: U toku 2025.godine je od strane zaposlenih u NP Prokletije lokalno stanovništvo edukovano o značaju očuvanja prirodnog bogatstva, biodiverziteta i kulturnog naslijeđa, kroz organizovanje radionica, predavanja i kampanja o značaju Parka, njegovim ekosistemima i vrijednostima koje treba sačuvati za buduće generacije.
- *Održivi turizam*: Razvijanje održivog turizma u toku 2025.godine ogledalo se u organizovanju ekoloških tura, planinarenja,, te aktivnostima koje ne ugrožavaju ekosisteme kao osiguranje da turizam bude odgovoran i doprinosi očuvanju resursa.
- *Zaštita bioraznolikosti i prirodnih resursa*: Angažovanje lokalne zajednice u zaštiti lokalnih biljnih i životinjskih vrsta, kao i očuvanju staništa, kroz aktivno obavještavanje i zajednički rad na monitoring aktivnostima, čišćenju i održavanju staza.
- *Uključivanje lokalnih zajednica u donošenje odluka*: Aktivno učešće lokalnog stanovništva u donošenju odluka, prije svega programa rada i drugih odluka od uticaja na lokalne potrebe, ali i zajedničko razvijanje rješenja koja su u skladu sa održivim razvojem.

Ukratko, održivi razvoj u skladu sa očuvanjem vrijednosti Parka podrazumijeva balansiranje zaštite prirode sa potrebama lokalne zajednice za ekonomski prosperitet, uz stalno osiguravanje da se očuvaju ključne vrijednosti za buduće generacije.

Socio-ekonomski razvoj područja Parka

U NP Prokletije tokom 2025. godine održane su dvije tematske sjednice Socio ekonomskog foruma

Prva je održana 07.11.2025. godine u Opštini Plav. Sjednici su pored rukovodstva JPNP CG i Uprave NP Prokletije prisustvovali predstavnici državnih institucija (Agencija za zaštitu životne sredine, Uprave za gazdovanje šumama i lovištima i dr) i brojni predstavnici lokalnih subjekata iz Opštine Plav.

Na sjednici su elaborirani teme od značaja za rad i funkcionisanje Parka sa posebnim fokusom na rezultate turističke sezone i mjere upravljanja šumama i šumskim ekosistemima.

Uprava JPNPCG je predstavila odlične rezultate turističke sezone i istakla činjenicu da broj posjetilaca od formiranja ovog zaštićenog područja eksponencijalno raste iz godine u godinu. Prisutnim predstavnicima i vlasnicima šuma na području NP Prokletije od strane stručnog saradnika za šumarstvo i delegiranih predstavnika iz Uprave za gazdovanje šumama i lovištima detaljno obrazložena procedura u vezi ostvarivanja prava i iskazana spremnost da će NP Prokletije i uprava JPNP u skladu sa zakonom učiniti sve da bi korisnici i vlasnici šuma ostvarili pravo na ogrjev, i druga prava u skladu sa zakonom, naglašavajući da su šume u Nacionalnom parku šume posebne namjene i nije dozvoljena njihova privredna eksploatacija. U tom kontekstu apostrofirana je problematika pojave potkornjaka u šumama Prokletija koja je eskalirala prethodnih godina i prisutnima su prezentovane stručne i naučne metode i mjere koje su preduzete da bi se njegova pojava smanjila ili u doglednoj budućnosti neutralizovala. Prisutni su upoznati da pojava potkornjaka nije lokalni problem, već globalni fenomen sa kojima se suočavaju i druge evropske države, a što je posljedica sve intezivnijih klimatskih promjena.

Na kraju sastanka formulisani su konkretni zaključci:

- Unapređenje putne infrastrukture unutar Parka i njegove gravitacione zone;
- Izvršenje jasnog razgraničenja granica NP Prokletije;
- Omogućiti dodjelu sanitara lokalnom stanovništvu i
- Ubrzati proces sanitarne sječe šume zahvaćene potkornjakom.

Drugi sastanak Socio ekonomskog foruma održan je 25.11.2025.godine u prostorijama opštine Gusinje.
Na sastanku su pored predstavnika i rukovodstva JPNP i NP Prokletije, prisustvovali predstavnici državnih institucija, lokalne samouprave opštine Gusinje, lokalne turističke organizacije Gusinje, planinarskih klubova i predstavnici turističke privrede. Tokom sastanka prezentovani su odlični turistički parametri i istaknuta činjenica da Prokletije od svog formiranja i konstituisanja kao Nacionalnog parka postaju međunarodno poznata turistička destinacija, pa s tim u vezi Nacionalni park nije prepreka razvoju, već prilika za dugoročni i održivi napredak zajednice. Takođe, tokom sastanka istaknuta je potreba snažnije i efikasnije zaštite Parka od nelegalne sječe i gradnje, neophodnosti donošenja prostorno-planske dokumentacije sa naročitom potrebom donošenja Programa privremenih objekata, kao intenziviranja dijaloga sa lokalnom zajednicom u narednom periodu.
Shodno održanim sjednicama Socio ekonomskog foruma, participativnim sastancima u vezi procesa izrade Plana upravljanja može se konstatovati da je, i pored određenih manjkavosti (nedovoljne međuinstitucionalne saradnje) došlo do značajnog progresa u saradnji upravljača i lokalne zajednice To se prije svega odnosi na veće prisustvo "osjećaja" vlasništva nada ciljevima upravljanja, većoj podršci zaštiti područja, značajno većem učešću javnosti u procesima donošenja odluka, adekvatnijoj kontroli i praćenju stanja (nelegalne aktivnosti i monitoring populacija), efikasnijoj komunikaciji i razmjeni informacija i dr. Povećan broj turističkih posjeta, ali i podsticajne mjere koje sprovodi ministarstvo turizma i NTO CG doprinijeli su mjerljivom razvoju zelene ekonomije na ovom području.
Da bi se saradnja Uprave parka i lokalne zajednice u nabrojanim segmentima unaprijedila u narednom periodu neophodno je uspostaviti mehanizme za dalju strukturnu saradnju kroz inovirane modalitete rada SEF-a.

Strateška oblast 6: Unapređenje fizičke zaštite i infrastrukture

Unapređenje fizičke zaštite Parka
U Nacionalnom parku Prokletije u toku 2025. godine na poslovima fizičke zaštite bilo je angažovano 10 nadzornika koji su bili raspoređeni na teritoriji Parka od skoro 16.630 ha.
Veliki izazov i prijetnja za funkcionisanje Službe zaštite je nedostatak materijalno - tehničkih sredstava. Tehnički opremiti Službu fizičke zaštite (uniformom, vozilo, termalnih kamera, dronova, a takođe nadzornicima obezbijediti sredstva prinude definisanih Zakonom o zaštiti lica i imovine, kao i kroz izmjene zakonskog rješenja o beneficiranom stažu.
Veći broj zaposlenih u Službi zaštite pored svojih redovnih poslova na zaštiti prirodnih dobara radi i poslove na naplati naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova. Poseban problem koji otežava rad Službe zaštite je razuđenost terena, a svaki dio terena je potrebno konstantno kontrolisati. Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanju protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (sječa šume, nedozvoljena gradnja, nezakonitog lova i dr.). Zaštita se sprovodi 24h neprekidno po smjenama, pri čemu nadzornici svakodnevno evidentiraju sva dešavanja na prostoru Parka, sa posebnim angažovanjem na graničnom dijelu, kao i kretanje krupnih sisara tokom zimskih mjeseci. Svi zaposleni u Službi

zaštite su u obavezi da svakodnevno prate i osmatraju teren, u cilju blagovremene prijave eventualnog požara, kao i ličnog intervenisanja u slučaju požara.
Služba fizičke zaštite Nacionalnog parka Prokletije je organizovala sastanke sa inspekcijskim službama i to Ekološka inspekcija, Lokalna inspekcija kao i inspektorima zaduženi za šume i lovstvo a sve u cilju koordiniranja aktivnosti na prostoru Parka i efikasnijeg procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji, kao i saradnju sa Upravom policije OB Plav i graničnom policijom u svrhu sprječavanja nezakonitih radnji.

Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka
Na osnovu člana 8 Zakona o nacionalnim parkovima (Sl. list CG br. 39/16), opisno su utvrđene granice Nacionalnog parka Prokletije. Članom 13 Zakona o nacionalnim parkovima, definisano je da granice NP obilježava komisija koju čine predstavnici: JPNPCG, Uprava za gazdovanje šumama i lovištima, Agencije za zaštitu životne sredine, Uprava za nekretnine i Uprava za državnu imovinu, kao i predstavnici opština na čijoj se teritoriji nalazi nacionalni park (Plav i Gusinje). Krajem 2024. godine, predstavnici institucija su delegirali članove, tako da je formirano radno, tj. komisija za obilježavanje granica NP Prokletije. U toku 2025.godine, organizovana su dva sastanka radnog tijela za obilježavanje granica. Aktivnost je u toku i dalji rad zavisi od Uprave za nekretnine koja treba da preklopi granice NP Prokletije sa svojim podlogama.

Park bez otpada
U cilju zaštite prostora od formiranja nelegalnih odlagališta otpada na području Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno obavlja aktivnosti u cilju sanacije predjela gdje se formiraju nelegalna odlagališta, pri čemu se prikupljaju podaci o zoni Parka, lokaciji, veličini deponije, vrsti otpadnog materijala i da li je pristupačno mjesto za odvoz otpada. Služba ambijentalne higijene redovno vrše aktivnosti u cilju održavanja prostora Parka čistim, ali je dodatna pomoć svih zainteresovanih subjekata i ekološki odgovornih građana uvijek dobrodošla. Na području Parka evidentirana su nelegalna odlagališta i to na sljedećim lokacijama (Tabela 14).

Tabela 13: *Prikaz lokacija nelegalnih odlagališta u Parku*

Lokacija	Veličina nelegalnih odlagališta (m)	Vrsta otpadnog materijala	Pristupno mjesto za odvoz otpada
Grebaje	1 x 1	Ambalaža, limenke, guma, staklo, papir i sl.	Pristupačno
Ropojana Oko skakavice	3 x 3	Ambalaža, limenke, staklo, papir i sl.	Pristupačno
Treskavac	5 x 2	Ambalaža, limenke, staklo, papir i kabasti optad i iz domaćinstva i sl.	Pristupačno
Bogićevica	4 x 6	Ambalaža, limenke, staklo, papir i sl.	Djelimično pristupačno (potoci i rijeke)

4. Ocjena stanja

Flora i vegetacija

Kako je očuvanje floističkog diverziteta Crne Gore, a time i NP Prokletije, jedan od strateških ciljeva, a ne raspolažemo podacima o ukupnom broju biljnih taksona na području ovog nacionalnog parka, njihovoj distribuciji i stanju populacija, rad stručne službe bio je usmjeren ka sticanju novih saznanja o brojnosti i stanju populacija (baza podataka) i predlaganju mjera zaštite, naročito za nacionalno značajne vrste (endemske i zakonom zaštićene kao rijetke i ugrožene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (po osnovu Bernske konvencije, EU Habitat direktive – NATURA 2000, IUCN Crvene liste, IPA, CITES).

Obradom literaturnih i terenskih podataka koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, dobijeni su podaci značajni za sagledavanje stanja floističkog diverziteta NP Prokletije po pitanju distribucije, nivoa istraživanja endemskih, rijetkih i osjetljivih floističkih sistema, konzervacijskog statusa itd.

Baza trenutno sadrži podatke za 512 taksona na području NP Prokletije, od kojih je 208 taksona potvrđeno tokom terenskih istraživanja na različitim staništima NP.

Analiza floističke baze potvrđuje prisustvo brojnih endema užeg i šireg rasprostranjenja i biljnih vrsta zaštićenih nacionalnim i međunarodnim propisima. Analiza, takođe ukazuje na nedostatak ili zastarjelost relevantnih istraživačkih (naučnih) podataka o distribuciji i stanju populacija za brojne biljne vrste u ovom nacionalnom parku. Sa inventarizacijom značajnih biljnih taksona i prikupljanjem stanišnih podataka nastaviće se i u sledećem planskom periodu.

Stanišni tip *7250 Zapadnobalkanske alpijske tresave *(Narthecion scardicii)*, kartiran je na lokalitetima: Bogićevica, Mala Bogićevica, Ljukšterp i Veliki Bjelaj. Ovo stanište karakteriše prisustvo endemskih i rijetkih biljnih vrsta. Odlikuje se odličnom reprezentativnošću, rijetke vrste formiraju brojne i dobro razvijene populacije sa značajnim stepenom pokrovnosti, što dodatno potvrđuje očuvanost i reprezentativnost ovih tresetnih staništa. Na istraživanim lokalitetima nisu uočeni antropogeni pritisci, sem na dijelu staništa u neposrednoj blizini granice sa Albanijom (kod stare karaule), gdje je još uvijek intenzivan prolaz ljudi s obje strane granice, te se nerijetko dešava da se zaobilazi postojeći put i prelazi se preko ovog značajnog staništa, direktno ga ugrožavajući. Od strane stručne službe inicirana je aktivnost postavljanja table upozorenja sa osnovnim informacijama o staništu. U narednom planskom periodu proširiće se istraživanja tresetnih tipova staništa na području Bogićevice, Hrida i Babinog Polja.

Na području Ropojanskog jezera, ustanovljeno je prisustvo i stanje stanišnih tipova: 6520 – Planinske livade košanice (loša reprezentativnost), 6450 Sjeverne borealne aluvijalne livade (loša reprezentativnost), 6210 Poluprirodni suvi karbonatni travnjaci i pašnjaci sa facesijama žbunjaka (dobra reprezentativnost), i u obalnom dijelu 8140 Istočnomediteranski sipari (odlična reprezentativnost). Razlog loše reprezentativnosti je posljedica prirodnog hidrološkog režima, u kojem se smjenjuju faze dugotrajnog zadržavanja vode i brzog isušivanja, uz prisustvo visokih temperatura, što ograničava razvoj raznovrsne vegetacije. Takva periodičnost je karakteristična za ovaj lokalitet i ne predstavlja indikator degradacije, već prirodnu dinamiku staništa.

Šume i šumski ekosistemi

Ocjena stanja šuma na području Nacionalni park Prokletije ukazuje da šumski ekosistemi u cjelini imaju zadovoljavajuće opšte zdravstveno stanje uz očuvanu strukturu sastojina. Međutim, kada govorimo o određenim Prostornim cjelinama, kao što su Babino polje –

Treskavac i naročito kada govorimo o šumama smrče, stanje šuma je gotovo alarmantno. Napominjemo, da je posebna pažnja posvećena negativnom uticaju potkornjaka, čija je brojnost bila izrazito velika u periodu 2023–2024, kada je zabilježeno preko 15 miliona jedinki vrsta *Ips typographus* i *Pityogenes chalcographus*, što je uzrokovalo sušenje preko 160 ha površine ili oko 70.000 m³ zapremine, značajnog broja stabala smrče. Tokom 2025. godine evidentiran je izražen pad brojnosti potkornjaka, pri čemu je kroz monitoring od 175 feromonskih klopki registrovano ukupno 5.809.749 jedinki, što ukazuje na opadajući trend populacije i smanjenje pritiska na šumske ekosisteme. U cilju sanacije degardiranih lokacija od potkornjaka sprovedene su sanitarno-higijenske mjere (sanitarna doznaka), u količini od 9.040,05 m³ drvne zapremine prvenstveno stabala smrče. Ove mjere se planiraju realizovati početkom 2026. Godine, i one će značajno doprinijeti unapređenju sanitarne stabilnosti šuma i smanjenju rizika od daljeg širenja štetnih organizama. Napominjemo da su sprovedene i sanitarne sječe na prostoru privatnih šuma u sklopu Plana gazdovanja šumama za 2025. godinu, te se opravdano očekuje unapređenje zdravstvenog stanja šuma na ovom prostoru.
Dodatni doprinos unapređenju stanja šuma ostvaren je kroz aktivnosti revitalizacije staništa u okviru projekta Forest Connect, gdje je na lokalitetima Hrid i Horolac sprovedena sanitarna sječa suvih stabala, stabilizacija terena izgradnjom potpornih struktura od drvne mase i formiranje mikro-lokaliteta pogodnih za prirodnu obnovu. Ove mjere, uz dopunsku sadnju autohtonih vrsta, doprinijele su poboljšanju ekološke stabilnosti, funkcionalne povezanosti staništa i ukupne otpornosti šumskih ekosistema.
Možemo konstatovati, da na pojedinim lokalitetima, posebno u sastojinama smrče koje su ranijih godina bile zahvaćene jakim napadom potkornjaka, i dalje su prisutni lokalni poremećaji i posljedice sušenja, što zahtijeva kontinuiran monitoring i sprovođenje mjera zaštite. Takođe, važno je napomenuti da nije došlo do promjene strukture ili sastava ovih sastojina. Zbog toga se stanje šuma može ocijeniti kao veoma ugroženo i osjetljivo, ali ne i ukupno ugroženo, uz napomenu da je neophodno nastaviti aktivno upravljanje, praćenje biotičkih i abiotičkih faktora i pravovremeno reagovanje kako bi se očuvala dugoročna stabilnost šumskih ekosistema.

Beskičmenjaci

Rezultati realizovanih aktivnosti ukazuju na značaj NP Prokletije za očuvanje biodiverziteta dnevnih leptira, posebno zbog očuvanih visokoplaninskih, šumskih i vlažnih staništa koja omogućavaju prisustvo raznovrsnih i ekološki osjetljivih vrsta. Registrovani sastav faune leptira ukazuje na visok stepen očuvanosti prirodnih ekosistema i značaj Parka za očuvanje planinskih i subalpijskih staništa. Uspostavljeno nulto stanje predstavlja značajnu osnovu za praćenje dugoročnih promjena u populacijama leptira i procjenu uticaja klimatskih i antropogenih faktora.
Iako dosadašnja istraživanja ukazuju na povoljno stanje staništa i diverzitet vrsta, istraženost faune beskičmenjaka i dalje se može ocijeniti kao nedovoljna zbog nedostatka dugoročnih i sistematskih istraživanja, kao i sveobuhvatnih podataka o populacionim trendovima i distribuciji vrsta. Kao potencijalni pritisci identifikovani su zarastanje pašnjaka i livada uslijed napuštanja tradicionalnog katunskog stočarstva, gubitak i kaptiranje izvora i potoka, pojava požara, kao i klimatske promjene i drugi antropogeni uticaji koji mogu negativno uticati na osjetljive vrste i njihova staništa.
Ukupno stanje faune dnevnih leptira u NP Prokletije može se ocijeniti kao povoljno, uz izraženu potrebu za nastavkom sistematskog monitoringa, sprovođenjem ciljanih istraživanja distribucije i populacione dinamike vrsta, kao i primjenom mjera zaštite usmjerenih na očuvanje prirodnih staništa, posebno visokoplaninskih travnjaka, šuma, vlažnih livada i vodotokova.

Fauna vodozemaca i gmizavaca

Rezultati terenskih istraživanja ukazuju da je područje Karaule trenutno najznačajnije stanište za vodozemce u NP Prokletije, jer predstavlja jedan od glavnih reproduktivnih centara sa velikim brojem sezonskih bara, lokvi, izvora i potoka. Na ovom lokalitetu registrovane su brojne i stabilne populacije livadske i šumske žabe, kao i brojno prisustvo punoglavaca, što potvrđuje visoku vrijednost staništa za razmnožavanje i razvoj vodozemaca. U proljećnom periodu zabilježene su i izuzetno brojne populacije planinskog mrmoljka, dok je u ljetnjem periodu uočeno njihovo trenutno odsustvo, što se dovodi u vezu sa presušivanjem pojedinih bara i povlačenjem jedinki u mulj i vodenu vegetaciju.

Na lokalitetu Hridski krš evidentirana su manja, ali ekološki značajna mikrostaništa u vidu lokvi nastalih slivanjem vode niz silikatnu podlogu, koja se koriste kao mrijestilišta i razvojna staništa za punoglavce šumske žabe i planinskog mrmoljka. Međutim, ova staništa su izuzetno osjetljiva zbog svoje pozicije uz prometne pješačke staze, gdje je zabilježen mortalitet jedinki uslijed prolaska ljudi, stoke i vozila.

Ropojansko jezero, koje predstavlja sezonsko vodeno tijelo zavisno od snježnog pokrivača, tokom 2025. godine presušilo je znatno ranije nego što je uobičajeno, uslijed slabe snježne sezone. Ovakav hidrološki režim imao je negativan uticaj na vodozemce, naročito tokom reproduktivnog perioda, što je potvrđeno pronalaskom uginulih jedinki livadske žabe. Slični klimatski uslovi mogu u budućnosti dodatno ugroziti privremena vodena staništa i smanjiti reproduktivni uspjeh vodozemaca.

Za razliku od Ropojanskog jezera na Hridskom jezeru registrovane su stabilne i brojne populacije planinskog mrmoljka, koje su pokazivale normalnu dnevnu aktivnost i pored niskog nivoa vode. Ipak, povećan broj posjetilaca tokom ljetnje turističke sezone, kupanje, paljenje vatre i zadržavanje većeg broja ljudi na obali predstavljaju značajan pritisak na ovo osjetljivo stanište i mogu dugoročno negativno uticati na populacije vodozemaca.

Na osnovu sprovedenih istraživanja može se zaključiti da je trenutno stanje populacija vodozemaca u NP Prokletije zadovoljavajuće, sa jasno izraženim ključnim reproduktivnim staništima. Međutim, izraženi antropogeni pritisci, nekontrolisana vožnja kvadova i mehanizacije kroz tresetna područja, intenziviranje turističkih aktivnosti, kao i klimatske promjene koje utiču na hidrološki režim, predstavljaju ozbiljne prijetnje dugoročnom očuvanju vodozemaca i njihovih staništa. Zbog toga je neophodno nastaviti sistematski monitoring vodozemaca, naročito u proljećnom periodu i unaprijediti mjere zaštite ključnih staništa. Takođe, potrebno je sprovesti istraživanja i monitoring planinskog mrmoljka na širem području Parka u cilju određivanja distribucije vrste, identifikacije staništa i mjera zaštite i očuvanja istih.

Stanje faune gmizavaca može se ocijeniti kao stabilno i očuvano, a sve zabilježene vrste, zakonom su zaštićene i imaju široku rasprostranjenost u Crnoj Gori, dok prisustvo livadskog guštera (*Lacerta agilis bosnica*), balkanskog endema, dodatno potvrđuje visoku biološku vrijednost ovog područja. Iako je broj registrovanih jedinki bio relativno mali, takav nalaz se može dovesti u vezu sa specifičnim klimatskim uslovima visokoplaninskog područja, velikim nadmorskim visinama i sezonskim i dnevnim oscilacijama u aktivnosti gmizavaca.

Prostorna distribucija gmizavaca ukazuje da je njihovo prisustvo povezano sa tipom staništa i mikroklimatskim uslovima. Vlažna i hladnija visinska staništa, poput područja Ropojanskog jezera i Karaule, pokazala su se kao najpovoljnija za živorodnog guštera (*Zootoca vivipara*), vrstu koja je ekološki prilagođena nižim temperaturama i kraćoj vegetacionoj sezoni. Prisustvo ove vrste ukazuje na očuvanost ovih hladnih i vlažnih planinskih ekosistema.

Sa druge strane, osunčana, kamenita i otvorena staništa Hridskog krša i Hridskog jezera

izdvajaju se kao najpovoljnija za veći broj vrsta gmizavaca. Ova staništa karakteriše dobra insolacija, prisustvo kamenjara i razuđen vegetacijski mozaik, što omogućava efikasnu termoregulaciju, dostupnost hrane i skloništa za gmizavce. Na ovim lokalitetima registrovani su zidni gušter, zelembać i livadski gušter.

Eskulapov smuk (*Zamenis longissimus*) registrovan je na lokalitetu Gradine, u zoni niže nadmorske visine, uz rubove šuma i u blizini područja sa izraženim prisustvom čovjeka. Nalaz ove vrste potvrđuje da kontaktne zone Parka, uprkos određenom antropogenom uticaju i dalje predstavljaju važna staništa za gmizavce, naročito za vrste koje pokazuju veću tolerantnost prema ljudskim aktivnostima.

Vremenska distribucija i intenzitet aktivnosti gmizavaca tokom terenskih izlazaka bili su uslovljeni vremenskim uslovima. Niže temperature vazduha, naročito u junskom periodu, kao i povremeni vjetar na otvorenim staništima, ograničili su vidljivu aktivnost gmizavaca. U avgustu su zabilježeni nešto povoljniji uslovi, ali je i tada aktivnost vrsta bila lokalno smanjena uslijed povećanog turističkog pritiska, posebno na Hridskom jezeru. Veliki broj posjetilaca tokom ljetnje sezone dovodi do povlačenja gmizavaca u zaklone, čime se smanjuje njihova uočljivost i potencijalno utiče na ponašanje i korišćenje staništa. Iako trenutno nije zabilježena direktna degradacija staništa, kontinuirani pritisak može imati negativne efekte, naročito na vrste sa užim ekološkim zahtjevima.

Stanje staništa za gmizavce može se ocijeniti kao dobro i prilično očuvano. Registrovane vrste su pronađene u svojim tipičnim ekološkim nišama, što ukazuje na funkcionalnost i stabilnost staništa. Ipak, potrebno je nastaviti sa kontinuiranim i višesezonskim monitoringom, koji bi obuhvatio i niže zone Parka, kako bi se dobila potpunija slika prostorne i vremenske distribucije gmizavaca, kao i pravovremeno uočili potencijalni pritisci i prijetnje.

Fauna ptica

Tokom 2025. godine u Nacionalni park Prokletije realizovan je monitoring grabljivica. Terenska istraživanja sprovedena su na područjima Ropojane, Bogićevice, Karaule, doline Grebaje i Ravnog ključa, obuhvatajući ključna visokoplaninska, šumska i otvorena staništa. Raznovrsnost staništa, od gustih četinarskih šuma, mješovitih šuma do alpskih i visokoplaninskih pašnjaka sa katunskim zonama – doprinosi ukupnoj biološkoj vrijednosti lokaliteta. Ovakva mozačna struktura staništa omogućava koegzistenciju velikog broja vrsta različitih ekoloških zahtjeva. Na osnovu dobijenih podataka može se zaključiti da područje ima značajnu ekološku vrijednost i potencijalno ispunjava kriterijume za posebne mjere zaštite, naročito u kontekstu očuvanja grabljivica i planinskih staništa. Svako planiranje zahvata u prostoru trebalo bi da uzme u obzir evidentiranu teritorijalnost surlog orla, kao i opšti visok biodiverzitet područja.

Međutim, tokom monitoringa evidentirani su i određeni pritisci koji mogu uticati na stanje grabljivica:

- Požari – manji požari na otvorenim i rubnim staništima, privremeno smanjuju dostupnost hrane i pogodna staništa. Požari manjeg obima evidentirani tokom 2024. i 2025. godine na prostoru ispod Karaule.
- Zarastanje staništa – sukcesija travnjaka u nisko i srednje šumsko rastinje smanjuje pogodna otvorena staništa za pojedine vrste. Ovaj pritisak je evidentiran na prostoru Bogićevice gdje je prisutna sukcesija , travnjaci obrastaju vegetacijom planinskih vriština i podmladkom munke.
- Fragmentacija i antropogeni pritisci – prisustvo infrastrukture, turizma i lokalnih aktivnosti može povremeno uznemiravati grabljivice, naročito tokom migracije i potencijalnog gniježđenja osjetljivih vrsta. Ovaj pritisak se odnosi na dolinu Grebaje.

Uprkos ovim pritiscima, prisustvo velikog broja vrsta, uključujući šest vrsta obuhvaćenih Annex I Direktive o pticama, ukazuje na relativno dobro očuvanje staništa i održivost populacija. Stanje grabljivica u NP Prokletije tokom 2025. godine može se ocijeniti kao stabilno, uz prisutnost ograničenih, ali potencijalno značajnih pritisaka (požari i zarastanje staništa). Kontinuirano prisustvo surih orlova i brojnost drugih registrovanih vrsta potvrđuju značaj Parka kao staništa od nacionalnog i evropskog značaja, dok očuvanost staništa i zdrav ekosistem ukazuju na dovoljnu količinu hrane i pogodnost za gniježđenje i druge životne aktivnosti grabljivica. Neophodno je nastaviti moniitoring u narednom planskom periodu.

Fauna sisara

Registrovane vrste obuhvataju taksone vezane za šumska, vodena i otvorena planinska staništa, što potvrđuje da mozaik staništa u NP Prokletije obezbjeđuje povoljne uslove za ishranu i kretanje slijepih miševa. Ukupno stanje slijepih miševa u NP Prokletije može se ocijeniti kao povoljno u pogledu diverziteta vrsta, ali nedovoljno istraženo u pogledu brojnosti, strukture populacija i ključnih skloništa. Za precizniju procjenu statusa neophodno je nastaviti istraživanja, sa posebnim fokusom na identifikaciju i monitoring pećinskih i šumskih sistema, napuštenih objekata i drugih potencijalnih skloništa, kao i na dugoročnu standardizaciju metodologije monitoringa.

Praćenje porodica kuna utvrdilo je konstantno prisustvo kune zlatice (*Martes martes*). Imajući u vidu ekologiju i ponašanje vrsta i činjenicu da *Mustelidae* imaju varijacije u pojavljivanju, a samim tim i registrovanju, istraživanja će biti nastavljena i u narednom periodu.

Na vrhovima iznad dolina Grebaje i Ropojane povremeno se registruju mala krda od 3-5 jedinki divokoze (*Rupicapra rupicapra balcanica*). Ova staništa su ekološki gledano idealna za ovu vrstu, ali su pod antropogenim pritiskom, budući da su ista veoma atraktivna za planinarske ture koje su intenzivirane posljednjih godina, posebno tokom ljetnjih mjeseci.

U dolini Grebaje koja predstavlja lokalitet reprodukcije mrkog medvjeda (*Ursus arctos*) konstatovan je antropogeni pritisak, koji se ogleda u razvoju turističkih i ugostiteljskih objekata, te prisustvu velikog broja turista koji ostavljaju ostatke hrane, što nepovoljno utiče na ponašanje jedinki medvjeda koje borave na ovom području.

Vode

U prethodnom periodu nije vršen monitoring voda od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore na području NP Prokletija. Najznačajniji pritisak na hidrološke objekte predstavljaju male hidroelektrane Jara i Babino polje koje se nalaze u zaštitnoj zoni Nacionalnog parka Prokletije. Za potrebe rada ovih malih hidroelektrane zahvata se voda sa područja NP Prokletije i to iz Hridske, Babinopoljske i Treskavičke rijeke, koja se cijevima

dugim više kilometara dovodi do mašinskih postrojenja hidroelektrana. Podaci iz Nacrta Plana upravljanja Dunavskim slivom ukazuju da površinske i podzemne vode ovog područja imaju dobar status i da nisu u riziku.

Materijalna kulturna baština

U granicama Parka stanje materijalnog kulturno-istorijskog nasljeđa odlikuje neistraženost arheoloških lokaliteta i nevalorizovano i nezaštićeno izvorno graditeljstvo u katunima.
U urbanim jezgrima Plava i Gusinja prisutna je djelimična očuvanost autohtonog graditeljstva. Neki stambeni objekti zadržavaju karakteristične elemente tradicionalne arhitekture, ali su na njima izvedene intervencije osavremenjivanja, kako bi se prilagodili modernom načinu života. Unazad deceniju primjetan je trend izgradnje modernih novih kuća, koje često ostaju prazne, tokom većeg dijela godine, a vlasnici dolaze samo ljeti na odmor i tada ih koriste. U posljednje vrijeme uočavaju se, iako usamljeni primjeri, rekonstrukcije kula koje su urađene tako da su ispoštovani konzervatorski uslovi, što se tiče spoljašnjeg izgleda. Raspoloživi oblici naslijeđene tradicionalne arhitekture u katunima sa dugom tradicijom stočarskog privređivanja se postepeno napuštaju ustupajući mjesto eko katunima koji se koriste u turističke svrhe.
U minulom planskom periodu započeto je istraživanje i dokumentovanje tradicionalnog katunskog graditeljstva na prostoru Parka. Odlaskom u penziju stručnog saradnika za kulturno nasljeđe krajem 2022.godine, nijesu nastavljene aktivnosti vezane za materijalnu kulturnu baštinu, a koje su bile predviđene Planom upravljanja NP Prokletije 2021-2025. godine.

Nematerijalna kulturna baština

Tokom izvještajnog perioda, kroz aktivnost na evidentiranju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine na području Parka, obogaćena je lista elemenata koji su zabilježeni, i u sklopu toga su popisani i nosioci tih znanja. Unapređenje NKN kroz obrazovne i promotivne aktivnosti omogućilo je međugeneracijski prenos - transfer vještina, znanja i umijeća, između nosilaca baštine i mladih, kroz nastojanje da oni prepoznaju i očuvaju svoje nasljeđe. Kroz podsticanje poštovanja i povjerenja među lokalnom zajednicom, kao zadatu vrijednost omogućen je njihov plasman kroz osmišljavanje manifestacija, sajmova, izložbu i kulturno-umjetničke programe („Dani Nacionalnih parkova" u TC Big Fashion u Podgorici). Doprinos kreiranju i realizaciji projekata kojim se podiže svijest o vrijednosti kulturne baštine i promoviše raznolikost i identitet na državnom i međunarodnom nivou, a koji je preduslov za razvoj kulturnog turizma. Kroz manifestaciju Dani evropske baštine, sa temom „Kule graditeljski biseri" koja je organizovana ispred Redžepagića kule u Plavu, objedinila je nekoliko aktivnosti u okviru ove manifestacije. Uzimajući u obzir činjenicu da je Kula najreprezentativniji primjer tradicionalnog graditeljskog nasljeđa stambeno odbrambenog i ekonomskog karaktera (kulturno dobro pod zaštitom države), u kojoj se čuva živa memorija njenih vlasnika, program je bio i obogaćen izložbom na otvorenom ispred kule, poznatog akademskog umjetnika iz Plava Ibrahima Rekovića kroz čiji se stvaralački fokus provlači ova tema.
U okviru tradicionalne aktivnosti koja se tiče inicijative prema pošti Crne Gore za štampanje prigodne markice gdje se daju predlozi za oblast kulturno-istorijsko i etnografsko nasljeđe Parkova (fotografije sa prigodnim tekstom- obrazloženjem), u cilju promocije kroz ovakav vid prikaza, usvojen je predlog za štampanje Redžepagića kule koji potvrđuje nastojanje JPNPCG da se baština aktivno valorizuje i promoviše koz sve raspoložive oblike.

Edukacija i interpretacija

Potrebno je proširiti spektar edukativnih aktivnosti koje se odnose na ekološke vrijednosti parka i koristi koje lokalna zajednica ostvaruje kroz njihovo očuvanje. Edukacija treba biti više

usmjerena na podizanje svijesti o održivom korišćenju resursa, očuvanju biodiverziteta i značaju zaštite prirodnih ekosistema za dugoročnu dobrobit zajednice.
Definisanje programa obuke kadrova predstavlja izazov. Sistematska edukacija zaposlenih, posebno onih koji rade direktno s posjetiocima, značajno bi doprinijela kvalitetu pruženih usluga i zaštiti prirodnog nasljeđa. Program obuke obuhvatao prioritetne tematske oblasti, uključujući upravljanje posjetama, interpretaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti, te primjenu ekoloških standarda u svakodnevnim aktivnostima Parka. Identifikovani su relevantni edukatori i institucije, dok su metodologija obuka i vremenski okvir za kontinuirano usavršavanje kadrova u fazi daljeg definisanja.
Tokom 2025. godine stečen je licencirani vodič Parka i započet program interpretacije, koji je potrebno dodatno učvrstiti kao prepoznatljiv element ponude kroz kontinuirano održavanje i promociju.
Edukacija u NP Prokletije usmjerena je prema različitim korisnicima, uključujući školsku populaciju, posjetioce i lokalno stanovništvo, kroz edukativne i tematske radionice, stručna predavanja, edukativne šetnje, obilježavanje značajnih ekoloških datuma, kao i različite akcije poput čišćenja i pošumljavanja. Edukativna predavanja se održavaju u Centru za posjetioce u Gusinju, koji, iako funkcionalan, ima ograničen kapacitet. Saradnja sa školama je dobra, ali evidentirane su poteškoće u organizaciji posjeta, posebno u vezi sa prevozom učenika.
U kontaktnoj zoni parka, u gradskim jezgrima Plava i Gusinja, uređena je edukativna staza „Kulturna ruta“, koja obuhvata značajne kulturno-istorijske spomenike. Planirano je održavanje, unapređivanje i promocija staze u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama.
U parku postoji jedna tematska staza – „Praistorijski crtež Magna Mater – Velika majka“, dok je u sklopu IPA projekta Creative Twinning, u saradnji sa NVO CSTI Montenegro, uređena staza „Od Glečera do Grebaje“ (2,6 km), koja doprinosi valorizaciji prirodnih i kulturnih vrijednosti. Dalji razvoj edukativnih i tematskih staza ostaje prioritet.
Interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka trenutno je ograničena na aktivnosti u Centru za posjetioce. Ciljani interpretativni programi obilaska Parka, započeti kroz dolinu Ropojana, trebaju se nastaviti i proširiti na ostale lokalitete, posebno na manje poznate dijelove, kako bi posjetioci stekli cjelovit doživljaj i bolje razumijevanje svih vrijednosti Nacionalnog parka Prokletije.
Ključni izazovi i ograničenja uključuju: ograničen kapacitet edukativnih objekata i infrastrukture; potrebu za dodatnim markiranim i interpretativnim stazama; nedovoljnu prepoznatljivost programa licenciranog vodiča i njegov dalji razvoj; ograničenu dostupnost edukativnih materijala za različite ciljne grupe; te kontinuirano unapređenje programa interpretacije za posjetioce i školsku populaciju.

Promocija
Promocija Nacionalnog parka realizovana je kroz različite aktivnosti, kako samostalno, tako i u saradnji sa drugim subjektima. Zahvaljujući dobroj saradnji sa medijima i promociji edukativnih događaja, javnosti su predstavljene vrijednosti, turistička ponuda i aktivnosti Parka.
Kroz zanimljive edukativne i promotivne tekstove i fotografije, Nacionalni park je dodatno afirmisan, što je doprinijelo povećanju broja pratilaca na društvenim mrežama. Pored promocije turističke ponude, posebna pažnja posvećena je ekološkim temama, uključujući podizanje svijesti korisnika zaštićenog područja o zaštiti prirode i poštovanju pravila ponašanja.
U narednom periodu nastaviće se sa unapređenjem promocije rada Nacionalnog parka kroz jačanje interne komunikacije, intenziviranje saradnje sa medijima u cilju pravovremenog

informisanja javnosti o ključnim aktivnostima u oblasti zaštite biodiverziteta, saradnje sa turističkim portalima u cilju promocije turističke ponude, kao i realizacija obuka iz oblasti digitalnog marketinga.

Turistička infrastruktura

Analiza dosadašnjeg poslovanja pokazuje da postoji potreba za kvalitetnom edukacijom svih ciljnih grupa posjetilaca, pri čemu su ključni prezentacijski centri. U cilju unapređenja edukativne i informativne funkcije parka, preporučuje se izgradnja i opremanje dodatnog Centra za posjetioce unutar granica Parka.

Na teritoriji Nacionalnog parka nalaze se tri planinarska doma: „Hrid“ u Babinom Polju, planinarski dom „Branko Kotlajić“ u dolini Grebaje, koji je u vlasništvu Planinarskog kluba „Radnički“ iz Beograda, te planinarski dom „Karanfil“, također u dolini Grebaje. Osim toga, Park je od Ministarstva unutrašnjih poslova dobio na korišćenje napuštenu vojnu karaulu, smještenu na lokaciji Gradine. U narednom periodu planira se njihova rekonstrukcija i prenamjena, čime bi se dodatno unaprijedila turistička ponuda i infrastruktura Parka.

U Parku postoji veći broj vidikovaca, smještenih na najatraktivnijim lokacijama, međutim nijedan od njih trenutno nije adekvatno uređen. Planom je predviđeno uređenje osmatračnica i vidikovaca na lokacijama Tromeđa, Memina planina, Kofiljača, vrh Karaula, Vezirova Brada, Horolac, Bogićevica i Bor Radoničića.

Odmorišni mobilijar u Parku je na zadovoljavajućem nivou, ali zahtijeva redovno održavanje i obnovu. Sistem pješačkih staza također zahtijeva kontinuirano održavanje, uz periodičnu obnovu markacije, smjerokaza i informativnih tabli.

U Parku postoje organizovane i obilježene biciklističke staze, ali se istovremeno koriste i kolske i pješačke planinske staze. Za unapređenje turističke ponude potrebno je u saradnji sa biciklističkim savezom formirati posebne staze za planinski biciklizam te postaviti odgovarajući informativni i odmorišni mobilijar.

Na putnim pravcima prema Parku trenutno ne postoje najavne koje bi posjetioce usmjeravale prema parku. Sistem informativnih tabli unutar Parka je nedovoljan, te je neophodno postaviti nove table koje će posjetiocima omogućiti bolje informisanje o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka.

Glavne atrakcije Parka trenutno nisu pristupačne osobama s invaliditetom. Adaptacijom postojećeg i izgradnjom novog Centra za posjetioce planira se postavljanje rampi za njihov lakši pristup. Takođe, planira se izgradnja dječijeg igrališta ispred Centra za posjetioce u Gusinju ili sređivanje dvorišta Centra za posjetioce, čime bi se dodatno unaprijedila dostupnost i kvalitet boravka za sve posjetioce.

Ukupna ocjena stanja turističke infrastrukture NP Prokletije je da postoji zadovoljavajuća baza, ali je potrebno značajno unapređenje kroz izgradnju dodatnih edukativnih i prezentacijskih centara, uređenje vidikovaca, poboljšanje signalizacije, održavanje staza, adaptaciju postojećih objekata i infrastrukturne prilagodbe za osobe s invaliditetom.

Turistička ponuda

Turistička ponuda Nacionalnog parka Prokletije temelji se na aktivnom odmoru u prirodi i u potpunosti je usklađena s principima održivog turizma. Park pruža različite sadržaje za posjetioce, uključujući iznajmljivanje štapova za hodanje, bicikala, šatora i krplji, čime se dodatno obogaćuje ponuda i omogućava višesezonska aktivnost.

Park raspolaže velikim brojem planinskih vrhova, markiranih pješačkih i biciklističkih staza, što predstavlja odličnu osnovu za razvoj seoskog, odnosno katunskog turizma u okolini. Ovaj oblik turizma omogućava uključivanje ponude domaće hrane i dodatnih turističkih proizvoda, čime

se potencijalno poboljšava ukupna atraktivnost destinacije.
Postoji prostor za poboljšanje kvaliteta turističke ponude, posebno u oblasti signalizacije i uređenja pješačkih i biciklističkih staza. Organizacija vođenih posjeta i interpretacija zaštićenog područja predstavlja izazov zbog nedostatka osnovne infrastrukture, poput informativnih punktova i prezentacijskih centara. Međutim, Nacionalni park sada posjeduje licenciranog vodiča iz redova zaposlenih, što omogućava organizovano i kontinuirano vođenje posjetilaca, pružanje informacija i profesionalnu interpretaciju prostora.
Dodatne mogućnosti razvoja uključuju organizovano posmatranje divljih životinja, posebno ornitofaune, uz saradnju sa stručnjacima i nevladinim organizacijama, kao i uvođenje naučnog turizma kroz istraživačke ekspedicije u svrhu edukacije i očuvanja prirodnih vrijednosti. Postoji i interesovanje za autentične lokalne suvenire, što predstavlja dodatni segment turističke ponude.
Park već realizuje značajne događaje i aktivnosti u saradnji sa Turističkom organizacijom Plav i Gusinje, poput „Dana borovnice“, pješačkih i planinarskih tura (Hamdova i Zijova staza), noviteta poput planinarskog pohoda „Staza iznenađenja“, posjete Abdijinom jezeru i vrhu Bajrak, te novozapočeti tokom 2025.godine 13- julski pohod na Zlu Kolatu, najveći vrh Crne Gore u saradnji sa TO Gusinje. Hodanje na krpljama omogućava posjetiocima i lokalnom stanovništvu jedinstven doživljaj zimskog pejzaža, a Park kontinuirano unapređuje ovu aktivnost kroz iznajmljivanje opreme i promociju.
Ukupna ocjena stanja turističke ponude NP Prokletije: dobro razvijena s visokim potencijalom za unapređenje i diverzifikaciju. Park pruža raznovrsne aktivnosti i sadržaje, a prisustvo licenciranog vodiča iz redova zaposlenih značajno doprinosi kvalitetu vođenih posjeta i interpretacije Parka. Ipak, postoji potreba za daljim jačanjem infrastrukture i dodatnih organizovanih programa kako bi se turistička ponuda podigla na viši nivo kvaliteta i održivosti.

Upravljanje posjetiocima

U Nacionalnom parku Prokletije turističke i sportsko-rekreativne aktivnosti sprovode se u skladu s principima zaštite prirode, čime se osigurava očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti. Park bilježi najveći broj posjeta tokom ljetnje turističke sezone, kada je otvoren za posjetioce. Naplata ulaza vrši se na kontrolno-naplatnim punktovima, kao i na određenim lokacijama putem nadzornika. Posjetioci se kreću isključivo po označenim stazama i područjima, dok se obim posjeta prati na osnovu prodatih ulaznica. Tokom glavne turističke sezone u Centru za posjetioce provode se ankete koje pružaju detaljan uvid u strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca.
Posjetioci se o Parku informišu putem interneta i društvenih mreža, njih 57,1%, preko preporuke prijatelja 32,1%, dok su ostali, njih 10,7 % posjetili Park na osnovu informacija dobijenih putem turističkih sajmova i turističkih organizacija, kao i putem medija. Park je prvi put posjetilo 82,1% ispitanika, drugi put 7,1%, dok je njih 10,7% bilo u Parku više puta. Više od polovine posjetilaca (53,5%) planiralo je boravak od nekoliko dana u Parku, 32,1% dvodnevni boravak, dok je 14,2% namjeravalo da ostane samo jedan dan. Način na koji zaposleni pružaju usluge 78,5% posjetilaca ocijenilo je najvećom ocjenom.
Dominantna forma turizma u Parku je planinarski i izletnički turizam, organizovan kroz jednodnevne ture koje obuhvataju upoznavanje prirodnih i kulturno istorijskih vrijednosti. Najveći broj posjetilaca dolazi u dolinu Grebaje i okolne vrhove, kao i na područje Hridskog jezera, posebno u periodu od jula do oktobra. Park takođe privlači organizovane grupe planinara i turista, a međunarodni posjetioci pokazuju poseban interes za ovo zaštićeno područje kroz stazu Peaks of the Balkans.
Za održivo upravljanje posjetiocima i zaštitu prirode planira se izrada studije prihvatnih

kapaciteta za najposjećenije lokalitete. Ova studija poslužiće kao osnova za uvođenje mehanizama praćenja i regulisanja broja posjetilaca, čime će se smanjiti negativni uticaji na prirodu i kulturne vrijednosti.
Započeto je i u narednom periodu planirano je sprovođenje organizovanih programa obilazaka Parka i manifestacija koje promovišu kulturno nasljeđe, znanja, vještine i umijeća lokalnih zajednica. Fokus će biti na unapređenju turističke infrastrukture i sistema kretanja posjetilaca, s ciljem povećanja kvaliteta boravka i ukupnog doživljaja.
Posebna pažnja posvećena je razvoju novih turističkih proizvoda, uključujući hodanje na krpljama, edukativne i tematske staze, kamping zone i kulturno-istorijske rute. Ove aktivnosti doprinose raznolikosti turističke ponude i dodatno obogaćuju iskustvo posjetilaca.

Saradnja sa nacionalnim institucijama i organizacijama
NP Prokletije je tokom 2025. godine ostvario intenzivnu saradnju sa institucijama i organizacijama sa državnog nivoa. Park je kroz formu Socio ekonomskih foruma organizovao sjednice na kojima su učestvovali predstavnici resornog ministarstva, Ministarstva turizma, Predstavnici Opština Plav i Gusinje, Ministarstva prostornog planiranja i drugi subjekti kao što su predstavnici turističke privrede, koji su razmatrali određene problematike vezane za Park.
I u ovoj programskoj godini saradnja na institucionalnom nivou sa Agencijom za zaštitu životne sredine je nastavljena naročito u skladu sa problemima u vezi sa suzbijanjem potkornjaka, u smjeru zajedničkih aktivnosti i stručne podrške.
Saradnja sa Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i turizma odvija se kroz davanje saglasnosti na planove upravljanja i godišnje programe rada, dok JPNPCG na kraju svake godine podnosi detaljan izvještaj o radu i realizovanim aktivnostima za svih pet nacionalnih parkova. Pored toga, JPNPCG/NP Prokletije blisko sarađuju sa drugim ministarstvima, među kojima se ističu Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprava za gazdovanje šumama i lovištima, Ministarstvo turizma, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, kao i Ministarstvo kulture i medija.
imao sastanke sa ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, ministarstvom turizma, ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Potrebno je naglasiti da su Ekološka i građevinsko-urbanistička inspekcija, koje djeluju pod okriljem dva ministarstva (Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine), značajno participirale u aktivnostima usmjerenim na suzbijanje nelegalne gradnje i drugih oblika devastacije prostora.
Nacionalna turistička organizacija promovisala je Park na nacionalnom i međunarodnom nivou.
U cilju obezbjeđenja ogrjeva za domicilno stanovništvo i suzbijanju nelegalnih aktivnosti u šumskim ekosistemima Park je ostvario saradnju sa Upravom za gazdovanje šumama i lovištima-Inspektoratom za šume.
Kroz različite modalitete NP Prokletije imao je saradnju sa državnim institucijama i organima državne uprave, kao što su: Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, Zavodom za hidrometeorlogiju i seizmologiju, Privrednom komorom Crne Gore i dr.
Posredno je ostvarena saradnja sa ministarstvom saobraćaja i Upravom za saobraćaj u realizaciji putne infrastrukture, koji su se odvijali posredstvom realizacije kapitalnih investicija u opštinama Plav i Gusinje, za koji su finansijska sredstva izdvojena od strane Vlade Crne Gore.
Tokom programske godine JPNPCG je izrađivalo petogodišnji Plan upravljanja NP Prokletije, te je organizovalo participativne sastanke u Opštinama Plav i Gusinje u kojem su predstavnici

zainteresovanih strana I lokalnih zajednica aktivno učestvovali u kreiranju ovog strateškog dokumenta.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

Tokom izvještajnog perioda ostvaren je vidljiv napredak u razvoju nacionalne i međunarodne saradnje Nacionalnog parka Prokletije, koja je doprinijela jačanju upravljačkih kapaciteta, unapređenju umrežavanja sa relevantnim akterima i boljoj promociji Parka. Saradnja je bila usmjerena na institucionalno povezivanje sa međunarodnim mrežama zaštićenih područja, razmjenu znanja i iskustava, kao i razvoj zajedničkih inicijativa u oblastima edukacije, očuvanja biodiverziteta i održivog razvoja.

Posebno značajan iskorak ostvaren je kroz saradnju sa EUROPARC Federation, koja je, pored edukativnih i promotivnih aktivnosti, bila usmjerena i ka razmatranju mogućnosti uspostavljanja prekograničnog zaštićenog područja na prostoru Prokletija između Crne Gore i Albanije. Kroz inicijativu *EUROPARC Transboundary Parks* realizovani su online sastanci sa predstavnicima EUROPARC Federation i Nacionalne agencije za zaštićena područja Albanije (NAPA), čime su stvoreni osnovi za buduće institucionalno povezivanje i zajednički pristup upravljanju ovim ekološki povezanim područjem.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i partnerskim institucijama doprinijela je jačanju razmjene znanja, unapređenju stručnih kapaciteta zaposlenih i razvoju novih projektnih ideja koje su u skladu sa ciljevima upravljanja Parkom. Posebno je važno istaći da su kapaciteti Službe za projekte i međunarodnu saradnju značajno unaprijeđeni, što se ogleda u povećanoj sposobnosti pripreme i vođenja međunarodnih projekata, uključujući i po prvi put preuzimanje uloge vodećeg partnera u projektnim aplikacijama.

Međunarodna saradnja dodatno je osnažena kroz uspostavljanje partnerskih odnosa sa drugim zaštićenim područjima i međunarodnim organizacijama, uključujući saradnju sa Nacionalnim parkom Hohe Tauern Kärnten, Rewilding Europe, kao i niz institucija i organizacija iz Albanije koje djeluju u oblastima zaštite prirode, šumarstva, civilne zaštite i održivog turizma. Ova saradnja rezultirala je pripremom i podnošenjem zajedničkih projektnih prijedloga u okviru IPA CBC III programa, sa fokusom na jačanje otpornosti šumskih ekosistema, prilagođavanje klimatskim promjenama i održivi razvoj turizma na prostoru Prokletija.

Dodatno, JPNPCG je tokom izvještajnog perioda postalo član Evropske i Međunarodne federacije rendžera (European Ranger Federation i International Ranger Federation), čime je ostvaren značajan iskorak u međunarodnom umrežavanju i profesionalnom jačanju rendžerske službe. Tokom 2025. godine vođeni su intenzivni razgovori sa Bordom direktora Evropske federacije rendžera, a očekuje se da će u toku 2026. godine biti organizovan međunarodni trening ove federacije sa učešćem preko 100 rendžera iz cijele Evrope, koji će biti održan u Nacionalnom parku Prokletije, pri čemu će JPNPCG biti domaćin ovog značajnog međunarodnog događaja.

Tokom 2026. godine očekuje se donošenje odluka o ishodu pet projektnih prijedloga podnijeta tokom 2025. godine za Nacionalni park Prokletije, čija bi realizacija dodatno doprinijela jačanju projektnih kapaciteta i unapređenju upravljanja Parkom.

Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama

Saradnja sa lokalnim organizacijama i lokalnim zajednicama u NP Prokletije u 2025.godini bila je intenzivna. Odvijala se kroz formu održavanja sjednica Socio ekonomskog foruma i participativnih sastanaka koji su organizovani sa ciljem uključivanja lokalnih struktura u proces izrade Plana upravljanja za NP Prokletije (2026-2030.godina).

Takođe, Uprava parka je imala komunikaciju i odvojene sastanke sa rukovodstvom opština Plav i Gusinje. Saradnja sa lokalnim organizacijama Plav i Gusinje odvijala se sa ciljem bolje pripreme turističke sezone, kao i adekvatne promocije destinacije.
Komunalno preduzeće Plav po potrebi je pružalo asistenciju Parku na održavanju čistoće i ambijentalne higijene, kao i u procesuiranju nelegalnih aktivnosti iz njihove nadležnosti.
NP Prokletije je imao konkretne oblike saradnje sa lokalnim planinarskim klubovima, turističkim agencijama, ugostiteljima, različitim udruženjima, NVO organizacijama i dr.
Park je u mogućoj mjeri podržao manifestacije kao što su: Dani borovnice, Gusinjsko ljeto i dr.

Podrška lokalnoj zajednici

Podrška lokalnom stanovništvu u segmentu promocije i plasmana tradicionalnih proizvoda sprovodi se kontinuirano i daje vidljive rezultate kroz dopunu suvenirskog asortimana i aktivno uključivanje proizvođača u manifestacije i promotivne događaje. Ostvaren je stabilan nivo saradnje sa lokalnom zajednicom, čime se doprinosi jačanju lokalne ekonomije i identiteta područja. U oblasti uspostavljanja geografskog sertifikata napravljen je inicijalni institucionalni iskorak dobijanjem žiga, ali dalja operacionalizacija zahtijeva obezbjeđivanje dodatnih finansijskih sredstava i sistemsku podršku za implementaciju planiranih aktivnosti.

Socio-ekonomski forumi

Saradnja između NP Prokletije i lokalnih zajednica kroz Socio-ekonomski forum pokazuje određene pozitivne pomake, ali je prisutan i niz izazova koji ograničavaju njen puni potencijal. Iako forum omogućava uključivanje lokalnog stanovništva u procese odlučivanja, njegovi efekti su ograničeni zbog niske participacije i nedostatka kontinuirane komunikacije, bez obzira na postojeći formalizovan okvir za razmjenu mišljenja i donošenje zajedničkih zaključaka između različitih aktera, uključujući lokalnu vlast, turistički sektor i nevladine organizacije i dr. Lokalna zajednica postaje sve svjesnija ekonomske koristi od turizma zasnovanog na prirodi i aktivnom odmoru, što doprinosi većoj motivaciji za uključivanje u razvojne inicijative, dok je forum omogućio identifikaciju ključnih problema i potreba lokalnog stanovništva, poput problema infrastrukture, digitalne promocije i održivosti prirodnih resursa. Evidentno je postojanje niza ograničenja koja utiču na efikasnost foruma. Lokalne zajednice se često ne odazivaju aktivno u radu foruma, što može biti posljedica loše informisanosti, nepovjerenja prema institucijama ili nedostatka motivacije. Česte promjene u menadžmentu NP Prokletije dovode do prekida u radu foruma i ponovnog uspostavljanja saradnje sa lokalnim zajednicama, dok nepostojanje dugoročne strategije rada foruma dodatno otežava kontinuitet. Različite interesne grupe, poput lokalne vlasti, turističkih agencija, uprave Parka i stanovništva, često imaju neusklađene ili različite prioritete, što otežava postizanje konsenzusa u vezi bitnih procesa vezanih za rada Parka i sprovođenje konkretnih mjera. Nedostatak efikasnog mehanizma za rješavanje sukoba interesa i usaglašavanje razvojnih planova dodatno otežava saradnju. Pored toga, forum raspolaže ograničenim resursima za sprovođenje aktivnosti koje bi poboljšale život lokalnog stanovništva, dok su sredstva za edukaciju i osnaživanje zajednice (a koja obezbjeđuju Vlada i nadležna ministarstva) nedovoljna, što utiče na slabije razumijevanje i implementaciju koncepta održivog turizma i zaštite prirode.
Kako bi se unaprijedila saradnja, potrebno je povećati informisanost i edukaciju lokalnog stanovništva u cilju značajnije participacije u radu Parka. Neophodno je stabilizovati menadžment i planiranje kroz razvoj dugoročnog koncepta u vezi rada foruma, nezavisno od promjena u upravi NP Prokletije. Bolja koordinacija između svih aktera i razvoj mehanizama

za rješavanje sukoba interesa doprinijeli bi efikasnijem radu foruma. Fokus na održive projekte koji direktno poboljšavaju kvalitet života lokalnog stanovništva, poput unaprjeđenja infrastrukture i razvoja ekoturizma, dodatno bi motivisao zajednicu na aktivnije učešće.
U konačnom, Socio-ekonomski forum NP Prokletije predstavlja važan mehanizam za jačanje participacije zajednice, ali je suočen sa ozbiljnim izazovima, a koje se mogu udruženim naporima prevazilaziti u hodu i u doglednoj budućnosti. Povećanje transparentnosti, stabilnosti i koordinacije može doprinijeti većem uspjehu u ostvarivanju ciljeva zaštite prirode i održivog razvoja.

Služba fizičke zaštite
U toku 2025. godine na poslovima fizičke zaštite u Parku bilo je angažovano dvanaest (10) nadzornika i Šef službe zaštite
Služba fizičke zaštite je tokom 2025. godine nastavila sa unapređenjem kapaciteta i tehničke opremljenosti. U tom pravcu realizovane su sljedeće aktivnosti:

- organizovane su dodatne edukativne radionice, sa ciljem unapređenja znanja i vještina iz oblasti prve pomoći, spasavanja i reagovanja u kriznim situacijama;
- sprovođeno je redovno upoznavanje zaposlenih u Službi zaštite sa izmjenama zakonskih propisa od značaja za funkcionisanje i rad Službe;
- izvršena je nabavka nove opreme (službeni telefoni, kamere, dronovi, dvogledi), čime je unaprijeđen nadzor terena i dokumentovanje nezakonitih aktivnosti;
- obezbijeđena su dodatna terenska vozila radi efikasnijeg pokrivanja prostora Parka.

Tokom 2025. godine na teritoriji Nacionalni park Prokletije evidentirane su 21 bespravna sječa na zemljištu u državnoj svojini. Takođe su evidentirane 3 devastacije prostora, kao i slučajevi nelegalne gradnje na teritoriji Parka. Protiv odgovornih lica preduzete su zakonom propisane mjere i pokrenuti odgovarajući postupci u saradnji sa nadležnim institucijama.

Održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
U toku 2025. godine i dalje je bila izražena pojava nesavjesnog odlaganja otpada na pojedinim lokalitetima Parka, naročito u blizini frekventnih saobraćajnica i izletišta.
Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, u saradnji sa Službom za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, nastavila je sa sprovođenjem mjera i aktivnosti koje obuhvataju:

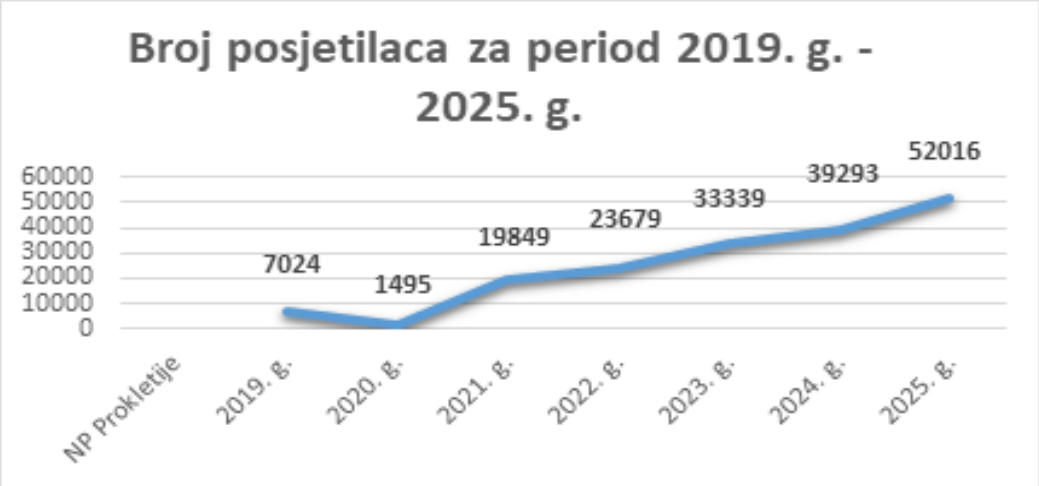
- redovno uklanjanje otpada sa prioritetnih lokacija;
- sanaciju manjih divljih deponija;
- postavljanje dodatnih korpi i kontejnera za otpad;
- sprovođenje preventivnih i edukativnih aktivnosti usmjerenih ka podizanju svijesti posjetilaca i lokalnog stanovništva o značaju očuvanja životne sredine;
- unapređenje i redovno održavanje parkovske infrastrukture (putevi, staze, signalizacija, vidikovci i drugi prateći sadržaji).

U narednom periodu planira se intenziviranje kontrola, kao i dodatne preventivne mjere u cilju smanjenja nelegalnog odlaganja otpada i očuvanja prirodnih vrijednosti Parka.

5. Posjete NP Prokletije

U 2025. godini registrovano je 52.016 posjetilaca u NP Prokletije, što je rekordna posjećenost u poređenju sa prethodnim godinama. Najveći broj posjetilaca dolazi iz Crne Gore i regiona 64,2%, zatim iz Izraela 10,7%, iz Poljske 7,1 %, dok su posjetioci iz Njemačke, Francuske, Islanda, Rusije i Amerike činili po 3,5% ukupne posjećenosti.

Analiza stanja pokazala je da je najveći broj posjetilaca u NP Prokletije bio u avgustu sa oko 14.353 posjetilaca, zatim slijedi jul sa oko 12.115 posjetilaca, septembar 10.399 posjetilaca, pa jun sa oko 9.161 posjetilaca, dok je tokom maja i oktobra mjeseca zabilježena najmanja posjećenost sa oko 2.867, odnosno 1.925 posjetilaca. U Grebajama najveći broj posjetilaca su planinari, dok ostali posjetioci uživaju u ljepotama i opuštanju u prirodi (lagane šetnje, fotografisanje, kampovanje, piknik, posmatranje prirode, vožnja biciklom, obilazak eko katuna).

***Grafikon 7**: Broj posjetilaca u NP Prokletije 2019. – 2025. godina*

Tokom sezone 2025. godine praćen je intenzitet posjeta u prostornoj cjelini Hrid–Hridsko jezero i Bogicevića, budući da ova dva područja čine jedinstvenu cjelinu kretanja posjetilaca. Zaposleni na punktovima su tokom sezone, na Gradini – ulaznoj tački u Nacionalni park – evidentirali i okviran broj posjetilaca za svaki mjesec, uključujući one koji su boravili na Hridskom jezeru i vrhovima iznad njega. Posjećenost Hridskog jezera najveća je bila u avgustu mjesecu, kada je evidentirano oko 2.458 posjetilaca. Sredinom jula sa približno 2.150 posjetilaca, zatim septembar sa 1.415**,** jun sa 1.353**,** dok je u oktobru zabilježeno svega 231 posjetilaca. Najmanju posjećenost imao je maj, sa svega 218 posjetilaca**.**

Tokom sezone 2025. godine, u periodu od 1. maja do 31. oktobra, vršeno je praćenje pritiska posjetilaca na prostoru Grebaje, kao i na planinarskoj stazi koja vodi ka Volušnici i Karanfilima. Nadzornici Parka su u sklopu svojih redovnih aktivnosti svakog mjeseca bilježili okviran broj posjetilaca u Grebajama i na pomenutoj stazi.

Najposjećenija staza u NP Prokletije nalazi se iznad Grebaja, a to je kružna staza: Volušnica 1879mnv, Talijanka 2057mnv i Popadija 2030mnv.

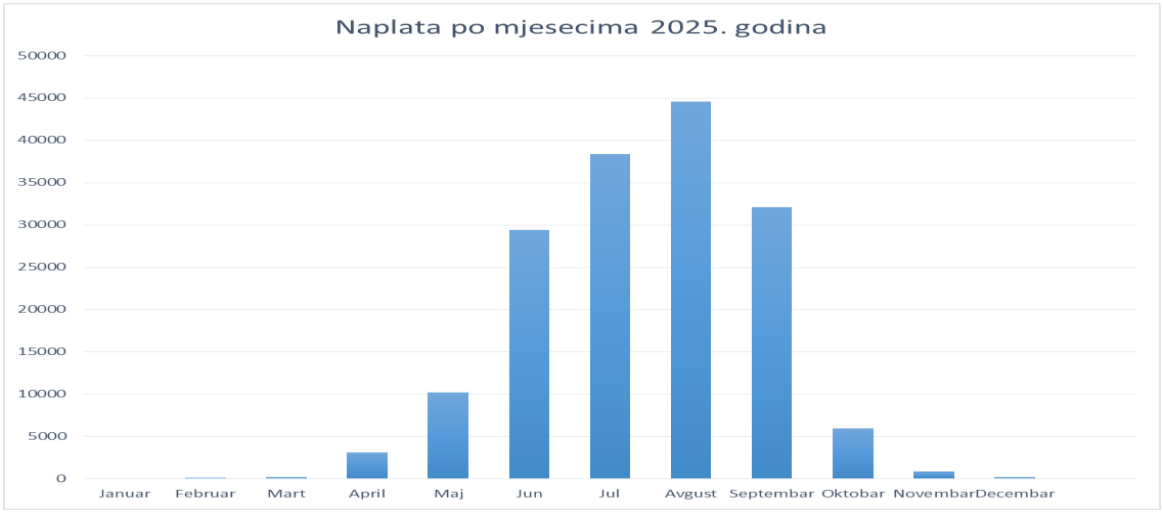
Na teritoriji Parka trenutno funkcionišu četiri kontrolno-naplatna punkta: Grebaje, Gradine, Ropojana i Ribljak. Analiza broja posjetilaca i njihovih kretanja pokazala je da je najveće interesovanje usmjereno ka području Grebaja. Posjetioci se odlučuju za obilazak doline Grebaja ili odatle započinju svoje pješačke i planinarske ture, istražujući brojne prirodne

atrakcije Parka. Shodno tome, Grebaje bilježi najveći broj posjetilaca, ukupno 22.832 na godišnjem nivou.
Na drugom mjestu po posjećenosti nalazi se Ropojana, koju je tokom izvještajnog perioda posjetilo 11.095 turista. Gradine su privukle 7.882 posjetioca, dok je Ribljak zabilježio 3.464 posjetioca u 2025. godini.
Radi rasterećivanja najposjećenijih tačaka Parka, uspostavljanja ravnomjernog protoka posjetilaca na cjelokupnoj teritoriji i preciznog evidentiranja njihovog broja, tokom 2025. godine otvorena su dva nova kontrolno-naplatna punkta: Hridska krivina, sa 3.453 posjetioca, i Zarunice, sa 3.290 posjetilaca. Za relativno kratak period njihovog aktivnog rada, evidentirano je značajno interesovanje za ove predjele Parka, što potvrđuje da strategija ravnomjerne raspodjele posjetilaca dugoročno doprinosi očuvanju zaštićenog područja u svim segmentima, kao i promociji njegovih skrivenih prirodnih vrijednosti.
Međutim, kako bi se osiguralo održivo upravljanje posjetiocima, neophodno je izraditi sveobuhvatnu studiju nosivosti kapaciteta, te na osnovu njenih zaključaka preduzeti odgovarajuće mjere.

Tabela 14: *Broj posjetilaca u periodu od 2019. do 2025. godine u NP Prokletije*

Godina	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Broj posjetilaca	7.024	1.495	19.849	23.679	33.339	39.293	52.016

Ovi podaci jasno pokazuju da je broj posjetilaca tokom 2025. godine značajno veći u odnosu na prethodne godine, kako u Grebajama, na Hridskom jezeru, tako i u cjelokupnom prostoru Nacionalnog parka Prokletije. Analiza podataka pokazuje da je broj posjetilaca u odnosu na prethodnu 2024. godinu veći za 32,4%.

Grafikon 8*: Broj posjetilaca u NP Prokletije 2025. godina prema mjesecima*

6. **Projekti**

Na osnovu prikazanih podataka, tokom izvještajnog perioda Nacionalni park Prokletije bilježi značajnu projektno-programsku aktivnost. U posmatranom periodu uspješno je realizovan jedan projekat, dok su dva projekta nalazi u fazi realizacije. Paralelno sa tim, pet projektnih inicijativa nalaze se u fazi razmatranja ili evaluacije, pri čemu se tokom 2026. godine očekuje donošenje odluka o njihovom daljem statusu.

Tokom 2025. godine ukupno je podnijeto 12 projektnih prijedloga, od kojih za dio projekata nijesu donesene pozitivne odluke o finansiranju ili aplikacije nijesu finalno podnijete, uglavnom iz proceduralnih ili evaluacionih razloga. Analiza dosadašnjih rezultata ukazuje na kontinuirano jačanje projektnih kapaciteta Parka, rast broja projektnih inicijativa i diverzifikaciju izvora finansiranja, kao i na postojanje jasnog potencijala za unapređenje i ponovno apliciranje u narednom planskom periodu.

U nastavku je dat pregled projekata koji se tokom izvještajnog perioda nalaze u fazi realizacije u Nacionalnom parku Prokletije, sa osnovnim informacijama o statusu implementacije, realizovanim aktivnostima i planiranim narednim koracima.

Tabela 15: *Projekti u fazi realizacije u Nacionalnom parku Prokletije*

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije:	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju:	sKratak opis cilja projekta:	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije:	Planirane aktivnosti za naredni period:
ECO DALLI	Horizon Europe – EU Mission „Restore our Ocean and Waters by 2030“ (podugovor FSB Zagreb)	01.01.2024 – 30.06.2026	Podugovarač za aktivnosti u Crnoj Gori	2.684.875 €	17,400€	Unapređenje ekosistemskog upravljanja vodama i održive obnove sliva Dunava.	2 radionice (Podgorica i Žabljak), mapiranje interesenata, učešće na sastancima i Living Lab događajima, unos podataka u Eco Dalli portal.	Uspostavljena mreža stejkholdera i funkcionalna baza podataka.	Dalje uključivanje interesenata, organizacija novih radionica i događaja, kontinuirano ažuriranje EcoDaLLi portala, razvoj i testiranje inovativnih alata, te promocija projektnih rezultata na nacionalnom i regionalnom nivou.

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije:	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju:	sKratak opis cilja projekta:	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije:	Planirane aktivnosti za naredni period:
Forest Connect	Interreg Danube Region	1.1.2024 – 30.6.2026	Partner	2.764.012,15 EUR	124.365,00 EUR	Prevazilaženje zajedničkih izazova i odgovaranje na potrebe u očuvanju ekoloških koridora krupnih zvijeri, na području Karpata, Balkana i Dinarida, u kontekstu klimatskih promjena i fragmentacije staništa.	Početni sastanci i uspostavljanje koordinacije; izbor pilot i interventnih područja; mapiranje ekoloških koridora i kritičnih poveznica; nacionalna radionice i sastanci; nabavka opreme i uspostavljanja monitoringa krupnih zvijeri po protokolima projekta terenski i kamerama zamkama; nabavka GPS ogrlice za medvjeda i unajmljivanje spoljne ekspertize za hvatanje i uspavljivanje medvjeda; uspostavljanja hranilišta za medvjeda; nabavka opreme za košenje, sadnju i orezivanje; sprovođenje akcija košenja, sadnje i orezivanja na pripremljenim interventnim lokacijama; dostavljanje podataka i materijala neophodnih za stručna dokumenta koja su dio rezultata projekta (digitalni blizanac, studije, akcioni planovi); učestvovanje na međunarodnim događajima, studijskim posjetama i radionicama; sprovođenje promotivnih aktivnosti i izrada promotivnih materijala.	Projekat u toku; projekte aktivnosti koje su u obavezi sprovođenja JPNPCG su završene, dalje je neophodno nastaviti monitoring krupnih zvijeri, nastaviti napore za hvatanjem i obilježavanjem jednog mrkog medvjeda, po potrebi dostavljati neophodne podatke i učestvovati na radionicama i obukama.	Monitoring krupnih zvijeri; Hvatanje jedne jedinke mrkog medvjeda; Učešće na završnoj konferenciji i završnoj studijskoj posjeti projekta.

U nastavku je prikazan pregled projekata koji su uspješno realizovani u Nacionalnom parku Prokletije tokom izvještajnog perioda, sa osnovnim informacijama o ostvarenim ciljevima, najznačajnijim rezultatima, kao i efektima i održivosti realizovanih projektnih aktivnosti.

Tabela 16: *Pregled realizovanih projekata u Nacionalnom parku Prokletije u 2025. godini*

Naziv projekta	Donator/program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Ostvareni ciljevi	Najznačajniji rezultati	Efekti i održivost
Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite	Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond), Program rada i finansijski plan za 2024.	2025 (aktivnosti od maja do septembra 2025)	JPNPCG kao korisnik sredstava	19.725,10 € odobreno; 18.186,63 € realizovano;	Jačanje službe zaštite i Službe za kontrolu i monitoring u NPCG	Obuka Službe za monitoring, zaštitara i tehničara (Uprava JPNPCG); nabavka kamera-zamki (za sve parkove),nabavka panoramskih kamera za Štirovnik i Obodsku pećinu (NP Lovćen) i akcionih kamera (Skadarsko jezero)	Povećana efikasnost u borbi protiv nelegalnih aktivnosti; unaprijeđen monitoring; održivost kroz trajnu opremu i obučene kadrove

U nastavku je dat pregled projektnih aplikacija koje su tokom izvještajnog perioda podnijete za Nacionalni park Prokletije, sa osnovnim informacijama o statusu aplikacija, ulozi institucije, planiranim budžetima i ciljevima projekata, koji su usmjereni na jačanje institucionalnih kapaciteta, unapređenje sistema monitoringa i zaštite prirodnih vrijednosti, kao i razvoj održivih prekograničnih inicijativa.

Tabela 17: *Podnijeti projektni prijedlozi u 2025. godini*

Naziv projekta	Poziv i donator	Status aplikacije	Uloga institucije	Planirani budžet	Kratak opis ciljeva i planiranih aktivnosti
Nedostatak digitalizacije i centralizacije podataka o biodiverzitetu nacionalnih parkova	Fond za inovacije Crne Gore	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Podnosilac izazova		Digitalizacija rada stručnih službi i svih nacionalnih parkova kroz razvoj ili integraciju modularne digitalne platforme; uspostava API konekcija sa drugim relevantnim institucijama, razvoj javnog portala sa agregiranim podacima
Sateliti i bespilotne letjelice u službi modernizacije monitoringa staništa u nacionalnim parkovima	Fond za inovacije Crne Gore	U procesu aplikacije – uspješno završena prva faza	Podnosilac izazova		Upotreba bespilotnih letjelica i satelitskih snimaka za mapiranje šumskih staništa na sjeveru Crne Gore (izabrana pilot područja) i praćenja promjena u njima u cilju blagovremenog reagovanja i zaštite.
Predlog šireg koncepta finansiranja potreba nacionalnih parkova	JICA – Japanska agencija za međunarodnu saradnju	U toku razmatranje prijedloga	Predlagač i implementator aktivnosti	250.000,00-500.000,00 €	Jačanje operativnih kapaciteta upravljača zaštićenih područja. Fokus inicijative je na unapređenju kapaciteta službi fizičke zaštite, kao i službi za kontrolu i monitoring, sa ciljem jačanja sistema ranog prepoznavanja i pravovremenog reagovanja na šumske požare.
Ujedinjeni kroz prirodu, obogaćeni nasljeđem	IPA III CBC Crna Gora – Albanija	Podnijet koncept projekta	Partner	618.790,00 € (727.940,00 € sa uključenim kofinansiranjem	Cilj projekta je unapređenje, proširenje i modernizacija autentične, jedinstvene i održive turističke ponude u prekograničnoj oblasti Crne Gore i Albanije. Tu se prije svega misli na unaprijeđenje turističke signalizacije, postavljenje novog mobilijara, unaprijeđenje infrastrukture kroz bivke, skloništa, postavku u centru za posjetioce kao i unaprijeđenje infrastrukture za sigurnost turista.

Naziv projekta	Poziv i donator	Status aplikacije	Uloga institucije	Planirani budžet	Kratak opis ciljeva i planiranih aktivnosti
Otporne šume bez granica: Jačanje zdravlja šuma u prekograničnom području i adaptacija na klimatske promjene u regionu Prokletije-Albanski Alpi	IPA III CBC Crna Gora – Albanija	Podnijet koncept projekta	Vodeći partner	552.500,00 € (650.000,00 € sa uključenim kofinansiranjem	Unapređenje ekološke otpornosti i kapaciteta adaptacije prekograničnih šumskih ekosistema kroz poboljšanje sistema monitoringa zdravlja šuma, uspostavljanje mehanizama ranog upozorenja i unapređenje održivog upravljanja zaštićenim područjima. Projekat obuhvata nabavku opreme i stvaranje sistema monitoringa za rano upozorenje za pojavu bolesti ili požara u šumskim staništima, kao opremanje i obuka zaposlenih u JPNPCG za upotrebu i replikaciju ovih inovativnih sistema.

U nastavku je dat pregled projektnih prijedloga za Nacionalni park Prokletije koji tokom izvještajnog perioda nijesu dobili pozitivnu odluku o finansiranju ili nijesu formalno podnijeti, uz navođenje ključnih razloga neodobravanja ili proceduralnih ograničenja, kao i identifikovanih mogućnosti za unapređenje projektnih ideja i ponovno apliciranje u narednom periodu.

Tabela 18: *Projektni prijedlozi bez odluke o finansiranju u 2025. godini*

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
RE:PEAT	EUKI – European Climate Initiative	2025	Partner	Nije dostavljen	Dodatno jačanje veze između klimatskih politika, biodiverziteta i socio-ekonomskih benefita za lokalne zajednice, kao i ponovno apliciranje na slične međunarodne pozive u narednom periodu.
Digitalizacija monitoring podataka za sve jedinice JPNPCG	Boring Fund	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Jače povezivanje sa inovacionim komponentama, proširenje ciljne grupe korisnika i ponovno apliciranje na slične pozive u narednom periodu.
Rješavanje problema velikih šumskih požara u NP Prokletije	Rapid Response Facility (RRF) – mali grantovi	1.8.2025 – 15.1.2026	Aplikant	RRF je obrazložio da tip aktivnosti koje smo predložili ne odgovara njihovom sistemu finansiranja. RRF	RRF program isključivo traži rješenje gorućih i aktuelnih problema sa rokom finansiranja od 30 dana od podnešene aplikacije. Iako smo dva puta pokušali aplicirati preventivnim

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
				finansira probleme koji se aktivno dešavaju i nijesu se ponavljali u prošlosti. Problematika požara u NP Prokletije je višegodišnja i projektom su se obuhvatale preventivne mjere što ne spada u interes RRFa.	aktivnostima, projekti su odbijeni. Ovaj fond se s toga može koristiti samo za nove i neočekivane probleme u zaštićenim područijima - pojava bolesti, mjere spašavanja tokom poplava i slično.
Prepoznavanje i monitoring širenja potkornjaka koji prijeti opstanku smrče – ROBOTS	UNESCO – International Decade of Science for Sustainable Development (2024–2033)	1.1.2026 – 31.12.2027	Vodeći partner	Nije dostavljen	Projektna ideja ima visok stepen inovativnosti i promjenljivosti u oblasti zaštite šumskih ekosistema i odgovora na klimatske promjene, te postoji mogućnost njenog unapređenja kroz dodatno jačanje naučne komponente i ponovnog apliciranja na slične međunarodne pozive u narednom periodu.
Izgradnja otpornosti šuma Prokletija u borbi protiv klimatskih promjena	Fondacija Princa Alberta II od Monaka	1.1.2027 – 31.12.2029.	Aplikant	Nije dostavljen	Projektna ideja je u potpunosti usklađena sa ciljevima prilagođavanja klimatskim promjenama i očuvanja šumskih ekosistema, te postoji mogućnost njenog unapređenja kroz dodatno jačanje naučne i regionalne komponente, kao i ponovno apliciranje na slične međunarodne fondove u narednom periodu.
Lokalna osviješćenost i edukacija mladih ka poštovanju zemljišta - LAYERS	SOILSCAPE - Spreading Open and Inclusive Soil Culture trought Artistic Practices and Education (UNESCO)	2025	Aplikant	Nedovoljan broj poena da bi aplikacija prošla. Od mogućih 20 poena aplikacija je ostvarila 17.5 poena, a poeni su oduzeti prije svega što su se aktivnosti implementirale u nacionalnim parkovima koji nisu prepoznati kao mjesta sa ugroženim zemljištem.	Moguće je ponovno aplicirati sa istim projektom s obzirom da tehnički je bio potpuno zadovoljavajući.

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobravanja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
Priroda kao znanje – edukacija o održivom korišćenju prirodnih resursa za lokalne zajednice u Nacionalnom parku Prokletije	Ambasada Slovačke u Crnoj Gori	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Projekta ideja ima potencijala za ponovno apliciranje jer promoviše održivo korišćenje prirodnih resursa u NP Prokletije kroz edukaciju lokalnih zajednica, posebno žena i mladih, o odgovornom sakupljanju ljekovitog bilja i šumskih plodova. Kroz radionice i terensku obuku jača se svijest o očuvanju biodiverziteta, unapređuju se prakse održivog sakupljanja i podržavaju održivi izvori prihoda, uz jačanje saradnje između uprave parka i lokalne zajednice.

7. Koncesijska odobrenja i zakup privremenih objekata

Program objekata privremenog karaktera za Nacionalni park „Prokletije“ još uvijek nije donesen zbog nepostojanja digitalnog katastra, te tokom 2025. godine u ovom Nacionalnom parku nije bilo izdavanja urbanističko-tehničkih uslova zbog nepostojanja pravnih preduslova za to.

S obzirom na to da katastar za ovaj Park još uvijek nije digitalizovan, Javnom preduzeću je otežana kontrola postavljanja i izgradnje privremenih objekata, kao i provjera parcela i pribavljanje podataka u vezi sa nelegalnom gradnjom i drugim nelegalnim aktivnostima.

8. Naučno- istraživačke aktivnosti

U programskoj 2025. godini na prostoru NP Prokletije nijesu sprovođena naučno-istraživačke aktivnosti.

U toku 2025. godine JPNPCG je Agenciji za zaštitu životne sredine dostavilo mišljenje za obavljanje naučno-obrazovnih istraživanja na teritoriji Parka po zahtjevu Masaryk University, Faculty of Scences, Department of Botany and Zoology za sprovođenje istraživanja vaskularnih biljaka, mahovina i lišajeva broj: 05-1482/1 od 03.juna 2025.godine.

9. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju programa upravljanja i ostvareni prihodi od naknada za korišćenje dobara

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nisu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- budžeta Crne Gore;
- naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova (što je propisano članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima);
- donacija;

- kredita;
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Priprema nacrta Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno. Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća, a predaje se Poreskoj upravi Crne Gore u skladu sa zakonom.

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima, a odnose se na sljedeće:

- ulazak u nacionalni park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnadbijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko-rekreativne svrhe;
- korišćenje imena i znaka nacionalnog parka;
- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

U narednoj tabeli prikazani su prihodi NP Prokletije ostvareni u toku 2025. godine. Prihodi od naknada za ulazak u Nacionalni park predstavljaju dominantan izvor prihoda, sa učešćem od 88,47% u ukupnim prihodima organizacione jedinice.

***Tabela 19**: Prihodi NP Prokletije ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	**2025. godina**
Prihodi od ulaznica	163.821,90
Prihodi od donacija	12.445,98
Ostali prihodi	8.896,24
UKUPNO (€)	**185.164,12**

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća, a odnose se na:

- investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- troškove tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- ostale poslovne rashode (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

U narednoj tabeli prikazani su rashodi NP Prokletije nastali u toku 2025. godine. Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija svih nacionalnih parkova, na nivou Javnog preduzeća formirane su službe zajedničkih poslova. Kako se aktivnosti ovih službi obavljaju u korist svih nacionalnih parkova, troškovi službi zajedničkih poslova izraženi su u iznosu koji predstavlja učešće NP Prokletije u ukupnim troškovima nacionalnih parkova. U cilju sveobuhvatnog prikaza ukupnih rashoda, u tabeli su pripadajući rashodi službi zajedničkih poslova zasebno prikazani. Više ostvareni rashodi u odnosu na prihode finansirani su dijelom prihodima NP Durmitor, a dijelom subvencijama iz budžeta koje su odobrene u 2025. godini.

***Tabela 20**: Rashodi NP Prokletije ostvareni u toku 2025. godine*

Elementi	2025. godina
Troškovi ljudskih resursa	372.118,36
Pripadajući troškovi ljudskih resursa SZP	137.606,69
Troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila	45.880,66
Pripadajući troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila SZP	40.131,86
Programske aktivnosti	32.763,49
Pripadajući troškovi programskih aktivnosti SZP	8.273,51
UKUPNO (€)	**636.774,57**

10. Završna razmatranja i preporuke

Programom upravljanja NP Prokletije za 2025. godinu od ukupno 101 planirane aktivnosti, realizovano je 71, dok 30 aktivnosti nije sprovedeno. Program se može ocijeniti kao značajno realizovan, s obzirom da je ostvareno oko 70% aktivnosti.

***Grafikon 9**: Prikaz stepena realizacije planiranih programskih aktivnosti u NP Prokletije*

Napomena: U završnim razmatranjima potrebno je naglasiti da evidentirani broj nerealizovanih aktivnosti ne odražava u potpunosti stvarni obim sprovedenih aktivnosti tokom izvještajnog perioda. Naime, značajan broj mjera je započet i realizovan u značajnom procentu, pri čemu su pojedine aktivnosti sprovedene i preko 50% planiranog obima. Međutim, u skladu sa važećom metodologijom izvještavanja, status „realizovano“ može se dodijeliti isključivo aktivnostima koje

su u potpunosti sprovedene u skladu sa planiranim indikatorima i definisanim ciljevima. Shodno tome, djelimično realizovane aktivnosti formalno su evidentirane kao nerealizovane, što administrativno utiče na ukupan procenat realizacije. Imajući u vidu navedeno, potrebno je sagledati rezultate kroz širi kontekst sprovedenih aktivnosti, uloženih resursa i ostvarenog napretka na terenu.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 1: *Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta* značajno je doprinijela unapređenju upravljanja i očuvanja prirodnih vrijednosti Nacionalnog parka Prokletije.
Sprovođenjem terenskih aktivnosti i analize postojećih podataka unaprijeđena je informaciona baza o flori i fauni Parka, čime su obezbijeđeni pouzdani podaci o diverzitetu, distribuciji i konzervacijskom statusu vrsta. Poseban značaj ima evidentiranje velikog broja endemskih i međunarodno značajnih biljnih taksona, što dodatno potvrđuje visoku biološku vrijednost ovog područja.
Uspostavljanje početnog (nultog) stanja za pojedine tipove staništa, uključujući potencijalna NATURA 2000 staništa, kao i za ključne grupe organizama (dnevni leptiri, fauna gmizavaca i vodozemaca, ptice grabljivice i slijepi miševi), predstavlja važnu osnovu za dugoročno praćenje promjena i planiranje mjera zaštite. Rezultati monitoringa ukazuju na visok stepen očuvanosti ekosistema, ali i na potrebu kontinuiranog praćenja pojedinih osjetljivih komponenti biodiverziteta.
Sprovedene mjere upravljanja šumskim ekosistemima, posebno u kontekstu suzbijanja potkornjaka, doprinijele su unapređenju zdravstvenog stanja šuma i smanjenju rizika od njihovog daljeg širenja. Takođe, aktivnosti sprovedene preko projekta Forest Connect, a koje su se odnosile na revitalizaciju staništa i unapređenju ekoloških koridora doprinijeće funkcionalnoj povezanosti prostora i očuvanju populacija krupnih sisara.
Uvođenje savremenih alata, poput mobilne aplikacije za monitoring ubiranja ljekovitog i jestivog bilja i gljiva, predstavlja značajan korak ka efikasnijem upravljanju prirodnim resursima i boljoj kontroli pritisaka na biodiverzitet.
Ipak, u realizaciji aktivnosti identifikovani su određeni izazovi, uključujući potrebu za daljim unapređenjem metodologije monitoringa pojedinih vrsta i grupa, kao i jačanjem kadrovskih i tehničkih kapaciteta. Posebno je važno unaprijediti sistematsko prikupljanje i obradu podataka kako bi se omogućila njihova puna primjena u upravljačke svrhe.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje sistematskog monitoringa vrsta i staništa;
- jačanje stručnih i tehničkih kapaciteta za istraživanje biodiverziteta;
- standardizacija metodologija prikupljanja podataka;
- dalji razvoj i integracija baza podataka i GIS sistema;
- sprovođenje ciljanih mjera zaštite za osjetljive i endemske vrste;
- unapređenje saradnje sa naučnim institucijama i lokalnom zajednicom.

Ukupno posmatrano, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 1, kroz unapređenje znanja o biodiverzitetu, očuvanje prirodnih vrijednosti i jačanje osnova za dugoročno održivo upravljanje Nacionalnim parkom Prokletije.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 2: *Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala* doprinijela je unapređenju zaštite, valorizacije i

promocije kulturne baštine na prostoru Nacionalni park Prokletije. Kroz sistematski istraživački rad na identifikaciji i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine, unaprijeđena je baza znanja o tradicionalnim praksama, zanatima i vještinama lokalnog stanovništva, uz evidentiranje njihovih nosilaca, čime su stvoreni preduslovi za njihovu dugoročnu zaštitu i očuvanje. Poseban doprinos ogleda se u inventarizaciji tradicionalnih zanata, poput duborezačkog zanata i izrade gusala kao značajnog elementa kulturnog identiteta ovog prostora, kao i u dokumentovanju znanja vezanih za sakupljanje i upotrebu ljekovitog bilja u okviru narodne medicine i fitoterapije. Ove aktivnosti doprinose očuvanju autentičnih znanja i praksi koje imaju značajan potencijal za dalju interpretaciju i integraciju u održive razvojne modele, uključujući turizam i lokalnu ekonomiju. Organizacija promotivnih događaja, poput manifestacije „Dani Nacionalnih parkova“, doprinijela je povećanju vidljivosti kulturno-istorijskog i etnografskog nasljeđa, kao i jačanju saradnje i povjerenja sa lokalnim zajednicama. Prezentacija tradicionalnih proizvoda, zanata i običaja, uključujući karakteristične elemente poput „kućera“ za čobana i ćilima „Granaš“, ukazuje na visok nivo očuvanosti i atraktivnosti nematerijalne baštine ovog područja. Značajan iskorak ostvaren je kroz inicijative za promociju kulturne baštine na nacionalnom nivou, uključujući predlog za izdavanje prigodnih poštanskih markica, pri čemu je prepoznat značaj Redžepagića kula kao reprezentativnog kulturnog dobra. Dodatno, kroz osmišljavanje i realizaciju programa povodom „Dana evropske baštine“, unaprijeđena je interpretacija graditeljskog nasljeđa i omogućeno njegovo približavanje široj javnosti kroz stručno vođene posjete i savremene interpretativne pristupe. Učešće u izradi strateških dokumenata i međunarodnim inicijativama, kao i saradnja sa institucijama iz oblasti kulture, doprinijeli su jačanju institucionalnog okvira za upravljanje kulturnim nasljeđem i njegovu integraciju u šire razvojne politike. Posebno je značajna inicijativa za institucionalno prepoznavanje i zaštitu zbirki kulturnih dobara na lokalnom nivou, čime se doprinosi očuvanju materijalne i nematerijalne baštine.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak sistematske identifikacije i dokumentovanja nematerijalne kulturne baštine;
- digitalizacija prikupljenih podataka i njihova dostupnost;
- jačanje saradnje sa lokalnim zajednicama i institucijama kulture; razvoj interpretativnih i edukativnih programa zasnovanih na kulturnom nasljeđu;
- institucionalizacija i adekvatna zaštita postojećih zbirki;
- kao i integracija kulturne baštine u turističku ponudu Parka uz očuvanje autentičnosti.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 2, kroz unapređenje znanja, očuvanje i promociju kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti, te jačanje osnova za održivo upravljanje kulturnim nasljeđem u okviru Nacionalni park Prokletije.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 3: *Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi* doprinijela je značajnom unapređenju edukativne i interpretativne funkcije Nacionalni park Prokletije, kao i jačanju njegove uloge u promociji održivog turizma i odgovornog odnosa prema prirodi. Kroz kontinuirano sprovođenje edukativnih programa unaprijeđen je nivo znanja i svijesti različitih ciljnih grupa, posebno djece i mladih, o značaju očuvanja biodiverziteta i kulturnih vrijednosti ovog zaštićenog područja. Poseban doprinos ogleda se u realizaciji raznovrsnih edukativnih aktivnosti, uključujući radionice,

terensku nastavu, tematske časove i međunarodne studijske posjete, čime je omogućeno iskustveno učenje i direktan kontakt sa prirodom. Obilježavanje značajnih ekoloških datuma dodatno je doprinijelo popularizaciji tema zaštite prirode, dok je saradnja sa obrazovnim institucijama i lokalnim partnerima osnažila participativni pristup u edukaciji i interpretaciji. Unapređenje interpretacije prirodnih i kulturnih vrijednosti ostvareno je kroz organizaciju interpretativnih obilazaka i razvoj novih sadržaja, uključujući inicijative za uspostavljanje edukativnih staza. Istovremeno, međunarodne aktivnosti i razmjena znanja kroz programe poput ljetnjih škola doprinijele su jačanju kapaciteta i prepoznatljivosti Parka u regionalnom i evropskom kontekstu. Značajan napredak ostvaren je u oblasti promocije, kroz intenzivnu i kontinuiranu komunikaciju sa javnošću putem tradicionalnih i digitalnih kanala. Rast prisutnosti na društvenim mrežama, povećana interakcija sa pratiocima i razvoj promotivnih kampanja doprinijeli su jačanju imidža Parka i njegovoj vidljivosti kao destinacije za aktivni i edukativni turizam. Posebno se izdvaja uspješna realizacija kampanja, saradnja sa partnerima i učešće na manifestacijama i turističkim događajima, čime je dodatno afirmisana turistička ponuda Parka. Razvoj turističkih proizvoda zasnovanih na prirodi unaprijeđen je kroz organizaciju planinarskih, pješačkih i zimskih aktivnosti, kao i kroz promociju specifičnih lokaliteta i staza. Ove aktivnosti doprinose diverzifikaciji ponude i privlačenju različitih kategorija posjetilaca, uz istovremeno očuvanje prirodnih vrijednosti.

U narednom periodu preporučuje se:

- dalji razvoj i diversifikacija edukativnih i interpretativnih programa;
- jačanje interpretativne infrastrukture i kapaciteta; integracija digitalnih alata u edukaciju i promociju;
- razvoj održivih turističkih proizvoda zasnovanih na prirodi i kulturnom nasljeđu;
- kao i unapređenje saradnje sa lokalnim zajednicama, obrazovnim institucijama i međunarodnim partnerima.
- poseban fokus treba usmjeriti na balans između promocije i očuvanja, kroz primjenu principa održivog upravljanja posjećivanjem.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 3, kroz unapređenje edukacije, interpretacije i promocije, te razvoj održivog turizma, čime se Nacionalni park Prokletije pozicionira kao značajna destinacija za učenje, istraživanje i boravak u prirodi.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 4: *Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi* doprinijela je unapređenju turističke infrastrukture, dostupnosti i ukupne atraktivnosti Nacionalni park Prokletije kao destinacije za aktivni boravak u prirodi. Kroz aktivnosti uređenja, markacije i analize stanja planinarskih i biciklističkih staza, stvoreni su važni preduslovi za unapređenje bezbjednosti, orijentacije i kvaliteta kretanja posjetilaca, kao i za dalju valorizaciju prostora Parka. Poseban doprinos ogleda se u unapređenju prohodnosti i funkcionalnosti pojedinih staza, poput katunske staze „Dolina vukova“, čime je povećana dostupnost prirodnih lokaliteta i unaprijeđeno iskustvo posjetilaca. Istovremeno, sprovedene analize i pripremne aktivnosti za druge staze ukazuju na sistemski pristup planiranju turističke infrastrukture, uz potrebu za daljim jačanjem institucionalne saradnje i obezbjeđivanjem potrebnih saglasnosti za realizaciju planiranih intervencija. Značajan segment aktivnosti odnosi se na unapređenje

upravljanja posjetiocima, kroz prikupljanje i analizu podataka o njihovim navikama, potrebama i očekivanjima. Dobijeni rezultati ukazuju na rast interesovanja za aktivni turizam, posebno planinarenje, ali i na povećano prisustvo rekreativnih posjetilaca, što zahtijeva prilagođavanje ponude različitim ciljnim grupama. Istovremeno, identifikovani negativni uticaji na pojedinim lokalitetima ukazuju na potrebu za dodatnim mjerama kontrole, edukacije i regulacije kretanja posjetilaca. Uvođenje principa odgovornog ponašanja kroz „Leave No Trace“ pristup predstavlja značajan korak ka smanjenju negativnih uticaja i očuvanju prirodnih vrijednosti Parka. Takođe, razvoj organizovanih programa obilazaka i izrada interpretativnih vodiča doprinose unapređenju turističke ponude i kvalitetnijem upravljanju posjećivanjem.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak ulaganja u razvoj i održavanje turističke infrastrukture, posebno planinarskih i biciklističkih staza;
- ubrzavanje procedura za dobijanje potrebnih saglasnosti; jačanje saradnje sa planinarskim, biciklističkim i spasilačkim organizacijama;
- unapređenje sistema upravljanja posjetiocima kroz digitalne alate i kontinuirani monitoring;
- kao i dalja promocija odgovornog ponašanja i održivog korišćenja prostora. Poseban fokus treba usmjeriti na zaštitu najopterećenijih lokaliteta i balans između turističkog razvoja i očuvanja prirodnih vrijednosti.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 4, kroz unapređenje turističke infrastrukture, razvoj ponude aktivnog odmora i jačanje sistema upravljanja posjetiocima, čime se Nacionalni park Prokletije dodatno afirmiše kao prepoznatljiva destinacija za održivi i aktivni turizam

U okviru Strateške oblasti 5: *Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama*, u izvještajnom periodu ostvareni su značajni rezultati u oblasti saradnje sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama, institucijama i lokalnim zajednicama. NP Prokletije je prepoznat kao pouzdan partner, što se ogleda u povećanom broju zajedničkih inicijativa, projekata i projektnih aplikacija, kao i u intenziviranju saradnje sa relevantnim međunarodnim organizacijama.

Na području NP Prokletije se od juna 2024. godine sprovodi projekat ForestConnect, koji je unaprijedio znanja i metode upravljanja krupnim zvijerima i njihovim staništima u kontekstu klimatskih promjena. Razvijene su metode za oporavak staništa nakon požara i dejstva potkornjaka, unaprijeđena otpornost staništa i dostupnost hrane, čime se doprinosi smanjenju konflikata između lokalnih zajednica i divljih životinja, kao i unaprijeđene metode monitoringa. Rezultati projekta uključuju i akcione planove i smjernice za buduće upravljanje, u skladu sa međunarodnim standardima.

U oblasti zaštite i očuvanja prirode, projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite“ doprinio je jačanju kapaciteta za nadzor i kontrolu na terenu. Nabavkom savremene opreme unaprijeđeno je praćenje stanja biodiverziteta i efikasnije evidentiranje nepravilnosti, dok je kroz obuku zaposlenih osigurana njena pravilna primjena.

Poseban iskorak ostvaren je kroz uključivanje u međunarodne projekte i inicijative, koje su omogućile razmjenu znanja, unapređenje upravljačkih praksi i jačanje institucionalnih kapaciteta.

Takođe, saradnja sa lokalnim zajednicama dodatno je osnažena kroz zajedničke aktivnosti, čime se doprinosi boljoj integraciji zaštite prirode i lokalnog razvoja.
Istovremeno, kontinuirana saradnja sa različitim partnerima doprinijela je većoj vidljivosti nacionalnih parkova na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i njihovom pozicioniranju u okviru relevantnih mreža i inicijativa.
Međutim, i dalje postoji potreba za daljim unapređenjem koordinacije i sistematičnijim pristupom razvoju partnerstava, kako bi se u potpunosti iskoristili potencijali saradnje, posebno u kontekstu povlačenja sredstava iz međunarodnih fondova i jačanja uloge lokalnih zajednica u procesima upravljanja.
U narednom periodu preporučuje se:

- nastaviti i intenzivirati saradnju sa međunarodnim organizacijama kroz aktivno učešće u projektima i inicijativama.
- jačati partnerstva sa nacionalnim institucijama u cilju koordinisanog djelovanja i efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjima.
- unaprijediti uključivanje lokalnih zajednica kroz participativne modele saradnje i zajedničke razvojne inicijative.
- povećati kapacitete za pripremu i implementaciju međunarodnih projekata, posebno u dijelu pristupa fondovima EU i drugim donatorskim programima.
- razvijati mehanizme za sistemsko praćenje i evaluaciju saradnje i njenih efekata.

Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim partnerima predstavlja ključan segment daljeg razvoja i unapređenja upravljanja nacionalnim parkovima. Njeno kontinuirano jačanje doprinosi ne samo unapređenju zaštite prirodnih vrijednosti, već i razvoju održivih modela upravljanja, jačanju kapaciteta i boljoj integraciji parkova u šire društvene i međunarodne tokove.

Nerealizovane aktivnosti nijesu sprovedene uslijed kombinacije objektivnih okolnosti: kašnjenja prethodnih zadataka i ne održane obuke, nedostatka sistematizovanih radnih mjesta i angažovanja stručnjaka, izostanka inicijativa nadležnih institucija, ograničenih finansijskih sredstava i administrativnih procedura (saglasnosti, javne nabavke, Program objekata privremenih karaktera). Dodatno, realizacija pojedinih aktivnosti zavisila je od dostupnosti eksternih projekata, EU poziva i obuka, koji tokom izvještajnog perioda nijesu bili dostupni. Uprkos navedenim izazovima, ostvareni rezultati ukazuju na solidan nivo realizacije, a kroz saradnju sa relevantnim institucijama i apliciranje na projekte stvoreni su preduslovi da se preostale aktivnosti sprovedu u narednom periodu.

U narednom periodu potrebno je:

- Institucionalizovati i formalizovati socio-ekonomske forume;
- Intenzivirati aktivnosti na sanaciji i revitalizaciji šuma napadnutih potkornjakom od 2023. Godine;
- Aplicirati na projekte koji će unaprijediti zaštitu i održivi razvoj Parka i ojačati saradnju sa lokalnim stanovništvom kroz poboljšanje uslova na katunima;
- Izraditi Studiju kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u Parku;
- Razviti interpretativne i turističke programe obilaska Parka i oformiti edukativne staze;

- Izvršiti popravku i adaptaciju postojećeg i izvršiti nabavku novog mobiljara (klupe, stolovi, nadstrešnice, korpe za otpatke);
- Postaviti glavne, najavne i informativne table i smjerokaze ka i u Parku
- Izvršiti popravku - adaptaciju nekategorisanih puteva koji prolaze kroz Park;
- Izvršiti rekonstrukciju karaule u Gradinama;
- Na nivou JPNPCG potrebno je unaprijediti stručni kapacitet Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
- Uspostavljanje digitalnog katastra na prostoru Parka;
- Raditi na mjerama, radnjama i aktivnostima definisanim Akcionim planom za sukcesivno uklanjanje suvih stabala zaraženih potkornjakom;
- Definisati i urediti kamp prostor i parking prostor;
- Izraditi - postaviti naplatne kućice na 2 lokacije i
- Izvršiti obilježavanje granica Parka.

11. Tabelarni prikaz ciljeva i aktivnosti Programa

PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU – DINAMIKA I REALIZACIJA

STRATEŠKA OBLAST 1: ISTRAŽIVANJE, PRAĆENJE, OBNOVA I UNAPRJEĐENJE EKOSISTEMA, STANIŠTA I VRSTA	
Cilj 1.1.	***Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad , softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika***
Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unaprijeđena (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period	
Aktivnost 1.1.4	**Izvršiti analizu literaturnih i terenskih podataka unijetih u bazu**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi i reviziji podataka o flori sa akcentom na prioritetne vrste*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijediti podaci značajni za sagledavanje stanja floističkog diverziteta NP Prokletije, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES). Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.1.5	**Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste**
Indikator aktivnosti	*Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom Qgis i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog i/ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.2	***Utvrđeno nulto stanje povremenih kraških jezera (turloga) i zapadnobalkanskih alpijskih tresava (Narthecion scardici) potencijalnih NATURA 2000 staništa***
Indikator cilja: Broj kartiranih potencijalnih NATURA 2000 staništa i definisano stanje dijagnostičkih vrsta	
Aktivnost 1.2.1	**Kartirati stanišni tip *3180 Povremena kraška jezera (turlozi) na prostoru Ropojanskog jezera**
Indikator aktivnosti	*Urađene mape distribucije za stanišni tip *3180*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Biće određene: dijagnostičke vrste, njihova pokrovnost, pratilice i reprezentativnost. Dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovoditi mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*167,30€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.2.2	**Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *3180**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip *3180*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Napomena	Aktivnost će se realizovati u okviru 1.2.1.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*255,64€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.2.4	**Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *7250**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip *7250*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*159,37€* *Budžet CG*
Cilj 1.3	***Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe***
Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisanih kontrola kroz aplikaciju	
Aktivnost 1.3.3	**Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju sa mapom staništa koja su pod pritiskom*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza podataka sa terena, unijetih u Exel bazu, i mapirati staništa koja su pod pritiskom ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Mobilna aplikacija izrađena ali nije održana obuka za nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije. Sa obukom se kasnilo zbog izrade aplikacije
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.3.4	**Izvršiti analizu stanja i mapirati staništa na kojima je vršeno ubiranje**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju sa mapom staništa koja su pod pritiskom*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza podataka sa terena, unijetih u Exel bazu, i mapirati staništa koja su pod pritiskom ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost je zavisila od realizacije 1.3.1., 1.3.2. i 1.3.3. PU NP Prokletije za 2021-2025. Godine pomenute aktivnosti su kasnile sa realizacijom te ova aktivnost zbog toga nije mogla biti realizovana

Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 1.4	***Očuvani šumski ekosistemi***
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost 1.4.1	**Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu na mreži bioindikacijskih tačaka. Izvještaj o stanju „tagovanih" stabala.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na utvrđenim bioindikacijskim tačkama izvršiće se prikupljanje podataka o opštem zdravstvenom stanju šumskih ekosistema. Izvršiće se postavljanje i praćenje stanja „tagovanih'' stabla u dvije prostorne jedinice na prostoru PC Babino polje – Treskavac. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*350,00€ Budžet CG*
Aktivnost 1.4.2	**Sprovoditi monitoring dendrometriskih i ekoloških aspekata šumskih ekosistema**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu dendrometriskih i ekoloških aspekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se prikupljanje podataka o zdravstvenom stanju šumskih ekosistema. Podaci će se prikupljati sa područja na kojima su evidentirane ili primijećene određene promjene u šumskim ekosistemima. Postavljanje feromona i feromonskih klopki u cilju suzbijanja i monitoringa štetnih vrsta potkrnjaka. Napraviće se presjek opšteg zdravstvenog stanja stabala koja nisu ''tagovana'' i ''tagovanih'' stabala. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*5860,00€ Budžet CG*
Aktivnost 1.4.3	**Sprovoditi sanitarno-higijenske aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Količina doznačene drvne mase u šumskim ekosistemima*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se uklanjanje stabala u cilju zaštite i unapređenja sanitarno-higijenske funkcije šuma. Aktivnosti će se sprovoditi na osnovu izvještaja Službe zaštite, nakon čega će stručna služba provjeriti stanje i preduzeti dalje mjere. Aktivnosti sječe i transporta realizovaće se na osnovu Zakona o šumama i drugih unutrašnjih akata JPNPCG.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*635,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 1.4.4	**Sprovoditi mjere zaštite od požara**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka protiv-požarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nabavka protivpožarne opreme je većinski izvršena tokom 2024. Nabaviće se dodatni broj naprtnjača.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Planirana aktivnost nije realizovana uslijed nedostatka finansijskih sredstava, koja su planirana u vidu donacija. Shodno tome, nije pokrenut postupak javne nabavke potrebne opreme niti su preduzimane mjere u vezi sa sprovođenjem tenderske procedure.
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.4.5	**Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema**
Indikator aktivnosti	*Izrađena interaktivna baza. Broj unijetih podataka u bazu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se prostorna baza podataka (GIS) za potrebe prikupljanja i analize terenskih i drugih podataka. Terenski podaci će se prikupljati specijalizovanim GPS uređajem.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 1.5	***Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira***
Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka	
Aktivnost 1.5.1.	**Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni Lepidoptera**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazi*
Opis aktivnosti i	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti Lepidoptera, kao i

njen prioritet	dopunjavanje liste monitoringom. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.5.2	**Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka**
Indikator aktivnosti	Izvještaj o nultom stanju dnevnih leptira
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*230,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.6	***Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca***
Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.6.1	**Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prioritet 1
Stepen realizacija	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 1.6.2	**Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o nultom stanju*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inverterizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*170,00€* *Budžet CG*
Cilj 1.7	***Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje vrsta ptica grabljivica***
Indikator cilja: Izrađena lista vrsta ptica grabljivica i njihova brojnost u Parku	
Aktivnost 1.7.1	**Generisati literaturne i terenske podatke o prisutnosti i stanju ptica grabljivica**
Indikator aktivnosti	*Broj unesenih podataka u bazi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istražiti i sakupiti literature podatke o fauni ptica grabljivica. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.7.2	**Vršiti monitoring najznačajnijih vrsta grabljivica**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se protokol monitoring za najznačajnije vrste dnevnih grabljivica i u skladu sa protokolom sprovoditi monitoring. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	270,00€ *Budžet CG*
Cilj 1.8	***Očuvane populacije slijepih miševa***
Indikator cilja: Broj istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.8.2	**Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovešće se terenska istraživanja upotrebom ultrazvučnih detektora i nevidljivih mreža u cilju prikupljanja podataka o aktivnosti i distribuciji vrsta slijepih miševa. Na osnovu prikupljenih podataka izvršiće se kartiranje distribucije i njihovih skloništa. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	250,00€ *Budžet CG*

Aktivnost 1.8.3	**Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa**
Indikator aktivnosti	*Definisani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodno prikupljenih podataka izvršiće se analiza faktora ugrožavanja i definisaće se adekvatne mjere konzervacije. Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 1.9	***Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna***
Indikator cilja: Izrađena lista prisutnih vrsta sa mapom distribucije i ocjenom stanja populacija	
Aktivnost 1.9.2.	**Monitoring stanja vrsta iz porodice kuna**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj monitoringa o stanju vrsta iz porodice kuna*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se terenska istraživanja sa ciljem prikupljanja podataka o prisutnosti i aktivnosti vrsta iz porodice kuna. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	220,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 1.9.3.	**Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna**
Indikator aktivnosti	*Izrađene mape distribucije potencijalnih staništa*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prikupljenih terenskih istraživanja izradiže se lista prisutnih vrsta iz porodice kuna i kartirati njihova staništa. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 1.10	***Utvrđeni koridori krupnih sisara***
Indikator cilja: Identifikovani koridori za krupne sisare na prostoru Parka sa mapom distribucije	
Aktivnost 1.10.4	**Sprovoditi monitoring krupnih sisara**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o sprovedenom monitoringu i mapirani koridori*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom kamera-zamki i registrovanjem tragova prisutnosti utvrdiće se distribucija i aktivnost krupnih sisara na području parka. Preko

	projekta “Forest Connect” planirano je markiranje jedne jedinke mrkog medvjeda u cilju definisanja značajnih koridora. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Dio troškova koji se odnose na realizaciju Forest Connecta projekta doniraće se iz sredstava koja se obezbjeđuju iz projekta i to 6.000,00€
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	400,00€ donacija
Cilj 1.11	***Obezbjeđena prihrana za krupne sisare tokom zimskih mjeseci***
Indikator cilja: Uspostavljena funkcionalna hraništa	
Aktivnost 1.11.1	**Vršiti prihranu krupnih sisara tokom zimskih mjeseci na hraništima**
Indikator aktivnosti	*Količina utrošene hrane i soli*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na teritoriji Parkova će se obnavljati i održavati hraništa za krupne sisare. Vršiće se prihrana sisara i jarebica na prostoru Parka.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Prihrana divljih životinja je na apel Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove obustavljena zbog rizika širenje afričke kuge svinja.
Odgovornost	Direktor Parka; Služba ambijentalne higijene
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove procjeni da je prihrana bezbjedna (prihrana je na apel Uprave trenutno obustavljena zbog rizika širenja afričke svinjske kuge).
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.11.2	**Izgraditi nova hraništa i solila**
Indikator aktivnosti	Izgrađena 6 hraništa i solila
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izgradiće se 6 hraništa i solila na lokalitetima: Babino Polje dva, Hridska krivina dva, i dva na ulaz u Hrid.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Prihrana divljih životinja je na apel Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove obustavljena zbog rizika širenje afričke kuge svinja.
Odgovornost	Direktor Parka; Služba ambijentalne higijene
Napomena	Od realizacije aktivnosti se odustalo iz razloga šta što su sve aktivnosti na prihrani obustavljena zbog rizika širenja afričke svinjske kuge
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€

Cilj 1.12	***Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa***
Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou	
Aktivnost 1.12.1	**Monitoring hidroloških objekata**
Indikator aktivnosti	Ispitan kvalitet vode Hridskog jezera, obezbijeđena dugoročna zaštita i održivo korišćenje
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršiće se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju nije vršio monitoring u ovom Parku
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju; Uprava za vode; Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€

STRATEŠKA OBLAST 2: OČUVANJE, UNAPREĐIVANJE I PROMOCIJA KULTURNO-ISTORIJSKIH I ETNOGRAFSKIH VRIJEDNOSTI I POTENCIJALA	
Cilj 2.1	***Očuvana materijalna kulturna baština***
Indikator cilja: Broj Istraženih i valorizovanih elemenata materijalne kulturne baštine Parka	
Aktivnost 2.1.2	**Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje implementiraju nadležne institucije**
Indikator aktivnosti	Broj realizovanih projekata i sprovedenih mjera zaštite
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sa stručnim timom Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore obaviće se arheološko rekognosciranje potencijalnih arheoloških lokaliteta na prostoru Parka i užeg okruženja, kao prva faza budućih detaljnih istraživanja i iskopavanja. Prioritet 2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovan ekspert za materijalno kulturno nasleđe
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.1.3	**Pokretati inicijative za uspostavljanje zaštite kulturnih dobara**
Indikator aktivnosti	*Broj pokrenutih inicijativa. Broj zaštićenih kulturnih dobara*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to kulturno dobro. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovan ekspert za materijalno kulturno nasleđe
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 2.2	***Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka***
Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturna baština Parka	
Aktivnost 2.2.1	**Prikupljati starije fotografije i razglednice iz plavsko-gusinjske regije u elektronskoj formi, od institucija i pojedinaca koji ih posjeduju**
Indikator aktivnosti	*Broj digitalizovanih elemenata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto građa i razglednice iz plavsko-gusinjskog kraja u digitalnoj formi. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovan ekspert za materijalno kulturno nasleđe
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.2.2	**Formirati elektronsku bazu umjetničkih radova sa motivima plavsko-gusinjske regije akademskih likovnih stvaralaca**
Indikator aktivnosti	*Broj digitalizovanih elemenata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se umjetnički radovi sa motivima plavsko-gusinjske regije akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi i formirati digitalna baza podataka. Prioritet 3
Stepen realizacije	Nerealizovano

Razlog ne realizacije	Nije angažovan ekspert za materijalno kulturno nasleđe
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.2.3	**Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih tematskih izložbi*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se tematske izložbe povodom značajnih datuma, na prijedlog angažovanog eksperta za materijalnu kulturnu baštinu. Prioritet 3
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije angažovan ekspert za materijalno kulturno nasleđe
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 2.3	***Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine***
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	**Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka**
Indikator aktivnosti	*Broj popisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Markiranje NKN, gdje bi prikupljena dokumentacija bila iskorišćena za potrebe upisa novog elementa u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasljeđa Crne Gore Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	283,37€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.2	**Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara**
Indikator aktivnosti	*Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Tokom istraživačkog rada prikupiće se podaci od pojedinaca koji čuvaju običajnu praksu znanja i vještine, koji se manifestuju kroz kontinuitet živog nasljeđa Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	200,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.3	**Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa**
Indikator aktivnosti	*Broj popunjenih upitnika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se popunjavanje obrazaca u vidu Upitnika za svaki evidentirani elemenat NKN Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	107,70€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.4	**Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijative za uspostavljanje zaštite elementa nematerijalnog kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza , osobenosti i značaja koje ima to nematerijalno dobro Prioritet 2
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Na osnovu stručne procjene, nijedan elemenat nije iniciran za upis u Registar zaštite, jer nije imao značaj i vrijednost kojoj podliježe ovaj vid zaštite
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	105,41€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.5	**Organizovati manifestacije i učestvovati na sajmovima, izložbama i kulturno-umjetničkim programima koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajmova*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Unaprijediti NKN kroz osmišljavanje i realizovanje manifestacija od posebnog značaja za Park, kao i sajmova i izložbi i kulturno-

	umjetničkih programa
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	480,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 2.3.6	**Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih projekata zaštite i valorizacije NKN*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija oblasti i zaštite kulturnog nasljeđa , iniciraće se projektne aktivnosti na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine Prioritet 2
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nadležne institucije iz oblasti kulturnog nasljeđa ove godine nisu inicirale nijedan program kojima bi se inkorporirale naše aktivnosti,
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
Napomena	Finansijsko učešće JPNPCG zavisi od odobrenih projekata relevantnih institucija, pa se sredstva JPNPCG ne mogu sada projektovati
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Aktivnost 2.3.7	**Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine“**
Indikator aktivnosti	*Realizovan program „Dani evropske baštine“*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pod okriljem inicijative “Dani evropske baštine” za tekuću godinu na zadatu temu ukoliko korespondira sa ovim parkom, kreiraće se i realizovati program obilježavanja manifestacije. Prioritet 2
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1750,63€ Budžet CG

STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA

Cilj 3.1	***Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija***
Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period	
Aktivnost 3.1.1	**U saradnji sa osnovnim školama sprovoditi postojeće edukativne programe**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa osnovnim školama koje gravitiraju u Parku osmisliće se i organizovati edukativne radionice. Osmisliće se i organizovati i radionice za djecu predškolskog uzrasta - vrtiće i za djecu sa posebnim potrebama, sa kojima se radilo tokom 2024. Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	648,39€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.2	**U skladu sa nastavnim programima osmisliti edukativne materijale**
Indikator aktivnosti	*Broj izrađenih edukativnih materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Štampa pripremljenog edukativnog materijala (flora, fauna, kulturno nasleđe, ponašanje u parku, itd) Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Napomena	Aktivnost je realizovana kroz saradnju sa OEBS-om
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	400,64€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.3	**U saradnji sa TO obilježiti značajne ekološke datume**
Indikator aktivnosti	*Broj obilježenih ekoloških datuma*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne edukativne i tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih ekoloških datuma i to: - 21. mart - Svjetski dan šuma - 22. april - Dan planete zemlje - 22. maj - Svjetski dan biodiverziteta - 05. jun - Dan zaštite životne sredine - 31. jul - Dan NP Prokletije - 26. septembar - Dan čistih planina - 04. oktobar - Svjetski dan zaštite životinja - Dani dijaspore Prioritet 1.
Status realizacije	Realizovano

Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Plav, TO Gusinje
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1000,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.4	**U saradnji sa TO Plav i Gusinje osmisliti i sprovesti ciljane interpretativne programe obilaska Parka**
Indikator aktivnosti	*Sprovedeni osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Turističkim organizacijama, shodno njihovom interesovanju, započet će se sprovođenje programa obilaska Parka, osmišljenog 2024. kroz interpretaciju jedne od ponuđenih staza. Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Plav, TO Gusinje
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	200,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.1.5	**U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore formirati nove edukativne staze**
Indikator aktivnosti	*Formirane nove edukativne staze*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se analiza i dati prijedlog za formiranje edukativne staze u predjelu Kofiljača - Treskavac Prioritet 1.
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2756,12€ Budžet CG
Cilj 3.2	***Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou***
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost 3.2.1	**Sprovoditi PR kampanje**
Indikator aktivnosti	*Broj sprovedenih PR kampanja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovodiće se PR aktivnosti u cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti i turističke ponude, najznačajniji ekološki datumi, različite manifestacije i događaji. Promocija ukupnih aktivnosti realizovaće se u saradnji sa medijima, objavljivanjem informacija i fotografija na sajtu (www.nparkovi.me) i društvenim mrežama (Instagram, Facebook) i You tube-a. Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor

	JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	817,90€ Budžet CG
Aktivnost 3.2.2	**Učestvovati na turističkim sajmovima**
Indikator aktivnosti	*Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i međunarodnim sajmovima turizma koji se budu oglašavali tokom programske godine. Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	301,00€ Budžet CG
Aktivnost 3.2.3	**Organizovati manifestacije i događaje**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih manifestacija i događaja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO Gusinje i Planinarskim društvom Očnjak organizovaće se planinarska tura Zijova staza. U saradnji sa Planinarskim društvom Karanfil organizovaće se planinarska tura Hamdova staza. U saradnji sa TO Plav i TO Gusinje organizovaće se hodanje na krpljama za sve zainteresovane posjetioce. U saradnji sa TO Plav organizovaće se planinarske ture: Tromeđa, Putačama Hrida, Abdijino jezero, Staza iznenađenja, Bajrak. U saradnji sa lokalnim zajednicama organizovaće se manifestacija „Dani katuna.“ Organizovaće se Regionalna zimska manifestacija "Jedan dan, jedan vrh, skijaš tri države - Tromeđa" , u saradnji sa partnerima sa kojima je tokom 2024. potpisan memorandum o manifestaciji - Planinarskim savezom CG, Psk „Hrid", Opštinom Plav, Opštinom Gusinje, kosovskim opštinama Peć, Dečani i Junik i albanskom opštinom Tropoja. Prioritet 1
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2372,22€ Budžet CG
Aktivnost 3.2.4	**Izraditi promotivni materijal**
Indikator aktivnosti	*Količina izrađenog promotivnog materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada promotivnog materijala, brošura, kataloga, flajera, postera i sl. Prioritet 1.
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	

Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	585,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 3.2.5	**Izraditi propagandni materijal**
Indikator aktivnosti	*Količina izrađenog propagandnog materijala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa propagandnog materijala (olovke, planeri, vrećice, majice i sl.) sa logom i motivima NP Prokletije Prioritet 1.
Status realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	553,67€ *Budžet CG*
Napomena	Iznos od 117,10€ su sredstva obezbijeđena preko projekta ,,Eco Dali" - Evropski dan parkova
Aktivnost 3.2.6	**Izraditi autentični suvenir Parka**
Indikator aktivnosti	*Objavljen i sproveden konkurs, izabran autentičan suvenir Parka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se konkurs za izradu autentičnog suvenira Parka Prioritet 1.
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije usvojen novi vizuelni identitet Parka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Napomena	Realizacija aktivnosti je uslovljena izradom i usvajanjem novog vizuelnog identiteta za NP Prokletije
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 4: TURIZAM ZASNOVAN NA AKTIVNOM ODMORU U PRIRODI	
Cilj 4.1	***Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka***
Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture	
Aktivnost 4.1.2	**Izgraditi i urediti novi Centar za posjetioce**
Indikator aktivnosti	*Izrađen novi Centar za posjetioce*
Opis aktivnosti i njen prioritet	S obzirom da je završen postupak dobijanja vlasništva nad karaulom Gradine, predviđena je izgradnja novog Centra za posjetioce na tom mjestu. U saradnji sa Opštinom Gusinje razmotriće se mogućnost pripreme projektne dokumentacije izgradnje novog Centra za posjetioce u dolini Grebaje (u skladu sa PPPN NP Prokletije). Prioritet 1.
Status realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nedovoljno finansijskih sredstava. Uspostavljena saradnja sa Agencijom za investicije Crne Gore, sa ciljem razmatranja

	modela privatno - javnog partnerstva
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Veza aktivnost 4.1.12
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ Kapitalni budžet
Aktivnost 4.1.6	**Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka i u Parku**
Indikator aktivnosti	*Broj dopunjenog informativnog mobilijara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti novih 7 najavnih, odnosno glavnih i 7 informativnih - sa pravilima ponašanja u Parku Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku je proces pribavljanja saglasnosti nadležnih organa i institucija, kao i obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju. Nakon dobijanja svih potrebnih dozvola i osiguranja finansijskih sredstava, pristupiće se sprovođenju postupka javne nabavke i realizaciji aktivnosti.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	15000,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.7	**Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza**
Indikator aktivnosti	*Broj adaptiranih elemenata informativnog mobilijara*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Obnoviće se i/ili postaviti novi informativni mobilijar u zavisnosti od stanja postojećih tabli i smjerokaza nakon zimskog perioda. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	1990,80€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.8	**U saradnji sa Planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju pješačkih staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Planinarskim savezom i TO Plav izvršiće uređenje staze: Vardište - Gradec - Karaula Feratovića. Analiza stanja staze urađena je u 2024. Razmotriće se mogućnost pokretanja Inicijative za uvrštavanje ove staze u lokalni registar planinarskih staza. Izvršiće se uređenje, markacija staze “Dolina vukova” (katunska staza koja vodi od sela Bogajiće, preko Kofiljače, Bjelaje i do Hridskog jezera. Unaprijediće se staza prema najvećem vrhu Crne Gore, Zla Kolata: obnova markacije, nova signalizacija i par info tabli. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano

Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2320,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.9	**U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o uređenju biciklističkih staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Biciklističkim savezom Crne Gore izvršiće se analiza stanja biciklističke staze „Gusinje-Dolina Ropojane-Gusinje“, radi utvrđivanja stanja staze (prohodnost, markacija, mobilijar, informativne table itd.) i dati plan njenog uređenja. Uz izvještaj će se priložiti fotografije sa terena i GPS snimak. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.1.10	**Izgraditi vidikovce na lokacijama: Kofiljača, Horolac, Vezirova brada, Bogićevića**
Indikator aktivnosti	*Izgrađeni vidikovci*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na lokacijama Vezirova Brada, Hasova Bogićevica i Bor Radončića postaviće se zaštitne ograde, odmorišni mobilijar i panoramske table. Tokom 2024. je urađeno idejno rješenje. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nepostojanje programa privremenih objekata
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00 € Budžet CG
Aktivnost 4.1.11	**Izgraditi i rekonstruisati odmarališta i česme**
Indikator aktivnosti	*Izrađena i rekonstruisanja odmarališta i česme*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Rekonstrukcija i izgradnja novih odmarališta i česama na ulazu u katune: Treskavac, Hasova Bogićevica, Hrid, Popadija, Grebajski Zastan, Horolac. Prioritet 2.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Troškove realizacije je moguće pokriti iz donacija
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	7400,00€ donacija
Aktivnost 4.1.12	**Izvršiti rekonstrukciju i/ili adaptaciju karaula na teritoriji**

	Parka koje nisu u funkciji i izvršiti prenamjenu istih (u funkciji posjetilaca)
Indikator aktivnosti	*Izvršena rekonstrukcija i/ili adaptacija karaula na lokacijama Gradine.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Projekat rekonstrukcije karaule na Gradine predat za kapitalne investicije. Veza sa aktivnošću 4.1.2 Prioritet 2.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nedovoljno finansijskih sredstava. Uspostavljena saradnja sa Agencijom za investicije Crne Gore, sa ciljem razmatranja modela privatno - javnog partnerstva
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo unutrašnjih poslova
Napomena	Aktivnost će se realizovati u zavisnosti od dobijenih sredstava iz kapitalnog budžeta. JPNPCG će se pridržavati odredaba Zakona o zaštiti prirode (Sl. list CG br.51/08 i 62/13), a koje se odnose na pribavljanja dozvole od Agencije za zaštitu prirode.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.1.17	**Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom**
Indikator aktivnosti	*Izrađena rampa za pristup osoba sa invaliditetom ispred Centra za posjetioce u Gusinju i ispred novog Centra za posjetioce*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U okviru idejnog rješenja za adaptaciju Centra za posjetioce, pristupiće se i izradi rampe za osobe sa invaliditetom. Veza sa aktivnosti 4.1.2 Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom izvještajnog perioda prioritet je bio usmjeren na hitne operativne aktivnosti, dok će realizacija ove aktivnosti biti razmatrana u narednom periodu uz obezbjeđivanje finansijskih sredstava.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Cilj 4.2	***Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji***
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost 4.2.1	**Razviti nov turistički proizvod posmatranje ptica**
Indikator aktivnosti	*Izrađen program turističke ponude posmatranja ptica*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se idejno rješenje sa predmjerom i predračunom infrastrukture za posmatranje ptica. Prioritet 2.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nepostojanje programa privremenih objekata

Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.2.2	**Razviti nov turistički proizvod posmatranje divljih životinja**
Indikator aktivnosti	*Izrađen program turističke ponude posmatranja divljih životinja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nakon postavljanja infrastrukture za posmatranje divljih životinja izradiće se program i promocija ove turističke ponude. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nepostojanje programa privremenih objekata
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Od realizacije aktivnosti se odustalo
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.2.3	**Osmisliti nove izložbene postavke u Centru za posjetioce**
Indikator aktivnosti	*Urađena nova izložbena postavka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se postavljanje nove izložbene postavke u Centru za posjetioce i izvršiće se nabavka prepariranih životinja, primjeraka biljaka, uraditi 3D reljef Prokletija. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Predat je projekat Interreg CG - AL na kojem je aplicirano za sredstva za novu izložbenu postavku
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj 4.3	***Upravljanje posjetiocima***
Indikator cilja: Uređen i funkcionalni sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka	
Aktivnost 4.3.1	**Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Centru za posjetioce na osnovu unaprijed pripremljene ankete sprovešće se anketiranje posjetilaca. Na osnovu sprovedene ankete dobiće se podaci o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	97,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.2	**Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o analizi uticaja posjetilaca u Parku na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Nadzornici Parka će registrovati eventualne negativne uticaje posjetilaca na području doline Grebaje i Hridskog jezera - kao najposjećenijih tačaka - kroz standardni protokol JPNPCG. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.3.3	**U saradnji sa Planinarskim i Biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza**
Indikator aktivnosti	*Izrađen elaborat o analizi svih vrsta staza*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanak sa Planinarskim savezom Crne Gore, planinarskim klubovima domaćinima i Biciklističkim savezom CG u svrhu analize korišćenja postojećeg sistema staza koja podrazumijeva broj posjetilaca na stazama, njihovu strukturu, period korišćenja staza, klubovi koji koriste staze i sl. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	54,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.4	**Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca**
Indikator aktivnosti	*Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se Studija kapaciteta nosivosti za područje Hrida i Hridskog jezera i doline Grebaje. JPNPCG je već pripremilo projekat vezan za izradu Studije kapaciteta. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana uslijed izostanka adekvatnih EU poziva na koje bi bilo moguće aplicirati radi obezbjeđivanja finansijskih sredstava neophodnih za njenu implementaciju, uključujući angažovanje stručnih eksperata i tehničku podršku.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 4.3.5	**Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)**
Indikator aktivnosti	*Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima. Efekat vidljivosti posjetilaca na Hridskom jezeru i u dolini Grebaje smanjen.*
Opis aktivnosti i njen	Izvršiće se reprint već rađenog lifleta “Leave no trace” - sedam

prioritet	principa za ponašanje posjetilaca u Parku. Afirmisaće se pravila odgovornog ponašanja u Parku. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	436,39€ *Budžet CG*
Aktivnost 4.3.6	**Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima) za različite ciljne grupe**
Indikator aktivnosti	*Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Program obilaska za različite ciljne grupe je osmišljen 2024. Započeće se njegovo sprovođenje - organizovanje posjeta. Uradiće se i vodič-brošura za lokacije Grebaje i okolina, Ropojana i okolina, Hridsko jezero i Bogićevica. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00 *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA	
Cilj 5.1	***Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju***
Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata	
Aktivnost 5.1.1	**Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite životne sredine i prirode**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza.*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pojašnjavaće se i precizirati procedure za provođenje radnji i aktivnosti na teritoriji NP Prokletije Prioritet 2.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	90,71€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.2	**Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja**

Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative za procedure i postupak načina rada i usvajanja planova i programa u odnosu na zaštićeno područje Prioritet 2,
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	50,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.3	**Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine**
Indikator aktivnosti	*Broj realizovanih zajedničkih projekata*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim NVO iz opština koje gravitiraju na teritoriji NP Prokletije pripremaće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	250,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.4	**Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja**
Indikator aktivnosti	*Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative za saradnju lokalnim organizacijama na prostoru Gusinja i Plava, prvenstveno planinarskim klubovima, izdavaocima smještaja, sportskim udruženjima, sa ciljem unapređenja rada Nacionalnog parka, poboljšanja infrastrukture i konkretnijih benefita po lokalno stanovništvo Prioritet 2.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	50,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.5	**Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu**
Indikator aktivnosti	*Memorandumi o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Potpisaće se memorandumi o saradnji sa susjednim Nacionalnim parkovima, sa kojima se NP Prokletije graniči: Nacionalni park “Albanski Alpi “ iz Albanije i Nacionalni park “Bjeshket e Nemuna” sa Kosova. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Održano je više online sastanaka sa predstavnicima iz Albanije. Uspostavljen je plan zajedničkih aktivnosti za narednu 2026

	godinu.
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.6	**Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti na uspostavljanju partnerskih odnosa sa zaštićenim područjima na nacionalnom i međunarodnom nivou. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Vrijeme realizacije	
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	650,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.7	**Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)**
Indikator aktivnosti	*Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	2500,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.8	**Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potrebama Parka i javnim pozivima**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Vrijeme realizacije	
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	201,13€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.9	**Realizacija projektnih aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Izvještaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnosti*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1

Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od projekata koji će se realizovati tokom 2025.godine.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	228,79€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.1.10	**Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata**
Indikator aktivnosti	*Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih. Prioritet 3
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U izvještajnom periodu nije bilo dostupnih odgovarajućih obuka koje bi bile usklađene sa potrebama Službe.
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	450,00€ *Budžet CG*
Cilj 5.2	***Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka***
Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno sarađuju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.	
Aktivnost 5.2.1	**Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju u Parku**
Indikator aktivnosti	Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	403,11€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.2	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede**
Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa klasterom ‘’katuni’’ (domaćinstva koja se bave tradicionalnim načinima privređivanja) u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva. Prioritet 3
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	

Odgovornost	Direktor Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	304,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.3	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima**
Indikator aktivnosti	*Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenira koji će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	516,09€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.4	**Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode**
Indikator aktivnosti	*Uspostavljen geografski sertifikat*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Formiraće se radna grupa koja će nastaviti sa daljim koracima neophodnim za uspostavljanje geografskog sertifikata. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine aplicirano je na projekat *Mountain for All*, kroz koji je planirana sistemska razrada i promocija geosertifikata, ali realizacija daljih aktivnosti zavisi od obezbjeđenja projektnih sredstava
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.5	**Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG**
Indikator aktivnosti	*Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima u Parku Prioritet 2.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	465,23€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.6	**Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini**
Indikator aktivnosti	*Izrađen i realizovan Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini*

Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu podnijetih zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume, izvršiće se odobravanje korišćenja šuma u privatnoj svojini. Realizacija zahtjeva će se regulisati na osnovu stručne procjene stanja šume i donošenja rješenja za svaki zahtjev posebno. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati do 01.12.2024. godine, za plansku 2025. godinu, kako je definisano Zakonom o šumama (Sl. List 47/15) Nakon dostavljanja zahtjeva, direktor Javnog preduzeća obrazuje komisiju koja će donijeti Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*350,00€* *Budžet CG*
Aktivnost 5.2.7	**Obezbijediti drvne sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva**
Indikator aktivnosti	*Količina drvenih sortimenata koja je dodjeljena lokalnom stanovništvu na osnovu upućenih zahtjeva*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno zakonu i Internoj proceduri za prodaju šume lokalnom stanovništvu, izvršiće se prodaja drvnih sortimenata ruralnom stanovništvu sa područja Parka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine nije pribavljena saglasnost od strane Agencije za zaštitu životne sredine da se dozvoljava uklanjanje sanitarnih stabala
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Služba fizičke zaštite NP
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*0,00€*
Cilj 5.3	**Socio-ekonomski razvoj područja Parka**
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost 5.3.1	**Izraditi socio-ekonomskou analizu šireg područja**
Indikator aktivnosti	*Broj definisanih klastera i njihovo uključivanje u socio-ekonomski forum*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu kreirane baze podataka i izdeferenciranih posebnih klastera uradiće se evaluacija stanja koja odražava socio ekonomske karakteristike područja sa prijedlogom mjera sa njegovo unapređenje Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i

	održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	193,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 5.3.2	**Redovno održavati socio-ekonomske forume**
Indikator aktivnosti	*Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim izvještajima*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa Programom i uspostavljenom bazom podataka održati sastanke sa predstavnicima turističke privrede i lokalnih zajednica sa prostora opština Plav i Gusinje. Shodno potrebi i temi sastanka obezbijediti učešće ministarstava nadležnih za turizam, ekologiju, prostorno planiranje i šumarstvo i drugih institucija. Prioritet 2.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	276,74€ *Budžet CG*

STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.1	***Unapređenje fizičke zaštite Parka***
Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka	
Aktivnost 6.1.1	**Izvršiti povećanje broja izvršilaca u Službi zaštite**
Indikator aktivnosti	*Broj izvršilaca u Službi zaštite je povećan za dva*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Povećaće se broj nadzornika u službi zaštite, za još dva izvršioca. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije usvojena predložena sistematizacioja radnih mjesta
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 6.1.2	**Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite**
Indikator aktivnosti	*Broj organizovanih obuka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju usavršavanja nadzornika, stručne službe će u skladu sa potrebama, kroz predavanja, obuke i dr., vršiti obučavanje nadzornika za profesionalniji rad. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Troškovi realizacije i izvori finansiranja	310,00€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.3	**Izvršiti nabavku materijalno-tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštite Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture**
Indikator aktivnosti	*Izvršena nabavka*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno pravilniku o uniformi, naoružanju i identifikacionoj oznaci, izvršiće se nabavka dodatnih materijalno - tehničkih sredstava, shodno potrebi , za Službu zaštite i Službu ambijentalne higijene Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za javne nabavke
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	935,50€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.1.4	**U saradnji sa nadležnim inspekcijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesuiranih prijava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Održavaće se sastanci sa inspekcijskim službama i zajednički raditi na polju procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 6.1.5	**U saradnji sa odjeljenjem bezbjednost Plav i stanicom policije Gusinje vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti**
Indikator aktivnosti	*Broj podnesenih i procesuiranih prijava*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacija u slučaju vanrednih situacija Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj.6.2	***Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka***
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.1	Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za

	poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
Indikator aktivnosti	*Formirano radno tijelo*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijativa Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Upravi za gazdovanje šumama i lovištima, Agenciji za zaštitu životne sredine, Upravi za katastar i državnu imovinu, Opštini Plav i Opštini Gusinje za delegiranje člana, kako bi se formiralo radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor JPNPCG i direktor Parka
Napomena	Aktivnost je započeta tokom 2023.godine, ali do pisanja ovog Programa, Uprava za državnu imovinu i katastar i nakon upućenih urgencija nije delegira svog člana
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*298,98€* *Budžet CG*
Aktivnost 6.2.2	**Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka**
Indikator aktivnosti	*Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*285,00€* *Budžet CG*
Cilj 6.3.	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost 6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada
Indikator aktivnosti	*Broj sastanaka i broj definisanih procedura*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	

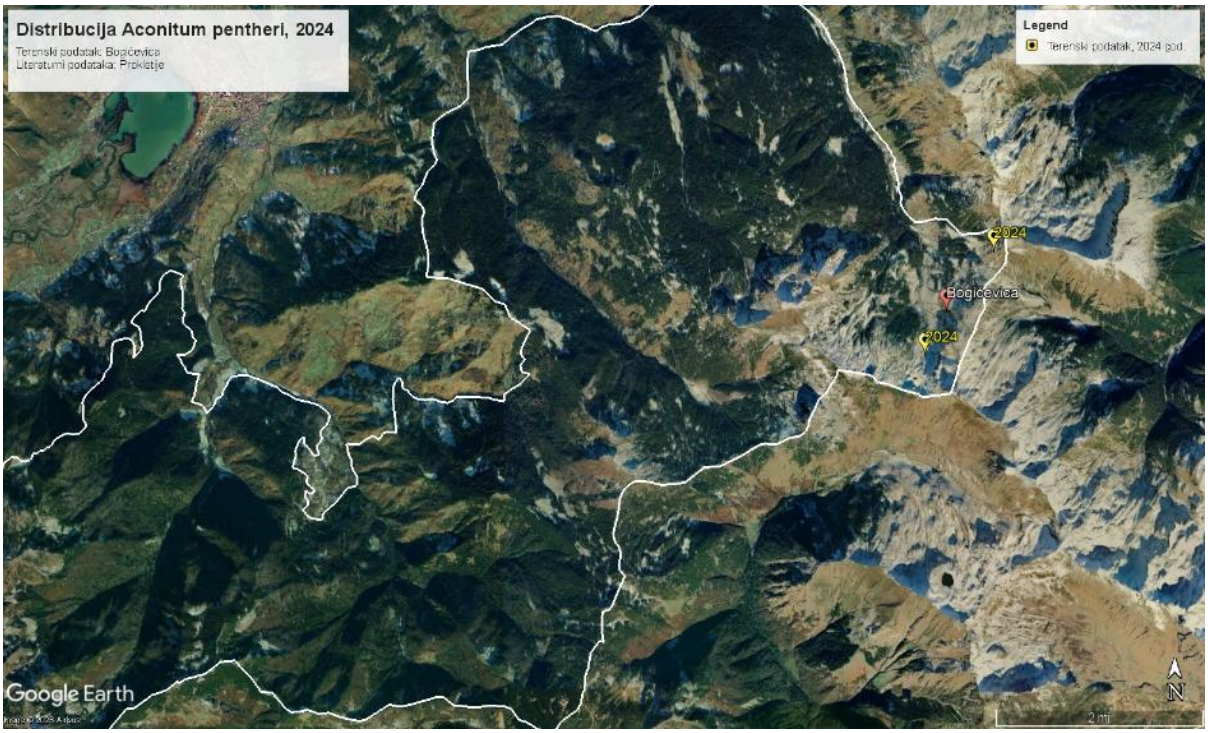
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	101,44€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka
Indikator aktivnosti	*Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Plav i Gusinje.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	488,37€ *Budžet CG*
Aktivnost 6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada
Indikator aktivnosti	*Broj preuzetih akcija i količina uklonjenog otpada*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Plav i Gusinje, NVO
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	*980,50€* *Budžet CG*

VANPLANSKE AKTIVNOSTI	
STRATEŠKA OBLAST 1: ISTRAŽIVANJE, PRAĆENJE, OBNOVA I UNAPREĐENJE EKOSISTEMA, STANIŠTA I VRSTA	
Cilj 1.4:Očuvani šumski ekosistemi	
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost	**Sprovesti revitalizaciju interventnih lokacija Horolac i Hridsko jezero**
Indikator aktivnosti	*Broj izrađenih zaloga od požarom uništenih stabala*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na opožarenim lokalitetima izvršiti doznaku stabala i selektivnu sječu. Od posječenih stabala izgraditi zaloge koji za cilj imaju

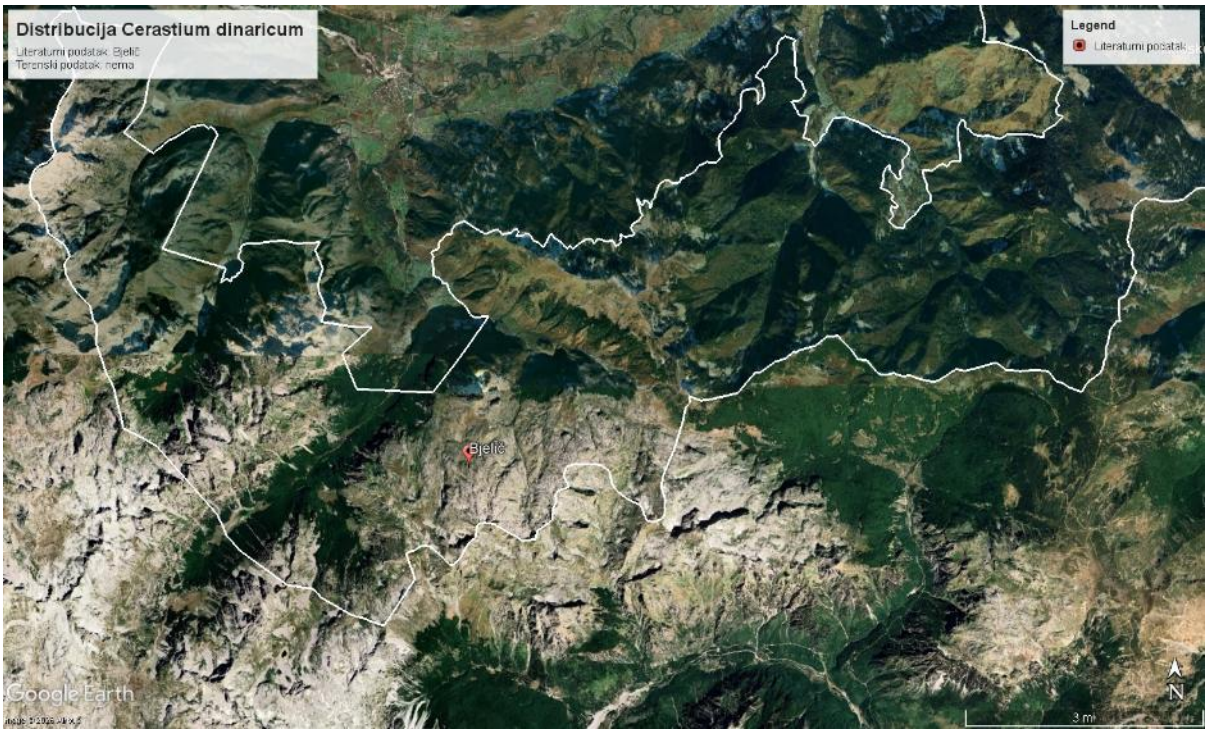
	sprječavanje erozije zemljišta i služe kao podloga za sadnju. Prioritet 1.
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP, Služba za projekte I međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost se djelimično poklapa sa Aktivnošću 1.4.3. s tim što je ova aktivnost finansirana od strane Programa Interreg Danube, a kroz projekat „Forest Connect“ i obuhvata površinu od 1.5 ha na lokaciji Horolac i 2.4 ha na lokaciji Hirdsko jezero i to opožarenog staništa na kome će se sprovesti mjere revitalizacije u cilju stvaranja zdravih klimatsko otpornih šuma. Troškovi će biti refundirani kroz projekat ForestConnect, ali ukupna budžetska linija za opremu i usluge za košenje i sadnju je zbirna i iznosi 5000 EUR.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	5000,00€ donacija
Aktivnost	**Monitoring potkornjaka**
Indikator aktivnosti	*Izvještaj o stanju populacija potkornjaka sa listom identifikovanih vrsta*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pregled literalnih podataka i prikupljanje potkornjaka u cilju identifikacije vrsta. Prioritet 1
Stepen realizacije	Realizovano
Potrebno za realizaciju	5 terenskih dana, prevoz, smještaj, oprema za prikupljanje i uzorkovanje
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	200,00€ *Budžet CG*
STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA	
Cilj 3.2	***Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou***
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost	**Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka**
Indikator aktivnosti	*Odštampane poštanske markice*
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice. Izvršiće se odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 3
Stepen realizacije	Realizovano
Razlog ne realizacije	

Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA	
Cilj 5.3	***Socio-ekonomski razvoj područja Parka***
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.	
Aktivnost	**Analiza anketa - pozitivnih i negativnih uticaja Parka na zainteresovane strane (stakeholders)**
Indikator aktivnosti	Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize
Opis aktivnosti i njen prioritet	Analiza anketa u cilju ažuriranja već postojećih podataka u vezi NP i njegove saradnje sa lokalnim zajednicama. U anketi učestvuje lokalno stanovništvo, posjetioci i privredna društva sa područja Parka.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije sprovedena anketa.
Odgovornost	Direktor Parka, Stručni saradnici za rad sa lokalnim zajednicama i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	30,00€ *Budžet CG*
STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.3	***Park bez otpada***
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost	**Mobilna aplikacija za mapiranje nelegalno odloženog otpada**
Indikator aktivnosti	Vrsta otpada, lokacije na kojima je otpad, broj prijava
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aplikacija koja omogućava korisnicima da brzo i jednostavno prijave lokacije na kojima je otpad nelegalno odložen. Korisnici će unositi koordinate, fotografije sa lokacije i opisivati vrstu otpada na osnovu koje će se praviti baza podataka nelegalnih odlagališta unutar Parka. Prioritet 2.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Izrada mobilne aplikacije je planirana u sklopu projekta LASPEH II koji je otpočeo krajem 2025.godine
Odgovornost	Direktor Parka i Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture.
Napomena	Troškovi izrade mobilne aplikacije su prikazani u NP Biogradska gora
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€

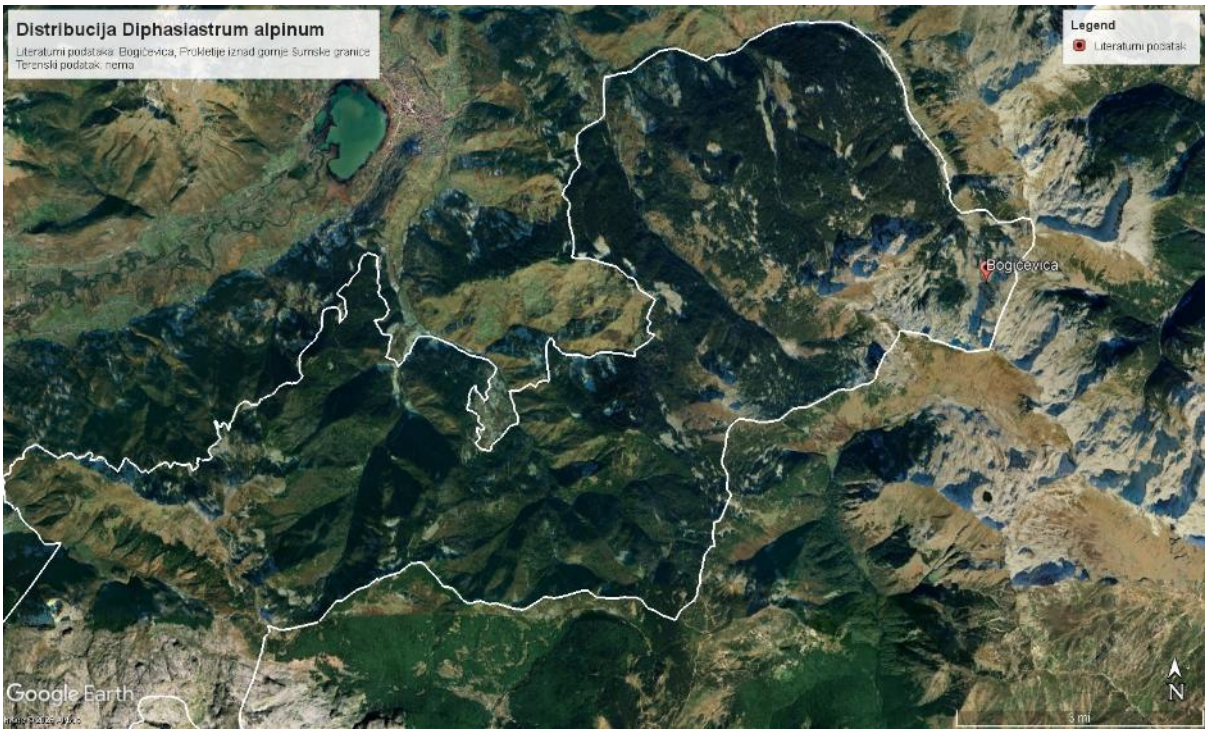
PRILOG

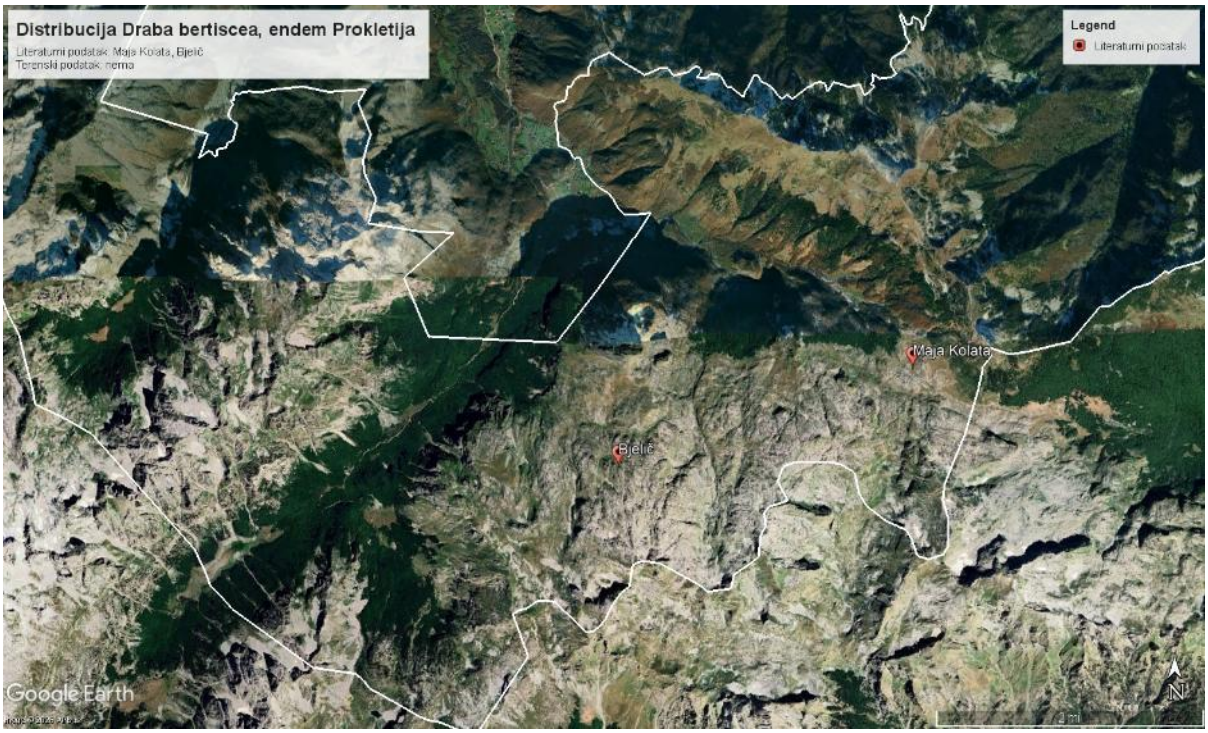
Mapa 1: Distribucija *Aconitum pentheri*

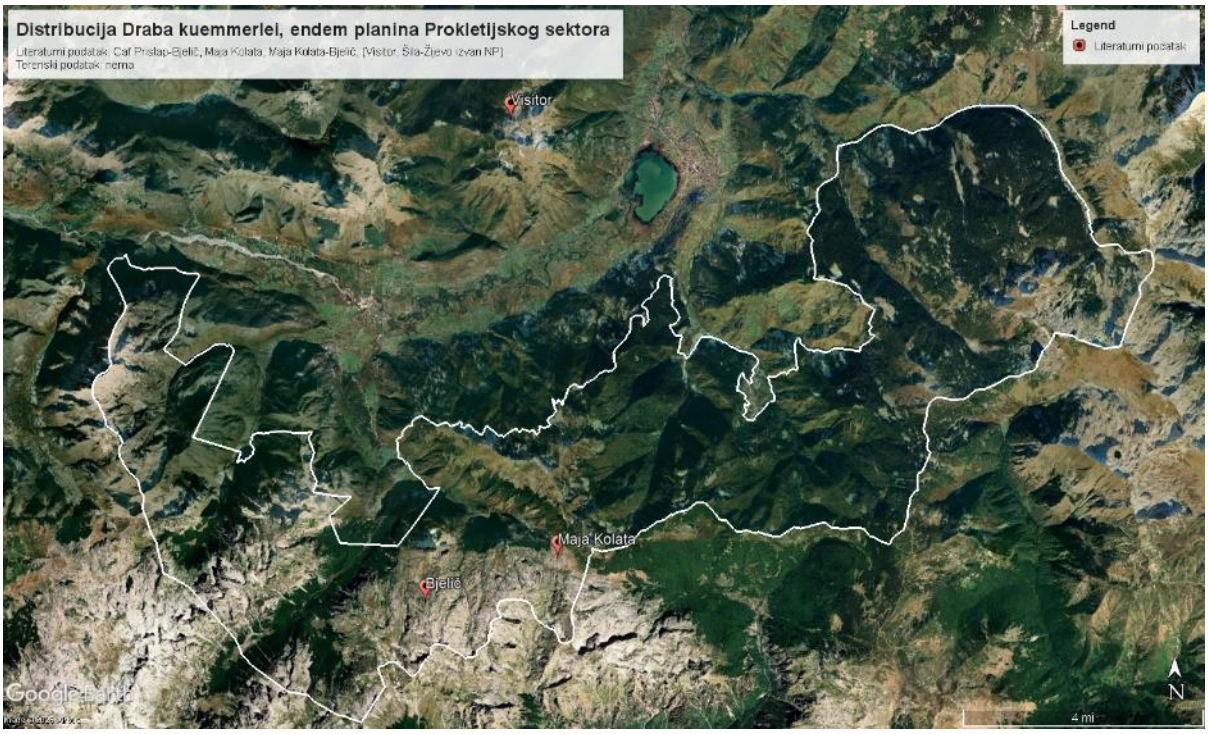
Mapa 2: Distribucija *Cerastum dinaricum*

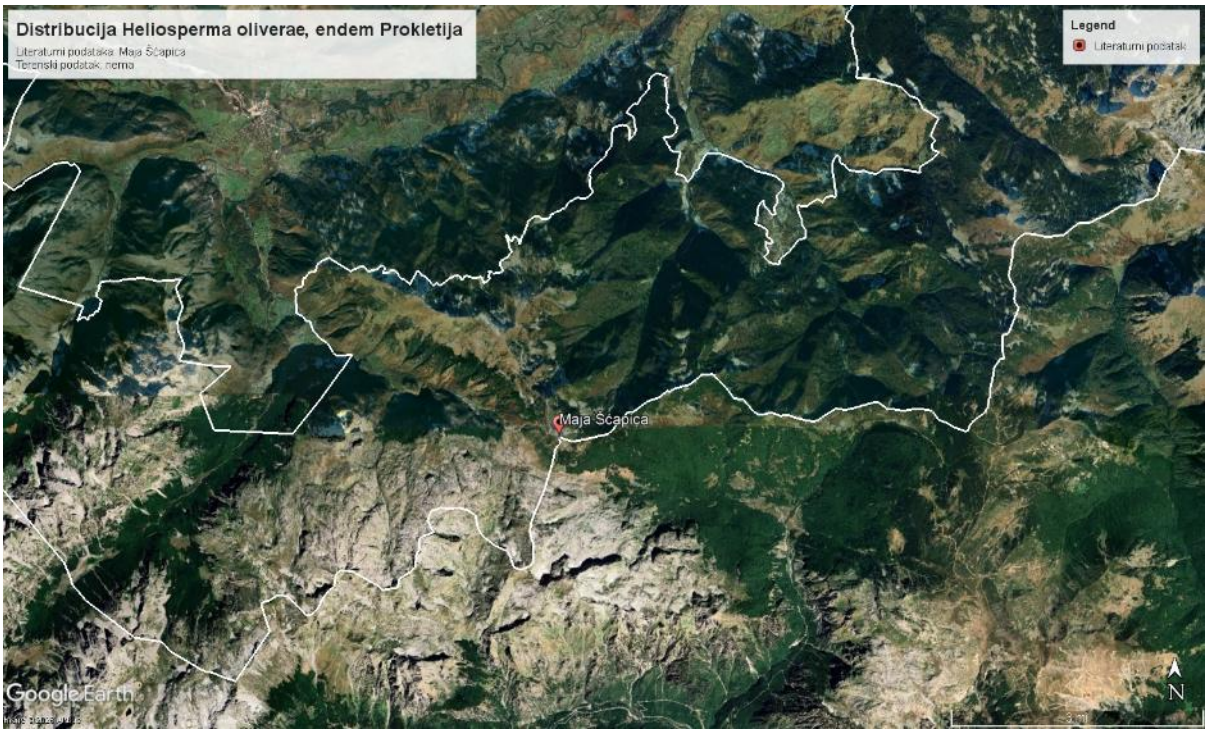
Mapa 3: Distribucija *Diphasiastrum alpinum*

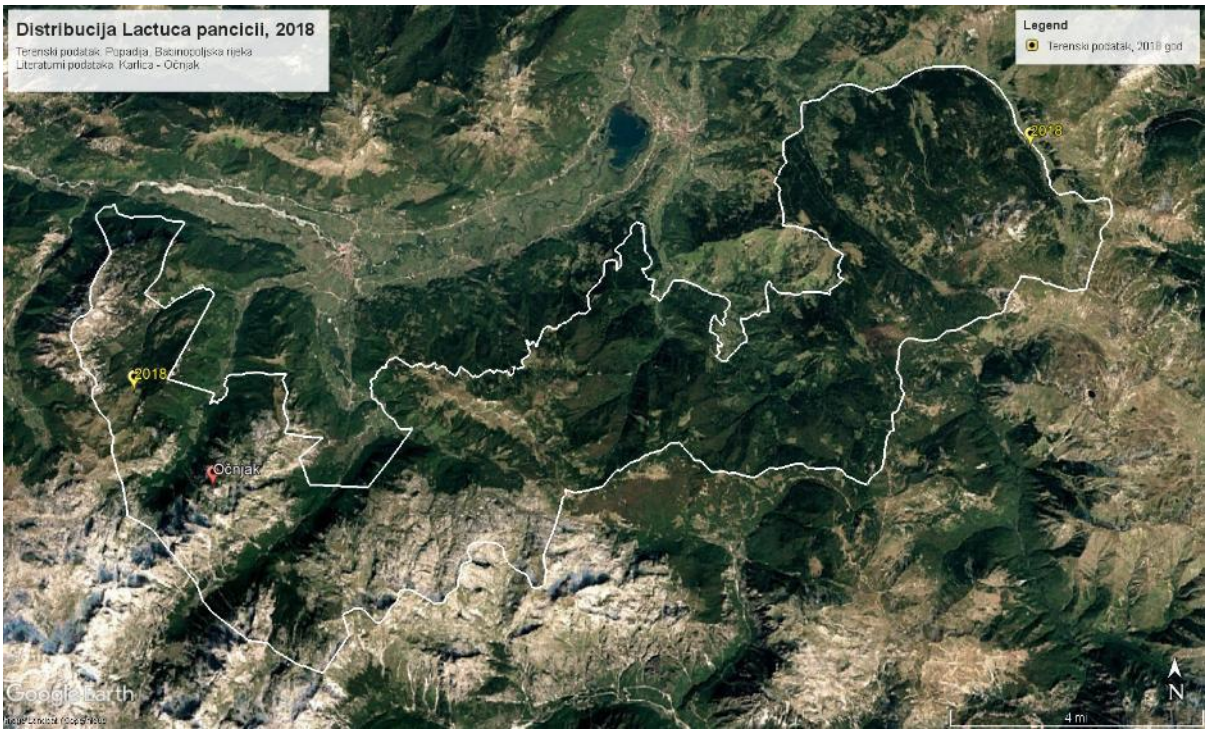
Mapa 4: Distribucija *Draba bertiscea* - endem Prokletija

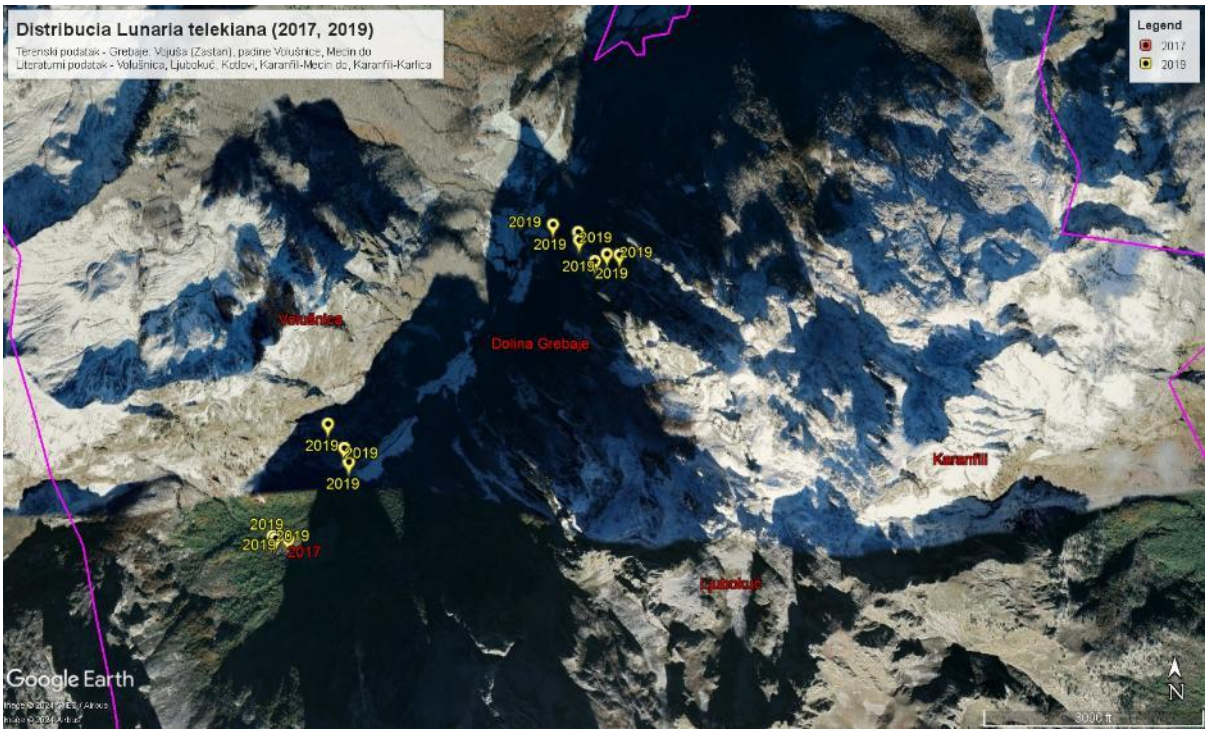
Mapa 5: Distribucija *Draba kuemmeriei* - endem Prokletijskog sektora

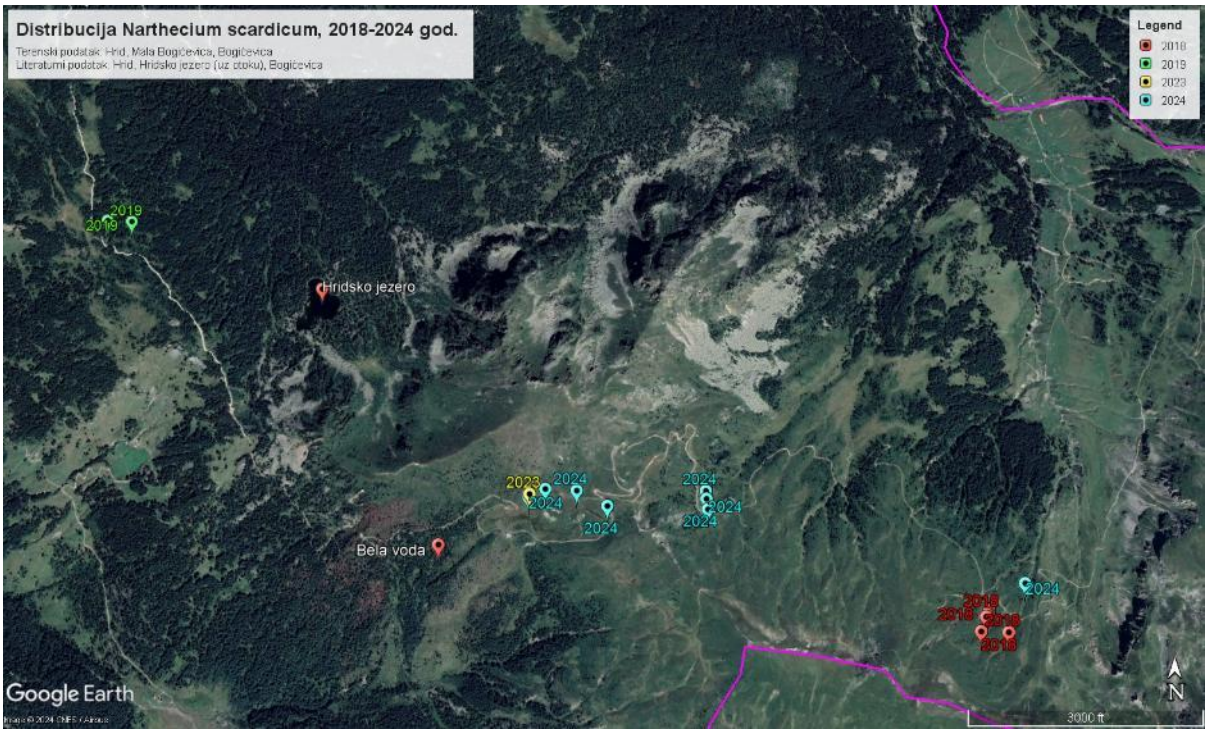
Mapa 6: Distribucija *Heliosperma oliverae* - endem Prokletija

Mapa 7: Distribucija *Lactuca pancicii*

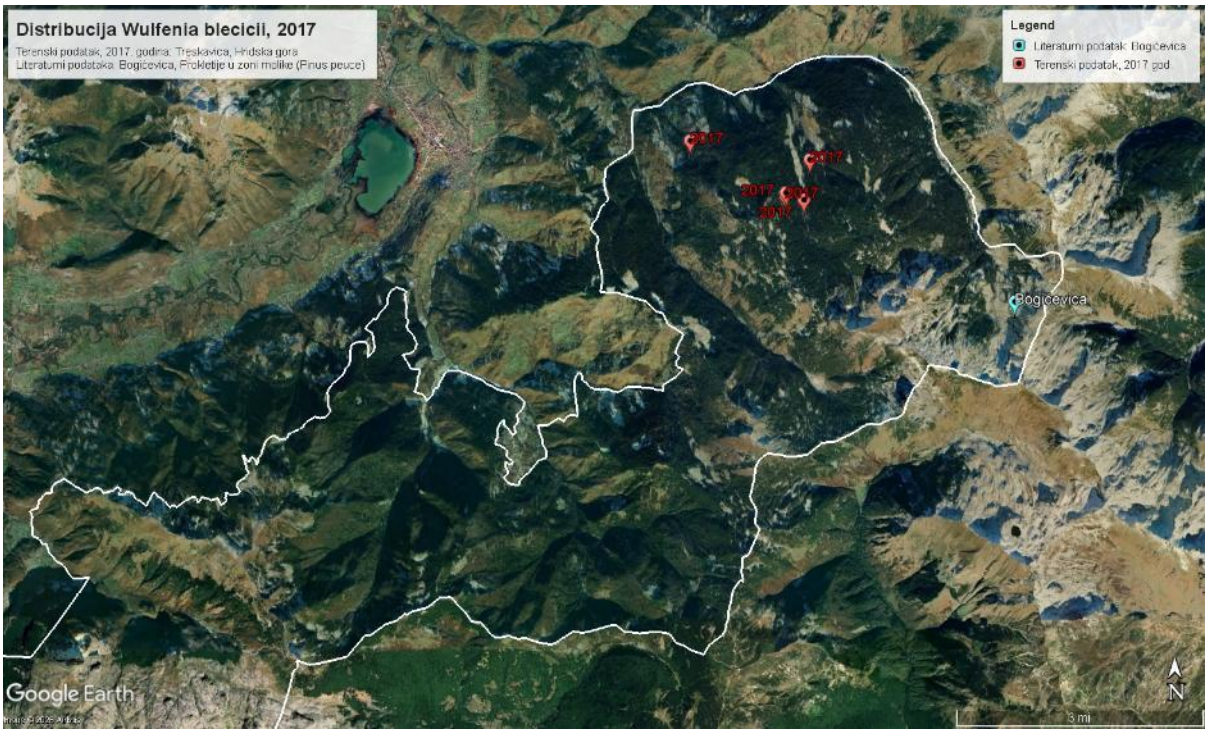
Mapa 8: Distribucija *Lunaria telekiana*

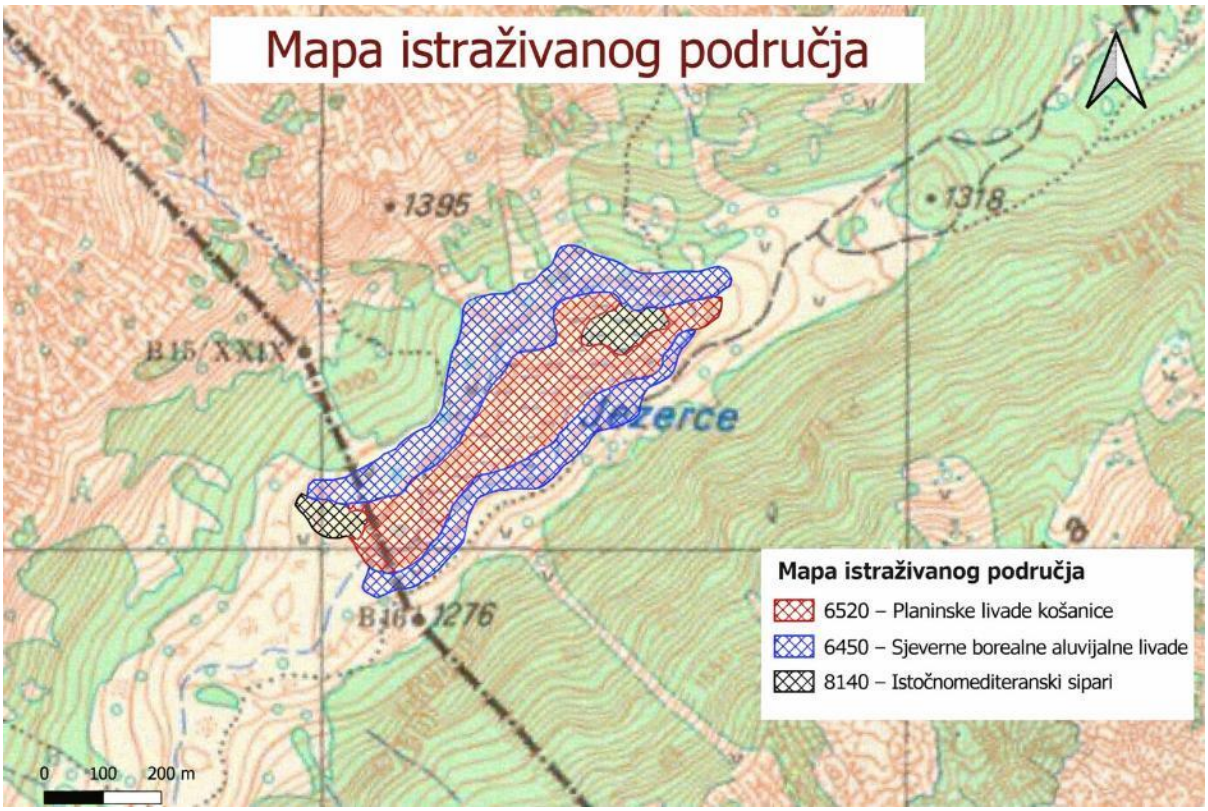
Mapa 9: Distribucija *Narthecium scardicum*

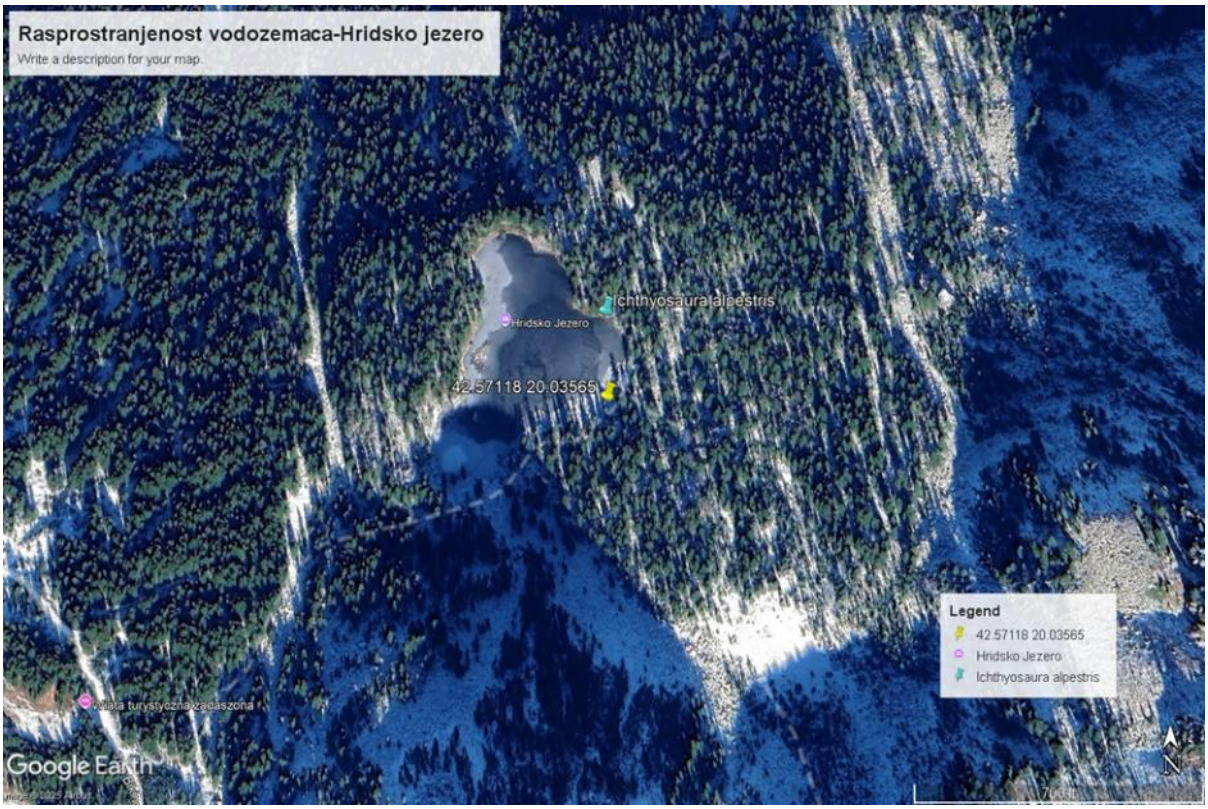
Mapa 10: Distribucija *Viscaria asterias*

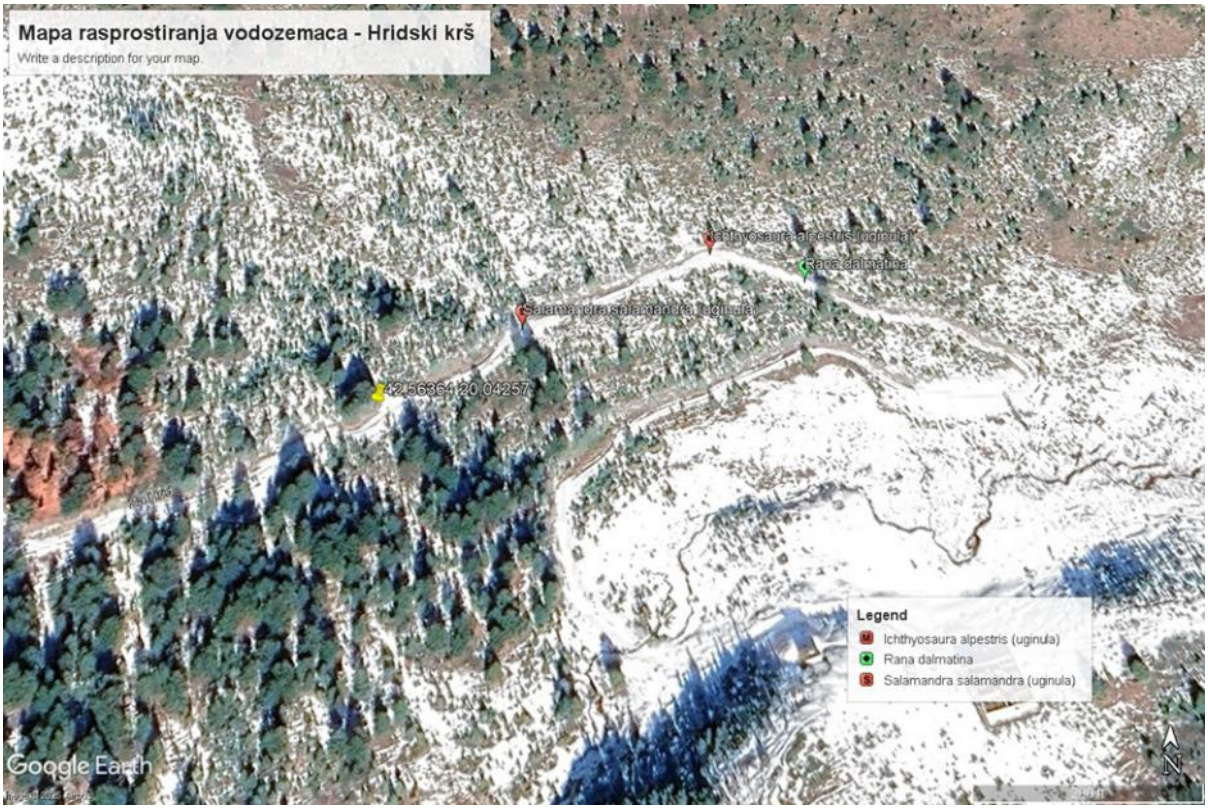
Mapa 11: Distribucija *Wulfenia blecicii*

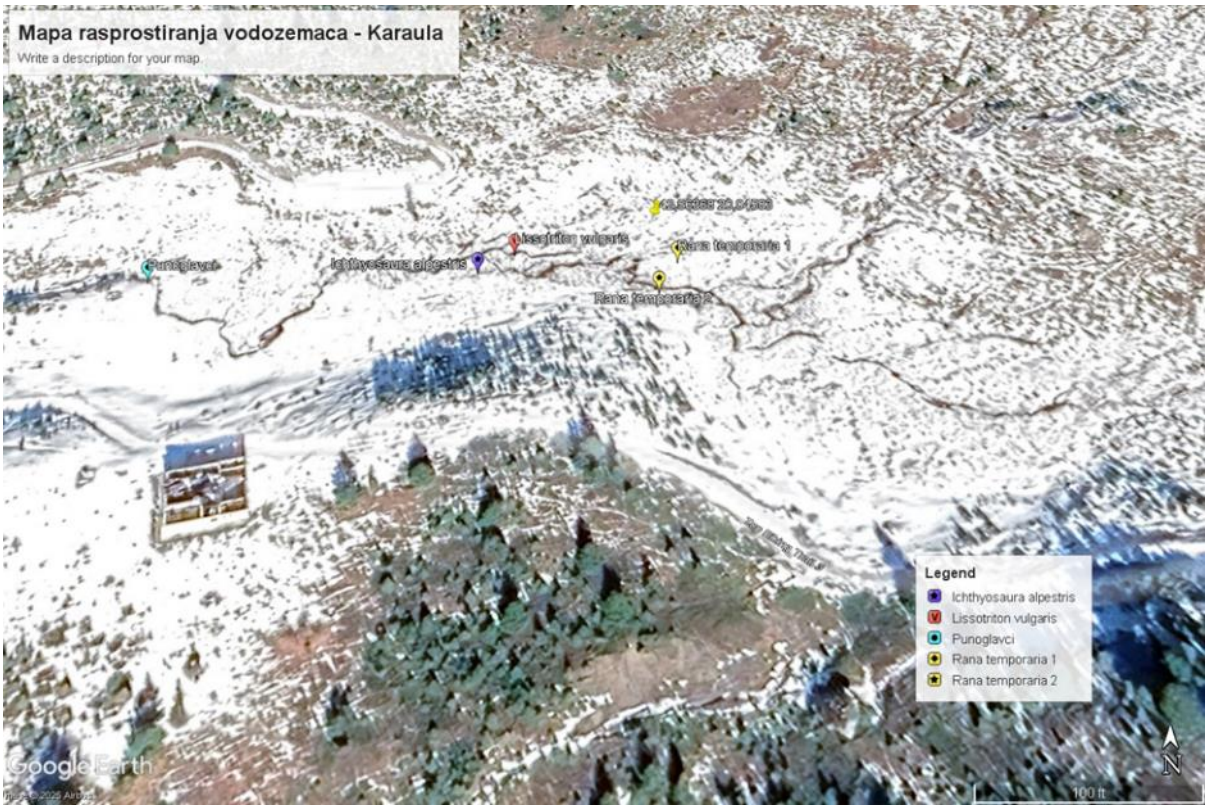
Mapa 12: Kartografski prikaz stanišnih tipova na lokalitetu Ropojansko jezero

Mapa 13: Mapa rasprostranjenja vodozemaca – Ropojansko jezero

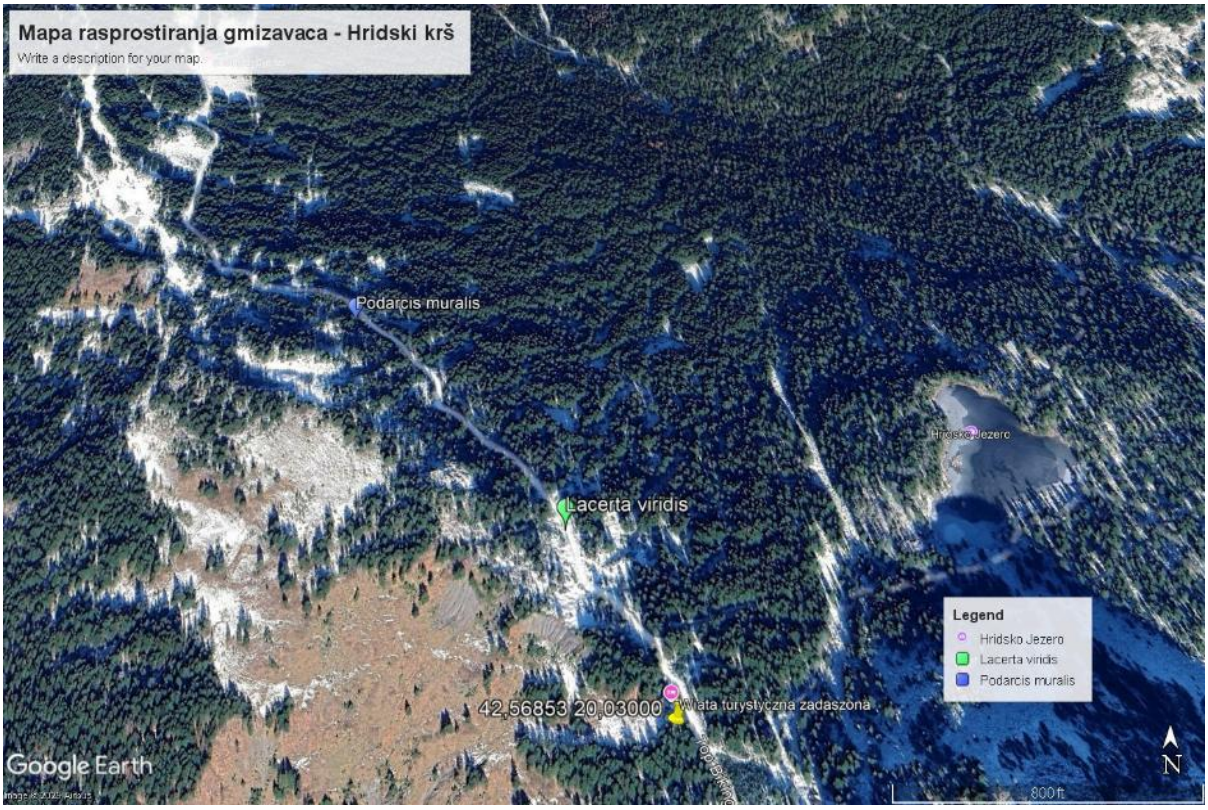
Mapa 14: Mapa rasprostranjenja vodozemaca – Hridski krš

Mapa 15: Mapa rasprostranjenja vodozemaca – Karaula

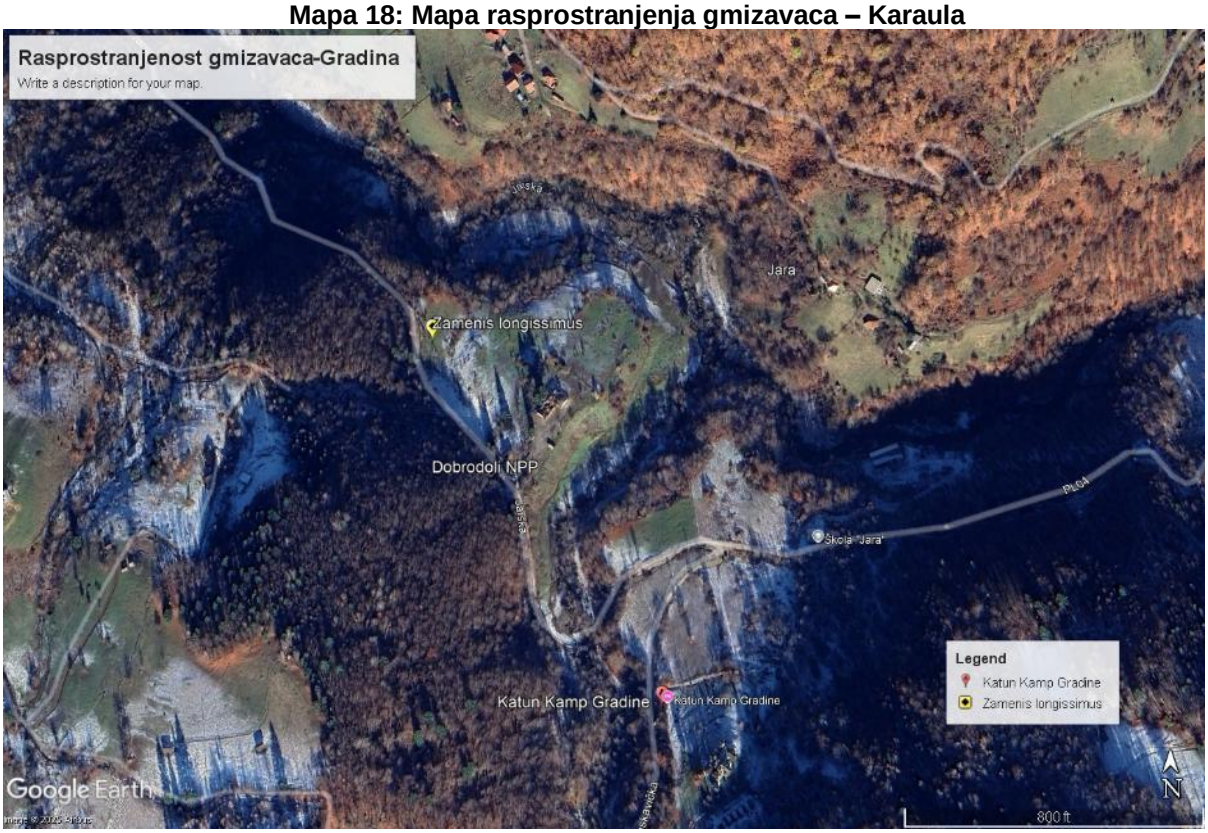
Mapa 16: Mapa rasprostranjenja gmizavaca – Ropojansko jezero

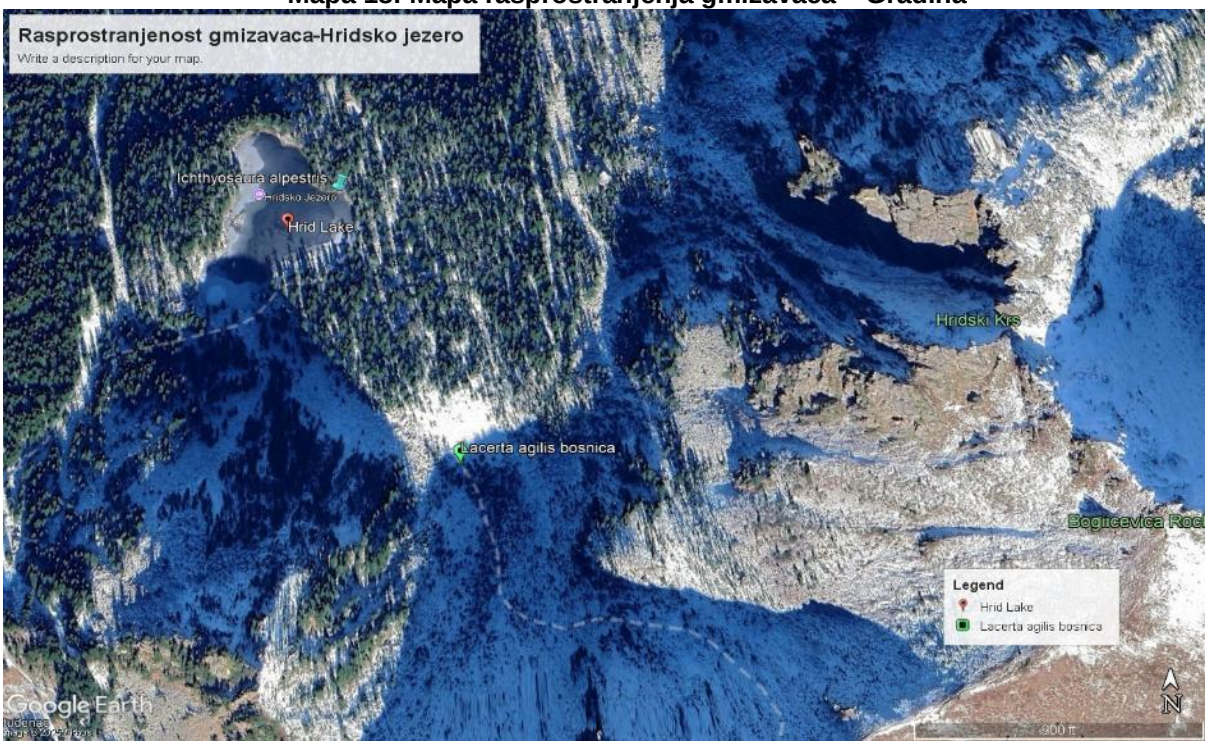
Mapa 17: Mapa rasprostranjenja gmizavaca – Hridski krš

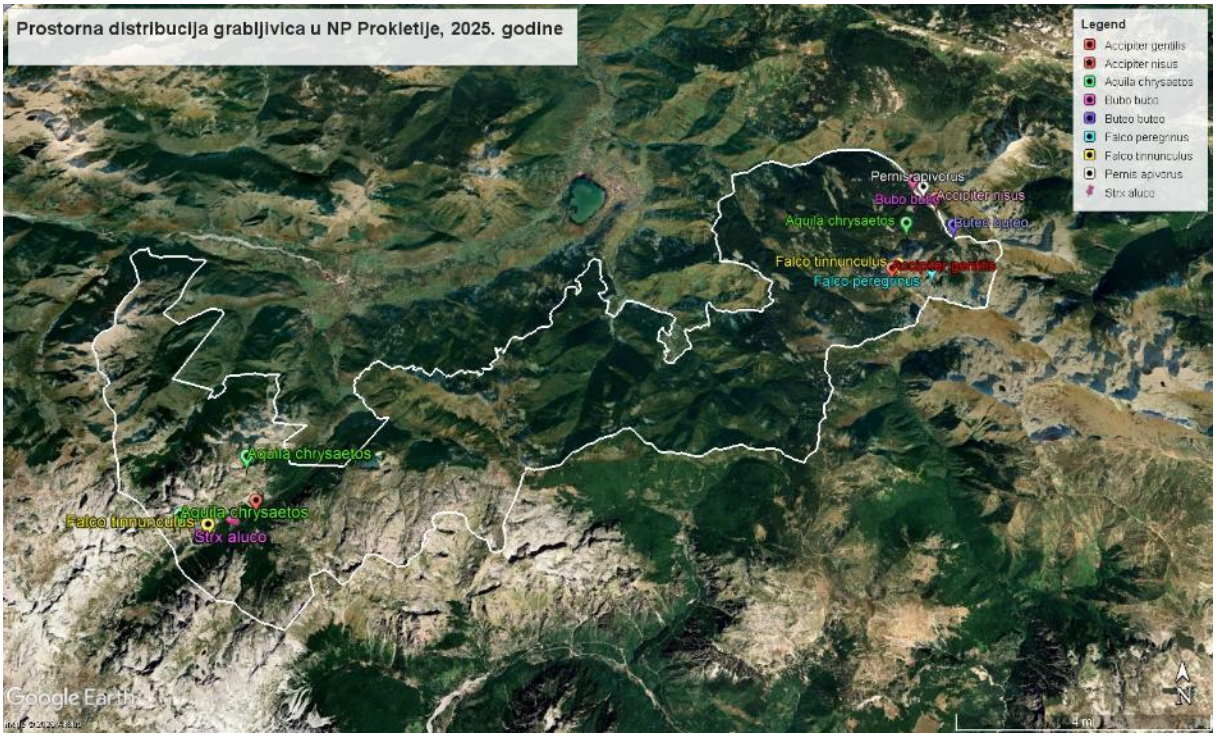
Mapa 18: Mapa rasprostranjenja gmizavaca – Karaula

Mapa 18: Mapa rasprostranjenja gmizavaca – Gradina

Mapa 19: Mapa rasprostranjenja gmizavaca – Hridsko jezero

Mapa 20: Prostorna distribucija ptica grabljivica

JAVNO PREDUZEĆE ZA UPRAVLJANJE
MORSKIM DOBROM CRNE GORE

NACRT

Izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja za Park prirode "Katič" za 2025. godinu

Budva, februar 2026. godine

SADRŽAJ:

1. UVOD..... 1

1.1. Zakonodavni okvir ... 1
1.2. Opis područja ... 1
1.3. Upravljač zaštićenim područjem ... 2
2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE ... 8
2.1. Zone zaštite ... 8
2.2. Sprovedene mjere zaštite ... 9
3. REALIZACIJA PLANA PO INDIKATORIMA PRAĆENJA USPJEŠNOSTI REALIZACIJE PLANA ... 9
3.1. Ciljevi i prikaz realizovanih mjera i aktivnosti po tematskim oblastima ... 9
3.1.1. Prikaz mjera i aktivnosti iz Godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem Park prirode „Katič" za 2024. godinu, a koje su realizovane tokom 2025. godine ... 21
3.2. Prikaz aktivnosti istraživanja i monitoringa ... 24
4. AKTIVNOSTI U ZAŠTIĆENOM PODRUČJU ... 25
4.1. Ekološke akcije ... 25
4.2. Edukacija ... 25
4.2.1. Aktivnosti realizovane od strane upravljača ... 25
4.2.2. Učešće upravljača ... 29
4.2.3. Posjećivanje Parka prirode „Katič" ... 32
4.2.4. Posjete drugim morskim zaštićenim područjima ... 33
4.3. Promocija ... 35
4.4. Međunarodni projekti ... 36
5. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA ZAŠTITU ... 39
5.1. Finansiranje Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore ... 39
5.2. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju planiranih aktivnosti ... 40
6. ZAKLJUČAK ... 44

NOSILAC IZRADE IZVJEŠTAJA O REALIZACIJI GODIŠNJEG PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA PARK PRIRODE "KATIČ" ZA 2025. GODINU

Javno preduzeće za upravljanja morskim dobrom Crne Gore

Ulica Popa Jola Zeca bb

85310 Budva, Crna Gora

www.morskodobro.me

PRIPREMIO RADNI TIM JAVNOG PREDUZEĆA ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM CRNE GORE:

Obrađivači Izvještaja o realizovanim aktivnostima u Parku prirode „Katič":

Ime i prezime	Radno mjesto ili funkcija	Organizaciona jedinica upravljača ili drugi subjekt
Dijana Došljak	Rukovodilac službe	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Nemanja Malovrazić	Koordinator za zaštitu prirode i životne sredine	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Milena Raičević	Samostalni saradnik za međunarodnu saradnju i projekte	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Aleksandra Ivanović	Samostalni saradnik za zaštitu prirode	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Marija Bajković	Samostalni saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Tamara Kaluđerović	Saradnik za administraciju	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Mirjana Knežević	Saradnik za edukaciju i interpretaciju	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra

---

Autori fotografija:

Arhiva Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Predrag Vučković

SKRAĆENICA	ZNAČENJE	SKRAĆENICA	ZNAČENJE
AZZŽS	Agencija za zaštitu životne sredine	**MS**	Ministarstvo saobraćaja
APD	Asocijacija „Parkovi Dinarida"	**NMP**	Nacionalni i međunarodni preduzetnici
DZR	Direktorat za ribarstvo	**NTO**	Nacionalna turistička organizacija
DZP	Direkcija za puteve	**NVO**	Nevladine organizacije
IBM	Institut za biologiju mora	**P**	Preduzetnici
ISP	Inspekcija sigurnosti plovidbe	**PF**	Profesionalni fotograf
JLS	Jedinice lokalne samouprave	**PS**	Privatni sektor
JPMDCG	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore	**R**	Ribari
JUOŠ	Javne ustanove Osnovne škole	**RI**	Ribarska inspekcija
JUSŠ	Javne ustanove Srednje škole	**RK**	Ronilački klubovi
K	Konsultant	**RSK**	Ribolovački-sportski klub
KP	Komunalna preduzeća	**TOBR**	Turistička organizacija Bar
KPBR	Komunalno preduzeće Bar	**TOBD**	Turistička organizacija Budva
KPBD	Komunalno preduzeće Budva	**UCG**	Univerzitet Crne Gore
KSR	Klub za sportski ribolov	**UP**	Uprava policije
LK	Lučka kapetanija	**UPSUL**	Uprava pomorske sigurnosti i upravljanja lukama
LS	Lokalno stanovništvo	**UZS**	Uprava za saobraćaj
MPNI	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	**UZZKD**	Uprava za zaštitu kulturnih dobara
MERS	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	**VCG**	Volonteri Crne Gore
MPPUDI	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine	**VLCG**	Vlada Crne Gore
MIN	Ministarstva	**ZK**	Zakupci kupališta
MF	Međunarodni fondovi	**ZHSCG**	Zavod za hidro i seizmologiju Crne Gore
MPŠV	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede		

1. UVOD

1.1. Zakonodavni okvir

Park prirode „Katič”, koji obuhvata morski akvatorijum sa pripadajućom obalom u dijelu opštine Budva i opštine Bar, nalazi se pod zaštitom u skladu sa Odlukom Vlade Crne Gore, koja je donijeta 25. oktobra 2021. godine. Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Parka prirode „Katič” (u daljem tekstu: Odluka) je donijeta u skladu sa odredbama iz člana 34 stav 5 Zakona o zaštiti prirode („Sl. list CG“, broj 54/16 i 18/19) i objavljena u „Sl. listu CG”, br. 113/21, 25. 10. 2021. godine. U njoj su pored predmeta/cilja zaštite i kategorije zaštićenog područja, definisane i granice i zone zaštite, principi i mjere zaštite i održivog razvoja, određen je upravljač zaštićenog područja – Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, kao i njegove obaveze vezane za izradu i sprovođenje plana upravljanja, godišnjih programa upravljanja, kao i ostalih neophodnih akata. Prema tome, Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Parka prirode „Katič” se temelji na navedenim zakonskim propisima, a podrazumijeva i dodjeljivanje adekvatnog nivoa zaštite i upravljanja. Svrha zaštite ovog prostora je očuvanje prirodnog pejzaža i ekosistema, te njihovog biodiverziteta, ali i očuvanje vrijednosti i atraktivnosti ovog prostora za sprovođenje naučnih istraživanja, uz edukativnu funkciju.

Studijom zaštite Parka prirode „Katič”, koja je urađena 2021. godine, a potom i Odlukom utvrđeno je da ovaj Park prirode predstavlja integrisano obalno i morsko zaštićeno područje koje je svrstano u IV kategoriju zaštićenih područja (član 30, stav 5) u koju spadaju područja u kojima su zaštićene divlje vrste biljaka i životinja i njihova staništa i kojima se upravlja radi njihove zaštite. Nakon Studije i Odluke, izrađen je i Plan upravljanja zaštićenim područjem Parkom prirode „Katič”, koji sadrži detaljne smjernice za petogodišnje upravljanje i aktivnosti na ovom području. S tim u vezi, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom kao upravljač Parka prirode „Katič”, a u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode je dužan da donosi Godišnje programe upravljanja za svaku godinu realizacije Plana, te nakon isteka godišnjeg perioda, podnosi resornom Ministarstvu Izvještaj o realizovanim aktivnostima.

Članom 59 Zakona o zaštiti prirode upravljač ovim zaštićenim područjem dužan je da dostavi Izvještaj o realizaciji plana upravljanja na osnovu godišnjeg programa upravljanja, koji sadrži podatke o:

i) realizaciji mjera zaštite;
ii) realizaciji plana po indikatorima praćenja uspješnosti realizacije plana;
iii) posjetama zaštićenim područjima;
iv) finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima od naknada za korišćenje zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

Imajuću u vidu odredbe definisane Zakonom o zaštiti prirode, te da je Plan upravljanja za Park prirode „Katič” 2023-2027. donesen 30. januara 2023. godine, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Ministarstvu nadležnom za poslove zaštite životne sredine dostavlja Izvještaj o realizovanim aktivnostima u Parku prirode „Katič” za 2025. godinu, koji sadrži: zakonodavni okvir, opis područja, informacije o upravljaču, prikaz realizovanih mjera zaštite i aktivnosti po indikatorima za praćenje uspješnosti, posjetama zaštićenim područjima i edukativnim aktivnostima, kao i finansijski osvrt na sredstva koja su utrošena u cilju očuvanja i unapređenja stanja Parka prirode „Katič”.

1.2. Opis područja

Geografski, područje Parka prirode „Katič” predstavlja integrisano obalno i morsko zaštićeno područje od Skočiđevojke na sjeverozapadu, do Maljevika na jugoistoku, u kome se štite zaštićene i ekološki

značajne morske i kopnene vrste i staništa. Cijelo područje je u vlasništvu države Crne Gore, odnosno Opštine Budva i Opštine Bar, i to na katastarskim parcelama u katastarskim opštinama Sutomore, Mišići, Buljarica II, Buljarica I, Petrovac i Reževići.

Cjelokupna površina Parka prirode je u potpunosti u zoni Morskog dobra i iznosi 2744.93 ha, od čega je:

(i) u morskom dijelu 276,90 ha u II zoni zaštite i 2291,77 ha u III zoni zaštite, dok je

(ii) u kopnenom – obalnom dijelu u III zoni zaštite 176.52 ha

Prostor Parka prirode „Katič" stavljen je pod zaštitu radi stvaranja uslova za opstanak i dugoročnu zaštitu velikog broja vrsta i staništa značajnih za zaštitu.

Od prirodnih vrijednosti Parka prirode „Katič", kao ciljne za zaštitu u morskom i kopnenom dijelu izdvajaju se sledeća staništa i vrste visoke reprezentativnosti (tabela br. 1):

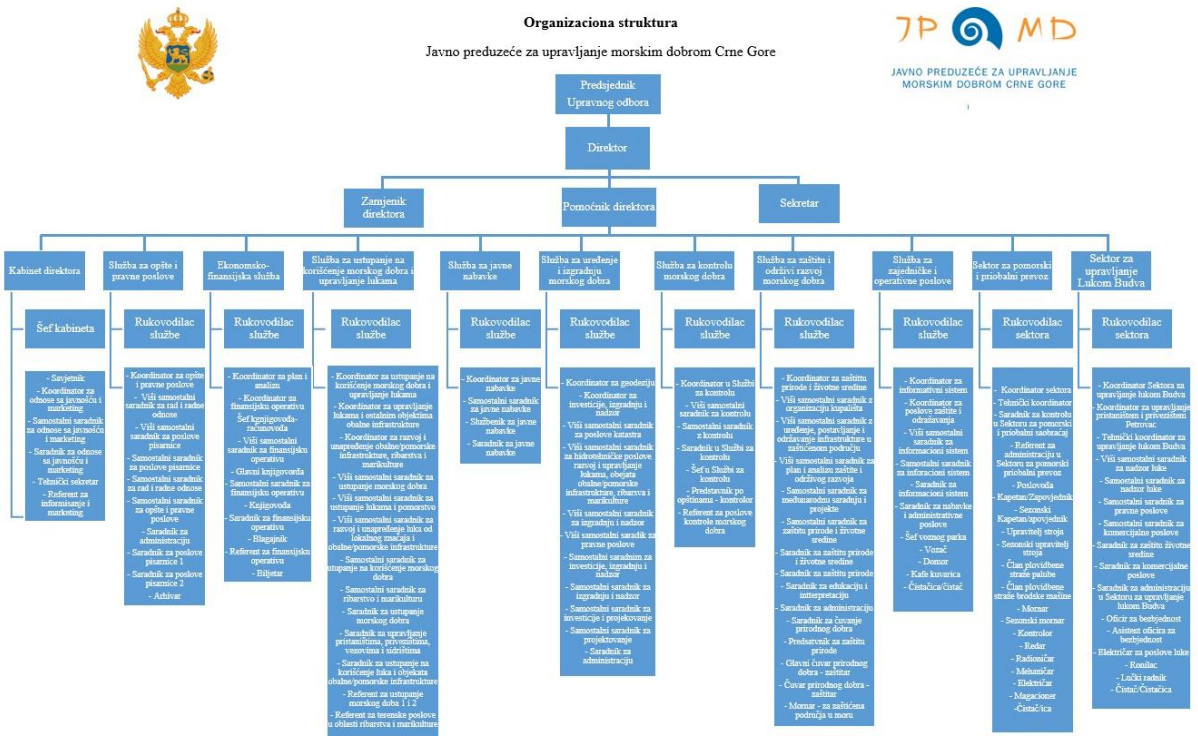
Tabela br. 1: Prikaz ciljnih vrsta za zaštitu u morskom i kopnenom dijelu

	Morski dio	Kopneni dio
Staništa	- biocenoze naselja morske trave (*Posidonia oceanica*), naročito u okolini ostrva Mali Katič (crkva Sveta Nedjelja) i Veliki Katič koja prema Petrovačkom zalivu doseže do linije koja je 150 m udaljena od isturenih djelova kopna na Malom brdu i Petrovačkom pristanu, na južnom dijelu Buljaričkog zaliva sa odmakom granične linije ispred same plaže od 150 m koja u pravcu Dubovice obuhvata zonu od obalne linije do šire zone morske stijene - hridi Mravinjak, uvalu Perčin do rta Kotrobanje i uvalu Maljevik do linije Crni rt - rt Krčevac, - koraligene biocenoze kod ostrva Veliki Katič (Donkova Seka) i u uvali Maljevik (kod rta Krčevac, uvale Vezirovo sidrište i rta Dubovac) - pećine, naročito u uvali Perčin	- mediteranska stjenovita obala obrasle endemičnim vrstama roda *Limonium*; - termomediteranski prepustinjski žbunjaci; - jednogodišnja vegetacija pokretnih morskih obala.
Vrste	*Cyomodocea nodosa, Cystoseira amentacea, Cladocora ceaspitosa, Centrostephanus longispinus, Lithophaga lithophaga, Pinna nobilis, Scyllarus arctus* i druge.	drvenasta mlječika (*Euphorbia dendroides*);

1.3. Upravljač zaštićenim područjem

Nadležnosti i djelatnosti u zoni morskog dobra raspodijeljene na više državnih institucija. U cilju što boljeg upravljanja ovim prostorom, Skupština Crne Gore je donijela Prostorni plan posebne namjene za obalno područje 2018. godine ("Sl. List CG", br. 56/18). Ukoliko je dozvoljeno korištenje morskog dobra, naknada za njegovo korišćenje je prihod Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i koristi se za zaštitu, uređenje i unapređenje morskog dobra. Takođe, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, prema Statutu ima određene djelatnosti kao što su zaštita, uređivanje i unapređenje morskog dobra; upravljanje morskim dobrom; zaključivanje ugovora o korišćenju morskog dobra; izgradnja i održavanje infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra; ugostiteljstvo i turizam; trgovina; uređenje plaža i obale mora; korišćenje djelova morskog dobra.

U cilju obavljanja svojih djelatnosti Javno preduzeće za upravljanja morskim dobrom Crne Gore, raspolaže sa 9 službi i 2 sektora, čija je funkcija sprovođenje definisane misije, zadataka i ciljeva. Pri tome, obim djelovanja ovih službi, kao i odgovornosti svih pojedinačnih zaposlenih su definisane važećim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, donesenim na osnovu odredbi iz članova 21 i 43 Statuta Javnog preduzeća za upravljanja morskim dobrom Crne Gore. Organizaciona struktura Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom data je na Grafikonu 1. Za obavljanje dijela poslova iz djelatnosti Javnog preduzeća, izvan sjedišta, organizovana su predstavništva i to za opštine: Herceg Novi, Tivat, Kotor, Bar i Ulcinj, kao i kancelarije u Petrovcu i Jazu i kancelarija Kamenari-Lepetane.

Grafikon br. 1: Organizaciona struktura Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (Izvor: Autor prilagodio shodno sistematizaciji)

Vezano za izradu ovog Izvještaja o realizovanim aktivnostima u zaštićenom području Parku prirode „Katič", u tabelama broj 2 i 3 dat je spisak članova Upravnog odbora preduzeća, kao i zaposlenih koji su zaduženi za izradu i sprovođenje Planova upravljanja, dok su u tabeli broj 4 nalazi pregled novozaposlenih lica, a u tabeli broj 5 su istaknuta radna mjesta za koja je potrebno zaposliti nova lica.

Tabela br. 2: Članovi Upravnog odbora preduzeća

Ime i prezime	Funkcija	Organizaciona jedinica
Zvezdana Janović	Predsjednica	Upravni odbor
Izet Draga	Član	Upravni odbor
Nikola Čepić	Član	Upravni odbor
Ilija Gigović	Član	Upravni odbor
Špiro Vulović	Član	Upravni odbor
Maša Vukić	Članica	Upravni odbor
Srđan Radić	Član	Upravni odbor

Tabela br. 3: Radna mjesta i zaposleni kojima je u opisu posla učešće u izradi i sprovođenju Planova upravljanja i Godišnjih programa upravljanja

Naziv radnog mjesta	Br. Predviđenih radnih mjesta	Obrazovni profil	Vrsta radnog angažovanja	Napomena
Direktor	1	VII 1 nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Zamjenik direktora	1	VII 1 nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Pomoćnik direktora	2	VII 1 nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Sekretar	1	VII 1 nivo kvalifikacija, sektor prava	Puno radno vrijeme;	
Služba za opšte i pravne poslove				
Rukovodilac službe	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prava, diplomirani pravnik	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Saradnik za opšte i pravne poslove 2	2	V ili VI nivo kvalifikacija, sektor prava	Puno radno vrijeme;	
Ekonomsko – finansijska služba				
Koordinator za plan i analizu	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor ekonomije ili sektor društvenih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Služba za ustupanje na korišćenje morskog dobra i upravljanje lukama				
Koordinator za ustupanje na korišćenje morskog dobra i upravljanja lukama	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prava, diplomirani pravnik, sektor ekonomije	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Koordinator za upravljanje lukama i ostalim objektima obalne infrastrukture	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prava, diplomirani pravnik, sektor pomorstva	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Služba za uređenje i izgradnju morskog dobra				
Koordinator za geodiziju	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor geodezije	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Koordinator za investicije,	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor	Puno radno vrijeme;	

izgradnju i nadzor		građevinarstva		
Viši samostalni saradnik za izgradnju i nadzor	3	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor građevinarstva	Puno radno vrijeme;	
Služba za kontrolu morskog dobra				
Koordinator u službi za kontrolu	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra Služba se bavi pitanjima zaštite prirode i životne sredine u stručnom smislu i kroz zaštitu na terenu				
Rukovodilac službe	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Koordinator za zaštitu prirode i životne sredine	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Viši samostalni saradnik za organizaciju kupališta	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor pomorstva	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Viši samostalni saradnik za uređenje, postavljanje i održavanje infrastrukture u zaštićenim područjima	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor građevinarstva	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Viši samostalni saradnik za plan i analizu zaštite i održivog razvoja	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor ekonomije, diplomirani ekonomista	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Samostalni saradnik za međunarodnu saradnju i projekte	2	VI ili VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	Trenutno angažovana 1 osoba
Samostalni saradnik za zaštitu prirode i	3	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor	Puno radno vrijeme;	

životne sredine		prirodnih i poljoprivrednih nauka	Angažman na neodređeno vrijeme;	
Saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	2	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	Puno radno vrijeme;	
Saradnik za zaštitu prirode	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	Puno radno vrijeme;	
Saradnik za čuvanje prirodnog dobra	2	V ili VI nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Saradnik za edukaciju i interpretaciju	2	V ili VI nivo kvalifikacija, sektor turizma	Puno radno vrijeme; 1 Angažman na neodređeno;	
Saradnik za administraciju	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih i društvenih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Predstavnik za zaštitu prirode	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Glavni čuvar prirodnog dobra - zaštitar	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke	Puno radno vrijeme;	
Čuvar prirodnog dobra - zaštitar	6	IV nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	Trenutno angažovano 5 osoba;

Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra obavlja poslove iz organizacije i opremanja kupališta, zaštite životne sredine; prati kvalitet morske vode za kupanje; vodi baze podataka iz oblasti koje se tiču zaštite prirode i životne sredine; upravlja zaštićenim područjima i stara se o njihovoj fizičkoj zaštiti, unapređenju i promociji; utvrđuje pravila za sprovođenje propisanog režima zaštite; sarađuje sa resorno nadležnim ministarstvom; učestvuje u postupcima procjene uticaja na životnu sredinu za projekte trećih lica koji se realizuju u zoni morskog dobra; koordinira međunarodnu saradnju iz oblasti integralnog upravljanja obalnim područjem i održivog razvoja; priprema i realizuje međunarodne projekte; obavlja poslove „focal pointa-a" za saradnju sa PAP/RAC centrom UNEP/MAP-a; sarađuje sa NVO u realizaciji Programa „Plava zastavica" i ekoloških akcija; obavlja i druge administrativno-tehničke poslove.

Tabela br. 4: Lica angažovana na određeno vrijeme

Naziv radnog mjesta	Br. Radnih mjesta	Organizaciona jedinica/ služba	Obrazovni profil	Vrsta radnog angažovanja	Napomena
Saradnik za edukaciju i interpretaciju	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme	
Asistent za poslove za zaštitu prirode i životne sredine	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme	
Asistent za poslove za zaštitu prirode i životne sredine	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	IV nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme	
Referent 1 za zaštite prirodne i životne sredine	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	IV nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme	

Tabela br. 5: Potrebe za zapošljavanjem novih lica

Naziv radnog mjesta	Br. Radnih mjesta	Organizaciona jedinica/ služba	Obrazovni profil	Vrsta radnog angažovanja	Napomena
Viši samostalni saradnik za uređenje, postavljanje i održavanje infrastrukture u zaštićenim područjima	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI ili VII nivo kvalifikacija, građevinarstvo		
Samostalni saradnik za međunarodnu saradnju i projekte	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI ili VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke		
Saradnik za čuvanje prirodnog dobra	2	Služba za zaštitu i održivi razvoj	V i VI nivo kvalitifikacija		
Saradnik za zaštitu prirode	2	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI ili VII nivo kvalifikacija,		

i životne sredine			sektor prirodnih nauka		
Glavni čuvar prirodnog dobra - Zaštitar	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI i VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke		
Čuvar prirodnog dobra - zaštitar	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	IV nivo kvalifikacija		

2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE

2.1. Zone zaštite

Osnovni cilj zaštićenog područja je zaštita i očuvanje svih značajnih vrijednosti, zbog koga je i proglašeno zaštićenim područjem, te shodno tome i sprječavanje potencijalno negativnih posljedica aktivnosti koje se mogu dogoditi u Parku prirode i u zaštitnom pojasu područja. Shodno navedenom, na području Parka definisane su zone zaštite, kao i propisane dozvoljene i zabranjene aktivnosti.

U Parku prirode „Katič" određene su dvije zone/režima zaštite, i to:

1. Zona zaštite II – aktivni režim zaštite, koja obuhvata okolinu ostrva Mali Katič (crkva Sveta Nedelja) i Veliki Katič koja prema Petrovačkom zalivu doseže do linije koja je 150 m udaljena od isturenih djelova kopna na Malom brdu i Petrovačkom pristanu; prostor ispred južnog dijela Buljaričkog zaliva sa odmakom granične linije ispred same plaže od 150 m koja u pravcu Dubovice obuhvata zonu od obalne linije do šire zone morske stijene - hridi Mravinjak; kao i uvalu Perčin do rta Kotrobanje, izuzimajući priobalnu zonu ispred same Kraljičine plaže do granične linije koja je udaljena 100 m od središnjeg dijela plaže; te uvalu Maljevik do linije Crni rt - rt Krčevac;

2. Zona zaštite III – režim održivog korišćenja, koja obuhvata kopneni dio uz obalnu liniju obuhvatajući morske klifove, ali i stijene i padine velikog nagiba u pet područja: Skočiđevojka - Petrovac, Malo Brdo, Velje Brdo, Dubovica i Crni Rt, a na moru dio akvatorijum između obalne linije i izobate 50m, izdvojenu zonu ispred plaže u uvali Perčin do granične linije koja se nalazi na udaljenosti od 100 m od središnjeg dijela same Kraljičine plaže, isključujući lokacije iz Zone zaštite II.

Propisano je da se u Zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu: sprovoditi akcije restauracije, revitalizacije i ukupnog unapređenja zaštićenog područja; vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa. U Zoni zaštite III sa režimom održivog korišćenja mogu se sprovoditi intervencije u cilju restauracije i unapređenja zaštićenog područja, kao i razvijati naselja i prateća infrastruktura u mjeri u kojoj se ne narušavaju osnovne vrijednosti područja.

2.2. Sprovedene mjere zaštite

Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom, tokom 2025. godine kontinuirano je sprovodila nadzor i kontrolu u zaštićenom prirodnom dobru u II i III zoni zaštite i zaštitnom pojasu.

Stanje o kontroli zaštićenog područja konstatovano je izvještajima sa terena i službenim zabilješkama, pri čemu je za Park prirode „Katič" tokom 2025. godine sačinjeno 114 izvještaja o obilasku terena i 1 službena zabilješka. Za sve uočene nepravilnosti upućivani su zahtjevi za vršenje inspekcijskog nadzora za dalje sprovođenje postupka, a u cilju održavanja zaštićenog područja u prvobitnom stanju. Tokom 2025. godine upućen je 1 zahtjev za vršenje inspekcijskog nadzora koji se odnosio na gradnju u zaštićenom području bez odgovarajuće dozvole.

3. REALIZACIJA PLANA PO INDIKATORIMA PRAĆENJA USPJEŠNOSTI REALIZACIJE PLANA

3.1. Ciljevi i prikaz realizovanih mjera i aktivnosti po tematskim oblastima

Za postavljanje ciljeva i aktivnosti za upravljanje zaštićenim područjem, prethodno je definisana vizija razvoja Parka.

Park prirode Katič je spoj jedinstvenog prirodnog i kulturnog pejzaža, koji stvara posebnu vezu lokalnog stanovništva i posjetilaca. To je područje koje čuva jadranski biodiverzitet i tradicionalne vrijednosti ovog kraja.

Prateći definisanu viziju, te smjernice date u Planu upravljanja, ovaj Izvještaj o realizovanim aktivnostima u Parku prirode „Katič" za 2025. godinu, shodno raspodjeli aktivnosti na tri tematske oblasti sa odgovarajućim dugoročnim i specifičnim ciljevima, sadrži spisak konkretnih aktivnosti za njihovu realizaciju. Ove tematske oblasti su: prirodne vrijednosti, edukacija i posjećivanje te kapaciteti upravljača i saradnje.

Dugoročni cilj prve tematske oblasti **„Prirodne vrijednosti"** je očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika parka prirode. U okviru ove tematske oblasti definisani su sljedeći specifični ciljevi:

- **AA**. Očuvano povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode „Katič" 2020
- **AB**. Očuvano povoljno stanje obalnih/kopnenih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode „Katič" 2020.

U okviru druge tematske oblasti **„Edukacija i posjećivanje",** dugoročni cilj je uspostavljen sistem posjećivanja na području Parka prirode „Katič" i ponuđeni novi edukativno-interpretativni sadržaji zainteresovanim posjetiocima. Specifični ciljevi su sljedeći:

- **BA**. Posjećivanje na području Parka prirode „Katič" se zasniva na saradnji upravljača i turističkog sektora i obogaćeno je novim posjetiteljskim sadržajima

- **BB** Povećana je informisanost i svijest posjetilaca o prirodnim, kulturnim i tradicionalnim vrijednostima Parka u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja
- **BC** Posjetiteljska infrastruktura zadovoljava potrebe posjetilaca, a uvažava prirodne i kulturne vrijednosti zaštićenog područja.

Što se tiče treće tematske oblasti **„Kapaciteti upravljača i saradnja",** dugoročni cilj su ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unaprijeđene saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem. Specifični ciljevi za ovu oblast su sljedeći:

- **CA**. Podignut nivo znanja i vještina zaposlenih u JPMDCG o upravljanju zaštićenim područjem u odnosu na stanje prije proglašenja Parka prirode
- **CB.** Povećana opremljenost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem
- **CC**. Unaprijeđene postojeće i ostvarene nove saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

U skladu sa vizijom razvoja zaštićenog područja Parka prirode „Katič", kao i definisanim ciljevima, u ovom poglavlju je data specifikacija realizovnih aktivnosti upravljanja ovim područjem po predloženim tematskim oblastima za drugu godinu realizacije Plana upravljanja, a koje prate navedene ciljeve u tom planu. U tabelama koje slijede prikazane su aktivnosti, indikatori, odgovorna lica za realizaciju aktivnosti, drugi saradnici i institucionalni partneri u realizaciji, utrošena sredstava za sprovođenje aktivnosti, kao i vrsta izvora finansijskih sredstava (VS - vlastita sredstva, DON - donacije, DI - drugi izvori). Redovan rad zaposlenih koji su raspoređeni na poslovima zaštite prirode nije uračunat posebno.

S obzirom na važnost tematskih oblasti u svrhu očuvanja i zaštite područja, te zbog ograničenih ljudskih i finansijskih kapaciteta Upravljača, definisani su različiti stepeni prioriteta planiranih aktivnosti.

- Prioritet 1 – aktivnosti koje se moraju sprovesti za vrijeme trajanja Godišnjeg programa upravljanja / Plana upravljanja. Ovo su ključne aktivnosti i njihovo ispunjavanje pokazuje uspješnost Plana.
- Prioritet 2 – aktivnosti koje bi trebalo sprovesti za vrijeme trajanja Godišnjeg programa upravljanja / Plana upravljanja. Postoji određena fleksibilnost u periodu sprovođenja.
- Prioritet 3 – aktivnosti koje se mogu sprovesti kada vrijeme i/ili sredstva postanu dostupni nakon izvršenja aktivnosti 1. i 2. stepena prioriteta.

*Tabela br. 6: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast **„Prirodne vrijednosti”***

Dugoročni cilj: Očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika Parka prirode							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj AA: Očuvati povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje predhodno evidentirano u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Katič 2020.							
AA2	Sprovoditi monitoring koraligena kod Kraljičine plaže (Vezirovo sidrište)	Izvještaj o stanju	1	IBM	0.00	MF	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore angažovalo je Institut za biologiju mora da sprovede monitoring koraligena na lokaciji Vezirovo sidrište u Parku prirode „Katič”. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine u okviru Ugovora o grantu za Park prirode „Katič” i finansirana od strane MedFund-a.
AA3	Koristiti dostupne podatke monitoringa stanja morske sredine od AZZŽS	Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja; Baza podataka	3	AZZŽS, IBM	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore uputilo je dopise Agenciji za zaštitu životne sredine i Institutu za biologiju mora u kome potražuje raspoložive podatke o stanju morske sredine.
AA4	Uspostaviti i sprovoditi redovnu kontrolu sidrenja/aktivnosti iznad naselja morske trave (*Posidonia oceanica*) u II zoni zaštite	Minimum 40 izlazaka godišnje na teren; Službene zabilješke; Dnevnik o terenskom radu zaštitara	1	UPSUL, UP, ISP, UIP/MIN	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** U okviru redovne kontrole terena na području Parka prirode „Katič”, sprovedeno je ukupno 115 izlazaka na teren, na osnovu kojih je pripremljeno 114 izvještaja o obilasku terena i 1 službena zabilješka. II zona zaštite redovno je kontrolisana plovilom sa morske strane uključujući i radne vikende, sa ciljem sprječavanja nelegalnog ribolova, sidrenja i ostalih nedozvoljenih aktivnosti.
AA5	Koristiti dostupne podatke monitoringa invazivnih morskih vrsta	Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	3	AZZŽS, IBM, NVO, RK, R	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućeno 25 dopisa relevantnim institucijama, organizacijama i udruženjima u cilju prikupljanja podataka o monitoringu invazivnih morskih vrsta.
AA6	Učestvovati u realizaciji Programa monitoringa otpada u moru, prema potrebama i mogućnostima	Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja; Baza podataka	3	AZZŽS, IMB, JLS	0.00	VS	**Aktivnost nije realizovana.** Program monitoringa otpada u Crnoj Gori spovodi Agencija za zaštitu životne sredine, Javno preduzeće nije učestvovalo u sprovođenju ovog Programa tokom 2025. godine. Planirano je ostvarivanje saradnje sa Agencijom za zaštitu životne sredine u pogledu realizacije navedenog Programa. Rezutati istog su sastavni dio Godišnjeg izvještaja o stanju životne sredine koji objavljuje Agencija.

AA7	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama	Realizovana minimum 1 akcija uklanjanja otpada iz mora godišnje;	2	NVO, R, RK	1.800,00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Sprovedena 1 akcija uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa lokalnom NVO. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je angažovalo lokalnu NVO „Izviđački odred „24. Novembar” iz Bara u saradnji sa kojom je organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora na području Parka prirode „Katič”. Predmetna aktivnost finansirana je od strane MedFund-a kroz Ugovor o grantu za Park prirode „Katič”.
AA8	Podsticati sektor ribarstva u praćenju stanja ribljih populacija na području PP Katič	Održana minimum 2 sastanka; Upućena minimum 2 dopisa	1	MPŠV/DZR ,R , KSR	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeno je 14 dopisa relevantnim institucijama, udruženjima ribara i klubovima za sportski ribolov u cilju podsticanja praćenja ribljih populacija na području PP „Katič”, od kojih je pristigao odgovor Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, da Ministarstvo trenutno ne raspolaže posebnim podacima o ulovu ribe u zaštićenim područjima, te da će u narednom periodu nastojati da razmotre mogućnosti i načine uspostavljanja sistema prikupljanja podataka koji se odnose na ulov u zaštićenim područjima.
AA10	Voditi evidenciju o ribarskim aktivnostima u području PP Katič	Uspostavljena baza podataka i ažurirani podaci	1	MPŠV, JLS, RI	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućeno 5 dopisa relevantnim institucijama i organizacijama. Pristigao odgovor Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Organizovano 18 akcija u cilju suzbijanja nelegalnog ribolova. Baza podataka ažurirana je informacijama o ribarskim aktivnostima na području Parka prirode Katič.
AA11	Evidentirati pojavljivanje zaštićenih vrsta riba, morskih gmizavaca i sisara primjenom dostupnih i adekvatnih novih tehnologija	Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima	3	R, RK, NVO, KSR	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeno 25 dopisa relevantnim institucijama i organizacijama, ronilačkim klubovima, udruženjima i klubovima za sportski ribolov. Nadopunjena baza podataka.
AA12	Prikupljati dostupne podatke monitoringa morskih ptica	Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima	3	AZZŽS, NVO	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućeno 6 dopisa relevantnim institucijama i ogranizacijama.
AA13	Sarađivati s IBM u cilju inventarizacije vrste *Pinna nobilis* i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste	Izvještaj o istraživanju *Pinna nobilis*; Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima	2	NVO	730,00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2024. godine angažovana je NVO „GREEN HOME” da vrši monitoring vrste *Pinna nobilis* u narednih 5 godina. Dostavljen je Izvještaj o sprovedenom monitoringu tokom 2025. godine. Predmetna aktivnost finansirana je od strane MedFund-a kroz Ugovor o grantu za Park prirode „Katič”.
AA14	Pratiti čovjekov uticaj na morski ekosistem PP Katič na osnovu sanitarnog kvaliteta morske vode	Izvještaj o sanitarnom kvalitetu vode na lokacijama u okruženju Parka realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	2	IBM	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Program praćenja kvaliteta morske vode na vodama za kupanje je obuhvatio 10 lokacija sa područja Parka prirode „Katič” (Petrovac 3, Lučice 1, Buljarica 3 i Čanj 3 lokacije). Analize su pokazale da je tokom 2025. godine voda za kupanje na ovim lokacijama uglavnom

		Izvještaj o sanitarnom kvalitetu morske vode na javnim kupalištima					bila odličnog i dobrog kvaliteta, te da nije bilo odstupanja u odnosu na propisane granice praćenih mikrobioloških parametara.
AA15	Prikupljati dostupne podatke o speleološkim objektima na području PP Katič	Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima	1	JLS, IBM, NVO	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeno 10 dopisa relevantnim institucijama i organizacijama.
AA16	Nadograditi postojeću bazu podataka zaštićenih područja podacima o morskim zaštićenim područjima	Funkcionalna baza podatka	1		0.00	VS, MF	**Aktivnost je realizovana.** U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Platamuni", unapređena je baza podataka o zaštićenim područjima u zoni morskog dobra. Baza dopunjena podacima. Održavanje baze sprovodi Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore.
Specifični cilj AB: Očuvati povoljno stanje obalnih/kopnenih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Katič 2020.							
AB6	Sarađivati sa UIP u cilju kontrole poštovanja predviđenih mjera zaštite životne sredine na kupalištima u prostoru PP Katič	Upućen minimum 1 dopis; Sprovedene minimum 4 zajedničke kontrole; Sačinjene minimum 4 službene zabilješke	3	UIP/MIN, ZK, JLS	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Sačinjena 1 službena zabilješka. Upućen 1 zahtjev za vršenje inspekcijskog nadzora.

*Tabela br. 7: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast **„Edukacija i promocija"***

Dugoročni cilj: Posjećivanje na području Parka prirode Katič je bolje organizovano i unaprijeđeno novim edukativno-interpretativnim sadržajima u cilju usmjeravanja ka destinaciji održivog turizma							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj BA: Posjećivanje Parka prirode Katič zasniva se na saradnji upravljača i turističkog sektora i obogaćeno je novim posjetiteljskim sadržajima							

BA2	Sprovoditi edukativne programe namijenjene akterima u turističkom sektoru	Osmišljen edukativni program; Broj održanih radionica za pružatelje usluga u turizmu	2	NTO, TOBD, TOBR, P, PS, K	1.666,66	VS	**Aktivnost je realizovana.** Održan 1 sastanak sa akterima u turističkom sektoru u cilju razmatranja mogućnosti uspostavljanja međusobne saradnje. Osmišljen edukativni priručnik za aktere u turizmu pod nazivom „Zagrli more”. Priručnik „Zagrli more” je stručno osmišljen vodič koji predstavlja prirodne i kulturne vrijednosti parkova prirode „Platamuni”, „Katič” i „Stari Ulcinj”, te nudi praktične smjernice za njihovo očuvanje kroz principe održivog turizma. Priručnik povezuje zaštitu prirode sa turističkim sektorom, sa naglaskom na edukaciji i interpretaciji prirode, kao i prevenciji rizika i sigurnosti posjetilaca. Namijenjen je svim akterima u turizmu - turističkim agencijama i organizacijama, vodičima, organizatorima izleta i drugim pružaocima usluga u zaštićenim područjima.
BA3	Uspostaviti saradnju sa osnovnim i srednjim školama u cilju sprovođenja edukativnih aktivnosti za učenike	Broj edukativnih aktivnosti; Broj učenika uključenih u programe	1	JUOŠ, JUSŠ	1.400,00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Saradnja sa školama je uspostavljena kroz organizaciju edukativnog obilaska brodom sa učenicima osnovne škole na području Parka prirode „Katič”. Uz pratnju nastavnice i predstavnika Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, u edukativnom obilasku brodom, učestvovalo je oko 50 učenika OŠ „Druga osnovna škola” iz Budve. Predmetna aktivnost finansirana je od strane MedFund-a kroz Ugovor o grantu za Park prirode „Katič”. Takođe, na poziv OŠ „Mirko Srzentić” iz Petrovca, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je u projektu Ljetnja škola „More znanja”. Predstavnici Javnog preduzeća održali su edukativno predavanje za 53 polaznika ove škole koji su se na zanimljiv način upoznali sa vrijednostima morskih zaštićenih područja.
BA5	Podsticati lokalnu turističku organizaciju na očuvanje tradicionalnog nasljeđa kroz razni kulturno-zabavni program	Upućen minimum 1 dopis; Održana minimim 1 manifestacija	3	NTO, LTO, JLS	10.633,33	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućen 1 poziv i održana 1 manifestacija povodom putujuće izložbe fotografija na temu „Zaštita mora” u okviru „BLUE4ALL” projekta i Mediteranskog dana obale. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je na brojnim međunarodnim sajmovima u okviru kojih su promovisane vrijednosti morskih zaštićenih područja.
BA6	Inicirati izmjene zakonodavnog okvira u cilju boljeg i efikasniijeg upravljanja i zaštite Parka prirode Katič	Broj upućenih dopisa; Izmjenjeno zakonodavstvo	3	VLCG	0.00	VS	**Aktivnost nije realizovana.** Tokom 2025. godine nije bilo potrebe da se pokreću inicijative ove vrste.

Specifični cilj BB: Povećana je informisanost i svijest posjetilaca o prirodnim, kulturnim i tradicionalnim vrijednostima Parka prirode Katič u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.							
BB2	Izraditi i održavati posebnu *web* stranicu PP Katič u okviru postojeće *web* stranice JPMDCG	Izrađena i funkcionalna web stranica	1	P, K	0,00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Izrađena je web stranica u okviru postojeće web stranice Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom. Link stranice: https://www.morskodobro.me/me/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja/park-prirode-katič Stranica se tokom 2025. godine redovno ažurirala.
BB3	Otvoriti i održavati profile PP Katič na društvenim mrežama *Instagram* i *Facebook*	Otvoren profil na društvenim mrežama; Profil u funkciji; Minimum 24 objave	1		0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Otvoreni su *Instagram* i *Facebook* nalozi posvećeni morskim zaštićenim područjima. Profili su u funkciji, redovno se objavljuju informacije. Instagram: 32 novih objava, 78 novih pratilaca tokom 2025. godine.
BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Katič	Obilježen Dan PP Katič	2	JUOŠ	1.942,65	VS, MF	**Aktivnost je realizovana**. Obilježen je Dan morskih zaštićenih područja - 22. april. Centralno obilježavanje Dana morskih zaštićenih područja održalo se na području Parka prirode „Platamuni" i obuhvatilo je edukativni obilazak Parka prirode „Platamuni" za učenike osnovnih škola iz Radanovića, Petrovca i Bara. Takođe, u saradnji sa OŠ „Nikola Đurković" organizovana je izložba likovnih radova i performans „Znaš li ko sam? Gdje živim? Zaštiti me! ", kao i sajam lokalnih proizvoda sa područja Donjeg Grblja. Edukativni obilazak Parka finansiran je od strane MedFund-a kroz Ugovor o grantu za Park prirode „Platamuni".
BB5	Izraditi promotivno-edukativni materijal o vrijednostima PP Katič	Izrađen minimum 1 promotivno-edukativni materijal	2	PS, P	7.610,46	VS, MF	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore nabavilo je dvije vrste edukativnog materijala za edukaciju djece školskog uzrasta o vrijednostima zaštićenih područja u zoni morskog dobra. U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Platamuni", tokom 2025. godine napravljena je baza fotografija i video materijala o morskim zaštićenim područjima - parkovima prirode „Platamuni", „Katič" i „Stari Ulcinj". Izrađeni materijali će se koristiti u promotivne i edukativne svrhe.
BB7	Inicirati učešće u TV i radioemisijama koje imaju za cilj informisanje javnosti o značaju i zaštiti PP Katič	Učestovanje u minimum 3 TV i radio gostovanja	2		0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Predstavnici upravljača su tokom 2025. godine učestvovali u 1 radijskom i 4 televizijska gostovanja.
BB8	Osmisliti i sprovoditi ankete po pitanju stepena	Anketirano minimum 50 posjetilaca; Baza podataka	2	NVO	0.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Osmišljena anketa o stepenu zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku prirode „Katič".

	zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku						Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj”. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine. Tokom 2025. godine sprovedeno je testiranje alatki koje je obuhvatilo sprovođenje anketiranja ključnih zainteresovanih strana (turisti, pružaoci usluga iznajmljivanja skutera na vodi, lokalni menadžeri hotela, turističke agencije, turističke organizacije itd.) u Parku prirode „Katič”.
Specifični cilj BC: Posjetiteljska infrastruktura zadovoljava potrebe posjetilaca, a uvažava prirodne i kulturne vrijednosti zaštićenog područja							
BC1	Redovno održavati postojeće informativne table	Ugovor o održavanju infrastrukture; Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	1	PS/P	0,00	MF	**Aktivnost je djelimično realizovana**. Na području Parka prirode „Katič” ugovorena je sanacija postojeće infrastrukture kojom je predviđena zamjena postojećih slova i logotipa na 1 informativnoj tabli koja obilježava granice zaštićenog područja u zoni morskog dobra. Aktivnost će biti realizovana početkom 2026. godine u okviru Ugovora o grantu za Park prirode „Katič” i finansirana od strane MedFund-a.
BC2	Inicirati postavljanje putokaza za PP Katič na glavnim putevima	Upućen minimum 1 dopis; Održan minimum 1 sastanak	3	MS, UZS	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2024. godine inicirano je postavljanje putokaza za Park prirode „Katič”. Uprava za saobraćaj donijela je 2025. godine Rješenje kojim se Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore daje saglasnost za postavljanje putokaza za PP „Katič” na magistralnom putu M-1. Postavljanje putokaza planirano je za 2026. godinu.
BC4	Uspostaviti info punkt kroz kancelariju za pružanje informacija za posjetioce PP Katič	Uspostavljen informativni centar	1		0.00		**Aktivnost je djelimično realizovana.** Izrađen idejni projekat za info-punkt, u toku je pribavljanje potrebne dokumentacije za dalju realizaciju projekta.
BC5	Obnoviti staru i postaviti novu posjetiteljsku infrastrukturu duž šetališnih staza	Ugovor o održavanju i postavljanju nove posjetiteljske infrastrukture; Izvještaj o realizaciji ugovora; Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	1	PS	7.000,00	MF	**Aktivnosti je djelimično realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je u okviru „GREENPULSE” projekta angažovalo firmu za kreiranje vizuelnog konceptualnog rješenja urbane turističke opreme. Tokom decembra 2025. godine pripremljen je dokument sa vizuelnim konceptualnim rješenjem urbane turističke opreme za opremanje pješačke staze u Parku prirode „Katič”. Na osnovu predmetnog dokumenta, tokom 2026. godine biće nabavljena oprema koja će biti postavljena duž postojeće pješačke staze u Parku prirode „Katič”.

Tabela br. 8: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast ***„Kapaciteti upravljača i saradnje"***

Dugoročni cilj: Ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unaprijeđene saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efiksanijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj CA: Podignut nivo znanja i vještina zaposlenih u JPMDCG o upravljanju zaštićenim područjem u odnosu na stanje prije proglašenja Parka prirode							
CA3	Inicirati i realizovati posjetu zaštićenim područjima u moru sa ciljem razmjene iskustava	Broj realizovanih posjeta; Broj predstavnika JPMDCG	2	MERS, AZZŽS, NVO, MF	2.377,55	VS, MF	**Aktivnost je realizovana.** Ukupno 13 predstavnika Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je u 2 studijske posjete.
CA4	Organizovati i učestvovati na obukama za korišćenje i rad u GIS bazama podataka	Izvještaj sa održanih obuka; Obučen minimum 1 predstavnik upravljača	2			MF	**Aktivnost nije realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj". Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.
Specifični cilj CB: Povećana opremljenost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
CB2	Obezbijediti uniformu za lica zadužena za poslove čuvanja zaštićenog prirodnog dobra – zaštitare	Popis uniforme	1		1.162,24	MF	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine nabavljena je uniforma za svakodnevni rad čuvara prirodnog dobra - zaštitara - zimske jakne, kišne jakne, duksevi, majice kratkih rukava, pantalone, kape za zimu, torba za brod i sl. Predmetna aktivnost finansirana je od strane MedFund-a kroz Ugovor o grantu za Park prirode „Katič" i Ugovor o grantu za Park prirode „Platamuni".
CB3	Obezbijediti opremu za svakodnevni rad zaštitara na terenu *(dvogled, fotoaparat, megafon, pištaljka, i sl.)*	Popis opreme	1		1.162,24	MF	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine nabavljena je oprema za svakodnevni rad zaštitara. Predmetna aktivnost finansirana je od strane MedFund-a kroz Ugovor o grantu za Park prirode „Katič" i Ugovor o grantu za Park prirode „Platamuni".

CB4	Obezbijediti i održavati opremu upravljača za sprovođenje kontrole područja PP Katič *(foto kamere, foto zamke, lap top, dron)*	Popis opreme	1		3.331,51	MF	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine u okviru projekta „GREENPULSE" nabavljena je oprema za svakodnevni rad upravljača: laptopovi, tableti, prenosivi skeneri i hard diskovi. U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Platamuni" i Park prirode „Katič", planirana je nabavka opreme upravljača za sprovođenje kontrole. S obzirom da ista lica kontrolišu sva zaštićena područja, nabavka se odnosi na sva tri morska zaštićena područja. Nabavka će biti izvršena tokom 2026. godine.
CB5	Obezbijediti eko bove za sidrenje plovila	Broj kupljenih bova	2		0.00	MF	**Aktivnost nije realizovana.** Tokom 2024. godine izrađena je Studija sa planom postavljanja sidrišta i eko bova u definisanim zonama područja Parka prirode „Katič". U toku je razmatranje finansijske održivosti postavljanja eko bova.
CB6	Obezbijediti obuku zaposlenima JPMD za korišćenje drona.	Izvještaj o održanoj obuci; Licence za upravljanje dronom	2	K, P, NVO	0.00	VS	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Tokom 2025. godine obavljeno istraživanje i prikupljene informacije o načinima dobijanja licence za upravljanje dronom. Potpuna realizacija aktivnosti će se sprovesti tokom 2026. godine, s obzirom da se ista spovodi nakon nabavke drona, u skladu sa njegovom kategorijom i performansama. Realizacija aktivnosti za sva tri morska zaštićena područja je planirana u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj".
Specifični cilj CC: Unapređenje postojeće i ostvarene nove saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou							
CC1	Formirati savjetodavno tijelo PP Katič u saradnji sa organizacijama i institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou, te održavati redovne sastanke istog	Održan minimum 1 sastanaka; Akt o imenovanju Savjetodavnog tijela; Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	2	MERS, AZZŽS, UPSUL, LK, JLS, NVO, LTO	992,5	VS, MF	**Aktivnost je realizovana**. Tokom 2025. godine održana su dva sastanka Savjetodavnog tijela za zaštićeno područje Park prirode „Katič".
CC2	Inicirati i održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodnim organizacijama	Upućena minimum 1 inicijativa; Potvrda o učlanjenju	2		200.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore redovno održava i uplaćuje godišnje članarine u Mediteranskoj mreži upravljača morskih zaštićenih područja – MedPan i Asocijaciji Parkovi Dinarida.

CC3	Inicirati saradnju sa Opštinama Bar i Budva u cilju izrade Plana zaštite od požara	Broj dopisa; Broj sastanaka	1	JLS	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Inicirana saradnja sa Opštinama Budva i Bar u cilju izrade Plana zaštite od požara.
CC4	Učestvovati u postupcima donošenja zakonskih i podzakonskih akata, te planskih dokumenata relevantnih za morska zaštićena područja	Upućena minimum 2 dopisa; Održan minimum 1 sastanak;	1		0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, kao upravljač zaštićenim područjima u zoni morskog dobra, učestvovalo je u davanju mišljenja na podzakonska akta u oblasti zaštite prirode, kao i u postupku pripreme Nacionalne strategije za biodiverzitet.
CC5	Inicirati prepoznavanje i uključivanje JPMDCG kao aktera u radu komisija i radnih tijela koja donose odluke u vezi sa zaštićenim područjima	Upućen minimum 1 dopisa; Održan minimum 1 sastanak	1	AZZŽS, MERS, JLS	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore bili su članovi radnih grupa i komisija za izmjenu zakonskog okvira i međunarodnih projekata u okviru kojih su se izrađivala strateška dokumenta i akcioni planovi vezani za upravljanje zaštićenim područjima u Crnoj Gori (GEF7, GEF8, Strategija Biodiverziteta i sl). Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je član Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima u Crnoj Gori.

Planom upravljanja za Park prirode „Katič" predviđena je relizacija ukupno 41 aktivnosti za treću godinu upravljanja (2025. godina). Od ukupnog broja aktivnosti potpuno je realizovano 32 (78%), djelimično je realizovano 5 (12%), dok 4 (10%) aktivnosti nisu realizovane. U nastavku se nalazi grafikon br. 2 kojim je procentualno prikazana realizacija aktivnosti za predmetnu godinu.

Grafikon br. 2: Aktivnosti realizovane tokom 2025. godine

3.1.1. Prikaz mjera i aktivnosti iz Godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem Park prirode „Katič” za 2024. godinu, a koje su realizovane tokom 2025. godine

*Tabela br. 9 Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast **„Prirodne vrijednosti”***

Dugoročni cilj: Očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika Parka prirode							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj AA: Očuvati povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje prethodno evidentirano u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Katič 2020.							
AA9	Pratiti stanje kernje (*Epinephelus marginatus*) na području PP Katič	Izvještaj o realizaciji monitoringa sa rezultatima	1	IBM	7.300,00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine angažovan je Institut za biologiju mora - Univerzitet Crne Gore da vrši monitoring vrste kernje goleme *(Epinephelus marginatus)* na području morskog zaštićenog područja – Parka prirode „Katič”. Monitoring je sproveden tokom jula i septembra mjeseca 2025. godine korišćenjem dvije metode podvodnog vizuelnog popisa (*underwater visual census - UVC*). Tokom monitoringa sprovedenog u julu mjesecu registrovano je ukupno 25 vrsta riba sa 1546 jedinki dok je tokom septembra mjeseca zabilježen relativno mali broj vrsta (21) i ukupna brojnost od 3603 jedinke. Rezultati monitoringa kernje goleme ukazuju na veoma nisku brojnost ne samo ove vrste, već i drugih vrsta kernji u obje zone zaštite, što jasno ukazuje na izražen pritisak kojem je populacija izložena. Na pregledanih preko 3600 m² kamenitog i stjenovitog staništa, koja ova vrsta naseljava, tokom jula mjeseca zabilježena je samo jedna jedinka kernje goleme dok su tokom septembra mjeseca zabilježene svega 4 mlade jedinke, što ukazuje na značajan pritisak koji ova vrsta trpi. Iako je broj mladih jedinki kernje bio veći u septembru, jer se vrsta mrijesti tokom ljetnjih mjeseci, zabrinjavajuće je odsustvo prošlogodišnjih jedinki tokom sprovedenog monitoringa, što najvjerovatnije ukazuje na prelov. U izvještaju je takođe istaknuto da je zbog složenosti životnog ciklusa ove vrste i njene osjetljivosti na ribolovni pritisak, neophodno uvođenje ciljanih mjera zaštite i oporavka populacije unutar granica Parka prirode „Katič”, pogotovo kroz zabranu izlova podvodnom puškom i smanjene ukupnog ribolovnog pritiska na ovom području. Takođe, u izvještaju je konstatovano da je tokom sprovedenog monitoringa utvrđeno da “*point count*” metoda nije prikladna za ovu vrstu, s obzirom na njenu teritorijalnost i sklonost ka skrivanju u kompleksnim staništima, te se preporučuje da se ova metoda izostavi iz budućih istraživanja već da se umjesto

							nje poveća broj nasumičnih transekata kako bi se povećala vjerovatnoća detekcije jedinki.
Specifični cilj AB: Očuvati povoljno stanje obalnih/kopnenih staništa i vrsta u odnosu na stanje prethodno evidentirano u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Katič 2020.							
AB2	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz pećina i sa plaža u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama	Sprovedena minimum 1 akcija	2	NVO		MF	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, u okviru međunarodnih projekata koji se finansiraju od strane Udruženja za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund-a, angažovalo NVO „ZELENA MREŽA – GREEN NET" iz Budve za organizaciju akcija uklanjanja otpada sa plaža na području Parka prirode „Katič". Ova akcija će biti realizovana početkom 2026. godine.

*Tabela br. 10: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast **„Edukacija i posjećivanje"***

Dugoročni cilj: Posjećivanje na području Parka prirode Katič je bolje organizovano i unaprijeđeno novim edukativno-interpretativnim sadržajima u cilju usmjeravanja ka destinaciji održivog turizma							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj BA: Posjećivanje Parka prirode Katič zasniva se na saradnji upravljača i turističkog sektora i obogaćeno je novim posjetiteljskim sadržajima.							
BA5	Podsticati lokalnu turističku organizaciju na očuvanje tradicionalnog nasljeđa kroz razni kulturno-zabavni program	Upućen minimum 1 dopis; Održan minimim 1 manifestacija	3	NTO, LTO, JLS		VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućen 1 poziv povodom putujuće izložbe fotografija na temu „Zaštita mora" u okviru BLUE4ALL projekta i Mediteranskog dana obale. Održana 1 manifestacija. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je na brojnim međunarodnim sajmovima u okviru kojih su promovisane vrijednosti morskih zaštićenih područja.
Specifični cilj BB: Povećana je informisanost i svijest posjetilaca o prirodnim, kulturnim i tradicionalnim vrijednostima Parka prirode Katič u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.							
BB1	Izraditi foto i video materijal sa područja PP Katič (kopno i more)	Baza foto i video dokumentacije; Objezbijeđeno minimum 50 fotografija i minimum 1 video	1	PF		MF	**Aktivnost je realizovana.** U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Platamuni", tokom 2025. godine napravljena je baza fotografija i video materijala o morskim zaštićenim područjima - parkovima prirode „Platamuni", „Katič" i „Stari Ulcinj".

BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Katič	Obilježen Dan PP Katič	2			VS, MF	**Aktivnost je realizovana**. Obilježen je Dan morskih zaštićenih područja - 22. april. Centralno obilježavanje Dana morskih zaštićenih područja obuhvatilo je edukativni obilazak Parka prirode „Platamuni” za učenike osnovnih škola iz Radanovića, Petrovca i Bara. U saradnji sa OŠ „Nikola Đurković” organizovana je izložba likovnih radova i performans „Znaš li ko sam? Gdje živim? Zaštiti me! ”, kao i sajam lokalnih proizvoda sa područja Donjeg Grblja.
BB5	Izraditi promotivno-edukativni materijal o vrijednostima PP Katič	Izrađen minimum 1 promotivno-edukativni materijal	2			VS	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore nabavilo je edukativni materijal za edukaciju djece školskog uzrasta o vrijednostima zaštićenih područja u zoni morskog dobra.
BB8	Osmisliti i sprovoditi ankete po pitanju stepena zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku	Anketirano minimum 50 posjetilaca; Baza podataka					**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine sprovedeno je testiranje alatki koje je obuhvatilo sprovođenje anketiranja ključnih zainteresovanih strana (turisti, pružaoci usluga iznajmljivanja skutera na vodi, lokalni menadžeri hotela, turističke agencije, turističke organizacije itd.) u Parku prirode „Katič”.

3.2. Prikaz aktivnosti istraživanja i monitoringa

U cilju bolje preglednosti, u tabeli br. 11 posebno su prikazane aktivnosti koje se odnose na istraživanja i monitoring vrsta.

Tabela br. 11: Prikaz aktivnosti istraživanja i monitoringa

Kod aktivnosti	Vrsta/stanište	Učestalost sprovođenja	Subjekti realizacije	Metode	Područje istraživanja /monitoringa
AA13	Vrsta *Pinna nobilis*	Godišnje	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra, NVO „Green home”	Inventarizacija vrste	Cijelo područje PP Katič
Tokom 2024. godine angažovana je NVO „GREEN HOME” da vrši monitoring vrste Pinna nobilis u narednih 5 godina, na području Parka prirode „Katič”. Tokom 2025. godine nastavljen je monitoring i sprovedeno je drugo istraživanje vrste Pinna nobilis. Tokom juna 2025. godine na jednom lokalitetu na području Parka prirode „Katič” postavljeno je pet kolektora za prihvat larvi i mlađi. Kolektori su strateški raspoređeni unutar definisanog radijusa i ostali su na terenu tokom pet mjeseci, nakon čega su tokom oktobra 2025. godine uklonjeni. Postavljanje i uklanjanje kolektora vršeno je u skladu sa metodologijom usvojenom od strane IUCN-a, koja je publikovana u dokumentu „Kratki priručnik za formiranje, postavljanje i uklanjanje kolektora za larve vrste Pinna nobilis” autora Kersting D. K. i Hendriks I. E. Tokom druge faze četvorogodišnjeg istraživanja prisustva vrste Pinna nobilis u morskom zaštićenom području „Katič”, metodom kolektora za prihvat mlađi i larvi nije evidentirano prisustvo jedinki vrste Pinna nobilis, što je utvrđeno detaljnom analizom uklonjenih kolektora. U izvještaju je zaključeno da su informacije o kontinuiranom praćenju istraživanja vrste od suštinskog značaja za procjenu njenog potencijala za budući oporavak, ne samo na mjestima gdje je vrsta preživjela, već i tamo gdje je nedavno nestala, da bi se procjenio potencijal za oporavak vrste u budućnosti. Prirodni oporavak pogođenih populacija zavisiće isključivo od otpornih pojedinaca. U izvještaju je istaknuto da postoji hitna potreba da se uspostavi regionalni program praćenja koji bi obezbijedio razmjenu informacija i zapažanja te da su potrebna dalja istraživanja o patogenima i vektorima kako bi se bolje razumjela bolest te pronašli načini da se ublaži i ograniči širenje patogena.					
AA14	Kvalitet morske vode	Godišnje	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra, Institut za biologiju mora	Monitoring	Lokacije u okviru Parka prirode Katič: plaža Petrovac 3 lokacije, plaža Lučice 1 lokacija, plaža Buljarica 3 lokacije i plaža Čanj 3 lokacije
Program praćenja kvaliteta morske vode na vodama za kupanje za 2025. godinu, obuhvatio je ukupno 10 lokacija sa područja Parka prirode „Katič“, i to sa područja Petrovca (3), Lučica (1), Buljarice (3) i Čanja (3). Analize su pokazale da je tokom 2025. godine voda za kupanje na ovim lokacijama uglavnom bila odličnog i dobrog kvaliteta, te da nije bilo odstupanja u odnosu na propisane granice praćenih mikrobioloških parametara.					

4. AKTIVNOSTI U ZAŠTIĆENOM PODRUČJU

4.1. Ekološke akcije

Organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora - Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, u okviru međunarodnih projekata koji se finansiraju od strane Udruženja za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund-a, angažovalo NVO Izviđački odred „24. Novembar” iz Bara u saradnji sa kojom je organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora na području Parka prirode „Katič”. Ova akcija, u okviru koje je očišćeno morsko dno ispred plaže Petrovac kao i kompletna unutrašnjost marine u Petrovcu, organizovana je 15. decembra 2025. godine. Pored volontera iz Izviđačkog odreda „24. Novembar”, u predmetnoj akciji učestvovali su i volonteri iz NVO „Udruženje korisnika vezova u marini Bar” kao i predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. U predmetnoj akciji sakupljeno je oko 150 kg otpada različitih kategorija među kojem najviše dominiraju plastične boce, ostaci ribolovnih mreža, plastične kese, sitni metalni otpad i gume od automobila. Ovo je druga u nizu akcija koje će biti sprovedene u okviru ovog projekta u cilju uspostavljanja i jačanja saradnje sa lokalnim nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima zaštite životne sredine te u cilju podizanja svijesti i edukacije lokalnog stanovništva o značaju očuvanja obale i mora.

Slika br. 1: Akcija čišćenja morskog dna

Slika br.2: Akcija čišćenja PP „Katič”

4.2. Edukacija

4.2.1. Aktivnosti realizovane od strane upravljača

Dan morskih zaštićenih područja – 22.april - Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, kao upravljač zaštićenim područjima u zoni morskog dobra je u saradnji sa Osnovnom školom „Nikola Đurković” iz Radanovića i Ekološkim pokretom „Ljute kamilice”, 22. aprila 2025. godine obilježilo Dan morskih zaštićenih područja. Ovaj datum, simbolično je izabran jer se obilježava i kao Međunarodni Dan planete Zemlje, a ujedno je i dan kada je u Crnoj Gori proglašeno prvo zaštićeno morsko područje - Park prirode „Platamuni”. Tim povodom, oko 70 učenika osnovnih škola JU OŠ „Nikola Đurković” iz Radanovića (Opština Kotor), JU OŠ „Mirko Srzentić” iz Petrovca (Opština Budva) i JU OŠ „Mrkojevići” iz Pečurica (Opština Bar) sa vodičima i stručnim osobljem Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je turističkim brodom obišlo morski dio zaštićenog područja Platamuni, te učilo o jedinstvenim ekosistemima Jadranskog mora i važnosti očuvanja biodiverziteta. Nakon obilaska Parka prirode „Platamuni”, u prostorijama JU OŠ „Nikola Đurković” izveden je performans „Znaš li ko sam i gdje živim?” sa ciljem edukacije djece i podizanja svijesti građana o zaštićenim vrstama u Parku prirode „Platamuni”. Teme očuvanja prirode treba da imaju edukativan i podsticajan karakter za djecu jer na njima svijet ostaje. Ovaj događaj je organizovan u saradnji

Slika br. 3: Edukativni obilazak PP „Platamuni”

sa lokalnom turističkom agencijom, koja je angažovana da sprovede logistiku ovog događaja. Ovaj događaj organizovan je u cilju podizanja svijesti i edukacije lokalnog stanovništva o značaju očuvanja obale i mora, kao i o vrijednostima morskih zaštićenih područja u Crnoj Gori.

Slike br. 4 i 5: Performans u OŠ „Nikola Đurković"

Testiranje alatki u Crnoj Gori – Tokom avgusta 2025. godine u okviru projekta „BLUE4ALL" sprovedeno je testiranje alatki u Crnoj Gori. Ovo istraživanje sprovedeno je u saradnji sa Univerzitetom Vageningen iz Holandije, WWF Adriom iz Hrvatske i lokalnom NVO „GREEN NET", kroz kampanju za podizanje svijesti u morskom zaštićenom području „Katič". Cilj ovog istraživanja je prikupljanje informacija i podizanje svijesti i percepcije turista i pružalaca turističkih usluga o životnoj sredini u morskom zaštićenom području - Parku prirode „Katič". Testiranje alatki je obuhvatilo sprovođenje anketiranja (ankete, intervjui) ključnih zainteresovanih strana (turisti, pružaoci usluga iznajmljivanja skutera na vodi, lokalni menadžeri hotela, turističke agencije, turističke organizacije itd.) u Parku prirode „Katič" o uticaju turističkih aktivnosti na morska zaštićena područja. Rezultati ovog istraživanja su pokazali da većina turista prepoznaje ekološke i bezbijedonosne rizike povezane sa upotrebom skutera na vodi, kao što su buka, zagađenje gorivom, oštećenje staništa i nesreće. S druge strane, prepoznavanje ekoloških rizika je niže među onima koji sami iznajmljuju skutere na vodi. Poznavanje postojećih ograničenja brzine je veoma nisko ne samo kod osoba koje ne koriste već i kod korisnika skutera na vodi - osobe koje ne koriste skutere na vodi su generalno za ograničenja, kako bi se zaštitila bezbijednost plivača i morskog biodiverziteta, dok korisnici skutera imaju pomiješana mišljenja. Rezultati su takođe pokazali umjerenu svijest o morskim zaštićenim područjima te nisku konkretno za Park prirode „Katič". Rezultati istraživanja su pokazali pomiješanu svijest o Parku prirode „Katič" među menadžerima hotela i turističkim agencijama - dugogodišnji lokalni akteri su bolje informisani o njegovom nazivu i ekološkom značaju, dok noviji operateri imaju ograničeno znanje. U cijelom turističkom sektoru, komunikacija turista o zaštićenom statusu parka je minimalna, što doprinosi generalno niskoj svijesti. Na osnovu rezultata istraživanja definisane su i preporuke koje se odnose na poboljšanje komunikacije, vidljivosti i diverzifikaciju turističke ponude te naglašeno da je jačanje komunikacije sa zainteresovanim stranama od vitalnog značaja za poboljšanje svijesti o Parku prirode „Katič" i ograničenjima brzine motornih plovila u morskim zaštićenim područjima.

Slika br. 6: Poziv za učešće u istraživanju

Takmičenje za najbolju fotografiju na temu „Zaštita mora" - Tokom jula i avgusta 2025. godine sprovedeno je takmičenje za najbolju fotografiju na temu „Zaštita mora" u okviru kojeg je izabrano oko 40 najboljih fotografija morskih zaštićenih područja u regionima Sredozemnog mora, Baltičkog mora i severoistočnog Atlantika, među kojim se nalaze i fotografije morskih zaštićenih područja u Crnoj Gori. Fotografije odabrane na ovom takmičenju biće predstavljene na izložbama fotografija koje će u okviru „BLUE4ALL" projekta biti organizovane širom Evrope, a sve to u cilju podizanja svijesti o značaju očuvanja obale i mora.

Slika br. 7: Poziv za učešće u foto takmičenju u okviru „BLUE4ALL" projekta

Putujuća izložba fotografija na temu „Zaštita mora" – Tokom septembra 2025, godine u okviru projekta „BLUE4ALL", u Spomen domu „Crvena komuna" u Petrovcu, održana je putujuća izložba fotografija na temu „Zašita mora". Ova izložba organizovana je u cilju podizanja svijesti o očuvanju mora predstavljanjem pobjedničkih fotografija sa fotokonkursa. Izložbu je povodom Mediteranskog dana obale, organizovalo Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore u saradnji sa projektnim partnerom iz Hrvatske – WWF Adria i ostalim projektnim partnerima. Tokom događaja, predstavljene su fotografije morskih zaštićenih područja iz cijele Evrope. Takođe, u okviru prezentacija predstavljene su informacije o morskom zaštićenom području - Parku prirode „Katič", „BLUE4ALL" projektu, kao i sami rezultati procesa testiranja alata sprovedenog u pilot područjima u Crnoj Gori. Izložba je uključivala i interaktivnu radionicu u okviru koje su posjetioci mogli dobiti detaljnije informacije o morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori, „BLUE4ALL" projektu, kao i istraživanju sprovedenom u Parku prirode „Katič". Ovom prilikom izloženi su i edukativno promotivni posteri koje je Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore do sada izradilo povodom Mediteranskog dana obale.

Slika br. 8: Izložba fotografija na temu „Zaštita mora"

Slike br. 9 : Kulturno-umjetnički program

Slika br. 10: Izložba fotografija

Sastanci Savjetodavnog tijela za Park prirode „Katič" - Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore nastavilo je sa održavanjem redovnih sastanaka Savjetodavnog tijela u cilju uključivanja zainteresovanih strana u upravljanje Parkom prirode „Katič".

Savjetodavno tijelo za Park prirode „Katič" ima 19 članova i čine ga predstavnici upravljača, državnih i lokalnih institucija i organizacija, te predstavnici lokalnih mjesnih zajednica, komunalnih preduzeća i obrazovnih institucija.

Slika br. 11: Prvi sastanak Savjetodavnog tijela PP „Katič"

Na prvom redovnom sastanku Savjetodavnog tijela za Park prirode „Katič" u 2025. godini koji je održan 19. novembra, predstavljeni su međunarodni projekti u kojima učestvuje Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore a koji se odnose na morska zaštićena područja. Tokom ovog sastanka predstavljene su aktivnosti iz Plana upravljanja za Park prirode „Katič" koje su sprovedene tokom 2025. godine sa posebnim akcentom na projekat i aktivnosti koje se finansiraju od strane MedFund-a kroz Ugovor o grantu za Park prirode „Katič". Takođe, na sastanku su predstavljene aktivnosti sprovedene u okviru projekta „BLUE4ALL", koji se realizuje u okviru HORIZON Europe Ocean Mission programa i ima za cilj razvoj novih strategija i novih alatki koje će pomoći u zaštiti obale i mora. Tom prilikom istaknuto je da su morska zaštićena područja u Crnoj Gori – parkovi prirode „Platamuni", „Katič" i „Stari Ulcinj" pilot područja u kojima se vrši testiranje alatki koje su kreirane za efikasnije upravljanje morskim zaštićenim područjima te da je tokom septembra 2025. godine sprovedeno testiranje alatki na području Parka prirode „Katič" i to kroz istraživanje o uticaju turističkih aktivnosti i plovnih objekata – skutera na morsko zaštićeno. Pored navedenog, sastanku su prisustvovale predstavnice Francuske obalne agencije *„Conservatoire du littoral"* i NVO *„PIM Initiative"* koje su tom prilikom predstavnicima relevantnih institucija i organizacija predstavile potencijalni pilot projekat čija realizacija se planira na području Parka prirode „Katič" i Parka prirode „Stari Ulcinj".

U decembru mjesecu Savjetodavno tijelo se sastalo po drugi put 2025. godine i tom prilikom predstavljene su aktivnosti planirane za sprovođenje tokom 2026. godine na području Parka prirode„Katič" kao i aktivnosti Službe za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra koje su sprovedene tokom ljetnje turističke sezone na području Katiča.

Savjetodavno tijelo za Park prirode „Katič" formirano je na osnovu Plana upravljanja za Park prirode „Katič" i Pravilnika o formiranju Savjetodavnog tijela za zaštićeno područje Park prirode „Katič". Cilj formiranja Savjetodavnog tijela je postizanje veće efikasnosti i saradnje između zainteresovanih strana u pravcu poboljšanja i održavanja uslova i statusa Parka prirode „Katič".

4.2.2. Učešće upravljača

Druga Generalna skupština „BLUE4ALL" projekta – U okviru „BLUE4ALL" projekta predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovali su na Drugoj Generalnoj skupštini ovog projekta (*The 2nd „BLUE4ALL" General Assembly*), koja je održana u periodu od 21. do 24. januara 2025. godine u Talinu (Estonija). Druga Generalna skupština organizovana je u cilju predstavljanja aktivnosti koje su do sada sprovedene u okviru ovog projekta kao i u cilju diskusije o testiranju alatki, procesu validacije kreiranih alatki, razvoju BLUEPRINT platforme, promociji projekta, pilot područjima i uključivanju zainteresovanih strana u projektne aktivnosti, uspostavljanju sinergije sa sličnim projektima i ostalim aktivnostima koje treba sprovesti u narednom periodu. Pored predstavnika Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore u ovoj radionici učestvovalo je oko 50 učesnika iz raznih zemalja, uključujući upravljače morskih zaštićenih područja, projektne partnere, pridružene partnere, članove Savjetodavnog odbora i stručnjake sa Mediterana, sjeveroistočnog Atlantika i Baltičkog mora koji su imali priliku da razmijene ideje, izazove i najbolju praksu u upravljanju morskim zaštićenim područjima. Generalna skupština „BLUE4ALL" projekta je imala raznovrstan program prezentacija, diskusija, okruglih stolova, radionica i interaktivnih sesija, sve usredsređeno na aktivnosti „BLUE4ALL" projekta i morska zaštićena područja koja su pilot područja u projektu. Učesnici su učestvovali u raznim grupnim radionicama i diskusijama na teme koje se odnose na pilot područja, komunikaciju sa zainteresovanim stranama i njihovo uključivanje u projektne aktivnosti, proces testiranja alatki, validaciju alatki u pilot područjima, razvoj mrežne platforme za morska zaštićena područja, razvoj BLUEPRINT platforme, unapređenje komunikacije i promocije, saradnju zainteresovanih strana, pitanja upravljanja i finansiranja i sl. Predmetna Generalna skupština je bila veoma značajna jer su učesnici imali priliku da razmjene iskustva i znanja u upravljanju morskim zaštićenim područjima, uključivanju lokalne zajednice i zainteresovanih strana, unapređenju komunikacije, podizanju svijesti o značaju očuvanja prirode, procesima testiranja i validacije alatki u pilot područjima, održivom finansiranju, očuvanju mora, rodnoj ravnopravnosti kao i da razmijene korisne informacije sa upravljačima morskih zaštićenih područja iz cijele Evrope. Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore razmijenili su kontakte sa predstavnicima morskih zaštićenih područja, te je iskazana obostrana spremnost za buduću saradnju.

Slika br. 12: Druga Generalna skupština „BLUE4ALL" projekta

Radionica „Participativno upravljanje u zaštićenim područjima" - Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom učestvovalo je u dvodnevnoj radionici „Participativno upravljanje u zaštićenim područjima" koju je 24. i 25. aprila u Andrijevici organizovala Mreža zaštićenih područja Dinarida - Parkovi Dinarida. Događaj je okupio predstavnike institucija, upravljače zaštićenih područja, predstavnike lokalnih zajednica i organizacija civilnog društva, a poseban fokus bio je na ulozi i benefitima osnivanja socio-ekonomskih foruma, kao i na razmjeni iskustava iz dosadašnjeg rada ovih tijela. Istaknuto je da je

uspješno i održivo upravljanje zaštićenim područjima moguće samo kada su lokalne zajednice uključene – ne kao posmatrači, već kao ravnopravni partneri.
Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom formiralo je savjetodavna tijela za zaštićena područja Park prirode „Katič", Park prirode „Platamuni" i Park prirode „Stari Ulcinj", čime je istaknuto kao primjer dobre prakse u uključivanju zainteresovanih strana u upravljanje zaštićenim područjima. Radionica je organizovana u okviru projekta „Osnaživanje lokalnih zajednica za održivo upravljanje zaštićenim područjima".

Slika br. 13: Radionica „Participativno upravljanje u zaštićenim područjima"

Uvodni (kick-off) sastanak „GREENPULSE" projekta – Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovali su na uvodnom (kick-off) sastanku povodom početka realizacije projekta „GREENPULSE: Sustainable Tourism for Water resources and trails - Održivi turizam za vodne resurse i staze", finansiranog u okviru programa lnterreg Vl-A IPA Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora 2021-2027, koji je održan 16. maja 2025. godine u Gradskoj vijećnici zgrade Gradske uprave grada Makarske, u Hrvatskoj. Sastanak je organizovan u cilju formalnog uspostavljanja osnovnih smjernica za sprovođenje projekta, razmjene ključnih informacija između projektnih partnera te definisanja zajedničkih ciljeva i operativnih planova za predstojeće faze. Pored predstavnika Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, sastanku su prisustvovali i predstavnici vodećeg partnera Grad Makarska, predstavnici Javne ustanove Makarska razvojna agencija MARA kao i predstavnici projektnog partnera Javnog preduzeća „Park prirode Hutovo blato" iz Bosne i Hercegovine. Tokom sastanka svi projektni partneri su imali priliku da razmjene svoja iskustva i ključne informacije sa ostalim partnerima, definišu ciljeve, uspostave operativne planove za nadolazeće faze projekta te da daju svoje sugestije vezano za uspješniju implementaciju projekta. Uvodni sastanak projekta „GREENPULSE" uspješno je postavio temelje za buduću saradnju i realizaciju svih planiranih aktivnosti.

Slika br. 14: Uvodni sastanak „GREENPULSE" projekta

Sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima – Predstavnici Javnog predzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore aktivno su učestvovali na sastancima i obukama koje je organizovalo Koordinaciono tijelo za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima formirano u okviru projekta „Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori" (GEF 7).

Naime, u okviru ovog projekta razvijen je set smjernica sa ciljem unapređenja efektivnosti upravljanja zaštićenim područjima u Crnoj Gori, uključujući Smjernice za planove upravljanja i godišnje programe upravljanja, Smjernice za evaluaciju i adaptivno upravljanje, Smjernice za prilagođavanje klimatskim promjenama, Smjernice za participativno i transparentno upravljanje, Smjernice za upravljanje podacima, Smjernice za integraciju ekološke mreže i međunarodnih statusa zaštite, Smjernice za upravljanje

posjetiocima, Smjernice za održivo finansiranje zaštićenih područja, Plan sistematske izgradnje kapaciteta za osoblje upravljačkih tijela, te druga dokumenta relevantna za zaštićena područja u Crnoj Gori.

Takođe, organizovana je i obuka pod nazivom „Jačanje saradnje i razumijevanja među sudijama, tužiocima, inspekcijom, rendžerima i policijom u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode" na kojoj su učešće uzeli predstavnici Službe zaštite Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom. Obuka je imala za cilj da doprinese boljem razumijevanju izazova sprovođenja zakona na terenu od strane pravosuđa, kao i da službama koje djeluju na terenu omogući dublje razumijevanje pravnih procedura i načina pripreme slučajeva za sudski proces.

Slika br. 15: Radionica na Lastovu

Godišnji sastanak Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP) i radionica Nacionalne fokus grupe projekta „GreenList4MMPAs" - Na poziv WWF Adria (World Wildlife Fund Adria – Svjetski fond za divlje životinje Adria) iz Hrvatske, predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovali su na godišnjem sastanku Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP) kao i na radionici Nacionalne fokus grupe projekta „Green List for Mediterranean Marine Protected Areas - GL4MMPAs", koji su organizovani u periodu od 16. do 18. septembra 2025. godine, na ostrvu Lastovo u Hrvatskoj. Tom prilikom održana je radionica Nacionalne fokus grupe projekta „Green List for Mediterranean Marine Protected Areas - GL4MMPAs" na kojoj je predstavljen projekat „GreenList4MMPAs" kao i IUCN Green List standradi koji su razvijeni u okviru ovog projekta. Na radionici je istaknuto da projekat „GreenList4MMPAs" (Zelena lista za morska zaštićena područja Mediterana) ima za cilj promociju efikasnog i pravednog upravljanja Mediteranskim morskim zaštićenim područjima te da je ovaj projekat usmjeren na utvrđivanju načina na kojima se IUCN Green List standradi mogu primijeniti za procijenu, poboljšanje i održavanje efikasnosti morskih zaštićenih područja u Mediteranu te postati efikasan, lokalno relevantan i globalno priznat alat za promociju efikasnosti, pravednosti i uspijeha regionalnih morskih zaštićenih područja.

Slika br. 16: Sastanak Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP)

U okviru sastanka Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP) istaknuto je da ova mreža okuplja 15 javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim morskim područjima te da je osnovana 2021. godine na Brijunima u sklopu međunarodnog projekta pod vodstvom MedPAN-a (Mediteranske mreže morskih zaštićenih područja) s kojom HRMZP usko sarađuje. Cilj mreže je očuvanje Jadrana kroz razmjenu znanja, iskustava i resursa, sa posebnim naglaskom na unapređenje učinkovitosti upravljanja morskim zaštićenim područjima, razvoj zajedničkih smjernica i strategija za zaštitu mora, posticanje naučno utemeljenog praćenja stanja morskih staništa i vrsta, jačanje kapaciteta svih uključenih zainteresovanih strana kroz edukacije i radionice i zagovaranje važnosti očuvanja morskih ekosistema kod donosioca odluka i javnosti. Tokom dvodnevnog sastanka, učesnici su razgovarali o stanju biodiverziteta, predstavili aktuelne projekte i razmijenili iskustva o upravljanju zaštićenim područjima. Posebna pažnja posvećena je praćenju morskih

vrsta i staništa, razumijevanju stanja i adaptaciji na invazije novih vrsta, očuvanju centara biodiverziteta kao što su livade morske trave, očuvanju morskih ptica i primjeni inovativnih pristupa, kao što su veštačka inteligencija i koncept „plavog ugljenika" za valorizaciju ekosistemskih koristi. Takođe je posebno naglašen značaj uključivanja lokalnih zajednica, ribara i turističkog sektora u očuvanje prirodnih resursa. Kao ključni izazovi istaknuti su širenje invazivnih vrsta i klimatske promjene, koje dodatno ugrožavaju i mijenjaju ekosistem pod antropogenim pritiscima (prekomjerno izlovljeno more, natrpana obala itd.). Na ovom sastanku je zaključeno da zaštita Jadrana zahtjeva jaču saradnju između javnih institucija, nevladinih organizacija, akademskog sektora i istraživačkih institucija kroz zajedničke projekte i radionice. Pored navedenog, naglašena je važnost međunarodne saradnje, naročito kroz učestvovanje u MedPAN mreži i drugim mediteranskim inicijativama. Tokom realizacije predmetnih sastanaka predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore imali priliku da predstave sprovedene aktivnosti u okviru zaštićenih područja, prodiskutuju o tekućim temama, problemima i izazovima te razmijene iskustva u upravljanju morskim zaštićenim područjima i postizanju nacionalnih ciljeva zaštite prirode.

Slika br. 17: Drugi sastanak projektnih partnera

Drugi sastanak projektnih partnera „GREENPULSE" projekta_– Drugi sastanak projektnih partnera održan je tokom decembra 2025. godine u Čapljini (Bosna i Hercegovina). Tokom sastanka su razmatrani dosadašnji rezultati, sprovedene aktivnosti, planovi i budući koraci. Sastanku su prisustvovali predstavnici Grada Makarska, Grada Čapljina kao i predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. Tom prilikom je istaknuto da razvoj cikloturizma postaje jedno od najbrže rastućih područja održivog turizma u Evropi. Biciklističke i pješačke staze ne samo da donose zdrav način života i ekološki prihvatljiv oblik putovanja, već otvaraju vrata novim ekonomskim mogućnostima, jačaju lokalne zajednice i stvaraju atraktivnu ponudu za posjetioce. Takođe je naglašeno da je upravo to vizija projekta „GREENPULSE", finansiranog kroz program Interreg VI-A IPA HR-BA-ME 2021-2027, koji povezuje grad Makarsku, grad Čapljinu i Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore u zajedničkom cilju - oblikovanju održive turističke destinacije. Nakon sastanka, partneri su posjetili pješačko-biciklističku stazu u Čapljini, koja će biti unapređena i opremljena modernim sadržajima - od odmorišta i parkinga za bicikle do interaktivnih informacija za turiste.

4.2.3. Posjećivanje Parka prirode „Katič"

Posjećivanje morskog zaštićenog područja – Parka prirode „Katič" - Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, organizovalo je edukativni obilazak brodom morskog zaštićenog područja – Parka prirode „Katič". Uz pratnju nastavnice i predstavnika Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, u edukativnom obilasku i radionicama učestvovalo je oko 50 učenika OŠ „Druga osnovna škola" iz Budve, koji su tom prilikom turističkim brodom obišli morski dio zaštićenog područja Katič, te učili o jedinstvenim ekosistemima Jadranskog mora i važnosti očuvanja biodiverziteta. Obilazak je organizovan u saradnji sa lokalnom turističkom agencijom, koja je angažovana da sprovede logistiku ovog događaja, a u cilju podizanja svijesti i edukacije lokalnog stanovništva o značaju očuvanja obale i mora, kao i o vrijednostima morskih zaštićenih područja u Crnoj Gori. Edukativni obilazak realizovan je u okviru Ugovora o grantu za Park prirode „Katič".

Slike br: 18,19 i 20:. Edukativni obilazak brodom Parka prirode Katič

Učešće u Ljetnjoj školi „More znanja" - Na poziv JU OŠ „Mirko Srzentić" iz Petrovca, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je u projektu Ljetnja škola „More znanja" koji je realizovan u periodu od 18. do 22. avgusta 2025. godine. Predstavnici Javnog preduzeća održali su edukativno predavanje za 53 polaznika ove škole koji su se na zanimljiv način upoznali sa vrijednostima morskih zaštićenih područja. Nakon predavanja je organizovan i kviz znanja, a svim učesnicima dodijeljene su prigodne nagrade u vidu promotivnog materijala JPMD - ranci, notesi, boce.

Slika br. 21: Ljetnja škola „More znanja"

Inovativna Ljetnja škola „More znanja" je projekat namijenjen djeci osnovnih škola sa teritorije opštine Budva, koji im nudi priliku da kroz radionice i interaktivne aktivnosti istraže oblasti kulture, nauke, tehnologije, umjetnosti i ekologije i na taj način prošire svoja znanja.

4.2.4. Posjete drugim morskim zaštićenim područjima

Studijska posjeta morskim zaštićenim područjima u Sloveniji i Hrvatskoj - U cilju razmjene iskustava i znanja u upravljanju morskim zaštićenim područjima, u periodu od 02. do 06. decembra 2025. godine, organizovana je studijska posjeta zaštićenim područjima u Sloveniji i Hrvatskoj. Tokom ove studijske posjete predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore posjetili su Krajinski park „Sečoveljske soline" kojim upravlja privatno preduzeće „Saline" d.o.o. i Naravni rezervat „Škocjanski zatok" kojim upravlja Društvo za posmatranje i proučavanje ptica Slovenije (DOPPS – Bird Life) u Sloveniji, kao i jedno zaštićeno područje u Hrvatskoj - Nacionalni park „Brijuni" kojim upravlja Javna ustanova „Nacionalni park Brijuni". Studijska posjeta organizovana je u cilju razmjene iskustva, znanja i korisnih informacija sa upravljačima morskih zaštićenih područja u regionu, kako bi se zaposleni u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore obučili za rad i efikasnije upravljanje zaštićenim područjima u moru u Crnoj Gori. Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su tokom ove studijske posjete predstavili sva zaštićena područja kojima upravlja Javno

Slika br. 22: Studijska posjeta zaštićenim područjima u Hrvatskoj i Sloveniji

preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore te posebno istakli aktivnosti koje se sprovode u morskim zaštićenim područjima – parkovima prirode „Platamuni", „Katič" i „Stari Ulcinj" kao i u posebnom rezervatu prirode „Tivatska solila". Tokom prezentacije posebno su istaknuti međunarodni projekti koji se finansiraju od strane MedFund-a kao i ostali međunarodni projekti i aktivnosti koje se u okviru njih sprovode. Ova studijska posjeta je bila veoma značajna jer su učesnici imali priliku da razmjene iskustva i znanja o uspješnom upravljanju morskim zaštićenim područjima, zaštiti prirode, posjećivanju, izvorima finansiranja, ustupanju na korišćenje, sprovođenju turističkih aktivnosti, uspostavljanju zona za sidrenje, sprovođenju međunarodnih projekata, promociji, edukaciji i sl. Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore razmijenili su kontakte sa kolegama iz pomenutih zaštićenih područja, te je iskazana obostrana spremnost za buduću saradnju i razvoj projekata u oblasti zaštite prirode i životne sredine.

Studijska posjeta morskim zaštićenim područjima u Andaluziji, Španija_– Tokom oktobra 2025. godine organizovana je studijska posjeta u okviru projekta „GREENPULSE: Sustainable Tourism for Water resources and trails - Održivi turizam za vodne resurse i staze". Ovo studijsko putovanje je obuhvatilo posjetu zaštićenim područjima koja su povezana biciklističim stazama EUROVELO 8 rute na području Španije. Tokom studijske posjete, predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobom Crne Gore, zajedno sa projektnim partnerima, održali su sastanak sa predstavnikom regionalne vlade za pitanja održivosti i zaštite životne sredine - Junta de Andalucia u Kadizu kao i sa rukovodiocem Službe za zaštićena prirodna područja koji je ujedno i vođa EUROVELO 8 rute u Andaluziji.

*Slika br. 23: Sastanak sa predstavnikom regionalne vlade i rukovodiocem Službe za zaštićena prirodna područj*a

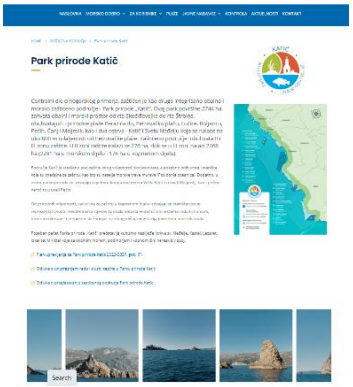
Slika br. 24: EUROVELO 8 ruta

Tom prilikom održana je prezentacija o ključnim aspektima projekta EUROVELO 8 rute koja je poznata kao Mediteranska biciklistička ruta na duge staze, koja počinje u Kadizu i proteže se duž španske obale sve do granice sa Francuskom. EUROVELO 8 ruta nudi mješavinu ravnih priobalnih staza i planinskih uspona, prolazi kroz raznovrsne predjele, uključujući zaštićeno prirodno područje, prirodni park zaleđa Kadiz, zaleđe plaže (pješčane dine), slane bazene, borove šume i polja i karakterišu je mješavina asfaltnih i zemljanih puteva i javnih puteva sa niskim nivoom saobraćaja. Pored same biciklističke staze prolazi i pješačka staza sa posebnim sadržajem za posjetioce. U okviru studijske posjete, organizovan je obilazak Kadiza i vožnja biciklom od gradske biciklističke mreže do EUROVELO 8 rute koja povezuje gradski dio sa periferijom i koja prolazi zaleđem plaža (pješčane dine) i javnog dijela puta na kojem je nizak nivo saobraćaja. U sklopu studijske posjete organizovan je i obilazak biciklističke staze u Sevilji, koja povezuje centralni dio grada sa perifernim dijelom i koja se proteže uz šetačku stazu i predstavlja dobar primjer povezanosti više aktivnosti na jednom prostoru, a sve u cilju promocije zdravih stilova života i razvoja turizma. Na samom kraju ove studijske posjete, projektni partneri razgovarali su o daljim koracima u okviru „GREENPULSE" projekta kao i o novim idejama za buduće projekte.

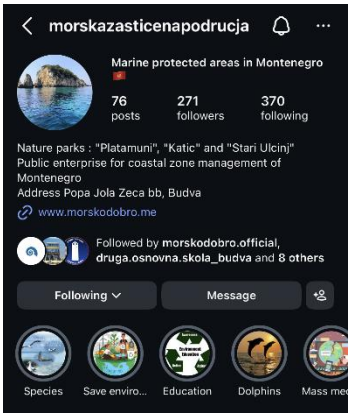
4.3. Promocija

U cilju promocije morskih zaštićenih područja, odnosno Parka prirode „Katič" , Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je na zvaničnoj stranici preduzeća postavilo informacije o ovom zaštićenom području (*https://www.morskodobro.me/me/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja/park-prirode-katic).*

Takođe, tokom 2025. godine, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom redovno je objavljivalo na svojoj društvenoj mreži Instagram infomacije o zaštićenom području, a sve to u cilju što veće promocije. Trenutno Instragram profil prati oko 270 pratilaca.

Slika br. 25: Web stranica posvećena PP Katič

Slika br. 26: Prikaz Instagram profila

Vrijednosti Parka prirode „Katič", tokom 2025. godine, promovisane su i putem radio i TV emisija, i to gostovanjima predstavnika upravljača u 1 radio i 4 televizijske emisije.

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, u saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom, učestvovalo na nekoliko Sajmova turizma i sličnih događaja na kojima je promovisana obala Crne Gore, uključujući i morska zaštićena područja.

4.4. Međunarodni projekti

Tabela br. 12: Projekti koji su se sprovodili tokom 2025. godine

Naziv projekta	Cilj projekta	Sažet opis projekta	Naziv nosioca i partnera u sprovođenju	Trajanje projekta	Finansijska vrijednost projekta	Status projekta
„BLUE4ALL” HORIZON Europe Ocean Mission (*Blueprint demonstration for co-created effective, efficient and resilient networks of MPAs - Demonstracija plana za zajedničko kreiranje efektivne, efikasne i otporne mreže MZP-a*)	Cilj projekta je rešavanje izazova očuvanja i obnove mora u Evropi kroz predlog novog pristupa morskim zaštićenim područjima, koji je u skladu sa Strategijom EU za biodiverzitet i nacionalnim inicijativama.	Projekat stavlja zainteresovane strane u centar procesa upravljanja morskim zaštićenim područjima, obezbjeđujući da se njihove potrebe i brige adresiraju od samog početka. “BLUE4ALL” projekat će raditi sa zainteresovanim stranama u 25 morskih zaštićenih područja/pilot područja, u regionima Sredozemnog mora, Baltičkog mora i severoistočnog Atlantika, na razvoju alata za očuvanje i obnavljanje morske sredine na društveno održiv i prihvatljiv način. Ovi alati će biti testirani u pilot područjima i na kraju će rezultirati platformom Blueprint, koja će biti prilagođena korisnicima za kreiranje efektivnih, efikasnih i otpornih morskih zaštićenih područja i mreža morskih zaštićenih područja. Morska zaštićena područja u Crnoj Gori – parkovi prirode „Platamuni”, „Katič” i „Stari Ulcinj” će biti pilot područja, u kojima će biti testirani	U projektu učestvuje 22 partnera iz različitih institucija iz cijele Evrope (Belgija, Francuska, Italija, Njemačka, Holandija, Danska, Švedska, Finska, Estonija, Crna Gora, Hrvatska, Irska i Švajcarska). The Royal Belgian Institute of Natural Sciences (RBINS) je vodeći partner.	januar 2023 - decembar 2026. godine	/	Aktivan

		alati koji će biti kreirani za očuvanje i obnavljanje morske sredine				
Projekat za Park prirode „Katič" finansiran od strane MedFund-a, u okviru regionalnog projekta „*Build back a blue and stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran*"	Projekat ima za cilj da obezbijedi efikasno upravljanje, promoviše lokalnu upravu, unaprijedi nadzor, podigne svijest o značaju očuvanja morskih zaštićenih područja, prati ekološke koristi i podrži održivo korišćenje ovih dragocijenih morskih ekosistema.	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, tokom maja 2023. godine, potpisalo Ugovor o grantu za Park prirode „Katič" sa Udruženjem za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja - MedFund-om. U periodu od 5 godina, MedFund će obezbijediti finansijsku pomoć, tehničku ekspertizu i unapređenje kapaciteta, kako bi se omogućila implementacija planova upravljanja i poboljšala dugoročna održivost morskih zaštićenih područja.	Udruženje za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund i Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su partneri u projektu. Ovo partnerstvo je dio regionalnog projekta pod nazivom „Build back a blue and stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran", koji je finansiran od strane Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) i podržan od Conservation International (CI), kako bi se poboljšala zaštita mora i obale u Mediteranu.	2023-2027. godine	286 200,00 USD	Aktivan
Projekat "GreenPulse: Sustainable Tourism for Waterresources and Trails – Održivi turizam za vodene resurse i staze" u okviru Programa Interreg IPA CBC	Projekat je usmjeren na razvoj novih i unapređenje postojećih pješačkih i biciklističkih staza uz vodne resurse u cilju diversifikacije turističke ponude srodnim proizvodima i uslugama, doprinoseći povećanju zelene ekonomije i unapređenju kvaliteta turizma, njegove održivosti,	Implementacijom projekta GREENPULSE ojačaće se kapaciteti prekograničnog područja za podršku održivom turizmu u urbanim sredinama Hrvatske, urbanim i ruralnim područjima Crne Gore i ruralnim područjima Bosne i Hercegovine, uz vodne resurse. Projekat GREENPULSE će doprinijeti podizanju svijesti lokalnog stanovništva i posjetilaca,	Vodeći partner projekta je Grad Makarska (Hrvatska) a projektni partneri su Javno preduzeće Park prirode „Hutovo blato" (Bosna i Hercegovina) i Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (Crna Gora).	Januar 2025. – Decembar 2026. godine	292 194,00 EUR	Aktivan

Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora 2021-2027. godine	a sve kako bi se smanjile posledice prekomjernog turizma.	kao i kapaciteta uključenih zainteresovanih strana o važnosti modela održivog turizma.				

5. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA ZAŠTITU

5.1. Finansiranje Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore osnovano je i posluje u javnom interesu, što znači da nema akumulaciju dobiti, već su ukupni prihodi jednaki rashodima.

Ciljevi koji treba da budu ispunjeni su:

- zakonitost korišćenja sredstava, korišćenje sredstava za namjene utvrđene Zakonom o morskom dobru;
- koordinacija sa primorskim opštinama u postupku definisanja prioritetnih ulaganja, veći stepen komunalnog održavanja i uređenja zone morskog dobra u saradnji sa primorskim opštinama sa planiranjem više sredstava i iz više različitih izvora za ovu namjenu;
- zaštita, očuvanje i uređenje prirodnih plaža i izgradnja novih kupališta, održavanje i unapređenje stanja u zaštićenim prirodnim dobrima u zoni morskog dobra, unapređenje zone kroz integralno upravljanje obalom;
- realizacija važnih infrastrukturnih investicija, realizacija zakonskih obaveza Javnog preduzeća.

Na osnovu Zakona o morskom dobru i Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, donosi se Godišnji Plan korišćenja finansijskih sredstava Javnog preduzeća po sljedećem postupku:

- priprema nacrta Plana u okviru stručne službe Javnog preduzeća;
- usvajanje Plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća;
- dobijanje saglasnosti od resornog Ministarstva;
- dobijanje saglasnosti od Vlade Crne Gore;
- plan korišćenja finansijskih sredstava je osnov za izradu Plana javnih nabavki;
- postupanje i praćenje pozicija iz Plana korišćenja sredstava;
- na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (*bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje i izvještaj menadžmenta*);
- završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća;
- usvojeni Završni račun se predaje Upravi prihoda i carina (Ministarstvo finansija);
- sredstva za nerealizovane aktivnosti se prenose u sljedeću godinu i imaju posebnu poziciju u Planu korišćenja sredstava kao „prenesene aktivnosti“.

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. Raspodjela prihoda i rashoda se vrši na osnovu godišnjeg Plana korišćenja finansijskih sredstava Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (na osnovu Zakona o morskom dobru i Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata). Plan se sastoji od:

- investicionih ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- tekućeg održavanja zone morskog dobra (sanacije obale, uklanjanje objekata, ugovori sa lokalnim Komunalnim preduzećima, i dr);

- monitoringa i praćenja stanja životne sredine (kvalitet vode za kupanje, praćenje stanja u parkovima prirode, istraživanje i mapiranje bioloških i ekoloških parametara obale i mora, i dr);
- ostalih poslovnih rashoda (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- učešća u međunarodnim projektima (kofinansiranje);
- nabavke osnovnih sredstava (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarada i ostalih ličnih primanja zaposlenih;
- prenesenih aktivnosti.

Finansiranje preduzeća vrši se iz Budžeta Javnog preduzeća koji obuhvata sljedeće prihode i rashode.

- **Prihodi:**

- naplata naknade za korišćenje morskog dobra (*kupališta, privremeni objekti, terase, pristaništa, privezišta, sidrišta, objekti na rijeci Bojani, ustupanje luka od lokalnog značaja, usluge prevoza – trajekt, i sl*);
- prihod od usluga prevoza na liniji Kamenari- Lepetane;
- ostali poslovni prihodi (*naplata garancija, otkup tenderske dokumentacije, izdavanje UT uslova, prihodi od međunarodnih projekata refundacija, donacije i sl*).

- **Rashodi:**

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća.

- investiciona ulaganja (*izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom*);
- tekuća održavanja zone morskog dobra (*sanacije obale, uklanjanje objekata, ugovori sa lokalnim Komunalnim preduzećima i dr*);
- monitoring i praćenje stanja životne sredine (*kvalitet vode za kupanje, praćenje stanja u rezervatima/parkovima prirode u morskom području, istraživanje i mapiranje bioloških i ekoloških parametara obale i mora, i dr*);
- ostali poslovni rashodi (*troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, trajekt, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi*);
- učešće u međunarodnim projektima (*kofinansiranje*);
- nabavka osnovnih sredstava (*nabavka opreme, vozila i dr*);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

5.2. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju planiranih aktivnosti

Shodno članu 59. Zakona o zaštiti prirode, Izvještaj o realizaciji plana upravljanja treba da sadrži podatke o finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima od naknada za korišćenje zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

U narednim tabelama dat je pregled godišnjih troškova po tematskim oblastima za 2025. godinu.

Godišnji troškovi po tematskoj oblasti B „Edukacija i promocija" za 2025.godinu

KOD	Aktivnosti	PRIORITET	Utrošena sredstava za sprovođenje aktivnosti
AA7	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama	2	1.800,00
AA13	Sarađivati sa IBM u cilju inventarizacije vrste *Pinna nobilis* i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste	2	730,00
UKUPNO AA			**2.530,00**
UKUPNO AB			**0,00**
UKUPNO Tematska oblast A			**2.530,00**

Godišnji troškovi po tematskoj oblasti C „Kapaciteti upravljača i saradnje" za 2025.godinu

KOD	Aktivnosti	PRIORITET	Utrošena sredstava za sprovođenje mjera i aktivnosti
BA2	Sprovoditi edukativne programe namijenjene akterima u turističkom sektoru	2	1.666,66
BA3	Uspostaviti saradnju sa osnovnim i srednjim školama u cilju sprovođenja edukativnih aktivnosti za učenike	1	1.400,00
BA5	Podsticati lokalnu turističku organizaciju na očuvanje tradicionalnog nasljeđa kroz razni kulturno-zabavni program	3	10.633,33
UKUPNO BA			**13.699,99**
BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Katič	2	1.942,65
BB5	Izraditi promotivno-edukativni materijal o vrijednostima PP Katič	2	7.610,46
UKUPNO BB			**9.553,11**
BC5	Obnoviti staru i postaviti novu posjetiteljsku infrastrukturu duž šetališnih staza	1	7.000,00
UKUPNO BC			**7.000,00**
UKUPNO Tematska oblast B			**30.253,10**

Godišnji troškovi po tematskoj oblasti C „Kapaciteti upravljača i saradnje" za 2025. godinu

KOD	Aktivnosti	PRIORITET	Utrošena sredstava za sprovođenje mjera i aktivnosti
CA3	Inicirati i realizovati posjetu zaštićenim područjima u moru sa ciljem razmjene iskustava	2	2.377,55
UKUPNO CA			**2.377,55**
CB2	Obezbijediti uniformu za lica zadužena za poslove čuvanja zaštićenog prirodnog dobra – zaštitare	1	1.162,24
CB3	Obezbijediti opremu za svakodnevni rad zaštitara na terenu *(dvogled, fotoaparat, megafon, pištaljka, i sl.)*	1	1.162,24
CB4	Obezbijediti i održavati opremu upravljača za sprovođenje kontrole područja PP Katič *(foto kamere, foto zamke, lap top, dron)*	1	3.331,51
UKUPNO CB			**5.655,99**
CC1	Formirati savjetodavno tijelo PP Katič u saradnji sa organizacijama i institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou, te održavati redovne sastanke istog	2	992,5
CC2	Inicirati i održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodnim organizacijama	2	200,00
UKUPNO CC			**1.192,5**
UKUPNO Tematska oblast C			**9.226,04**

Ukupna sredstva utrošena za realizaciju aktivnosti tokom 2025. godine iznose **42.009,14 EUR**, što je prikazano i ukupnim pregledom u tabeli br. 13.

Tabela br. 13: Raspodjela ukupnih troškova za 2025.godinu

	2025.godina (G3)	***Postotak***
Tematska oblast A	2.530,00	***6%***
Tematska oblast B	30,253.10	***72%***
Tematska oblast C	9.226,04	***22%***
UKUPNO	**42.009,14**	**100,00%**

U nastavku je grafik kojim je prikazana raspodjela ukupnih troškova po tematskim oblastima za realizaciju aktivnosti predviđenih Godišnjim programom upravljanja za 2025. godinu za Park prirode „Katič".

Grafikon br. 3: Raspodjela ukupnih troškova po tematskim oblastima za 2025. godinu

6. ZAKLJUČAK

Od ukupno 41 aktivnosti koje su predviđene za realizaciju Godišnjim programom upravljanja za 2025. godinu za Park prirode ,,Katič" potpuno je realizovano 32, dok je djelimično realizovano 5 aktivnosti. Za njihovu realizaciju utrošeno je ukupno 42.009,14 EUR.
Tokom 2025. godine u zaštićenom području Park prirode „Katič" nisu ostvareni prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja.

Imajući u vidu da je Planom upravljanja za Park prirode „Katič" 2023-2027.godine predviđena mogućnost finansiranja planiranih mjera i aktivnosti iz raznih EU i nacionalnih fondova, projekata, donacija, sponzorstava, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je u maju 2023. godine potpisalo Ugovor o grantu za podršku upravljanju morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode ,,Katič" sa Udruženjem za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – ,,The MedFund". Ukupna vrijednost granta iznosi 286 200 USD. Takođe, početkom 2025. godine počela je implementacija projekta ,,GREENPULSE: Sustainable Tourism for Waterresources and Trails – Održivi turizam za vodene resurse i staze" u okviru koga će biti unapređene pješačke staze i postojeći mobilijar u obalnom dijelu Parka prirode ,,Katič". Realizacijom ovog projekta doprinijeće se ostvarivanju aktivnosti predviđenih Planom upravljanja za Park prirode „Katič" za period 2023–2027. godine. Finansijska vrijednost projekta iznosi 292 194 EUR.

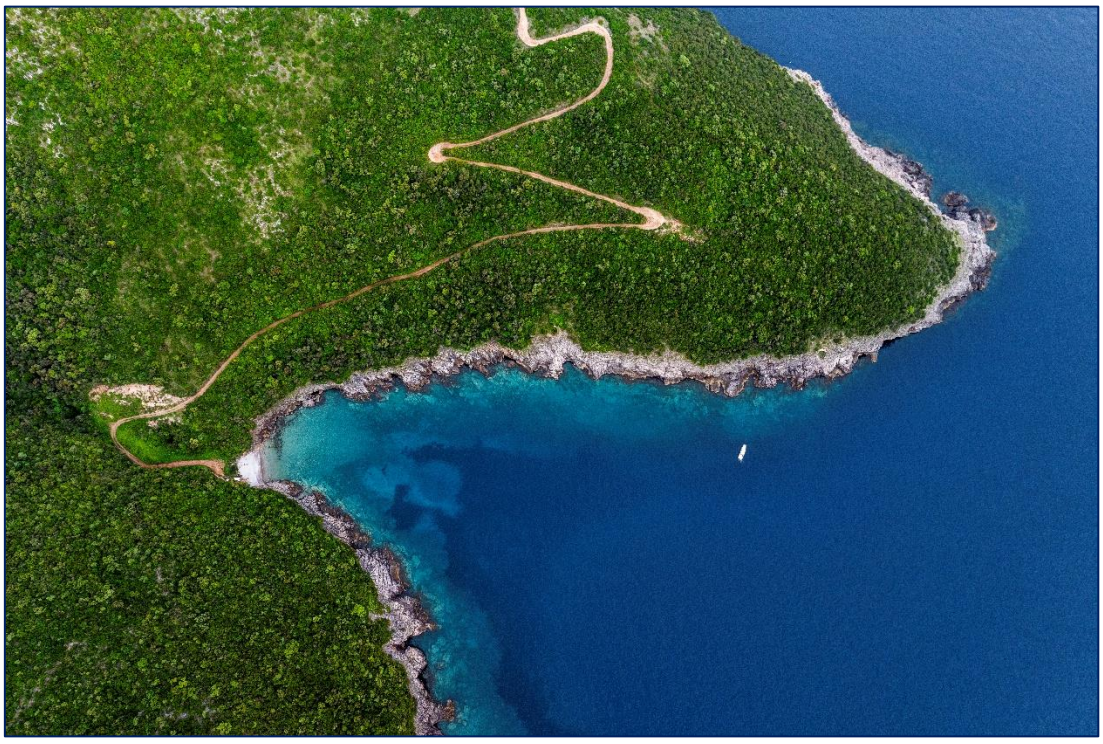
Posjete u cilju razmjene iskustava, međunarodne i nacionalne radionice i konferencije značajno su unapredile stručna znanja i kapacitete zaposlenih, što predstavlja važan preduslov za kvalitetan budući rad i efikasno upravljanje zaštićenim područjima. Istovremeno, brojne aktivnosti iz oblasti edukacije i promocije koje je Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore sprovelo tokom prethodne godine, doprinijele su informisanju i podizanju svijesti lokalnog stanovništva i turista o vrijednostima Parka kao i podizanju svijesti o značaju očuvanja i zaštite morskih zaštićenih područja.

Na osnovu svih podataka kojima raspolaže Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom, dobijenih relizacijom planiranih mjera i aktivnosti može se **zaključiti da je Park prirode „Katič" zadržao svoje stanje očuvanosti i zaštite iz vremena njegovog stavljanja pod zaštitu (2021. godina).**

JAVNO PREDUZEĆE ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM CRNE GORE

NACRT

Izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja za Park prirode “Platamuni” za 2025. Godinu

februar 2026. godine

Sadržaj:

1. UVOD 4
1.1 Zakonodavni okvir 4
1.2. Opis područja 5
1.3. Upravljač zaštićenim područjem Park prirode „Platamuni“ 5
2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE 9
2.1. Zone zaštite 9
2.2. Sprovedene mjere zaštite 9
3. REALIZACIJA PLANA PO INDIKATORIMA PRAĆENJA USPJEŠNOSTI REALIZACIJE PLANA 10
3.1. Ciljevi i prikaz realizovanih mjera i aktivnosti po tematskim oblastima 10
3.2. Pregled realizovanih mjera i aktivnosti 12
3.2.2 Prikaz mjera i aktivnosti iz Godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem Park prirode „Platamuni” za 2024. godinu, a koje su realizovane tokom 2025. godine 22
3.3. Prikaz aktivnosti istraživanja i monitoringa 23
4. AKTIVNOSTI U ZAŠTIĆENOM PODRUČJU 25
4.1. Ekološke akcije realizovane od strane Upravljača 25
4.2. Edukativne aktivnosti 25
4.3. Druge aktivnosti u organizaciji Upravljača 32
4.4 Aktivnosti u kojima je Upravljač učestvovao 33
4.5 Posjete drugim morskim zaštićenim područjima 35
4.6. Promotivne aktivnosti 37
4.7. Međunarodni projekti 38
5. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA ZAŠTITU 42
5.1. Finansiranje Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore 42
5.2. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju planiranih aktivnosti 43
6. ZAKLJUČAK 46

NOSILAC IZRADE IZVJEŠTAJA O REALIZACIJI GODIŠNJEG PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA PARK PRIRODE "PLATAMUNI" ZA 2025. GODINU

Javno preduzeće za upravljanja morskim dobrom Crne Gore

Ulica Popa Jola Zeca bb

85310 Budva, Crna Gora

www.morskodobro.me

PRIPREMIO RADNI TIM JAVNOG PREDUZEĆA ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM CRNE GORE:

Obrađivači Izvještaja o realizovanim aktivnostima:

Ime i prezime	Radno mjesto ili funkcija	Organizaciona jedinica upravljača ili drugi subjekt
Dijana Došljak	Rukovodilac službe	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Nemanja Malovrazić	Koordinator za zaštitu prirode i životne sredine	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Milena Raičević	Samostalni saradnik za međunarodnu saradnju i projekte	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Marija Bajković	Samostalna saradnica za zaštitu prirode i životne sredine	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Aleksandra Ivanović	Samostalna saradnica za zaštitu prirode i životne sredine	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Mirjana Knežević	Saradnica za edukaciju i interpretaciju	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Tamara Kaluđerović	Saradnica za administraciju	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra

---

Autori fotografija:

Arhiva Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Predrag Vučković

SKRAĆENICA	ZNAČENJE
AZZŽS	Agencija za zaštitu životne sredine
DOO	Društvo sa ograničenom odgovornošću
IBM	Institut za biologiju mora
JLS	Jedinice lokalne samouprave
JPMDCG	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore
JUOŠ	Javne ustanove Osnovne škole
JUSŠ	Javne ustanove Srednje škole
K	Konsultant
KSR	Klub sportskih ribolovaca
LK	Lučka kapetanija
MERS	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera
MF	Međunarodni fondovi
MKI	Ministarstvo kapitalnih investicija
MP	MedPAN
MPŠV	Ministarstvo,poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
MT	Ministarstvo turizma
MZ	Mjesna zajednica
NTO	Nacionalna turistička organizacija
NVO	Nevladine organizacije
OPKO	Opština Kotor
PF	Profesionalni fotograf
PD	Parkovi Dinarida
PMCG	Prirodnjački muzej Crne Gore
R	Ribari
RI	Ribarska inspekcija
RK	Ronilački klubovi
SRK	Sportsko-ribarski klub
TOK	Turistička organizacija Kotor
LTO	Lokalne turističke organizacije
UCG	Univerzitet Crne Gore
UIP	Uprava za inspekcijske poslove
UP	Uprava policije
UPR	Udruženje profesionalnih ribara
UPSUL	Uprava pomorske sigurnosti i upravljanja lukama
UR	Udruženje ribara
URO	Udruženje ronilaca
UPO	Udruženje poljoprivrednika
UTPM	Udruženje turističkih prevoznika na moru
UZZKD	Uprava za zaštitu kulturnih dobara
ZK	Zakupci kupališta

1. UVOD

1.1 Zakonodavni okvir

Park prirode „Platamuni“ nalazi se pod zaštitom u skladu sa Odlukom Vlade Crne Gore, donijetoj 22. aprila 2021. godine[1]. Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Parka prirode „Platamuni“ (u daljem tekstu: Odluka) je donijeta u skladu sa odredbama iz člana 34 stav 5 Zakona o zaštiti prirode (u daljem tekstu: ZZP) (*"Sl. list CG",* broj 54/16, 18/19 i 84/24) i objavljena u *Sl. listu CG*, br. 063/21, 14. 06. 2021. godine. U njoj su pored predmeta/cilja zaštite i kategorije zaštićenog područja, definisane i granice i zone zaštite, principi i mjere zaštite i održivog razvoja, određen je upravljač zaštićenog područja – Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (JPMDCG), kao i njegove obaveze vezane za izradu i sprovođenje plana upravljanja, godišnjih programa upravljanja, kao i ostalih neophodnih akata. Prema tome, Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Parka prirode “Platamuni” se temelji na navedenim zakonskim propisima, a podrazumijeva i dodjeljivanje adekvatnog nivoa zaštite i upravljanja. Svrha zaštite ovog prostora je očuvanje prirodnog pejzaža i ekosistema, te njihovog biodiverziteta, ali i očuvanje vrijednosti i atraktivnosti ovog prostora za sprovođenje naučnih istraživanja, uz edukativnu funkciju.

Studijom zaštite Parka prirode „Platamuni”, koja je urađena 2021. godine, a potom i Odlukom utvrđeno je da ovaj Park prirode predstavlja integrisano obalno i morsko zaštićeno područje koje je svrstano u IV kategoriju zaštićenih područja u koju spadaju područja u kojima su zaštićene divlje vrste biljaka i životinja i njihova staništa i kojima se upravlja radi njihove zaštite. Nakon Studije i Odluke, izrađen je i Plan upravljanja zaštićenim područjem Parkom prirode „Platamuni” 2023-2027., koji sadrži detaljne smjernice za petogodišnje upravljanje i aktivnosti na ovom području. S tim u vezi, JPMDCG kao upravljač Parka prirode „Platamuni”, po Zakonu o zaštiti prirode je dužan da donosi Godišnje programe upravljanja za svaku godinu realizacije Plana, te nakon isteka godišnjeg perioda, dostavi resornom Ministarstvu Izvještaj o realizaciji plana upravljanja zaštićenim područjem.

Članom 59 Zakona o zaštiti prirode upravljač zaštićenim područjem dužan je da dostavi Izvještaj o realizaciji plana upravljanja na osnovu godišnjih programa upravljanja, koji treba da sadrži podatke o:
i) realizaciji mjera zaštite;
ii) realizaciji plana po indikatorima praćenja uspješnosti realizacije plana;
iii) posjetama zaštićenim područjima;
iv) finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima od naknada za korišćenje zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

Imajuću u vidu odredbe definisane Zakonom o zaštiti prirode, te na osnovu Plana upravljanja za Park prirode „Platamuni” 2023-2027. godine i Programa upravljanja Parkom prirode “Platamuni” za 2025. godinu, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Ministarstvu nadležnom za poslove ekologije dostavlja ovaj Izvještaj o realizovanim aktivnostima u Parku prirode „Platamuni” za 2025. godinu, koji sadrži: zakonodavni okvir, opis područja, informacije o upravljaču, prikaz realizovanih mjera zaštite i aktivnosti po indikatorima za praćenje uspješnosti, posjetama zaštićenim područjima i edukativnim aktivnostima, kao i finansijski osvrt na sredstva koja su utrošena u cilju očuvanja i unapređenja stanja Parka prirode „Platamuni”.

[1] Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Parka prirode Platamuni (*Sl. list Crne Gore,* br. 063/21 od 14. 06. 2021.)

1.2. Opis područja

Geografski, područje Parka prirode „Platamuni" obuhvata dio priobalnog mora sa obalnom linijom između zaliva Trašte – rta Žabica na sjeverozapadu i rta Platamuni kod plaže Ploče na jugoistoku, u kome se štite zaštićene i ekološki značajne morske i kopnene vrste i staništa. U pogledu svojinsko-pravnih odnosa, cjelokupna površina Parka prirode je u potpunosti u zoni morskog dobra i iznosi 1.087,13 ha, od čega je (i) u morskom dijelu 193,92 ha u II zoni zaštite i 862,59 ha u III zoni zaštite, dok je (i) u kopnenom-obalnom dijelu u III zoni zaštite 30,61 ha. Shodno navedenom, čini vlasništvo države Crne Gore, odnosno Opštine Kotor, na katastarskim parcelama u katastarskim opštinama Glavatičići, Zagora i Krimovice.

Prostor Parka prirode ,,Platamuni" stavljen je pod zaštitu radi stvaranja uslova za opstanak i dugoročnu zaštitu velikog broja vrsta i staništa značajnih za zaštitu.

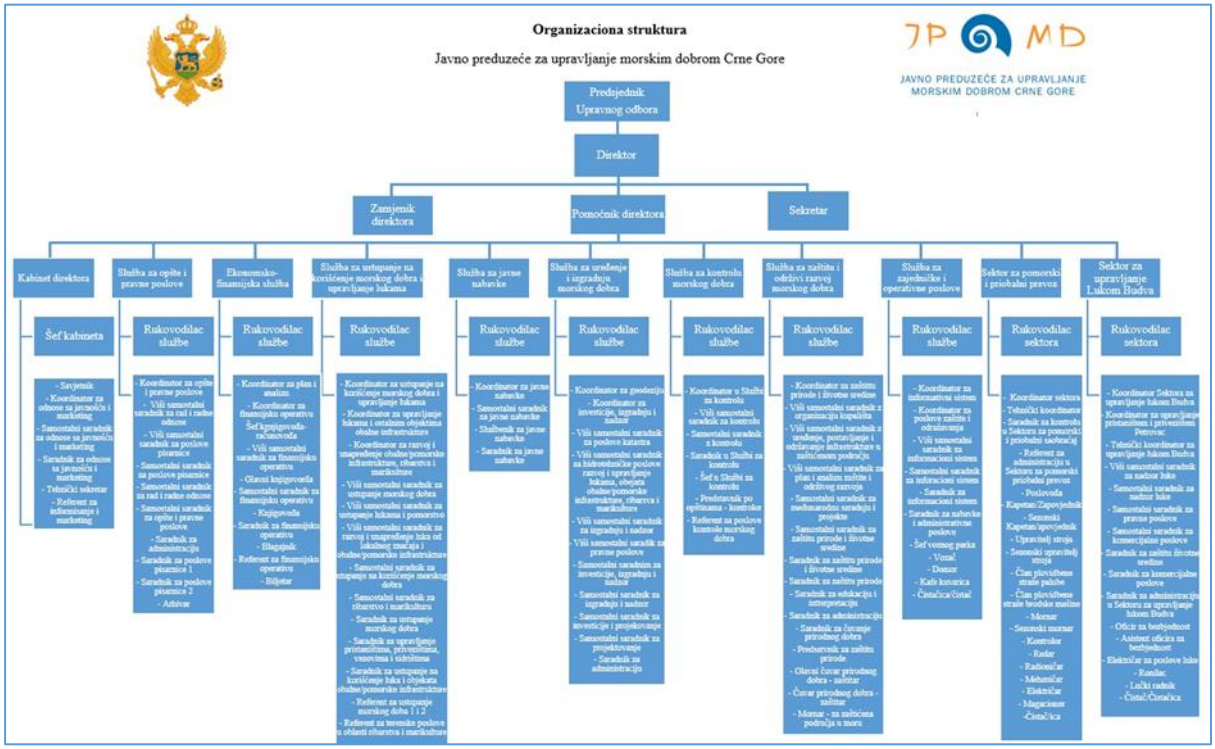
U tabeli 1. dat je pregled staništa i vrsta visoke reprezentativnosti ciljanih za zaštitu u morskom i kopnenom dijelu Parka prirode Platamuni.

Tabela 1. Staništa i vrste ciljane za zaštitu u morskom i kopnenom dijelu PP Platamuni

	Morski dio	Kopneni dio
Staništa	○ biocenoze naselja morske trave (*Posidonia oceanica)* ○ morske pećine sa nadvodnim i podvodnim ulazima	○ mediteranska stjenovita obala obrasla endemičnim vrstama roda *Limonium* ○ termomediteranski prepustinjski žbunjaci ○ jednogodišnja vegetacija pokretnih morkih obala
Vrste	*Cymodocea nodosa, Cystoseira amentacea, Cladocora caespitosa, Centrostephanus longispinus, Lithophaga lithophaga, Pinna nobilis, Scyllarus arctus*	Drvenasta mlječika (*Euphorbia dendroides*)

1.3. Upravljač zaštićenim područjem Park prirode „Platamuni"

Nadležnosti i djelatnosti u zoni morskog dobra raspodijeljene na više državnih institucija. U cilju što boljeg upravljanja ovim prostorom, Skupština Crne Gore je donijela Prostorni plan posebne namjene za obalno područje 2018. godine ("Sl. List CG", br. 56/18). Ukoliko je dozvoljeno korišćenje morskog dobra, naknada za njegovo korišćenje je prihod Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i koristi se za zaštitu, uređenje i unapređenje morskog dobra. Takođe, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, prema Statutu ima određene djelatnosti kao što su zaštita, uređivanje i unapređenje morskog dobra; upravljanje morskim dobrom; zaključivanje ugovora o korišćenju morskog dobra; izgradnja i održavanje infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra; ugostiteljstvo i turizam; trgovina; uređenje plaža i obale mora; korišćenje djelova morskog dobra.

Grafikon 1. Organizaciona struktura Javnog preduzeća za upravljanja morskim dobrom Crne Gore
(Izvor: Autor prilagodio shodno sistematizaciji)

U cilju obavljanja svojih djelatnosti Javno preduzeće za upravljanja morskim dobrom Crne Gore, raspolaže sa 9 službi i 2 sektora, čija je funkcija sprovođenje definisane misije, zadataka i ciljeva. Pri tome, obim djelovanja ovih službi, kao i odgovornosti svih pojedinačnih zaposlenih su definisane važećim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, donesenim na osnovu odredbi iz članova 21 i 43 Statuta Javnog preduzeća za upravljanja morskim dobrom Crne Gore. Organizaciona struktura Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom data je na Grafikonu 1.1. Za obavljanje dijela poslova iz djelatnosti Javnog preduzeća, izvan sjedišta, organizovana su predstavništva i to za opštine: Herceg Novi, Tivat, Kotor, Bar i Ulcinj, kao i kancelarije u Petrovcu i Jazu i kancelarija Kamenari-Lepetane.

Vezano za izradu ovog Izvještaja o realizovanim aktivnostima u zaštićenom području Parku prirode „Platamuni“, u tabelama broj 2 i 3 dat je spisak članova Upravnog odbora preduzeća, kao i zaposlenih koji su zaduženi za izradu i sprovođenje Planova upravljanja, dok su u tabeli broj 4 nalazi pregled novozaposlenih lica, a u tabeli broj 5 su istaknuta radna mjesta za koja je potrebno zaposliti nova lica.

Tabela 2. Članovi Upravnog odbora preduzeća

Ime i prezime	Funkcija	Organizaciona jedinica
Zvezdana Janović	Predsjednica	Upravni odbor
Izet Draga	Član	Upravni odbor
Nikola Čepić	Član	Upravni odbor
Ilija Gigović	Član	Upravni odbor
Špiro Vulović	Član	Upravni odbor
Maša Vukić	Članica	Upravni odbor
Srđan Radić	Član	Upravni odbor

Tabela 3. Predviđena radna mjesta i zaposleni kojima je u opisu posla učešće u izradi i sprovođenju Planova upravljanja i Godišnjih programa upravljanja

Naziv radnog mjesta	Br. R. mjesta	Obrazovni profil	Vrsta radnog angažovanja	Napomena
Direktor	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Zamjenik direktora	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Pomoćnik direktora	2	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Sekretar	1	VI ili VII novo kvalifikacija, sektor prava	Puno radno vrijeme;	
Služba za opšte i pravne poslove				
Rukovodilac službe	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prava, dipl.pravnik	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Saradnik za opšte i pravne poslove 2	2	V ili VI nivo kvalifikacija, sektor prava	Puno radno vrijeme;	
Ekonomsko – finansijska služba				
Koordinator za plan i analizu	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor društvenih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Služba za ustupanje na korišćenje morskog dobra i upravljanje lukama				
Koordinator za ustupanje na korišćenje morskog dobra i upravljanja lukama	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prava, diplomirani pravnik	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Koordinator za upravljanje lukama i ostalim objektima obalne infrastrukture	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prava, diplomirani pravnik	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Služba za uređenje i izgradnju morskog dobra				
Koordinator za geodiziju	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor geodezije	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Koordinator za investicije, izgradnju i nadzor	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor građevinarstva	Puno radno vrijeme;	
Viši samostalni saradnik za izgradnju i nadzor	3	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor građevinarstva	Puno radno vrijeme;	
Služba za kontrolu morskog dobra				
Koordinator u službi za kontrolu	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra – Služba se bavi pitanjima zaštite prirode i životne sredine, kako u stručnom smislu tako i kroz zaštitu na terenu				
Rukovodilac službe	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Koordinator za zaštitu prirode i životne sredine	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Viši samostalni saradnik za organizaciju kupališta	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor pomorstva	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Viši samostalni saradnik za uređenje, postavljanje i održavanje infrastrukture u zaštićenim područjima	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor građevinarstva	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Viši samostalni saradnik za plan i analizu zaštite i održivog razvoja	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor ekonomije, diplomirani ekonomista	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Samostalni saradnik za međunarodnu saradnju i projekte	2	VI ili VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	Trenutno angažovana 1 osoba
Samostalni saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	3	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih i poljoprivrednih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	2	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	Puno radno vrijeme;	

Saradnik za zaštitu prirode	1	V ili VI nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	Puno radno vrijeme;	
Saradnik za čuvanje prirodnog dobra	2	V i VI nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Saradnik za edukaciju i interpretaciju	2	V ili VI nivo kvalifikacija, sektor turizma	Puno radno vrijeme; 1 Angažman na neodređeno vrijeme i 1 Angažman na određeno vrijeme;	
Saradnik za administraciju	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih i društvenih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Predstavnik za zaštitu prirode	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Glavni čuvar prirodnog dobra - zaštitar	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke	Puno radno vrijeme;	
Čuvar prirodnog dobra - zaštitar	6	IV nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	Trenutno angažovano 5 osoba;

Služba Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra obavlja poslove iz organizacije i opremanja kupališta, zaštite životne sredine; prati kvalitet morske vode za kupanje; vodi baze podataka iz oblasti koje se tiču zaštite prirode i životne sredine; upravlja zaštićenim područjima i stara se o njihovoj fizičkoj zaštiti, unapređenju i promociji; utvrđuje pravila za sprovođenje propisanog režima zaštite; sarađuje sa resorno nadležnim ministarstvom; učestvuje u postupcima procjene uticaja na životnu sredinu za projekte trećih lica koji se realizuju u zoni morskog dobra; koordinira međunarodnu saradnju iz oblasti integralnog upravljanja obalnim područjem i održivog razvoja; priprema i realizuje međunarodne projekte; obavlja poslove „focal pointa-a“ za saradnju sa PAP/RAC centrom UNEP/MAP-a; sarađuje sa NVO u realizaciji Programa „Plava zastavica“ i ekoloških akcija; obavlja i druge administrativno-tehničke poslove.

Tabela 4. Lica angažovana na određeno vrijeme

Naziv radnog mjesta	Br. Radnih mjesta	Organizaciona jedinica/ služba	Obrazovni profil	Vrsta radnog angažovanja
Saradnik za edukaciju i interpretaciju	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme
Asistent za poslove zaštite prirode i životne sredine	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme
Asistent za poslove za zaštitu prirode i životne sredine	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	IV nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme
Referent 1 za zaštite prirodne i životne sredine	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	IV nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme

Tabela 5. Potrebe za zapošljavanjem novih lica

Naziv radnog mjesta	Br. Radnih mjesta	Organizaciona jedinica/ služba	Obrazovni profil	Vrsta radnog angažovanja
Viši samostalni saradnik za uređenje, postavljanje i održavanje infrastructure u zaštićenim područjima	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor građevinarstva	
Samostalni saradnik za međunarodnu saradnju i projekte	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI ili VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke	
Saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	2	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	
Glavni čuvar prirodnog dobra - zaštitar	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI i VII nivo kvalifikacija, prirodne i drušvene nauke	
Čuvar prirodnog dobra - zaštitar	3	Služba za zaštitu i održivi razvoj	IV nivo kvalifikacija	

2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE

2.1. Zone zaštite

Osnovni cilj zaštićenog područja je zaštita i očuvanje svih značajnih vrijednosti zbog koga je i proglašeno zaštićenim područjem, te shodno tome, i sprejčavanje potencijalno negativnih posljedica aktivnosti koje se mogu dogoditi u Parku prirode i zaštitnom pojasu područja. Shodno tome, na području Parka definisane su zone zaštite.

U Parku prirode "Platamuni" određuju se dvije zone/režima zaštite:

1. II zona zaštite – aktivni režim zaštite, koja obuhvata uvalu Žukovac sa okolinom hridi Kalafat, uvalu Velika Krekavica i prostor ispred rta Platamuni,
2. III zona zaštite – režim održivog korišćenja, koja obuhvata kopneni dio koji prati obalnu liniju obuhvatajući morske klifove, stijene i padine velikog nagiba, kao i morski dio između obalne linije i izobate 50m, isključujući lokacije koje su izdvojene u II zonu zaštite.

Propisano je da se u Zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu: sprovoditi akcije restauracije, revitalizacije i ukupnog unapređenja zaštićenog područja; vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa. U Zoni zaštite III sa održivim korišćenjem mogu se sprovoditi intervencije u cilju restauracije i unapređenja zaštićenog područja, kao i razvijati naselja i prateća infrastruktura u mjeri u kojoj se ne narušavaju osnovne vrijednosti područja.

2.2. Sprovedene mjere zaštite

Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore tokom 2025. godine redovno je sprovodila kontrolu i nadzor u II i III zoni zaštite Parka prirode „Platamuni".

Prilikom načinjenih kontrola, čuvari prirodnog dobra – zaštitari su stanje na terenu evidentirali u službenim zabilješkama, pri čemu je za ovo zaštićeno područje sačinjeno ukupno 82 Izvještaj o obilasku terena, 1 Inspekcijska inicijativa i 3 službene zabilješke kojim su zabilježene neregularnosti na terenu. Za sve uočene nepravilnosti Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je nadležnim inspekcijskim organima uputilo inicijative / zahtjeve za vršenje inspekcijskog nadzora ili djelovanjem službenika tj. čuvara prirodnog dobra na licu mjesta a sve u cilju očuvanja i zaštite morskih zaštićenih područja, njihovih vrsta i staništa.

U okviru redovnih obilazaka terena ovog zaštićenog područija zabilježene su neregularnosti na terenu a tiču se nedozvoljenih radnji u vidu izvođenja građevinskih radova i odlaganja otpada i to:

- Na lokalitetu Žukovica u okviru III zone zaštite na kopnenom dijelu uočen je novi betonski put koji vodi od postojećeg makadamskog puta do obale mora u širini cc 5 metara dužine od cca 20 metara, na licu mjesta nisu zatečeni prisutni izvođači radova kao ni građevinske mašine i materijal. Upućena inspekcijska inicijativa.
- Takođe, na lokalitetu Žukovica zatečena je određena količina šuta, čuvari prirodnog dobra su istog terena naložili da se ukloni otpad i prostor vrati u prvobitno stanje što je narednom kontrolom konstatovano da se postupilo po izdatom nalogu.
- Ribarska aktivnost u II zoni zaštite, uočena ribarska mreža na lokalitetu između crkve „Sv. Nikola“ na hridi i „Uvala Velika Krekavica“ putem PELAGUS sistema – nadzor i upravljanje pomorskim saobraćajem Vlasnik broda identifikovan, pozvan i upozoren, obaviješten i ribarski inspektor.

3. REALIZACIJA PLANA PO INDIKATORIMA PRAĆENJA USPJEŠNOSTI REALIZACIJE PLANA

3.1. Ciljevi i prikaz realizovanih mjera i aktivnosti po tematskim oblastima

Za postavljanje ciljeva i aktivnosti za upravljanje zaštićenim područjem, prethodno je definisana vizija razvoja Parka.

Park prirode Platamuni jedinstven je pejzaž strme obale i nepregledne morske pučine. Na ovom području očuvanog biodiverziteta kopna i mora čovjek živi u skladu s prirodom.

Prateći definisanu viziju, te smjernice date u Planu upravljanja, ovaj Izvještaj o realizovanim aktivnostima u Parku prirode ,,Platamuni“ za 2025.godinu, shodno raspodjeli aktivnosti na tri tematske oblasti sa odgovarajućim dugoročnim i specifičnim ciljevima, sadrži spisak konkretnih aktivnosti za njihovu realizaciju. Ove tematske oblasti su: prirodne vrijednosti, edukacija i posjećivanje te kapaciteti upravljača i saradnja.

Dugoročni cilj prve tematske oblasti **„Prirodne vrijednosti”** je očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika parka prirode. U okviru ove tematske oblasti definisani su sledeći specifični ciljevi:

- **AA**. Očuvano povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Platamuni 2021.

- **AB**. Očuvano povoljno stanje obalnih/kopnenih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Platamuni 2021.

U okviru druge tematske oblasti **„Edukacija i posjećivanje"**, dugoročni cilj je organizovano posjećivanje na području Parka prirode Platamuni uz ponudu edukativnih sadržaja zainteresovanim posjetiocima. Specifični ciljevi su sledeći:

- **BA**. Posjećivanje na području Parka prirode Platamuni je unaprijeđeno, te je povećana informisanost posjetilaca o vrijednostima Parka u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.
- **BB.** Razvijena edukacija i podignuti nivo znanja vezanih za vrijednosti Parka prirode Platamuni u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.

Što se tiče treće tematske oblasti **„Kapaciteti upravljača i saradnja",** dugoročni cilj su ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unaprijeđene saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem.
Specifični ciljevi za ovu oblast su sledeći:

- **CA**. Podignut nivo znanja i vještina zaposlenih u JPMDCG o upravljanju zaštićenim područjem u odnosu na stanje prije proglašenja Parka prirode.
- **CB.** Povećana opremljenost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem.
- **CC**. Unapređene postojeće i ostvarene nove saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

U ovom poglavlju data je specifikacija realizovanih aktivnosti upravljanja ovim područjem po tematskim oblastima za prvu godinu (G1) realizacije Plana upravljanja, a koje prate navedene ciljeve u tom planu. U tabelama koje slijede prikazane su aktivnosti, indikatori, drugi saradnici i institucionalni partneri u realizaciji, utrošena sredstva, opisi realizovanih aktivnosti kao i vrsta izvora finansijskih sredstava (VS-vlastita sredstva, MF – međunarodni fondovi). Redovan rad zaposlenih koji su raspoređeni na poslovima zaštite prirode nije uračunat posebno.

S obzirom na važnost tematskih oblasti u svrhu očuvanja i zaštite područja, te zbog ograničenih ljudskih i finansijskih kapaciteta Upravljača, definisani su različiti stepeni prioriteta planiranih aktivnosti.

- Prioritet 1 – aktivnosti koje se moraju sprovesti za vrijeme trajanja Godišnjeg programa upravljanja / Plana upravljanja. Ovo su ključne aktivnosti i njihovo ispunjavanje pokazuje uspješnost Plana.
- Prioritet 2 – aktivnosti koje bi trebalo sprovesti za vrijeme trajanja Godišnjeg programa upravljanja / Plana upravljanja. Postoji određena fleksibilnost u periodu sprovođenja.
- Prioritet 3 – aktivnosti koje se mogu sprovesti kada vrijeme i/ili sredstva postanu dostupni nakon izvršenja aktivnosti 1. i 2. stepena prioriteta.

3.2. Pregled realizovanih mjera i aktivnosti

*Tabela 6. Prikaz realizovanih aktivnosti za tematsku oblast **„Prirodne vrijednosti”***

Dugoročni cilj: Očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika Parka prirode							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva (euro)**	**Izvori obezbjeđivanja sredstava (VS – vlastita sredstva, MF-međunarodni fondovi)**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj AA: Očuvati povoljno stanje morskih staništa u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Platamuni 2021.							
AA4	Prikupljati dostupne podatke monitoringa stanja morske sredine od AZŽS.	Upućena inicijativa ka AZŽS	3	AZŽS,MERS IBM	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeni su dopisi Agenciji za za zaštitu životne sredine, Instiutu za biologiju mora, NVO MedCEM, NVO Green Home, NVO CZIP i NVO CDU sa molbom za dostavu raspoloživih podataka o monitoringu stanja morske sredine u zoni Parka prirode Platamuni tokom 2025. godine.
AA5	Uspostaviti i sprovoditi redovnu kontrolu sidrenja/aktivnosti iznad naselja morske trave (*Posidonia oceanica*) u II zoni zaštite.	Minimum 20 izlazaka godišnje na teren; Službene zabilješke; Dnevnik o terenskom radu zaštitara;	1	UPSUL, UIP, ISP, UP, LK	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** U okviru redovne kontrole terena na području Parka prirode „Platamuni”, sačinjeno je ukupno 82 Izvještaja o obilasku terena, 1 Inspekcijska inicijativa i 3 službene zabilješke kojim su zabilježene neregularnosti na terenu. Tokom 2025. godine, u Parku prirode „Platamuni“ sprovedene su redovne kontrole plovilom sa morske strane uključujući i radne vikende, sa ciljem sprječavanja nelegalnog ribolova, dinamitašenja i sidrenja.
AA6	Prikupljati dostupne podatke monitoringa invazivnih morskih vrsta.	Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja; Baza podataka	3	MPŠV, AZŽS, IBM, UPR, KSR, SRK, RK, NVO	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeni su dopisi Agenciji za za zaštitu životne sredine, Insittutu za biologiju mora, NVO MedCEM, NVO Green Home, NVO CZIP i NVO CDU sa molbom za dostavu raspoloživih podataka o monitoringu stanja morske sredine u zoni Parka prirode Platamuni tokom 2025. godine.

AA7	Učestvovati u realizaciji Programa monitoringa otpada u moru, prema potrebama i mogućnostima.	Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	3	AZZŽS, IMB, NVO, JLS	0.00	VS	**Aktivnost nije realizovana**. Program monitoringa otpada u Crnoj Gori spovodi Agencija za zaštitu životne sredine, Javno preduzeće nije učestvovalo u sprovođenju ovog Programa tokom 2025. godine. Planirano je ostvarivanje saradnje sa Agencijom za zaštitu životne sredine u pogledu realizacije navedenog Programa. Rezutati istog su sastavni dio Godišnjeg izvještaja o stanju životne sredine koji objavljuje Agencija.
AA8	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	Realizovana minimum 1 akcija uklanjanja otpada iz mora godišnje	2	MERS, AZZŽS, JLS, NVO, UPSUL, IBM, R	1800.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, u okviru međunarodnih projekata koji se finansiraju od strane Udruženja za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund-a, angažovalo Izviđački odred „24. Novembar“ iz Bara u saradnji sa kojom je organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora na području Parka prirode „Platamuni“. Ova akcija, u okviru koje je očišćena pećina Velika Krekavica kao i morsko dno u okolnim uvalama, organizovana je 22. decembra 2025. godine. Pored volontera iz Izviđačkog odreda „24. Novembar“, u predmetnoj akciji učestvovali su i volonteri iz NVO „Udruženje korisnika vezova u marini Bar“ kao i predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. U predmetnoj akciji sakupljeno je oko 50 kg otpada od čega najviše plastičnih boca. Ovo je druga u nizu akcija koje će biti sprovedene u okviru ovog projekta u cilju uspostavljanja i jačanja saradnje sa lokalnim nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima zaštite životne sredine te u cilju podizanja svijesti i edukacije lokalnog stanovništva o značaju očuvanja obale i mora.
AA9	Podsticati sektor ribarstva u praćenju stanja ribljih populacija na području PP „Platamuni”.	Upućena minimum 2 dopisa	1	MPŠV, IBM, NVO	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeno je 8 dopisa relevantnim institucijama i udruženjima ribara u cilju podsticanja praćenja ribljih populacija na području PP „Platamuni“, od kojih je pristigao odgovor Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, da Ministarstvo trenutno ne raspolaže posebnim podacima o ulovu ribe u zaštićenim područjima, te da će u narednom periodu nastojati da razmotre mogućnosti i načine uspostavljanja sistema prikupljanja podataka koji se odnose na ulov u zaštićenim područjima.
AA10	Voditi evidenciju o ribarskim aktivnostima u području PP „Platamuni”.	Broj službenih zabilješki. Uspostavljena ažurirana baza podataka.	1	MPŠV, JLS, RI	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Tokom kontrole ribarske aktivnosti u II zoni zaštite, uočena je ribarska mreža Lokalitet između crkve „Sv. Nikola“ na hridi i „Uvala Velika Krekavica“ putem PELAGUS sistema – nadzor i upravljanje pomorskim saobraćajem. Vlasnik broda identifikovan, pozvan i upozoren, obaviješten i ribarski inspektor. Baza podataka ažurirana je informacijama o ribarskim aktivnostima na području Parka prirode „Platamuni”.

AA11	Evidentirati pojavljivanje zaštićenih vrsta riba, morskih gmizavaca i sisara.	Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima	3	IBM, NVO	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeni su dopisi Agenciji za za zaštitu životne sredine, Insittutu za biologiju mora, NVO MedCEM, NVO Green Home, NVO CZIP i NVO CDU sa molbom za dostavu raspoloživih podataka o evidentiranju zaštićenih vrsta ribe, morskih gmizavaca i sisara tokom 2025. godine. Sprovedeni su monitorinzi u okviru zaštićenog područja Parka prirode „Platamuni“ i baza podataka je nadopunjena.
AA12	Prikupljati dostupne podatke monitoringa morskih ptica.	Upućena najmanje 2 dopisa relevantinm insitucijama	3	AZZŽS, NVO, PMCG	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeni su dopisi Agenciji za za zaštitu životne sredine, Insittutu za biologiju mora, NVO MedCEM, NVO Green Home, NVO CZIP i NVO CDU sa molbom za dostavu raspoloživih podataka o monitoringu morski ptica u zoni Parka prirode Platamuni tokom 2025. godine.
AA13	Sarađivati s IBM u cilju evidentiranja nalaza jedinki *Pinna nobilis* i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste.	Izvještaj o istraživanju *Pinna nobilis.*	1	IBM	920,00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Za realizaciju ove aktivnosti angažovana je NVO „GREEN HOME“ koja je dostavila izvjestaj o sprovedenim istraživanjima tokom 2025. godine. U okviru monitoringa ugrožene vrste *Pinna nobilis* u Parku prirode „Platamuni“, sprovedeno je ciljano istraživanje regrutacije mlađi metodom postavljanja kolektora u periodu od juna do oktobra 2025. godine. Na mikrolokaciji Krekavica (koordinate N 42.283812, E 18.757175), na dubini od 17 metara, eksponirana je linija sa pet mrežastih kolektora konstruisanih za prihvat larvi. Nakon vađenja kolektora 16. oktobra 2025. godine i sprovedene detaljne laboratorijske obrade, koja je uključivala ispiranje frakcija i mikroskopsku analizu biološkog materijala, konstatovano je odsustvo larvi i juvenilnih jedinki ciljane vrste. Iako je zabilježena prisutnost drugih vrsta školjki i bentoskih organizama, negativan nalaz za Pinna nobilis ukazuje na to da u posmatranom vremenskom intervalu na istraživanom području nije došlo do uspješnog naseljavanja, odnosno prirodne obnove populacije.
AA14	Pratiti čovjekov uticaj na morski ekosistem PP „Platamuni” na osnovu sanitarnog kvaliteta morske vode.	Izvještaj o sanitarnom kvalitetu morske vode na lokacijama u okruženju Parka	2	IBM	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Program praćenja kvaliteta morske vode na vodama za kupanje nije obuhvatio ni jednu lokaciju sa područja Parka prirode „Platamuni“, međutim uzorkovanje je vršeno na lokaciji „Platamuni 01“ koja se nalazi uz samu granicu Parka prirode. Tokom sezone 2025. godine, kvalitet morske vode na ovoj lokaciji je bio odličnog kvaliteta.
AA15	Prikupljati dostupne podatke o speleološkim objektima na području PP „Platamuni”.	Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima	1	IBM, JLS, NVO, AZZŽS	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeni su dopisi Agenciji za za zaštitu životne sredine, Insittutu za biologiju mora, NVO MedCEM, NVO Green Home, NVO CZIP i NVO CDU sa molbom za dostavu raspoloživih podataka o speleološkim objektima na području Parka prirode Platamuni tokom 2025. godine.

AA16	Unaprijediti postojeću bazu podataka sa podacima o morskim zaštićenim područjima.	Funkcionalna baza podatka	1	NVO, AZZŽS, IBM	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Platamuni“, unapriđeđena je baza podataka o zaštićenim područjima u zoni morskog dobra. Baza dopunjena podacima. Održavanje baze sprovodi Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore.
Specifični cilj AB: Očuvati povoljno stanje obalnih/kopnenih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode „Platamuni” 2021.							
AB2	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz pećina i sa plaža u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	2	MERS, NVO, IBM, AZZŽS, KP, JLS	0.00	MF	**Aktivnost je djelimicno realizovana.** Akcija uklanjanja otpada iz pećine Velika Krekavica na području Parka prirode Platamuni realizovana je u decembru 2025. godine u saradnji sa volonterima iz Izviđačkog odreda „24. Novembar“ iz Bara. Pored toga, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, u okviru međunarodnih projekata koji se finansiraju od strane Udruženja za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund-a, angažovalo NVO „ZELENA MREŽA – GREEN NET“ iz Budve za organizaciju akcija uklanjanja otpada sa plaža na području Parka prirode „Platamuni“. Ova akcija će biti realizovana tokom 2026. godine.
AB6	Sarađivati sa UIP u cilju kontrole poštovanja predviđenih mjera zaštite životne sredine na kupalištima u prostoru PP „Platamuni”.	Broj upućenih dopisa Broj zajedničkih kontrola Službene zabilješke	3	UIP, ZK, JLS	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Sačinjeno je ukupno 82 Izvještaja o obilasku terena, 1 Inspekcijska inicijativa i 3 službene zabilješke kojim su zabilježene neregularnosti na terenu. Za sve uočene nepravilnosti Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je nadležnim inspekcijskim organima uputilo inicijative / zahtjeve za vršenje inspekcijskog nadzora ili djelovanjem službenika tj. čuvara prirodnog dobra na licu mjesta a sve u cilju očuvanja i zaštite morskih zaštićenih područja, njihovih vrsta i staništa.

Tabela 7. Prikaz realizovanih aktivnosti za tematsku oblast ***„Edukacija i promocija"***

Dugoročni cilj: Posjećivanje na području Parka prirode „Platamuni" je organizovano, te se posjetiocima nude edukativni sadržaji							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva (euro)**	**Izvori obezbjeđivanja sredstava sredstava (VS – vlastita sredstva, MF-međunarodni fondovi)**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj BA: Posjećivanje na području Parka prirode "Platamuni" je unaprijeđeno, te je povećana informisanost posjetilaca o vrijednostima Parka u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.							
BA1	Redovno održavati postojeće informativne table.	Ugovor o održavanju infrastrukture (4 info table).	1	P	0,00	MF i VS	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Na području Parka prirode "Platamuni" ugovorena je sanacija postojeće infrastrukture kojom je predviđena zamjena postojećih slova i logotipa na 1 informativnoj tabli koje obilježava granice zaštićenog područja u zoni morskog dobra. Aktivnost će biti realizovana početkom 2026. godine.
BA2	Inicirati postavljanje putokaza za PP "Platamuni" na glavnim putevima.	Broj dopisa; Broj održanih sastanaka	3	MT, DP	0,00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Tokom 2024. godine upućen je dopis Ministarstvu saobraćaja i inicirano je postavljanje putokaza za Park prirode „Platamuni". Ministarstvo saobraćaja je prosledilo dopis Upravi za saobraćaj, koja je donijela Rješenje kojim se Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore daje saglasnost za postavljanje putokaza. Postavljanje putokaza planirano je tokom 2026. godine. U toku je priprema dokumentacije za realizaciju ove inicijative nakon zavrsetka izgradnje bulevara Budva-Kotor-Tivat.
BA5	Izraditi i održavati posebnu *web* stranicu PP „Platamuni" u okviru postojeće *web* stranice JPMDCG.	Izrađena i funkcionalna stranica	1	P,K	0,00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Web stranica za Park prirode „Platamuni" u okviru postojeće web stranice JPMDCG. Link ka stranici: https://www.morskodobro.me/me/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja/park-prirode-platamuni. Tokom 2025. godne vršeno je redovno ažuriranje informacija.

BA6	Otvoriti i održavati profile PP "Platamuni" na društvenim mrežama *Instagram* i *Facebook*.	Broj objava na pofilu PP Platamuni na društvenim mrežama	1		0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Otvoreni su profili na društvenim mrežama Facebook i Instagram. Otvoreni Instagram i Facebook nalozi posvećeni morskim zaštićenim područjima. Profili su u funkciji, redovno se bjavljuju informacije. Profili su u funkciji, redovno se objavljuju informacije. Instagram: 32 novih objava, 78 novih pratilaca tokom 2025. godine
BA7	Obilježavati Dan PP "Platamuni".	Obilježen dan PP "Platamuni"	2		1942,65	VS	**Aktivnost je realizovana.** Centralno obilježavanje Dana morskih zaštićenih područja – 22. april tokom 2025. godine održalo se na području Parka prirode "Platamuni" i obuhvatilo je edukativni izlet brodićem i obilazak Parka prirode Platamuni za učenike osnovnih škola iz Radanovića, Petrovca i Bara. Zatim u saradnji sa OŠ „Nikola Đurković" organizovana je izložba likvnih radova i performans" Znaš li ko sam? Gdje živim? Zaštiti me!, kao i sajam lokalnih proizvoda sa područja Donjeg Grblja. Aktivnosti su finansirane od strane MedFund projekta.
BA11	Podsticati lokalne proizvođače u ponudi tradicijskih proizvoda	Broj dopisa; Broj sastanaka; Pregled zajedničkih aktivnosti i projekata	2		0,00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Sajam lokalnih proizvoda sa područja Donjeg Grblja organizovan je 22. aprila 2025. godine u OŠ „Nikola Đurković" u Radanovićima u okviru obilježavanja Dana morskih zaštićenih područja. Tokom sajma, lokalni proizvođači su ponudili svoje proizvode (čajeve, med, sapune i sl), te održali predavanje o proizvodnji meda i pravljenju sapuna. Upućen jedan poziv i održana 1 manifestacija povodom putujuće izložbe fotografija na temu „Zaštita mora" u okviru „BLUE4ALL" projekta i Mediteranskog dana obale.
BA12	Poboljšati saradnju sa nacionalnom i lokalnim turističkim organizacijama, u cilju veće promocije PP „Platamuni"	Obilježen dan PP "Platamuni"	2	NTO, TOK	5,698.66	VS	**Aktivnost je realizovana.** Saradnja sa Turističkom organizacijom Kotor uspostavljena je kroz učešće predstavnika ove organizacije u Savjetodavnom tijelu za Park prirode "Platamuni". Izradjen je foto i video materijal koji ce se koristiti za promociju zasticenih podrucja u moru
Specifični cilj BB:Razvijena edukacija i podignuti nivo znanja vezanih za vrijednosti Parka prirode "Platamuni" u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.							
BB2	Sprovoditi edukativne programe namijenjene akterima u turističkom sektoru	Broj održanih radionica.	2	NTO, LTO	1.666,66	VS	**Aktivnost je realizovana** Održan 1 sastanak sa akterima u turističkom sektoru u cilju razmatranja mogućnosti uspostavljanja međusobne saradnje. Osmišljen edukativni priručnik za aktere u turizmu pod nazivom „Zagrli more". Priručnik „Zagrli more" je stručno osmišljen vodič koji predstavlja prirodne i kulturne vrijednosti parkova prirode „Platamuni", „Katič" i „Stari Ulcinj", te nudi praktične smjernice za njihovo očuvanje kroz principe održivog turizma. Priručnik povezuje zaštitu prirode sa turističkim

							sektorom, sa naglaskom na edukaciji i interpretaciji prirode, kao i prevenciji rizika i sigurnosti posjetilaca. Namijenjen je svim akterima u turizmu - turističkim agencijama i organizacijama, vodičima, organizatorima izleta i drugim pružaocima usluga u zaštićenim područjima.
BB3	Inicirati uvrštavanje teme morskih zaštićenih područja, te učestvovati u programima edukacije turističkih vodiča.	Broj dopisa Broj sastanaka	1	UCG, FBT, VCG, NTO, LTO	0,00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Upućeni su dopis obrazovnim ustanovama koje sprovode Program obrazovanja za osposobljavanje za zanimanje Turistički vodič/Turistička vodičkinja, u cilju uvrštavanja teme morskih zaštićenih područja u predmetni Program. Osmišljen edukativni priručnik za aktere u turizmu pod nazivom „Zagrli more" koji predstavlja vodič za prirodne i kulturne vrijednosti parkova prirode „Platamuni", „Katič" i „Stari Ulcinj" i nudi praktične smjernice za njihovo očuvanje kroz principe održivog turizma. Priručnik povezuje zaštitu prirode sa turističkim sektorom, sa naglaskom na edukaciji i interpretaciji prirode, kao i prevenciji rizika i sigurnosti posjetilaca. Namijenjen je svim akterima u turizmu - turističkim agencijama i organizacijama, vodičima, organizatorima izleta i drugim pružaocima usluga u zaštićenim područjima.
BB4	Uspostaviti saradnju sa osnovnim i srednjim školama u cilju sprovođenja edukativnih aktivnosti za učenike.	Uspostavljena saradnja s minimalno 2 škole	1	JUOŠ, JUSŠ	0,00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Saradnja sa školama je uspostavljena kroz organizaciju predavanja tokom februara i marta o značaju Parka Prirode „Platamuni" za učenike svih razreda osnovne škole „Nikola Đurković" iz Radanovića. Takođe, u istoj školi u junu, organizovan je ogledni čas na temu "Čuvajmo more" . Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je u projektu Ljetnja škola „More znanja" koji je realizovan u periodu od 18. do 22. avgusta 2025. godine u JU OŠ „Mirko Srzentić" u Petrovcu. Predstavnici Javnog preduzeća održali su edukativno predavanje za 53 polaznika ove škole koji su se na zanimljiv način upoznali sa vrijednostima morskih zaštićenih područja.
BB5	Osmisliti i sprovoditi ankete po pitanju stepena zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku.	Broj anketiranih posjetilaca Parka	2	NVO	0,00	VS	**Aktivnost je djelimicno realizovana**. Anketa po pitanju stepena zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku prirode „Platamuni" je pripremljena.
BB6	Inicirati učešće u TV i radio emisijama koje imaju za cilj informisanje javnosti o značaju i zaštiti PP "Platamuni".	Broj TV i radio gostovanja Min. 3 medijska gostovanja	2		0.00	VS	**Aktivnost je realizovana**. Predstavnici upravljača su tokom 2025. godine učestvovali na ukupno **1** radijsko i **4** televizijska gostovanja.

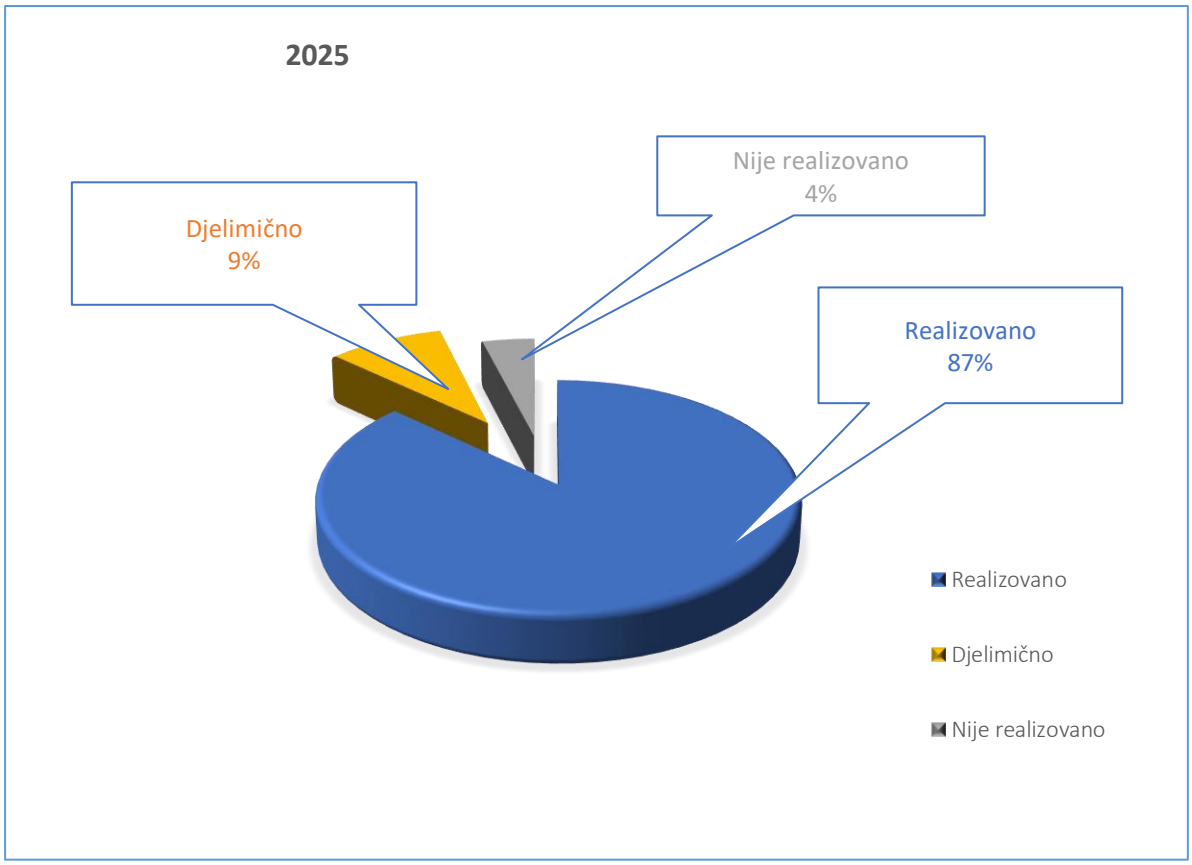
*Tabela 8. Prikaz realizovanih aktivnosti za tematsku oblast **„Kapaciteti upravljača i saradnje”***

Dugoročni cilj: Ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unaprijeđena saradnja sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efiksanijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva (euro)**	**Izvori obezbjeđivanja sredstava sredstava (VS – vlastita sredstva, MF- međunarodni fondovi)**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj CA: Podignut nivo znanja i vještina zaposlenih u JPMDCG o upravljanju zaštićenim područjem u odnosu na stanje prije proglašenja Parka prirode							
CA3	Inicirati i realizovati posjete drugim zaštićenim područjima u moru sa ciljem razmjene iskustva.	Broj realizovanih posjeta Broj predstavnika JPMDCG	2	JPMDCG, NVO, MF	2377.55	MF	**Aktivnost je realizovana**. Predstavnici upravljača su tokom 2025. godine učestvovali na Generalnoj skupštini u okviru „BLUE4ALL“ projekta u Estoniji, na jednom međunarodnom sastanku i radionici u Hrvatskoj i i dvije studijske posjete zaštićenim područjima u Španiji, Hrvatskoj i Sloveniji.
CA4	Organizovati i učestvovati na obukama za korišćenje i rad u GIS bazama podataka.	Min. 5 obučenih predstavnika upravljača/min. 2 edukacije i djelatnika	2	NMP	0.00	MF	**Aktivnost nije realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.
Specifični cilj CB: Povećana opremljenost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
CB1	Redovno održavati plovilo za vršenje kontrole sa morske strane zaštićenog područja.	Minimalno 1 servis plovila.	1		9934.38	VS	**Aktivnost je realizovana**. Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, kao krajnjem korisniku GEF/UNEP-ovog projekta “Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore”, obezbijeđeno je plovilo za potrebe vršenja kontrole u morskim zaštićenim područjima. Tokom 2025. godine izvršeno je redovno servisiranje i tekuće održavanje predmetnog plovila i nabavljena je dodatna oprema za plovili.
CB3	Obezbijediti opremu za svakodnevni rad zaštitara na terenu (dvogled,	Popis opreme	1		2324,48	MF	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine nabavljen je drugi dio uniforme za svakodnevni rad čuvara prirode/zaštitara - zimske jakne, kišne

	fotoaparat, megafon, pištaljka i sl.)						jakne, duksevi, majice kratkih rukava, pantalone, kape za zimu, torba za brod i sl.
CB4	Obezbijediti i održavati opremu upravljača za sprovođenje kontrole područja PP "Platamuni" (foto kamera, foto zamke, laptop, dron, itd).	Popis opreme	2		3,331.51	MEDFUND	**Aktivnost je realizovana.** U okviru projekta „GREENPULSE" koji se realizuje na području Park prirode „Katič", nabavljena je oprema za svakodnevni rad upravljača (lap topovi, tableti, prenosivi skeneri i hard diskovi). U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Platamuni" i Park prirode „Katič", planirana je nabavka opreme upravljača za sprovođenje kontrole. S obzirom da ista lica kontrolišu sva zaštićena područja, nabavka se odnosi na sva tri morska zaštićena područja. Nabavka će biti izvršena tokom 2026. godine.
CB5	Obezbijediti obuku zaposlenima JPMD za korišćenje drona.	Broj obučenih predstavnika upravljača	2		0,00	MEDFUND	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Tokom 2025. godine izvršeno je na istraživanju tržišta u cilju pronalaska informacija koje se odnose na registraciju i obuku za upravljanje bespilotnim vazduhoplovima-dronovima i sačinjen izveštaj o istom. Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za Parkove prirode "Platamuni" i "Katič.
CB6	Obezbijediti eko bove za sidrenje plovila.	Broj kupljenih bova	2		0,00	VS	**Aktivnost nije realizovana.** Realizacija aktivnosti zavisi od rezultata dodatnih detaljnih istraživanja, a na osnovu Studije "Izrada analize mogućnosti postavljanja ekosidrišta na području Parka prirode "Platamuni" koju je 2025. godine izradilo "Geomare Survey" iz Podgorice.
Specifični cilj CC: Unaprijeđene postojeće i ostvarene nove saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou							
CC1	Održavati redovne sastanke Svjetodavno tijela PP "Platamuni" u saradnji sa organizacijama i institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou	Broj održanih sastanaka. S. tijela.	2	MERS, IBM, AZZŽS, NVO, JLS, LS, TO	1412.44	MF i VS	**Aktivnost je realizovana.** Uspješno su održana 2 sastanaka Savjetodavnog tijela. Prvi je održan u novembru u Budvi, i bio organizovan u okviru MEDFUND projekta, a drugi sastanak Savjetodavnog tijela održao se u decembru, u prostorijama Instituta za bioloigiju mora, na kojem je predstvljen Program upravljanja za 2026. godinu i Izvještaj o realizaciji aktivnosti tokom 2025. godine.
CC2	Inicirati i održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodnim organizacijama.	Upućene inicijative; Potvrda o učlanjenju	2	J	200.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore redovno održava i uplaćuje godišnje članarine u Mediteranskoj mreži upravljača morskih zaštićenih područja – MedPan i Asocijaciji Parkovi Dinarida.

CC3	Inicirati saradnju s Opštinom Kotor u cilju izrade Plana zaštite od požara	Broj upućenih dopisa i organizovanih sastanaka	1	OPKO	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Inicirana saradnja sa opštinom Kotor u cilju izrade izrade Plana zaštite od požara za Park prirode "Platamuni".
CC4	Inicirati i učestvovati u postupcima izmjena i donošenja zakonskih i podzakonskih akata, te planskih dokumenata relevantnih za morska zaštićena područja	Broj upućenih inicijativa, učešće na sastancima	2	JLS, MIN, NVO, UCG	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, kao upravljač zaštićenim područjima u zoni morskog dobra, učestvovalo je u davanju mišljenja na podzakonska akta u oblasti zaštite prirode, kao i u postupku pripreme Nacionalne strategije za biodiverzitet.
CC5	Inicirati uključivanje JPMDCG kao aktera u radu komisija i radnih tijela koja donose odluke u vezi zaštićenih područja.	Broj upućenih inicijativa, učešće u radu komisija i radnih tijela	1	AZZŽS, MERS, OPKO	0.00	VS	**Aktivnosti realizovana.** Predstavnici Upravljača su bili članovi radinih grupa i komisija za izmjenu zakonskog okvira i međunarodnih projekata u okviru kojih su se izrađivala strateška dokumenta i akcioni planovi vezani za upravljanje zaštićenim područjima u Crnoj Gori (GEF7, GEF8, Strategija Biodiverziteta i sl). Upravljač je član Koordinacionog tijela upravljača zasticenih podrucja u Crnoj Gori.
CC6	Razviti saradnju sa kulturnim i vjerskim institucijama u smislu promocije vrijednosti šireg područja PP "Platamuni".	Broj pokrenutih inicijativa/ zajedničkih aktivnosti	3	VI, MZ	0,00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Saradnja sa kulturnim i vjerskim zajednicama uspostavljanena je pozivom za učešće na Centralnoj proslavi Dana morskih zaštićenih područja koja se održala 20. aprila 2025. godine u Radanovićima.
CC7	Poboljšati saradnju sa nacionalnom i lokalnim turističkim organizacijama, u cilju veće promocije PP "Platamuni".	Broj zajedničkih inicijativa, aktivnosti ili projekata	2	NTO, LTO	8,333.33	VS	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće je u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama i Nacionalnom turističkom organizacijom učestvovalo na ukupno 7 Sajmova turizma i drugih događaja na kojima je promovisana obala Crne Gore a u okviru toga i morska zaštićena područja.

Programom upravljanja za Park prirode „Platamuni“ za 2025. godinu predviđena je realizacija ukupno 41 aktivnosti, a tokom ove godine realizovane su i 4 aktivnosti predviđene Programom upravljana iz 2024. godine. Od ukupnog broja aktivnosti (45) potpuno je realizovano 39, djelimično realizovano 4, dok 2 aktivnosti nisu realizovane, i njihova realizacija se očekuje tokom 2026. godine. U nastavku se nalazi grafikon u kojim je procentualno prikazana realizacija aktivnosti za 2025. godinu.

Grafikon 2. Procentualni prikaz realizacije aktivnosti tokom 2025. godine

3.2.2 Prikaz mjera i aktivnosti iz Godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem Park prirode „Platamuni” za 2024. godinu, a koje su realizovane tokom 2025. godine

Tematska oblast „Prirodne vrijednosti“		
Dugoročni cilj: *Očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika Parka prirode*		
KOD	**MJERA I AKTIVNOST**	**OPIS REALIZOVANE AKTIVNOSTI**
Specifični cilj AA: Očuvati povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na predhodno evidentirano u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Katič 2020.		
AA2	Sprovoditi monitoring zajednica koje žive u pećini Velika Krekavica.	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Sproveden je i okončan tenderski postupak u okviru Ugovora o grantu za Park prirode “Platamuni” koji se finansira od MedFund-a. Završetak monitoringa očekuje se u prvoj polovine 2026. Godine, rezultati monitoringa se ocekuju do maja 2026. godine
Tematska oblast „Edukacija i promocija“		

Dugoročni cilj: *Dugoročni cilj: Posjećivanje na području Parka prirode Katič je bolje organizovano i unaprijeđeno novim edukativno-interpretativnim sadržajima u cilju usmjeravanja ka destinaciji održivog turizma*		
KOD	**MJERA I AKTIVNOST**	**OPIS REALIZOVANE AKTIVNOSTI**
Specifični cilj BA: Posjećivanje Parka prirode Katič zasniva se na saradnji upravljača i turističkog sektora i obogaćeno je novim posjetiteljskim sadržajima		
BA3	Izraditi analizu mogućnosti uspostavljanja zone ronjenja i definisati kriterijume za korisnike.	**Aktivnost je djelimično realizovana**. Za izradu ove analize sproveden je i okončan tenderski postupak u okviru Ugovora o grantu za Park prirode "Platamuni" koji se finansira od MedFund-a. Završetak analize očekuje se u prvoj polovini 2026. godine.
BA4	Izraditi studiju za definisanje lokacija sidrenja i postavljanje eko bova na području PP "Platamuni".	**Aktivnost je realizovana.** Angažovano preduzeće „Geomare Survey" izradilo je analizu mogućnosti postavljanja ekosidrišta na području Parka prirode „Platamuni. Ovom studijom je izvršena analiza potencijalnih lokacija za sidrište u okviru Parka prirode „Platamuni", pri čemu je kao jedina adekvatna mikrolokacija prepoznata uvala Nerin koja ispunjava osnovni da se buduće sidrište mora pozicionirati van druge zone (II stepen) zaštite kako bi se spriječila kontaminacija morskog dna opremom za sidrenje. Kao optimalno tehničko rješenje predložena je opcija plutača za privez sa ekološki prihvatljivim sidrenim blokovima koji, zahvaljujući specijalnom dizajnu sa otvorima, omogućavaju kolonizaciju fitobentosa i zoobentosa. Iako je uvala Nerin zaštićena od bure i djelimično od juga, elaborat naglašava izloženost zapadnim vjetrovima i uticaj „mrtvog mora", zbog čega je za konačnu valorizaciju neophodno sprovesti dodatna batimetrijska istraživanja, analizu sedimenta dna, kao i studiju ekonomske isplativosti održavanja ovakve infrastrukture na otvorenom moru.
BA8	Izraditi foto i video materijal sa motivima područja PP "Platamuni".	**Aktivnost je realizovana.** Izrađen promotivno edukativni i video materijal o morskim zaštićenim područjima - Tokom 2025. godine napravljena je baza fotografija i video materijala o morskim zaštićenim područjima - parkovima prirode „Platamuni", „Katič" i „Stari Ulcinj", koji će se koristiti za informisanje, promociju i izradu edukativno-promotivnog materijala. Budući da su sva tri parka prirode zaštićena radi očuvanja veoma značajnih prirodnih staništa i vrsta u morskom i kopnenom dijelu, pored profesionalnih pejzažnih fotografija područja, izvršeno je i fotografisanje i snimanje vrsta koje su karakteristične za svako područje kao i podvodno fotografisanje i snimanje područja.

3.3. Prikaz aktivnosti istraživanja i monitoringa

U narednoj tabeli dat je prikaz aktivnosti realizovanih tokom 2025. godine usmjerenih na istraživanje i monitoring u Parku prirode ,,Platamuni".

Tabela 9. Prikaz aktivnosti istraživanja i monitoringa

Kod aktivnosti	Vrsta/stanište	Učestalost sprovođenja	Subjekti realizacije	Metode	Područje istraživanja /monitoringa
AA2	Monitoring zajednica u pećini Velika Krekavica	Svake druge godine	JPMDCG, IBM, AZZŽS	Monitoring	
Tokom 2025. godine sproveden je postupak javne nabavke i sklopljen ugovor sa Institutom za biologiju mora o monitoringu zajednica u pećini Velika Krekavica. Monitoring će biti sproveden tokom 2026. godine i obuhvatiće izradu liste vrsta biocenoze pećine Velika Krekavica, procjenu brojnosti i stanja zaštićenih vrsta, opis staništa pećine Velika Krekavica, procijenu uticaja različitih pritisaka na staništa, predlog					

dinamike i indikatora za dugoročni monitoring te predlog mjera ograničenja ljudskih aktivnosti a sve u cilju očuvanja značajnih biljnih i životinjskih zajednica koje žive u ovom području.Ova aktivnost finasira se od strane MedFund-a, u okviru Ugovora o grantu za Park prirode "Platamuni". Završetak analize očekuje se u prvoj polovine 2026. Godine, rezultati monitoringa se ocekuju do maja 2026. godine.

AA13	Vrsta Pinna nobilis	Godišnje	JPMDCG, IBM	Inventarizacija vrste	

Za realizaciju ove aktivnosti, a u okviru Ugovora o grantu za Park prirode „Platamuni" koji se finansira od strane MedFund-a kroz angažovana je NVO „GREEN HOME" za petogodišnji monitoring vrste Pinna nobilis na području Parka prirode Platamuni. Metoda koja se primjenjuje u ovim istraživanjima spada u takozvane direktne metode koje podrazumijevaju istraživanje morskog dna od strane ronilaca. U okviru treće godine monitoringa sprovedeno je ciljano istraživanje regrutacije mlađi metodom postavljanja kolektora u periodu od juna do oktobra 2025. godine. Na mikrolokaciji Krekavica (koordinate N 42.283812, E 18.757175), na dubini od 17 metara, eksponirana je linija sa pet mrežastih kolektora konstruisanih za prihvat larvi. Nakon vađenja kolektora 16. oktobra 2025. godine i sprovedene detaljne laboratorijske obrade, koja je uključivala ispiranje frakcija i mikroskopsku analizu biološkog materijala, konstatovano je odsustvo larvi i juvenilnih jedinki ciljane vrste. Iako je zabilježena prisutnost drugih vrsta školjki i bentoskih organizama, negativan nalaz za Pinna nobilis ukazuje na to da u posmatranom vremenskom intervalu na istraživanom području nije došlo do uspješnog naseljavanja, odnosno prirodne obnove populacije. U Izvještaju se zaključuje da dobijeni negativni nalazi ukazuju na izostanak prirodne regrutacije populacije na ovom lokalitetu u posmatranom periodu, što potvrđuje ozbiljnost situacije uzrokovane patogenom Haplosporidium pinnae. Uprkos tome, izvještaj naglašava da je kontinuirano praćenje i uspostavljanje regionalnog programa monitoringa od suštinskog značaja za identifikaciju potencijalno otpornih jedinki i procjenu mogućnosti za budući oporavak populacije u crnogorskom akvatorijumu.

AA14	Kvalitet morske vode	Godišnje	Služba za zaštitu i održivi razvoj, Institut za biologiju mora	Monitoring	Lokacije blizu granice zaštićenog područja – Platamuni 01

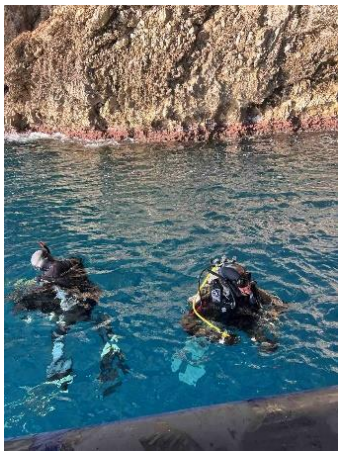
Program praćenja kvaliteta morske vode na vodama za kupanje nije obuhvatio ni jednu lokaciju sa područja Parka prirode „Platamuni", međutim uzorkovanje je vršeno na lokaciji „Platamuni 01" koja se nalazi uz samu granicu Parka prirode. Tokom sezone 2025. godine, kvalitet morske vode na ovoj lokaciji je bio odličnog kvaliteta.

4. AKTIVNOSTI U ZAŠTIĆENOM PODRUČJU

4.1. Ekološke akcije realizovane od strane Upravljača

Akcija uklanjanja otpada iz mora i sa obale na području Parka prirode „Platamuni“ - Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, u okviru međunarodnih projekata koji se finansiraju od strane Udruženja za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund-a, angažovalo Izviđački odred „24. Novembar“ iz Bara u saradnji sa kojom je organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora na području Parka prirode „Platamuni“. Ova akcija, u okviru koje je očišćena pećina Velika Krekavica kao i morsko dno u okolnim uvalama, organizovana je 22. decembra 2025. godine. Pored volontera iz Izviđačkog odreda „24. Novembar“, u predmetnoj akciji učestvovali su i volonteri iz NVO „Udruženje korisnika vezova u marini Bar“ kao i predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. U predmetnoj akciji sakupljeno je oko 50 kg otpada od čega najviše plastičnih boca. Ovo je druga u nizu akcija koje će biti sprovedene u okviru ovog projekta u cilju uspostavljanja i jačanja saradnje sa lokalnim nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima zaštite životne sredine te u cilju podizanja svijesti i edukacije lokalnog stanovništva o značaju očuvanja obale i mora.

Slika 1. Sakupljeni otpad tokom akcije u Parku prirode “Platamuni”

4.2. Edukativne aktivnosti

Obilježavanje Dana morskih zaštićenih područja u Parku prirode “Platamuni”

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore organizovalo je prvo obilježavanje 22. aprila - Dana morskih zaštićenih područja sveobuhvatnim programom koji je ove godine bio posvećen Parku prirode „Platamuni“. Ovaj datum , simbolično je izabran jer se obilježava i kao međunarodni Dan planete Zemlje, a ujedno je i dan kada je u Crnoj Gori proglašeno prvo zaštićeno morsko područje - Park prirode „Platamuni“. Organizacija događaja bila je u saradnji sa OŠ „Nikola Đurković“ iz Radanovića i Ekološkim pokretom „Ljute kamilice“, a događaju su prisustvovali učenici i nastavnici

osnovnih škola iz Petrovca i Mrkojevića, te predstavnici Turističke organizacije Kotor, Radio Kotora, roditelji i mještani sa područja Donjeg Grblja. Obilježavanje ovog datuma obuhvatio je 3 segmenta aktivnosti:

1. *Edukativni izlet brodom* U cilju neposrednog upoznavanja sa vrijednostima prvog morskog zaštićenog područja u Crnoj Gori, organizovana je edukativni obilazak Parka prirode "Platamuni za 70 učenika i nastavnika iz osnovnih škola JU OŠ „Nikola Đurković" iz Radanovića (Opština Kotor), JU OŠ „Mirko Srzentić" iz Petrovca (Opština Budva) i JU OŠ „Mrkojevići" iz Pečurica (Opština Bar). Tokom obilaska akvatorijuma Parka prirode „Platamuni", stručno osoblje Javnog preduzeće za upravljanje morskim dobrom upoznalo je đake sa specifičnostima morskog ekosistema, klifovima i pećinama, uz poseban osvrt na važnost očuvanja zaštićenih vrsta od negativnih antropogenih uticaja.

Slika 2. Edukativni izlet brodom za učenike osnovnih škola iz Radanovića, Petrovca i Mrkojevića

2. *Centralni događaj* – Nakon obilaska Parka prirode "Platamuni" obilježavanje je nastavljeno u prostorijama JU OŠ „Nikola Đurković" održan je tematski performans **„Znaš li ko sam i gdje živim?"** i **izložba učeničkih radova za koje je ova škola raspisala konkurs**. Kroz ove kreativne izraze, djeca su poslala snažnu poruku o potrebi zaštite biodiverziteta Platamuna, dok je Upravljač naglasio da je ovakav vid saradnje sa vaspitno-obrazovnim ustanovama ključan za formiranje budućih čuvara prirode. Ovaj događaj organizovan je u cilju podizanja svijesti i edukacije lokalnog stanovništva o značaju očuvanja obale i mora, kao i o vrijednostima morskih zaštićenih područja u Crnoj Gori.

Slika 3. Centralna proslava Dana morskih zaštićenih područja u JU OŠ "Nikola Đurković", Radanovići

3. *Sajam domaćih proizvoda i tematske radionice* Poseban segment manifestacije u prostorijama JU OŠ „Nikola Đurković" bio je posvećen promociji održivog razvoja i potencijala lokalne zajednice koja gravitira zaštićenom području, kroz sajam domaćih proizvoda i edukativne radionice. U okviru prezentacije pčelarstva, od strane lokalnog pčelara, učenici su imali priliku da nauče kako funkcionišu pčelinja društva i neposredno vide izgled košnica, uz detaljno objašnjenje procesa proizvodnje meda i značaja pčela za očuvanje biodiverziteta. Edukacija je nastavljena radionicom o bogatoj flori ljekovitog bilja šireg područja Parka prirode "Platamuni", tokom koje su djeca upoznata sa ljekovitim biljem pogodnim za čajeve i aromatičnim biljem koje se koristi za ekstrakciju eteričnih ulja, uz praktičnu demonstraciju procesa izrade prirodnih sapuna. Cjelokupan događaj zaokružen je prezentacijom tradicionalne hrane, kao i voća i povrća koje se uzgaja na ovom području, čime je Upravljač ukazao na neraskidivu vezu između zaštite prirode i podrške lokalnim poljoprivrednim gazdinstvima koja posluju na ekološki održiv način.

Slika 4. Sajam domaćih proizvoda sa šireg područja Parka prirode "Platamuni"

Promocija Parka prirode „Platamuni" na Budvanskom karnevalu - Dodatni doprinos promociji i vidljivosti zaštićenog područja ostvaren je kroz učešće učenika **JU OŠ „Nikola Đurković" iz Radanovića** na međunarodnom karnevalu u Budvi. Predstavljajući se tematskim performansom inspirisanim biodiverzitetom i zaštitom mora, učenici su na kreativan i autentičan način široj javnosti približili prirodne vrijednosti **Parka prirode „Platamuni"**. Ovaj nastup, realizovan uz podršku Upravljača, poslužio je kao efikasna platforma za širenje ekoloških poruka izvan lokalnih okvira, čime je dodatno osnažena svijest građana i brojnih posjetilaca o značaju očuvanja prvog morskog zaštićenog područja u Crnoj Gori. Angažovanjem mladih kao ambasadora prirode na manifestacijama ovog ranga, Upravljač nastavlja da afirmiše princip da je edukacija i aktivno učešće lokalne zajednice ključ za dugoročnu održivost zaštićenih ekosistema.

Slika 5. Promocija Parka prirode "Platamuni na Budvanskom karnevalu

Ogledni čas "Čuvajmo more" u JU OŠ "Nikola Đurković" - Predstavnici Službe za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra učestvovali su u **oglednom času pod nazivom „Čuvajmo more", održanom u junu 2025. godine u odjeljenju I-2 Osnovne škole „Nikola Đurković" u Radanovićima**. Ovom aktivnošću, realizovanom u saradnji sa nastavnim kadrom i roditeljima, nastavljeno je sprovođenje plana edukacije lokalne zajednice o važnosti očuvanja morskog ekosistema unutar granica Parka prirode Platamuni.Kroz interaktivni pristup, koji je obuhvatio stručno predavanje predstavnika Službe i prikazivanje tematskog crtanog filma, učenicima su približene specifičnosti biljnog i životinjskog svijeta ovog zaštićenog područja. Poseban akcenat stavljen je na podizanje ekološke svijesti i ulogu pojedinca u sprječavanju zagađenja mora, dok su učenici kroz kreativne prezentacije, recitacije i kviz pokazali zavidan nivo ekološke pismenosti.

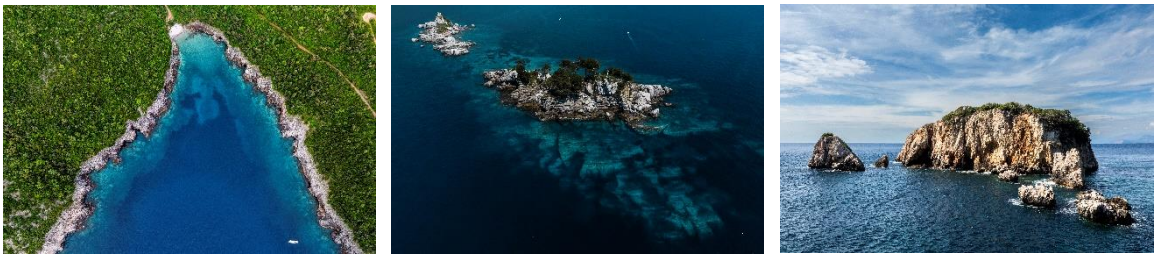
Slika 6. Ogledni čas " Čuvajmo more" u odjeljenja I-2 Osnovne škole „Nikola Đurković" u Radanovićima

Ljetnja škola "More znanja" u Petrovcu - Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je u projektu **Ljetnja škola „More znanja**" koji je realizovan u periodu od 18. do 22. avgusta 2025. godine od strane JU OŠ „Mirko Srzentić" iz Petrovca.Predstavnici Javnog preduzeća održali su edukativno predavanje za 53 polaznika ove škole koji su se na zanimljiv način upoznali sa vrijednostima morskih zaštićenih područja. Nakon predavanja je organizovan i kviz znanja, a svim učesnicima dodijeljene su prigodne nagrade u vidu promotivnog materijala JPMD - ranci, notesi, boce. Inovativna Ljetnja škola „More znanja" je projekat namijenjen djeci osnovnih škola sa teritorije opštine Budva, koji im nudi priliku da kroz radionice i interaktivne aktivnosti istraže oblasti kulture, nauke, tehnologije, umjetnosti i ekologije i na taj način prošire svoja znanja.

Slika 7. Učesnici ljetnje škole "More znanja" u Petrovcu

Izrada promotivno-edukativnog i video materijala o morskim zaštićenim područjima - Tokom 2025. godine napravljena je baza fotografija i video materijala o morskim zaštićenim područjima - parkovima prirode „Platamuni“, „Katič“ i „Stari Ulcinj“, koji će se koristiti za informisanje, promociju i izradu edukativno-promotivnog materijala. Budući da su sva tri parka prirode zaštićena radi očuvanja veoma značajnih prirodnih staništa i vrsta u morskom i kopnenom dijelu, pored profesionalnih pejzažnih fotografija područja, izvršeno je i fotografisanje i snimanje vrsta koje su karakteristične za svako područje kao i podvodno fotografisanje i snimanje područja. Izrađeni materijali će se koristiti u promotivne i edukativne svrhe.

Slika 8. Fotografije i video materijal o morskim zaštićenim područjima

Izrada materijala za edukaciju djece školskog uzrasta o vrijednostima zaštićenih područja - U skladu sa obavezama koje Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore ima kao upravljač zaštićenih područja u zoni morskog dobra, a u cilju unapređenja edukativnih aktivnosti i promocije zaštite prirode kod djece školskog uzrasta, izvršeno je osmišljavanje i izrada pokaznog i edukativnog materijala za edukaciju djece školskog uzrasta o vrijednostima zaštićenih područja u zoni morskog dobra koji obuhvata igre memorije i didaktički set koji imaju edukativni karakter i u kojma se obrađuju karakteristične vrste biljaka i životinja (*vertebrata i invertebrata*) po kojima sa morska zaštićena područja u Crnoj Gori prepoznata.

Slika 9. Igra memorije biljne i životinjske vrste u okviru morskih zaštićenih područja

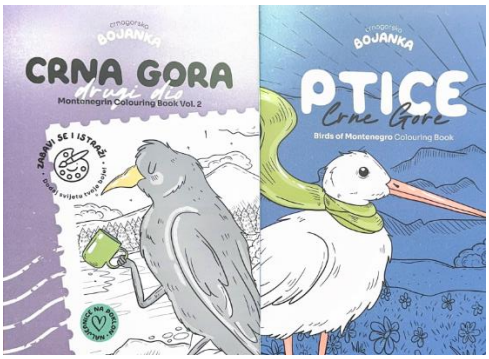
Slika 10. Didaktičke table o biljnim i životinjskim vrstama morskih zaštićenih područja

Nabavka stručne i edukativne literature - U cilju unapređenja stručnog rada i jačanja kapaciteta Službe za zaštitu i održivi razvoj, obavljena je nabavka stručne literature neophodne za identifikaciju biljnih i životinjskih vrsta na kopnu i u moru. Imajući u vidu obavezu dostavljanja Izvještaja o realizaciji godišnjeg programa upravljanja Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, kao i potrebu za kvalitetnim i preciznim terenskim radom u parkovima prirode „Platamuni", „Katič" i „Stari Ulcinj", predmetna literatura predstavlja osnovni alat za stručno i efikasno sprovođenje aktivnosti monitoringa i kontrole i od ključnog je značaja za precizno određivanje vrsta, unapređenje monitoringa biodiverziteta, kao i za efikasnu kontrolu i praćenje invazivnih biljnih vrsta na terenu. Nabavljena stručna literatura obuhvata: Flora Croatica – Vaskularna flore Hrvatske, Vol.1,2,3 (autor: Toni Nikolić) (po 2 primjerka), Flora Hrvatske: Invazivne biljke (autori: Nikolić Toni, Mitić Božena), Ihtiofauna Jadranskog mora (autori: Jakov Dulčić i Marcelo Kovačić) (2 primjerka) i Atlante di flora & fauna del Mediterraneo. Ediz. Illustrata (autor: Egidio Trainito) (2 primjerka).

Slika 11. Stručna literatura

Pored stručne, a u cilju unapređenja edukativnih aktivnosti i promocije zaštite prirode kod djece školskog uzrasta, izvršena je **nabavka bojanki koja obrađuju životinjski svijet - ptice Crne Gore**. Ova literature ima stručno-edukativni karakter I koristi se u radu sa djecom školskog uzrasta u okviru edukativnih radionica i programa podizanja ekološke svijesti, koje se sprovode u cilju promocije morskih zaštićenih područja.

Slika 12. Bojanke za djecu

4.3. Druge aktivnosti u organizaciji Upravljača

Organizovan sastanak sa relevantnim institucijama, organizacijama i ciljnim grupama u cilju predstavljanja realizovanih aktivnosti u okviru međunardonih projekata za morska zaštićena područja – U sklopu redovnog sastanka Savjetodavnog tijela za Park prirode „Platamuni“, koji je održan 19. novembra 2025. godine, predstavljeni su međunarodni projekti u kojima učestvuje Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore a koji se odnose na morska zaštićena područja. Tokom ovog sastanka predstavljene su aktivnosti iz Plana upravljanja za Park prirode „Platamuni“ koje su sprovedene tokom 2025. Godine sa posebnim akcentom na projekat i aktivnosti koje se finansiraju od strane MedFund-a kroz Ugovor o grantu za Park prirode „Platamuni“. Takođe, na sastanku su predstavljene aktivnosti sprovedene u okviru projekta „BLUE4ALL“, koji se realizuje u okviru HORIZON Europe Ocean Mission programa i ima za cilj razvoj novih strategija i novih alatki koje će pomoći u zaštiti obale i mora. Tom prilikom istaknuto je da su morska zaštićena područja u Crnoj Gori – parkovi prirode “Platamuni”, “Katič” i “Stari Ulcinj” pilot područja u kojima se vrši testiranje alatki koje su kreirane za efikasnije upravljanje morskim zaštićenim područjima te da je tokom septembra 2025. godine sprovedeno testiranje alatki na području Parka prirode „Katič“ i to kroz istraživanje o uticaju turističkih aktivnosti i plovnih objekata – skutera na morsko zaštićeno područje a sve to u cilju podizanja svijesti o važnosti očuvanja ovog područja.

Slika 13. Sastanak Savjetodavnog tijela Parka prirode “Platamuni”

Organizovana putujuća izložba fotografija na temu "Zaštita mora" – Tokom septembra 2025, godine u okviru projekta „BLUE4ALL", u Spomen domu „Crvena komuna" u Petrovcu, održana je putujuća izložba fotografija na temu „Zašita mora". Ova izložba organizovana je u cilju podizanja svijesti o očuvanju mora predstavljanjem pobjedničkih fotografija sa fotokonkursa. Izložbu je povodom Mediteranskog dana obale, organizovalo Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore u saradnji sa projektnim partnerom iz Hrvatske – WWF Adria i ostalim projektnim partnerima. Tokom događaja, predstavljene su fotografije morskih zaštićenih područja iz cijele Evrope. Takođe, u okviru prezentacija predstavljene su informacije o morskom zaštićenom području - Parku prirode „Katič", „BLUE4ALL" projektu, kao i sami rezultati procesa testiranja alata sprovedenog u pilot područjima u Crnoj Gori. Izložba je uključivala i interaktivnu radionicu u okviru koje su posjetioci mogli dobiti detaljnije informacije o morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori, „BLUE4ALL" projektu, kao i istraživanju sprovedenom u Parku prirode „Katič". Ovom prilikom izloženi su i edukativno promotivni posteri koje je Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore do sada izradilo povodom Mediteranskog dana obale.

Slika 14. Putujuća izložba fotografija na temu "Zaštita mora

4.4 Aktivnosti u kojima je Upravljač učestvovao

Sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima – Predstavnici Javnog predzeća za upravljanje morskim dobrom aktivno su učestvovali na sastancima i obukama koje

je organizovalo Koordinaciono tijelo za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima formirano u okviru projekta „Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori“ (GEF 7).

Naime, u okviru ovog projekta razvijene je set smjernica sa ciljem unapređenja efektivnosti upravljanja zaštićenim područjima u Crnoj Gori, uključujući Smjernice za planove upravljanja i godišnje programe upravljanja, Smjernice za evaluaciju i adaptivno upravljanje, Smjernice za prilagođavanje klimatskim promjenama, Smjernice za participativno i transparentno upravljanje, Smjernice za upravljanje podacima, Smjernice za integraciju ekološke mreže i međunarodnih statusa zaštite, Smjernice za upravljanje posjetiocima, Smjernice za održivo finansiranje zaštićenih područja, Plan sistematske izgradnje kapaciteta za osoblje upravljačkih tijela, te druga dokumena relevantna za zaštićena područja u Crnoj Gori.

Takođe, organizovana je i **obuka pod nazivom „Jačanje saradnje i razumijevanja među sudijama, tužiocima, inspekcijom, rendžerima i policijom u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode“** na kojoj su učešće uzeli predstavnici Službe zaštite Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobro. Obuka je imala za cilj da doprinese boljem razumijevanju izazova sprovođenja zakona na terenu od strane pravosuđa, kao i da službama koje djeluju na terenu omogući dublje razumijevanje pravnih procedura i načina pripreme slučajeva za sudski proces.

Godišnji sastanak Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP) i radionica Nacionalne fokus grupe projekta „GreenList4MMPAs” - Na poziv WWF Adria (World Wildlife Fund Adria – Svjetski fond za divlje životinje Adria) iz Hrvatske, predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovali su na godišnjem sastanku Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP) kao i na radionici Nacionalne fokus grupe projekta „Green List for Mediterranean Marine Protected Areas - GL4MMPAs“, koji su organizovani u periodu od 16. do 18. septembra 2025. godine, na ostrvu Lastovo u Hrvatskoj. Tom prilikom održana je radionica Nacionalne fokus grupe projekta „Green List for Mediterranean Marine Protected Areas - GL4MMPAs“ na kojoj je predstavljen projekat „GreenList4MMPAs” kao i IUCN Green List standradi koji su razvijeni u okviru ovog projekta. Na radionici je istaknuto da projekat „GreenList4MMPAs” (Zelena lista za morska zaštićena područja Mediterana) ima za cilj promociju efikasnog i pravednog upravljanja Mediteranskim morskim zaštićenim područjima te da je ovaj projekat usmjeren na utvrđivanju načina na kojima se IUCN Green List standradi mogu primijeniti za procijenu, poboljšanje i održavanje efikasnosti morskih zaštićenih područja u Mediteranu te postati efikasan, lokalno relevantan i globalno priznat alat za promociju efikasnosti, pravednosti i uspijeha regionalnih morskih zaštićenih područja. U okviru sastanka **Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP)** istaknuto je da ova mreža okuplja 15 javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim morskim područjima te da je osnovana 2021. godine na Brijunima u sklopu međunarodnog projekta pod vodstvom MedPAN-a (Mediteranske mreže morskih zaštićenih područja) s kojom HRMZP usko sarađuje. Cilj mreže je očuvanje Jadrana kroz razmjenu znanja, iskustava i resursa, sa posebnim naglaskom na unaprjeđenje učinkovitosti upravljanja morskim zaštićenim područjima, razvoj zajedničkih smjernica i strategija za zaštitu mora, posticanje naučno utemeljenog praćenja stanja morskih staništa i vrsta, jačanje kapaciteta svih uključenih zainteresovanih strana kroz edukacije i radionice i zagovaranje važnosti očuvanja morskih ekosistema kod donosioca odluka i javnosti. Tokom dvodnevnog sastanka, učesnici su razgovarali o stanju biodiverziteta, predstavili aktuelne projekte i razmijenili iskustva o upravljanju zaštićenim područjima. Posebna pažnja posvećena je praćenju morskih vrsta i staništa, razumijevanju stanja i adaptaciji na invazije novih vrsta, očuvanju centara biodiverziteta kao što su livade morske trave, očuvanju morskih

ptica i primjeni inovativnih pristupa, kao što su veštačka inteligencija i koncept „plavog ugljenika“ za valorizaciju ekosistemskih koristi. Takođe je posebno naglašen značaj uključivanja lokalnih zajednica, ribara i turističkog sektora u očuvanje prirodnih resursa. Kao ključni izazovi istaknuti su širenje invazivnih vrsta i klimatske promijene, koje dodatno ugrožavaju i mijenjaju ekosistem pod antropogenim pritiscima (prekomijerno izlovljeno more, natrpana obala itd.). Na ovom sastanku je zaključeno da zaštita Jadrana zahtjeva jaču saradnju između javnih institucija, nevladinih organizacija, akademskog sektora i istraživačkih institucija kroz zajedničke projekte i radionice. Pored navedenog, naglašena je važnost međunarodne saradnje, naročito kroz učestvovanje u MedPAN mreži i drugim mediteranskim inicijativama. Tokom realizacije predmetnih sastanaka predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore imali priliku da predstave sprovedene aktivnosti u okviru zaštićenih područja, prodiskutuju o tekućim temama, problemima i izazovima te razmijene iskustva u upravljanju morskim zaštićenim područjima i postizanju nacionalnih ciljeva zaštite prirode.

Slika 15. Godišnji sastanak Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP) i radionica Nacionalne fokus grupe projekta „GreenList4MMPAs

4.5 Posjete drugim morskim zaštićenim područjima

Organizovana studijska posjeta morskim zaštićenim područjima – U cilju razmjene iskustava i znanja u upravljanju morskim zaštićenim područjima, u periodu od 02. do 06. decembra 2025. godine, organizovana je studijska posjeta zaštićenim područjima u Sloveniji i Hrvatskoj. Tokom ove studijske posjete predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore posjetili su Krajinski park „Sečoveljske soline” kojim upravlja privatno preduzeće „Saline” d.o.o. i Naravni rezervat „Škocjanski zatok” kojim upravlja Društvo za posmatranje i proučavanje ptica Slovenije (DOPPS – Bird Life) u Sloveniji, kao i jedno zaštićeno područje u Hrvatskoj - Nacionalni park „Brijuni“ kojim upravlja Javna ustanova „Nacionalni park Brijuni”. Ova studijska posjeta organizovana je u cilju razmjene iskustva, znanja i korisnih informacija sa upravljačima morskih zaštićenih područja u regionu, kako bi se zaposleni u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore obučili za rad i efikasnije upravljanje zaštićenim područjima u moru u Crnoj Gori. Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su tokom ove studijske posjete predstavili sva zaštićena područja kojima upravlja Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore te posebno istakli aktivnosti koje se sprovode u morskim zaštićenim područjima – parkovima prirode „Platamuni“, „Katič“ i „Stari Ulcinj“ kao i u posebnom rezervatu prirode „Tivatska solila“. Tokom prezentacije posebno su istaknuti

međunarodni projekti koji se finansiraju od strane MedFund-a kao i ostali međunarodni projekti i aktivnosti koje se u okviru njih sprovode. Ova studijska posjeta je bila veoma značajna jer su učesnici imali priliku da razmjene iskustva i znanja o uspješnom upravljanju morskim zaštićenim područjima, zaštiti prirode, posjećivanju, izvorima finansiranja, ustupanju na korišćenje, sprovođenju turističkih aktivnosti, uspostavljanju zona za sidrenje, sprovođenju međunarodnih projekata, promociji, edukaciji i sl. Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore razmijenili su kontakte sa kolegama iz pomenutih zaštićenih područja, te je iskazana obostrana spremnost za buduću saradnju i razvoj projekata u oblasti zaštite prirode i životne sredine.

Slika 16. Studijska posjeta upravljačima zaštićenih područja u Sloveniji i Hrvatskoj

Organizovano studijsko putovanje – Tokom oktobra 2025. godine organizovano je studijsko putovanje u okviru projekta „GREENPULSE: Sustainable Tourism for Water resources and trails - Održivi turizam za vodne resurse i staze". Ovo studijsko putovanje je obuhvatilo posjetu zaštićenim područjima koja su povezana biciklističim stazama EUROVELO 8 rute na području Španije. Tokom studijske posjete, predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobom Crne Gore, zajedno sa projektnim partnerima, održali su sastanak sa predstavnikom regionalne vlade za pitanja održivosti i zaštite životne sredine - Junta de Andalucia u Cadizu kao i sa rukovodiocem Službe za zaštićena prirodna područja koji je ujedno i vođa EUROVELO 8 rute u Andaluziji.

Tom prilikom održana je prezentacija o ključnim aspektima projekta EUROVELO 8 rute koja je poznata kao Mediteranska biciklistička ruta na duge staze, koja počinje u Cadizu i proteže se duž Španske obale sve do Francuske granice. EUROVELO 8 ruta nudi mješavinu ravnih priobalnih staza i planinskih uspona, prolazi kroz raznovrsne predjele, uključujući zaštićeno prirodno područje, prirodni park zaleđa Cadiz, zaleđe plaže (pješčane dine), slane bazene, borove šume i polja i karakterišu je mješavina asfaltnih i zemljanih puteva i javnih puteva sa niskim nivoom saobraćaja. Pored same biciklističke staze prolazi i pješačka staza sa posebnim sadržajem za posjetioce.

U okviru studijske posjete, organizovan je obilazak Cadiza i vožnja biciklom od gradske biciklističke mreže do EUROVELO 8 rute koja povezuje gradski dio sa periferijom i koja prolazi zaleđem plaža (pješčane dine) i javnog dijela puta na kojem je nizak nivo saobraćaja. U sklopu studijske posjete organizovan je i obilazak biciklističke staze u Sevilji, koja povezuje centralni dio grada sa perifernim dijelom i koja se proteže uz šetačku stazu i predstavlja dobar primjer povezanosti više aktivnosti na jednom prostoru, a sve u cilju promocije zdravih stilova života i razvoja turizma. Na samom kraju ove studijske posjete, projektni partneri razgovarali su o daljim koracima u okviru „GREENPULSE“ projekta kao i o novim idejama za buduće projekte.

Slika 17. Studijska posjeta zaštićenim područjima u Španiji

4.6. Promotivne aktivnosti

U cilju promocije morskih zaštićenih područja, odnosno Parka prirode ,,Platamuni", Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je u okviru zvanične web stranice morskodobro.me otvorilo stranicu posvijećenu Parku prirode „Platamuni". Link ka stranici: https://www.morskodobro.me/me/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja/park-prirode-platamuni
Takođe, tokom 2025. godine, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom otvorilo je naloge pod nazivom *Morska zaštićena područja Crne Gore* na društvenim mrežama *Facebook* i *Instagram* u cilju što veće promocije zaštićenih područja. Trenutno, *Instragram* profil prati 270 pratilaca.

Slika 18. Prikazi profila društvenih mreža

Vrijednosti Parka prirode "Platamuni", tokom 2025 godine, promovisane su i putem radio i TV emisija, i to gostovanjima predstavnika Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom u jednoj radio emisije i 4 televizijskih gostovanja. Takođe, u sredstvima javnog informisanja podijeljeno je preko 100 medijskih objava, koje su se odnosile na realizovane aktivnosti, način upravljanja i međunarodne projekte morskih zaštićenih područja.

Javno preduzeće je, u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama i Nacionalnom turističkom organizacijom, učestvovalo na sedam sajmova turizma i drugih relevantnih događaja, tokom kojih je promovisana obala Crne Gore uključujući i morska zaštićena područja.

4.7. Međunarodni projekti

U tabeli 10. prikazani su međunarodni projekti koji su se sprovodili tokom 2025. godine, a imaju uticaj na zaštićeno područje Park prirode ,,Platamuni". Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom učestvuje u realizaciji ovih projekata kao ravnopravan partner ili kao pridruženi partner. U tabeli 11. prikazani su međunarodni projekte koji su odboreni tokom 2025. godine i čija realizacije će započeti tokom 2025. godine

Tabela 10. Međunarodni projekti koji su se sprovodili tokom 2025. godine

Naziv projekta	Cilj projekta	Sažet opis projekta	Naziv nosioca i partnera u sprovođenju	Trajanje projekta	Finansijska vrijednost projekta	Status projekta
"BLUE4ALL" HORIZON Europe Ocean Mission (*Blueprint demonstration for co-created effective, efficient and resilient networks of MPAs - Demonstracija plana za zajedničko kreiranje efektivne, efikasne i otporne mreže MZP-a*)	Cilj projekta je rešavanje izazova očuvanja i obnove mora u Evropi kroz predlog novog pristupa morskim zaštićenim područjima, koji je u skladu sa Strategijom EU za biodiverzitet i nacionalnim inicijativama.	Projekat stavlja zainteresovane strane u centar procesa upravljanja morskim zaštićenim područjima, obezbjeđujući da se njihove potrebe i brige adresiraju od samog početka. "BLUE4ALL" projekat će raditi sa zainteresovanim stranama u 25 morskih zaštićenih područja/pilot područja, u regionima Sredozemnog mora, Baltičkog mora i severoistočnog Atlantika, na razvoju alata za očuvanje i obnavljanje morske sredine na društveno održiv i prihvatljiv način. Ovi alati će biti testirani u pilot područjima i na kraju će rezultirati platformom Blueprint, koja će biti prilagođena korisnicima za kreiranje efektivnih, efikasnih i otpornih morskih zaštićenih	U projektu učestvuje 22 partnera iz različitih institucija iz cijele Evrope (Belgija, Francuska, Italija, Njemačka, Holandija, Danska, Švedska, Finska, Estonija, Crna Gora, Hrvatska, Irska i Švajcarska). The Royal Belgian Institute of Natural Sciences (RBINS) je vodeći partner.	januar 2023. - decembar 2026. godine	/	Aktivan

		područja i mreža morskih zaštićenih područja. Morska zaštićena područja u Crnoj Gori – parkovi prirode "Plaramuni", "Katič" i "Stari Ulcinj" će biti pilot područja, u kojima će biti testirani alati koji će biti kreirani za očuvanje i obnavljanje morske sredine.				
Projekat za Park prirode „Platamuni" finansiran od strane MedFund-a, u okviru regionalnog projekta *„Build back a blue and stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran*"	Projekat ima za cilj da obezbijedi efikasno upravljanje, promoviše lokalnu upravu, unaprijedi nadzor, podigne svijest o značaju očuvanja morskih zaštićenih područja, prati ekološke koristi i podrži održivo korišćenje ovih dragocijenih morskih ekosistema.	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, tokom maja 2023. godine, potpisalo Ugovor o grantu za Park prirode "Platamuni" sa Udruženjem za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja - MedFund-om. U periodu od 5 godina, MedFund će obezbijediti finansijsku pomoć, tehničku ekspertizu i unapređenje kapaciteta, kako bi se omogućila implementacija planova upravljanja i poboljšala dugoročna održivost morskih zaštićenih područja.	Udruženje za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund i Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su partneri u projektu. Ovo partnerstvo je dio regionalnog projekta pod nazivom „Build back a blue and stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran", koji je finansiran od strane Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) i podržan od Conservation International (CI), kako bi se poboljšala zaštita mora i obale u Mediteranu.	2023-2027. godine	286 200,00 USD	Aktivan
Projekat za Park prirode „Katič" finansiran od strane MedFund-a, u okviru regionalnog projekta *„Build back a blue and*	Projekat ima za cilj da obezbijedi efikasno upravljanje, promoviše lokalnu upravu, unaprijedi nadzor, podigne svijest o značaju očuvanja morskih zaštićenih područja, prati ekološke koristi i podrži održivo korišćenje ovih	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, tokom maja 2023. godine, potpisalo Ugovor o grantu za Park prirode "Katič" sa Udruženjem za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja - MedFund-om. U periodu od 5 godina, MedFund će obezbijediti	Udruženje za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund i Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su partneri u projektu. Ovo partnerstvo je dio regionalnog projekta pod nazivom „Build back a blue	2023-2027. godine	286 200,00 USD	Aktivan

stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran“	dragocijenih morskih ekosistema.	finansijsku pomoć, tehničku ekspertizu i unapređenje kapaciteta, kako bi se omogućila implementacija planova upravljanja i poboljšala dugoročna održivost morskih zaštićenih područja.	and stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran“, koji je finansiran od strane Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) i podržan od Conservation International (CI), kako bi se poboljšala zaštita mora i obale u Mediteranu.			
Projekat za Park prirode „Stari Ulcinj“ finansiran od strane MedFund-a, u okviru regionalnog projekta „*Build back a blue and stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran*“	Projekat ima za cilj da obezbijedi efikasno upravljanje, promoviše lokalnu upravu, unaprijedi nadzor, podigne svijest o značaju očuvanja morskih zaštićenih područja, prati ekološke koristi i podrži održivo korišćenje ovih dragocijenih morskih ekosistema.	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, tokom aprila 2024. godine, potpisalo Ugovor o grantu za Park prirode “Stari Ulcinj” sa Udruženjem za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja - MedFund-om. U periodu od 5 godina, MedFund će obezbijediti finansijsku pomoć, tehničku ekspertizu i unapređenje kapaciteta, kako bi se omogućila implementacija planova upravljanja i poboljšala dugoročna održivost morskih zaštićenih područja.	Udruženje za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund i Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su partneri u projektu. Ovo partnerstvo je dio regionalnog projekta pod nazivom „Build back a blue and stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran“, koji je finansiran od strane Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) i podržan od Conservation International (CI), kako bi se poboljšala zaštita mora i obale u Mediteranu.	2024-2028. godine	287 000,00 USD	Aktivan

Tabela 11. Projekti čija se realizacija planira tokom 2025. godine

Naziv projekta	Cilj projekta	Sažet opis projekta	Naziv nosioca i partnera u sprovođenju	Trajanje projekta	Finansijska vrijednost projekta	Status projekta
Projekat "GreenPulse: Sustainable Tourism for Waterresources and Trails – Održivi turizam za vodene resurse i staze" u okviru Programa Interreg IPA CBC Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora 2021-2027. godine	Projekat je usmjeren na razvoj novih i unapređenje postojećih pješačkih i biciklističkih staza uz vodne resurse u cilju diversifikacije turističke ponude srodnim proizvodima i uslugama, doprinoseći povećanju zelene ekonomije i unapređenju kvaliteta turizma, njegove održivosti, a sve kako bi se smanjile posledice prekomjernog turizma.	Implementacijom projekta GREENPULSE ojačaće se kapaciteti prekograničnog područja za podršku održivom turizmu u urbanim sredinama Hrvatske, urbanim i ruralnim područjima Crne Gore i ruralnim područjima Bosne i Hercegovine, uz vodne resurse. Projekat GREENPULSE će doprinijeti podizanju svijesti lokalnog stanovništva i posjetilaca, kao i kapaciteta uključenih zainteresovanih strana o važnosti modela održivog turizma. Postojeća saradnja uključenih zainteresovanih strana dodatno će ojačati kapacitete koji će biti zasnovani na projektnim aktivnostima i koji će kao rezultat imati smjernice upućene kreatorima politike na lokalnom, nacionalnom i evropskom nivou.	Vodeći partner projekta je Grad Makarska (Hrvatska) a projektni partneri su Javno preduzeće Park prirode „Hutovo blato“ (Bosna i Hercegovina) i Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (Crna Gora).	Januar 2025. – Decembar 2026. godine	*cca 292.000,00 €*	Odobren

5. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA ZAŠTITU

5.1. Finansiranje Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore osnovano je i posluje u javnom interesu, što znači da nema akumulaciju dobiti, već su ukupni prihodi jednaki rashodima.

Ciljevi koji treba da budu ispunjeni su:

- zakonitost korišćenja sredstava, korišćenje sredstava za namjene utvrđene Zakonom o morskom dobru;
- koordinacija sa primorskim opštinama u postupku definisanja prioritetnih ulaganja, veći stepen komunalnog održavanja i uređenja zone morskog dobra u saradnji sa primorskim opštinama sa planiranjem više sredstava i iz više različitih izvora za ovu namjenu;
- zaštita, očuvanje i uređenje prirodnih plaža i izgradnja novih kupališta, održavanje i unapređenje stanja u zaštićenim prirodnim dobrima u zoni morskog dobra, unapređenje zone kroz integralno upravljanje obalom;
- realizacija važnih infrastrukturnih investicija, realizacija zakonskih obaveza Javnog preduzeća.

Na osnovu Zakona o morskom dobru i Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, donosi se Godišnji Plan korišćenja finansijskih sredstava Javnog preduzeća po sljedećem postupku:

- priprema nacrta Plana u okviru stručne službe Javnog preduzeća;
- usvajanje Plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća;
- dobijanje saglasnosti od resornog Ministarstva;
- dobijanje saglasnosti od Vlade Crne Gore;
- plan korišćenja finansijskih sredstava je osnov za izradu Plana javnih nabavki;
- postupanje i praćenje pozicija iz Plana korišćenja sredstava;
- na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (*bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje i izvještaj menadžmenta*);
- završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća;
- usvojeni Završni račun se predaje Upravi prihoda i carina (Ministarstvo finansija);
- sredstva za nerealizovane aktivnosti se prenose u sljedeću godinu i imaju posebnu poziciju u Planu korišćenja sredstava kao „prenesene aktivnosti“.

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. Raspodjela prihoda i rashoda se vrši na osnovu godišnjeg Plana korišćenja finansijskih sredstava Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (na osnovu Zakona o morskom dobru i Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata). Plan se sastoji od:

- investicionih ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- tekućeg održavanja zone morskog dobra (sanacije obale, uklanjanje objekata, ugovori sa lokalnim Komunalnim preduzećima, i dr);

- monitoringa i praćenja stanja životne sredine (kvalitet vode za kupanje, praćenje stanja u parkovima prirode, istraživanje i mapiranje bioloških i ekoloških parametara obale i mora, i dr);
- ostalih poslovnih rashoda (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- učešća u međunarodnim projektima (kofinansiranje);
- nabavke osnovnih sredstava (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarada i ostalih ličnih primanja zaposlenih;
- prenesenih aktivnosti.

Finansiranje preduzeća vrši se iz Budžeta Javnog preduzeća koji obuhvata sljedeće prihode i rashode.

- **Prihodi:**

- naplata naknade za korišćenje morskog dobra (*kupališta, privremeni objekti, terase, pristaništa, privezišta, sidrišta, objekti na rijeci Bojani, ustupanje luka od lokalnog značaja, usluge prevoza – trajekt, i sl*);
- prihod od usluga prevoza na liniji Kamenari- Lepetane
- ostali poslovni prihodi (*naplata garancija, otkup tenderske dokumentacije, izdavanje UT uslova, prihodi od međunarodnih projekata refundacija, donacije i sl*).

- **Rashodi:**

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća.

- investiciona ulaganja (*izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom*);
- tekuća održavanja zone morskog dobra (*sanacije obale, uklanjanje objekata, ugovori sa lokalnim Komunalnim preduzećima i dr*);
- monitoring i praćenje stanja životne sredine (*kvalitet vode za kupanje, praćenje stanja u rezervatima/parkovima prirode u morskom području, istraživanje i mapiranje bioloških i ekoloških parametara obale i mora, i dr*);
- ostali poslovni rashodi (*troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, trajekt, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi*);
- učešće u međunarodnim projektima (*kofinansiranje*);
- nabavka osnovnih sredstava (*nabavka opreme, vozila i dr*);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

5.2. Finansijska sredstva utrošena za realizaciju planiranih aktivnosti

Shodno članu 59. ZZP, Izvještaj o realizaciji plana upravljanja treba da sadrži podatke o finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima od naknada za korišćenje zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

U narednim tabelama dat je pregled godišnjih troškova po tematskim oblastima za 2025. godinu.

Tabela 12. Godišnji troškovi po tematskoj oblasti A „Prirodne vrijednosti“ za 2025.g.

KOD	Aktivnosti	PRIORITET	Utrošena sredstava za sprovođenje mjera i aktivnosti
AA8	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	2	1.800,00
AA13	Sarađivati s IBM u cilju evidentiranja nalaza jedinki *Pinna nobilis* i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste.	1	920,00
UKUPNO AA			**2.720,00**
UKUPNO Tematska oblast A			**2.720,00**

Tabela 13. Godišnji troškovi po tematskoj oblasti B „Edukacija i promocija“ za 2025.g.

KOD	Aktivnosti	PRIORITET	Utrošena sredstava za sprovođenje mjera i aktivnosti
BA7	Redovno održavati postojeće informativne table.	2	1.942.65
BA12	Izraditi i održavati posebnu *web* stranicu PP Platamuni u okviru postojeće *web* stranice JPMDCG.	2	5698.66
UKUPNO BA			**7.641,31**
BB2		2	1.666,66
UKUPNO BB			**1.666,66**
UKUPNO Tematska oblast B			**9.307,97**

Tabela 14. Godišnji troškovi po tematskoj oblasti C „Kapaciteti upravljača i saradnje“ za 2025.g.

KOD	Aktivnosti	PRIORITET	Utrošena sredstava za sprovođenje mjera i aktivnosti
CA3	Inicirati i realizovati posjetu zaštićenim područjima u moru sa ciljem razmjene iskustava.	2	2.377,55
UKUPNO CA			**2.377,55**
CB1	Obezbijediti i održavati plovilo za vršenje kontrole sa morske strane zaštićenog područja.	1	9.934,38
CB3		1	2.324,48
CB4	Obezbijediti i održavati opremu upravljača za sprovođenje kontrole područja PP “Platamuni” (foto kamera, foto zamke, laptop, dron, itd).	2	3.331,51
UKUPNO CB			**15.590,37**

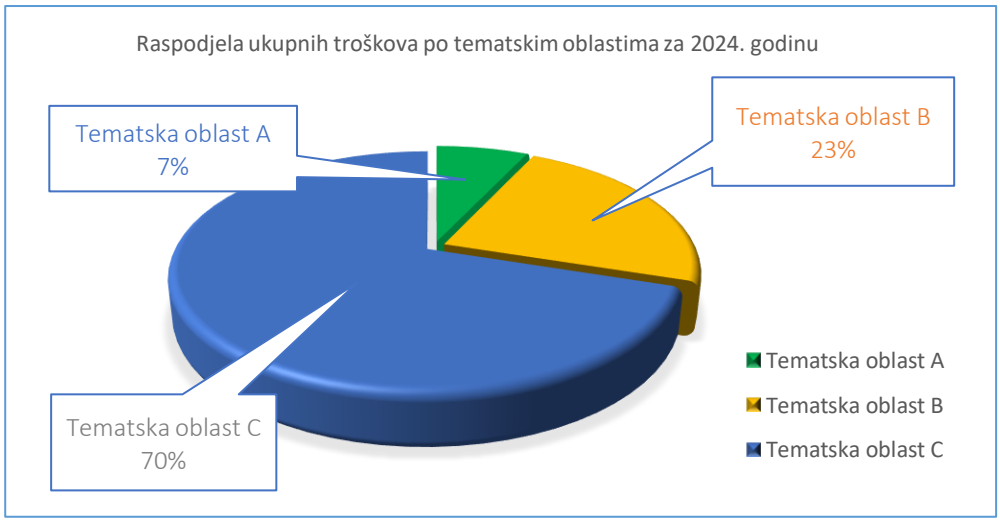
CC1	Formirati savjetodavno tijelo PP Platamuni u saradnji sa organizacijama i institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou, te održavati redovne sastanke istog.	2	1.412,44
CC2	Održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodne organizacije.	2	200,00
CC7	Poboljšati saradnju sa nacionalnom i lokalnim turističkim organizacijama, u cilju veće promocije PP "Platamuni".	2	8.333,33
UKUPNO CC			**9.945,77**
UKUPNO Tematska oblast C			**27.913,69**

Ukupna sredstva utrošena za realizaciju aktivnosti iz tokom 2025. godine iznose 39.941,66 EUR, što je prikazano i ukupnim pregledom u Tabeli 15.

Tabela 15. Raspodjela ukupnih troškova za 2025.godinu

	2025.godina	*Postotak*
Tematska oblast A	**2.720,00**	*7%*
Tematska oblast B	**9.307,97**	*23%*
Tematska oblast C	**27.913,69**	*70%*
UKUPNO	**39.941,66**	**100,00%**

Slijedi prikaz procjene ukupnih troškova po tematskim oblastima za realizaciju aktivnosti shodno Programu upravljanja Parkom prirode „Platamuni" u 2025. godini.

Grafikon 3. Raspodjela ukupnih troškova po tematskim oblastima za 2025. godinu

Javno reduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je za realizaciju mjera i aktivnosti koje se odnose na zaštitu i upravljanje Parkom prirode "Platamuni" tokom treće godine upravljanja (2025.godina) utrošilo je ukupno 39.941,66EUR.

6. ZAKLJUČAK

Od ukupno 45 aktivnosti predviđenih Programom upravljanja za Park prirode „Platamuni“ za 2025. godinu, uključujući i 4 aktivnosti iz 2024. godine, potpuno je realizovano 39, djelimično je realizovano 4, dok 2 aktivnosti nisu realizovane. Za njihovu realizaciju utrošeno je ukupno **39.941,66EUR.** U ovom periodu u zaštićenom području Park prirode ,,Platamuni” nisu ostvareni prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja.

Imajući u vidu da je Planom upravljanja za Park prirode ,,Platamuni” predviđena mogućnost finansiranja planiranih mjera i aktivnosti iz raznih EU i nacionalnih fondova, projekata, donacija, sponzorstava, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je u maju 2023. godine potpisalo Ugovor o grantu za podršku upravljanju morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode ,,Platamuni”, sa Udruženjem za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – ,,The MedFund”. Ukupna vrijednost granta iznosi 282.200,00USD i tokom 2025. godine dio aktivnosti je finansirano iz sredstava koja su opredijeljena ovim projektom. Takođe, dio aktivnosti realizovane su u okviru međunarodnih projekata “BLUE4ALL” HORIZON Europe Ocean Mission i "GreenPulse: Sustainable Tourism for Waterresources and Trails – Održivi turizam za vodene resurse i staze" u okviru Programa Interreg IPA CBC Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora 2021-2027. godine.

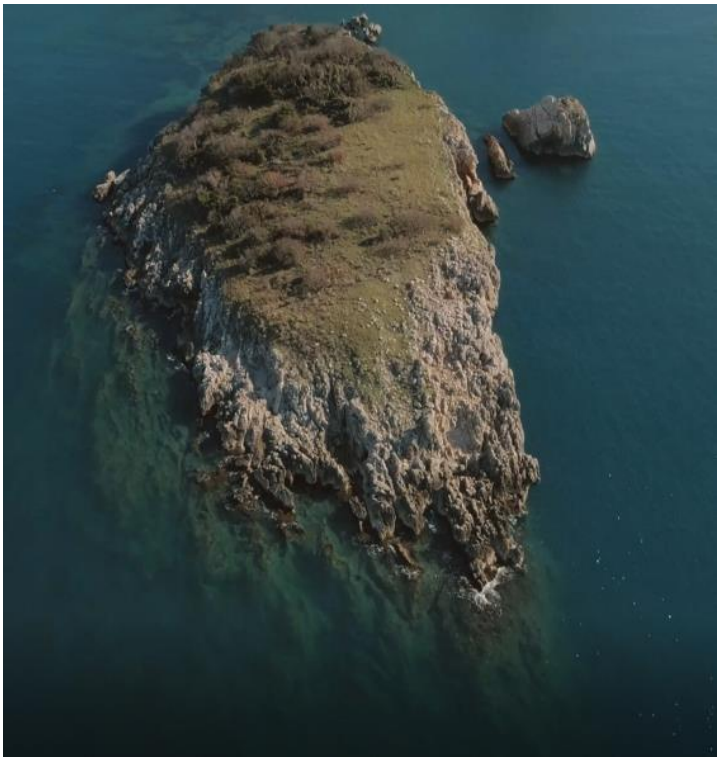
Edukativne posjete i obuke na kojima su učestvovali predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom, dali su značajni doprinos u unapređenju znanja zaposlenih što je od izuzetne važnosti za budući rad i adekvatno upravljanje zaštićenim područjima. Takođe, promotivne aktivnosti i posjete koje je Javno preduzeće organizovalo tokom 2025. godine, doprinijele su informisanju i podizanju svijesti lokalnog stanovništva o vrijednostima parka i važnosti očuvanja i zaštiti morskih zaštićenih područja. Posebno se ističe značaj brojnih aktivnosti u saradnji sa JU OŠ “Nikola Đurković” i lokalnim stanovništvom koje gravitira području Parka prirode “Platamuni”.

Na osnovu svih podataka kojima raspolaže Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom, dobijenih relizacijom planiranih mjera i aktivnosti, kao i podataka i informacija koje su dobijene od drugih institucija tokom 2025. godine, može se **zaključiti da je Park prirode „Platamuni“ zadržao svoje stanje očuvanosti i zaštite iz vremena njegovog stavljanja pod zaštitu (2021. godina).**

JAVNO PREDUZEĆE ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM CRNE GORE

NACRT

Izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja za Park prirode “Stari Ulcinj” za 2025. godinu

februar 2026. godine

SADRŽAJ

1. UVOD 5
1.1 Zakonodavni okvir 5
1.2 Opis područja 6
1.3 Upravljač zaštićenim područjem Parka prirode „Stari Ulcinj“ 7
2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE 12
2.1 Zone zaštite 12
2.2 Sprovedene mjere zaštite 13
3. REALIZACIJA PLANA PO INDIKATORIMA PRAĆENJA USPJEŠNOSTI REALIZACIJE PLANA 13
3.1 Ciljevi i prikaz realizovanih mjera i aktivnosti po tematskim oblastima 13
3.1.1 Prikaz mjera i aktivnosti iz Godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem Park prirode „Stari Ulcinj” za 2023. i 2024. godinu koje su realizovane tokom 2025. godine 25
3.2 Prikaz aktivnosti istraživanja i monitoringa 36
4. AKTIVNOSTI U ZAŠTIĆENOM PODRUČJU 35
4.1 Edukacija 35
4.1.1 Aktivnosti realizovane od strane upravljača 35
4.1.2 Učešće upravljača 40
4.1.3 Posjete u Parku prirode „Stari Ulcinj” 42
4.1.4 Posjete drugim morskim zaštićenim područjima 43
4.2 Promocija 44
4.3 Međunarodni projekti 45
5. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA ZAŠTITU 47
5.1 Finansiranje Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore 47
5.2 Finansijska sredstva utrošena za sprovođenje planiranih aktivnosti 49
6. ZAKLJUČAK 52

NOSILAC IZRADE IZVJEŠTAJA O REALIZACIJI GODIŠNJEG PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA PARK PRIRODE “STARI ULCINJ” ZA 2025. GODINU

JAVNO PREDUZEĆE ZA UPRAVLJANJA MORSKIM DOBROM CRNE GORE

Ulica Popa Jola Zeca bb

85310 Budva, Crna Gora

www.morskodobro.me

PRIPREMIO RADNI TIM JAVNOG PREDUZEĆA ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM CRNE GORE:

Obrađivači Izvještaja o realizovanim aktivnostima u Parku prirode „Stari Ulcinj“

Ime i prezime	Radno mjesto ili funkcija	Organizaciona jedinica upravljača ili drugi subjekt
Dijana Došljak	Rukovodilac službe	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Nemanja Malovrazić	Koordinator za zaštitu prirode i životne sredine	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Milena Raičević	Samostalni saradnik za međunarodnu saradnju i projekte	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Aleksandra Ivanović	Samostalni saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Marija Bajković	Samostalni saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Tamara Kaluđerović	Saradnik za administraciju	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra
Mirjana Knežević	Saradnik za edukaciju i interpretaciju	Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra

Autori fotografija:

Arhiva Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Predrag Vučković

SKRAĆENICA	ZNAČENJE
AZZŽS	Agencija za zaštitu životne sredine
DZR	Direktorat za ribarstvo
DZP	Direkcija za puteve
IBM	Institut za biologiju mora
ISP	Inspekcija sigurnosti plovidbe
JLS	Jedinice lokalne samouprave
JPMDCG	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore
JUOŠ	Javne ustanove Osnovne škole
JUSŠ	Javne ustanove Srednje škole
K	Konsultant
KP	Komunalna preduzeća
KPBR	Komunalno preduzeće Bar
KPUL	Komunalno preduzeće Ulcinj
LK	Lučka kapetanija
LS	Lokalno stanovništvo
MPNI	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija
MERS	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera
MIN	Ministarstva
MF	Međunarodni fondovi
MPŠV	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
MPPUDI	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine
NMP	Nacionalni i međunarodni preduzetnici
NTO	Nacionalna turistička organizacija
NVO	Nevladine organizacije
OPBR	Opština Bar
OPUL	Opština Ulcinj
P	Preduzetnici
PF	Profesionalni fotograf
PU	Plan upravljanja
R	Ribari
RI	Ribarska inspekcija
RK	Ronilački klubovi
ZP	Zaštićena područja
TO	Turističke organizacije
TOBR	Turistička organizacija Bar
TOUL	Turistička organizacija Ulcinj
UCG	Univerzitet Crne Gore
UP	Uprava policije
UPSUL	Uprava pomorske sigurnosti i upravljanja lukama
UZZKD	Uprava za zaštitu kulturnih dobara
VCG	Volonteri Crne Gore
VI	Vjerske institucije
ZK	Zakupci kupališta
ZHSCG	Zavod za hidrometerologiju i seizmologiju Crne Gore

1. UVOD

1.1 Zakonodavni okvir

Park prirode „Stari Ulcinj“, koji obuhvata morski akvatorijum sa pripadajućom obalom u dijelu opštine Bar i opštine Ulcinj, nalazi se pod zaštitom u skladu sa Odlukom Vlade Crne Gore, koja je donijeta 29. decembra 2021. godine. Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Parka prirode „Stari Ulcinj“ (u daljem tekstu: Odluka) je donijeta u skladu sa odredbama iz člana 34 stav 5 Zakona o zaštiti prirode (Sl. list CG, broj 54/16 i 18/19) i objavljena u Sl. listu CG, br. 063/21, 14. 06. 2021. godine. U njoj su pored predmeta/cilja zaštite i kategorije zaštićenog područja, definisane i granice i zone zaštite, principi i mjere zaštite i održivog razvoja, određen je upravljač zaštićenog područja – Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, kao i njegove obaveze vezane za izradu i sprovođenje plana upravljanja, godišnjih programa upravljanja kao i ostalih neophodnih akata. Prema tome, Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Parka prirode „Stari Ulcinj” se temelji na navedenim zakonskim propisima, a podrazumijeva i dodjeljivanje adekvatnog nivoa zaštite i upravljanja. Svrha zaštite ovog prostora je očuvanje prirodnog pejzaža i ekosistema, te njihovog biodiverziteta, ali i očuvanje vrijednosti i atraktivnosti ovog prostora za sprovođenje naučnih istraživanja, uz edukativnu funkciju.

Studijom zaštite Parka prirode „Stari Ulcinj“, koja je urađena 2021. godine, a potom i Odlukom utvrđeno je da ovaj Park prirode predstavlja integrisano obalno i morsko zaštićeno područje koje je svrstano u IV kategoriju zaštićenih područja (član 30, stav 5) u koju spadaju područja u kojima su zaštićene divlje vrste biljaka i životinja i njihova staništa u kojima se upravlja radi njihove zaštite. Nakon Studije i Odluke, izrađen je i Plan upravljanja zaštićenim područjem Parkom prirode „Stari Ulcinj”, koji sadrži detaljne smjernice za petogodišnje upravljanje i aktivnosti na ovom području. S tim u vezi, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom kao upravljač Parka prirode „Stari Ulcinj”, a u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode je dužan da donosi Godišnje programe upravljanja za svaku godinu realizacije Plana te nakon isteka godišnjeg perioda, podnosi resornom Ministarstvu Izvještaj o izvršenim aktivnostima.

Članom 59 Zakona o zaštiti prirode upravljač ovim zaštićenim područjem dužan je da dostavi Izvještaj o realizaciji plana upravljanja na osnovu godišnjeg programa upravljanja, koji sadrži podatke o:

i) realizaciji mjera zaštite;
ii) realizaciji plana po indikatorima praćenja uspješnosti realizacije plana;
iii) posjetama zaštićenim područjima;
iv) finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima od naknada za korišćenje zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

Imajuću u vidu odredbe definisane Zakonom o zaštiti prirode, te da je Plan upravljanja za Park prirode „Stari Ulcinj” 2023-2027 donesen 30. januara 2023. godine, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom nadležnom Ministarstvu za poslove zaštite životne sredine dostavlja Izvještaj o realizovanim aktivnostima u Parku prirode „Stari Ulcinj” za 2025. godinu, koji sadrži: zakonodavni okvir, opis područja, informacije o upravljaču, prikaz realizovanih mjera zaštite i aktivnosti po indikatorima za praćenje uspješnosti, posjetama zaštićenim područjima i edukativnim aktivnostima, kao i finansijski osvrt na sredstva koja su utrošena u cilju očuvanja i unapređenja stanja Parka prirode „Stari Ulcinj”.

1.2 Opis područja

Geografski, područje Parka prirode „Stari Ulcinj“ predstavlja integrisano obalno i morsko zaštićeno područje koje se prostire od južne strane Karastanovog rta na sjeveru do sjevernog kraja plaže Valdanos na jugu, u kome se štite zaštićene i ekološki značajne morske i kopnene vrste i staništa. Cijelo područje je u vlasništvu države Crne Gore, odnosno Opštine Bar i Opštine Ulcinj, i to na katastarskim parcelama u katastarskim opštinama Kunje, Kruče, Krute i Ulcinj.

Cjelokupna površina Parka prirode je u potpunosti u zoni Morskog dobra i iznosi 929.16 ha, od čega je:

(i) u morskom dijelu 112.48 ha u II zoni zaštite i 797.92 ha u III zoni zaštite, dok je

(ii) u kopnenom – obalnom dijelu u III zoni zaštite 17.03 ha.

Prostor Parka prirode „Stari Ulcinj“ stavljen je pod zaštitu radi stvaranja uslova za opstanak i dugoročnu zaštitu velikog broja vrsta i staništa značajnih za zaštitu.

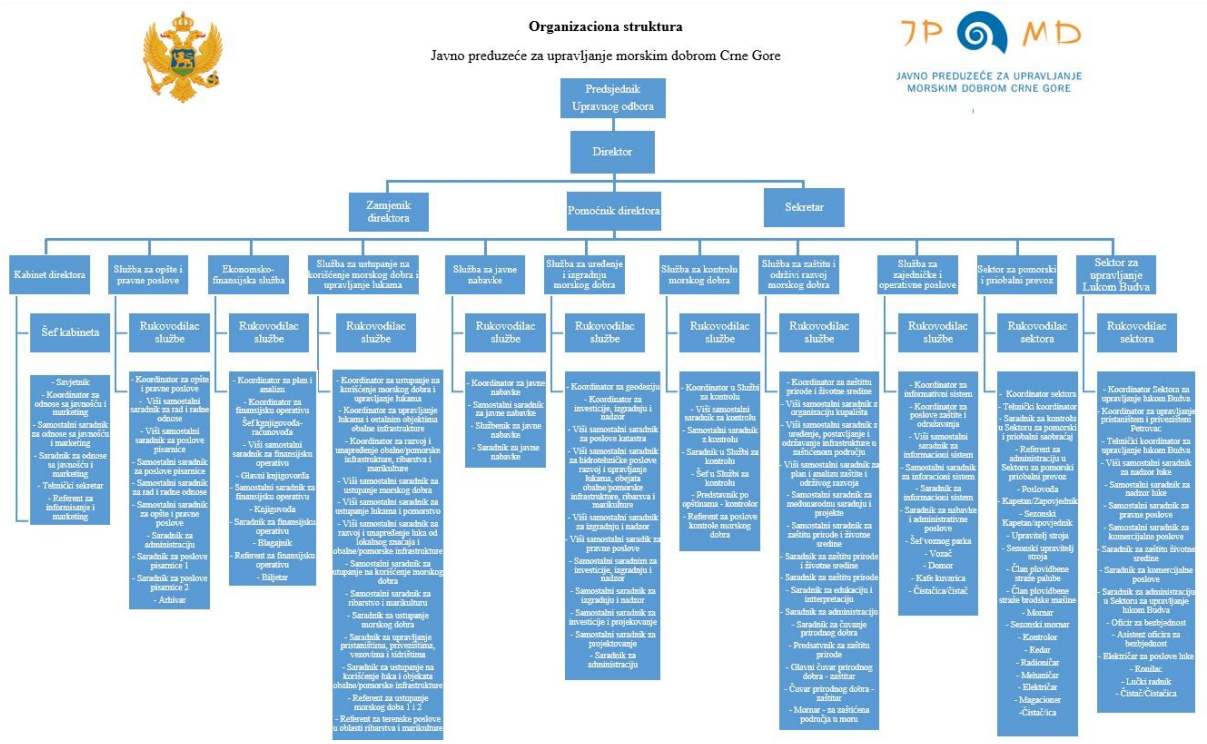
Od prirodnih vrijednosti Parka prirode „Stari Ulcinj“, kao ciljane za zaštitu u morskom i kopenom dijelu izdvajaju se sledeća staništa i vrste visoke reprezetativnosti (tabela br. 1):

Tabela br. 1: Prikaz ciljanih vrsta za zaštitu u morskom i kopnenom dijelu

	Morski dio	**Kopneni dio**
Staništa	- biocenoze naselja morske trave (*Posidonia oceanica*), - koraligene biocenoze i to: infralitoralne enklave u djelovima procjepa i šupljina gdje nedostaje veća količina svjetlosti, na prelazu u cirkalitoralnu koraligensku biocenozu i cirkolitoralne, uključujući facijes sa zaštićenom vrstom sunđera *Axinella cannabina*; - infralitoralne asocijacije više ekološki značajnih: čvoraste morske rese (*Cyomodocea nodosa*), zelene morske alge (*Dasycladus vermicularis*), smeđe morske alge (*Cystoseira compressa*), uključujući velike kolonije endemičnog kamenog korala *Cladocora caespitosa*, te asocijacije zelenih filamentoznih algi *Flabellia petiolata* i *Peyssonnelia squmaria* - polupotopljene pećine	- mediteranska stjenovita obala obrasle endemičnim vrstamam roda *Limonium*; - šume crnike (*Quercus ilex*).
Vrste	*Cyomodocea nodosa, Cystoseria amentacea, Cladocora ceaspitosa, Axinella cannabina, Spongia lamella, Paliurus elephas, Tonna galea*, i dr.	

1.3 Upravljač zaštićenim područjem Parka prirode „Stari Ulcinj“

Nadležnosti i djelatnosti u zoni morskog dobra raspodijeljene na više državnih institucija. U cilju što boljeg upravljanja ovim prostorom, Skupština Crne Gore je donijela Prostorni plan posebne namjene za obalno područje 2018. godine ("Sl. List CG", br. 56/18). Ukoliko je dozvoljeno korištenje morskog dobra, naknada za njegovo korišćenje je prihod Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i koristi se za zaštitu, uređenje i unapređenje morskog dobra. Takođe, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, prema Statutu ima određene djelatnosti kao što su zaštita, uređivanje i unapređenje morskog dobra; upravljanje morskim dobrom; zaključivanje ugovora o korišćenju morskog dobra; izgradnja i održavanje infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra; ugostiteljstvo i turizam; trgovina; uređenje plaža i obale mora; korišćenje djelova morskog dobra.

Grafikon br. 1: Organizaciona struktura Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (Izvor: Autor prilagodio shodno sistematizaciji)

U cilju obavljanja svojih djelatnosti Javno preduzeće za upravljanja morskim dobrom Crne Gore, raspolaže sa 9 službi i 2 sektora, čija je funkcija sprovođenje definisane misije, zadataka i ciljeva. Pri tome, obim djelovanja ovih službi, kao i odgovornosti svih pojedinačnih zaposlenih su definisane važećim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, donesenim na osnovu odredbi iz članova 21 i 43 Statuta Javnog preduzeća za upravljanja morskim dobrom Crne Gore. Organizaciona struktura Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom data je na Grafikonu 1. Za obavljanje dijela poslova iz djelatnosti Javnog preduzeća, izvan sjedišta, organizovana su predstavništva i to za opštine: Herceg Novi, Tivat, Kotor, Bar i Ulcinj, kao i kancelarije u Petrovcu i Jazu i kancelarija Kamenari-Lepetane.

Vezano za izradu ovog Izvještaja o realizovanim aktivnostima u zaštićenom području Parku prirode „Stari Ulcinj“, u tabelama broj 2 i 3 dat je spisak članova Upravnog odbora preduzeća, kao i zaposlenih koji su zaduženi za izradu i sprovođenje Planova upravljanja, dok su u tabeli broj 4 nalazi pregled novozaposlenih lica, a u tabeli broj 5 su istaknuta radna mjesta za koja je potrebno zaposliti nova lica.

Tabela br. 2: Članovi Upravnog odbora preduzeća

Ime i prezime	Funkcija	Organizaciona jedinica
Zvezdana Janović	Predsjednica	Upravni odbor
Izet Draga	Član	Upravni odbor
Nikola Čepić	Član	Upravni odbor
Ilija Gigović	Član	Upravni odbor
Špiro Vulović	Član	Upravni odbor
Maša Vukić	Članica	Upravni odbor
Srđan Radić	Član	Upravni odbor

Tabela br. 3: Radna mjesta i zaposleni kojima je u opisu posla učešće u izradi i sprovođenju Planova upravljanja i Godišnjih programa upravljanja

Naziv radnog mjesta	Br. Predviđenih radnih mjesta	Obrazovni profil	Vrsta radnog angažovanja	Napomena
Direktor	1	VII 1 nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Zamjenik direktora	1	VII 1 nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Pomoćnik direktora	2	VII 1 nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Sekretar	1	VII 1 nivo kvalifikacija, sektor prava	Puno radno vrijeme;	
Služba za opšte i pravne poslove				
Rukovodilac službe	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prava, diplomirani pravnik	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Saradnik za opšte i pravne poslove 2	2	V ili VI nivo kvalifikacija, sektor prava	Puno radno vrijeme;	
Ekonomsko – finansijska služba				
Koordinator za plan i analizu	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor ekonomije ili sektor društvenih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Služba za ustupanje na korišćenje morskog dobra i upravljanje lukama				
Koordinator za ustupanje na korišćenje morskog dobra i upravljanja lukama	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prava, diplomirani pravnik, sektor ekonomije	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Koordinator za upravljanje lukama i	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prava,	Puno radno vrijeme;	

ostalim objektima obalne infrastrukture		diplomirani pravnik, sektor pomorstva	Angažman na neodređeno vrijeme;	
Služba za uređenje i izgradnju morskog dobra				
Koordinator za geodiziju	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor geodezije	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Koordinator za investicije, izgradnju i nadzor	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor građevinarstva	Puno radno vrijeme;	
Viši samostalni saradnik za izgradnju i nadzor	3	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor građevinarstva	Puno radno vrijeme;	
Služba za kontrolu morskog dobra				
Koordinator u službi za kontrolu	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra Služba se bavi pitanjima zaštite prirode i životne sredine u stručnom smislu i kroz zaštitu na terenu				
Rukovodilac službe	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	
Koordinator za zaštitu prirode i životne sredine	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Viši samostalni saradnik za organizaciju kupališta	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor pomorstva	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Viši samostalni saradnik za uređenje, postavljanje i održavanje infrastrukture u zaštićenim područjima	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor građevinarstva	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	

Viši samostalni saradnik za plan i analizu zaštite i održivog razvoja	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor ekonomije, diplomirani ekonomista	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Samostalni saradnik za međunarodnu saradnju i projekte	2	VI ili VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme	Trenutno angažovana 1 osoba
Samostalni saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	3	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih i poljoprivrednih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	2	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	Puno radno vrijeme;	
Saradnik za zaštitu prirode	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka	Puno radno vrijeme;	
Saradnik za čuvanje prirodnog dobra	2	V i VI nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme;	
Saradnik za edukaciju i interpretaciju	2	V ili VI nivo kvalifikacija, sektor turizma	Puno radno vrijeme; 1 Angažman na neodređeno;	
Saradnik za administraciju	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih i društvenih nauka	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Predstavnik za zaštitu prirode	1	VI ili VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	
Glavni čuvar prirodnog dobra - zaštitar	1	VI ili VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke	Puno radno vrijeme;	
Čuvar prirodnog dobra - zaštitar	6	IV nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme; Angažman na neodređeno vrijeme;	Trenutno angažovano 5 osoba;

Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra obavlja poslove iz organizacije i opremanja kupališta, zaštite životne sredine; prati kvalitet morske vode za kupanje; vodi baze podataka iz oblasti koje se tiču zaštite prirode i životne sredine; upravlja zaštićenim područjima i stara se o njihovoj fizičkoj zaštiti, unaprijeđenju i promociji; utvrđuje pravila za sprovođenje propisanog režima zaštite; sarađuje sa resorno nadležnim ministarstvom; učestvuje u postupcima procjene uticaja na životnu sredinu za projekte trećih lica koji se realizuju u zoni morskog dobra; koordinira međunarodnu saradnju iz oblasti integralnog upravljanja obalnim područjem i održivog razvoja; priprema i realizuje međunarodne projekte; obavlja poslove „focal pointa-a“ za saradnju sa PAP/RAC centrom UNEP/MAP-a; sarađuje sa NVO u realizaciji Programa „Plava zastavica“ i ekoloških akcija; obavlja i druge administrativno-tehničke poslove.

Tabela br. 4: Lica angažovana na određeno vrijeme

Naziv radnog mjesta	Br. Radnih mjesta	Organizaciona jedinica/ služba	Obrazovni profil	Vrsta radnog angažovanja	Napomena
Saradnik za edukaciju i interpretaciju	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme	
Asistent za poslove za zaštitu prirode i životne sredine	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VII nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme	
Asistent za poslove za zaštitu prirode i životne sredine	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	IV nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme	
Referent 1 za zaštite prirodne i životne sredine	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	IV nivo kvalifikacija	Puno radno vrijeme Angažman na određeno vrijeme	

Tabela br. 5: Potrebe za zapošljavanjem novih lica

Naziv radnog mjesta	Br. Radnih mjesta	Organizaciona jedinica/ služba	Obrazovni profil	Vrsta radnog angažovanja	Napomena
Viši samostalni saradnik za uređenje, postavljanje i održavanje infrastrukture u zaštićenim područjima	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI ili VII nivo kvalifikacija, građevinarstvo		
Samostalni saradnik za međunarodnu saradnju i projekte	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI ili VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke		

Saradnik za čuvanje prirodnog dobra	2	Služba za zaštitu i održivi razvoj	V i VI nivo kvalitifikacija		
Saradnik za zaštitu prirode i životne sredine	2	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI ili VII nivo kvalifikacija, sektor prirodnih nauka		
Glavni čuvar prirodnog dobra - Zaštitar	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	VI i VII nivo kvalifikacija, prirodne i društvene nauke		
Čuvar prirodnog dobra - zaštitar	1	Služba za zaštitu i održivi razvoj	IV nivo kvalifikacija		

2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE

2.1 Zone zaštite

Osnovni cilj zaštićenog područja je zaštita i očuvanje svih značajnih vrijednosti, zbog koga je i proglašeno zaštićenim područjem, te shodno tome i sprječavanje potencijalno negativnih posljedica aktivnosti koje se mogu dogoditi u Parku prirode i u zaštitnom pojasu područja. Shodno navedenom, na području Parka definisane su zone zaštite, kao i propisane dozvoljene i zabranjene aktivnosti.

U Parku prirode „Stari Ulcinj“ određene su dvije zone/režima zaštite, i to:

1.Zona zaštite II – aktivni režim zaštite, koja obuhvata okolinu ostrva Stari Ulcinj sa Hladnom uvalom i sjevernom stranom uvale Kruče, priobalna zona Mavrijana od uvale Doce do sjevernog kraja plaže Valdanos obuhvatajući rt Rep, uvalu Latova njiva, uvalu Udovica i uvalu Vučija jama;

2.Zona zaštite III – režim održivog korišćenja, koja obuhvata kopneni dio uz obalnu liniju obuhvatajući morske klifove, ali i stijene i padine velikog nagiba, a na moru dio akvatorijuma između obalne linije i administrativne granice zaštićenog područja na udaljenosti od oko 1NM, isključujući lokacije iz Zone zaštite II.

Propisano je da se u Zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu: sprovoditi akcije restauracije, revitalizacije i ukupnog unapređenja zaštićenog područja; vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa. U Zoni zaštite III sa režimom održivog korišćenja mogu se sprovoditi intervencije u cilju restauracije i unapređenja zaštićenog područja, kao i razvijati naselja i prateća infrastruktura u mjeri u kojoj se ne narušavaju osnovne vrijednosti područja.

2.2 Sprovedene mjere zaštite

Služba za zaštitu i održivi razvoj u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom, tokom 2025. godine kontinuirano je spovodila nadzor i kontrolu u zaštićenom prirodnom dobru u II i III zoni zaštite i zaštitnom pojasu.

Stanje o kontroli zaštićenog područja konstatovano je izvještajima sa terena i službenim zabilješkama o kontroli, pri čemu je tokom 2025. godine sačinjeno ukupno 55 izvještaja sa terena i 2 službene zabilješke. Za uočene nepravilnosti upućivane su inicijative/zahtjevi za vršenje inspekcijskog nadzora za dalje vođenje postupka, a u cilju dovođenja zone zaštićenog područja u prvobitno stanje. Tokom 2025. godine, upućen je ukupno 2 zahtjev/inicijativa za vršenje inspekcijskog nadzora koja se odnosila na nelegalno nasipanje obale i obavljanje građevinskih radova u zoni zaštićenog područja.

3. REALIZACIJA PLANA PO INDIKATORIMA PRAĆENJA USPJEŠNOSTI REALIZACIJE PLANA

3.1 Ciljevi i prikaz realizovanih mjera i aktivnosti po tematskim oblastima

Za postavljanje ciljeva i aktivnosti za upravljanje zaštićenim područjem, prethodno je definisana vizija razvoja Parka.

Mistična ljepota Parka prirode Stari Ulcinj na morskim vratima Crne Gore čuva viševjekovne vrijednosti koje čovjek koristi na održivi način.

Prateći definisanu viziju, te smjernice date u Planu upravljanja, ovaj Izvještaj o realizovanim aktivnostima u Parku prirode „Stari Ulcinj” za 2025. godinu, shodno raspodjeli aktivnosti na tri tematske oblasti sa odgovarajućim dugoročnim i specifičnim ciljevima, sadrži spisak konkretnih aktivnosti za njihovu realizaciju. Ove tematske oblasti su: prirodne vrijednosti, edukacija i posjećivanje te kapaciteti upravljača i saradnje.

Dugoročni cilj prve tematske oblasti **„Prirodne vrijednosti”** je očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika parka prirode. U okviru ove tematske oblasti definisani su sljedeći specifični ciljevi:

- **AA**. Očuvano povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode „Stari Ulcinj“ 2021.
- **AB**. Očuvano povoljno stanje obalnih/kopnenih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode „Stari Ulcinj“ 2021.
-

U okviru druge tematske oblasti **„Edukacija i posjećivanje”,** dugoročni cilj je organizovano posjećivanje na području Parka prirode „Stari Ulcinj“ uz ponudu edukativnih sadržaja zainteresovanim posjetiocima. Specifični ciljevi su sljedeći:

- **BA**. Posjećivanje na području Parka prirode „Stari Ulcinj“ je unaprijeđeno, te je povećana informisanost posjetilaca o vrijednostima Parka u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.
- **BB.** Razvijena edukacija i podignuti nivo znanja vezanih za vrijednosti Parka prirode „Stari Ulcinj“ u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.

Što se tiče treće tematske oblasti **„Kapaciteti upravljača i saradnja”,** dugoročni cilj su ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unaprijeđene saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem.
Specifični ciljevi za ovu oblast su sljedeći:

- **CA**. Podignut nivo znanja i vještina zaposlenih u JPMDCG o upravljanju zaštićenim područjem u odnosu na stanje prije proglašenja Parka prirode.
- **CB.** Povećana opremljenost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem.
- **CC**. Unaprijeđene postojeće i ostvarene nove saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

U skladu sa vizijom razvoja zaštićenog područja Parka prirode „Stari Ulcinj“, kao i definisanim ciljevima, u ovom poglavlju je data specifikacija realizovnih aktivnosti upravljanja ovim područjem po predloženim tematskim oblastima za prvu godinu realizacije Plana upravljanja, a koje prate navedene ciljeve u tom planu. U tabelama koje slijede prikazane su aktivnosti, indikatori, saradnici i institucionalni partneri u realizaciji, utrošena sredstava za sprovođenje aktivnosti, kao i vrsta izvora finansijskih sredstava (VS-vlastita sredstva, MF – Međunarodni fondovi, DI - drugi izvori). Redovan rad zaposlenih koji su raspoređeni na poslovima zaštite prirode nije uračunat posebno.

S obzirom na važnost tematskih oblasti u svrhu očuvanja i zaštite područja, te zbog ograničenih ljudskih i finansijskih kapaciteta Upravljača, definisani su različiti stepeni prioriteta planiranih aktivnosti.

- Prioritet 1 – aktivnosti koje se moraju sprovesti za vrijeme trajanja prve godine Plana upravljanja. Ovo su ključne aktivnosti i njihovo ispunjavanje pokazuje uspješnost Plana.
- Prioritet 2 – aktivnosti koje bi trebalo sprovesti za vrijeme trajanja prve godine Plana upravljanja. Postoji određena fleksibilnost u periodu sprovođenja.
- Prioritet 3 – aktivnosti koje se mogu sprovesti kada vrijeme i/ili sredstva postanu dostupni nakon izvršenja aktivnosti 1. i 2. stepena prioriteta.

*Tabela br. 6: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast „**Prirodne vrijednosti**“ za 2025. godinu*

Dugoročni cilj: Očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika Parka prirode							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj AA: Očuvati povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj 2021.							
AA2	Sprovoditi monitoring staništa CARLIT metodom u cilju izračunavanja indexa ekološkog statusa.	Izvještaj o istraživanju *Axinella cannabina;* Nadopunjena baza podataka i zaštićenim područjima;	1	AZZŽS, IBM	0.00	MF	**Aktivnost nije realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.
AA4	Prikupljati dostupne podatke monitoringa stanja morske sredine od AZZŽS.	Upućena inicijativa ka AZŽS; Prikupljeni podaci;	3	AZZŽS, IBM	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućeni dopisi relevantnim institucijama. Nije bilo pristiglih odgovora.
AA5	Uspostaviti i sprovoditi redovnu kontrolu sidrenja/aktivnosti iznad naselja morske trave (*Posidonia oceanica*) u II Zoni zaštite.	Minimum 40 izlazaka godišnje na teren; Službene zabilješke; Dnevnik o terenskom radu zaštitara;	1	UPSUL, ISP, UP, LK	0.00	VS, MF	**Aktivnost je realizovana.** U okviru redovne kontrole terena na području Parka prirode „Stari Ulcinj”, sačinjeno je ukupno 55 Izvještaja o obilasku terena i 2 Službene zabilješke kojim su zabilježene neregularnosti na terenu. Tokom 2025. godine, u Parku prirode „Stari Ulcinj“ sprovedene su redovne kontrole plovilom sa morske strane uključujući i radne vikende, sa ciljem sprječavanja nelegalnog ribolova i sidrenja.
AA6	Prikupljati dostupne podatke monitoringa invazivnih morskih vrsta.	Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja; Baza podataka;	3	AZZŽS, IBM, NVO, RK,R	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućeni dopisi relevantnim institucijama.
AA7	Učestvovati u realizaciji Programa monitoringa otpada u moru, prema potrebama i mogućnostima.	Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja;	3	AZZŽS, IMB, NVO, JLS	0.00	VS	**Aktivnost nije realizovana.** Program monitoringa otpada u Crnoj Gori spovodi Agencija za zaštitu životne sredine, Javno preduzeće nije učestvovalo u sprovođenju ovog Programa tokom 2025. godine. Planirano je ostvarivanje saradnje sa Agencijom za zaštitu životne sredine u

							pogledu realizacije navedenog Programa. Rezutati istog su sastavni dio Godišnjeg izvještaja o stanju životne sredine koji objavljuje Agencija.
AA8	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	Realizovana minimum 1 akcija uklanjanja otpada iz mora godišnje;	2	MERS, AZZŽS, IBM, UPSUL, JLS, KPBR, KPUL, NVO i RK	1,700.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je tokom 2025. godine angažovalo Izviđački odred „24. Novembar“ iz Bara sa kojom je organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora na području Parka prirode „Stari Ulcinj“.
AA9	Podsticati sektor ribarstva u praćenju stanja ribljih populacija na području PP Stari Ulcinj.	Održana minimum 2 sastanka; Upućena minimum 2 dopisa;	1	MPŠV/DZR, IBM, NVO, R	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućeni dopisi relevantnim institucijama. Pristigao odgovor Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, kojim su informisali da Ministarstvo trenutno ne raspolaže posebnim podacima o ulovu ribe u zaštićenim područjima, te da će u narednom periodu nastojati da razmotre mogućnosti i načine uspostavljanja sistema prikupljanja podataka koji se odnose na ulov u zaštićenim područjima.
AA10	Voditi evidenciju o ribarskim aktivnostima u području PP Stari Ulcinj.	Uspostavljena baza podataka i ažurirani podaci;	1	MPŠV, JLS, RI	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Organizovana jedna akcija na terenu u cilju suzbijanja nedozvoljenog ribolova. Baza podataka ažurirana je informacijama o ribarskim aktivnostima na području Parka prirode „Stari Ulcinj”. Nadopunjena baza podataka.
AA11	Evidentirati pojavljivanje zaštićenih vrsta riba, morskih gmizavaca i sisara.	Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima;	3	IBM, R, RK, NVO	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućeni dopisi relevantnim institucijama. Sprovedeni monitorinzi u okviru zaštićenog područja Parka prirode „Stari Ulcinj“. Nadopunjena baza podataka.
AA12	Prikupljati dostupne podatke monitoringa morskih ptica.	Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima;	3	AZZŽS, NVO	0.00	VS, DI	**Aktivnost je realizovana.** Upućeni dopis relevantnim institucijama.
AA13	Sarađivati s IBM u cilju inventarizacije vrste *Pinna nobilis* i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste.	Izvještaj o istraživanju *Pinna nobilis;* Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima;	2	IBM, NVO	5,000.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** U okviru ugovora između NVO „Green Home“ i Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore *(sklopljenog tokom 2024. godine),* tokom 2025. godine sprovedeno je istraživanje vrste lat. *Pinna nobilis.* Istraživanje je pokazalo da na području Parka prirode nije evidentirano prisustvo vrste lat. *Pinna nobilis.*

AA14	Pratiti čovjekov uticaj na morski ekosistem PP Stari Ulcinj na osnovu sanitarnog kvaliteta morske vode.	Izvještaj o sanitarnom kvalitetu vode na lokacijama u okruženju Parka;	2	IBM	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Program praćenja kvaliteta morske vode na vodama za kupanje nije obuhvatio ni jednu lokaciju sa područja Parka prirode „Stari Ulcinj“, međutim uzorkovanje je vršeno na lokaciji „Valdanos“ koja se nalazi uz samu granicu Parka prirode. Voda na ovoj lokaciji je bila odličnog kvaliteta.
AA15	Prikupljati dostupne podatke o speleološkim objektima na području PP Stari Ulcinj.	Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima;	1	JLS, AZZŽS, IMB, NVO, LS	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućeni dopisi relevantnim institucijama. Pristigao odgovor od strane Opštine Ulcinj da ne raspolaže podacima koje se odnose na ovu aktivnost.
AA16	Unaprijediti postojeću bazu podataka sa podacima o morskim zaštićenim područjima.	Funkcionalna baza podatka;	1	NVO, IBM, AZZŽS	0.00	VS, MF	**Aktivnost je realizovana.** U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Platamuni“, unaprijeđena je baza podataka o zaštićenim područjima u zoni morskog dobra. Baza dopunjena podacima. Održavanje baze sprovodi Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore.
Specifični cilj AB: Očuvati povoljno stanje obalnih/kopnenih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj 2021.							
AB6	Sarađivati sa UIP u cilju kontrole poštovanja predviđenih mjera zaštite životne sredine na kupalištima u prostoru PP Stari Ulcinj.	Upućen minimum 1 dopis; Sprovedene minimum 4 zajedničke kontrole; Sačinjene minimum 4 službene zabilješke;	3	UIP, ZK, JLS	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Sačinjene 2 službene zabilješke i poslata 2 Zahtjeva za vršenje inspekcijskog nadzora.

*Tabela br. 7: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast „**Edukacija i promocija**“za 2025. godinu*

Dugoročni cilj: Posjećivanje na području Parka prirode Stari Ulcinj je organizovano, te se posjetiocima nude edukativni sadržaji							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj BA: Posjećivanje Parka prirode Stari Ulcinj zasniva se na saradnji upravljača i turističkog sektora i obogaćeno je novim posjetiteljskim sadržajima.							
BA2	Sprovoditi edukativne programe namijenjene akterima u turističkom sektoru.	Osmišljen 1 program.	2	NTO, JUOŠ, JUSŠ	1.666,66	MF	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine održan 1 sastanak sa akterima u turističkom sektoru u cilju razmatranja mogućnosti uspostavljanja međusobne saradnje. Osmišljen edukativni priručnik za aktere u turizmu pod nazivom „Zagrli more”. Priručnik „Zagrli more” je stručno osmišljen vodič koji predstavlja prirodne i kulturne vrijednosti parkova prirode „Platamuni”, „Katič” i „Stari Ulcinj”, te nudi praktične smjernice za njihovo očuvanje kroz principe održivog turizma. Priručnik povezuje zaštitu prirode sa turističkim sektorom, sa naglaskom na edukaciji i interpretaciji prirode, kao i prevenciji rizika i sigurnosti posjetilaca. Namijenjen je svim akterima u turizmu - turističkim agencijama i organizacijama, vodičima, organizatorima izleta i drugim pružaocima usluga u zaštićenim područjima.
BA3	Uspostaviti saradnju sa osnovnim i srednjim školama u cilju sprovođenja edukativnih aktivnosti za učenike.	Uspostavljena saradnja sa minimim 2 škole;	1	JUOŠ, JUSŠ	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Na poziv JU OŠ „Mirko Srzentić” iz Petrovca, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je u projektu Ljetnja škola „More znanja” koji je realizovan tokom avgusta mjeseca 2025. godine. Predstavnici Javnog preduzeća održali su edukativno predavanje za 53 polaznika ove škole koji su se na zanimljiv način upoznali sa vrijednostima morskih zaštićenih područja. Nakon predavanja je organizovan i kviz znanja, a svim učesnicima dodijeljene su prigodne nagrade u vidu promotivnog materijala JPMD - ranci, notesi, boce.

BA5	Podsticati lokalnu turističku organizaciju na očuvanje tradicionalog nasljeđa kroz razni kulturno-zabavni program.	Upućen minimum 1 dopis; Održana minimim 1 manifestacija;	3	NTO, TO, JLS, NVO	10,633.33	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućen jedan poziv i održana 1 manifestacija povodom putujuće izložbe fotografija na temu „Zaštita mora“ u okviru „BLUE4ALL“ projekta i Mediteranskog dana obale. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom učestvovalo je na brojnim domaćim i međunarodnim sajmovima.
Specifični cilj BB: Povećana je informisanost i svijest posjetilaca o prirodnim, kulturnim i tradicionalnim vrijednostima Parka prirode Stari Ulcinj u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.							
BB2	Izraditi i održavati posebnu *web* stranicu PP Stari Ulcinj u okviru postoje *web* stranice JPMDCG.	Izrađena i funkcionalna web stranica;	1	P	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2023. godine izrađena web stranica u okviru postojeće web stranice Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom. Link stranice: https://www.morskodobro.me/me/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja/park-prirode-stari-ulcinj . Tokom 2025. godine stranica se redovno ažurirala.
BB3	Otvoriti i održavati profile PP Stari Ulcinj na društvenim mrežama *Instagram* i *Facebook*.	Otvoren profil na društvenim mrežama; Profil u funkciji; Minimum 24 objave;	1		0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Otvoreni Instagram i Facebook nalozi posvećeni morskim zaštićenim područjima. Profili su u funkciji, redovno se objavljuju informacije. Instagram: 32 novih objava, 78 novih pratilaca.
BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Stari Ulcinj.	Obilježen Dan PP Stari Ulcinj;	2		1,942.65	VS	**Aktivnost je realizovana.** Na II sastanku Savjetodavnog tijela Parka prirode „Stari Ulcinj“ uspostavljen je datum obilježavanja Dana PP Stari Ulcinj – 22. april. Tokom 2025. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, je u saradnji sa Osnovnom školom „Nikola Đurković“ iz Radanovića i Ekološkim pokretom „Ljute kamilice“, 22. aprila 2025. godine obilježilo je Dan morskih zaštićenih područja Crne Gore. Tim povodom, oko 70 đaka osnovnih škola JU OŠ „Nikola Đurković“ iz Radanovića (Opština Kotor), JU OŠ „Mirko Srzentić“ iz Petrovca (Opština Budva) i JU OŠ „Mrkojevići“ iz Pečurica (Opština Bar) sa vodičima i stručnim osobljem Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su turističkim brodom obišli morski dio zaštićenog područja Platamuni, te učili o jedinstvenim ekosistemima Jadranskog mora i važnosti očuvanja biodiverziteta. Nakon obilaska Parka prirode Platamuni, u prostorijama JU OŠ „Nikola Đurković” izveden je performans „Znaš li ko sam i gdje živim?” sa ciljem podizanja svijesti djece i građana o zaštićenim vrstama u Parku prirode Platamuni.

BB5	Izraditi promotivno-edukativni materijal o vrijednostima PP Stari Ulcinj.	Izrađen minimum 1 promotivno-edukativni materijal;	2	P	7,690.46	MF, VS	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore tokom 2025. godine izradilo je 2 vrste promotivnog materijala.
BB7	Inicirati učešće u TV i radio emisijama koje imaju za cilj informisanje javnosti o značaju i zaštiti PP Stari Ulcinj.	Učestovanje u minimum 3 TV i radio gostovanja;	2		0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Predstavnici upravljača su tokom 2025. godine učestvovali na ukupno 1 radijsko i 4 televizijska gostovanja.
BB8	Osmisliti i sprovoditi ankete po pitanju stepena zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku.	Anketirano minimum 50 posjetilaca; Baza podataka;	2	NVO	0.00	MF,VS	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Osmišljena anketa o stepenu zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku prirode „Stari Ulcinj“. Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.
BB10	Izraditi i održavati mobilnu aplikaciju posećenu morskim zaštićenim područjima.	Izrađena mobilna aplikacija;	2		0.00	MF, VS	**Aktivnost nije realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.
Specifični cilj BC: Posjetiteljska infrastruktura zadovoljava potrebe posjetilaca, a uvažava prirodne i kulturne vrijednosti zaštićenog područja.							
BC1	Redovno održavati postojeće informativne table.	Ugovor o održavanju infrastrukture (4 informativne table); Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja;	1	P	0.00	VS, MF	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Krajem 2025. godine, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom sklopilo je Ugovor za sanaciju postojeće infrastrukture parka. Realizacija ugovora planirana je tokom 2026. godine.
BC2	Inicirati postavljanje putokaza za PP Stari Ulcinj na glavnim putevim.	Upućen minimum 1 dopis; Održan minimum 1 sastanak;	3	MERS, DZP	0.00	VS, DI	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2024. godine upućen je dopis Ministarstvu saobraćaja i inicirano je postavljanje putokaza za Park prirode „Stari Ulcinj“. Ministarstvo saobraćaja je prosledilo dopis Upravi za saobraćaj, koja je donijela Rješenje kojim se Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore daje saglasnost za postavljanje putokaza. Postavljanje putokaza planirano je tokom 2026. godine.

BC4	Obnoviti staru i postaviti novu posjetiteljsku infrastrukturu duž šetališnih staza.	Ugovor o održavanju i postavljanju nove posjetiteljske infrastrukture; Izvještaj o realizaciji ugovora; Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja;	1	JLS, KP, NVO	0.00	VS, MF	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Krajem 2025. godine, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom sklopilo je Ugovor za sanaciju postojeće infrastrukture parka. Realizacija ugovora planirana je tokom 2026. godine.

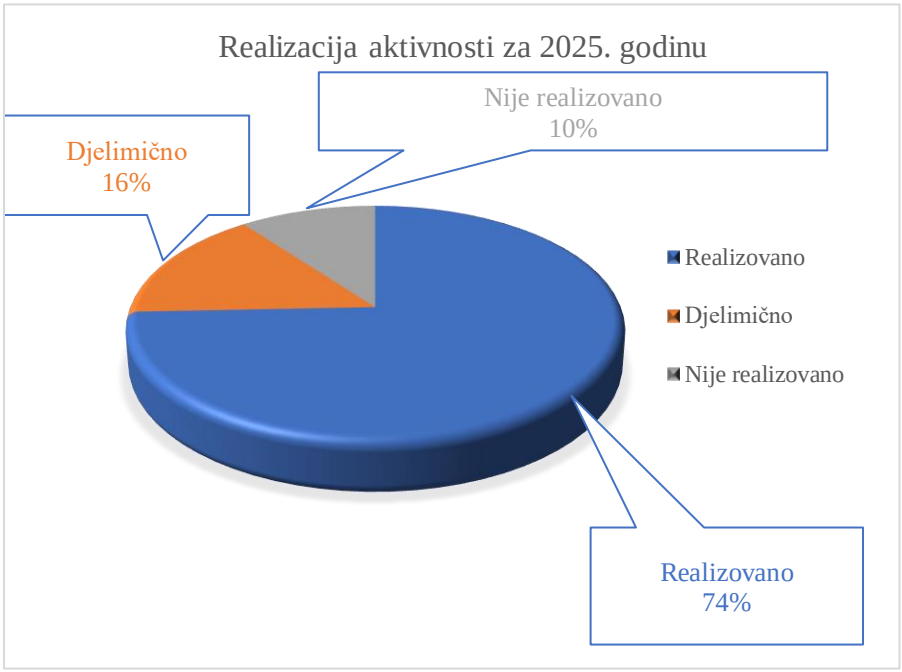
*Tabela br. 8: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast **„Kapaciteti upravljača i saradnje“** za 2025. godinu*

Dugoročni cilj: Ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unaprijeđene saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efiksanijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbedivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj CA: Podignut nivo znanja i vještina zaposlenih u JPMDCG o upravljanju zaštićenim područjem u odnosu na stanje prije proglašenja Parka prirode							
CA3	Inicirati i realizovati posjetu zaštićenim područjima u moru sa ciljem razmjene iskustva.	Organizovana 1 posjeta.	2	JPMDCG	2,377.50	VS	**Aktivnost je realizovana.** Predstavnici upravljača su tokom 2025. godine učestvovali u studijskoj posjeta zaštićenim područjima u Sloveniji i Hrvatskoj i godišnjem sastanku Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP) i radionici Nacionalne fokus grupe projekta „GreenList4MMPAs”.
CA4	Organizovati i učestvovati na obukama za korišćenje i rad u GIS bazama podataka.	Izvještaj sa održanih obuka; Obučen minimum 1 predstavnik upravljača;	2	NMP	0.00	VS, DI	**Aktivnost nije realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.
Specifični cilj CB: Povećana opremljenost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
CB3	Obezbjediti uniformu za lice zaduženo za poslove čuvanja	Popis uniforme; Obezbijeđeno minimum 7 uniformi;	2	UCG, NVO	2,324.48	MF, VS, DI	**Aktivnost je realizovana.** U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Platamuni“ i

	zaštićenog prirodnog dobra – zaštitara.						Park prirode „Katič“nabavljena je uniformi za lica zadužena za poslove čuvanja zaštićenih prirodnih dobara – zaštitara. Nabavljene su zimske jakne, kišne jakne, duksevi, majice kratkih rukava, pantalone, kape za zimu, torbe za brod i sl. Nabavka se odnosila na sva tri morska zaštićena područja, s obzirom da ista lica kontrolišu sva zaštićena područja.
CB4	Obezbjediti i održavati opremu upravljača za sprovođenje kontrole područja PP Stari Ulcinj *(foto kamere, foto zamke, lap top, dron i sl.)*	Popis uniforme. Obezbijeđeno	2		3,331.51	MF, VS, DI	**Aktivnost je realizovana.** U okviru projekta „GREENPULSE“ koji se realizuje na području Park prirode „Katič“, nabavljena je oprema za svakodnevni rad upravljača (lap topovi, tableti, prenosivi skeneri i hard diskovi). U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Platamuni“ i Park prirode „Katič“, planirana je nabavka opreme upravljača za sprovođenje kontrole. S obzirom da ista lica kontrolišu sva zaštićena područja, nabavka se odnosi na sva tri morska zaštićena područja. Nabavka će biti izvršena tokom 2026. godine.
CB5	Obezbijediti obuku zaposlenima JPMD za korišćenje drona.	Izvještaj o održanoj obuci; Licence za upravljanje dronom;	2	NMP	0.00	VS, DI	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Tokom 2025. godine obavljeno istraživanje i prikupljene informacije o načinima dobijanja licence za upravljanje dronom. Realizacija aktivnosti planirana je tokom 2026. godine u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“.
CB6	Obezbjediti eko bove za sidrenje plovila.	Obezbijeđena minimum 1 bova;	2	NMP	0.00	VS, DI	**Aktivnost nije realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Aktivnost nije realizovana. Realizacija aktivnosti zavisi od rezultata dodatnih detaljnih istraživanja, a na osnovu Studije „Izrada analize mogućnosti postavljanja ekosidrišta na području Parka prirode „Platamuni” koja je izrađena tokom 2025. Godine.
Specifični cilj CC: Unaprijeđene postojeće i ostvarene nove saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou							
CC1	Formirati savjetodavno tijelo PP Stari Ulcinj u saradnji sa organizacijama i institucijama na lokalnom i nacionalnom	Održan minimum 1 sastanak; Akt o imenovanju Savjetodavnog tijela; Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja;	2	MERS, IBM, AZZŽS, NVO, JLS, LS, TO	1,151.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine održana 2 sastanka Savjetodavnog tijela Parka prirode „Stari Ulcinj“.

	nivou, te održavati redovne sastanke istog.						
CC2	Inicirati i održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodnim organizacijama.	Upućena minimum 1 inicijativa; Potvrda o učlanjenju;	2		200.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Plaćanje godišnje članarine za učešće u MedPan organizaciji i asocijaciji Parkovi Dinarida.
CC3	Inicirati saradnju sa Opštinama Bar i Ulcinj u cilju izrade Plana zaštite od požara.	Upućen minimum 1 dopis; Održan minimum 1 sastanak;	1	OPBR, OPUL	0.00	VS	**Aktivnost nije realizovana.** Tokom 2025. godine upućeni dopisi Opštinama Bar i Ulcinj. Odgovor je pristigao od strane opštine Bar kojim su istakli spremnost za saradnju povodom izrade ovog dokumenta. Organizacija sastanka sa Opštinom Bar planirana tokom 2026. godine.
CC4	Inicirati i učestvovati u postupcima izmjene i donošenja zakonskih i podzakonskih akata, te planskih dokumenata relevantnih za morska zaštićena područja.	Upućena minimum 2 dopisa; Održan minimum 1 sastanak;	1	JLS, MIN, NVO, UCG	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, kao upravljač zaštićenim područjima u zoni morskog dobra, učestvovalo je u davanju mišljenja na podzakonska akta u oblasti zaštite prirode, kao i u postupku pripreme Nacionalne strategije za biodiverzitet.
CC5	Inicirati uključivanje JPMDCG kao aktera u radu komisija i radnih tijela koja donose odluke u vezi sa zaštićenim područjima.	Upućen minimum 1 dopis; Održan minimum 1 sastanak;	1	AZZŽS, MERS, OPBR, OPUL	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Predstavnici Upravljača su bili članovi radinih grupa i komisija za izmjenu zakonskog okvira i međunarodnih projekata u okviru kojih su se izrađivala strateška dokumenta i akcioni planovi vezani za upravljanje zaštićenim područjima u Crnoj Gori (GEF 7, GEF 8, Strategija Biodiverziteta i sl). Javno preduzeće je član koordinacionog tijela upravljača zaštćenih područja u Crnoj Gori.

Planom upravljanja za Park prirode „Stari Ulcinj“ predviđena je relizacije ukupno 39 aktivnosti za treću godinu upravljanja (2025. godine). Od ukupnog broja aktivnosti potpuno je realizovano 29, djelimično realizovano 4, dok je ukupno 6 aktivnosti koje nisu uspjele da se realizuju. Aktivnosti koje nisu realizovane u izvještavanom periodu, njih 4, planirane su za relizaciju u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Budući da zbog administrativnih procedura, aktivnosti predviđene predmetnim Ugovorom o grantu nije bilo moguće sprovesti 2025. godine, iste će biti realizovana početkom 2026. godine i finansirane od strane MedFund-a. U nastavku se nalazi Grafikon br. 2 kojim je procentualno prikazana realizacija aktivnosti za predmetnu godinu.

Grafikon br. 2: Aktivnosti koje su realizovane tokom 2025. godine

3.1.1 Prikaz mjera i aktivnosti iz Godišnjih programa upravljanja zaštićenim područjem Park prirode „Stari Ulcinj” za 2023. i 2024. godinu a koje su realizovane tokom 2025. godine

*Tabela br. 9 Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast „**Prirodne vrijednosti**“ za 2023. godinu*

Dugoročni cilj: Očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika Parka prirode							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj AA: Očuvati povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj 2021.							
AA13	Sarađivati s IBM u cilju inventarizacije vrste *Pinna nobilis* i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste.	Izvještaj o istraživanju *Pinna nobilis*, Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima;	2	IBM	0.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** U okviru ugovora između NVO „Green Home“ i Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore *(sklopljenog tokom 2024. godine)*, tokom 2025. godine sprovedeno je istraživanje vrste lat. *Pinna nobilis*. Istraživanje je pokazalo da na području Parka prirode nije evidentirano prisustvo vrste lat. *Pinna nobilis.*

*Tabela br. 10: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast **„Edukacija i promocija“** za 2023. godinu*

Dugoročni cilj: Posjećivanje na području Parka prirode Stari Ulcinj je organizovano, te se posjetiocima nude edukativni sadržaji							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**

Specifični cilj BA: Posjećivanje Parka prirode Stari Ulcinj zasniva se na saradnji upravljača i turističkog sektora i obogaćeno je novim posjetiteljskim sadržajima.							
BA3	Uspostaviti saradnju sa osnovnim i srednjim školama u cilju sprovođenja edukativnih aktivnosti za učenike.	Uspostavljena saradnja sa minimim 2 škole;	1	JUOŠ, JUSŠ	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Na poziv JU OŠ „Mirko Srzentić” iz Petrovca, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je u projektu Ljetnja škola „More znanja” koji je realizovan tokom avgusta mjeseca 2025. godine. Predstavnici Javnog preduzeća održali su edukativno predavanje za 53 polaznika ove škole koji su se na zanimljiv način upoznali sa vrijednostima morskih zaštićenih područja. Nakon predavanja je organizovan i kviz znanja, a svim učesnicima dodijeljene su prigodne nagrade u vidu promotivnog materijala JPMD - ranci, notesi, boce.
BA5	Podsticati lokalnu turističku organizaciju na očuvanje tradicionalog nasljeđa kroz razni kulturno-zabavni program.	Upućen minimum 1 dopis; Održana minimim 1 manifestacija;	3	NTO, TO, JLS, NVO	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućen jedan poziv i održana 1 manifestacija povodom putujuće izložbe fotografija na temu „Zaštita mora“ u okviru „BLUE4ALL“ projekta i Mediteranskog dana obale.
Specifični cilj BB: Povećana je informisanost i svijest posjetilaca o prirodnim, kulturnim i tradicionalnim vrijednostima Parka prirode Stari Ulcinj u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.							
BB1	Izraditi foto i video materijal sa područja PP Stari Ulcinj.	Baza foto i video dokumentacije; Obezbijeđeno minimum 50 fotografija i minimum 1 video;	1	PF	0.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine napravljena je baza fotografija i video materijala o morskim zaštićenim područjima - Parkovima prirode „Platamuni“, „Katič“ i „Stari Ulcinj“, koji će se koristiti za informisanje, promociju i izradu edukativno-promotivnog materijala. Budući da su sva tri parka prirode zaštićena radi očuvanja veoma značajnih prirodnih staništa i vrsta u morskom i kopnenom dijelu, pored profesionalnih pejzažnih fotografija područja, izvršeno je i fotografisanje i snimanje vrsta koje su karakteristične za svako područje kao i podvodno fotografisanje i snimanje područja. Izrađeni materijali će se koristiti u promotivne i edukativne svrhe.
BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Stari Ulcinj.	Obilježen Dan PP Stari Ulcinj;	2		0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Na II sastanku Savjetodavnog tijela Parka prirode „Stari Ulcinj“ uspostavljen je datum obilježavanja Dana PP Stari Ulcinj – 22. april. Tokom 2025. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, je u saradnji sa Osnovnom

							školom „Nikola Đurković“ iz Radanovića i Ekološkim pokretom „Ljute kamilice“, 22. aprila 2025. godine obilježilo je Dan morskih zaštićenih područja Crne Gore. Tim povodom, oko 70 đaka osnovnih škola JU OŠ „Nikola Đurković“ iz Radanovića (Opština Kotor), JU OŠ „Mirko Srzentić“ iz Petrovca (Opština Budva) i JU OŠ „Mrkojevići“ iz Pečurica (Opština Bar) sa vodičima i stručnim osobljem Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su turističkim brodom obišli morski dio zaštićenog područja Platamuni, te učili o jedinstvenim ekosistemima Jadranskog mora i važnosti očuvanja biodiverziteta. Nakon obilaska Parka prirode Platamuni, u prostorijama JU OŠ “Nikola Đurković” izveden je performans “Znaš li ko sam i gdje živim?” sa ciljem podizanja svijesti djece i građana o zaštićenim vrstama u Parku prirode Platamuni.
Specifični cilj BC: Posjetiteljska infrastruktura zadovoljava potrebe posjetilaca, a uvažava prirodne ikulturne vrijednosti zaštićenog područja.							
BC4	Obnoviti staru i postaviti novu posjetiteljsku infrastrukturu duž šetališnih staza.	Ugovor o održavanju i postavljanju nove posjetiteljske infrastrukture; Izvještaj o realizaciji ugovora; Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja;	1	JLS, KP, NVO	0.00	VS, MF	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Krajem 2025. godine, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom sklopilo je Ugovor za sanaciju postojeće infrastrukture parka. Realizacija ugovora planirana je tokom 2026. godine.

*Tabela br. 11: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast **„Kapaciteti upravljača i saradnje“** za 2023. godina*

Dugoročni cilj: Ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unaprijeđene saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efiksanijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbedivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**

Specifični cilj CB: Povezana opremljanost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
CB5	Obezbijediti obuku zaposlenima JPMD za korišćenje drona.	Izvještaj o održanoj obuci; Licence za upravljanje dronom;	2	NMP	0.00	VS, DI	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Tokom 2025. godine obavljeno istraživanje i prikupljene informacije o načinima dobijanja licence za upravljanje dronom. Realizacija aktivnosti je bila planirana za 2025. godinu, međutim, kako tokom predmetne godine nije izvršena nabavka drona te kako je isti neophodna za sprovođenje obuke, ista će biti realizovana tokom 2026. godine, Realizacija aktivnosti planirana je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“.

*Tabela br. 12: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast „**Prirodne vrijednosti**“ za 2024. godinu*

Dugoročni cilj: Očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika Parka prirode							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj AA: Očuvati povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj 2021.							
AA3	Sprovoditi monitoring brojsnosti sunđera Axinella cannabina i analiza koraligena na prostoru PP Stari Ulcinj	Izvještaj o istraživanju Axinella cannabina; Nadopunjena baza podataka za zaštićena područja;	1	AZZŽS, IBM	0.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Aktivnost je sprovedena u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore angažovalo je Institut za bilogiju mora za sprovođenje monitoringa vrste sunđera lat. *Axinella cannabina* i koraligena na području Parka prirode „Stari Ulcinj“. Istraživanje je pokazalo je vrsta lat. *Axinella cannabina* u dobrom stanju kada je su upitanju nivo gustne i visina jedinki, te da je vrsta na osnovu izračuvanavnja MAES indeksa dobrog ekološkog stanja. Pored toga, konstatovano su

							na ispitivanom području povoljni uslovi za razvoj i očuvanje populacija sunđera i povezanih bentnosnih zajednica. Za realizaciju ove aktivnosti utrošeno je 2.500,00 eur.
AA8	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	Realizovana minimum 1 akcija uklanjanja otpada iz mora godišnje;	2	MERS, AZZŽS, IBM, UPSUL, JLS, KPBR, KPUL, NVO i RK	0.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, tokom 2025. godine, angažovalo Izviđački odred „24. Novembar“ iz Bara sa kojom je organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora na području Parka prirode „Stari Ulcinj“.
AA13	Sarađivati s IBM u cilju inventarizacije vrste *Pinna nobilis* i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste.	Izvještaj o istraživanju *Pinna nobilis*, Nadopunjena baza podataka o zaštićenim područjima;	2	IBM	0.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** U okviru ugovora između NVO „Green Home“ i Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore *(sklopljenog tokom 2024. godine)*, tokom 2025. godine sprovedeno je istraživanje vrste lat. *Pinna nobilis*. Istraživanje je pokazalo da na području Parka prirode nije evidentirano prisustvo vrste lat. *Pinna nobilis.*

*Tabela br. 13: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast **„Edukacija i promocija“** za 2024. godinu*

Dugoročni cilj: Posjećivanje na području Parka prirode Stari Ulcinj je organizovano, te se posjetiocima nude edukativni sadržaji							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj BA: Posjećivanje Parka prirode Stari Ulcinj zasniva se na saradnji upravljača i turističkog sektora i obogaćeno je novim posjetiteljskim sadržajima.							
BA3	Uspostaviti saradnju sa osnovnim i srednjim školama u cilju sprovođenja edukativnih aktivnosti za učenike.	Uspostavljena saradnja sa minimim 2 škole;	1	JUOŠ, JUSŠ	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Na poziv JU OŠ „Mirko Srzentić” iz Petrovca, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovalo je u projektu Ljetnja škola „More znanja” koji je realizovan tokom avgusta mjeseca 2025. godine.

							Predstavnici Javnog preduzeća održali su edukativno predavanje za 53 polaznika ove škole koji su se na zanimljiv način upoznali sa vrijednostima morskih zaštićenih područja. Nakon predavanja je organizovan i kviz znanja, a svim učesnicima dodijeljene su prigodne nagrade u vidu promotivnog materijala JPMD - ranci, notesi, boce.
BA5	Podsticati lokalnu turističku organizaciju na očuvanje tradicionalog nasljeđa kroz razni kulturno-zabavni program.	Upućen minimum 1 dopis; Održana minimim 1 manifestacija;	3	NTO, TO, JLS, NVO	0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Upućen jedan poziv i održana 1 manifestacija povodom putujuće izložbe fotografija na temu „Zaštita mor“ u okviru „BLUE4ALL“ projekta i Mediteranskog dana obale.
Specifični cilj BB: Povećana je informisanost i svijest posjetilaca o prirodnim, kulturnim i tradicionalnim vrijednostima Parka prirode Stari Ulcinj u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.							
BB1	Izraditi foto i video materijal sa područja PP Stari Ulcinj.	Baza foto i video dokumentacije; Obezbijeđeno minimum 50 fotografija i minimum 1 video;	1	PF	0.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Tokom 2025. godine napravljena je baza fotografija i video materijala o morskim zaštićenim područjima - Parkovima prirode „Platamuni“, „Katič“ i „Stari Ulcinj“, koji će se koristiti za informisanje, promociju i izradu edukativno-promotivnog materijala. Budući da su sva tri parka prirode zaštićena radi očuvanja veoma značajnih prirodnih staništa i vrsta u morskom i kopnenom dijelu, pored profesionalnih pejzažnih fotografija područja, izvršeno je i fotografisanje i snimanje vrsta koje su karakteristične za svako područje kao i podvodno fotografisanje i snimanje područja. Izrađeni materijali će se koristiti u promotivne i edukativne svrhe.
BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Stari Ulcinj.	Obilježen Dan PP Stari Ulcinj;	2		0.00	VS	**Aktivnost je realizovana.** Na II sastanku Savjetodavnog tijela Parka prirode „Stari Ulcinj“ uspostavljen je datum obilježavanja Dana PP Stari Ulcinj – 22. april. Tokom 2025. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, je u saradnji sa Osnovnom školom „Nikola Đurković“ iz Radanovića i Ekološkim pokretom „Ljute kamilice“, 22. aprila 2025. godine obilježilo je Dan morskih zaštićenih područja Crne Gore. Tim povodom, oko 70 đaka osnovnih škola JU OŠ „Nikola Đurković“ iz Radanovića (Opština Kotor), JU OŠ „Mirko Srzentić“ iz Petrovca (Opština Budva) i JU OŠ „Mrkojevići“ iz Pečurica (Opština Bar) sa vodičima i stručnim osobljem Javnog

							preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su turističkim brodom obišli morski dio zaštićenog područja Platamuni, te učili o jedinstvenim ekosistemima Jadranskog mora i važnosti očuvanja biodiverziteta. Nakon obilaska Parka prirode Platamuni, u prostorijama JU OŠ “Nikola Đurković” izveden je performans “Znaš li ko sam i gdje živim?” sa ciljem podizanja svijesti djece i građana o zaštićenim vrstama u Parku prirode Platamuni.
BB5	Izraditi promotivno-edukativni materijal o vrijednostima PP Stari Ulcinj.	Izrađen minimum 1 promotivno-edukativni materijal;	2	P	0.00	MF	**Aktivnost je realizovana.** Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore tokom 2025. godine izradilo je 2 vrste promotivnog materijala. Takođe, u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“, za 2025. godinu planirana je izrada promotivno-edukativnog materijala za sva tri morska zaštićena područja. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.
BB8	Osmisliti i sprovoditi ankete po pitanju stepena zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku.	Anketirano minimum 50 posjetilaca; Baza podataka;	2	NVO	0.00	MF,VS	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Osmišljena anketa o stepenu zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku prirode „Stari Ulcinj“. Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.
Specifični cilj BC: Posjetiteljska infrastruktura zadovoljava potrebe posjetilaca, a uvažava prirodne ikulturne vrijednosti zaštićenog područja.							
BC4	Obnoviti staru i postaviti novu posjetiteljsku infrastrukturu duž šetališnih staza.	Ugovor o održavanju i postavljanju nove posjetiteljske infrastrukture; Izvještaj o realizaciji ugovora; Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja;	1	JLS, KP, NVO	0.00	VS, MF	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.
BC5	Izraditi Studiju za definisanje lokacija sidrenja i postavljanje eko bova na području Parka prirode Stari Ulcinj.	Izrađena Studija;	1	UPSUL, ZHSCG, K	0.00	VS, MF	**Aktivnost djelimično realizovana.** U okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“, planirana je izrada Studije za definisanje lokacija sidrenja i postavljanje eko bova na području Park prirode Stari

							Ulcinj. – Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore angažovalo je firmu sa timom stručnjaka koji će izraditi Studiju sa planom postavljanja sidrišta i eko bova u definisanim zonama područja Parka prirode „Stari Ulcinj“. U toku je izrada predmetne studije koja će biti završena početkom 2026. godine

*Tabela br. 14: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast **„Kapaciteti upravljača i saradnje“** za 2024. godinu*

Dugoročni cilj: Ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unaprijeđene saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efiksanijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
KOD	**Mjere i aktivnosti**	**Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti**	**PRIORITET**	**Drugi saradnici u realizaciji**	**Utrošena sredstva**	**Izvori objezbeđivanja sredstava**	**Opis realizovane aktivnosti**
Specifični cilj CB: Povezana opremljanost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem							
CB5	Obezbijediti obuku zaposlenima JPMD za korišćenje drona.	Izvještaj o održanoj obuci; Licence za upravljanje dronom;	2	NMP	0.00	VS, DI	**Aktivnost je djelimično realizovana.** Tokom 2025. godine obavljeno istraživanje i prikupljene informacije o načinima dobijanja licence za upravljanje dronom. Realizacija aktivnosti planirana je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Aktivnost će biti realizovana tokom 2026. godine.

3.2 Prikaz aktivnosti istraživanja i monitoringa

U tabelarnom prikazu broj 15 posebno su prikazane aktivnosti iz 2024. godine koje su se realizovale tokom 2025. godine a koje su se odnose na istraživanja i monitoring vrsta, dok je prikaz planiranih i realizovanih aktivnosti za 2025. godinu dat u tabeli broj 16.

Tabela br. 15: Prikaz realizovanih aktivnosti istraživanja i monitoringa iz 2024. godine tokom 2025. godine

Kod aktivnosti	Vrsta/stanište	Učestalost sprovođenja	Subjekti realizacije	Metode	Područje istraživanja /monitoringa
AA3	Vrsta lat. *Axinella cannabina*	Dvije godine	Služba za zaštitu i održivi razvoj, Institut za biologiju mora	Monitoring	Cijelo područje PP Stari Ulcinj
Aktivnost je sprovedena u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore angažovalo je Institut za bilogiju mora za sprovođenje monitoringa vrste sunđera lat. Axinella cannabina i koraligena na području Parka prirode „Stari Ulcinj“. Istraživanje je pokazalo je vrsta lat. Axinella cannabina u dobrom stanju kada je su upitanju nivo gustne i visina jedinki, te da je vrsta na osnovu izračuvanavnja MAES indeksa dobrog ekološkog stanja. Pored toga, konstatovano su na ispitivanom području povoljni uslovi za razvoj i očuvanje populacija sunđera i povezanih bentnosnih zajednica. Predloženo je da se nastavi sa sprovođenjem redovnog monitoringa vrste lat. Axinella cannabina i drugih koraligenih zajednica.					
AA13	Vrsta lat. *Pinna nobilis*	Godišnje	Služba za zaštitu i održivi razvoj, Institut za biologiju mora	Inventarizacija vrste	Cijelo područje PP Stari Ulcinj
Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore krajem 2024. godine potpisalo je Ugovor sa NVO „Green Home“ za potrebe inventarizacije i monitoringa vrste Pinna nobilis. Nakon realizacije ugovorenih aktivnosti te dobijenih informacija tokom 2025. godine, preporučeno je hitno pokretanje formalne revizije statusa vrste lat. Pinna nobilis u Crnoj Gori i dostavljanje konsolidovanog izvještaja nadležnim institucijama, uz koordinaciju sa regionalnim stručnjacima i IUCN mrežom, s obzirom na to da terenska istraživanja u Park prirode “Stari Ulcinj” nisu potvrdila prisustvo larvi ni mladih jedinki. *Predloženo je uspostavljanje inteziviranog dvogodišnjeg monitoring program koji uključuje sezonsko postavljanje kolektora, vizuelne ronilačke transekte, čvrste substratne kolektore i redovno eDNA uzorkovanje radi povećanja osjetljivosti detekcije. Takođe, paralelno sprovođenje procjene lokalnih prijetnji (zagađenje, eutrofikacija, ribolov, sidrenje, patogeni) i uvođenje privremene zaštitne mjere u kritičnim zonama. Isto tako, preporučeno je formiranje regionalnog koordinacionog tima za prikupljanje podataka, obuku terenskih timova i uključivanje lokalnih zajednica i ribara.* *Ukoliko produženi monitoring potvrdi dugotrajnu odsutnost regrutacije, potrebno je pripremiti plan aktivne obnove koji obuhvata laboratorijski uzgoj, genetičku procjenu rizika, biosigurnosne protokole i obezbjeđivanje međunarodnog finansiranja prije eventualne translokacije jedinki.*					

Tabela br. 16: Prikaz planiranih i realizovanih aktivnosti istraživanja i monitoringa za 2025. godinu

Kod aktivnosti	Vrsta/stanište	Učestalost sprovođenja	Subjekti realizacije	Metode	Područje istraživanja /monitoringa
AA2	Monitoring staništa CARLIT metodom	jedna godina	Služba za zaštitu i održivi razvoj, Institut za biologiju mora	Monitoring	Cijelo područje PP Stari Ulcinj
Sprovođenje aktivnosti planirano je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“. Budući da zbog administrativnih procedura, aktivnost predviđenu predmetnim Ugovorom o grantu nije bilo moguće sprovesti 2025. godine, ista će biti realizovana tokom 2026. godine i finansirana od strane MedFund-a.					
AA13	Vrsta lat. *Pinna nobilis*	Godišnje	Služba za zaštitu i održivi razvoj, Institut za biologiju mora	Inventarizacija vrste	Cijelo područje PP Stari Ulcinj
Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore krajem 2024. godine potpisalo je Ugovor sa NVO „Green Home“ za potrebe inventarizacije i monitoringa vrste Pinna nobilis. Nakon realizacije ugovorenih aktivnosti te dobijenih informacija tokom 2025. godine, preporučeno je hitno pokretanje formalne revizije statusa vrste lat. Pinna nobilis u Crnoj Gori i dostavljanje konsolidovanog izvještaja nadležnim institucijama, uz koordinaciju sa regionalnim stručnjacima i IUCN mrežom, s obzirom na to da terenska istraživanja u Park prirode “Stari Ulcinj” nisu potvrdila prisustvo larvi ni mladih jedinki. *Predloženo je uspostavljanje inteziviranog dvogodišnjeg monitoring program koji uključuje sezonsko postavljanje kolektora, vizuelne ronilačke transekte, čvrste substratne kolektore i redovno eDNA uzorkovanje radi povećanja osjetljivosti detekcije. Takođe, paralelno sprovođenje procjene lokalnih prijetnji (zagađenje, eutrofikacija, ribolov, sidrenje, patogeni) i uvođenje privremene zaštitne mjere u kritičnim zonama. Isto tako, preporučeno je formiranje regionalnog koordinacionog tima za prikupljanje podataka, obuku terenskih timova i uključivanje lokalnih zajednica i ribara.* *Ukoliko produženi monitoring potvrdi dugotrajnu odsutnost regrutacije, potrebno je pripremiti plan aktivne obnove koji obuhvata laboratorijski uzgoj, genetičku procjenu rizika, biosigurnosne protokole i obezbjeđivanje međunarodnog finansiranja prije eventualne translokacije jedinki.*					
AA14	Kvalitet morske vode	Godišnje	Služba za zaštitu i održivi razvoj, Institut za biologiju mora	Monitoring	Lokacije blizu granice zaštićenog područja – uvala Maslina i uvala Valdanos
Program praćenja kvaliteta morske vode na vodama za kupanje nije obuhvatio ni jednu lokaciju sa područja Parka prirode „Stari Ulcinj“, međutim uzorkovanje je vršeno na lokaciji „Valdanos“ koja se nalazi uz samu granicu Parka prirode. Voda na ovoj lokaciji je bila odličnog kvaliteta.					
	Monitoring ribljih populacija	Godišnje	Služba za zaštitu i održivi razvoj, Institut za biologiju mora	Monitoring	Cijelo područje PP Stari Ulcinj
Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je u okviru Ugovora o grantu za podršku upravljanja morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj“ tokom 2025. godine					

potpisalo Ugovor sa Institutom za biologiju mora za potrebe monitoringa ribljih populacija na području morskog zašićenog područja, Parka prirode „Stari Ulcinj“. Sprovođenje ovog monitoringa nije predviđeno Planom upravljanja Parka prirode „Stari Ulcinj“ za period 2023–2027. godine. Međutim, tokom izrade Studije zaštite za ovo područje utvrđeno je da stanje ribljih zajednica do sada nije bilo predmet istraživanja, te da ne postoje relevantni podaci o statusu ovih značajnih vrsta. Iz tog razloga, upravljač je samoinicijativno u okviru spomenutog projekta predložio sprovođenje monitoringa ribljih zajednica na cjelokupnom području Parka, odnosno u II i III zoni zaštite.
Rezultati istraživanja pokazali su da je riblja zajednica raznovrsna i relativno stabilna što ukazuje na zdravo i očuvano morsko stanište. Budući da do sada nije postojao relevantan set podataka za precizniju dinalmiku ribljih zajednica, predloženo je da se sprovodi dugoročniji višesezonski i višegodišnji monitoring, kako bi dobili relevantni podaci koji bi mogli ukazati na negativni uticaj čovjeka. Preporučeno je da se ova vrsta monitoring nastavi u nedenim godinama, a sve u cilju procjene efikasnosti uvedenih mjera zaštite, te donošenja odluke u okviru upravljanja zaštićenim područjem.

4. AKTIVNOSTI U ZAŠTIĆENOM PODRUČJU

4.1 Edukacija

4.1.1 Aktivnosti realizovane od strane upravljača

Dan morskih zaštićenih područja Crne Gore – Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, kao upravljač zaštićenim područjima u zoni morskog dobra je u saradnji sa Osnovnom školom „Nikola Đurković“ iz Radanovića i Ekološkim pokretom „Ljute kamilice“, 22. aprila 2025. godine obilježilo je Dan morskih zaštićenih područja Crne Gore. Ovaj datum, simbolično je izabran jer se obilježava i kao međunarodni Dan planete Zemlje, a ujedno je i dan kada je u Crnoj Gori proglašeno prvo zaštićeno morsko područje - Park prirode „Platamuni“. Tim povodom, oko 70 đaka osnovnih škola JU OŠ „Nikola Đurković“ iz Radanovića (Opština Kotor), JU OŠ „Mirko Srzentić“ iz Petrovca (Opština Budva) i JU OŠ „Mrkojevići“ iz Pečurica (Opština Bar) sa vodičima i stručnim osobljem Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su turističkim brodom obišli morski dio zaštićenog područja Platamuni, te učili o jedinstvenim ekosistemima Jadranskog mora i važnosti očuvanja biodiverziteta. Nakon obilaska Parka prirode Platamuni, u prostorijama JU OŠ „Nikola Đurković” izveden je performans „Znaš li ko sam i gdje živim?” sa ciljem podizanja svijesti djece i građana o zaštićenim vrstama u Parku prirode Platamuni. Teme očuvanja prirode trebaju da imaju edukativan i podsticajan karakter za djecu jer na njima svijet ostaje. Ovaj događaj je organizovan u saradnji sa lokalnom turističkom agencijom, koja je angažovana da sprovede logistiku ovog događaja.

Ovaj događaj organizovan je u cilju podizanja svijesti i edukacije lokalnog stanovništva o značaju očuvanja obale i mora, kao i o vrijednostima morskih zaštićenih područja u Crnoj Gori.

Slika br. 1, 2 i 3: Obilježavanje Dana morskih zaštićenih područja Crne Gore

Radionica „Participativno upravljanje u zaštićenim područjima” - Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom učestvovalo je u dvodnevnoj radionici „Participativno upravljanje u zaštićenim područjima” koju je 24. i 25. aprila u Andrijevici organizovala Mreža zaštićenih područja Dinarida - Parkovi Dinarida. Događaj je okupio predstavnike institucija, upravljače zaštićenih područja, predstavnike lokalnih zajednica i organizacija civilnog društva, a poseban fokus bio je na ulozi i benefitima osnivanja socio-ekonomskih foruma, kao i na razmjeni iskustava iz dosadašnjeg rada ovih tijela.Istaknuto je da je uspješno i održivo upravljanje zaštićenim područjima moguće samo kada su lokalne zajednice uključene – ne kao posmatrači, već kao ravnopravni partneri.

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom formiralo je Savjetodavna tijela za zaštićena područja Park prirode „Katič”, Park prirode „Platamuni” i Park prirode „Stari Ulcinj”, čime je istaknuto kao primjer dobre prakse u uključivanju zainteresovanih strana u upravljanje morskim zaštićenim područjima. Radionica je organizovana u okviru projekta „Osnaživanje lokalnih zajednica za održivo upravljanje zaštićenim područjima”.

Slika br. 4: Radionica - Participativno upravljanje u zaštićenim područjima

Savjetodavno tijelo Parka prirode „Stari Ulcinj“ – Tokom 2025. godine Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore organizovalo je dva sastanka Savjetodavnog tijela Parka prirode „Stari Ulcinj“. Savjetodavno tijelo ovog parka čine predstavnici državnih i lokalnih uprava,

institucije i organizacije čije poslovanje je usko povezano sa zaštitom obale i mora, te lokalno stanovništvo, mjesne zajednice, škole i obrazovne institucije.

Prvi sastanak Savjetodavnog tijela za 2025. godinu - U sklopu redovnog sastanka Savjetodavnog tijela za Park prirode „Stari Ulcinj“, predstavljeni su međunarodni projekti u kojima učestvuje Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore a koji se odnose na morska zaštićena područja. Tokom ovog sastanka predstavljene su aktivnosti iz Plana upravljanja za Park prirode „Stari Ulcinj“ koje su sprovedene tokom 2025. godine sa posebnim akcentom na projekat i aktivnosti koje se finansiraju od strane MedFund-a kroz Ugovor o grantu za Park prirode „Stari Ulcinj“. Takođe, na sastanku su predstavljene aktivnosti sprovedene u okviru projekta „BLUE4ALL“, koji se realizuje u okviru HORIZON Europe Ocean Mission programa i ima za cilj razvoj novih strategija i novih alatki koje će pomoći u zaštiti obale i mora. Tom prilikom istaknuto je da su morska zaštićena područja u Crnoj Gori – Parkovi prirode „Platamuni”, „Katič” i „Stari Ulcinj” pilot područja u kojima se vrši testiranje alatki koje su kreirane za efikasnije upravljanje morskim zaštićenim područjima te da je tokom septembra 2025. godine sprovedeno testiranje alatki na području Parka prirode „Katič“ i to kroz istraživanje o uticaju turističkih aktivnosti i plovnih objekata – skutera na morsko zaštićeno područje a sve to u cilju podizanja svijesti o važnosti očuvanja ovog područja. Pored navedenog, sastanku su prisustvovale predstavnice Francuske obalne agencije „Conservatoire du littoral“ i NVO „PIM Initiative“ koje su tom prilikom predstavnicima relevantnih institucija i organizacija predstavile potencijalni pilot projekat čija realizacija se planira na području Parka prirode „Katič“ i Parka prirode „Stari Ulcinj“.

Drugi sastanak Savjetodavnog tijela za 2025. godinu - U okviru ovog sastanka članovima su predstavljene aktivnosti Službe za zaštitu i održivi razvoj realizovane tokom ljetnje turističke sezone na području Parka prirode „Stari Ulcinj“, kao i aktivnosti koje su planirane za sprovođenje tokom 2026. godine.

Okviru projekta „BLUE4ALL“ tokom 2025. godine, kao jedna od aktivnosti projekta organizovano je **takmičenje za najbolju fotografiju na temu „Zaštita mora”** u okviru kojeg je izabrano oko 40 najboljih fotografija morskih zaštićenih područja u regionima Sredozemnog mora, Baltičkog mora i severoistočnog Atlantika, među kojim se nalaze i fotografije morskih zaštićenih područja u Crnoj Gori. Fotografije odabrane na ovom takmičenju biće predstavljene na izložbama fotografija koje će u okviru „BLUE4ALL“ projekta biti organizovane širom Evrope, a sve to u cilju podizanja svijesti o značaju očuvanja obale i mora.

Slika br. 5: Projekat „BLUE4ALL” - Takmičenje za najbolju fotografiju na temu „Zaštita mora”

Isto tako, u okviru projekta „BLUE4ALL“, u Spomen domu „Crvena komuna“ u Petrovcu, održana je **putujuća izložba fotografija na temu „Zašita mora“**. Ova izložba organizovana je u cilju podizanja svijesti o očuvanju mora predstavljanjem pobjedničkih fotografija sa fotokonkursa. Izložbu je povodom Mediteranskog dana obale, organizovalo Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore u saradnji sa projektnim partnerom iz Hrvatske – WWF Adria i ostalim projektnim partnerima. Tokom događaja, predstavljene su fotografije morskih zaštićenih područja iz cijele Evrope. Takođe, u okviru prezentacija predstavljene su informacije o morskom zaštićenom području - Parku prirode „Katič”, „BLUE4ALL“ projektu, kao i sami rezultati procesa testiranja alata sprovedenog u pilot područjima u Crnoj Gori. Izložba je uključivala i interaktivnu radionicu u okviru koje su posjetioci mogli dobiti detaljnije informacije o morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori, „BLUE4ALL“ projektu, kao i istraživanju sprovedenom u Parku prirode „Katič”. Ovom prilikom izloženi su i edukativno promotivni posteri koje je Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore do sada izradilo povodom **Mediteranskog dana obale**.

Slika br. 6: Projekat „BLUE4ALL” - Putujuća izložba fotografija na temu „Zašita mora“

Slika br. 7, 8, 9 i 10: Projekat „BLUE4ALL”- Putujuća izložba fotografija na temu „Zašita mora“ i Mediteranski dana obale

Sproveden monitoring ribljih populacija – Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je tokom 2025. godine angažovalo Institut za biologiju mora - Univerzitet Crne Gore da izvrši monitoring ribljih populacija na području morskog zaštićenog područja - Parka prirode „Stari Ulcinj“. Monitoring je sproveden tokom juna i septembra mjeseca 2025. godine korišćenjem dvije metode podvodnog vizuelnog popisa (*underwater visual census - UVC*). Rezultati monitoringa sprovedenog tokom juna mjeseca ukazuju na stabilnu i ekološki uravnoteženu zajednicu, što može biti pokazatelj povoljnih uslova staništa i očuvanosti ekosistema. Na osnovu analiziranih indeksa biološke raznolikosti može se zaključiti da ispitivana ekološka zajednica pokazuje umjerenu do visoku raznolikost vrsta. Tokom monitoringa sprovedenog u septembru mjesecu registrovan je značajan broj vrsta (43) i značajno veliki ukupan broj jedinki (7625). Rezultati sprovedenog monitoringa pokazali su da je riblja zajednica u ispitivanom području raznovrsna i relativno stabilna. Prisutan je veći broj različitih vrsta, a iako su neke zastupljenije od drugih, nijedna ne dominira u potpunosti što ukazuje na zdravo i očuvano morsko stanište, sa uslovima koji pogoduju životu i razvoju različitih ribljih vrsta. Budući da do sada nije postojao relevantan set podataka, za precizniju procjenu dinamike ribljih zajednica, u izvještaju je konstatovano da je neophodno sprovesti dugoročniji višesezonski i višegodišnji monitoring, kako bi se razlikovali prirodni sezonski obrasci od mogućih negativnih uticaja čovjeka te procijenila efikasnost uvedenih mjera i ukoliko se javi potreba donijele dodatne odluke u okviru upravljanja zaštićenim područjem.

Slika br. 11: Monitoring ribljih populacija

Organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora - Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je, u okviru međunarodnih projekata koji se finansiraju od strane Udruženja za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund-a, angažovalo Izviđački odred „24. Novembar“ iz Bara u saradnji sa kojom je organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora na području Parka prirode „Stari Ulcinj“. Ova akcija, u okviru koje je očišćeno morsko dno oko ostrva Stari Ulcinj, organizovana je 10. decembra 2025. godine. Pored volontera iz Izviđačkog odreda „24. Novembar“, u predmetnoj akciji učestvovali su i volonteri iz NVO „Udruženje korisnika vezova u marini Bar“ kao i predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. U predmetnoj akciji sakupljeno je oko 400 kg otpada različitih kategorija među kojem najviše dominiraju plastične boce, plastične kese, sitni i krupni metalni otpad i gume od automobila. Ovo je prva u nizu akcija koje će biti sprovedene u okviru ovog projekta u cilju uspostavljanja i jačanja saradnje sa lokalnim nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima zaštite životne sredine te u cilju podizanja svijesti i edukacije lokalnog stanovništva o značaju očuvanja obale i mora.

Slika br. 12: Park prirode „Stari Ulcinj“ - Organizovana akcija uklanjanja otpada iz mora

4.1.2 Učešće upravljača

Sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima – Predstavnici Javnog predzeća za upravljanje morskim dobrom aktivno su učestvovali na sastancima i obukama koje je organizovalo Koordinaciono tijelo za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima formirano u okviru projekta „Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori“ (GEF 7).

Naime, u okviru ovog projekta razvijene je set smjernica sa ciljem unapređenja efektivnosti upravljanja zaštićenim područjima u Crnoj Gori, uključujući Smjernice za planove upravljanja i godišnje programe upravljanja, Smjernice za evaluaciju i adaptivno upravljanje, Smjernice za prilagođavanje klimatskim promjenama, Smjernice za participativno i transparentno upravljanje, Smjernice za upravljanje podacima, Smjernice za integraciju ekološke mreže i međunarodnih statusa zaštite, Smjernice za upravljanje posjetiocima, Smjernice za održivo finansiranje zaštićenih područja, Plan sistematske izgradnje kapaciteta za osoblje upravljačkih tijela, te druga dokumena relevantna za zaštićena područja u Crnoj Gori.

Takođe, organizovana je i obuka pod nazivom „Jačanje saradnje i razumijevanja među sudijama, tužiocima, inspekcijom, rendžerima i policijom u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode“ na kojoj su učešće uzeli predstavnici Službe zaštite Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobro. Obuka je imala za cilj da doprinese boljem razumijevanju izazova sprovođenja zakona na terenu od strane pravosuđa, kao i da službama koje djeluju na terenu omogući dublje razumijevanje pravnih procedura i načina pripreme slučajeva za sudski proces.

U okviru projekta **„BLUE4ALL“ koji je finansiran od strane Horizon Europe Ocean Mission Programa** predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobro Crne Gore tokom 2025. godine učestvovali su na **Drugoj Generalnoj skupštini „BLUE4ALL“ projekta (The 2nd „BLUE4ALL“ General Assembly).** Druga Generalna skupština „BLUE4ALL“ projekta (*The 2nd „BLUE4ALL“ General Assembly*), koja je održana u periodu od 21. do 24. januara 2025. godine u Talinu (Estonija), organizovana je u cilju predstavljanja aktivnosti koje su do sada sprovedene u okviru ovog projekta kao i u cilju diskusije o testiranju alatki, procesu validacije kreiranih alatki, razvoju BLUEPRINT platforme, promociji projekta, pilot područjima i uključivanju zainteresovanih strana u projektne aktivnosti, uspostavljanju sinergije sa sličnim projektima i ostalim aktivnostima koje treba sprovesti u narednom periodu. Pored predstavnika Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore u ovoj radionici učestvovalo je oko 50 učesnika iz raznih zemalja, uključujući upravljače morskih zaštićenih područja, projektne partnere, pridružene partnere, članove Savjetodavnog odbora i stručnjake sa Mediterana, sjeveroistočnog Atlantika i Baltičkog mora koji su imali priliku da razmijene ideje, izazove i najbolju praksu u upravljanju morskim zaštićenim područjima. Generalna skupština „BLUE4ALL“ projekta je imala raznovrstan program

Slika br. 13: Projekat „BLUE4ALL” - Generalna skupština

prezentacija, diskusija, okruglih stolova, radionica i interaktivnih sesija, sve usredsređeno na aktivnosti „BLUE4ALL“ projekta i morska zaštićena područja koja su pilot područja u projektu. Učesnici su učestvovali u raznim grupnim radionicama i diskusijama na teme koje se odnose na pilot područja, komunikaciju sa zainteresovanim stranama i njihovo uključivanje u projektne aktivnosti, proces testiranja alatki, validaciju alatki u pilot područjima, razvoj mrežne platforme za morska zaštićena područja, razvoj BLUEPRINT platforme, unapređenje komunikacije i promocije, saradnju zainteresovanih strana, pitanja upravljanja i finansiranja i sl. Predmetna Generalna skupština je bila veoma značajna jer su učesnici imali priliku da razmjene iskustva i znanja u upravljanju morskim zaštićenim područjima, uključivanju lokalne zajednice i zainteresovanih strana, unapređenju komunikacije, podizanju svijesti o značaju očuvanja prirode, procesima testiranja i validacije alatki u pilot područjima, održivom finansiranju, očuvanju mora, rodnoj ravnopravnosti kao i da razmijene korisne informacije sa upravljačima morskih zaštićenih područja iz cijele Evrope. Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore razmijenili su kontakte sa predstavnicima morskih zaštićenih područja, te je iskazana obostrana spremnost za buduću saradnju.

Godišnji sastanak Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP) i radionica Nacionalne fokus grupe projekta „GreenList4MMPAs” - Na poziv WWF Adria (World Wildlife Fund Adria – Svjetski fond za divlje životinje Adria) iz Hrvatske, predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore učestvovali su na godišnjem sastanku Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP) kao i na radionici Nacionalne fokus grupe projekta **„Green List for Mediterranean Marine Protected Areas - GL4MMPAs“**, koji su organizovani u periodu od 16. do 18. septembra 2025. godine, na ostrvu Lastovo u Hrvatskoj. Tom prilikom održana je radionica Nacionalne fokus grupe projekta „Green List for Mediterranean Marine Protected Areas - GL4MMPAs“ na kojoj je predstavljen projekat „GreenList4MMPAs” kao i IUCN Green List standradi koji su razvijeni u okviru ovog projekta. Na radionici je istaknuto da projekat „GreenList4MMPAs” (Zelena lista za morska zaštićena područja Mediterana) ima za cilj promociju efikasnog i pravednog upravljanja Mediteranskim morskim zaštićenim područjima te da je ovaj projekat usmjeren na utvrđivanju načina na kojima se IUCN Green List standradi mogu primijeniti za procijenu, poboljšanje i održavanje efikasnosti morskih zaštićenih područja u Mediteranu te postati efikasan, lokalno relevantan i globalno priznat alat za promociju efikasnosti, pravednosti i uspijeha regionalnih morskih zaštićenih područja.

Slika br.14: Godišnji sastanak Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP)

U okviru sastanka **Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP)** istaknuto je da ova mreža okuplja 15 javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim morskim područjima te da je osnovana 2021. godine na Brijunima u sklopu međunarodnog projekta pod vodstvom MedPAN-a (Mediteranske mreže morskih zaštićenih područja) s kojom HRMZP usko sarađuje. Cilj mreže je očuvanje Jadrana kroz razmjenu znanja, iskustava i resursa, sa posebnim naglaskom na unaprjeđenje učinkovitosti upravljanja morskim zaštićenim područjima, razvoj zajedničkih smjernica i strategija za zaštitu mora, posticanje naučno utemeljenog praćenja stanja morskih staništa i vrsta, jačanje kapaciteta svih uključenih zainteresovanih strana kroz edukacije i radionice i zagovaranje važnosti očuvanja morskih ekosistema kod donosioca odluka i javnosti. Tokom dvodnevnog sastanka, učesnici su razgovarali o stanju biodiverziteta, predstavili aktuelne projekte i razmijenili iskustva o upravljanju zaštićenim područjima. Posebna pažnja posvećena je praćenju morskih vrsta i staništa, razumijevanju stanja i adaptaciji na invazije novih vrsta, očuvanju centara biodiverziteta kao što su livade morske trave, očuvanju morskih ptica i primjeni inovativnih pristupa, kao što su veštačka inteligencija i koncept „plavog ugljenika“ za valorizaciju ekosistemskih koristi. Takođe je posebno naglašen značaj uključivanja lokalnih zajednica, ribara i turističkog sektora u očuvanje prirodnih resursa. Kao ključni izazovi istaknuti su širenje invazivnih vrsta i klimatske promijene, koje dodatno ugrožavaju i mijenjaju ekosistem pod antropogenim pritiscima (prekomijerno izlovljeno more, natrpana obala itd.). Na ovom sastanku je zaključeno da zaštita Jadrana zahtjeva jaču saradnju između javnih institucija, nevladinih organizacija, akademskog sektora i istraživačkih institucija kroz zajedničke projekte i radionice. Pored navedenog, naglašena je važnost međunarodne saradnje, naročito kroz učestvovanje u MedPAN mreži i drugim mediteranskim inicijativama. Tokom realizacije predmetnih sastanaka predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore imali priliku da predstave sprovedene aktivnosti u okviru zaštićenih područja, prodiskutuju o tekućim temama, problemima i izazovima te razmijene iskustva u upravljanju morskim zaštićenim područjima i postizanju nacionalnih ciljeva zaštite prirode.

Slika br. 15: Sastanak Hrvatske mreže morskih zaštićenih područja (HRMZP)

4.1.3 Posjete u Parku prirode „Stari Ulcinj”

U Parku prirode „Stari Ulcinj” tokom 2025. godine nije bilo posjeta organizovanih od strane Javnog preduzeća za upravljanje morskim dorbom Crne Gore. Ovo zaštićeno područje nalazi se na ruti brojnih turističkih prevoznika na moru koji organizuju krstarenja brodom tokom ljetnje turističke sezone, te na taj način posjetioci učestvuju u posjećivanju Parka prirode. Međutim, Javno preduzeće nema precizne informacije o broju posjetilaca koji se na ovaj način upoznaju sa ovim morskim zaštićenim područjem.

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je u aprilu mjesecu 2025. godine potpisalo Ugovor sa Udruženjem za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund-om, u okviru projekta „Built back a blue and stronger Mediterranean – Ponovo izraditi plavi i jači Mediteran”. Realizacija projekta je planirana za period 2024-2028. godine. Posebni dio ovog Ugovora

čini organizacija posjeta u parku prirode, međutim, zbog administrativnih procedura, aktivnosti koje su predviđene za 2025. godinu nije bilo moguće sprovesti, pa je realizacija pomjerena za 2026. godinu.

4.1.4 Posjete drugim morskim zaštićenim područjima

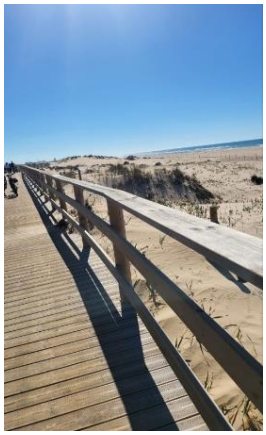
Studijska posjeta u okviru projekta „GREENPULSE: Sustainable Tourism for Water resources and trails - Održivi turizam za vodne resurse i staze", Andaluzija, Španija - Budući da je Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore partner u međunarodnom projektu „GREENPULSE: Sustainable Tourism for Water resources and trails - Održivi turizam za vodne resurse i staze“, koji se realizuje u okviru Programa INTERREG IPA CBC Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora 2021-2027, čiji je glavni cilj razvoj nadogradnja mreže pješačkih i biciklističkih staza uz vodene resurse unutar ciljanog prekograničnog područja (Park prirode „Katič“), čime će se doprinijeti diversifikaciji turističke ponude, posticanju razvoja zelene ekonomije te unapeđenju kvaliteta turističkih iskustava, uz osiguranje dugoročne ravnoteže između turističkog razvoja i očuvanja prirodnih resursa, te da je jedna od aktivnosti u okviru ovog projekta organizovanje studijske posjete za štićenim područjima van zemalja projektnog područja, a koje su povezane biciklistickim stazama EUROVELO 8 rute, tokom oktobra mjeseca od 21. do 26. organizovana je studijska posjeta. Tokom studijske posjete, predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobom Crne Gore, zajedno sa projektnim partnerima, održali su sastanak sa predstavnikom regionalne vlade Junta de Andalucia-Cadiz za pitanja održivosti i zaštite životne sredine, te rukovodiocem Službe za zaštićena prirodna područja koji je ujedno voditelj EUROVELO 8 rute u Andaluziji.

Slika br. 16: Projekat „GREENPULSE“ - Studijska posjeta

U okviru studijske posjete, organizovan je obilazak i vožnja biciklom od gradske biciklističke mreže, te EUROVELO 8 rutom koja povezuje gradski dio sa periferijom, a koja prolazi zaleđem plaža (pješčane dine) i javnog dijela puta na kojemu je nizak nivo saobraćaja. Tokom vožnje biciklističkim stazama obilazili smo infrastrukturu kojom je staza izrađena, te razmjenjivali iskustva o načinima izrad, materijalima, imajući u vidu da se za potrebe označavanja i zaštite zaštićena područja u zoni morskog dobra svake godine održava i obnavlja potrebna informastruktura. Na samom kraju ove studijske posjete, projektni partneri razgovarali su o daljim koracima u okviru predmetnog projekta, te o budućim novim projektima i programima.

Slika br. 17 i 18: Projekat „GREENPULSE“ - EUROVELO 8 ruta, Infrastruktura

Studijska posjeta zaštićenim područjima u Sloveniji i Hrvatskoj – U cilju razmjene iskustava i znanja u upravljanju morskim zaštićenim područjima, u periodu od 02. do 16. decembra 2025. godine, organizovana je studijska posjeta zaštićenim područjima u susjednim zemljama, Slovenija i Hrvatska. Tokom ove studijske posjete predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore posjetili su Krajinski park „Sečoveljske soline" i Naravni rezervat „Škocjanski zatok" u Sloveniji, dok su u Hrvatskoj posjetili Nacionalni park „Brijuni". Ova studijska posjeta organizovana je u cilju razmjene iskustva, znanja i korisnih informacija sa upravljačima morskih zaštićenih područja u regionu, kako bi se zaposleni u Javnom preduzeću obučili za rad i efikasnije upravljanje zaštićenim područjima u moru u Crnoj Gori. Takođe, posjeta je bila veoma značajna jer su učesnici imali priliku da razmjene iskustva i znanja o uspješnom upravljanju morskim zaštićenim područjima, zaštiti prirode, posjećivanju, izvorima finansiranja, ustupanju na korišćenje, sprovođenju turističkih aktivnosti, uspostavljanju zona za sidrenje, sprovođenju međunarodnih projekata, promociji, edukaciji i sl. Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore razmijenili su kontakte sa kolegama iz pomenutih zaštićenih područja, te je iskazana obostrana spremnost za buduću saradnju i razvoj projekata u oblasti zaštite prirode i životne sredine.

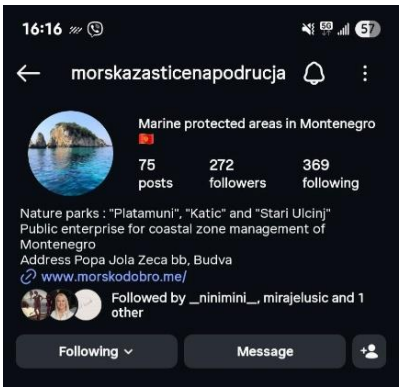

Slika br. 19, 20 i 21: Studijska posjeta - Krajinski park „Sečoveljske soline", Naravni rezervat „Škocjanski zatok" i Nacionalni park „Brijuni"

4.2 Promocija

U cilju promocije morskih zaštićenih područja, odnosno Parka prirode „Stari Ulcinj" , Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je na zvaničnoj stranici preduzeća postavilo sve relevantne informacije koje se odnose na ovo zaštićeno područje.(https://www.morskodobro.me/me/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja/park-prirode-stari-ulcinj).

Takođe, tokom 2025. godine, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom redovno je objavljivalo na svojoj društvenoj mreži Instagram infomacije o zaštićenom području a sve to u cilju što veće promocije. Trenutno Instragram profil prati 272 pratilaca.

Slika br. 22: Prikaz profila

Park prirode „Stari Ulcinj" tokom izvještavane godine, promovisan je putem radio i TV emisija, i to gostovanjima u jednoj radio emisiji i četiri TV gostovanja.

Javno preduzeće je, samostalno i u saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom, učestvovalo na sedam sajmova turizma i drugih relevantnih događaja, tokom kojih je promovisana obala Crne Gore uključujući i morska zaštićena područja.

4.3 Međunarodni projekti

Tabela br. 12: Projekti koji su se sprovodili tokom 2025. godine

Naziv projekta	Cilj projekta	Sažet opis projekta	Naziv nosioca i partnera u sprovođenju	Trajanje projekta	Finansijska vrijednost projekta	Status projekta
„BLUE4ALL” HORIZON Europe Ocean Mission (*Blueprint demonstration for co-created effective,efficient and resilient networks of MPAs - Demonstracija plana za zajedničko kreiranje efektivne, efikasne i otporne mreže MZP-a*)	Cilj projekta je rješavanje izazova očuvanja i obnove mora u Evropi kroz predlog novog pristupa morskim zaštićenim područjima, koji je u skladu sa Strategijom EU za biodiverzitet i nacionalnim inicijativama.	Projekat stavlja zainteresovane strane u centar procesa upravljanja morskim zaštićenim područjima, obezbjeđujući da se njihove potrebe i brige adresiraju od samog početka. „BLUE4ALL” projekat će raditi sa zainteresovanim stranama u 25 morskih zaštićenih područja/pilot područja, u regionima Sredozemnog mora, Baltičkog mora i severoistočnog Atlantika, na razvoju alata za očuvanje i obnavljanje morske sredine na društveno održiv i prihvatljiv način. Ovi alati će biti testirani u pilot područjima i na kraju će rezultirati platformom Blueprint, koja će biti prilagođena korisnicima za kreiranje efektivnih, efikasnih i otpornih morskih zaštićenih područja i mreža morskih zaštićenih područja. Morska zaštićena područja u Crnoj Gori – parkovi prirode „Platamuni”,	U projektu učestvuje 22 partnera iz različitih institucija iz cijele Evrope (Belgija, Francuska, Italija, Njemačka, Holandija, Danska, Švedska, Finska, Estonija, Crna Gora, Hrvatska, Irska i Švajcarska). The Royal Belgian Institute of Natural Sciences (RBINS) je vodeći partner.	januar 2023. - decembar 2026. godine	/	Aktivan

		„Katič” i „Stari Ulcinj” će biti pilot područja, u kojima će biti testirani alati koji će biti kreirani za očuvanje i obnavljanje morske sredine.				
Projekat za Park prirode „Stari Ulcinj“ finansiran od strane MedFund-a, u okviru regionalnog projekta „*Build back a blue and stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran*“	Projekat ima za cilj da obezbijedi efikasno upravljanje, promoviše lokalnu upravu, unaprijedi nadzor, podigne svijest o značaju očuvanja morskih zaštićenih područja, prati ekološke koristi i podrži održivo korišćenje ovih Usaglašavanje je je u toku.dragocijenih morskih ekosistema.	Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je tokom aprila 2024. godine potpisalo Ugovor o grantu za Park prirode „Stari Ulcinj” sa Udruženjem za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja - MedFund-om. U periodu od 5 godina, MedFund će obezbijediti finansijsku pomoć, tehničku ekspertizu i unapređenje kapaciteta, kako bi se omogućila implementacija planova upravljanja i poboljšala dugoročna održivost morskih zaštićenih područja.	Udruženje za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – MedFund i Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore su partneri u projektu. Ovo partnerstvo je dio regionalnog projekta pod nazivom „Build back a blue and stronger Mediterranean - Izgraditi ponovo plavi i jači Mediteran“, koji je finansiran od strane Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) i podržan od Conservation International (CI), kako bi se poboljšala zaštita mora i obale u Mediteranu.	2024-2028. godine	287 000,00 USD	Aktivan

5. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA ZAŠTITU

5.1 Finansiranje Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore osnovano je i posluje u javnom interesu, što znači da nema akumulaciju dobiti, već su ukupni prihodi jednaki rashodima.

Ciljevi koji treba da budu ispunjeni su:

- zakonitost korištenja sredstava, korištenje sredstava za namjene utvrđene Zakonom o morskom dobru;
- koordinacija sa primorskim opštinama u postupku definisanja prioritetnih ulaganja, veći stepen komunalnog održavanja i uređenja zone morskog dobra u saradnji sa primorskim opštinama sa planiranjem više sredstava i iz više različitih izvora za ovu namjenu;
- zaštita, očuvanje i uređenje prirodnih plaža i izgradnja novih kupališta, održavanje i unapređenje stanja u zaštićenim prirodnim dobrima u zoni morskog dobra, unapređenje zone kroz integralno upravljanje obalom;
- realizacija važnih infrastrukturnih investicija, realizacija zakonskih obaveza Javnog preduzeća.

Na osnovu Zakona o morskom dobru i Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, donosi se Godišnji Plan korišćenja finansijskih sredstava Javnog preduzeća po sljedećem postupku:

- priprema nacrta Plana u okviru stručne službe Javnog preduzeća;
- usvajanje Plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća;
- dobijanje saglasnosti od nadležnog Ministarstva;
- dobijanje saglasnosti od Vlade Crne Gore;
- plan korišćenja finansijskih sredstava je osnov za izradu Plana javnih nabavki;
- postupanje i praćenje pozicija iz Plana korišćenja sredstava;
- na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (*bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje i izvještaj menadžmenta*);
- završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća;
- usvojeni Završni račun se predaje Upravi prihoda i carina (Ministarstvo finansija);
- sredstva za nerealizovane aktivnosti se prenose u sljedeću godinu i imaju posebnu poziciju u Planu korišćenja sredstava kao „prenesene aktivnosti“.

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. Raspodjela prihoda i rashoda se vrši na osnovu godišnjeg Plana korišćenja finansijskih sredstava Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (na osnovu Zakona o morskom dobru i Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata). Plan se sastoji od:

- investicionih ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);

- tekućeg održavanja zone morskog dobra (sanacije obale, uklanjanje objekata, ugovori sa lokalnim Komunalnim preduzećima, i dr);
- monitoringa i praćenja stanja životne sredine (kvalitet vode za kupanje, praćenje stanja u parkovima prirode, istraživanje i mapiranje bioloških i ekoloških parametara obale i mora, i dr);
- ostalih poslovnih rashoda (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- učešća u međunarodnim projektima (kofinansiranje);
- nabavke osnovnih sredstava (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarada i ostalih ličnih primanja zaposlenih;
- prenesenih aktivnosti.

Finansiranje preduzeća vrši se iz Budžeta Javnog preduzeća koji obuhvata sljedeće prihode i rashode.

- **Prihodi:**

- naplata naknade za korištenje morskog dobra (*kupališta, privremeni objekti, terase, pristaništa, privezišta, sidrišta, objekti na rijeci Bojani, ustupanje luka od lokalnog značaja, i sl*);
- naplata usluga prevoza na trajektnoj liniji Kamenari-Lepetane;
- naplata komercijalnih i komunalnih vezova – Luka Budva;
- ostali poslovni prihodi (*naplata garancija, otkup tenderske dokumentacije, izdavanje UT uslova, prihodi od međunarodnih projekata refundacija, donacije i sl*);

- **Rashodi:**

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća.

- investiciona ulaganja (*izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom*);
- tekuća održavanja zone morskog dobra (*sanacije obale, uklanjanje objekata, ugovori sa lokalnim Komunalnim preduzećima i dr*);
- monitoring i praćenje stanja životne sredine (*kvalitet vode za kupanje, praćenje stanja u rezervatima/parkovima prirode u morskom području, istraživanje i mapiranje bioloških i ekoloških parametara obale i mora, i dr*);
- troškovi za potrebe trajektne linije Kamenari – Lepetani;
- troškovi za održavanje i upravljanje Lukom Budva;
- ostali poslovni rashodi (*troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, trajekt, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi*);
- učešće u međunarodnim projektima (*kofinansiranje*);
- nabavka osnovnih sredstava (*nabavka opreme, vozila i dr*);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

5.2 Finansijska sredstva utrošena za sprovođenje planiranih aktivnosti

Shodno članu 59 Zakona o zaštiti prirode Izvještaj o realizaciji Plana upravljanja treba da sadrži informacije o finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima od naknada za korišćenje područja i područja ekološke mreže. Shodno tome, u narednim tabelama dat je pregled godišnjih troškova po tematskim oblastima za 2025. godinu.

Godišnji troškovi po tematskoj oblasti A „Prirodne vrijednosti“ za 2025. godinu

KOD	Aktivnosti	PRIORITET	Ukupna sredstva utrošena za realizaciju aktivnosti
AA8	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	2	1,700.00
AA13	Sarađivati s IBM u cilju inventarizacije vrste Pinna nobilis i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste.	2	5,000.00
UKUPNO AA			6,700.00
UKUPNO Tematska oblast A			**6,700.00**

Godišnji troškovi po tematskoj oblasti B „Edukacija i promocija“ za 2025.godinu

KOD	Aktivnosti	PRIORITET	Ukupna sredstva utrošena za realizaciju aktivnosti
BA2	Sprovoditi edukativne programe namijenjene akterima u turističkom sektoru.	2	1,666.66
BA5	Podsticati lokalnu turističku organizaciju na očuvanje tradicionalog nasljeđa kroz razni kulturno-zabavni program.	3	10,633.33
UKUPNO BA			**12,299.99**
BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Stari Ulcinj.	2	1,942.65
BB5	Izraditi promotivno-edukativni materijal o vrijednostima PP Stari Ulcinj.	2	7,690.46
UKUPNO BB			**9,633.11**
UKUPNO Tematska oblast B			**21,933.10**

Godišnji troškovi po tematskoj oblasti C „Kapaciteti upravljača i saradnje“ za 2025. godinu

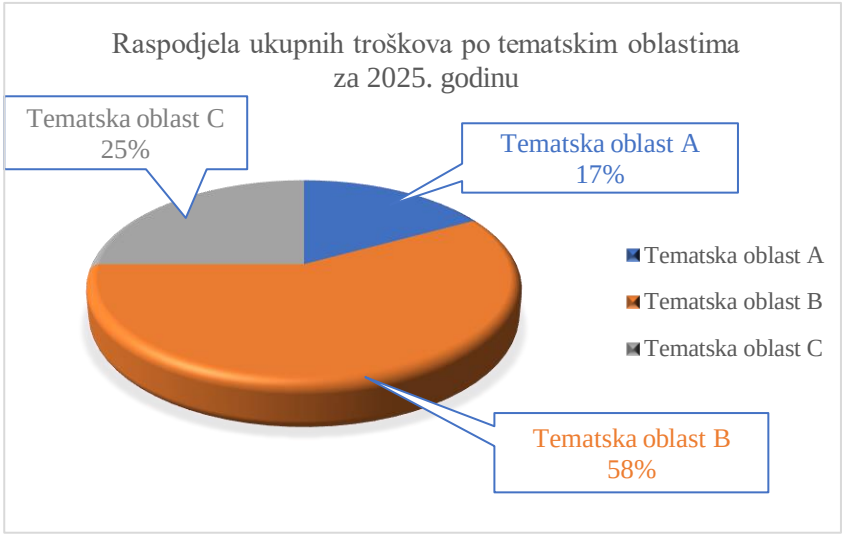
KOD	Aktivnosti	PRIORITET	Ukupna sredstva utrošena za realizaciju aktivnosti
CA3	Inicirati i realizovati posjetu zaštićenim područjima u moru sa ciljem razmjene iskustva.	2	2,377.50
UKUPNO CA			**2,377.50**
CB3	Obezbjediti uniformu za lice zaduženo za poslove čuvanja zaštićenog prirodnog dobra – zaštitara.	2	2,324.48
CB4	Obezbjediti i održavati opremu upravljača za sprovođenje kontrole područja PP Stari Ulcinj (foto kamere, foto zamke, lap top, dron i sl.)	2	3,331.51
UKUPNO CB			**5,655.99**
CC1	Formirati savjetodavno tijelo PP Stari Ulcinj u saradnji sa organizacijama i institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou, te održavati redovne sastanke istog.	2	1,151.00
CC2	Inicirati i održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodnim organizacijama.	2	200.00
UKUPNO CC			**1,351.00**
UKUPNO Tematska oblast C			**9,384.49**

Ukupna sredstva utrošena za realizaciju aktivnosti shodno Planu upravljanja za 2025. godinu iznose **38,017.59 EUR**, što je i prikazano ukupnim pregledom u donjoj tabeli.

Tabela br. 13: Raspodjela ukupnih troškova po tematskim oblastima za 2025. Godine

	2025. godina (G3)	*Postotak*
Tematska oblast A	6,700.00	17 %
Tematska oblast B	21,933.10	58 %
Tematska oblast C	9,384.49	25 %
UKUPNO	**38,017.59**	**100%**

U nastavku je grafik kojim je prikazana procjena ukupnih troškova utrošenih za realizaciju aktivnosti koje su predviđene u trećoj godini shodno Planu upravljanja Parka prirode „Stari Ulcinj“.

Grafikon br. 3: Raspodjela ukupnih troškova po tematskim oblastima za 2025. godinu

Za realizaciju svih realizovanih aktivnosti, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom za 2025. godinu utrošilo je ukupno **38,017.59 EUR.**

6. ZAKLJUČAK

Od ukupno 39 aktivnosti predviđenih Planom upravljanja za Park prirode „Stari Ulcinj“ za period 2023-2027, tokom 2025. godine potpuno je realizovano 29, a djelimično 4 aktivnosti. Za njihovu realizaciju utrošeno je ukupno **38,017.59 EUR**. U ovom periodu u zaštićenom području Parku prirode „Stari Ulcinj“ nisu ostvareni prihodi od naknada za korišćenje zaštićenog područja.

Imajući u vidu da je Planom upravljanja za Park prirode „Stari Ulcinj” predviđena mogućnost finansiranja planiranih mjera i aktivnosti iz raznih EU i nacionalnih fondova, projekata, donacija, sponzorstava, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je u aprilu 2024. godine potpisalo Ugovor o grantu za podršku upravljanju morskim zaštićenim područjima u Crnoj Gori – Park prirode „Stari Ulcinj”, sa Udruženjem za održivo finansiranje Mediteranskih morskih zaštićenih područja – „The MedFund”. Ukupna vrijednost granta iznosi **287 000,00 USD**.

Istraživanja sprovedena tokom 2025. godine na području Park prirode Stari Ulcinj pokazala su da je stanje zaštićenih vrsta i staništa ocijenjeno kao dobro, te je neophodno nastaviti sa redovnim praćenjem u cilju evidentiranja eventualnih promjena izazvanih klimatskim promjenama ili ljudskim aktivnostima.

Posjete u cilju razmjene iskustva na kojima su učestvovali predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom, dali su značajni doprinos u unapređenju znanja zaposlenih što je od izuzetne važnosti za budući rad i adekvatno upravljanje zaštićenim područjem.

Na osnovu svih podataka kojima raspolaže Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom, dobijenih relizacijom planiranih mjera i aktivnosti, kao i podataka i informacija koje su dobijene od drugih institucija tokom 2025. godine, može se **zaključiti da je Park prirode „Stari Ulcinj“ zadržao svoje stanje očuvanosti i zaštite iz vremena njegovog stavljanja pod zaštitom (2021. godina).**